

แนวคิดในการให้ค่าเสียหายที่เป็นความสูญเสียทางเศรษฐกิจอันปราศจากความเสียหายทาง
กายภาพ (Pure Economic Loss) ตามกฎหมายเรื่องความรับผิดทางแพ่งของไทย

นางสาวดวงพร ปิยวิทย์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

CHULALONGKORN UNIVERSITY

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)
เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR)
are the thesis authors' files submitted through the University Graduate School.

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชานิติศาสตร์

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2558

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THE NOTION OF THE RECOVERY FOR PURE ECONOMIC LOSS IN THE LAW OF CIVIL
LIABILITY

Miss Tuangporn Piyawit

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Laws Program in Laws

Faculty of Law

Chulalongkorn University

Academic Year 2015

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

แนวคิดในการให้ค่าเสียหายที่เป็นความสูญเสียทางเศรษฐกิจอันปราศจากความเสียหายทางกายภาพ (Pure Economic Loss) ตามกฎหมายเรื่องความรับผิดทางแพ่งของไทย

โดย

นางสาวดวงพร ปิยวิทย์

สาขาวิชา

นิติศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อังคณาดี ปิ่นแก้ว

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโท

.....คณบดีคณะนิติศาสตร์

(ศาสตราจารย์ ดร.นันทวัฒน์ บรมานันท์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ

(ศาสตราจารย์ ดร.ศันท์ภรณ์ โสคติพันธ์)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อังคณาดี ปิ่นแก้ว)

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชยันติ ไกรกาญจน์)

.....กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร.พินัย ญ นคร)

ดวงพร ปิยวิทย์ : แนวคิดในการให้ค่าเสียหายที่เป็นความสูญเสียทางเศรษฐกิจอันปราศจากความเสียหายทางกายภาพ (Pure Economic Loss) ตามกฎหมายเรื่องความรับผิดทางแพ่งของไทย (THE NOTION OF THE RECOVERY FOR PURE ECONOMIC LOSS IN THE LAW OF CIVIL LIABILITY) อ.ที่ปริกษาวิทยานิพนธ์หลัก: ผศ. ดร.อังคณาดี ปิ่นแก้ว, หน้า.

ความเสียหายทางเศรษฐกิจอันปราศจากความเสียหายทางกายภาพ หรือ Pure economic loss ได้แก่ ความเสียหายทางการเงินที่กระทบต่อสถานะทางเศรษฐกิจของบุคคลโดยที่ความเสียหายนี้ไม่ได้เป็นผลสืบเนื่องมาจากความเสียหายทางกายภาพ ที่เป็นความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย หรือทรัพย์สินแต่อย่างใด

จากการศึกษากฎหมายต่างประเทศและคำพิพากษาของศาลต่างประเทศ ได้แก่ ประเทศอังกฤษ ประเทศฝรั่งเศส และประเทศเยอรมนี พบว่าในแต่ละประเทศนั้นมีแนวทางการพิจารณาให้ค่าเสียหายในความเสียหายแบบ pure economic loss ตามกฎหมายเรื่องความรับผิดทางแพ่งที่แตกต่างกันไป โดยมีทั้งกรณีที่ถูกกฎหมายเปิดช่องให้บุคคลที่ได้รับความเสียหายแบบ pure economic loss สามารถเรียกร้องค่าเสียหายได้ และในบางกรณีที่มีการเรียกค่าเสียหายแบบ pure economic loss จะเป็นไปโดยจำกัดเนื่องจากกฎหมายและเหตุผลในเชิงนโยบายของศาลเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดกรณีการฟ้องคดีต่อศาลมากเกินไป

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มุ่งศึกษากฎหมายเกี่ยวกับการให้ค่าเสียหายเพื่อเยียวยาความเสียหายตามกฎหมายไทยและคำพิพากษาของศาลเพื่อให้ทราบถึงแนวทางการพิจารณาให้ค่าเสียหายในความเสียหายแบบ pure economic loss และวิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายที่เกิดขึ้นจากการให้ค่าเสียหายตามกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดทางแพ่งของไทย จากการศึกษาพบว่าในกรณีที่ความเสียหายแบบ pure economic loss เกิดขึ้นเนื่องจากการไม่ปฏิบัติตามสัญญา บุคคลที่ได้รับความเสียหายสามารถเรียกค่าเสียหายได้ในบางกรณีตามมาตรา 222 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ในกรณีที่ความเสียหายแบบ pure economic loss เกิดขึ้นเนื่องจากการกระทำละเมิด บุคคลที่ได้รับความเสียหายจะไม่สามารถเรียกค่าเสียหายได้เนื่องจากความเสียหายแบบ pure economic loss ที่เกิดขึ้นไม่ใช่ความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อสิทธิที่กฎหมายให้ความคุ้มครองตามมาตรา 420 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ดังนั้น เพื่อให้บุคคลที่ได้รับความเสียหายแบบ pure economic loss เนื่องจากการกระทำละเมิดนั้นสามารถเรียกค่าเสียหายได้ วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสนอให้ขยายขอบเขตการตีความคำว่าสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดตามมาตรา 420 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ให้หมายรวมถึงสิทธิในธุรกิจที่ได้จัดตั้งขึ้นและดำเนินกิจการอยู่ โดยการพิจารณาให้ครอบคลุมเฉพาะการประกอบธุรกิจนั้นจะเป็นไปเพื่อจำกัดไม่ให้เกิดการเรียกร้องค่าเสียหายแบบ pure economic loss ที่ขยายขอบเขตมากเกินไปอันจะทำให้เกิดความรับผิดที่ไม่จำกัดของบุคคลที่กระทำละเมิด อันจะส่งผลให้เกิดการฟ้องคดีต่อศาลเป็นจำนวนมาก

สาขาวิชา นิติศาสตร์

ปีการศึกษา 2558

ลายมือชื่อนิสิต

ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก

5585982134 : MAJOR LAWS

KEYWORDS: PURE ECONOMIC LOSS / CIVIL LIABILITY / DAMAGES

TUANGPORN PIYAWIT: THE NOTION OF THE RECOVERY FOR PURE ECONOMIC LOSS IN THE LAW OF CIVIL LIABILITY. ADVISOR: ASSOC. PROF.ANGKANAWADEE PINKAEW, Ph.D., pp.

Pure economic loss is a financial loss which is affecting one person's economic status. Such financial loss is not consequent upon the physical loss such as death, personal injury or physical damage to properties.

A study of laws and court judgments in respect of England, France and Germany found that each country has the different approach to the recovery for pure economic loss under the law of civil liability. In some cases, the recovery for pure economic is permitted under the law. On the other hand, recovery for pure economic loss is restricted by law and the court's public policy in order to prevent the circumstance of floodgates problem.

This thesis is focusing on the study of pure economic loss under Thai civil liability law along with the related court judgments in order to identify the concepts of the recovery for pure economic loss and analyzing the legal issues concerning the compensation for damages under the law of civil liability of Thailand. After a thorough study, it is appeared that in case of the breach of contract causing pure economic loss, the claimant is able to be compensated for pure economic loss under Section 222 of Civil and Commercial Code in some circumstances. Conversely, in case of the pure economic loss caused by wrongful act, claimant suffered pure economic loss is not entitled to claim for the damages in some circumstances since pure economic loss is not recognized by Section 420 of Civil and Commercial Code. Accordingly, in order to allow the claimant who suffered pure economic loss caused by the wrongful act to be compensated, this thesis proposes that the interpretation of other rights protected under Section 420 of Civil and Commercial Code should be extendedly interpreted to include the right of an established and operating business. In this regard, the protection should be limited to the pure economic loss affecting the business activity in order to prevent the extensive liability of the defendant which will cause the floodgates problem.

Field of Study: Laws

Student's Signature

Academic Year: 2015

Advisor's Signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความสามารถจากผู้มีพระคุณหลายท่าน ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อังคนาวดี ปิ่นแก้ว ที่กรุณารับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์ ได้มอบความรู้ คำแนะนำ และข้อคิดเห็นต่างๆ อันเป็นประโยชน์ต่อการเขียน วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ และให้โอกาสรวมทั้งความเมตตาต่อผู้เขียนเสมอมา อันทำให้การเขียน วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จไปได้ด้วยความเรียบร้อย ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูง

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ดร.ศนันท์ภรณ์ โสทธิพันธ์ ที่กรุณารับเป็นประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ชัยนติ ไกรกาญจน์ และ รองศาสตราจารย์ ดร.พินัย ณ นคร ที่กรุณารับเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ทุกท่านได้ให้ความรู้ คำแนะนำ และข้อคิดเห็นต่างๆ อันเป็นประโยชน์ต่อการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนเสร็จสมบูรณ์ รวมทั้งให้ความเมตตาตลอดเวลาอันมีค่ามาเพื่อดำเนินการสอบวิทยานิพนธ์ให้แก่ผู้เขียน ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูง

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.พัฒนาพร โกวพัฒน์กิจ ที่ได้ให้คำปรึกษาและให้กำลังใจแก่ผู้เขียนในการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสมอมา

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ นายคุณช่วย ปิยวิทย์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ณฤมล ปิยวิทย์ บิดามารดาผู้ให้อนาคตทางการศึกษาและให้การสนับสนุนผู้เขียนในทุกๆ ด้าน รวมทั้งได้ให้ความรัก ความเข้าใจ และกำลังใจแก่ผู้เขียนเสมอมา ผู้เขียนขอขอบพระคุณ ดร.วราภรณ์ ปิยวิทย์ พี่สาวของผู้เขียนที่ให้กำลังใจและให้คำปรึกษาแก่ผู้เขียนเสมอมา

ผู้เขียนขอขอบพระคุณเจ้าหน้าที่หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิตที่ได้ดูแลและให้คำแนะนำในการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขอขอบคุณเพื่อน รุ่นพี่ และรุ่นน้องคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยทุกท่านที่ได้ให้ความช่วยเหลือและเป็นกำลังใจแก่ผู้เขียนเสมอมา

สุดท้ายนี้ หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะมีประโยชน์หรือคุณค่าทางวิชาการอยู่บ้าง ผู้เขียนขอขอบพระคุณทีเหล่านั้นแต่บิดามารดาและครูอาจารย์ทุกท่านที่ได้ถ่ายทอดความรู้ทางกฎหมายให้แก่ผู้เขียนทั้งในชั้นปริญญาตรีและปริญญาโท ด้วยความระลึกในพระคุณอย่างยิ่ง หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีข้อผิดพลาดหรือความบกพร่องประการใด ผู้เขียนขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
1.3 ขอบเขตและวิธีการศึกษาวิจัย	5
1.4 สมมติฐานของการวิจัย.....	5
1.5 ทฤษฎีทางนิติศาสตร์และหลักกฎหมายที่ศึกษา.....	5
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษาวิจัย	6
บทที่ 2 การให้คำเสียหายตามหลักกฎหมายความรับผิดทางแพ่ง.....	7
2.1 ความเป็นมา วิวัฒนาการ และแนวคิดของการให้คำเสียหายของกฎหมายความรับผิดทาง แพ่ง	7
2.1.1 ความเป็นมา วิวัฒนาการ และแนวคิดในระบบกฎหมายคอมมอนลอว์.....	8
2.1.2 ความเป็นมา วิวัฒนาการ และแนวคิดในระบบกฎหมายซีวิลลอว์.....	13
2.1.3 ความเป็นมา วิวัฒนาการ และแนวคิดในกฎหมายไทย.....	16
2.2 แนวคิดในการให้คำเสียหายตามกฎหมายเรื่องความรับผิดทางแพ่ง	17
2.2.1 ความเสียหายตามกฎหมายเรื่องความรับผิดทางแพ่ง	18
2.2.1.1 ความเสียหายตามกฎหมายสัญญา.....	18
(1) ลักษณะของความเสียหายที่เกิดขึ้น	19
(2) ความเสียหายที่ได้รับการชดใช้เยียวยา	19
2.2.1.2 ความเสียหายตามกฎหมายละเมิด.....	20

(1) ลักษณะของความเสียหายที่เกิดขึ้น	20
(2) ความเสียหายที่ได้รับการชดใช้เยียวยา	21
2.2.2 การให้ค่าเสียหายตามกฎหมายเรื่องความรับผิดทางแพ่ง	21
2.2.2.1 การให้ค่าเสียหายในกรณีผิดสัญญา.....	21
(1) ความหมายของค่าเสียหาย	21
(2) ประเภทของค่าเสียหายที่ได้รับการชดใช้เยียวยา	22
2.2.2.2 การให้ค่าเสียหายในกรณีละเมิด	22
(1) ความหมายของค่าเสียหาย	22
(2) ประเภทของค่าเสียหายที่ได้รับการชดใช้เยียวยา	22
2.3 ความเสียหายที่ได้รับการชดใช้เยียวยาและการให้ค่าเสียหายตามประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ของไทย.....	27
2.3.1 หลักกฎหมายว่าด้วยสัญญา	28
2.3.1.1 หลักเกณฑ์การเรียกค่าเสียหาย.....	32
2.3.1.2 ประเภทของความเสียหายที่สามารถเรียกร้องค่าเสียหายได้.....	33
2.3.1.3 การพิจารณาให้ค่าเสียหายในความเสียหายแบบ pure economic loss	35
2.3.2 หลักกฎหมายว่าด้วยละเมิด	47
2.3.2.1 หลักเกณฑ์การเรียกค่าเสียหาย.....	48
2.3.2.2 ประเภทของความเสียหายที่สามารถเรียกร้องค่าเสียหายได้.....	51
2.3.2.3 การพิจารณาให้ค่าเสียหายในความเสียหายแบบ pure economic loss	54
บทที่ 3 ความหมาย ลักษณะ และหลักเกณฑ์เรื่องความเสียหายที่มีลักษณะเป็นความสูญเสียทาง เศรษฐกิจอันปราศจากความเสียหายทางกายภาพ หรือ Pure economic loss.....	60
3.1 ความหมายและประเภทของความสูญเสียทางเศรษฐกิจ	60
3.1.1 ความสูญเสียทางเศรษฐกิจอันเป็นผลสืบเนื่องมาจากความเสียหายทางกายภาพ (Consequential Economic Loss)	60

3.1.2 ความสูญเสียทางเศรษฐกิจอันปราศจากความเสียหายทางกายภาพ (Pure Economic Loss)	61
3.2 ลักษณะของความเสียหายแบบ pure economic loss	65
3.2.1 บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการเกิดความเสียหาย	65
3.2.1.1 กรณีที่บุคคลได้รับความเสียหายไม่ใช่คู่กรณี	65
3.2.1.2 กรณีที่บุคคลได้รับความเสียหายเป็นคู่กรณี	67
3.2.2 ลักษณะของข้อเท็จจริงที่ทำให้เกิดความสูญเสียทางเศรษฐกิจ	68
3.2.2.1 ความสูญเสียทางเศรษฐกิจที่เกิดจากความเสียหายทางกายภาพของบุคคลอื่น	68
3.2.2.2 ความสูญเสียทางเศรษฐกิจที่เป็นผลจากการไม่สามารถใช้สิทธิตามสัญญาได้	69
3.2.2.3 ความสูญเสียทางเศรษฐกิจเนื่องจากบริการสาธารณะหรือสาธารณูปโภคต้องหยุดให้บริการ (Closure of public services)	71
3.2.2.4 ความสูญเสียทางเศรษฐกิจเนื่องจากการให้คำแนะนำที่ผิดพลาด (Negligent misstatement)	72
3.2.2.5 ความสูญเสียทางเศรษฐกิจเนื่องจากปฏิบัติหน้าที่ที่บกพร่องของผู้ให้บริการทางวิชาชีพ	73
3.2.2.6 ความสูญเสียทางเศรษฐกิจเนื่องจากทรัพย์สินที่ด้อยคุณภาพ	73
3.3 การพิจารณาให้ค่าเสียหายในความเสียหายแบบ pure economic loss	74
3.3.1 การให้ค่าเสียหายแบบ pure economic loss ในระบบคอมมอนลอว์	74
3.3.2 การให้ค่าเสียหายแบบ pure economic loss ในระบบซีวิลลอว์	77
บทที่ 4 การให้ค่าเสียหายในความเสียหายแบบ pure economic loss ในกฎหมายต่างประเทศ ...	79
4.1 หลักกฎหมายในระบบคอมมอนลอว์ : ศึกษากฎหมายอังกฤษ	79
4.1.1 หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการให้ค่าเสียหายตามกฎหมายเรื่องความรับผิดชอบทางแพ่ง	79

4.1.1.1	หลักเกณฑ์การให้ค่าเสียหายตามหลักกฎหมายสัญญา.....	79
4.1.1.2	หลักเกณฑ์การให้ค่าเสียหายตามหลักกฎหมายละเมิด.....	82
4.1.2	ความเป็นมาและวิวัฒนาการของการให้ค่าเสียหายในความเสียหายแบบ pure economic loss.....	86
4.1.2.1	แนวคิดการพิจารณาให้ค่าเสียหายแบบจำกัด (Exclusionary Rule).....	89
4.1.2.2	การพิจารณาให้ค่าเสียหายในกรณีการให้คำแนะนำโดยผิดพลาด (Negligent Misstatement).....	96
4.1.2.3	การพิจารณาให้ค่าเสียหายในกรณีความเสียหายเกิดจากอาคารหรือทรัพย์สินที่ชำรุดบกพร่องที่ไม่สามารถเรียกร้องค่าเสียหายได้ตามกฎหมายสัญญา.....	103
4.2	หลักกฎหมายในระบบซีวิลลอว์ : ศึกษากฎหมายฝรั่งเศสและเยอรมัน.....	107
4.2.1	กฎหมายฝรั่งเศส.....	107
4.2.1.1	หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการให้ค่าเสียหายตามกฎหมายเรื่องความรับผิดทางแพ่ง.....	107
	(1) หลักเกณฑ์การให้ค่าเสียหายตามหลักกฎหมายสัญญา.....	108
	(2) หลักเกณฑ์การให้ค่าเสียหายตามหลักกฎหมายละเมิด.....	112
4.2.1.2	ความเป็นมาและวิวัฒนาการของการให้ค่าเสียหายในความเสียหายแบบ pure economic loss.....	119
4.2.2	กฎหมายเยอรมัน.....	121
4.2.2.1	หลักกฎหมายเกี่ยวกับการให้ค่าเสียหายทางแพ่ง.....	121
	(1) หลักเกณฑ์การให้ค่าเสียหายตามหลักกฎหมายสัญญา.....	121
	(2) หลักเกณฑ์การให้ค่าเสียหายตามหลักกฎหมายละเมิด.....	124
4.2.2.2	ความเป็นมาและวิวัฒนาการของการให้ค่าเสียหายในความเสียหายแบบ pure economic loss.....	133

4.3 เปรียบเทียบคดีที่เกี่ยวข้องกับการเรียกค่าเสียหายในความเสียหายแบบ pure economic loss.....	140
4.3.1 ความเสียหายทางเศรษฐกิจที่เกิดเนื่องจากความเสียหายต่อทรัพย์สินของบุคคลภายนอก.....	140
4.3.1.1 คำพิพากษาของศาลอังกฤษ	140
4.3.1.2 คำพิพากษาของศาลฝรั่งเศส.....	144
4.3.1.3 คำพิพากษาของศาลเยอรมัน	146
4.3.2 ความเสียหายทางเศรษฐกิจที่เป็นผลเกี่ยวเนื่องจากสัญญา (Contractual Relational Economic Loss).....	148
4.3.2.1 คำพิพากษาของศาลอังกฤษ	148
4.3.2.2 คำพิพากษาของศาลฝรั่งเศส.....	151
4.3.2.3 คำพิพากษาของศาลเยอรมัน	152
4.3.3 ความเสียหายทางเศรษฐกิจเนื่องจากการต้องหยุดให้บริการซึ่งสาธารณูปโภคหรือการหยุดให้บริการทางคมนาคมสาธารณะ	155
4.3.3.1 คำพิพากษาของศาลอังกฤษ	155
4.3.3.2 การพิจารณาให้ค่าเสียหายตามกฎหมายฝรั่งเศส.....	156
4.3.3.3 คำพิพากษาของศาลเยอรมัน	157
4.3.4 ความเสียหายทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นเนื่องจากการให้คำแนะนำโดยผิดพลาด	160
4.3.4.1 คำพิพากษาของศาลอังกฤษ	160
4.3.4.2 คำพิพากษาของศาลฝรั่งเศส.....	163
4.3.4.3 คำพิพากษาของศาลเยอรมัน	163
4.3.5 ความเสียหายทางเศรษฐกิจเนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่ที่บกพร่องของผู้ให้บริการทางวิชาชีพ.....	165
4.3.5.1 คำพิพากษาของศาลอังกฤษ	165

4.3.5.2 คำพิพากษาของศาลฝรั่งเศส.....	168
4.3.5.3 คำพิพากษาของศาลเยอรมัน.....	170
4.3.6 ความเสียหายทางเศรษฐกิจเนื่องจากทรัพย์สินที่ด้อยคุณภาพ.....	171
4.3.6.1 คำพิพากษาของศาลอังกฤษ.....	171
4.3.6.2 คำพิพากษาของศาลฝรั่งเศส.....	174
4.3.6.3 คำพิพากษาของศาลเยอรมัน.....	174
4.3.7 ความเสียหายทางเศรษฐกิจเนื่องจากลูกจ้างได้รับบาดเจ็บหรือถึงแก่ความตาย.....	176
4.3.7.1 การพิจารณาให้ค่าเสียหายตามกฎหมายอังกฤษ.....	176
4.3.7.2 คำพิพากษาของศาลฝรั่งเศส.....	177
4.3.7.3 การพิจารณาให้ค่าเสียหายตามกฎหมายเยอรมัน.....	178
บทที่ 5 วิเคราะห์เปรียบเทียบการให้ค่าเสียหายในความเสียหายแบบ pure economic loss ของกฎหมายต่างประเทศและกฎหมายไทย.....	182
5.1 หลักเกณฑ์ทางกฎหมายและการปรับใช้กฎหมายในการให้ค่าเสียหายแบบ pure economic loss กรณีผิดสัญญา.....	182
5.1.1 การพิจารณาให้ค่าเสียหายในความเสียหายตามปกติ.....	183
5.1.2 การพิจารณาให้ค่าเสียหายในความเสียหายอันเกิดแต่พฤติการณ์พิเศษ.....	186
5.2 หลักเกณฑ์ทางกฎหมายและการปรับใช้กฎหมายในการให้ค่าเสียหายแบบ pure economic loss กรณีละเมิด.....	195
5.2.1 การให้ค่าเสียหายในความเสียหายทางเศรษฐกิจที่เป็นผลสืบเนื่องจากความเสียหาย ทางกายภาพ.....	195
5.2.2 การให้ค่าเสียหายในความเสียหายแบบ pure economic loss.....	198
5.3 ปัญหาเกี่ยวกับการเรียกค่าเสียหายแบบ pure economic loss.....	210
5.3.1 ความเสียหายทางเศรษฐกิจที่เกิดเนื่องจากความเสียหายต่อทรัพย์สินของ บุคคลภายนอก.....	210

5.3.2 ความเสียหายทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นเนื่องจากการให้คำแนะนำโดยผิดพลาด	212
5.3.3 ความเสียหายทางเศรษฐกิจเนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่ที่บกพร่องของผู้ให้บริการ ทางวิชาชีพ.....	213
5.3.4 ความเสียหายทางเศรษฐกิจเนื่องจากทรัพย์สินที่ด้อยคุณภาพ	214
บทที่ 6 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	218
6.1 บทสรุป	218
6.2 ข้อเสนอแนะ	223
.....	227
รายการอ้างอิง	227
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์	231

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ตามกฎหมายเรื่องความรับผิดทางแพ่งซึ่งแบ่งความรับผิดเป็นตามกฎหมายสัญญาและกฎหมายละเมิดนั้น เมื่อเกิดการผิดสัญญาเนื่องจากการไม่ปฏิบัติตามการชำระหนี้ตามสัญญาหรือปฏิบัติการชำระหนี้ล่าช้า เจ้าหนี้ซึ่งเป็นผู้สัญญาฝ่ายที่เสียหายย่อมสามารถเรียกค่าเสียหายจากลูกหนี้ ซึ่งเป็นผู้สัญญาฝ่ายที่ผิดสัญญาได้ โดยการเรียกค่าเสียหายนั้นต้องเรียกจากความเสียหายที่เกิดขึ้นเนื่องจากการไม่ปฏิบัติตามสัญญาเพื่อให้เจ้าหนี้ได้มีสถานะเสมือนว่าการปฏิบัติการชำระหนี้ตามสัญญานั้นได้กระทำลงและเจ้าหนี้ได้รับการชำระหนี้ตามสัญญาโดยครบถ้วน เช่น การส่งมอบทรัพย์สินตามสัญญา หรือการชดเชยค่าเสียหายในกรณีที่ไม่สามารถบังคับชำระหนี้ได้

การให้ค่าเสียหายตามกฎหมายละเมิดนั้นจะเกิดขึ้นในกรณีที่เกิดการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อและก่อให้เกิดความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ทรัพย์สิน หรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่กฎหมายได้รับรองไว้ ซึ่งการพิจารณาให้ค่าเสียหายแก่ผู้เสียหายนั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อให้บุคคลนั้นได้กลับคืนสู่ฐานะเดิมเสมือนว่าไม่มีการกระทำละเมิดนั้นเกิดขึ้นและเป็นการชดเชยเยียวยาความเสียหายในความเสียหายต่อกรณีที่กฎหมายได้กำหนดไว้เท่านั้น

อย่างไรก็ตามในปัจจุบันสภาพสังคม เศรษฐกิจ รวมถึงลักษณะการประกอบธุรกิจมีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงไปจากอดีตเป็นอย่างมาก ซึ่งความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลให้ความเสียหายที่เกิดขึ้นเนื่องมาจากความรับผิดทางแพ่งซึ่งมีทั้งกรณีการผิดสัญญาและการกระทำละเมิดนั้นมีความหลากหลายและซับซ้อนมากขึ้น กล่าวคือ ในบางกรณีการผิดสัญญาไม่ได้ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้สัญญาเพียงฝ่ายเดียวเท่านั้น แต่เกิดความเสียหายแก่บุคคลภายนอกที่ไม่ได้เป็นผู้สัญญาด้วย รวมถึงการผิดสัญญานั้นไม่ได้ทำให้ผู้สัญญานั้นได้รับความเสียหายเนื่องจากการไม่ปฏิบัติตามสัญญาเพียงอย่างเดียว แต่ทำให้ผู้สัญญานั้นได้รับความเสียหายที่เกิดขึ้นเนื่องจากการขาดกำไรหรือการไม่เป็นไปตามความคาดหวังจากการทำสัญญาด้วย หรือการกระทำละเมิดไม่ได้ก่อให้เกิดความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สินของบุคคลอีกฝ่ายหนึ่งเท่านั้น แต่การกระทำละเมิดนั้นได้ก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลภายนอกด้วย ซึ่งความเสียหายที่เกิดแก่บุคคลภายนอกนี้จะเป็นความเสียหายที่กระทบต่อสถานะทางการเงินหรือกองทรัพย์สินของบุคคลภายนอกเท่านั้น โดยที่ไม่มีความเสียหายทางกายภาพอื่นใดเกิดขึ้นแก่บุคคลภายนอกดังกล่าว ซึ่งความเสียหายทางกายภาพ คือ ความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อ

ร่างกายหรือทรัพย์สินของบุคคลภายนอกนั้น โดยหากบุคคลภายนอกนั้นได้รับความเสียหายทางกายภาพเนื่องจากการกระทำละเมิด บุคคลดังกล่าวนั้นย่อมสามารถเรียกร้องค่าเสียหายจากบุคคลที่กระทำละเมิดต่อตนได้ตามกฎหมายละเมิด แต่ในกรณีนี้เมื่อเกิดความเสียหายต่อสถานะทางการเงินหรือกองทรัพย์สินของบุคคลดังกล่าวเพียงอย่างเดียวจะทำให้เกิดปัญหาที่ต้องพิจารณาว่าบุคคลนั้นจะมีสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายจากบุคคลที่เป็นสาเหตุให้ตนได้รับความเสียหายนั้นอย่างไรบ้าง ความเสียหายที่เกิดขึ้นในลักษณะที่เป็นความเสียหายต่อสถานะทางการเงินหรือกองทรัพย์สินของบุคคลภายนอกที่ไม่ได้มีความสัมพันธ์ตามสัญญา ความเสียหายต่อการขาดกำไรหรือความคาดหวังจากการทำสัญญาของคู่สัญญาที่เสียหาย หรือเป็นความเสียหายต่อบุคคลที่ไม่ได้ได้รับความเสียหายต่อร่างกายหรือทรัพย์สินจากการกระทำละเมิดนั้นอาจเรียกได้ว่าเป็นความเสียหายที่เป็นความสูญเสียทางเศรษฐกิจอันปราศจากความเสียหายทางกายภาพ (Pure economic loss)

ความเสียหายที่เป็นความสูญเสียทางเศรษฐกิจอันปราศจากความเสียหายทางกายภาพ (Pure economic loss) คือ ความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่กองทรัพย์สินของบุคคลหนึ่ง ซึ่งสามารถคิดคำนวณออกมาเป็นจำนวนเงินได้ อันเป็นความเสียหายทางเศรษฐกิจ (Economic loss) โดยไม่มีความเสียหายทางกายภาพ คือ ความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สิน เกิดขึ้นแก่บุคคลนั้น ซึ่งตามกฎหมายเรื่องความรับผิดชอบแพ่งนั้น สามารถพิจารณาได้ 2 กรณี คือ

1. การเกิดความเสียหายที่เป็นความสูญเสียทางเศรษฐกิจอันปราศจากความเสียหายเนื่องจากการผิดสัญญา โดยความเสียหายที่เกิดขึ้นเป็นความเสียหายเนื่องจากการขาดรายได้หรือกำไรที่คู่สัญญาฝ่ายที่ได้รับความเสียหายนั้นคาดหวังว่าจะได้รับหากคู่สัญญาอีกฝ่ายปฏิบัติตามชำระหนี้โดยถูกต้องตามข้อตกลงในสัญญา เช่น โจทก์ประกอบธุรกิจขายสินค้าและได้ทำสัญญาซื้อขายสินค้าชนิดนั้นกับจำเลย จำเลยนั้นได้ผิดสัญญาโดยไม่ได้ส่งมอบสินค้าตามสัญญาซื้อขายให้แก่โจทก์ทำให้โจทก์ไม่มีสินค้าจำหน่ายและส่งผลกระทบต่อประกอบการประกอบธุรกิจของโจทก์ ความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อโจทก์นี้เป็นความเสียหายต่อสถานะทางการเงินของโจทก์เนื่องจากโจทก์ต้องสูญเสียรายได้ที่คาดว่าจะได้รับ ความเสียหายที่เกิดขึ้นนี้เป็นความเสียหายทางเศรษฐกิจอันปราศจากความเสียหายทางกายภาพ และในบางกรณีความเสียหายแบบ pure economic loss เกิดขึ้นได้เนื่องจากการให้คำแนะนำโดยผิดพลาด เช่น จำเลยได้ให้คำแนะนำหรือข้อมูลแก่โจทก์เกี่ยวกับผลประโยชน์ที่โจทก์จะได้รับหากโจทก์เข้าทำสัญญากับบุคคลหนึ่ง และโจทก์ได้เข้าทำสัญญากับบุคคลนั้นโดยอาศัยข้อมูลที่ได้รับมาจากจำเลยซึ่งข้อมูลดังกล่าวเป็นข้อมูลที่ผิดพลาด เช่น ตามข้อมูลนั้นจำเลยให้การรับรองต่อโจทก์ว่าบุคคลนั้นมีฐานะที่ดีหรือมีธุรกิจที่มีผลประกอบการดีแต่อย่างไรก็ตามข้อเท็จจริงได้ปรากฏว่าบุคคลนั้นมี

ฐานะทางเศรษฐกิจที่แย่ทำให้เมื่อโจทก์เข้าทำสัญญากับบุคคลดังกล่าวโจทก์ได้รับความเสียหายในลักษณะที่โจทก์ต้องขาดประโยชน์ที่คาดว่าจะได้จากการเข้าทำสัญญานั้น ทำให้โจทก์ได้รับความเสียหาย ความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อโจทก์ในลักษณะนี้เป็นความเสียหายแบบ pure economic loss

2. การเกิดความเสียหายที่เป็นความสูญเสียทางเศรษฐกิจอันปราศจากความเสียหายเนื่องจากการกระทำละเมิด โดยความเสียหายแบบ pure economic loss อาจเกิดขึ้นจากกรณีที่จำเลยได้กระทำการโดยประมาทเลินเล่อและก่อให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินของบุคคลหนึ่ง ซึ่งผลจากความเสียหายในทรัพย์สินดังกล่าวได้ทำให้โจทก์ที่ต้องใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินของบุคคลนั้นไม่สามารถประกอบธุรกิจได้ในระยะเวลาหนึ่งซึ่งทำให้เกิดการสูญเสียกำไรหรือขาดรายได้ซึ่งเป็นสิ่งที่โจทก์จะต้องได้รับหากการกระทำละเมิดนั้นไม่เกิดขึ้น ความเสียหายดังกล่าวจึงกระทบต่อสถานะทางเศรษฐกิจของโจทก์ถือเป็นความเสียหายแบบ pure economic loss เช่น จำเลยได้ขุดเจาะถนนโดยประมาทเลินเล่อและทำให้สายไฟฟ้าใต้ดินเสียหาย ซึ่งสายไฟฟ้าใต้ดินนั้นเป็นสายไฟฟ้าที่ส่งกระแสไฟฟ้าไปยังโรงงานของโจทก์ ความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อสายไฟฟ้านั้นส่งผลให้ไฟฟ้าในโรงงานของโจทก์ดับ โจทก์ไม่สามารถผลิตสินค้าได้ และทำให้โจทก์ต้องขาดกำไรที่โจทก์ควรจะได้รับหากโจทก์สามารถดำเนินการผลิตไปได้โดยไม่เกิดเหตุการณ์รบกวนดังกล่าว ความเสียหายเนื่องจากการขาดกำไรนี้ถือเป็นความเสียหายแบบ pure economic loss

ความเสียหายที่เป็นความสูญเสียทางเศรษฐกิจอันปราศจากความเสียหายทางกายภาพนี้เมื่อพิจารณาตามหลักกฎหมายเรื่องความรับผิดทางแพ่งนั้นทำให้พบว่าในระยะแรกการที่ผู้เสียหายจะเรียกเอาค่าเสียหายนั้นเป็นไปได้ค่อนข้างยาก เนื่องจากความเสียหายนั้นอยู่นอกขอบเขตของหน้าที่ที่ลูกหนี้ตามสัญญาจะต้องปฏิบัติตามชำระหนี้ หรือผู้ที่เสียหายนั้นเป็นบุคคลภายนอกที่ไม่มีนิติสัมพันธ์กับผู้ก่อให้เกิดความเสียหาย (กรณีผิดสัญญา) หรือความเสียหายนั้นไม่ได้เป็นความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย อนามัย ทรัพย์สิน หรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใด (กรณีละเมิด) อย่างไรก็ตาม ในระยะต่อมานั้นหลายประเทศก็ได้ให้การยอมรับให้มีการให้ค่าเสียหายประเภทนี้ด้วยในบางกรณี เนื่องจากมีแนวคิดว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นดังกล่าวนี้เป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นจริง และเป็นความเสียหายที่สมควรให้ผู้เสียหายนั้นได้รับการชดเชยเยียวยาตามหลักกฎหมายเรื่องความรับผิดทางแพ่ง ซึ่งถ้าผู้เสียหายนั้นสามารถพิสูจน์ให้ศาลเห็นถึงความเสียหายที่เกิดขึ้น และแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างการผิดสัญญาหรือการกระทำละเมิดกับความเสียหายที่เกิดขึ้น ศาลในต่างประเทศนั้นก็มีความโน้มเอียงที่จะให้ค่าเสียหายดังกล่าวแก่ผู้เสียหายในบางกรณี เช่น ศาลอังกฤษได้ตัดสินให้ค่าเสียหายในความเสียหายที่

เกิดจากการให้คำแนะนำที่ผิดพลาดโดยประมาทเลินเล่อ ศาลฝรั่งเศสได้ตัดสินให้ค่าเสียหายในความสูญเสียทางเศรษฐกิจอันปราศจากความเสียหายทางกายภาพที่เกิดขึ้นจากการกระทำละเมิด ศาลเยอรมันได้ตีความบทบัญญัติแห่งกฎหมายละเมิดเพื่อให้สามารถให้ค่าเสียหายในความสูญเสียทางเศรษฐกิจอันปราศจากความเสียหายทางกายภาพแก่ใจทักได้

อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณากฎหมายเรื่องความรับผิดทางแพ่งตามกฎหมายไทย รวมถึงการปรับใช้กฎหมายไทยโดยศาลฎีกานั้นพบว่าศาลไทยไม่ได้พิจารณาให้ค่าเสียหายในลักษณะนี้แก่ผู้เสียหายในทุกกรณี ทำให้บางกรณีนั้นไม่เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้เสียหายเนื่องจากความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นเป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นจริงซึ่งผู้เสียหายควรได้รับการชดใช้เยียวยาในความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นแต่ศาลไม่พิจารณาให้ผู้เสียหายนั้นสามารถเรียกค่าเสียหายได้เนื่องจากในบางกรณีศาลได้พิจารณาว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นไม่ได้เป็นผลโดยตรงจากการกระทำละเมิดหรือไม่ได้เป็นความเสียหายตามปกติที่เกิดขึ้นจากการผิดสัญญาหรือเป็นความเสียหายอันเกิดแต่พฤติการณ์พิเศษที่คู่สัญญาฝ่ายที่ผิดสัญญาไม่อาจคาดเห็นได้ในขณะที่ทำสัญญาซึ่งทำให้บุคคลที่ได้รับความเสียหายไม่สามารถเรียกค่าเสียหายได้ จึงควรศึกษาหลักกฎหมายเรื่องความรับผิดทางแพ่งของต่างประเทศและแนวทางคำพิพากษาของศาลต่างประเทศ และนำมาเปรียบเทียบกับหลักกฎหมายเรื่องความรับผิดทางแพ่งและแนวคำพิพากษาของไทย เพื่อให้ทราบถึงลักษณะของความเสียหายที่อาจเรียกกร้องค่าเสียหายได้ นอกจากนี้ เนื่องจากความเสียหายที่เป็นความสูญเสียทางเศรษฐกิจอันปราศจากความเสียหายทางกายภาพเป็นความเสียหายที่มีลักษณะพิเศษ กล่าวคือ เป็นความเสียหายที่ไม่ได้กระทบต่อชีวิต ร่างกาย หรือทรัพย์สินของบุคคลหนึ่งโดยตรง ดังนั้นในการให้ค่าเสียหายจึงควรมีหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนแน่นอนว่าศาลควรพิจารณาให้ค่าเสียหายในกรณีใดบ้าง ทำให้เกิดความจำเป็นที่จะต้องศึกษากฎหมายและแนวคำพิพากษาของศาลต่างประเทศ เพื่อนำไปสู่ข้อเสนอแนะในการชดใช้เยียวยาต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาที่มาและแนวความคิดในการกำหนดค่าเสียหายในกฎหมายความรับผิดทางแพ่ง
2. เพื่อศึกษาหลักกฎหมายและแนวทางการตีความของศาลของต่างประเทศในเรื่องที่เกี่ยวกับค่าเสียหายจากความสูญเสียทางเศรษฐกิจอันปราศจากความเสียหายทางกายภาพ (Pure economic loss) และนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับกฎหมายและแนวคำพิพากษาของประเทศไทย
3. เพื่อศึกษาค้นหาแนวทางที่เหมาะสมเพื่อจะให้มีการชดใช้ค่าเสียหายจากความสูญเสียทางเศรษฐกิจอันปราศจากความเสียหายทางกายภาพ (Pure economic loss) ตามกฎหมายความรับผิดทางแพ่งในประเทศไทย

1.3 ขอบเขตและวิธีการศึกษาวิจัย

วิทยานิพนธ์เล่มนี้ศึกษาถึงหลักเกณฑ์ความรับผิดชอบทางแพ่ง โดยจะศึกษาในหลักกฎหมายของประเทศในระบบคอมมอนลอว์คือประเทศอังกฤษ และหลักกฎหมายของประเทศในระบบซีวิลลอว์คือประเทศฝรั่งเศสและประเทศเยอรมนี รวมถึงศึกษาแนวคำพิพากษาของศาลในประเทศข้างต้น เพื่อให้ทราบถึงแนวทางการให้ค่าเสียหายจากความสูญเสียทางเศรษฐกิจอันปราศจากความเสียหายทางกายภาพ (Pure economic loss) ของศาลในแต่ละประเทศ และศึกษาเปรียบเทียบกับหลักกฎหมายสัญญาและกฎหมายละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของประเทศไทย รวมถึงศึกษาเปรียบเทียบแนวคำพิพากษา เพื่อให้ทราบถึงแนวคิดเรื่องค่าเสียหายจากความสูญเสียทางเศรษฐกิจอันปราศจากความเสียหายทางกายภาพในมุมมองของศาลไทย ซึ่งจะทำให้สามารถพิจารณาถึงแนวทางที่เหมาะสมที่ศาลไทยจะพิจารณาให้ค่าเสียหายจากความสูญเสียทางเศรษฐกิจอันปราศจากความเสียหายทางกายภาพแก่ผู้เสียหายได้

วิธีการศึกษาใช้วิธีการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยค้นคว้าจากเอกสารต่างๆ เช่น ตำรากฎหมาย บทความในสาขาวิชานิติศาสตร์ โดยเอกสารข้างต้นจะมีทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ นอกจากนี้จะศึกษาเกี่ยวกับตัวบทกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ทั้งในส่วนของกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศ รวมถึงศึกษาคำพิพากษาของศาลในประเทศไทยและต่างประเทศ และนำมารวบรวม ประมวลผล วิเคราะห์หาข้อสรุป และเสนอแนวทางในการปรับใช้กฎหมายของประเทศไทยต่อไป

1.4 สมมติฐานของการวิจัย

หลักกฎหมายความรับผิดชอบทางแพ่งตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยในปัจจุบันไม่เอื้ออำนวยให้ผู้เสียหายสามารถเรียกค่าเสียหายที่เป็นความสูญเสียทางเศรษฐกิจอันปราศจากความเสียหายทางกายภาพ (Pure Economic Loss) ได้

1.5 ทฤษฎีทางนิติศาสตร์และหลักกฎหมายที่ศึกษา

ทฤษฎีทางกฎหมายที่จะนำมาศึกษาและกล่าวถึงในการทำวิทยานิพนธ์มีดังต่อไปนี้

1. หลักเกณฑ์ว่าด้วยค่าเสียหายจากความสูญเสียทางเศรษฐกิจอันปราศจากความเสียหายทางกายภาพ (Pure Economic Loss)
2. หลักเกณฑ์เกี่ยวกับความรับผิดชอบทางแพ่งและค่าเสียหายตามกฎหมายในระบบคอมมอนลอว์
3. หลักเกณฑ์เกี่ยวกับความรับผิดชอบทางแพ่งและค่าเสียหายตามกฎหมายในประเทศฝรั่งเศส
4. หลักเกณฑ์เกี่ยวกับความรับผิดชอบทางแพ่งและค่าเสียหายตามกฎหมายในประเทศเยอรมนี

5. หลักเกณฑ์ว่าด้วยความรับผิดชอบที่แบ่งตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษาวิจัย

1. ทำให้ทราบถึงหลักเกณฑ์และแนวคิดทางทฤษฎีของการเรียกค่าเสียหายจากความสูญเสียทางเศรษฐกิจอันปราศจากความเสียหายทางกายภาพ
2. ทำให้เข้าใจถึงลักษณะของความสูญเสียทางเศรษฐกิจอันปราศจากความเสียหายทางกายภาพที่เกิดขึ้นในต่างประเทศ
3. ทำให้ทราบถึงแนวทางในการกำหนดค่าเสียหายในความรับผิดชอบที่แบ่งตามกฎหมายไทยที่อาจเรียกได้ในกรณีที่เกิดความสูญเสียทางเศรษฐกิจอันปราศจากความเสียหายทางกายภาพ ซึ่งก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้เสียหาย

บทที่ 2

การให้ค่าเสียหายตามหลักกฎหมายความรับผิดทางแพ่ง

2.1 ความเป็นมา วิวัฒนาการ และแนวคิดของการให้ค่าเสียหายของกฎหมายความรับผิดทางแพ่ง

ความรับผิดตามกฎหมายเป็นกรณีที่จะเกิดขึ้นได้เมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้น โดยการกระทำความผิดนั้นเป็นการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ และการกระทำนั้นได้ทำให้ผู้อื่นได้รับความเสียหาย ซึ่งความรับผิดตามกฎหมายนั้นสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท คือ ความรับผิดทางอาญา ความรับผิดทางแพ่ง และความรับผิดทางปกครอง โดยความรับผิดทางอาญาเกิดจากกรณีที่บุคคลหนึ่งนั้นได้กระทำในสิ่งที่กฎหมายได้บัญญัติไว้ว่าเป็นความผิด ซึ่งความผิดทางอาญานั้นมีทั้งในลักษณะที่เป็นความผิดในตัวเอง (mala in se) ซึ่งมักจะเป็นกรณีที่เกี่ยวข้องกับศีลธรรม และความผิดที่กฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิด (mala prohibita) ซึ่งจะมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เท่าทันกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปในกรณีที่การกระทำความผิดนั้นมีความซับซ้อนและไม่ได้เป็นความผิดทางศีลธรรม ความรับผิดทางปกครองนั้นเป็นความรับผิดที่เกิดขึ้นจากการกระทำที่มุ่งต่อผลในทางกฎหมายของฝ่ายปกครอง เช่น การออกคำสั่งทางปกครอง การทำสัญญาทางปกครอง ซึ่งหากการกระทำดังกล่าวนั้นไม่ชอบด้วยกฎหมายและกระทบต่อสิทธิของเอกชนย่อมถือว่าเกิดความรับผิดทางปกครองขึ้น

สำหรับความรับผิดทางแพ่งนั้นสามารถพิจารณาแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ ความรับผิดตามกฎหมายสัญญา และความรับผิดตามกฎหมายละเมิด โดยสัญญาและละเมิดนั้นต่างเป็นบ่อเกิดแห่งหนี้ กล่าวคือ สัญญานั้นก่อให้เกิดหนี้ขึ้นเนื่องจากการตกลงกันระหว่างคู่สัญญา โดยเป็นหนี้ที่คู่สัญญาจะต้องปฏิบัติตามข้อตกลงในสัญญา เช่น การชำระราคา การส่งมอบทรัพย์สิน หากคู่สัญญาไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงในสัญญาถือเป็นการผิดสัญญา ซึ่งการผิดสัญญานั้นทำให้คู่สัญญาฝ่ายที่ไม่ได้รับการชำระหนี้ตามสัญญานั้นสามารถเรียกร้องให้อีกฝ่ายปฏิบัติตามการชำระหนี้ตามสัญญาได้ รวมถึงหากเกิดความเสียหายจากการไม่ปฏิบัติตามสัญญานั้นย่อมก่อให้เกิดสิทธิในการเรียกค่าเสียหายแก่คู่สัญญาฝ่ายที่เสียหายได้ ส่วนละเมิดนั้นก่อให้เกิดหนี้ขึ้นเนื่องจากกฎหมายได้บัญญัติไว้ กล่าวคือเมื่อบุคคลได้กระทำละเมิดกฎหมายจะบังคับให้บุคคลนั้นต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหายจากการกระทำละเมิดของตน ดังนั้นเมื่อมีการผิดสัญญาจึงก่อให้เกิดเป็นความรับผิดทางสัญญาที่คู่สัญญาฝ่ายหนึ่งซึ่งเป็นผู้ที่กระทำผิดสัญญานั้นจะต้องถูกบังคับให้ชำระหนี้ตามสัญญา รวมถึงชดใช้ค่าเสียหาย

ให้แก่คู่สัญญาอีกฝ่ายในกรณีที่มีความเสียหายเกิดขึ้น หรือเมื่อมีการกระทำละเมิดเกิดขึ้นก็จะเกิดเป็นความรับผิดเพื่อละเมิดที่ผู้กระทำละเมิดนั้นจะต้องรับผิดในการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เสียหาย ซึ่งการที่คู่กรณีฝ่ายที่ผิดสัญญาและผู้กระทำละเมิดนั้นสมควรที่จะต้องชดใช้ค่าเสียหายนั้นสามารถพิจารณาได้ถึงแนวคิด ความเป็นมา และวิวัฒนาการได้ดังนี้

2.1.1 ความเป็นมา วิวัฒนาการ และแนวคิดในระบบกฎหมายคอมมอนลอว์

ความรับผิดทางแพ่งตามระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ หรือระบบกฎหมายจารีตประเพณีของประเทศอังกฤษนั้น สามารถแบ่งแยกได้เป็นความรับผิดตามกฎหมายสัญญาและกฎหมายละเมิด โดยตามกฎหมายอังกฤษนั้นสัญญาและละเมิดนั้นเป็นบ่อเกิดของหนี้ซึ่งข้อตกลงตามสัญญานั้นก่อให้เกิดหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติตามชำระหนี้ตามที่คู่สัญญาได้ตกลงกันไว้ และตามกฎหมายละเมิดนั้นบุคคลที่ล้มเหลวต่อการปฏิบัติตามหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติตามด้วยความระมัดระวังนั้นต้องรับผิดตามกฎหมายละเมิดในการชดใช้ค่าเสียหาย

วิวัฒนาการของกฎหมายสัญญาของกฎหมายคอมมอนลอว์นั้นมีได้มีที่มาจากกฎหมายโรมันเพียงอย่างเดียว แต่จะเป็นการพัฒนาหลักกฎหมายโดยมีที่มาจากจารีตประเพณีและหลักยุติธรรม (equity) ซึ่งเป็นหลักที่จะช่วยให้เกิดความยุติธรรมและเป็นธรรมในการปรับใช้กฎหมายจารีตประเพณี โดยหลักกฎหมายสัญญาของประเทศอังกฤษได้ถูกพัฒนามาตั้งแต่สมัยศตวรรษที่ 16 เรื่อยมาจนถึงศตวรรษที่ 19 ซึ่งหลักกฎหมายสัญญานั้นจะเกิดขึ้นจากหลักการที่ได้มาจากแนวคำพิพากษาของศาลในคดีต่างๆ ซึ่งกฎหมายสัญญาของประเทศอังกฤษนั้นให้ความสำคัญกับการปฏิบัติตามสัญญา โดยคู่สัญญานั้นต้องปฏิบัติตามข้อสัญญาที่ได้ตกลงกันไว้อย่างเคร่งครัด

ตามแนวคำพิพากษาของศาลอังกฤษนั้น การเกิดสัญญาจะต้องประกอบด้วย การตกลงกันระหว่างบุคคลที่จะเข้ามาทำสัญญา เจตนาที่จะก่อนิติสัมพันธ์ตามกฎหมาย และสิ่งตอบแทนตามกฎหมาย (consideration)¹ โดยองค์ประกอบทั้งสามประการนี้จะต้องเกิดขึ้นโดยครบถ้วน และเมื่อเกิดสัญญาแล้วย่อมก่อให้เกิดหนี้หรือหน้าที่ที่คู่สัญญานั้นต้องปฏิบัติตามกันตามข้อตกลงในสัญญา ซึ่งคู่สัญญานั้นต้องปฏิบัติตามโดยเคร่งครัด ซึ่งเมื่อคู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงในสัญญานั้น คู่สัญญาอีกฝ่ายย่อมมีสิทธิบอกเลิกสัญญาและเรียกร้องค่าเสียหายจากคู่สัญญาฝ่ายที่ไม่ปฏิบัติตามสัญญาได้

¹ Raymond Youngs, *English, French & German Comparative Law*, 2 ed. (London: Routledge-Cavendish, 2007), p. 510.

การเรียกค่าเสียหายเนื่องจากการไม่ปฏิบัติตามสัญญาเป็นการชดใช้เยียวยาตามกฎหมาย ซึ่งตามแนวคิดของในระบบกฎหมายคอมมอนลอว์นั้นการชดใช้เยียวยาความเสียหายอันเนื่องมาจากการผิดสัญญานั้นจะคู่สัญญาฝ่ายที่ได้รับความเสียหายนั้นจะสามารถเรียกร้องได้เฉพาะความเสียหายที่เป็นตัวเงินเท่านั้นโดยเป็นจำนวนเท่ากับความเสียหายที่เกิดขึ้น เนื่องจากตามแนวคิดเรื่องการให้ค่าเสียหายตามกฎหมายสัญญานั้น การชดใช้เยียวยาความเสียหายตั้งอยู่บนพื้นฐานว่าการชดใช้เยียวยาหรือการกำหนดค่าเสียหายนั้นต้องทำให้เสมือนคู่สัญญาทั้งสองฝ่ายนั้นได้ปฏิบัติตามสัญญาแล้ว อย่างไรก็ตามในบางกรณีหากการชดใช้เยียวยาความเสียหายโดยการพิจารณาให้ค่าเสียหายที่เป็นตัวเงินนั้นยังไม่เพียงพอต่อความเสียหาย ศาลของประเทศในระบบคอมมอนลอว์นั้นสามารถนำหลักความยุติธรรมหรือ equity มาปรับใช้เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมได้ โดยศาลอาจบังคับกำหนดให้คู่สัญญาฝ่ายที่ผิดสัญญานั้นต้องปฏิบัติตามชำระหนี้โดยเฉพาะเจาะจงหรือมีคำสั่งห้ามเป็นกรณีๆ ไป ซึ่งในกรณีนี้จะแตกต่างจากแนวคิดเกี่ยวกับการเรียกร้องค่าเสียหายตามสัญญาตามระบบกฎหมายซีวิลลอว์ เนื่องจากในระบบซีวิลลอว์นั้น หากคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งไม่ปฏิบัติตามชำระหนี้ตามสัญญาแล้วนั้น คู่สัญญาอีกฝ่ายต้องเรียกร้องให้เกิดการปฏิบัติตามชำระหนี้โดยก่อน ซึ่งหากคู่สัญญาอีกฝ่ายนั้นไม่ปฏิบัติตามชำระหนี้จึงจะเกิดสิทธิในการเรียกร้องค่าเสียหาย นอกจากนี้ในระบบคอมมอนลอว์นั้น ศาลสามารถกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษให้แก่โจทก์ได้ โดยไม่จำเป็นต้องมีวัตถุประสงค์เพื่อชดเชยความเสียหาย แต่วัตถุประสงค์ของค่าเสียหายเชิงลงโทษจะเป็นการลงโทษจำเลยที่ได้เจตนาผิดสัญญาและก่อให้เกิดความเสียหายแก่โจทก์ อย่างไรก็ตาม ศาลในระบบคอมมอนลอว์มักจะกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษในกรณีละเมิดมากกว่าการผิดสัญญา

ในส่วนของกฎหมายละเมิดนั้นมีวิวัฒนาการเกี่ยวกับการเรียกค่าเสียหายในระบบคอมมอนลอว์โดยมีพื้นฐานมาจากจารีตประเพณีและคำพิพากษาของศาล โดยในยุคเริ่มแรกนั้นแนวคิดเรื่องการเรียกค่าเสียหายมาจากระบบหมายของศาล (Writ System) โดยมีการกำหนดให้บุคคลที่ได้รับความเสียหายนั้นต้องขอให้ศาลออกหมายเรียกผู้ที่จะเป็นจำเลยมาให้การ ซึ่งทำให้เกิดการออกหมายเรียกในคดีต่างๆ รวมทั้งมีการออกหมายเรียกในคดีละเมิด (Writ of Trespass) ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของกฎหมายละเมิด (Law of Torts) และเป็นจุดเริ่มต้นของการเรียกค่าเสียหาย เนื่องจากตามระบบหมายของศาลนั้นผู้ที่ได้รับความเสียหายจะต้องขอให้ศาลออกหมายเรียกผู้กระทำความผิดมาให้การ ซึ่งค่าเสียหายที่ศาลจะพิจารณาให้นั้นจะพิจารณาจากความเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับ อันเป็นการชดเชยความเสียหายที่เกิดขึ้นด้วย กฎหมายละเมิดของประเทศในระบบกฎหมายคอมมอนลอว์จึงมีลักษณะที่เป็นการกำหนดความผิดที่เป็นการกระทำละเมิดไว้โดยเฉพาะ (Specific types of torts) โดยไม่ได้มีบทบัญญัติที่กำหนดหลักเกณฑ์และลักษณะของการกระทำละเมิดเป็นการทั่วไป หรือเป็นหลักเกณฑ์กว้างๆ เหมือนกับกฎหมายละเมิดในระบบซีวิลลอว์ ลักษณะของการกระทำ

ละเมิดต่างๆ นี้จะถูกสร้างและพัฒนาโดยคำพิพากษาของศาลในประเทศระบบคอมมอนลอว์นั่นเอง ในเริ่มแรกนั้นลักษณะของการกระทำละเมิดได้แก่ การกระทำละเมิดต่อบุคคล (Trespass to the person) การบุกรุก (Trespass to land) การก่อให้เกิดความรำคาญ (Nuisance) การกระทำละเมิดต่อทรัพย์สิน (Trespass to chattels) และรวมไปถึงการกระทำละเมิดที่ก่อให้เกิดความเสียหายทางเศรษฐกิจ (Economic torts) ซึ่งการกระทำละเมิดในแต่ละลักษณะนั้นมีเงื่อนไขที่จะทำให้ผู้กระทำนั้นเกิดความรับผิดในการกระทำละเมิดที่แตกต่างกันไป²

แม้ว่ากฎหมายละเมิดของระบบคอมมอนลอว์นั้นจะไม่ได้มีบทบัญญัติทั่วไปเกี่ยวกับการกระทำโดยประมาทเลินเล่อและก่อให้เกิดความเสียหายก็ตาม แต่ในปี ค.ศ. 1932 นั้น สภาขุนนางของประเทศอังกฤษ (The House of Lords) ได้มีคำพิพากษาในคดี Donoghue v. Stevenson เกี่ยวกับการกระทำโดยประมาทเลินเล่อและก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่น ซึ่งคำพิพากษาในคดีนี้ได้วางหลักเกณฑ์ทั่วไปเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของบุคคลที่จะก่อให้เกิดหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติด้วยความระมัดระวัง (Duty of Care) โดย Lord Atkin ซึ่งเป็นผู้พิพากษาในคดีนี้ได้สร้างหลัก Neighbour Principle ซึ่งสามารถพิจารณาได้ดังนี้

ข้อเท็จจริงในคดีนี้ คือ เพื่อนของโจทก์ได้ซื้อเครื่องดื่ม 1 ขวดจากร้านอาหาร โดยขวดเครื่องดื่มนั้นเป็นขวดแก้วทึบแสง เจ้าของร้านได้เครื่องดื่มดังกล่าวลงไปในแก้วให้แก่โจทก์ เมื่อโจทก์ได้ดื่มเครื่องดื่มดังกล่าวแล้ว โจทก์ก็ได้เทเครื่องดื่มนั้นลงไปอีกครั้ง ซึ่งทำให้เห็นว่ามีซากหอยทากไหลออกมาด้วย โจทก์จึงฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายจากจำเลยซึ่งเป็นผู้ผลิตเครื่องดื่มดังกล่าว เนื่องจากทำให้ตนเกิดความตื่นตระหนกตกใจรวมถึงมีอาการกระเพาะอาหารและลำไส้อักเสบ โดยโจทก์ได้กล่าวอ้างว่าจำเลยได้ทำการผลิตเครื่องดื่มด้วยความประมาทเลินเล่อและก่อให้เกิดความเสียหายแก่ร่างกาย สุขภาพอนามัยของผู้อื่น ซึ่งแม้ว่าจำเลยจะได้ต่อสู้ว่าโจทก์ไม่มีสิทธิฟ้องเนื่องจากโจทก์ไม่ได้เป็นคู่สัญญากับจำเลย แต่ในคดีนี้ศาลได้มีคำพิพากษาว่า จำเลยต้องมีความรับผิดในการกระทำโดยประมาทเลินเล่อตามที่โจทก์ฟ้อง โดยศาลได้พิจารณาว่าจำเลยมีหน้าที่ต่อโจทก์ที่จะต้องปฏิบัติ³

ผลกระทบจากคำพิพากษาในคดีนี้สามารถพิจารณาได้ดังนี้⁴

² Walter van Garven, Jeremy Lever, and Pierre Larouche, Common Law of Europe Casebooks Tort Law (Oxford and Portland: Hart Pub., 2000), p. 44.

³ Richard Kidner, Casebook on Torts, 8 ed. (Oxford ; New York: Oxford University Press, 2004), pp. 40 - 42.

⁴ John Cooke, Law of Tort, 12 ed. (Harlow: Pearson Education Limited, 2015), pp. 34 - 36.

1. ศาลได้กลับหลักเกี่ยวกับแนวความคิดว่าเมื่อจำเลยต้องรับผิดชอบต่อบุคคลหนึ่ง เนื่องจากการไม่ปฏิบัติตามสัญญา จำเลยนั้นก็จะต้องไม่มีความรับผิดชอบต่อบุคคลภายนอกที่ได้รับ ความเสียหายจากการไม่ปฏิบัติตามสัญญานั้น เนื่องจากในคดีนี้ เพื่อนของโจทก์ในฐานะผู้บริโภคที่ซื้อสินค้าก็สามารถฟ้องร้องจำเลยให้รับผิดชอบต่อสัญญาเนื่องจากการขายที่ชำรุดบกพร่องได้
2. ศาลได้สร้างหน้าที่ใหม่ให้แก่ผู้ผลิตสินค้าที่ไม่ปลอดภัยหรือสินค้าอันตรายที่จะต้องรับผิดชอบต่อจนถึงผู้บริโภคสุดท้าย
3. Lord Atkin ซึ่งเป็นผู้พิพากษาในคดีนี้ได้สร้างหลัก Neighbour Principle โดยหลักนี้จะถูกนำมาใช้เพื่อพิจารณาว่าจำเลยนั้นมีหน้าที่ต่อโจทก์ที่จะต้องปฏิบัติด้วยความระมัดระวังหรือไม่ ซึ่งมีหลักเกณฑ์ คือ บุคคลหนึ่งจะต้องมีความระมัดระวังตามสมควรที่จะไม่กระทำการใดที่บุคคลนั้นสามารถคาดเห็น (Foreseeability)ว่าจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลข้างเคียง โดยบุคคลข้างเคียง คือ บุคคลใดๆ ที่มีความใกล้ชิดและอาจได้รับผลกระทบโดยตรงจากการกระทำของจำเลย หรืออาจกล่าวได้ว่า จะถือว่าจำเลยมีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติด้วยความระมัดระวังต่อใครนั้นจะต้องเป็นกรณีที่จำเลยสามารถคาดเห็นได้ว่าการกระทำของจำเลยนั้นจะก่อให้เกิดความเสียหายต่อบุคคลนั้น

หลัก Neighbour Principle นี้ได้ถูกนำมาพิจารณาเพื่อนำมาใช้เป็นหลักทั่วไปเพื่อพิจารณาเกี่ยวกับความผิดในการกระทำโดยประมาทเลินเล่อและก่อให้เกิดความเสียหายขึ้น โดยสภาขุนนางได้มีคำพิพากษาในคดี Home Office v. Dorset Yacht Co. Ltd.⁵ ให้นำหลักดังกล่าวมาใช้พิจารณาในคดีที่เกี่ยวข้อง เว้นแต่จะเป็นกรณีที่มีเหตุยกเว้นไม่ต้องนำหลักดังกล่าวมาพิจารณา และการนำหลักนี้มาใช้ในการพิจารณาเกี่ยวกับหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติด้วยความระมัดระวังได้ถูกพัฒนาเรื่อยมาโดยมีคดีที่สำคัญคือ Anns v. Merton London Borough Council⁶ และ Murphy v. Brentwood District Council⁷

จากคำพิพากษาในคดี Anns v. Merton London Borough Council ศาลได้สร้างหลักในการพิจารณาหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติด้วยความระมัดระวัง ซึ่งการพิจารณานั้นจะต้องพิจารณาตาม Two-stage Test หรือ Anns Test โดยเป็นการพิจารณา 2 ชั้น คือ ชั้นแรกนั้นต้องพิจารณาว่า

⁵ [1970] AC 1004.

⁶ [1978] AC 728.

⁷ [1991] 1 AC 398.

คู่กรณีทั้งสองฝ่ายนั้นมีความสัมพันธ์ที่เป็นไปตาม Neighbour Principle หรือไม่ กล่าวคือ บุคคลทั้งสองฝ่ายนั้นมีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดอย่างเพียงพอ โดยพิจารณาจากที่ผู้ก่อให้เกิดความเสียหายนั้นสามารถคาดเห็นได้ว่าการกระทำของตนนั้นจะก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นแก่บุคคลอีกฝ่ายได้ จากนั้นจึงพิจารณาถึงขั้นที่สอง โดยพิจารณาว่าจะมีข้อยกเว้นใดที่จะทำให้บุคคลทั้งสองฝ่ายไม่มีหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติตามด้วยความระมัดระวังระหว่างกัน⁸ อย่างไรก็ตามหลักในการณ์พิจารณาดังกล่าวได้ถูกกลับโดยคำพิพากษาในคดี *Murphy v. Brentwood District Council* ซึ่งศาลได้วางหลักเกณฑ์การพิจารณาหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติตามด้วยความระมัดระวังโดยเรียกว่า Three-stage Test แทนการพิจารณาตาม Anns Test โดยตามหลักเกณฑ์นี้จะพิจารณาถึงการคาดเห็นในความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่บุคคลที่ได้รับความเสียหายตามหลัก Neighbour Principle พิจารณาถึงความใกล้ชิดระหว่างบุคคลทั้งสองฝ่าย และพิจารณาว่าการตัดสินใจให้บุคคลนั้นมีหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติตามด้วยความระมัดระวังนั้นมีความเป็นธรรม ยุติธรรม และสมเหตุสมผลหรือไม่⁹

สำหรับแนวคิดในการให้ค่าเสียหายในกรณีที่มีความเสียหายนั้นเกิดขึ้นจากการกระทำละเมิดนั้น การชดใช้เยียวยาความเสียหายในกรณีละเมิดนั้นจะต้องเป็นการชดใช้เยียวยาเพื่อให้คู่กรณีนั้นกลับคืนสู่ฐานะเดิม (*restitutio in integrum*)¹⁰ คือการชดใช้เยียวยาให้เสมือนกับว่าความเสียหายจากการกระทำละเมิดนั้นไม่ได้เกิดขึ้น

หลักกฎหมายละเมิดของระบบคอมมอนลอว์นั้นมีลักษณะพิเศษที่แตกต่างไปจากกฎหมายละเมิดของระบบซีวิลลอว์ กล่าวคือ ในระบบคอมมอนลอว์นั้นวัตถุประสงค์ของกฎหมายละเมิดไม่ได้มีเพียงเฉพาะเพื่อให้มีการชดใช้เยียวยาค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้ได้รับความเสียหายเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการมีวัตถุประสงค์เพื่อการป้องปรามไม่ให้เกิดการกระทำละเมิดที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่น โดยแสดงออกผ่านทางค่าเสียหายเชิงลงโทษ (Exemplary damages)¹¹ ซึ่งค่าเสียหายเชิงลงโทษนั้นโดยทั่วไปแล้วจะเป็นค่าเสียหายที่เพิ่มเติมขึ้นมานอกจากค่าสินไหมทดแทนเพื่อเยียวยาความเสียหาย

ลักษณะสำคัญของการเรียกค่าเสียหายเชิงลงโทษมีดังต่อไปนี้

⁸ John Cooke, *Law of Tort*, p. 45.

⁹ *Ibid.*, 47.

¹⁰ Jacobus Gregorius, Jozef Rinkes, and Geoffrey Howard Samuel, *Contractual and Non-Contractual Obligations in English Law : Systematic Analysis of the English Law of Obligations in the Comparative Context of the Netherlands Civil Code* (Netherlands: Ars Aequi Libri, 1992), p. 56.

¹¹ John Cooke, *Law of Tort*, p. 12.

1. เป็นค่าเสียหายที่กำหนดลงโทษผู้ที่กระทำละเมิด เพื่อเป็นการป้องปรามมิใช้กระทำเช่นนั้นอีก
2. ฝ่ายโจทก์ไม่จำเป็นต้องพิสูจน์จำนวนค่าเสียหายในส่วนนี้ เนื่องจากศาลจะเป็นผู้ที่พิจารณากำหนดเองตามความเหมาะสม โดยคำนึงถึงลักษณะตามความร้ายแรงแห่งสภาพละเมิดและปริมาณของความเสียหายที่โจทก์ได้รับ
3. กรณีที่ศาลกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษนั้นจะเป็นกรณีที่การกระทำละเมิดนั้นเป็นพฤติกรรมที่รุนแรง เกิดความเสียหายในวงกว้าง มีผลกระทบต่อบุคคลจำนวนมาก เป็นต้น

นอกจากนี้ ในระบบคอมมอนลอว์นั้น ถือว่าคำพิพากษาเป็นบ่อเกิดของกฎหมาย ดังนั้น เมื่อศาลได้มีคำพิพากษาในคดีใดคดีหนึ่ง ศาลจะต้องยึดแนวคำพิพากษาของคดีนั้นเป็นบรรทัดฐานในการพิจารณาตัดสินคดีที่มีข้อเท็จจริงในลักษณะเดียวกัน ดังนั้น ในการพิจารณาให้ค่าเสียหายตามระบบคอมมอนลอว์นั้น ถ้าหากเป็นกรณีที่มีข้อเท็จจริงใกล้เคียงกันหรือมีข้อเท็จจริงในลักษณะเดียวกัน หลักเกณฑ์ในการพิจารณาให้ค่าเสียหายนั้นก็จะเป็นไปในแนวทางเดียวกันกับคำพิพากษาในคดีก่อนหน้า

2.1.2 ความเป็นมา วิวัฒนาการ และแนวคิดในระบบกฎหมายซีวิลลอว์

ระบบกฎหมายซีวิลลอว์นั้นเป็นระบบกฎหมายที่มีวิวัฒนาการมาจากกฎหมายในสมัยโรมัน โดยแต่เดิมนั้นกฎหมายในยุคแรกนั้นจะเป็นลักษณะของจารีตประเพณีในแต่ละท้องถิ่นที่มีการปฏิบัติต่อมกันมาโดยช้านานนับตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษ และบุคคลในสังคมนั้นต่างมีความเชื่อว่าการปฏิบัตินั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้องดีงามที่จะต้องรับสืบทอดปฏิบัติกันมา ซึ่งต่อมาจารีตประเพณีที่ได้รับการปฏิบัติสืบทอดกันมานี้ก็นำมาถูกบัญญัติเป็นกฎหมายลายลักษณ์อักษรเพื่อให้เกิดหลักเกณฑ์ที่สามารถนำมาบังคับได้อย่างชัดเจน เนื่องจากสภาพสังคมได้เปลี่ยนแปลงไปและมีความซับซ้อนมากขึ้น โดยกฎหมายลายลักษณ์อักษรที่จัดทำขึ้นมาคือ กฎหมายสิบสองโต๊ะ (The Law of Twelve Table) ซึ่งเป็นการจัดทำกฎหมายให้เป็นลายลักษณ์อักษรโดยจารีกลงในแผ่นทองแดง 12 แผ่น โดยเนื้อหาในแต่ละแผ่นนั้นก็แตกต่างกันออกไป เช่น เรื่องเกี่ยวกับทรัพย์สิน ครอบครัว มรดก

ในเรื่องเกี่ยวกับการเรียกค่าเสียหายตามกฎหมายสัญญานั้น ตามบทบัญญัติในกฎหมายสิบสองโต๊ะนั้นยังไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับสัญญาโดยเฉพาะเจาะจง แต่จะมีกำหนดไว้เกี่ยวกับการทำสัญญาเพื่อก่อนนี้ในทรัพย์สินของตนหรือสัญญาขายทรัพย์สินของตน ซึ่งการทำสัญญานั้นจะ

ก่อให้เกิดผลทางกฎหมาย และบุคคลใดก็ตามที่ไม่ปฏิบัติตามสัญญาเกี่ยวกับทรัพย์สินดังกล่าวย่อมต้องรับโทษปรับสองเท่าตามมูลค่าของทรัพย์สินตามสัญญานั้น

ในระบบซีวิลลอว์เมื่อเกิดความรับผิดตามสัญญาอันเนื่องจากคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งซึ่งมีฐานะเป็นลูกหนี้ไม่ได้ปฏิบัติตามชำระหนี้ตามสัญญาและการผิดสัญญาได้ก่อให้เกิดความเสียหายแก่เจ้าหนี้ การให้ค่าเสียหายให้แก่เจ้าหนี้ผู้ที่ได้รับความเสียหายจากการไม่ปฏิบัติตามชำระหนี้หรือการผิดสัญญาจะมีวัตถุประสงค์ คือ เพื่อให้เจ้าหนี้ตามสัญญาได้อยู่ในสถานะที่เสมือนได้รับการชำระหนี้จากลูกหนี้เรียบร้อยแล้ว และเพื่อให้เจ้าหนี้ได้รับการชดเชยค่าเสียหายที่เกิดขึ้นเนื่องจากการไม่ปฏิบัติตามสัญญา

สำหรับเรื่องการกระทำละเมิดนั้นได้ถูกจารึกไว้ในกฎหมายสิบสองโต๊ะเช่นเดียวกัน โดยเป็นเรื่องความรับผิดต่อประโยชน์ส่วนบุคคล อันได้แก่ การละเมิด การดูหมิ่น การลักทรัพย์ การเป็นโจร ตลอดจนกำหนดลักษณะโทษ ซึ่งผู้ที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำละเมิดนั้นมีสิทธิเรียกให้ผู้ทำละเมิดชำระเงินให้แก่ตนตามอัตราที่กฎหมายกำหนดไว้ตามความหนักเบาของการทำละเมิด

เมื่อกฎหมายได้มีการพัฒนาการเรื่อยมาตามยุคสมัย ได้มีการแบ่งประเภทของกฎหมายออกเป็นกฎหมายที่ใช้กับชาวโรมัน หรือ Jus Civile และกฎหมายที่ใช้กับชาวต่างชาติ หรือ Jus Gentium ซึ่งกฎหมายว่าด้วยเรื่องละเมิดนี้จะอยู่ในส่วนของ Jus Civile ซึ่งจะเป็นการรวบรวมลักษณะของกฎหมายจารีตประเพณีที่ถูกจารึกไว้ในกฎหมายสิบสองโต๊ะ โดยจะเป็นการกำหนดโครงสร้างความรับผิดเรื่องละเมิด และการกำหนดโทษโดยการชดเชยค่าสินไหมทดแทน เพื่อคุ้มครองโจทก์โดยให้ได้รับค่าสินไหมทดแทนเท่ากับความเสียหายที่เกิดขึ้น โดยกำหนดวิธีการคำนวณค่าสินไหมทดแทนในกรณีต่างๆ¹²

ทฤษฎีพื้นฐานของการกำหนดค่าเสียหายทางแพ่ง คือ ทฤษฎีว่าด้วยหนี้ (Theory of obligation) ซึ่งตามทฤษฎีนี้ ผู้เสียหายและผู้ทำละเมิดนั้นมีความสัมพันธ์กันเฉพาะในทางหนี้เท่านั้น ดังนั้นการกำหนดค่าเสียหายจึงต้องเป็นการมุ่งหมายให้ผู้กระทำละเมิดนั้นต้องชดเชยค่าเสียหายที่เกิดขึ้น นอกจากนี้การกำหนดค่าเสียหายในทางละเมิดนั้นยังยึดถือหลัก *Restitution in integrum* หรือหลัก Full compensation of damages ซึ่งตามหลักนี้ค่าเสียหายนั้นจะต้องเป็นไปเพื่อชดเชยความเสียหายเพื่อให้ผู้เสียหายกลับคืนสู่ฐานะเดิม มากกว่าจะพิจารณาถึงความร้ายแรงของ

¹² สุรศักดิ์ มณีศรี, "ปริมณฑลของการรับผิดในมาตรา 420 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารคดี, สาขานิติศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524), หน้า 23 - 24.

การกระทำและลักษณะของการกระทำนั้นเพื่อให้มีการกำหนดค่าเสียหายที่เพิ่มขึ้น¹³ ดังนั้น การกำหนดค่าเสียหายทางแพ่งทั้งในส่วน of ค่าเสียหายเนื่องจากการผิดสัญญาและเนื่องจากการกระทำละเมิดนั้นจะต้องเป็นค่าเสียหายที่เกิดขึ้นจริง ซึ่งเป็นความเสียหายที่เกิดแก่ผู้เสียหายจริงๆ ดังนั้น หากบุคคลหนึ่งไม่ได้รับความเสียหายนั้น ตามแนวคิดของระบบซีวิลลอว์นั้นก็เห็นว่าไม่ควรให้บุคคลนั้นได้รับค่าเสียหาย

หลักกฎหมายละเมิดในระบบซีวิลลอว์นั้นมีที่มาและพัฒนาการจากระบบกฎหมายโรมันซึ่งมีความมุ่งหมายในการชดเชยเยียวยาผู้ที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำโดยมิชอบด้วยกฎหมายของบุคคลอื่นให้กลับคืนสู่ฐานะเดิม เสมือนว่าไม่ได้มีการกระทำละเมิดนั้นเกิดขึ้น ซึ่งจากความมุ่งหมายและแนวความคิดเกี่ยวกับการชดเชยเยียวยาดังกล่าวข้างต้น ทำให้หลักเกณฑ์ในการเรียกค่าเสียหายตามหลักกฎหมายละเมิดของระบบซีวิลลอว์นั้นจะเป็นการเรียกค่าเสียหายในลักษณะของการเรียกค่าสินไหมทดแทนที่ผู้กระทำละเมิดจะต้องจ่ายชดเชยให้แก่ผู้เสียหาย เพื่อให้ผู้เสียหายได้กลับคืนสู่ฐานะเดิมก่อนถูกระทำละเมิดให้ใกล้เคียงมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ซึ่งการชดเชยค่าสินไหมทดแทนในกรณีนี้อาจเป็นการชดเชยในรูปของค่าเสียหายที่เป็นตัวเงิน การคืนทรัพย์สิน การใช้คืนราคาทรัพย์สิน รวมถึงความเสียหายที่ไม่เป็นตัวเงิน แนวคิดในการเรียกค่าเสียหายตามระบบซีวิลลอว์จึงเป็นลักษณะของค่าเสียหายเชิงทดแทน (Compensatory Damages) เท่านั้น ไม่รวมถึงค่าเสียหายเชิงลงโทษ โดยมองว่าหน้าที่ในการลงโทษผู้กระทำความผิดนั้นเป็นหน้าที่ของกฎหมายอาญา ไม่ได้เป็นหน้าที่ของกฎหมายละเมิด นอกจากนี้ในส่วนของการเรียกค่าเสียหายในทางสัญญาในระบบซีวิลลอว์นั้นก็มีความคิดในการเรียกค่าเสียหายเชิงทดแทนอีกเช่นเดียวกัน

ลักษณะสำคัญของการเรียกค่าเสียหายเชิงทดแทนมีดังต่อไปนี้

1. เป็นการชดเชยเยียวยาเพื่อทดแทนความเสียหายที่ผู้เสียหายต้องเสียไป เพราะการกระทำละเมิด
2. บุคคลที่ได้รับความเสียหายนั้นจะมีภาระการพิสูจน์ให้ความเสียหายที่ตนเองได้รับนั้นปรากฏต่อศาล

นอกจากนี้ในส่วน of ค่าเสียหายเชิงลงโทษนั้น เนื่องจากระบบซีวิลลอว์นั้นมีแนวความคิดว่าการดำเนินคดีแพ่งซึ่งเป็นเรื่องของกฎหมายเอกชนนั้นไม่ควรจะมีเรื่องของการลงโทษเข้ามาเกี่ยวข้อง นอกจากนี้การให้ค่าเสียหายเชิงลงโทษนั้นจะเป็นการให้ค่าเสียหายที่เกินกว่าความเสียหายที่แท้จริงของผู้เสียหาย ซึ่งจะไม่เป็นไปตามหลักการและแนวคิดในการให้ค่าเสียหายในระบบซี

¹³ น้บทอง วนวัฒนาวงค์, "การประกันภัยความรับผิดในค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขานิติศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2553), หน้า 19.

วิลลอร์ ดังนั้นในระบบซีวิลลอร์จึงยังไม่ให้การยอมรับการให้ค่าเสียหายเชิงลงโทษในกรณีการผิดสัญญาและการกระทำละเมิดโดยทั่วไป แต่จะยอมรับให้มีการให้ค่าเสียหายเชิงลงโทษในกฎหมายเฉพาะ ซึ่งมักเป็นกรณีที่ความผิดที่เกิดขึ้นนั้นมีผลกระทบต่อบุคคลในสังคม เช่น กรณีของความเสียหายในสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

2.1.3 ความเป็นมา วิวัฒนาการ และแนวคิดในกฎหมายไทย

แนวคิดในการเรียกค่าเสียหายในกฎหมายไทยนั้นมีวิวัฒนาการมาตั้งแต่สมัยพ่อขุนรามคำแหงซึ่งเป็นยุคสมัยที่มีการประดิษฐ์ตัวอักษรและมีการจารึกลงในศิลาจารึก โดยแนวคิดเริ่มแรกในการลงโทษผู้กระทำความผิดและเรียกค่าเสียหายนั้นเริ่มจากกฎหมายลักษณะโจร ซึ่งตามกฎหมายลักษณะโจรนี้ไม่ได้กำหนดบทลงโทษขั้นประการชีวิตหรือจำคุก โดยกำหนดให้ผู้กระทำความผิดจะต้องจ่ายสินไหมซึ่งเป็นลักษณะของโทษปรับทางอาญา¹⁴ ทำให้เห็นว่าในสมัยสุโขทัยนี้ยังไม่มีแนวคิดเรื่องการเรียกค่าเสียหายทางแพ่ง ต่อมาในสมัยอยุธยากฎหมายของไทยนั้นได้รับอิทธิพลจากกฎหมายของประเทศอินเดียคือคัมภีร์พระธรรมศาสตร์ ซึ่งกฎหมายในสมัยอยุธยานั้นยังไม่ได้แยกความรับผิดเป็นความรับผิดทางแพ่งและความรับผิดทางอาญา¹⁵ แต่จะกำหนดถึงสิทธิและหน้าที่ของบุคคลในกรณีที่เกิดเป็นข้อพิพาทกันและกำหนดอัตราการปรับสินไหมในกรณีต่างๆ ไว้ตายตัว ไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์ว่าการปรับสินไหมนั้นต้องเป็นไปตามความเสียหายที่แท้จริง เงินสินไหมในยุคสมัยนี้จึงมีความใกล้เคียงกับค่าปรับทางอาญามากกว่าเป็นค่าทดแทนความเสียหาย¹⁶ ต่อมาในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นได้มีการปรับปรุงกฎหมายที่ใช้อยู่ในยุคสมัยนั้นโดยชำระสะสางกฎหมายขึ้นใหม่เนื่องจากการคัดลอกกฎหมายทำให้เกิดความคลาดเคลื่อนและไม่สอดคล้องกับหลักความยุติธรรม กฎหมายที่ได้ถูกชำระขึ้นใหม่คือกฎหมายตราสามดวงซึ่งโดยเนื้อหาสาระในส่วนที่เกี่ยวกับค่าเสียหายก็ยังคงเป็นไปในลักษณะเดียวกันกับกฎหมายสมัยอยุธยา แต่การลงโทษโดยการปรับสินไหมซึ่งกำหนดให้มีการชดใช้เป็นแบบสินไหมกึ่งพินัยหนึ่ง กล่าวคือ สินไหมกึ่งให้แก่ผู้เสียหายและพินัยกึ่งให้แก่หลวง ซึ่งก็ยังเป็นไปในลักษณะของการลงโทษในทางอาญา ไม่ใช่ในแง่ของการชดใช้ค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหาย¹⁷ จนกระทั่งสมัยรัชกาลที่ 4 ซึ่งประเทศไทยต้องเสียสิทธิสภาพนอกอาณาเขตให้แก่ต่างชาติตามสนธิสัญญาเบาริ่งและสนธิสัญญาอื่นๆ ซึ่งเป็นเหตุให้นำมาสู่การปฏิรูประบบกฎหมายไทยในสมัยรัชกาลที่ 5 ซึ่งการ

¹⁴ แสง บุญเฉลิมวิภาส, ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย, พิมพ์ครั้งที่ 14 (กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2558), หน้า 67.

¹⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 99.

¹⁶ โรแบร์ แลงการ์ด, ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย, ชาญวิทย์ เกษตรศิริ วิภัลย์ พงศ์พนิตานนท์, บรรณาธิการ, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2553), หน้า 86.

¹⁷ สุขุม ศุภนิตย์, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยลักษณะละเมิด, พิมพ์ครั้งที่ 8 (กรุงเทพมหานคร: นิติบรรณการ, 2555), หน้า 2.

ปรับปรุงกฎหมายของไทยนั้นทำให้เกิดการแยกคดีแพ่งออกจากคดีอาญา และมีการร่างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ขึ้นมาโดยนำต้นแบบมาจากประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน ประมวลกฎหมายแพ่งญี่ปุ่น ประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศส และประมวลกฎหมายแพ่งสวิส ซึ่งในประมวลกฎหมายแพ่งฉบับนี้ได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การเรียกค่าเสียหายตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิดทางแพ่งทั้งในกรณีสัญญาและละเมิดซึ่งเป็นการเรียกค่าเสียหายอันมีวัตถุประสงค์เพื่อชดใช้เยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ผู้เสียหาย

เนื่องจากกฎหมายละเมิดในสมัยก่อนการปฏิรูปกฎหมายในสมัยรัชกาลที่ 5 ไม่ได้มีการแยกความรับผิดทางแพ่งและอาญาออกจากกันอย่างชัดเจน ค่าเสียหายหรือเงินสินไหมตามกฎหมายละเมิดจะมีลักษณะเป็นเงินที่เรียกเก็บเพื่อเป็นค่าทดแทนความเสียหายที่เกิดขึ้น ดังนั้นจำนวนของสินไหมจึงมักน้อยไปตามความเสียหาย โดยอาจพิจารณาตามมูลค่าของทรัพย์สินที่ถูกลักไปหรือพิจารณาตามความบาดเจ็บและศักดิ์ของผู้ที่บาดเจ็บนั้น ซึ่งนอกจากเงินสินไหมจะมีลักษณะเป็นค่าทดแทนความเสียหายแล้วเงินสินไหมยังมีลักษณะค่าไถ่โทษที่ตั้งขึ้นเป็นอัตราที่แน่นอนโดยจารีตประเพณี ซึ่งถือเป็นโทษที่ไต่ลงแก่ผู้ทำละเมิดอันมีลักษณะเป็นโทษทางอาญา¹⁸ เงินสินไหมดังกล่าวจึงมีลักษณะเป็นทั้งค่าเสียหายหรือค่าสินไหมทดแทนทางแพ่งและค่าปรับทางอาญา

2.2 แนวคิดในการให้ค่าเสียหายตามกฎหมายเรื่องความรับผิดทางแพ่ง

กฎหมายแพ่งเป็นกฎหมายที่มีจุดประสงค์เพื่อคุ้มครองสิทธิของบุคคล ดังนั้น เมื่อเกิดความเสียหายแก่บุคคลหรือเอกชน ผู้ที่ก่อให้เกิดความเสียหายนั้นย่อมต้องมีความรับผิดทางแพ่ง (Civil liability) โดยความรับผิดทางแพ่งนั้นมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เกิดผล คือ การชดใช้เยียวยาแก่ผู้เสียหาย ซึ่งแตกต่างจากความรับผิดทางอาญาที่มีเป้าหมายเพื่อลงโทษผู้กระทำความผิด

การชดใช้เยียวยาผู้เสียหายนั้น ก็คือกรณีที่ผู้ก่อให้เกิดความเสียหายได้ถูกบังคับให้ใช้ค่าสินไหมทดแทนความเสียหาย โดยการทดแทนความเสียหายนั้นก็จะเป็นไปในลักษณะที่ทำให้ผู้เสียหายได้กลับคืนสู่ฐานะเดิมเสมือนกับว่าไม่มีความเสียหายนั้นเกิดขึ้น เช่น ในกรณีที่ทรัพย์สินเสียหาย บุคคลนั้นก็จะมีสิทธิเพียงพอที่จะได้รับการชดใช้ราคาทรัพย์สินนั้นให้กลับคืนสู่สภาพเดิม เป็นต้น¹⁹

¹⁸ โรแบร์ แลงการ์ด, ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย, หน้า 128 - 129.

¹⁹ จิต เศรษฐบุตร, หลักกฎหมายแพ่งลักษณะละเมิด, พิมพ์ครั้งที่ 8 (กรุงเทพมหานคร: โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2556), หน้า 21 -25.

ความรับผิดทางแพ่งนั้นแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ คือ ความรับผิดตามหลักกฎหมายสัญญา และความรับผิดตามหลักกฎหมายละเมิด

2.2.1 ความเสียหายตามกฎหมายเรื่องความรับผิดทางแพ่ง

Black's Law Dictionary ได้ให้ความหมายของคำว่า damage หรือความเสียหายว่าเป็นการสูญเสียหรือการบาดเจ็บที่เกิดขึ้นต่อบุคคลหรือทรัพย์สิน (Loss or injury to person or property.)²⁰

ตามกฎหมายเรื่องความรับผิดทางแพ่งนั้น เมื่อเกิดความเสียหายขึ้นไม่ว่าจะเกิดขึ้นเนื่องจากการผิดสัญญาหรือการกระทำละเมิดก็ตาม ย่อมก่อให้เกิดสิทธิแก่บุคคลที่ได้รับความเสียหายให้ได้รับการชดเชยเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้น ซึ่งลักษณะของความเสียหายที่เกิดขึ้นและความเสียหายที่จะได้รับการชดเชยเยียวยาตามกฎหมายได้นั้นสามารถพิจารณาได้ดังนี้

2.2.1.1 ความเสียหายตามกฎหมายสัญญา

ความสัมพันธ์ตามกฎหมายสัญญาเป็นกรณีที่ทั้งสองฝ่ายมีหน้าที่ผูกนิติสัมพันธ์กันอยู่ ซึ่งตามนิติสัมพันธ์นั้นทั้งสองฝ่ายต่างตกลงกันไว้แล้วว่าเมื่อความรับผิดตามสัญญานั้นได้เกิดขึ้น ทั้งสองฝ่ายจะมีหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติต่อกันอย่างไร รวมถึงในบางกรณีก็ไม่ได้มีการตกลงกันว่าคู่สัญญาทั้ง 2 ฝ่ายสามารถทำอะไรได้บ้างในเวลาที่เกิดเหตุการณ์ผิดสัญญา นอกจากนี้ ความรับผิดตามหลักกฎหมายสัญญานั้นเป็นกรณีที่ผู้กระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อไม่ชำระหนี้ตามที่ตกไปกันไว้ในสัญญา โดยในกรณีนี้คู่สัญญาฝ่ายที่ไม่ชำระหนี้ตามสัญญาไม่ว่าจะด้วยความจงใจหรือประมาทเลินเล่อก็อาจถูกคู่สัญญาอีกฝ่ายฟ้องบังคับให้ชำระหนี้

การที่จะเกิดความรับผิดตามสัญญาขึ้นได้นั้น จะต้องประกอบไปด้วยหลักเกณฑ์ 2 ประการ คือ²¹

1. ต้องมีสัญญาสมบูรณ์ตามกฎหมายระหว่างผู้รับผิดและผู้เสียหาย หมายความว่า สัญญาดังกล่าวนั้นจะต้องเป็นสัญญาที่ไม่เป็นโมฆะ ซึ่งเหตุของการเป็นโมฆะของสัญญา เช่น สัญญานั้นมีวัตถุประสงค์ที่ขัดต่อกฎหมายหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือสัญญานั้นมีวัตถุประสงค์เป็นการพนันวิสัย หรือไม่เป็นสัญญาที่บอกล้างโมฆียกรรมแล้ว เช่น กรณีของสัญญาที่เกิดขึ้นจากการถูกข่มขู่ และผู้ถูกข่มขู่ได้บอกล้างโมฆียกรรมนั้นแล้ว

²⁰ Henry Campbell Black, *Black's Law Dictionary*, ed. Bryan A. Garner, 9 ed. (St. Paul, MN: West, 2009), p. 445.

²¹ จิต เศรษฐบุตร, *หลักกฎหมายแพ่งลักษณะละเมิด*, หน้า 50.

2. ความเสียหายนั้นเป็นผลมาจากการไม่ปฏิบัติตามหนี้แห่งสัญญานั้น

(1) ลักษณะของความเสียหายที่เกิดขึ้น

ความเสียหายที่เกิดขึ้นเนื่องจากการผิดสัญญาที่จะก่อให้เกิดสิทธิในการเรียกร้องค่าเสียหายนั้นเป็นกรณีที่ลูกหนี้ตามสัญญานั้นได้กระทำความผิดไม่ชำระหนี้ตามที่ตกลงในสัญญา ซึ่งการไม่ชำระหนี้ตามสัญญานี้ได้ก่อให้เกิดความเสียหายแก่เจ้าหนี้ตามสัญญา

เมื่อลูกหนี้ผิดสัญญาไม่ปฏิบัติตามการชำระหนี้ ไม่ว่าจะหนี้นั้นจะเป็นหนี้เงิน หรือการกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง เจ้าหนี้อาจมีสิทธิบังคับให้ลูกหนี้ชำระหนี้โดยเฉพาะเจาะจงตามสัญญาได้ ซึ่งการเรียกร้องให้ลูกหนี้ชำระหนี้ตามสัญญานี้ก็จะเป็นการบังคับได้เท่าที่สภาพแห่งหนี้จะเปิดช่องให้กระทำได้ นอกจากนี้ เมื่อเกิดความเสียหายเกิดขึ้น เจ้าหนี้ที่ได้รับความเสียหายนั้นสามารถเรียกร้องค่าเสียหายได้

การผิดสัญญานั้นของลูกหนี้จะเกิดขึ้นเมื่อลูกหนี้ไม่ได้ชำระหนี้ให้ถูกต้องตามความประสงค์อันแท้จริงแห่งมูลหนี้²² ซึ่งอาจจะเป็นกรณีที่ลูกหนี้ได้ปฏิบัติตามการชำระหนี้แล้ว แต่การชำระหนี้ดังกล่าวไม่ถูกต้องตามความประสงค์แห่งมูลหนี้ เช่น สถานที่ที่ลูกหนี้ชำระหนี้ไม่ตรงตามสัญญา เวลาที่ลูกหนี้ชำระหนี้ไม่ตรงตามสัญญา หรือการชำระหนี้ของลูกหนี้ชำระผิดประเภท คือ ไม่ได้เป็นไปตามข้อตกลงในสัญญา หรืออาจจะเป็นกรณีที่ลูกหนี้ไม่ได้ชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้เลย

(2) ความเสียหายที่ได้รับการชดเชยเยียวยา

ความเสียหายตามกฎหมายสัญญาที่จะได้รับการชดเชยเยียวยานั้น จะต้องเป็นกรณีที่ความเสียหายนั้นทำให้เจ้าหนี้ต้องขาดทุนหรือสูญเสียทรัพย์สินไปหรือเป็นส่วนที่ทำให้ทรัพย์สินของเจ้าหนี้สูญหรือน้อยถอยลงไป หรือความเสียหายนั้นอาจจะเป็นลักษณะของการขาดกำไร คือ เป็นการขาดผลประโยชน์หรือผลกำไรที่เจ้าหนี้จะได้รับถ้ามีการชำระหนี้เกิดขึ้น ซึ่งประโยชน์ส่วนนี้จะทำให้ทรัพย์สินของเจ้าหนี้เพิ่มขึ้นนั่นเอง²³ นอกจากนี้ ตามทฤษฎีมูลเหตุที่เหมาะสม ความเสียหายที่จะได้รับการชดเชยเยียวยาตามหลักกฎหมายสัญญานั้นจะต้องเป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นโดยเป็นผลปกติจากการไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงในสัญญานั้น

²² จิต เศรษฐบุตร์ แก้ไขเพิ่มเติมโดย ดารารพร ธีระวัฒน์, หลักกฎหมายแห่งลักษณะนิติกรรมและสัญญา, พิมพ์ครั้งที่ 7 (กรุงเทพมหานคร: โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2556), หน้า 357.

²³ ศันท์กรณ โสติพันธ์, คำอธิบายกฎหมายลักษณะหนี้ (ผลแห่งหนี้), พิมพ์ครั้งที่ 2 แก้ไขเพิ่มเติม (กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2557), หน้า 286 - 287.

2.2.1.2 ความเสียหายตามกฎหมายละเมิด

การกระทำที่เป็นการล่วงสิทธิของผู้อื่นโดยปราศจากอำนาจหรือเกินกว่าอำนาจที่ตนมีอยู่ และการกระทำนั้นทำให้ผู้อื่นได้รับความเสียหายต่อสิทธิอย่างใดอย่างหนึ่งที่มีกฎหมายรับรองและคุ้มครอง ไม่ว่าจะการกระทำนั้นจะเป็นการกระทำโดยจงใจ คือ รู้ว่าทำให้คนอื่นเสียหายหรือกระทำด้วยความไม่ระมัดระวัง เมื่อก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นแล้ว ผู้ที่กระทำนั้นก็ต้องรับผิดชอบตามกฎหมายลักษณะละเมิด

การกระทำละเมิดเป็นการกระทำที่จัดอยู่ในลักษณะของนิติเหตุ คือ เป็นการกระทำที่ไม่ได้มุ่งผลที่จะก่อให้เกิดการเคลื่อนไหวแห่งสิทธิ คือ การก่อ เปลี่ยนแปลง โอน สงวน หรือระงับซึ่งสิทธิเหมือนดังเช่นนิติกรรม อย่างไรก็ตามนั้นกฎหมายก็ได้บัญญัติให้การกระทำละเมิดซึ่งเป็นนิติเหตุนี้ ก่อให้เกิดสิทธิและหน้าที่ขึ้นมาได้ โดยเกิดเป็นความรับผิดชอบที่ผู้กระทำละเมิดจะต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนความเสียหายให้แก่ผู้ที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำนั้น ละเมิดจึงเป็นบ่อเกิดแห่งหน้าที่ที่สามารถบังคับกันต่อไปได้

หลักกฎหมายละเมิดนั้น โดยทั่วไปมีวัตถุประสงค์เพื่อการเยียวยาหรือชดใช้ความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ผู้ที่ถูกทำละเมิดหรือผู้ที่ได้รับความเสียหาย โดยมีเป้าหมายเพื่อให้บุคคลดังกล่าวได้กลับคืนสู่ฐานะเดิมเสมือนก่อนที่จะมีการกระทำละเมิดให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ นอกจากนี้ วัตถุประสงค์ของกฎหมายลักษณะละเมิดก็มีเพื่อป้องกันอุบัติเหตุในสังคมให้ลดน้อยลง และช่วยก่อให้เกิดผลในทางยับยั้งการกระทำที่ผิดกฎหมายหรือพฤติกรรมที่อันตราย²⁴

(1) ลักษณะของความเสียหายที่เกิดขึ้น

ความเสียหาย (Damage) เป็นองค์ประกอบประการหนึ่งของความรับผิดทางละเมิด ซึ่งตามกฎหมายละเมิดนั้นและหลักเกณฑ์เกี่ยวกับความรับผิดทางแพ่งซึ่งมีจุดประสงค์เพื่อชดใช้เยียวยาความเสียหาย โดยตามกฎหมายละเมิดนั้นการชดใช้เยียวยาความเสียหายนั้นจะเป็นไปเพื่อทำให้ผู้เสียหายนั้นได้กลับคืนสู่ฐานะเดิมเสมือนว่าความเสียหายนั้นไม่เคยเกิดขึ้น ซึ่งลักษณะของความเสียหายที่เกิดขึ้นเนื่องจากการกระทำละเมิดนั้น จะต้องเป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ และสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใด โดยสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดนั้นจะต้องเป็นสิทธิเด็ดขาดที่กฎหมายให้ความคุ้มครอง

²⁴ วาริ นาสกุล จรรย์ ภักดิธนากุล, คำอธิบายกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะละเมิด จัดการงานนอกสั่ง ลามิศวรร ได้, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพมหานคร: กรุงเทพฯ พิมพ์ครั้งที่ 2557), หน้า 17.

(2) ความเสียหายที่ได้รับการชดเชยเยียวยา

ตามหลักเกณฑ์การชดเชยเยียวยาความเสียหายตามหลักกฎหมายละเมิดนั้น เมื่อเกิดความเสียหายขึ้น ความเสียหายที่จะได้รับการชดเชยเยียวยานั้นจะต้องเป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นจริง มิใช่เป็นเพียงความเสี่ยงที่เกิดความเสียหายขึ้นเท่านั้น และความเสียหายที่เกิดขึ้นจะต้องมีความสัมพันธ์กับการกระทำละเมิดตามทฤษฎีความเท่ากันแห่งเหตุหรือทฤษฎีเงื่อนไข และทฤษฎีมูลเหตุที่เหมาะสม

2.2.2 การให้ค่าเสียหายตามกฎหมายเรื่องความรับผิดทางแพ่ง

เมื่อเกิดความรับผิดทางแพ่งขึ้น ไม่ว่าจะมีความรับผิดตามกฎหมายสัญญาหรือความรับผิดตามกฎหมายละเมิด และก่อให้เกิดความเสียหายแก่คู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่ง บุคคลที่ผิดสัญญาหรือกระทำละเมิดนั้นย่อมมีหน้าที่ที่จะต้องรับผิดชอบในการชดเชยเยียวยาความเสียหาย หรือทดแทนต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้น โดยการชดเชยเยียวยาหรือการทดแทนความเสียหายก็จะต้องเป็นในรูปของค่าเสียหาย

Black's Law Dictionary ได้ให้ความหมายของคำว่า damages หรือค่าเสียหายไว้ว่าเป็นจำนวนเงินที่เรียกร้องโดยบุคคลหนึ่งหรือเป็นจำนวนเงินที่ศาลสั่งให้จ่ายแก่บุคคลหนึ่งเพื่อเป็นการชดเชยเยียวยาในการสูญเสียหรือการบาดเจ็บ (Money claimed by, or order to be paid to, a person as compensation for loss or injury.)²⁵

โดยลักษณะของการให้ค่าเสียหายตามกฎหมายเรื่องความรับผิดทางแพ่งนั้นสามารถพิจารณาได้ดังนี้

2.2.2.1 การให้ค่าเสียหายในกรณีผิดสัญญา

(1) ความหมายของค่าเสียหาย

ค่าเสียหาย คือ จำนวนเงินที่ศาลสั่งให้ลูกหนี้ชำระให้แก่เจ้าหนี้เพื่อชดเชยความเสียหายที่เกิดขึ้น²⁶ ซึ่งในกรณีที่เป็นค่าเสียหายที่เกิดขึ้นในกรณีผิดสัญญานั้นจะเป็นค่าเสียหายที่ลูกหนี้จะต้องจ่ายไปเพื่อชดเชยความเสียหายที่เกิดขึ้นเนื่องจากการไม่ชำระหนี้ ซึ่งค่าเสียหายในกรณีผิดสัญญานี้จะเป็นค่าเสียหายที่ชดเชยให้แก่ผู้เสียหายในลักษณะที่เป็นตัวเงินเท่านั้น

²⁵ Black, H. C., *Black's Law Dictionary*, p. 445.

²⁶ โสภณ รัตนกร, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยหนี้ บทเบ็ดเสร็จทั่วไป, พิมพ์ครั้งที่ 11 (กรุงเทพมหานคร: นิติบรรณการ, 2556), หน้า 166.

(2) ประเภทของค่าเสียหายที่ได้รับการชดใช้เยียวยา

การกำหนดค่าเสียหายในกรณีผิดสัญญาในในระบบคอมมอนลอว์และระบบซีวิลลอว์นั้นมีความแตกต่างกัน เนื่องจากวัตถุประสงค์ในการกำหนดค่าเสียหายนั้นแตกต่างกัน กล่าวคือ การกำหนดค่าเสียหายในระบบคอมมอนลอว์นั้นจะเป็นไปเพื่อทดแทนความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ผู้เสียหายหรือไม่ก็ได้ แต่สำหรับระบบซีวิลลอว์นั้น วัตถุประสงค์ของการกำหนดค่าเสียหายในกรณีผิดสัญญานั้นจะต้องเป็นไปเพื่อการชดใช้เยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นจริงเท่านั้น เป็นการชดใช้เยียวยาตามความเสียหายที่เกิดขึ้น

(2.1) กฎหมายระบบคอมมอนลอว์

ค่าเสียหายเพื่อทดแทนความเสียหาย เป็นค่าเสียหายที่ให้แก่โจทก์เพื่อทดแทนความเสียหาย โดยอาจจะเป็นค่าเสียหายสำหรับความเสียหายที่เป็นตัวเงิน (Pecuniary damages) หรืออาจจะเป็นค่าเสียหายสำหรับความเสียหายที่ไม่เป็นตัวเงิน (Non-pecuniary damages) ก็ได้ ซึ่งค่าเสียหายเพื่อทดแทนความเสียหายนี้ จะต้องเป็นค่าเสียหายตามความเสียหายที่เกิดขึ้นจริง

(2.2) กฎหมายระบบซีวิลลอว์

แนวคิดในการกำหนดค่าเสียหายในกรณีผิดสัญญาของระบบซีวิลลอว์นั้นเป็นไปเพื่อการชดใช้เยียวยาทดแทนความเสียหายที่เกิดขึ้น ดังนั้น ลักษณะของค่าเสียหายในกรณีของการผิดสัญญานั้นจึงจะต้องเป็นค่าเสียหายที่เป็นตัวเงินเท่านั้น และเป็นค่าเสียหายเพื่อการชดใช้เยียวยาความเสียหายตามที่เกิดขึ้นจริง

2.2.2.2 การให้ค่าเสียหายในกรณีละเมิด

(1) ความหมายของค่าเสียหาย

ค่าเสียหายในกรณีละเมิดนั้นเป็นส่วนหนึ่งของการชดใช้ค่าสินไหมทดแทน ซึ่งการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนตามกฎหมายละเมิดนั้นจะมีทั้งกรณีของการใช้คืนทรัพย์สินที่ผู้เสียหายต้องเสียไป การใช้ราคาทรัพย์สินที่ผู้เสียหายต้องเสียไป รวมทั้งการชดใช้ค่าเสียหายเพื่อเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้น ค่าเสียหายในกรณีละเมิดจึงเป็นจำนวนเงินที่ถูกกำหนดขึ้นมาเพื่อทดแทนความเสียหายตามปกติที่เกิดขึ้นเนื่องจากการกระทำละเมิด ซึ่งเป็นการทดแทนความเสียหายเพื่อให้ผู้เสียหายนั้นได้กลับคืนสู่ฐานะเดิมเสมือนว่าความเสียหายนั้นไม่เคยเกิดขึ้น

(2) ประเภทของค่าเสียหายที่ได้รับการชดใช้เยียวยา

(2.1) กฎหมายระบบคอมมอนลอว์

1. ค่าเสียหายเพื่อทดแทนความเสียหาย (Compensatory damages)

1.1 ค่าเสียหายสำหรับความเสียหายที่เป็นตัวเงิน (Pecuniary damages) หรือค่าเสียหายตามความเสียหาย (Substantial damages) เป็นค่าเสียหายที่มีวัตถุประสงค์เพื่อเยียวยาผู้ที่ได้รับความเสียหายให้กลับคืนสู่ฐานะเดิม เสมือนว่าความเสียหายนั้นไม่ได้เกิดขึ้นต่อบุคคลนั้น เช่น ในกรณีที่ถูกกระทำละเมิดต่อทรัพย์สินการเยียวยาความเสียหายคือการทำให้ทรัพย์สินนั้นกลับคืนสู่สภาพเดิมหรือการชดใช้ราคาทรัพย์สินนั้น โดยผู้เสียหายต้องพิสูจน์ให้ศาลเห็นถึงความเสียหายดังกล่าว

1.2 ค่าเสียหายตามทางสันนิษฐานทั่วไป (General damages) เป็นค่าเสียหายที่กฎหมายได้สันนิษฐานทั่วไปโดยเปรียบเทียบกับคดีที่เคยเกิดขึ้นก่อนหน้า เพื่อที่จะพิจารณาว่าผู้เสียหายนั้นควรได้รับค่าเสียหายเท่าใด โดยไม่ได้พิจารณาให้ค่าเสียหายจากคำฟ้องของโจทก์ ซึ่งการกำหนดค่าเสียหายในลักษณะนี้จะเป็นการกำหนดให้ตามจำนวนที่ศาลเห็นสมควรโดยไม่ต้องพิจารณาถึงพฤติการณ์ที่เกิดขึ้น โจทก์ไม่จำเป็นต้องพิสูจน์ถึงความเสียหายเพียงแต่เขียนมาทำยฟ้องว่าขอให้มีการกำหนดค่าเสียหายในประเภทนี้ให้

ค่าเสียหายตามทางสันนิษฐานทั่วไปนั้น ถือเป็นค่าเสียหายที่ชดใช้เยียวยาต่อความเสียหายที่ไม่เป็นตัวเงิน คือ

- ความเจ็บปวดและทุกข์ทรมาน (Pain and suffering) ซึ่งกรณีที่โจทก์จะได้รับค่าเสียหายสำหรับความเจ็บปวดและทุกข์ทรมานนั้น โจทก์จะต้องแสดงให้ศาลเห็นถึงความเจ็บปวดทางร่างกายและความทุกข์ทรมานทางจิตใจที่ตนเองได้รับอันเนื่องมาจากกระทำละเมิดของจำเลย อย่างไรก็ตามหากเป็นกรณีที่โจทก์ได้รับบาดเจ็บจนถึงสภาพสิ้นสติ อยู่ในสภาพที่ไม่สามารถรับรู้ถึงความเจ็บปวดได้ หรือถึงแก่ความตายทันทีหลังจากที่เกิดการกระทำละเมิด โจทก์จะไม่สามารถเรียกร้องค่าเสียหายสำหรับความเจ็บปวดและทุกข์ทรมานได้²⁷

- การสูญเสียความรื่นรมย์ในชีวิต (Loss of amenity)

1.3 ค่าเสียหายพิเศษ (Special damages) เป็นค่าเสียหายที่ไม่ได้เกิดจากข้อสันนิษฐานของกฎหมาย โดยโจทก์จะต้องพิสูจน์ถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นให้ศาลเห็น โดยความเสียหายที่จะขอค่าเสียหายประเภทนี้จะต้องเป็นค่าเสียหายที่คำนวณเป็นตัวเงินได้ เช่น ค่ารักษาพยาบาล ค่าขาดรายได้

2. ค่าเสียหายที่ไม่ได้ทดแทนความเสียหาย

²⁷

Basil Markesinis *et al.*, *Compensation for Personal Injury in English, German and Italian Law : A Comparative Outline* (Cambridge, UK ; New York, NY: Cambridge University Press, 2011), pp. 46 - 47.

2.1 ค่าเสียหายเชิงลงโทษ (Punitive damages) โดยค่าเสียหายเชิงลงโทษนี้มาจากแนวความคิดเพื่อการลงโทษการกระทำที่เป็นความผิดที่กระทำโดยเจตนาที่ร้ายแรง ซึ่งสมควรให้มีการลงโทษเพื่อไม่ให้เกิดการกระทำอีกต่อไป เป็นการป้องปรามไม่ให้มีการกระทำความผิดซ้ำอีก จำนวนค่าเสียหายในกรณีนี้จึงไม่เท่ากับความเสียหายที่แท้จริง โดยส่วนมากมักจะกำหนดให้เป็นจำนวนมาก เพื่อสะท้อนให้เห็นว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นดังกล่าวนั้นเป็นความเสียหายที่กระทบต่อสังคมส่วนรวม มากกว่าจะเป็นความเสียหายที่กระทบต่อสิทธิของโจทก์เพียงผู้เดียว

หลักกฎหมายละเมิดของระบบคอมมอนลอว์นั้นมีลักษณะพิเศษที่แตกต่างไปจากกฎหมายละเมิดของระบบซีวิลลอว์ กล่าวคือ ในระบบคอมมอนลอว์นั้นวัตถุประสงค์ของกฎหมายละเมิดไม่ได้มีเพียงเฉพาะเพื่อให้มีการชดเชยเยียวยาค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้ที่ได้รับความเสียหายเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการมีวัตถุประสงค์เพื่อการลงโทษผู้ที่ก่อให้เกิดความเสียหาย โดยแสดงออกผ่านทางค่าเสียหายเชิงลงโทษ ซึ่งค่าเสียหายเชิงลงโทษนั้นโดยทั่วไปแล้วจะเป็นค่าเสียหายที่เพิ่มเติมขึ้นมา นอกเหนือจากค่าสินไหมทดแทนเพื่อเยียวยาความเสียหาย

ลักษณะสำคัญของการเรียกค่าเสียหายเชิงลงโทษมีดังต่อไปนี้

1. เป็นค่าเสียหายที่กำหนดลงโทษผู้ที่กระทำละเมิด เพื่อเป็นการป้องปรามมิให้กระทำเช่นนั้นอีก
2. ฝ่ายโจทก์ไม่จำเป็นต้องพิสูจน์จำนวนค่าเสียหายในส่วนนี้ เนื่องจากศาลจะเป็นผู้ที่พิจารณากำหนดเองตามความเหมาะสม โดยคำนึงถึงลักษณะตามความร้ายแรงแห่งสภาพละเมิดและปริมาณของความเสียหายที่โจทก์ได้รับ
3. กรณีที่ศาลกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษนั้นจะเป็นกรณีที่การกระทำละเมิดนั้นเป็นพฤติกรรมที่รุนแรง เกิดความเสียหายในวงกว้าง มีผลกระทบต่อบุคคลจำนวนมาก เป็นต้น

นอกจากนี้ ในระบบคอมมอนลอว์นั้น ถือว่าคำพิพากษาเป็นบ่อเกิดของกฎหมาย ดังนั้น เมื่อศาลได้มีคำพิพากษาในคดีใดคดีหนึ่ง ศาลจะต้องยึดแนวคำพิพากษาของคดีนั้นเป็นบรรทัดฐานในการพิจารณาตัดสินคดีที่มีข้อเท็จจริงในลักษณะเดียวกัน ดังนั้น ในการพิจารณาให้ค่าเสียหายตามระบบคอมมอนลอว์นั้น ถ้าหากเป็นกรณีที่มีข้อเท็จจริงใกล้เคียงกันหรือมีข้อเท็จจริงในลักษณะเดียวกัน

2.2 ค่าเสียหายตามแบบพิธี เป็นค่าเสียหายที่กำหนดขึ้นโดยไม่ได้มีความมุ่งหมายที่จะชดเชยความเสียหายให้แก่ผู้เสียหาย ซึ่งสามารถแบ่งได้ดังนี้²⁸

- ค่าเสียหายแบบสมน้ำหน้าโจทก์ (Contemptuous damages) เป็นค่าเสียหายเล็กน้อยซึ่งศาลกำหนดให้เป็นพิธีในกรณีที่ปรากฏความเสียหายตามหลักฐานโจทก์ แต่เนื่องจากศาลไม่เห็นด้วยกับค่าเสียหายที่โจทก์เรียกร้อง หรือไม่เห็นด้วยกับพฤติกรรมของฝ่ายโจทก์ที่กระทำต่อจำเลย จึงกำหนดค่าเสียหายเพียงเล็กน้อยในลักษณะที่เห็นว่าสมแล้วที่โจทก์ต้องได้รับค่าเสียหายในคดีนั้น

- ค่าเสียหายแบบปลอมขวัญ (Nominal damages) เป็นค่าเสียหายจำนวนเล็กน้อยที่มีได้มุ่งหมายให้เป็นการลงโทษหรือให้ชัดใช้กันอย่างจริงจัง ศาลจะกำหนดให้พอเป็นพิธีในกรณีที่ปรากฏความเสียหายต่อโจทก์ แต่ศาลพิจารณาให้จำเลยชัดใช้ค่าเสียหายจำนวนหนึ่งให้แก่โจทก์ เนื่องจากศาลเห็นว่าการกระทำของจำเลยนั้นเป็นการบกพร่องต่อหน้าที่ ครอบงวนสิทธิของโจทก์ หรือเป็นกรณีที่โจทก์น่าจะได้รับความเสียหายจริงๆ แต่โจทก์ไม่สามารถนำพยานหลักฐานมาสืบให้ปรากฏถึงความเสียหายได้ รวมถึงกรณีของลามมิควรได้ (unjust enrichment) ด้วยเช่นกัน²⁹

(2.2) กฎหมายระบบซีวิลลอว์

ค่าเสียหายเพื่อทดแทนความเสียหาย เป็นค่าเสียหายที่มีวัตถุประสงค์เพื่อเยียวยาผู้ที่ได้รับความเสียหายให้กลับคืนสู่ฐานะเดิมเสมือนว่าบุคคลนั้นไม่เคยได้รับผลร้ายจากการกระทำละเมิดมาก่อน โดยค่าเสียหายเพื่อทดแทนความเสียหายตามระบบซีวิลลอว์สามารถแบ่งประเภทได้ดังนี้

1 ค่าเสียหายสำหรับความเสียหายที่เป็นตัวเงิน (Pecuniary damages) เป็นค่าเสียหายที่อาจคำนวณเป็นเงินได้ ซึ่งตามหลักกฎหมายละเมิดฝรั่งเศสนั้น ค่าเสียหายนี้จะเป็นการชัดใช้เยียวยาให้แก่ความเสียหายต่อสิทธิในกองทรัพย์สิน (Droit Patrimoniaux) เช่น ค่ารักษาพยาบาล การสูญเสียรายได้ โดยตามหลักเกณฑ์ของระบบซีวิลลอว์นั้น ค่าเสียหายที่ผู้กระทำละเมิดต้องจ่ายให้แก่ผู้เสียหายนั้นนั้นจะต้องเป็นไปเพื่อให้ผู้เสียหายนั้นได้กลับคืนสู่ฐานะเดิมก่อนที่จะถูกกระทำละเมิดให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

²⁸ K.M. Stanton, *The Modern Law of Tort* (London: Sweet & Maxwell, 1994), p. 148.

²⁹ Jacobus Gregorius, Jozef Rinkes, and Geoffrey Howard Samuel, *Contractual and Non-Contractual Obligations in English Law : Systematic Analysis of the English Law of Obligations in the Comparative Context of the Netherlands Civil Code*, p. 57.

2. ค่าเสียหายสำหรับความเสียหายที่ไม่เป็นตัวเงิน (Non-pecuniary damages) เป็นค่าเสียหายที่ไม่อาจคำนวณเป็นเงินได้ ไม่อาจจะคิดเป็นมูลค่าในทางเศรษฐกิจได้ ซึ่งตามแนวคิดของกฎหมายฝรั่งเศสนั้นถือว่าความเสียหายในลักษณะนี้เป็นความเสียหายที่กระทบต่อสิทธิที่อยู่ นอกเหนือกองทรัพย์สิน (Droit Extra-patrimoniaux) ซึ่งสิทธินอกกองทรัพย์สินนี้เป็นสิทธิเฉพาะตัวบุคคลที่ไม่อาจโอนหรือขายกันได้³⁰ ซึ่งค่าเสียหายสำหรับความเสียหายที่ไม่เป็นตัวเงินนี้จะเป็นกรณีของค่าเสียหายในความเจ็บปวดทุกข์ทรมาน ค่าเสียหายเนื่องจากความผิดหวัง ค่าเสียหายเนื่องจากความหวาดกลัวหรือการเกิดความทุกข์ทรมานจากการถูกกักขัง เป็นต้น

จากการพิจารณาถึงลักษณะของความเสียหายและค่าเสียหายทั้งตามระบบกฎหมายคอมมอนลอว์และระบบกฎหมายซีวิลลอว์นั้น ความเสียหายตามกฎหมายสัญญาที่จะได้รับการชดใช้เยียวยานั้นจะต้องเป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นจากกรณีที่ลูกหนี้ไม่ปฏิบัติตามชำระหนี้ตามสัญญาและก่อให้เกิดความเสียหายที่ทำให้เจ้าหนี้ขาดทุนหรือสูญเสียประโยชน์ที่ควรจะได้รับหากลูกหนี้ได้ปฏิบัติตามข้อตกลงในสัญญา ความเสียหายที่เกิดขึ้นนี้อาจเกิดขึ้นต่อทรัพย์สินที่คู่สัญญาจะต้องส่งมอบตามสัญญาหรือเป็นความเสียหายที่กระทบต่อการขาดประโยชน์หรือการขาดกำไรของคู่สัญญาและความเสียหายตามกฎหมายละเมิดที่จะได้รับการชดใช้เยียวยาความเสียหายคือความเสียหายที่เกิดขึ้นเนื่องจากการกระทำที่กระทบต่อสิทธิของผู้อื่น ซึ่งความเสียหายที่เกิดขึ้นนี้อาจเป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สิน เสรีภาพ หรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใด เมื่อเกิดความเสียหายขึ้นไม่ว่าจะเป็นกรณีที่เกิดจากการผิดสัญญาหรือจากการกระทำละเมิด บุคคลฝ่ายที่ได้รับความเสียหายย่อมมีสิทธิได้รับการชดใช้เยียวยาความเสียหายจากคู่สัญญาฝ่ายที่ผิดสัญญาหรือจากบุคคลที่กระทำละเมิด อย่างไรก็ตามในบางกรณีนั้นเมื่อคู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งผิดสัญญาหรือบุคคลหนึ่งได้กระทำละเมิด ความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นอาจไม่ได้เป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อชีวิต ร่างกาย หรือทรัพย์สิน แต่เกิดความเสียหายทางการเงินที่กระทบต่อสถานะทางเศรษฐกิจหรือกระทบต่อกองทรัพย์สิน ความเสียหายในลักษณะนี้จะถูกพิจารณาว่าเป็นความเสียหายทางเศรษฐกิจอันปราศจากความเสียหายทางกายภาพ หรือ Pure economic loss ซึ่งจะได้พิจารณาในบทต่อไปว่ากฎหมายของประเทศในระบบกฎหมายคอมมอนลอว์และในระบบซีวิลลอว์นั้นได้ให้ความคุ้มครองแก่บุคคลที่ได้รับความเสียหายทางเศรษฐกิจดังกล่าวหรือไม่อย่างไร

³⁰ จิต เศรษฐบุต, หลักกฎหมายแพ่งลักษณะละเมิด, หน้า 79.

2.3 ความเสียหายที่ได้รับการชดใช้เยียวยาและการให้ค่าเสียหายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย

ความหมายของคำว่า เสียหาย ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 หมายถึง เสื่อมเสีย เช่น เขาประพடுத்தตัวไม่ดีทำให้วงศ์ตระกูลพลอยเสียหายไปด้วย ยับเยิน ย่อยยับ เช่น ปืนนี้ฝนตกหนัก น้ำท่วมไร่นาเสียหายหมด เสีย ก็ว่า ดังนั้นคำว่าความเสียหายจึงมีความหมายตามพจนานุกรมว่า เป็นความเสื่อมเสีย นอกจากนี้ยังสามารถพิจารณาความหมายของคำว่าความเสียหายในเชิงนิติศาสตร์ได้ดังนี้

ความเสียหาย หมายถึง ความสูญเสียหรือผลร้ายที่เกิดขึ้นแก่ชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ทรัพย์สิน สิทธิ หรือชื่อเสียงของบุคคล ซึ่งความเสียหายนี้อาจจะเป็นได้ทั้งในกรณีที่เป็นตัวเงินและกรณีอื่นๆ ได้³¹

ความเสียหาย หมายถึง การลดน้อยถอยลงทางทรัพย์สินที่เกิดจากเหตุการณ์หรือข้อเท็จจริงที่ฝ่าฝืนประโยชน์ที่กฎหมายคุ้มครอง³²

เมื่อเกิดความเสียหายขึ้นแก่บุคคลใดนั้น ไม่ว่าจะเกิดขึ้นเนื่องจากการผิดสัญญาหรือการละเมิดก็ตาม โดยหลักแล้วบุคคลที่ได้รับความเสียหายนั้นสมควรที่จะได้รับการชดใช้เยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้น ซึ่งการชดใช้เยียวยานั้นควรเป็นไปตามหลักเรื่องการชดใช้เยียวยาตามความเสียหายที่เกิดขึ้นจริง

ความรับผิดตามกฎหมายนั้นสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ ความรับผิดทางอาญาและความรับผิดทางแพ่ง ซึ่งความรับผิดทางแพ่งตามกฎหมายไทยนั้นจะอยู่บนพื้นฐานของหลักไม่มีความรับผิดโดยไม่มีความผิด (no liability without fault)³³ กล่าวคือ ความรับผิดทางแพ่งนั้นจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อมีการกระทำความผิด โดยจะต้องเป็นการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ ซึ่งส่งผลให้ผู้อื่นได้รับความเสียหาย

ความรับผิดทางแพ่งตามกฎหมายไทยนั้นก็สามารถแบ่งออกเป็นความรับผิดตามสัญญา (Contractual liability) ซึ่งเป็นความรับผิดเนื่องจากการผิดสัญญา โดยเป็นกรณีที่ผู้กระทำ

³¹ ไชยยศ เหมะรัชตะ, กฎหมายว่าด้วยสัญญา, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547), หน้า 421.

³² ศันันท์กรณ์ โสทธิพันธ์, คำอธิบายกฎหมายลักษณะละเมิด จัดการงานนอกสั่ง ล่ามมิควรได้, พิมพ์ครั้งที่ 6 แก้ไขเพิ่มเติม (กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2558), หน้า 85 - 86.

³³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 23.

นั้นจงใจหรือประมาทเลินเล่อไม่ชำระหนี้ตามที่ตกลงไว้ในสัญญา และความรับผิดเพื่อละเมิด (Delictual liability) ซึ่งเป็นกรณีที่ผู้กระทำนั้นได้กระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ และได้ก่อให้เกิดความเสียหายต่อผู้อื่น โดยความรับผิดทางแพ่งทั้งสองประเภทนี้สามารถพิจารณาได้ดังนี้

2.3.1 หลักกฎหมายว่าด้วยสัญญา

เมื่อเกิดหนี้ตามสัญญาแล้ว ลูกหนี้จะต้องปฏิบัติตามการชำระหนี้ตามสัญญา ซึ่งเมื่อลูกหนี้ได้ปฏิบัติตามการชำระหนี้ต้องตามความประสงค์อันแท้จริงแห่งมูลหนี้แล้ว หนี้ตามสัญญาระหว่างเจ้าหนี้และลูกหนี้นี้ย่อมระงับไป อย่างไรก็ตามหากลูกหนี้ซึ่งเป็นคู่สัญญานั้นไม่ได้ปฏิบัติตามการชำระหนี้นั้นย่อมก่อให้เกิดความรับผิดตามกฎหมายสัญญา

ความรับผิดตามสัญญาตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์นั้นเกิดขึ้นเนื่องจากการที่คู่สัญญาฝ่ายหนึ่งไม่ปฏิบัติตามการชำระหนี้ตามความผูกพันในสัญญา (หน้าที่ในทางสัญญา) เช่น สัญญาซื้อขาย ผู้ขายเป็นลูกหนี้ที่มีหน้าที่ต้องส่งมอบทรัพย์สินให้แก่ผู้ซื้อซึ่งเป็นเจ้าหนี้ตามสัญญาซื้อขาย หากผู้ขายไม่ส่งมอบทรัพย์สินให้แก่ผู้ซื้อตามสัญญา ผู้ซื้อย่อมสามารถฟ้องร้องเพื่อบังคับให้ผู้ขายส่งมอบทรัพย์สินนั้นให้แก่ผู้ซื้อ รวมถึงให้ผู้ขายชดเชยค่าเสียหายที่เกิดขึ้นเนื่องจากการไม่ส่งมอบทรัพย์สินนั้นด้วย

ความรับผิดของลูกหนี้ที่มีต่อเจ้าหนี้นั้นเกิดขึ้นเมื่อลูกหนี้ได้มีความผิด คือ การผิดนัดชำระหนี้อันเกิดจากความจงใจหรือประมาทเลินเล่อ ซึ่งตามหลักเรื่องการรับผิด คือ การไม่มีความรับผิดโดยไม่มีผิดตามที่ได้กล่าวไปข้างต้นนั้น เมื่อมีพฤติการณ์ที่ลูกหนี้ไม่ต้องรับผิดชอบอันทำให้ลูกหนี้ไม่สามารถชำระหนี้ได้ ลูกหนี้ยังไม่ถือว่าผิดนัด ทั้งนี้ตามบทบัญญัติมาตรา 205 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

เมื่อลูกหนี้ผิดนัดชำระหนี้นี้ย่อมก่อให้เกิดผลตามกฎหมายและผลตามข้อสัญญา อันส่งผลต่อความรับผิดต่างๆ ของลูกหนี้และก่อให้เกิดสิทธิแก่เจ้าหนี้ในการที่จะบังคับเอาากับลูกหนี้ โดยสามารถพิจารณาได้ดังนี้

1. ผลตามกฎหมายของการผิดนัดชำระหนี้ คือ สิทธิของเจ้าหนี้ในการเรียกดอกเบี้ยผิดนัด (ตามมาตรา 224 วรรคแรกและวรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์) การฟ้องบังคับชำระหนี้โดยเฉพาะเจาะจงเอาที่กองทรัพย์สินของลูกหนี้ (ตามมาตรา 213 วรรคแรก แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์) ซึ่งในกรณีที่ลูกหนี้ผิดนัดชำระหนี้เงิน เจ้าหนี้สามารถฟ้องบังคับชำระหนี้โดยเฉพาะเจาะจงได้เสมอ เนื่องจากโดยสภาพของหนี้เงินเป็นสภาพแห่งหนี้ที่เปิดช่องให้เจ้าหนี้บังคับชำระหนี้ได้เสมอ การฟ้องเรียกค่าเสียหายอื่น การบังคับชำระหนี้ตามคำพิพากษา และการเลิกสัญญา

2. ผลตามข้อสัญญา

เมื่อลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ตามสัญญา หน้าที่ในการชำระหนี้ของลูกหนี้จะกลายเป็นความรับผิดชอบทางสัญญาที่กองทรัพย์สินของลูกหนี้จะต้องถูกนำมาบังคับชำระหนี้ตามกฎหมาย ซึ่งการบังคับในเรื่องความรับผิดชอบทางสัญญานั้นจะมี 2 กรณีคือ

1. การบังคับชำระหนี้โดยเฉพาะเจาะจง ตามมาตรา 213 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งบัญญัติว่า

“ถ้าลูกหนี้ละเลยเสียไม่ชำระหนี้ของตน เจ้าหนี้จะ ร้องขอต่อศาลให้สั่งบังคับชำระหนี้ก็ได้ เว้นแต่สภาพแห่งหนี้จะไม่เปิด ช่องให้ทำเช่นนั้นได้

เมื่อสภาพแห่งหนี้ไม่เปิดช่องให้บังคับชำระหนี้ได้ ถ้าวัตถุแห่งหนี้ เป็นอันให้กระทำการอันหนึ่งอันใด เจ้าหนี้จะร้องขอต่อศาลให้สั่งบังคับ ให้บุคคลภายนอกกระทำการอันนั้นโดยให้ลูกหนี้เสียค่าใช้จ่ายให้ก็ได้ แต่ถ้าวัตถุแห่งหนี้เป็นอันให้กระทำการนิติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งไซ้ ศาลจะสั่งให้ถือเอาตามคำพิพากษาแทนการแสดงเจตนาของลูกหนี้ก็ได้

ส่วนหนี้ซึ่งมีวัตถุเป็นอันจะให้ตั้งวันการอันใด เจ้าหนี้จะเรียกร้อง ให้รื้อถอนการที่ได้กระทำลงแล้วนั้นโดยให้ลูกหนี้เสียค่าใช้จ่าย และ ให้จัดการอัน ควรเพื่อกาลภายหน้าด้วยก็ได้

อนึ่ง บทบัญญัติในวรรคทั้งหลายที่กล่าวมาาก่อนนี้ หากกระทบกระทั่ง ถึงสิทธิที่จะเรียกเอาค่าเสียหายไม่”

2. การบังคับให้ลูกหนี้ชดใช้ค่าเสียหายที่เกิดขึ้นเนื่องจากการไม่ปฏิบัติตามสัญญา ตามมาตรา 222 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งบัญญัติว่า

“การเรียกเอาค่าเสียหายนั้น ได้แก่เรียกค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายเช่นที่ตามปกติย่อมเกิดขึ้นแต่การไม่ชำระหนี้”

เจ้าหนี้จะเรียกค่าสินไหมทดแทนได้ แม้กระทั่งเพื่อความเสียหาย อันเกิดแต่พฤติการณ์พิเศษ หากว่าคู่กรณีที่เกี่ยวข้องได้คาดเห็นหรือ ควรจะได้คาดเห็นพฤติการณ์เช่นนั้นล่วงหน้าก่อนแล้ว”

ทั้งนี้มีแนวคิดเกี่ยวกับความหมายของคำว่าค่าสินไหมทดแทนซึ่งแตกต่างกันเป็น 2 แนวคิด กล่าวคือ

1) ค่าสินไหมทดแทนตามมาตรา 222 มีความหมายเดียวกับคำว่าค่าเสียหาย กล่าวคือ เป็นค่าเสียหายที่เป็นตัวเงินเท่านั้น โดยทดแทนความเสียหายที่เกิดขึ้นเนื่องจากไม่อาจบังคับชำระหนี้โดยเฉพาะเจาะจงได้³⁴

2) ค่าสินไหมทดแทนมีความหมายแตกต่างจากคำว่าค่าเสียหาย กล่าวคือ ค่าเสียหายนั้นเป็นต้นเหตุที่เจ้าหนี้ต้องขาดทุนไม่ได้กำไร แต่ค่าสินไหมทดแทนเป็นผลในทางกฎหมายที่จะบังคับให้ลูกหนี้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายเพื่อมิให้เจ้าหนี้ต้องเสียหาย³⁵

ตามบทบัญญัติมาตรา 222 เป็นหลักการกำหนดค่าสินไหมทดแทนหรือค่าเสียหายในการที่ลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ กล่าวคือ เจ้าหนี้อาจเรียกเอาค่าสินไหมทดแทนหรือค่าเสียหายซึ่งเป็นผลธรรมดา หรือเป็นผลโดยตรงที่เกิดจากการไม่ชำระหนี้ เช่น ค่าเสียหายที่เป็นส่วนต่างระหว่างราคาสินค้าที่ตกลงในสัญญากับราคาสินค้าในท้องตลาดที่โจทก์ต้องจ่ายไปเนื่องจากจำเลยไม่ส่งมอบทรัพย์สินให้ตามสัญญา ค่าเสียหายที่โจทก์ขายทรัพย์สินได้ราคาน้อยลงเนื่องจากจำเลยไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงในสัญญาจะซื้อจะขาย เป็นต้น โดยตามคำพิพากษาฎีกาที่ 2147/2551 ศาลได้พิจารณาว่าค่าเสียหายตามปกติที่ย่อมเกิดขึ้นจากการไม่ชำระหนี้ นั้นเป็นค่าเสียหายซึ่งเป็นผลธรรมดาหรือผลโดยตรงจากการไม่ชำระหนี้

ความประสงค์ในการให้ค่าสินไหมทดแทนหรือค่าเสียหายเพราะเหตุที่ลูกหนี้ไม่ปฏิบัติตามชำระหนี้ นั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เจ้าหนี้ได้คืนสภาพ และได้ผลเสมือนว่าได้มีการชำระหนี้ โดยครบถ้วนแล้ว ดังนั้นค่าสินไหมทดแทนหรือค่าเสียหายที่ลูกหนี้จะต้องชดใช้แก่เจ้าหนี้ นั้นจะได้แก่ค่าเสียหายที่เป็นความเสียหายที่เจ้าหนี้ต้องเสียไป และผลประโยชน์หรือกำไรหรือเจ้าหนี้ควรจะได้ถ้าหากลูกหนี้ได้ปฏิบัติตามชำระหนี้ เช่น ก. เป็นนักแสดงที่มีชื่อเสียงได้ตกลงกับ ข. ว่าจะมาร่วมงานแสดงกับ ข. โดย ข. ได้ประกาศเชิญชวนให้คนมารับชมและได้ตระเตรียมกิจการต่างๆ เกี่ยวกับการแสดงนั้นไว้ ต่อมาในวันที่ครบกำหนดนั้น ก. ไม่มาร่วมงานแสดงตามสัญญา ทำให้ ข. ต้องเสียหาย ค่าสินไหมทดแทนที่ ข. อาจเรียกจาก ก. ได้นั้น ได้แก่ ค่าเสียหายเนื่องจากการออกประกาศแจ้งและตระเตรียมงาน รวมถึงผลประโยชน์ที่ ข. จะได้จากการเก็บค่าเข้าชมการแสดงที่คาดหมายได้ว่าจะได้รับตามสมควร แต่อย่างไรก็ตามถ้าการเสียหายนั้นเป็นผลอันห่างออกไป หรือเป็นผลเนื่องจากพฤติการณ์พิเศษ จะไม่เรียกว่าผลโดยตรงหรือผลธรรมดาซึ่งเจ้าหนี้จะเรียกร้องเอามิได้ เช่น ก. ทำสัญญาขายข้าวให้ ข. ซึ่ง ข. ได้ตกลงไปทำสัญญาขายข้าวให้ ค. ซึ่งในข้อสัญญานั้นมีข้อความว่า ถ้า ข.

³⁴ ศำนนท์กรรณ์ โสทธิพันธ์, คำอธิบายกฎหมายลักษณะหนี้ (ผลแห่งหนี้), หน้า 323.

³⁵ ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช, ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยนิติกรรมและหนี้ เล่ม 2 (ภาคจบบริบูรณ์) พุทธศักราช 2478 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2505 (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2527), หน้า 844.

ไม่สามารถส่งมอบข้าวตามสัญญาได้ ข. จะต้องเสียเบี้ยปรับแก่ ค. โดย ก. มิได้ทราบถึงการทำสัญญา ระหว่าง ข. และ ค. เมื่อ ก. ไม่มีข้าวส่งมอบให้ ข. เป็นเหตุให้ ข. ผิดสัญญากับ ค. และต้องเสียเบี้ยปรับ ข. จะเรียกให้ ก. ใช้ค่าเบี้ยปรับนี้เป็นค่าเสียหายในฐานที่ ก. ผิดสัญญากับตนไม่ได้ เนื่องจากเป็น ผลพิเศษ ที่ ก. ไม่อาจคาดหมายได้ว่าจะเกิดขึ้น

แต่ถ้าการเสียหายอันเกิดแก่พฤติการณ์พิเศษนั้น ถ้าคู่กรณีได้รู้หรือควรรู้ หรือได้คาด เห็น หรือควรจะคาดเห็นล่วงหน้าก่อนแล้ว ก็ถือเป็นความเสียหายโดยตรงที่เจ้าหนี้อาจเรียกค่าสินไหม ทดแทนได้ ตามนัยแห่งมาตรา 222 วรรคสอง ซึ่งการที่ลูกหนี้จะคาดเห็นหรือควรจะคาดเห็นได้นั้น มีข้อพิจารณาว่าควรจะเริ่มตั้งแต่วิถีใด ซึ่งตามแนวคำพิพากษาของศาลไทยนั้นได้มีบรรทัดฐานว่า การคาดเห็นของลูกหนี้จะเป็นการคาดเห็นในวันที่ลูกหนี้ไม่ชำระหนี้³⁶ ทั้งนี้ตามคำพิพากษา ฎีกาที่ 824/2491 ซึ่งศาลได้พิจารณาว่าการคำนวณค่าเสียหายในกรณีมีการทำผิดสัญญานั้น ไม่ใช่ ถือเอาจำนวนค่าเสียหายที่ผู้ทำผิดสัญญาได้คาดหรืออยู่ในฐานะจะคาดได้ในเวลาทำสัญญาอย่างเดียว หากเป็นค่าเสียหายในขณะผิดสัญญาซึ่งผู้กระทำผิดสัญญาย่อมคาดได้หรืออยู่ในฐานะจะคาดได้ว่าการ ที่ตนกระทำผิดจะเป็นผลให้เกิดการเสียหายแก่คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งอย่างใดแล้วก็ต้องรับผิดชอบ ในค่าเสียหายนั้นตามมาตรา 222 ซึ่งตามคำพิพากษานี้แม้ว่าในขณะที่ทำสัญญา ลูกหนี้จะยังไม่คาดเห็น ว่าจะเกิดความเสียหายขึ้น แต่เมื่อลูกหนี้อาจคาดเห็นได้ในวันที่ลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ ลูกหนี้ก็ต้องรับ ผิดในความเสียหายในพฤติการณ์พิเศษนั้น

การคำนวณค่าเสียหายในกรณีที่มีการผิดสัญญา จะไม่ได้ถือเอาค่าเสียหายที่ผู้ทำผิด สัญญาได้คาดหรืออยู่ในฐานะจะคาดเดาได้ในเวลาทำสัญญาอย่างเดียว หากแต่เป็นค่าเสียหายใน ขณะที่ผิดสัญญา ซึ่งผู้กระทำผิดสัญญาย่อมคาดได้หรืออยู่ในฐานะจะคาดได้ว่าการที่ตนทำผิดจะเป็น ผลให้เกิดการเสียหายแก่คู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งอย่างใด แล้วก็ต้องรับผิดชอบในค่าเสียหายนั้นตามมาตรา 222

มาตรา 223 เป็นหลักเรื่องความประมาทเลินเล่อด้วยกัน คือเมื่อทั้งสองฝ่ายต่างมี ความผิดด้วยกัน ซึ่งหลักนี้ก็มิได้อยู่ในกฎหมายลักษณะละเมิดเช่นเดียวกัน การที่จะวินิจฉัยถึงความผิด หรือวินิจฉัยถึงจำนวนมากน้อยแห่งความรับผิดชอบนั้นต้องพิจารณาตามเหตุผลว่าฝ่ายไหนเป็นผู้ที่มี ความผิดมากกว่ากัน ซึ่งเป็นข้อเท็จจริงที่จะต้องพิจารณาตามเหตุผลเป็นเรื่องๆ ไป

³⁶ โสภณ รัตนกร, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยหนี้ บทเบ็ดเสร็จทั่วไป, หน้า 183.

2.3.1.1 หลักเกณฑ์การเรียกค่าเสียหาย

เมื่อลูกหนี้ตามสัญญาไม่ปฏิบัติตามชำระหนี้ ตามหลักทั่วไปนั้นเจ้าหนี้สามารถเรียกร้องบังคับให้ลูกหนี้ชำระหนี้โดยเฉพาะเจาะจงตามสัญญาได้ตามมาตรา 213 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งบัญญัติว่า

“ถ้าลูกหนี้ละเลยเสียไม่ชำระหนี้ของตน เจ้าหนี้จะ ร้องขอต่อศาลให้สั่งบังคับชำระหนี้ก็ได้ เว้นแต่สภาพแห่งหนี้จะไม่เปิด ช่องให้ทำเช่นนั้นได้

เมื่อสภาพแห่งหนี้ไม่เปิดช่องให้บังคับชำระหนี้ได้ ถ้าวัตถุแห่งหนี้ เป็นอันให้กระทำการอันหนึ่งอันใด เจ้าหนี้จะร้องขอต่อศาลให้สั่งบังคับ ให้บุคคลภายนอกกระทำการอันนั้นโดยให้ลูกหนี้เสียค่าใช้จ่ายให้ก็ได้ แต่ถ้าวัตถุแห่งหนี้เป็นอันให้กระทำการนิติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งไซ้ ศาลจะสั่งให้ถือเอาตามคำพิพากษาแทนการแสดงเจตนาของลูกหนี้ก็ได้

ส่วนหนี้ซึ่งมีวัตถุเป็นอันจะให้งดเว้นการอันใด เจ้าหนี้จะเรียกร้อง ให้รื้อถอนการที่ได้กระทำลงแล้วนั้นโดยให้ลูกหนี้เสียค่าใช้จ่าย และ ให้จัดการอัน ควรเพื่อกาลภายหน้าด้วยก็ได้

อนึ่ง บทบัญญัติในวรรคทั้งหลายที่กล่าวมาาก่อนนี้ หากกระทบกระทั่งถึงสิทธิที่จะเรียกเอาค่าเสียหายไม่”

ซึ่งตามบทบัญญัติมาตรา 213 วรรคท้ายนั้น แม้ว่าเจ้าหนี้จะได้ฟ้องร้องบังคับให้ลูกหนี้ต้องรับผิดชอบชำระหนี้โดยเฉพาะเจาะจงแล้ว เจ้าหนี้ก็ยังสามารถเรียกร้องค่าเสียหาย จากลูกหนี้ หากเกิดความเสียหายจากการไม่ชำระหนี้ตามสัญญาได้

นอกจากนี้ หากเจ้าหนี้ไม่ต้องการบังคับให้ลูกหนี้ชำระหนี้ เจ้าหนี้ก็สิทธิที่จะฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายได้ตามบทบัญญัติมาตรา 215 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งบัญญัติว่า

“เมื่อลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ให้ต้องตามความประสงค์อันแท้จริงแห่งมูลหนี้ไซ้ เจ้าหนี้จะเรียกเอาค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดแต่การนั้นก็ได้”

ดังนั้น จึงสามารถพิจารณาได้ว่า เมื่อเกิดกรณีที่ผิดสัญญาเจ้าหนี้สามารถฟ้องร้องเพื่อบังคับให้ลูกหนี้ต้องปฏิบัติตามได้ดังนี้

1. ฟ้องร้องบังคับให้ลูกหนี้ปฏิบัติตามชำระหนี้ตามสัญญา
2. ฟ้องร้องบังคับให้ลูกหนี้ปฏิบัติตามชำระหนี้ตามสัญญา และเรียกค่าเสียหายที่เกิดขึ้นเนื่องจากการไม่ชำระหนี้

3. ฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายเพียงอย่างเดียว ตามมาตรา 215 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งในกรณีจะเป็นการชดใช้เยียวยาความเสียหายเพียงอย่างเดียว โดยไม่ได้บังคับชำระหนี้ตามวัตถุแห่งหนี้ที่เจ้าหนี้อยู่เดิมตามมูลหนี้³⁷

สำหรับหลักเกณฑ์ที่เจ้าหนี้จะสามารถเรียกค่าเสียหายจากลูกหนี้ได้เนื่องจากกรณีที่ลูกหนี้ผิดสัญญา นั้น สามารถพิจารณาได้ดังนี้

1. มีการไม่ชำระหนี้ของลูกหนี้ ซึ่งกรณีนี้อาจจะเป็นการที่ลูกหนี้ละเลยไม่ชำระหนี้ลูกหนี้ผิดนัดชำระหนี้ ลูกหนี้ชำระหนี้ล่าช้า ลูกหนี้ชำระหนี้ไม่ตรงตามความประสงค์อันแท้จริงแห่งมูลหนี้ เช่น ชำระหนี้ผิดสถานที่ ชำระหนี้ไม่ตรงตามเวลาที่กำหนดไว้ หรือชำระหนี้ด้วยทรัพย์สินหรือการกระทำที่ไม่เป็นไปตามข้อตกลงในสัญญา หรือลูกหนี้ฝ่าฝืนหนึ่งดเว้นกระทำการ³⁸

2. การไม่ชำระหนี้ของลูกหนี้ นั้นก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นแก่เจ้าหนี้ ซึ่งความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นจะต้องเกิดขึ้นจริงๆ ต้องปรากฏว่าเจ้าหนี้ได้รับความเสียหายอย่างแน่นอน ไม่ใช่เป็นการคาดคะเนว่าจะเกิดความเสียหายขึ้นจากการไม่ชำระหนี้ของลูกหนี้ เนื่องจากตามหลักเรื่องความรับผิดทางแพ่งนั้น การชดใช้เยียวยาความเสียหายจะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อมีความเสียหายแล้วเท่านั้น

3. การที่ลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ นั้นจะต้องเกิดจากพฤติการณ์ที่อาจโทษลูกหนี้ได้ กล่าวคือการที่เจ้าหนี้จะมีสิทธิเรียกค่าเสียหายนั้นจะต้องเป็นกรณีที่เกิดจากความผิดของลูกหนี้ และรวมถึงความผิดหรือพฤติกรรมของบุคคลที่อยู่ในความรับผิดชอบของลูกหนี้³⁹

2.3.1.2 ประเภทของความเสียหายที่สามารถเรียกร้องค่าเสียหายได้

ตามบทบัญญัติมาตรา 213 ถึงมาตรา 225 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ได้กำหนดถึงลักษณะและประเภทของค่าเสียหายที่โจทก์สามารถเรียกร้องจากคู่กรณีฝ่ายที่ผิดสัญญาได้ รวมถึงหลักเกณฑ์การพิจารณาให้ค่าเสียหายแบบต่างๆ โดยตามมาตรา 213 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์นั้นได้กำหนดว่าเมื่อลูกหนี้ผิดสัญญาไม่ทำการชำระหนี้ เจ้าหนี้นั้นสามารถฟ้องร้องบังคับให้ลูกหนี้ชำระหนี้ตามสัญญาได้ ซึ่งตามวรรคท้ายของมาตรา 213 นั้น ได้กำหนดว่าการ

³⁷ ไพโรจน์ วายุภาพ, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยหนี้, พิมพ์ครั้งที่ 10 (กรุงเทพมหานคร: สำนักอบรมกฎหมายแห่งเนติบัณฑิตสภา, 2556), หน้า 189.

³⁸ ศันันท์กรณ โสทธิพันธ์, คำอธิบายกฎหมายลักษณะหนี้ (ผลแห่งหนี้), หน้า 284.

³⁹ ดาราพร ธีระวัฒน์, กฎหมายหนี้: หลักทั่วไป, พิมพ์ครั้งที่ 4 (กรุงเทพมหานคร: โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2558), หน้า 90 - 91.

ที่เจ้าหนี้ได้ขอให้มีการบังคับให้ลูกหนี้ชำระหนี้ แต่การขอบังคับดังกล่าวก็ไม่ตัดสิทธิของเจ้าหนี้ที่จะเรียกร้องเอาค่าเสียหายได้⁴⁰ ซึ่งความเสียหายที่เจ้าหนี้จะสามารถเรียกร้องค่าเสียหายจากลูกหนี้ได้ตามกรณีที่ลูกหนี้นั้นผิดสัญญาสามารถพิจารณาได้ตามมาตรา 215 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กล่าวคือ เมื่อลูกหนี้ไม่ปฏิบัติตามการชำระหนี้ตามข้อตกลงในสัญญานั้น เจ้าหนี้มีสิทธิที่จะเรียกร้องเอาค่าเสียหายที่เกิดขึ้นจากการไม่ชำระหนี้ของลูกหนี้นั้น โดยการไม่ปฏิบัติตามการชำระหนี้ให้ถูกต้องตรงตามข้อกำหนดในสัญญาก็คือการผิดสัญญา เช่น การส่งมอบสินค้าชำรุดบกพร่อง การส่งมอบทรัพย์สินล่าช้ากว่าระยะเวลาที่กำหนดไว้ในสัญญา เป็นต้น ซึ่งเมื่อเกิดความเสียหายแก่คู่สัญญาฝ่ายหนึ่ง คู่สัญญาฝ่ายที่ได้รับความเสียหายนั้นก็สมารถที่จะเรียกร้องค่าเสียหายจากลูกหนี้ได้

หลักเกณฑ์การกำหนดค่าเสียหายในกรณีที่ผิดสัญญานั้นกำหนดไว้ตามมาตรา 222 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยบัญญัติว่า

“การเรียกเอาค่าเสียหายนั้น ได้แก่เรียกค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายเช่นที่ตามปกติย่อมเกิดขึ้นแต่การไม่ชำระหนี้”

เจ้าหนี้จะเรียกค่าสินไหมทดแทนได้ แม้กระทั่งเพื่อความเสียหายอันเกิดแต่พฤติการณ์พิเศษ หากว่าคู่กรณีที่เกี่ยวข้องได้คาดเห็นหรือ ควรจะได้คาดเห็นพฤติการณ์เช่นนั้นล่วงหน้าก่อนแล้ว”

ตามบทบัญญัติมาตรา 222 วรรคแรก แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ความเสียหายที่เจ้าหนี้สามารถเรียกร้องค่าเสียหายได้นั้นจะต้องเป็นความเสียหายตามปกติที่จะเกิดขึ้นเนื่องจากการไม่ชำระหนี้ ซึ่งความเสียหายนั้นจะต้องเป็นผลธรรมดาหรือผลโดยตรงที่เกิดขึ้นเนื่องจากการไม่ชำระหนี้ และเป็นผลที่ตามปกติย่อมเกิดแต่การไม่ชำระหนี้ กล่าวคือ ความเสียหายนั้นจะต้องเป็นความเสียหายที่บุคคลสามารถคาดเห็นได้ว่าหากไม่เกิดการชำระหนี้ตามสัญญาจะก่อให้เกิดความเสียหายอย่างใดบ้าง เช่น ค่าเสียหายที่เกิดขึ้นเนื่องจากการที่ผู้ขายไม่ส่งมอบทรัพย์สินตามสัญญาซื้อขาย ทำให้ผู้ซื้อต้องไปซื้อทรัพย์สินจากผู้ขายรายอื่นในราคาที่สูงขึ้น⁴¹

นอกจากนี้ตามมาตรา 222 วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เจ้าหนี้สามารถเรียกร้องค่าเสียหายในความเสียหายที่เกิดขึ้นเนื่องจากพฤติการณ์พิเศษได้ ซึ่งพฤติการณ์พิเศษนี้จะต้องเป็นกรณีที่ลูกหนี้สามารถคาดเห็นได้ว่าถ้าลูกหนี้ผิดสัญญาไม่ชำระหนี้แก่

⁴⁰ พระยา เทพวิฑูร (บุญช่วย วณิกกุล), ยล ธีรกุล ปรับปรุงโดย ดาราพร ธีระวัฒน์, ชวิน อุ่นภัทร, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เรียงมาตราว่าด้วยหนี้ บรรพ 2 มาตรา 194-353 (กรุงเทพมหานคร: กองทุนศาสตราจารย์จิติติ ดิงศภัทย์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2554), หน้า 58.

⁴¹ โสภณ รัตนกร, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยหนี้ บทเบ็ดเสร็จทั่วไป, หน้า 183.

เจ้าหนี้ จะทำให้เจ้าหนี้ได้รับความเสียหาย เช่น ผู้ซื้อจะมีกำไรจากการนำทรัพย์สินที่ซื้อจากผู้ขายไปขายต่อโดยผู้ซื้อได้แจ้งให้ผู้ขายทราบแล้ว ถ้าผู้ขายผิดสัญญาไม่ส่งมอบทรัพย์สินตามสัญญาซื้อขายให้แก่ผู้ซื้อย่อมทำให้ผู้ซื้อเสียหาย อันเป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นเนื่องจากพฤติการณ์พิเศษ โดยคู่สัญญาฝ่ายที่ได้รับความเสียหายในพฤติการณ์พิเศษนี้จะสามารถเรียกค่าเสียหายได้ต่อเมื่อคู่สัญญาฝ่ายที่ไม่ได้ปฏิบัติตามสัญญาหรือฝ่ายลูกหนี้นั้นคาดเห็นหรือควรจะได้คาดเห็นพฤติการณ์พิเศษบางประการที่จะทำให้เกิดความเสียหายอื่นๆ นอกเหนือไปจากความเสียหายตามปกติ ซึ่งการคาดเห็นนั้นอาจเกิดขึ้นได้จากการที่คู่สัญญานั้นได้แจ้งให้อีกฝ่ายทราบล่วงหน้า หรือคู่สัญญาอีกฝ่ายนั้นสามารถคาดเห็นได้เองหรือวิญญูชนที่อยู่ในฐานะเดียวกับคู่สัญญาฝ่ายนั้นสามารถคาดเห็นได้ ทั้งนี้ ลักษณะของความเสียหายที่เกิดขึ้นจากพฤติการณ์พิเศษนั้นอาจอยู่ในรูปแบบต่างๆ เช่น ในกรณีที่ผู้ขายผิดสัญญาซื้อขายไม่ส่งมอบทรัพย์สินตามสัญญาให้แก่ผู้ซื้อ ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากพฤติการณ์พิเศษอาจอยู่ในรูปแบบของการขาดกำไรที่ผู้ซื้อควรจะได้รับจากการนำสินค้าไปขายต่อในราคาที่สูงขึ้น เบี้ยปรับที่ผู้ซื้อจะต้องจ่ายให้แก่คู่สัญญาของผู้ซื้อที่ผู้ซื้อจะนำทรัพย์สินไปขายต่อ เป็นต้น⁴²

จากบทบัญญัติมาตรา 222 ข้างต้น พิจารณาได้ว่าความเสียหายที่ทำให้คู่สัญญาฝ่ายที่ได้รับความเสียหายเนื่องจากการผิดสัญญาสามารถเรียกร้องค่าเสียหายได้ ได้แก่

1. ความเสียหายตามปกติที่เกิดขึ้นจากการไม่ปฏิบัติตามชำระหนี้ ซึ่งเป็นผลโดยตรงและเป็นผลธรรมดาที่เกิดขึ้นเนื่องจากการไม่ปฏิบัติตามสัญญา เป็นความเสียหายที่ลูกหนี้ฝ่ายที่ผิดสัญญานั้นต้องชดใช้เยียวยาความเสียหาย
2. ความเสียหายที่เกิดขึ้นเนื่องจากพฤติการณ์พิเศษอันเป็นความเสียหายที่ไม่ได้เกิดขึ้นตามปกติจากการไม่ชำระหนี้ซึ่งคนทั่วไปหรือวิญญูชนนั้นไม่อาจคาดเห็นได้ ลูกหนี้จะต้องชดใช้เยียวยาความเสียหายเฉพาะแต่ในกรณีที่ลูกหนี้สามารถคาดเห็นหรือควรจะได้คาดเห็นถึงพฤติการณ์ เช่นว่านั้น

2.3.1.3 การพิจารณาให้ค่าเสียหายในความเสียหายแบบ pure economic loss

เมื่อคู่สัญญาไม่ปฏิบัติตามชำระหนี้ตามสัญญา ในบางกรณีความเสียหายที่เกิดขึ้นจะเป็นความเสียหายทางการเงินที่กระทบต่อสถานะทางเศรษฐกิจของคู่สัญญาฝ่ายที่ได้รับความเสียหายเท่านั้น โดยที่ไม่ได้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินอื่นใดของคู่สัญญาฝ่ายนั้น เช่น ความเสียหายเนื่องจากการขาดกำไรที่เจ้าหนี้คาดว่าจะได้รับหากลูกหนี้ปฏิบัติตามชำระหนี้ตามสัญญาให้แก่ตน

⁴² เรื่องเดียวกัน, หน้า 184 - 186.

ครบถ้วน โดยอาจเกิดขึ้นในกรณีที่ผู้ขายไม่ส่งมอบสินค้าให้แก่ผู้ซื้อตามสัญญาซื้อขาย ทำให้ผู้ซื้อซึ่งตั้งใจจะนำสินค้านั้นไปขายต่อในราคาที่สูงขึ้นต้องเสียหายเนื่องจากขาดกำไร หรือความเสียหายที่เกิดขึ้นเมื่อคู่สัญญาไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงในสัญญาซึ่งส่งผลให้คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งต้องเสียประโยชน์ เช่น หนายความปฏิบัติหน้าที่โดยบกพร่องไม่อุทธรณ์คำพิพากษาทำให้ลูกความเสียโอกาสที่จะสู้คดีต่อไป ความเสียหายเนื่องจากการผิดสัญญานี้จะมีลักษณะเป็นความเสียหายทางเศรษฐกิจอันปราศจากความเสียหายทางกายภาพหรือ pure economic loss ซึ่งการเรียกค่าเสียหายที่เกิดขึ้นจากการไม่ปฏิบัติตามสัญญานั้นจะต้องเป็นไปตามมาตรา 222 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยมีคำพิพากษาศาลฎีกาเกี่ยวกับการพิจารณาให้ค่าเสียหายดังนี้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4826/2533 ข้อเท็จจริงในคดีนี้โจทก์ฟ้องว่าจำเลยทำสัญญาว่าจ้างโจทก์ผลิตขวดบรรจุน้ำมันพืช จำนวน 1,000,000 ใบ ซึ่งโจทก์ได้ผลิตและส่งมอบขวดไปแล้วทั้งหมด 320,527 ใบอย่างไรก็ตามเมื่อครบกำหนดที่จำเลยต้องชำระเงินค่าจ้างให้แก่โจทก์ จำเลยไม่ชำระจึงเป็นผู้ผิดสัญญาต้องใช้ค่าเสียหายให้แก่โจทก์ จำเลยได้ให้การและแก้ไขค่าให้การพร้อมกับฟ้องแย้งว่าจำเลยได้ทำสัญญากับโจทก์ตามฟ้อง แต่จำเลยมิได้ผิดสัญญาเนื่องจากโจทก์เป็นฝ่ายผิดสัญญาผลิตและส่งมอบขวดให้จำเลยเพียง 256,046 ใบ โจทก์จึงต้องรับผิดตามสัญญาข้อ 7 ที่กำหนดว่าหากโจทก์ไม่สามารถส่งมอบขวดได้ตามกำหนด โจทก์จะต้องชดใช้ค่าเสียหายตามราคาขวดที่ยังค้างส่งอยู่ในงวดนั้นๆ ให้แก่จำเลย ขวดที่โจทก์ผลิตและส่งมอบให้จำเลยแล้วมีบางส่วนที่ชำรุดบกพร่องรวมจำนวน 60,348 ใบ และเป็นเหตุให้จำเลยเสียหายต้องสูญเสียน้ำมันพืชที่รั่วทิ้งออกมาในขณะบรรจุขวดและหลังจากบรรจุขวดแล้วรั่วซึมออกมาในภายหลัง ทำให้น้ำมันพืชที่บรรจุขวดแล้วต้องเสียหายหมดไม่อาจนำมาใช้ได้อีกซึ่งจำเลยอาจขายน้ำมันพืชได้ในราคาขวดละ 23 บาท และจำเลยต้องเสียค่าจ้างคนงานตรวจขวดที่รั่วซึม ค่าโฆษณาสินค้า ค่าขาดผลกำไรที่ควรได้ ค่าเสื่อมเสียชื่อเสียงในทางการค้า ขอให้ยกฟ้องและฟ้องแย้งขอให้โจทก์ชดใช้ค่าเสียหายจำนวนดังกล่าว

ศาลฎีกาได้พิจารณาและมีคำพิพากษาเกี่ยวกับค่าเสียหายที่โจทก์และจำเลยเรียก ดังนี้

ค่าเสียหายที่โจทก์เรียก คือ ค่าเสียหายเนื่องจากการผิดสัญญาไม่ชำระหนี้ ศาลพิจารณาว่าการที่โจทก์มีหนี้ที่จะต้องผลิตและส่งมอบขวดแก่จำเลยทุกเดือนนั้นโจทก์ได้ชำระหนี้บางส่วนและผิดสัญญาไม่ชำระหนี้บางส่วน สำหรับส่วนที่โจทก์ชำระให้จำเลยรับไปแล้วนั้นจำเลยต้องชำระหนี้ตอบแทนคิดเป็นเงินตามจำนวนขวดที่รับไว้แล้วนั้นแก่โจทก์ จำเลยจะอ้างว่าโจทก์ส่งมอบขวดไม่ครบจึงไม่ต้องชำระเงินแก่โจทก์หาได้ไม่

ค่าเสียหายที่จำเลยเรียก คือ ค่าเสียหายเนื่องจากโจทก์ผิดสัญญาส่งมอบขวดไม่ครบ ค่าเสียหายเนื่องจากน้ำมันรั่วซึม ค่าจ้างคนงานตรวจสอบขวด ค่าโฆษณาสินค้า ค่าขาดผลกำไรที่ควรได้ และค่าเสื่อมเสียชื่อเสียงในทางการค้า ศาลได้พิจารณาดังนี้

- ค่าเสียหายเนื่องจากโจทก์ผิดสัญญาส่งมอบขวดไม่ครบ ศาลพิจารณาว่าข้อกำหนดในสัญญาที่ว่าถ้าโจทก์ไม่สามารถส่งมอบขวดได้ตามสัญญาให้โจทก์ชดใช้ค่าเสียหายแก่จำเลยเท่าราคาขวดทั้งหมดที่ยังค้างส่งอยู่ในงวดนั้นๆ เป็นเพียงการกำหนดเบี้ยปรับสำหรับบังคับเอาแก่จำเลยในกรณีที่โจทก์ไม่ชำระหนี้เท่านั้น จำเลยจะอ้างว่าโจทก์ยังไม่ชำระเบี้ยปรับจำเลยจึงไม่ต้องชำระค่าขวดหาได้ไม่เช่นกัน ดังนั้น เมื่อโจทก์ผิดสัญญาไม่ส่งมอบขวดบางส่วน โจทก์ก็ต้องรับผิดชอบใช้ค่าเสียหายอันเกิดแต่การไม่ชำระหนี้นั้นแก่จำเลย และในเมื่อสัญญาได้กำหนดค่าเสียหายไว้ล่วงหน้าในลักษณะที่เป็นเบี้ยปรับแล้ว เช่นนี้จำเลยย่อมเรียกเอาเบี้ยปรับนั้นได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 380 วรรคสองซึ่งหากเป็นจำนวนสูงเกินส่วนศาลจะลดลงเป็นจำนวนพอสมควรก็ได้ ตามมาตรา 373 วรรคแรก
- ค่าน้ำมันที่รั่วซึมเสียหายนั้น ฟ้องแย้งของจำเลยขาดอายุความ
- ค่าใช้จ่ายและค่าจ้างคนงานในการตรวจสอบคุณภาพขวดของจำเลยเป็นค่าใช้จ่ายในการตรวจพิสูจน์สินค้าว่าชำรุดบกพร่องหรือไม่ หากชำรุดบกพร่องจำเลยก็จะไม่รับมอบและคืนแก่โจทก์ ย่อมเป็นค่าใช้จ่ายในการผลิตสินค้าตามปกติทั่วไปและเป็นประโยชน์แก่จำเลยฝ่ายเดียว และไม่ว่าโจทก์จะส่งมอบขวดที่ชำรุดบกพร่องหรือไม่ จำเลยก็คงต้องจ้างคนงานตรวจคุณภาพขวดอยู่นั่นเอง หาใช่เป็นค่าเสียหายเพราะโจทก์ส่งมอบขวดที่ชำรุดบกพร่องเป็นกรณีพิเศษไม่ โจทก์จึงไม่ต้องรับผิดชอบชดใช้ค่าเสียหายส่วนนี้ให้แก่จำเลย
- ค่าโฆษณาสินค้า ศาลพิจารณาว่าการที่จำเลยดำเนินกิจการขยายตลาดด้วยการลงทุนโฆษณาเป็นพิเศษควบคู่ไปด้วยโดยมิได้แจ้งให้โจทก์ทราบ การลงทุนโฆษณาสินค้านี้เป็นพฤติการณ์พิเศษอย่างหนึ่งในการดำเนินกิจการค้าของจำเลย เมื่อโจทก์ส่งมอบขวดไม่ครบทำให้จำเลยขยายตลาดไม่ได้ และต้องสูญเสียเงินค่าโฆษณาสินค้าไปโดยไม่มีสินค้าจำหน่าย ความเสียหายของจำเลยในค่าโฆษณาสินค้าจึงไม่ใช่ความเสียหายเช่นที่ตามปกติย่อมเกิดขึ้นแต่การที่โจทก์ไม่ชำระหนี้ แต่เป็นความเสียหายที่เกิดแต่พฤติการณ์พิเศษ ซึ่งโจทก์มิได้คาดเห็น

หรือควรได้คาดเห็นล่วงหน้า จำเลยจึงไม่มีสิทธิเรียกร้องเอาจากโจทก์ได้ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 222 วรรคสอง

- ค่าขาดผลกำไรที่ควรได้ ศาลพิจารณาว่าการที่จำเลยคาดหวังว่าจะใช้ขวดบรรจุ น้ำมันพืชแล้วนำไปขายได้กำไรขวดละ 3.80 บาท นั้น เป็นเรื่องของอนาคตที่ไม่แน่นอนว่าจำเลยจะขายมีกำไรตามที่คาดหมายหรือไม่ ทั้งเป็นพฤติการณ์พิเศษซึ่งจำเลยไม่เคยแจ้งให้โจทก์ทราบมาก่อน และโจทก์ไม่อาจคาดเห็นหรือควรคาดเห็นพฤติการณ์เช่นนั้นได้ล่วงหน้า จำเลยจึงไม่มีสิทธิเรียกค่าขาดกำไรส่วนนี้จากโจทก์เช่นกัน

จากคำพิพากษาของศาลฎีกาในกรณีนี้ สามารถพิจารณาได้ว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่เนื่องจากจำเลยได้ดำเนินการขยายตลาดด้วยการลงทุนโฆษณาเป็นพิเศษและค่าขาดผลกำไรที่ควรจะได้ นั้น มีลักษณะที่เป็นความเสียหายที่กระทบสถานะทางเศรษฐกิจของจำเลย อีกทั้งยังเป็นความเสียหายทางการเงินเท่านั้น การผิดสัญญาของโจทก์ที่ส่งมอบสินค้าไม่ครบถ้วนตามสัญญานั้นไม่ได้ก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินอื่นใดของจำเลย ดังนั้นความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่จำเลยนี้จึงเป็นความเสียหายแบบ pure economic loss ซึ่งเมื่อพิจารณาถึงแนวคิดของศาลในการให้ค่าเสียหายในคดีนี้จะพบว่า ศาลได้ให้เหตุผลว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นดังกล่าวเป็นความเสียหายที่เกิดแต่พฤติการณ์พิเศษตามมาตรา 222 วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งความเสียหายในพฤติการณ์พิเศษนี้คู่สัญญาฝ่ายที่เสียหายนั้นจะเรียกจากคู่สัญญาอีกฝ่ายได้ต่อเมื่อคู่สัญญาฝ่ายที่ผิดสัญญานั้นสามารถคาดหมายได้ถึงพฤติการณ์พิเศษนี้ คือ โจทก์จะต้องขอใช้ค่าเสียหายดังกล่าวแก่จำเลยต่อเมื่อโจทก์คาดหมายได้ว่าจำเลยนั้นจะทำการขยายตลาดด้วยการโฆษณาและจะได้กำไรจากการขายขวดในราคาที่สูงขึ้น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1336/2545 ข้อเท็จจริงคือ โจทก์ได้ทำสัญญาจะซื้อจะขายที่ดินพร้อมอาคารกับจำเลย โจทก์ได้ชำระเงินบางส่วนในวันทำสัญญา ส่วนที่เหลือจะชำระเมื่อจำเลยปลูกสร้างอาคารเสร็จแล้ว เมื่อจำเลยปลูกสร้างอาคารเสร็จจำเลยได้ทวงถามให้โจทก์ชำระเงินส่วนที่เหลือ แต่โจทก์ไม่ยอมชำระราคาส่วนที่เหลือให้แก่จำเลย ทำให้จำเลยได้รับความเสียหาย เนื่องจากจำเลยได้กู้เงินจากธนาคารมาเพื่อใช้เป็นทุนก่อสร้างตึกแถว เมื่อโจทก์ไม่ชำระราคาค่าตึกส่วนที่เหลือทำให้จำเลยไม่สามารถใช้คืนเงินกู้ธนาคารได้ ส่งผลให้จำเลยต้องเสียดอกเบี้ยให้แก่ธนาคารสำหรับจำนวนเงินดังกล่าวในอัตราร้อยละ 17.5 ต่อปี จำเลยจึงเรียกค่าเสียหายจากโจทก์ในความเสียหายที่จำเลยต้องเสียดอกเบี้ยให้แก่ธนาคารอันเป็นผลมาจากการที่โจทก์ผิดสัญญา

ศาลได้พิจารณาว่าจำเลยนั้นได้รับความเสียหายที่ต้องเสียดอกเบี้ยให้แก่ธนาคาร แต่ความเสียหายนั้นเป็นความเสียหายอันเกิดแต่พฤติการณ์พิเศษตามมาตรา 222 วรรคสอง แห่ง

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เมื่อไม่ได้ความว่าจำเลยได้แจ้งให้โจทก์ทราบถึงความเสียหายที่จำเลยจะได้รับจากการที่โจทก์ผิดนัดไม่ชำระหนี้ นั้น จึงฟังไม่ได้ว่าโจทก์ได้คาดเห็นหรือควรจะได้คาดเห็นถึงความเสียหายเช่นนั้นล่วงหน้าก่อนแล้ว จำเลยจะเรียกร้องให้โจทก์รับผิดชอบชำระดอกเบี้ยอัตราร้อยละ 17.5 ต่อปีไม่ได้ อย่างไรก็ตามการที่โจทก์ผิดนัดไม่ชำระหนี้แก่จำเลยย่อมทำให้จำเลยได้รับความเสียหาย ดังนั้น แม้จำเลยจะนำสืบถึงค่าเสียหายไม่ได้ ศาลก็มีอำนาจคิดคำนวณให้ได้ตามพฤติการณ์แห่งคดี

ความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อจำเลยในกรณีนี้คือความเสียหายที่จำเลยต้องเสียดอกเบี้ยให้แก่ธนาคารในหนี้เงินกู้ซึ่งเป็นผลมาจากการที่โจทก์ไม่ชำระเงินตามสัญญาจะซื้อจะขาย ความเสียหายจากการต้องเสียดอกเบี้ยนั้นเป็นความเสียหายทางการเงินที่กระทบต่อสถานะทางเศรษฐกิจของโจทก์จึงมีลักษณะเป็นความเสียหายแบบ pure economic loss

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2438/2545 ข้อเท็จจริงในคดีนี้โจทก์ทำสัญญาจ้างจำเลยก่อสร้างอาคารเรียนกำหนดเวลาส่งมอบงานและชำระค่าจ้างรวม 7 งวด ตามสัญญามีข้อตกลงว่าหากจำเลย ไม่สามารถทำงานให้แล้วเสร็จตามเวลาที่กำหนดไว้ในสัญญาและโจทก์ยังมีได้บอกเลิกสัญญาจำเลยยอมจ่ายค่าปรับและค่าใช้จ่ายในการควบคุมงานให้โจทก์เป็นรายวัน ในระหว่างนั้นหากโจทก์เห็นว่าจำเลยไม่อาจปฏิบัติตามสัญญาต่อไปได้ โจทก์มีสิทธิบอกเลิกสัญญา ต่อมาจำเลยละทิ้งงานก่อสร้างไปทำให้โจทก์ต้องว่าจ้างให้บริษัทอื่นมาก่อสร้างอาคารให้แล้วเสร็จ และโจทก์ต้องเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น โจทก์จึงเรียกค่าเสียหายจากจำเลยในค่าปรับที่ตกลงไว้ตามสัญญาและค่าใช้จ่ายที่โจทก์ต้องจ่ายเพิ่มขึ้น

ศาลได้พิจารณาว่าค่าปรับนั้นแม้ว่าจะได้ตกลงกันไว้ในสัญญาแล้วก็ตามแต่ตามข้อเท็จจริงนั้นปรากฏว่าคู่กรณีคือโจทก์และจำเลยนั้นไม่ได้ถือเอากำหนดเวลาชำระเงินค่าจ้างและกำหนดเวลาส่งมอบงานเป็นสาระสำคัญแล้ว ดังนั้นวันที่มีการส่งมอบงานล่าช้าจึงไม่มีอีกต่อไป โจทก์ไม่มีสิทธิปรับจำเลยเป็นรายวัน แต่สำหรับค่าจ้างที่โจทก์ต้องเสียเพิ่มขึ้นนั้น โจทก์มีสิทธิเรียกค่าเสียหายที่เป็นค่าจ้างที่เพิ่มขึ้นในการทำงานนั้นต่อให้เสร็จตามสัญญาจ้างโดยเป็นการเรียกค่าเสียหายเพื่อทดแทนความเสียหายเช่นที่ตามปกติย่อมเกิดขึ้นแต่การไม่ชำระหนี้ นั้น ตามมาตรา 222 วรรคแรก แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อโจทก์ในกรณีนี้ คือ ค่าจ้างที่โจทก์ต้องจ่ายเพิ่มขึ้นเพื่อจ้างให้บริษัทอื่นมาทำการก่อสร้างอาคารให้แล้วเสร็จ ค่าจ้างที่เพิ่มขึ้นมานี้เป็นความเสียหายทางการเงินที่กระทบต่อสถานะทางเศรษฐกิจหรือทรัพย์สินของโจทก์เท่านั้น โดยไม่มีความเสียหายทาง

ทรัพย์สินอื่นใดเกิดขึ้น ความเสียหายเนื่องจากโจทก์ต้องจ่ายเงินค่าจ้างเพิ่มขึ้นเนื่องจากจำเลยผิดสัญญาจึงมีลักษณะเป็นความเสียหายแบบ pure economic loss

คำพิพากษาฎีกาที่ 3409/2545 มีข้อเท็จจริงคือโจทก์ทำสัญญาเช่าที่ดินจากการรถไฟแห่งประเทศไทย และโจทก์ให้จำเลยเช่าช่วงที่ดินดังกล่าวบางส่วน โดยมีข้อตกลงว่าโจทก์จะพิจารณาต่อสัญญาให้ตามเงื่อนไขอายุสัญญาที่โจทก์ทำไว้กับการรถไฟแห่งประเทศไทย เมื่อครบกำหนดเวลาเช่าช่วงหากจำเลยมีความประสงค์จะเช่าช่วงต่อไปอีกจะต้องแจ้งให้โจทก์ทราบเป็นลายลักษณ์อักษร และจำเลยต้องสร้างอาคารบนที่ดินที่ให้เช่าดังกล่าว และเมื่อก่อสร้างเสร็จแล้วอาคารก่อสร้างให้เป็นกรรมสิทธิ์ของโจทก์ อันเป็นสัญญาต่างตอบแทนยิ่งกว่าสัญญาเช่าธรรมดา ต่อมาโจทก์บอกเลิกการเช่าต่อจำเลยโดยถูกต้องตามกฎหมาย เนื่องจากจำเลยผิดสัญญาไม่ก่อสร้างอาคาร สัญญาเช่าช่วงย่อมระงับลงทำให้จำเลยไม่มีสิทธิอยู่ในที่ดินที่เช่าอีกต่อไป แต่จำเลยยังคงอยู่ในที่ดินที่เช่าต่อไป โจทก์เรียกร้องค่าเสียหายเป็นค่าขาดประโยชน์จากการที่จำเลยยังคงประกอบกิจการอยู่ในที่ดินที่เช่า ทำให้โจทก์ไม่สามารถนำที่ดินไปให้บุคคลอื่นเช่าทำให้โจทก์ต้องขาดรายได้ และการที่จำเลยยังคงประกอบกิจการอยู่ในที่ดินที่เช่าทำให้โจทก์ไม่สามารถส่งมอบที่ดินคืนแก่การรถไฟแห่งประเทศไทยเป็นเหตุให้โจทก์ไม่ได้รับผลประโยชน์ตอบแทนเป็นเงิน 10,000,000 บาท ซึ่งหากโจทก์ได้รับเงินจำนวนดังกล่าวมา โจทก์สามารถนำไปฝากธนาคารประเภทฝากประจำ จะได้ดอกเบี้ยอัตราร้อยละ 11.25 ต่อปี ทำให้โจทก์ต้องสูญเสียโอกาสที่จะได้รับดอกเบี้ยจากจำนวนเงินค่าตอบแทนดังกล่าว

ศาลได้พิจารณาว่าค่าเสียหายที่โจทก์เรียกร้องในความเสียหายที่เกิดจากการขาดประโยชน์จากการที่จำเลยยังคงประกอบกิจการอยู่ในที่ดินที่เช่า ทำให้โจทก์ไม่สามารถนำที่ดินไปให้บุคคลอื่นเช่าได้ ศาลเห็นสมควรกำหนดค่าเสียหายส่วนนี้ให้เท่ากับอัตราค่าเช่าในขณะเลิกสัญญา แต่สำหรับค่าเสียหายในความเสียหายที่โจทก์อ้างว่าการที่จำเลยยังคงประกอบกิจการอยู่ในที่ดินที่เช่าทำให้โจทก์ไม่สามารถส่งมอบที่ดินคืนแก่การรถไฟแห่งประเทศไทยเป็นเหตุให้โจทก์ไม่ได้รับผลประโยชน์ตอบแทนซึ่งหากโจทก์ได้รับเงินจำนวนดังกล่าวมา โจทก์สามารถนำไปฝากธนาคารประเภทฝากประจำและจะได้ดอกเบี้ยนั้น เห็นว่าค่าเสียหายดังกล่าวไม่ใช่ค่าเสียหายโดยตรงจากการที่จำเลยยังคงอยู่ในที่ดินที่เช่า แต่เป็นค่าเสียหายอันเกิดแต่พฤติการณ์พิเศษในกรณีไม่ชำระหนี้ ซึ่งจะต้องเป็นเรื่องที่ปรากฏข้อเท็จจริงว่าจำเลยได้คาดเห็นหรือควรจะได้คาดเห็นพฤติการณ์ล่วงหน้าก่อนแล้ว ตามมาตรา 222 วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เมื่อไม่ปรากฏว่าจำเลยได้คาดเห็นหรือควรจะได้คาดเห็นข้อเท็จจริงดังกล่าว โจทก์จึงไม่อาจเรียกค่าเสียหายอันเกิดแต่พฤติการณ์พิเศษนี้ได้

จากคำพิพากษาในกรณีนี้ ความเสียหายเนื่องจากการที่โจทก์ต้องขาดรายได้เนื่องจากไม่สามารถนำที่ดินนั้นไปให้ผู้อื่นเช่าได้และความเสียหายจากการเสียโอกาสที่โจทก์จะนำเงินไปฝากธนาคารและจะได้รับดอกเบี้ยนั้นถือเป็นความเสียหายทางการเงินที่มีลักษณะเป็นความเสียหาย

แบบ pure economic loss เนื่องจากเป็นความเสียหายที่กระทบต่อสถานะทางเศรษฐกิจหรือความร่ำรวยของโจทก์เท่านั้น ไม่ได้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินอื่นใดของโจทก์

คำพิพากษาฎีกาที่ 4844/2545 ข้อเท็จจริงในคดีนี้ โจทก์ได้ว่าจ้างให้จำเลยจัดส่งสินค้าโทรศัพท์เคลื่อนที่จากต่างประเทศมาส่งมอบแก่โจทก์ที่ประเทศไทย ซึ่งในทางประเพณีปฏิบัติในการให้บริการของจำเลยนั้น จำเลยมีหน้าที่ต้องรับสินค้าของโจทก์จากโรงงานในต่างประเทศไปเก็บยังสถานที่เก็บสินค้าของจำเลยในต่างประเทศเพื่อดำเนินการบรรจุหีบห่อแล้วส่งมอบให้สายการบินขนส่งมามอบให้แก่โจทก์ในประเทศไทย จำเลยได้จัดส่งสินค้าให้แก่โจทก์เรื่อยมา จนกระทั่งจำเลยได้แจ้งว่าสินค้าบางส่วนที่เก็บอยู่ในโกดังของจำเลยนั้นสูญหายไป จำเลยจึงต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินค้าที่สูญหายไปแก่โจทก์ ค่าขาดกำไรจากการจำหน่ายสินค้าที่สูญหายดังกล่าว

ศาลได้พิจารณาและมีคำพิพากษาเกี่ยวกับค่าเสียหายที่โจทก์เรียกดังนี้ โจทก์ได้ประกอบธุรกิจขายสินค้าโทรศัพท์เคลื่อนที่และโจทก์ได้สั่งซื้อสินค้ามาเพื่อขายหากำไรในประเทศไทย ซึ่งน่าเชื่อว่าจำเลยเองก็ทราบดีอยู่แล้วถึงความในข้อนี้เพราะสินค้าดังกล่าวมีจำนวนมาก และจำเลยได้ติดต่อทำธุรกิจรับจัดการขนส่งสินค้าให้แก่โจทก์มาเป็นเวลานานหลายปีแล้ว การที่สินค้าของโจทก์สูญหายไปจำเลยควรจะคาดเห็นได้ว่าโจทก์จะต้องได้รับความเสียหายในส่วนที่เป็นค่าขาดกำไรจากการขายสินค้าดังกล่าว ดังนั้น จำเลยจึงต้องรับผิดชอบต่อโจทก์สำหรับความเสียหายอันเกิดแต่พฤติการณ์พิเศษตามมาตรา 222 วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

จากข้อเท็จจริงและคำพิพากษาของศาลฎีกาในกรณีนี้ ค่าเสียหายในความเสียหายที่เกิดจากการขาดกำไรที่โจทก์เรียกจากจำเลยนั้น พิจารณาแล้วพบว่า การผิดสัญญาของจำเลยนั้นก่อให้เกิดความเสียหายจากการขาดกำไรจากการจำหน่ายสินค้าที่สูญหายซึ่งเป็นความเสียหายที่กระทบต่อสถานะทางเศรษฐกิจของโจทก์จึงเป็นความเสียหายทางเศรษฐกิจ ซึ่งในกรณีนี้ไม่ได้มีความเสียหายทางกายภาพคือความเสียหายต่อทรัพย์สินของโจทก์เกิดขึ้น ดังนั้นความเสียหายจากการขาดกำไรที่เกิดขึ้นจากการผิดสัญญาในกรณีนี้จึงมีเป็นลักษณะเป็นความเสียหายแบบ pure economic loss ซึ่งในกรณีนี้โจทก์ได้รับการชดเชยเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้น โดยศาลได้พิจารณาว่าค่าเสียหายที่โจทก์เรียกนั้นเป็นค่าเสียหายในความเสียหายที่เกิดแต่พฤติการณ์พิเศษตามมาตรา 222 วรรคสอง ซึ่งจำเลยต้องรับผิดชอบใช้ค่าเสียหายเนื่องจากพิจารณาจากข้อเท็จจริงนั้นพบว่าจำเลยนั้นควรจะคาดเห็นได้ว่าโจทก์จะได้รับความเสียหายจากการขาดกำไรในสินค้าที่สูญหายนั้น

คำพิพากษาฎีกาที่ 4129/2550 ข้อเท็จจริงในคดีนี้โจทก์ทำสัญญาซื้อขายเหล็กกรีดร้อนกับจำเลย โดยโจทก์ซึ่งเป็นผู้ขายจะส่งสินค้ามายังประเทศไทยโดยทางเรือ เมื่อโจทก์ขนส่งสินค้าเข้ามาในประเทศไทยพร้อมที่จะส่งมอบ จำเลยได้แจ้งแก่โจทก์ว่ายังไม่พร้อมชำระเงินค่าสินค้า

เนื่องจากอยู่ระหว่างการจัดทำเลตเตอร์ออฟเครดิต ต่อมาจำเลยแจ้งแก่โจทก์ว่าจำเลยประสบปัญหาทางการเงิน และขอเลื่อนการชำระเงินรวมทั้งแจ้งให้โจทก์นำสินค้าไปขายให้แก่บุคคลอื่นก่อน โจทก์จึงขายสินค้าให้แก่บุคคลอื่นไปเพื่อบรรเทาความเสียหายอันสืบเนื่องมาจากราคาสินค้ามีแนวโน้มจะตกต่ำลงเรื่อยๆ ซึ่งโจทก์ขายได้ราคาต่ำกว่าราคาที่ตกลงไว้กับจำเลย โจทก์จึงเรียกค่าเสียหายจากจำเลยในความเสียหายที่โจทก์ต้องขาดทุนเนื่องจากการผิดสัญญาของจำเลย

ศาลได้พิจารณาว่าเมื่อจำเลยผิดสัญญาซื้อขายโดยไม่สามารถปฏิบัติตามเงื่อนไขการชำระเงินค่าสินค้าให้แก่โจทก์ ทำให้โจทก์ต้องขายสินค้าให้แก่ผู้อื่นในราคาต่ำกว่าราคาที่ตกลงไว้กับจำเลย เป็นเหตุให้โจทก์ขาดเงินที่โจทก์ควรจะได้จากจำเลย ความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อโจทก์นี้ถือเป็นความเสียหายเช่นที่ตามปกติย่อมเกิดขึ้นแต่การไม่ชำระหนี้ตามมาตรา 222 วรรคแรก แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โจทก์จึงชอบที่จะได้รับค่าเสียหายเพื่อทดแทนความเสียหายอันเกิดจากการผิดสัญญาดังกล่าว

ความเสียหายที่เนื่องจากการสูญเสยรายได้ในกรณีนี้เป็นความเสียหายที่เป็นความเสียหายทางการเงินที่กระทบต่อสถานะทางเศรษฐกิจหรือกองทรัพย์สินของโจทก์เท่านั้นอันมีลักษณะเป็นความเสียหายแบบ pure economic loss เช่นกัน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5243/2550 โจทก์สั่งจองพระพิมพ์จิตรลดาชุดทองคำจากธนาคารจำเลยและได้ชำระเงินให้แก่จำเลยแล้ว ซึ่งพระดังกล่าวนั้นผลิตขึ้นมาโดยจำกัดจำนวนและมีแนวโน้มที่จะมีราคาขายต่อสูงขึ้นเรื่อยๆ ต่อมาโจทก์ก็ไม่ได้รับพระพิมพ์ดังกล่าวเนื่องจากจำเลยนับจำนวนพระผิดพลาด จึงเป็นกรณีที่การชำระหนี้ตกเป็นพันวิสัยเพราะพฤติการณ์ที่จำเลยซึ่งเป็นผู้ผิดสัญญาจะต้องรับผิดชอบ โจทก์เรียกกร้องค่าเสียหายจากจำเลยในความเสียหายที่โจทก์ต้องเสียโอกาสที่จะได้รับพระตามสัญญาและอาจจะนำพระไปขายต่อได้ในราคาที่สูงกว่าราคาในขณะสั่งจอง

ในกรณีนี้ศาลได้พิจารณาว่าพระชุดนี้สร้างขึ้นโดยจำกัดจำนวน ดังนั้น หากโจทก์มีไว้ในครอบครองก็ย่อมทำให้มีมูลค่าสูงขึ้นตามหลักอุปสงค์อุปทานและจะต้องมีราคามากกว่าราคาในขณะสั่งจอง ผลต่างของราคาดังกล่าวเป็นค่าเสียหายเช่นที่ตามปกติย่อมเกิดขึ้นแต่การไม่ชำระหนี้ของจำเลยซึ่งโจทก์สามารถเรียกกร้องได้ตามมาตรา 222 วรรคแรก แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ในกรณีนี้ความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อโจทก์เป็นความเสียหายทางการเงินที่กระทบต่อสถานะทางเศรษฐกิจหรือความร่ำรวยของโจทก์เท่านั้น โดยไม่ได้กระทบต่อทรัพย์สินอื่นใดของโจทก์ จึงมีลักษณะเป็นความเสียหายแบบ pure economic loss

คำพิพากษาฎีกาที่ 2423/2551 มีข้อเท็จจริงคือ บิดาของโจทก์ได้ฝากเงินไว้กับ ธนาคารธนาคารจำเลย ต่อมาบิดาของโจทก์ถึงแก่กรรม โจทก์ไปยื่นคำขอเบิกถอนเงินจำนวนดังกล่าว และปิดบัญชีธนาคารของบิดาและได้นำมาฝากใหม่ในบัญชีที่เป็นชื่อของตน โดยจำเลยเป็นธนาคารที่ เปิดบัญชีดังกล่าว ต่อมาโจทก์ต้องการเบิกเงินฝากจากบัญชีนั้นแต่จำเลยได้ระงับการจ่ายเงินตามบัญชี ให้แก่โจทก์ โจทก์จึงเรียกร้องค่าเสียหายจากจำเลยในความเสียหายที่เกิดขึ้นเนื่องจากโจทก์ไม่สามารถ นำเงินจากบัญชีพิพาทไปร่วมลงทุนกับญาติทำการค้าขายเครื่องยนต์เก่าและเครื่องมือช่างได้ทำให้ โจทก์ต้องขาดกำไร

ศาลได้พิจารณาว่าความสัมพันธ์ของโจทก์และจำเลยในคดีนี้เป็นไปตามสัญญาฝาก ทรัพย์ เมื่อโจทก์ต้องการถอนเงินฝากจากบัญชี จำเลยก็ต้องคืนให้แก่โจทก์ตามมาตรา 665 วรรคแรก แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เมื่อโจทก์ไปยื่นคำขอเบิกเงินจากบัญชีพิพาทจากจำเลย แต่ จำเลยระงับการจ่ายเงินให้แก่โจทก์ จึงเป็นการละเมิดต่อโจทก์ ส่วนค่าเสียหายที่โจทก์เรียกร้องมาโดย อ้างว่าโจทก์ไม่สามารถนำเงินจากบัญชีพิพาทไปร่วมลงทุนกับญาติทำการค้าขายเครื่องยนต์เก่าและ เครื่องมือช่างได้ทำให้โจทก์ต้องขาดกำไร ถือได้ว่าเป็นค่าเสียหายอันเกิดจากพฤติการณ์พิเศษซึ่งคู่กรณี ต้องได้คาดเห็นหรือควรจะได้คาดเห็นพฤติการณ์เช่นนั้นก่อนแล้วตามมาตรา 222 วรรคสอง แห่ง ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แต่โจทก์มิได้นำสืบว่าจำเลยได้คาดเห็นหรือควรจะได้คาดเห็น ว่า โจทก์จะได้รับความเสียหายดังกล่าว จำเลยจึงไม่ต้องรับผิดชอบใช้ค่าเสียหายในส่วนนี้ให้แก่โจทก์

เมื่อพิจารณาถึงความเสียหายจากการขาดกำไรนั้นเป็นความเสียหายที่เกิดขึ้น เนื่องจากจำเลยผิดสัญญาฝากทรัพย์ โดยเป็นความเสียหายที่กระทบต่อความร่ำรวยหรือสถานะทาง เศรษฐกิจของโจทก์เท่านั้น เนื่องจากการระงับการจ่ายเงินตามบัญชีไม่ได้ทำให้เกิดความเสียหายต่อ ทรัพย์สินอื่นใดของโจทก์ ดังนั้นความเสียหายเนื่องจากไม่สามารถนำเงินไปลงทุนและจะได้รับผลกำไร ได้นั้นจึงมีลักษณะเป็นความเสียหายแบบ pure economic loss

คำพิพากษาฎีกาที่ 15641/2555 ข้อเท็จจริงคือโจทก์ทำสัญญาว่าจ้างจำเลย ก่อสร้างอาคารที่พักอาศัยข้าราชการในสังกัดโจทก์ ต่อมาจำเลยก่อสร้างอาคารไม่แล้วเสร็จตามสัญญา ส่งผลให้โจทก์ต้องจ่ายค่าเช่าบ้านให้แก่ข้าราชการในสังกัดเนื่องจากข้าราชการไม่สามารถย้ายเข้ามา อยู่ในอาคารดังกล่าวได้ โจทก์จึงเรียกร้องค่าเสียหายจากจำเลยในความเสียหายที่เกิดขึ้นเนื่องจาก โจทก์ต้องจ่ายค่าเช่าบ้านให้แก่ข้าราชการในสังกัด

ศาลได้พิจารณาว่าในกรณีนี้ข้อเท็จจริงไม่ปรากฏว่าโจทก์ได้แจ้งให้จำเลยทราบก่อน หรือขณะทำสัญญาว่าโจทก์จะให้ข้าราชการในสังกัดโจทก์เช่าอยู่อาศัยทันทีเมื่อจำเลยก่อสร้างอาคาร ดังกล่าวแล้วเสร็จภายในเวลาที่กำหนดตามสัญญาเนื่องจากโจทก์มีภาระต้องจ่ายค่าเช่าบ้าน ค่าเช่า

บ้านที่โจทก์ต้องจ่ายให้แก่ข้าราชการจึงไม่ใช่ค่าเสียหายในความเสียหายเช่นที่ตามปกติย่อมเกิดขึ้นแต่การไม่ชำระหนี้ แต่เป็นค่าเสียหายเพื่อความเสียหายอันเกิดแต่พฤติการณ์พิเศษ ซึ่งโจทก์จะเรียกจากจำเลยได้เมื่อจำเลยได้คาดเห็นหรือควรจะได้คาดเห็นพฤติการณ์เช่นนี้ล่วงหน้าก่อนตามมาตรา 222 วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แต่โจทก์มิได้นำสืบให้เห็นว่าจำเลยได้คาดเห็นหรือควรได้คาดเห็นพฤติการณ์พิเศษดังกล่าว จำเลยจึงไม่ต้องรับผิดชอบค่าเสียหายในส่วนนี้แก่โจทก์

ความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่โจทก์ในกรณีนี้คือค่าเช่าบ้านที่โจทก์ต้องจ่ายเพิ่มขึ้นอันเป็นผลจากการไม่ปฏิบัติตามสัญญาของจำเลย ซึ่งลักษณะของความเสียหายที่เกิดขึ้นนี้เป็นความเสียหายทางการเงินที่กระทบต่อสถานะทางเศรษฐกิจของโจทก์เท่านั้น อันมีลักษณะเป็นความเสียหายแบบ pure economic loss

คำพิพากษาฎีกาที่ 18292/2556 ข้อเท็จจริงในคดีนี้โจทก์ทำสัญญาซื้อขายสินค้า คือ สารโซเดียม ไตร โพลี ฟอสเฟต กับจำเลย โดยโจทก์ตกลงสั่งซื้อสินค้าจากจำเลยตามราคาที่ตกลงกันไว้ คือ เมตริกตันละ 1,300 ดอลลาร์สหรัฐ ต่อมาจำเลยผิดสัญญาไม่ส่งมอบสินค้าให้แก่โจทก์ตามที่กำหนดไว้ในสัญญา ส่งผลให้โจทก์เสียหายเนื่องจากโจทก์ได้ตกลงขายสินค้าให้แก่ลูกค้ารายหนึ่งไว้ในราคาเมตริกตันละ 1,515.14 ดอลลาร์สหรัฐ เมื่อจำเลยไม่ส่งมอบสินค้าให้แก่โจทก์ โจทก์จึงไม่สามารถขายสินค้าให้แก่ลูกค้าของตนได้ ทำให้โจทก์ได้รับความเสียหายเนื่องจากต้องขาดกำไรในส่วนที่โจทก์ควรได้รับจากการขายสินค้าต่อไปให้ลูกค้าของตน นอกจากนี้เมื่อจำเลยไม่ส่งมอบสินค้าให้แก่โจทก์ทำให้โจทก์ต้องจ่ายค่าปรับให้แก่ลูกค้าของตนตามสัญญาระหว่างโจทก์และลูกค้า โจทก์จึงฟ้องเรียกค่าเสียหายจากจำเลยในความเสียหายที่โจทก์ต้องขาดกำไรและค่าเสียหายเนื่องจากโจทก์ต้องจ่ายค่าปรับให้แก่ลูกค้า

ลักษณะของความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อโจทก์ ได้แก่ การขาดกำไรและการต้องจ่ายค่าปรับตามสัญญาซื้อขายสินค้าที่โจทก์ทำกับลูกค้าของตนมีลักษณะเป็นค่าเสียหายในความเสียหายแบบ pure economic loss เนื่องจากเป็นความเสียหายทางการเงินที่กระทบต่อสถานะทางเศรษฐกิจหรือกองทรัพย์สินของโจทก์เท่านั้น การผิดสัญญาของจำเลยไม่ได้ก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินอื่นใดของโจทก์เลย ความเสียหายทั้งสองกรณีนี้จึงเป็นความเสียหายแบบ pure economic loss

ศาลได้พิจารณาว่า ตามที่โจทก์เรียกร้องค่าเสียหายโดยระบุว่าเป็นค่าขาดกำไรนั้น หมายถึงค่าขาดประโยชน์ที่โจทก์ควรได้รับหากจำเลยไม่ผิดสัญญา การพิจารณาให้ค่าเสียหายจึงต้องพิจารณาว่าโจทก์ควรขายสินค้าที่สั่งซื้อจากจำเลยได้เท่าใด สูงกว่าราคาที่ตกลงซื้อจากจำเลยเพียงใด เป็นสำคัญ ศาลได้พิจารณาให้โจทก์ได้รับค่าเสียหายเนื่องจากการขาดกำไร อย่างไรก็ตามในส่วนขอ

ความเสียหายที่โจทก์ต้องจ่ายค่าปรับให้แก่ลูกค้าของโจทก์เนื่องจากโจทก์ไม่มีสินค้าส่งมอบให้แก่ลูกค้า นั้น ศาลได้พิจารณาว่าความเสียหายที่โจทก์ต้องจ่ายค่าปรับแก่ลูกค้าของโจทก์ไม่ใช่ความเสียหายตามปกติจากการผิดสัญญาเนื่องจากไม่ได้มีความแน่นอนว่าโจทก์ตกลงขายสินค้าแก่ลูกค้าไว้ก่อนหรือมีข้อผูกพันที่จะต้องชำระค่าปรับแก่ลูกค้าหรือไม่ ความเสียหายที่โจทก์ต้องจ่ายค่าปรับจึงไม่ใช่ความเสียหายที่จำเลยสามารถคาดหมายได้ว่าจะเกิดขึ้นเสมอไป จึงเป็นความเสียหายในพฤติการณ์พิเศษตามมาตรา 222 วรรคสอง ซึ่งจำเลยจะต้องรับผิดชอบใช้ค่าเสียหายต่อเมื่อจำเลยสามารถคาดหมายหรือควรคาดหมายถึงพฤติการณ์เช่นนั้นได้ ซึ่งในกรณีนี้ศาลได้พิจารณาแล้วเห็นว่าจำเลยไม่อาจคาดหมายได้ว่าหากจำเลยไม่ส่งสินค้าให้แก่โจทก์แล้ว โจทก์จะต้องเสียค่าปรับแก่ลูกค้าของโจทก์ จำเลยจึงไม่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่โจทก์ต้องจ่ายค่าปรับให้แก่ลูกค้า เนื่องจากความเสียหายดังกล่าวเป็นความเสียหายอันเกิดแต่พฤติการณ์พิเศษตามมาตรา 222 วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

คำพิพากษาฎีกาที่ 19385/2556 ข้อเท็จจริงคือโจทก์ทำใบสั่งซื้อรถรวม 26 คัน จากจำเลย ต่อมาโจทก์ทำสัญญาซื้อขายรถ 26 คันดังกล่าวแก่สำนักงานศาลยุติธรรม จำเลยได้ส่งมอบรถให้โจทก์ 2 งวด งวดแรก 16 คัน งวดที่ 2 อีก 5 คัน และโจทก์ได้ส่งมอบให้แก่สำนักงานศาลยุติธรรมแล้ว จากนั้นจำเลยได้ผิดสัญญาไม่ส่งมอบรถอีก 5 คันที่เหลือให้แก่โจทก์ ทำให้โจทก์ไม่สามารถส่งมอบรถยนต์ที่เหลือนั้นให้แก่สำนักงานศาลยุติธรรมได้ ส่งผลให้โจทก์ต้องถูกปรับตามสัญญา โจทก์จึงเรียกร้องค่าเสียหายจากจำเลยในความเสียหายที่โจทก์ต้องจ่ายค่าปรับแก่สำนักงานศาลยุติธรรม

ศาลได้พิจารณาว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อโจทก์ในกรณีที่โจทก์ต้องเสียค่าปรับต่อสำนักงานศาลยุติธรรมนั้นเป็นความเสียหายอันเกิดแต่พฤติการณ์พิเศษจากการไม่ปฏิบัติตามสัญญาตามมาตรา 222 วรรคสองแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งจำเลยนั้นทราบแล้วว่าโจทก์ซื้อรถจากจำเลยโดยโจทก์มีความผูกพันที่จะต้องส่งมอบรถให้แก่สำนักงานศาลยุติธรรม จำเลยย่อมเข้าใจได้ว่าหากจำเลยไม่ส่งมอบรถอีก 5 คัน ให้แก่โจทก์ภายในกำหนด โจทก์จะได้รับความเสียหายจากการที่โจทก์จะต้องรับผิดชอบใช้ค่าเสียหายให้แก่สำนักงานศาลยุติธรรมตามสัญญา ตามพฤติการณ์จึงเป็นการชัดแจ้งว่าจำเลยรู้หรือควรรู้ว่าโจทก์มีหนี้ที่จะต้องชำระโดยส่งมอบรถให้แก่สำนักงานศาลยุติธรรม และหนี้ดังกล่าวเป็นหนี้ที่จำเลยย่อมคาดเห็นหรือควรจะได้คาดเห็นก่อนที่จำเลยผิดสัญญาว่าโจทก์จะได้รับความเสียหายจากการถูกสำนักงานศาลยุติธรรมปรับตามสัญญาอันเนื่องจากจำเลยไม่ชำระหนี้ส่งมอบรถให้แก่โจทก์ภายในกำหนด จำเลยจึงต้องรับผิดชอบในความเสียหายของโจทก์ที่ถูกสำนักงานศาลยุติธรรมปรับ

ความเสียหายที่โจทก์ต้องเสียค่าปรับให้แก่สำนักงานศาลยุติธรรมนี้โดยลักษณะแล้ว เป็นความเสียหายทางการเงินที่กระทบต่อสถานะทางเศรษฐกิจของโจทก์เท่านั้น ไม่ได้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินอื่นใดของโจทก์ ดังนั้นจึงเป็นลักษณะของความเสียหายแบบ pure economic loss

คำพิพากษาฎีกาที่ 16531/2557 มีข้อเท็จจริงคือโจทก์เป็นผู้เช่าประกอบอาชีพค้าขาย ได้ทำสัญญาเช่าพื้นที่กับจำเลยผู้ให้เช่าเพื่อประกอบกิจการตามอาชีพของตน จำเลยต้องส่งมอบพื้นที่ที่ให้เช่าภายในกำหนดระยะเวลาตามสัญญา ต่อมาจำเลยไม่ส่งมอบพื้นที่ตามสัญญาเช่า เพื่อให้โจทก์ได้เข้าใช้ประโยชน์ตามสัญญาเช่า ทำให้โจทก์ต้องขาดรายได้จากการเช่าพื้นที่ค้าขายในกิจการการค้าตามปกติของตน โจทก์จึงเรียกค่าเสียหายจากจำเลยในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการขาดรายได้ดังกล่าว

ศาลได้พิจารณาว่าความเสียหายเนื่องจากจำเลยไม่ส่งมอบพื้นที่ให้เช่าตามสัญญาเช่าให้แก่โจทก์ ส่งผลให้โจทก์ต้องขาดรายได้จากการเช่าพื้นที่เพื่อประกอบกิจการค้าขายนั้นเป็นความเสียหายตามปกติที่เกิดขึ้นได้จากการผิดสัญญาเช่าตามมาตรา 222 วรรคแรก แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โจทก์จึงสามารถเรียกร้องค่าเสียหายจากจำเลยได้

ในกรณีนี้ความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อผู้เช่านั้นเป็นความเสียหายจากการขาดรายได้ที่ผู้เช่าควรจะได้รับหากผู้เช่าสามารถเข้าไปใช้สอยพื้นที่เพื่อประกอบกิจการได้อันมีลักษณะเป็นความเสียหายทางการเงินที่กระทบต่อสถานะทางเศรษฐกิจหรือความร่ำรวยของผู้เช่าเท่านั้น การผิดสัญญาเช่าของผู้ให้เช่าไม่ได้ก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินอื่นใดของผู้เช่าซึ่งถือว่าเป็นความเสียหายทางกายภาพ ดังนั้น ความเสียหายเนื่องจากการขาดรายได้ในกรณีนี้จึงเป็นความเสียหายแบบ pure economic loss

คำพิพากษาฎีกาที่ 19800/2557 ข้อเท็จจริงคือโจทก์และจำเลยได้ตกลงเข้าทำสัญญาจ้างเหมาช่วง โดยโจทก์เป็นผู้ว่าจ้างให้จำเลยทำการก่อสร้างตามสัญญาจ้างเหมาช่วงนั้น ต่อมาจำเลยถูกพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดส่งผลให้สัญญาจ้างเหมาช่วงต้องเลิกกัน ซึ่งการเลิกสัญญาดังกล่าวนั้นเป็นพฤติการณ์ที่จำเลยซึ่งเป็นลูกหนี้ต้องรับผิดชอบ ผลจากการที่สัญญาต้องเลิกไปนั้นทำให้โจทก์ต้องขาดสิทธิในการได้รับกำไรและค่าเสียหายที่ยังเหลืออยู่อันโจทก์จะมีสิทธิได้รับตามสัญญา โจทก์จึงเรียกค่าเสียหายจากจำเลยในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการขาดกำไรที่โจทก์ควรจะได้รับและการขาดโอกาสได้รับค่าเสียหาย

ศาลได้พิจารณาว่าความเสียหายจากการขาดกำไรและค่าเสียหายเป็นความเสียหายอันเกิดแต่พฤติการณ์พิเศษซึ่งจำเลยอาจคาดเห็นถึงความเสียหายนั้นได้ เพราะตามสัญญาจ้างเหมาช่วงได้

ระบุถึงมูลค่าการว่าจ้างไว้ในขณะทำสัญญา จำเลยย่อมสามารถคาดเห็นได้ว่าหากสัญญาต้องเลิกไปนั้น ย่อมทำให้เกิดความเสียหายต่อโจทก์ได้เนื่องจากโจทก์ต้องขาดกำไร โจทก์จึงมีสิทธิได้รับค่าเสียหายในความเสียหายจากการขาดกำไรและค่าเสียหายดังกล่าว

ความเสียหายจากการขาดกำไรและค่าเสียหายนี้เป็นความเสียหายที่มีลักษณะเป็นความเสียหายทางการเงินที่จะเกิดผลกระทบต่อสถานะทางเศรษฐกิจของคู่สัญญาฝ่ายที่ได้รับความเสียหายเท่านั้น โดยที่ไม่ได้เกิดความเสียหายขึ้นแก่ทรัพย์สินอื่นใดของคู่สัญญาคนนั้น ความเสียหายนี้จึงมีลักษณะเป็นความเสียหายแบบ pure economic loss ที่เกิดขึ้นจากการผิดสัญญา

จากคำพิพากษาฎีกาที่ยกมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าในกรณีที่เกิดความเสียหายแบบ pure economic loss เนื่องจากการไม่ปฏิบัติตามสัญญานั้น จะมีทั้งกรณีศาลพิจารณาให้ค่าเสียหายและกรณีศาลไม่ให้ค่าเสียหายในความเสียหายที่เกิดขึ้น โดยศาลจะพิจารณาว่าความเสียหายแบบ pure economic loss ที่เกิดขึ้นนั้นเป็นความเสียหายตามปกติที่เกิดขึ้นจากการไม่ปฏิบัติตามสัญญาตามมาตรา 222 วรรคแรก แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หรือเป็นความเสียหายอันเกิดแต่พฤติการณ์พิเศษตามมาตรา 222 วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งจะได้พิจารณาถึงหลักเกณฑ์การให้ค่าเสียหายในความเสียหายแบบ pure economic loss ที่เกิดจากการผิดสัญญาในส่วนถัดไป

2.3.2 หลักกฎหมายว่าด้วยละเมิด

ความรับผิดเพื่อละเมิดนั้นเป็นความรับผิดที่เกิดขึ้นเนื่องจากการฝ่าฝืนหนี้ตามกฎหมายที่จะงดเว้นกระทำการ คือ จะต้องไม่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่ง โดยเป็นการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายต่อบุคคลอื่น ทำให้ผู้กระทำละเมิดนั้นต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหายเพื่อทำให้ผู้เสียหายอยู่ในฐานะเดิมเสมือนความเสียหายนั้นมิได้เกิดขึ้น

หลักกฎหมายละเมิดของประเทศไทยนั้นมีการบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ตั้งแต่มาตรา 420 ถึงมาตรา 452 โดยหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการพิจารณาถึงการกระทำใดที่จะเป็นละเมิดหรือไม่นั้นจะกำหนดไว้ตามมาตรา 420 ซึ่งความมุ่งหมายของมาตรา 420 คือการกำหนดให้ผู้ที่ก่อให้เกิดความเสียหายต้องรับผิด คือ ชดใช้เยียวยาผู้เสียหายให้อยู่ในสถานะเสมือนความเสียหายนั้นไม่เคยเกิดขึ้น ซึ่งตามมาตรา 438 นั้นได้กำหนดวิธีการชดใช้เยียวยาไว้คือ บังคับให้ผู้ทำละเมิดนั้นชำระหนี้โดยเฉพาะเจาะจง เช่น ด้วยการคืนทรัพย์สิน การใช้ราคาทรัพย์สินในกรณีที่เอาทรัพย์สินของผู้อื่นไป หรือการทำให้ชื่อเสียงกลับคืนในกรณีของความเสียหายต่อชื่อเสียง หรืออาจเกิดด้วยการชดใช้

ค่าสินไหมทดแทนความเสียหายเป็นเงิน โดยอาจให้เป็นค่ารักษาพยาบาลในกรณีความเสียหายต่อร่างกายหรืออนามัย การให้ค่าปลงศพในกรณีความเสียหายแก่ชีวิต เป็นต้น

ลักษณะของความเสียหายที่เกิดจากการกระทำละเมิดนั้นจะเป็นความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ทรัพย์สิน สิทธิอย่างหนึ่งอย่างใด รวมทั้งความเสียหายต่อชื่อเสียงเกียรติคุณ และทางทำมาหาได้

2.3.2.1 หลักเกณฑ์การเรียกค่าเสียหาย

หลักกฎหมายละเมิดของประเทศไทยนั้นมีการบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ตั้งแต่มาตรา 420 ถึงมาตรา 452 โดยหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการพิจารณาถึงการกระทำใดที่จะเป็นละเมิดหรือไม่นั้นจะกำหนดไว้ตามมาตรา 420 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งบัญญัติไว้ว่า

“ผู้ใดจงใจหรือประมาทเลินเล่อ ทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมาย ให้เขาเสียหายถึงแก่ชีวิตก็ดี ร่างกายก็ดี อนามัยก็ดี เสรีภาพก็ดี ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดก็ดี ท่านว่าผู้นั้นทำละเมิดจำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น”

ตามมาตรา 420 ข้างต้นนั้น สามารถพิจารณาถึงหลักเกณฑ์ในการกระทำที่เป็นละเมิดไว้ดังนี้⁴³

1. มีการกระทำของบุคคลหนึ่งต่อบุคคลอื่น
2. การกระทำนั้นทำลงไปโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ
3. เป็นการกระทำโดยมิชอบด้วยกฎหมาย
4. ก่อให้เกิดความเสียหาย คือ เกิดการลดน้อยถอยลงทางทรัพย์สินที่เกิดจากเหตุการณ์หรือข้อเท็จจริงที่ฝ่าฝืนประโยชน์ที่กฎหมายมุ่งหมายที่จะคุ้มครอง
5. ความเสียหายและการกระทำนั้นต้องมีความสัมพันธ์กันตามหลักความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล

ตามมาตรา 420 ซึ่งเป็นบทบัญญัติทั่วไปที่กำหนดเกี่ยวกับความรับผิดในการกระทำละเมิดนั้น การเกิดความเสียหายขึ้นต่อผู้อื่นนั้นถือเป็นหนึ่งในเงื่อนไขของความรับผิดในการกระทำละเมิด ซึ่งความเสียหายนั้นต้องเป็นการกระทำให้บุคคลอื่นนั้นขาดสิทธิประโยชน์ดังที่ตนเองนั้นเคย

⁴³ ศนันท์กรรณ์ โสทธิพันธ์, คำอธิบายกฎหมายลักษณะละเมิด จัดการงานนอกสั่ง ลากมิตร์ได้, หน้า 58.

ได้รับหรือเป็นการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย หรือสิทธิต่างๆ ที่กำหนดไว้ตาม มาตรา 420 โดยไม่ว่าความเสียหายดังกล่าวนั้นจะคำนวณเป็นตัวเงินได้หรือไม่ เช่น ความเสียหายต่อ ชื่อเสียงนั้นเป็นความเสียหายที่ไม่สามารถคำนวณเป็นตัวเงินได้ แต่ความเสียหายดังกล่าวนี้มี กฎหมายรับรองให้สามารถเรียกค่าสินไหมทดแทนได้ตามมาตรา 423 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและ พณิชย์⁴⁴

หลักเกณฑ์ของค่าเสียหายที่ผู้กระทำละเมิดต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนตาม มาตรา 420 นั้นสามารถพิจารณาได้ดังนี้⁴⁵

1. ความเสียหายนั้นต้องมีลักษณะที่แน่นอน กล่าวคือ ความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นต้อง เห็นได้ชัดเจนว่าเป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำนั้น รวมทั้งความเสียหายดังกล่าวนั้นต้องไม่ ไกลเกินกว่าเหตุ อย่างไรก็ตามในกรณีของความเสียหายในอนาคต เช่น ค่าปลงศพ ค่าใช้จ่ายในการจัด งานศพ รวมถึงค่าขาดรายได้ประกอบการนั้น บุคคลที่ได้รับ ความเสียหายนั้นสามารถเรียกร้องค่าสินไหม ทดแทนได้เช่นกัน เนื่องจากกฎหมายนั้นได้กำหนดให้สิทธิในการเรียกร้องค่าเสียหายไว้

2. ความเสียหายนั้นต้องเป็นความเสียหายตามกฎหมาย กล่าวคือ เป็นความเสียหาย ที่เกิดขึ้นต่อสิทธิที่กฎหมายให้การรับรองหรือคุ้มครอง อย่างไรก็ตามหากเป็นกรณีที่การกระทำนั้นเป็น การกระทำที่กฎหมายให้อำนาจไว้ แม้ว่าการกระทำดังกล่าวจะก่อให้เกิดความเสียหาย บุคคลนั้นก็ไม่ได้ ต้องรับผิดชอบในการกระทำดังกล่าว นอกจากนี้หากผู้เสียหายนั้นยินยอมให้กระทำโดยที่ผู้เสียหายนั้น ยอมรับถึงผลหรือภัยที่จะตามมานั้นย่อมทำให้การกระทำดังกล่าวไม่เป็นละเมิดตามหลัก *volenti non fit injuria*

ความเสียหายที่เกิดขึ้นที่บุคคลผู้ได้รับความเสียหายนั้นจะสามารถเรียกค่าสินไหม ทดแทนได้ตามมาตรา 420 นั้นจะต้องเป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ทรัพย์สิน หรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใด ซึ่งสามารถพิจารณาถึงความเสียหายในแต่ละกรณีได้ดังนี้

- ความเสียหายแก่ชีวิต คือ การกระทำที่บุคคลนั้นถึงแก่ความตาย ซึ่งสิทธิใน การเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนนั้นจะอยู่กับบุคคลที่สามคือทายาทของ ผู้ตายนั้น

⁴⁴ วารีนาสกุล จรรย์ ภักดิธนากุล, คำอธิบายกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะละเมิด จัดการงานนอกสั่ง ลาภมิควร ได้, หน้า 90 - 91.

⁴⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 92 - 110.

- ความเสียหายแก่ร่างกาย คือ การกระทำที่ทำให้ร่างกายของบุคคลอื่นนั้นได้รับความเจ็บปวด หรือทำให้บุคคลนั้นต้องเสียอวัยวะส่วนใดส่วนหนึ่งของร่างกายไป โดยไม่ว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นจะรุนแรงมากน้อยหรือสาหัสมากเพียงใด
- ความเสียหายแก่นามมัย คือ การกระทำที่ทำให้สุขภาพของผู้อื่นนั้นเสื่อมลง ซึ่งส่วนมากมักจะเกิดจากกรณีของการตั้งโรงงานหรือสถานประกอบการที่ส่งกลิ่นหรือเสียงรบกวนสุขภาพและการใช้ชีวิตของบุคคลที่อาศัยอยู่ในบริเวณเดียวกัน
- ความเสียหายแก่เสรีภาพ คือ การกระทำที่เป็นการข่มขืนใจให้ผู้อื่นกระทำการหรือไม่กระทำการ ซึ่งเสรีภาพตามกรณีนี้เป็นเสรีภาพในการเคลื่อนไหวร่างกายเท่านั้น
- ความเสียหายแก่ทรัพย์สิน ซึ่งตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 138 นั้นบัญญัติถึงความหมายของทรัพย์สินว่าหมายรวมทั้งทรัพย์สิน คือ วัตถุมีรูปร่าง และวัตถุไม่มีรูปร่าง ซึ่งอาจมีราคาและอาจถือเอาได้ ดังนั้น การก่อให้เกิดความเสียหายในกรณีนี้จึงเป็นการกระทำต่อตัวทรัพย์สิน โดยทำให้ทรัพย์สินของผู้อื่นนั้นเสียหายหรือถูกทำลายลงไป และรวมถึงการกระทำการอื่นใดที่กระทบต่อกรรมสิทธิ์ของเจ้าของทรัพย์สินนั้น
- ความเสียหายแก่สิทธิอย่างหนึ่งอย่างใด ซึ่งสิทธิในกรณีนี้หมายถึงสิทธิเด็ดขาดเท่านั้น โดยสิทธิเด็ดขาด (absolute right) คือ สิทธิที่ที่บุคคลหนึ่งนั้นมีอยู่ต่อบุคคลทั่วไป สามารถนำไปอ้างยันต่อบุคคลอื่นได้ เป็นสิทธิที่กฎหมายให้การรับรองคุ้มครองสิทธิดังกล่าว อย่างไรก็ตามในคำพิพากษาฎีกาที่ 2118/2553 ศาลได้ตีความคำว่าสิทธิในความหมายที่กว้างขึ้นกว่าความหมายที่ว่าสิทธินั้นหมายถึงประโยชน์ที่กฎหมายให้การคุ้มครอง โดยศาลได้พิจารณาว่าคำว่าสิทธิหมายความถึงประโยชน์ของโจทก์ที่มีอยู่ และจำเลยหรือบุคคลอื่นต้องเคารพหรือได้รับการรับรองคุ้มครองตามกฎหมาย

3. ความเสียหายนั้นต้องเกิดขึ้นในขณะที่เกิดการกระทำละเมิดหรือเกิดขึ้นภายหลังจากการกระทำละเมิด ความเสียหายที่เกิดขึ้นก่อนการกระทำละเมิดนั้นจะไม่สามารถนำมาเรียกกรองค่าสินไหมทดแทนได้

เมื่อบุคคลก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่นนั้น และความเสียหายนั้นสัมพันธ์กับการกระทำที่เกิดขึ้น กฎหมายละเมิดนั้นได้กำหนดให้บุคคลที่ก่อให้เกิดความเสียหายนั้นต้องรับผิดชอบ

คดีใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหายนั้น ซึ่งตามกฎหมายละเมิดนั้นใช้คำว่า ค่าสินไหมทดแทน ซึ่งคำว่าค่าสินไหมทดแทนนี้มีความหมายกว้างกว่าค่าเสียหายในกรณีที่เกิดสัญญาและก่อให้เกิดความเสียหาย กล่าวคือ ตามกฎหมายละเมิดนั้นค่าเสียหายถือค่าสินไหมทดแทนประเภทหนึ่ง โดยตามมาตรา 438 วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์นั้นได้กำหนดว่าค่าสินไหมทดแทนนั้น ได้แก่ การคืนทรัพย์สิน การใช้ราคาทรัพย์สิน และค่าเสียหายที่ต้องใช้ไปเพื่อความเสียหายที่เกิดขึ้น นอกจากนี้ค่าสินไหมทดแทนยังหมายความรวมถึงกรณีที่ถูกกฎหมายกำหนดวิธีการเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้น เช่น กรณีที่โรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่นอยู่ในสภาพที่จะก่อให้เกิดความเสียหายได้ตามมาตรา 435 นั้นค่าสินไหมทดแทนคือการให้เจ้าของโรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างนั้นจัดการตามที่เป็นเพื่อปกป้องอันตรายนั้น และในกรณีที่เกิดความเสียหายต่อชื่อเสียง ค่าสินไหมทดแทนในกรณีนี้ตามมาตรา 447 กำหนดว่าศาลจะสั่งให้บุคคลที่ก่อให้เกิดความเสียหายนั้นจัดการตามควรเพื่อทำให้ชื่อเสียงกลับคืนมา เช่น การโฆษณาคำพิพากษา รวมถึงอาจให้ใช้ค่าเสียหายทดแทนความเสียหายที่เกิดขึ้นด้วย ดังนั้นจะเห็นได้ว่าค่าสินไหมทดแทนตามกฎหมายละเมิดนั้นมีความหมายที่กว้างขวาง

อย่างไรก็ตามในการศึกษาเกี่ยวเรื่องความเสียหายแบบ pure economic loss นี้จะพิจารณาเกี่ยวกับแนวคิดการให้ค่าเสียหายเพื่อเยียวยาความเสียหายทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นเท่านั้น เนื่องจากโดยลักษณะของความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นตามที่ได้พิจารณาไปข้างต้นว่าจะไม่มีความเสียหายทางกายภาพ คือ ความเสียหายต่อร่างกายหรือทรัพย์สินเกิดขึ้น ดังนั้นการชดใช้เยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นจึงจะเป็นการให้ค่าเสียหายที่เป็นจำนวนเงินเท่านั้น

ทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์ของการกำหนดค่าเสียหายตามกฎหมายไทยนั้น บุคคลที่เป็นผู้เสียหายจะต้องพิสูจน์ให้ศาลเห็นว่าตนเองนั้นได้รับความเสียหายมากน้อยเพียงใด และในส่วนของค่าเสียหายนั้นศาลจะพิจารณาตามสมควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิดตามมาตรา 438 วรรคหนึ่ง

2.3.2.2 ประเภทของความเสียหายที่สามารถเรียกชดเชยค่าเสียหายได้

ตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 438 ถึงมาตรา 448 ได้กำหนดถึงลักษณะและประเภทของค่าสินไหมทดแทนที่โจทก์สามารถเรียกร้องจากผู้ที่ทำให้เกิดละเมิดได้ รวมถึงหลักเกณฑ์การพิจารณาให้ค่าสินไหมทดแทนความเสียหายต่างๆ โดยประเภทของค่าสินไหมทดแทนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์นั้นจะกำหนดตามประเภทของความเสียหาย ซึ่งความเสียหายนั้นก็จะเป็นความเสียหายต่อสิ่งที่บทบัญญัติมาตรา 420 นั้นให้ความคุ้มครอง คือ ชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใด ซึ่งลักษณะของค่าสินไหมทดแทนความเสียหายนั้น มาตรา 438 วรรค 2 ได้กำหนดไว้ 3 ลักษณะ คือ การคืนทรัพย์สินที่ผู้เสียหายต้อง

เสียไปเพราะละเมิด การใช้ราคาทรัพย์สินที่ผู้เสียหายต้องเสียไปเพราะละเมิด และการชดใช้ค่าเสียหายในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำละเมิด ซึ่งลักษณะของความเสียหายที่ผู้เสียหายสามารถเรียกร้องให้มีการชดใช้ค่าเสียหายได้นั้นสามารถพิจารณาได้ดังนี้

(1) ความเสียหายต่อชีวิต

กรณีที่เกิดความเสียหายต่อชีวิตนั้นสามารถเรียกร้องค่าเสียหายจากผู้กระทำละเมิดได้ตามมาตรา 443 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งการชดใช้ค่าเสียหายในความเสียหายต่อชีวิตนั้นจะทำได้เพียงการชดใช้เงินทดแทนเท่านั้น แต่อย่างไรก็ดีตามมาตรา 443 นั้น ค่าเสียหายที่สามารถเรียกร้องได้นั้นจะมีเฉพาะค่าปลงศพ ค่าใช้จ่ายอื่นๆ ที่จะเป็นเกี่ยวกับการจัดการศพ ค่ารักษาพยาบาลก่อนผู้ตายเสียชีวิต ค่าเสียหายที่ต้องขาดประโยชน์นำมาหาได้เพราะไม่สามารถประกอบกิจการได้ในระหว่างการรักษาพยาบาล โดยค่าเสียหายเหล่านี้เป็นค่าเสียหายที่ทายาทของผู้ตายนั้นมีสิทธิเรียกร้องจากผู้ละเมิด และในกรณีที่บุคคลหนึ่งต้องขาดไร้อุปการะเพราะเหตุที่ผู้ตายเสียชีวิตนั้น บุคคลนั้นก็สามารรถเรียกค่าเสียหายเนื่องจากการขาดไร้อุปการะ ซึ่งค่าเสียหายข้างต้นนี้ไม่ได้รวมถึงการทดแทนชีวิตที่ต้องสูญเสียไปของผู้ตาย⁴⁶ นอกจากนี้บุคคลภายนอกนั้นยังมีสิทธิเรียกค่าเสียหายตามมาตรา 445 คือ ค่าเสียหายเนื่องจากการขาดการทำคุณในครัวเรือน และค่าเสียหายเนื่องจากการขาดการทำอุตสาหกรรมที่ผู้ตายนั้นจะต้องทำให้แก่บุคคลภายนอก

(2) ความเสียหายต่อร่างกายหรืออนามัย

กรณีที่เกิดความเสียหายต่อร่างกายหรืออนามัยนั้นสามารถเรียกร้องค่าเสียหายจากผู้กระทำละเมิดได้ตามมาตรา 444 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งค่าเสียหายที่ผู้เสียหายสามารถเรียกได้นั้นได้แก่ ค่าใช้จ่ายที่ผู้เสียหายต้องเสียไป เช่น ค่ารักษาพยาบาลและค่าใช้จ่ายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งค่าใช้จ่ายนี้จะต้องเป็นค่าใช้จ่ายตามปกติที่จะต้องชำระ⁴⁷ ค่าขาดประโยชน์ที่ผู้เสียหายจะไม่สามารถนำมาหาได้ในระหว่างที่รักษาตัว ค่าเสียความสามารถในการประกอบกิจการในอนาคต ซึ่งจะเป็นกรณีที่เกิดความเสียหายรุนแรงต่อร่างกายของผู้เสียหาย เช่น พิการ จนทำให้ถึงขั้นที่ผู้เสียหายนั้นไม่สามารถประกอบกิจการเดิมได้ ซึ่งความเสียหายนี้รวมถึงกรณีที่สูญเสียความก้าวหน้าในอาชีพด้วย รวมถึงค่าเสียหายอย่างอื่นที่ไม่ใช่ตัวเงิน ตามมาตรา 446 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยค่าเสียหายที่ไม่ใช่ตัวเงินนี้เป็นค่าเสียหายที่อาจคำนวณเป็นเงินไม่ได้ เช่น ค่าเสื่อมสุขภาพ ค่าความทุกข์ทรมานทางกายและจิตใจเนื่องจากการรักษาพยาบาลเป็นเวลาหรือเนื่องจากการทุพพลภาพ

⁴⁶ ศนันท์กรรณ์ โสถพิพันธุ์, คำอธิบายกฎหมายลักษณะละเมิด จัดการงานนอกสั่ง ลามกนิครวดี, หน้า 315.

⁴⁷ พจนี ปุชปาคม, ละเมิด (กรุงเทพมหานคร: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2530), หน้า 589.

ซึ่งค่าเสียหายที่ไม่เป็นตัวเงินนี้จะเป็นค่าเสียหายที่กฎหมายกำหนดให้เป็นสิทธิเฉพาะตัวของผู้เสียหายเท่านั้น เป็นสิทธิที่ไม่อาจโอนไปให้แก่บุคคลภายนอกหรือไม่ตกไปยังทายาท⁴⁸ นอกจากนี้บุคคลภายนอกนั้นยังมีสิทธิเรียกค่าเสียหายตามมาตรา 445 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ คือ ค่าเสียหายเนื่องจากการขาดการทำคุณในครัวเรือน ค่าเสียหายเนื่องจากการขาดการทำอุตสาหกรรมของบุคคลภายนอก ที่ผู้เสียหายนั้นไม่สามารถทำงานให้ได้

(3) ความเสียหายต่อเสรีภาพ

กรณีที่เกิดความเสียหายต่อเสรีภาพนั้นบุคคลผู้ถูกระงับการกระทำละเมิดที่ได้รับความเสียหายสามารถเรียกร้องค่าเสียหายจากผู้กระทำละเมิดได้ตามมาตรา 446 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งเป็นค่าเสียหายที่ไม่อาจคำนวณเป็นเงินได้ เช่น ค่าความทุกข์ทรมานทางจิตใจเนื่องจากเกิดความหวาดกลัวจากการถูกนำตัวไปกักขัง นอกจากนี้บุคคลภายนอกนั้นยังมีสิทธิเรียกค่าเสียหายตามมาตรา 445 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ คือ ค่าเสียหายเนื่องจากการขาดการทำคุณในครัวเรือน ค่าเสียหายเนื่องจากการขาดการทำอุตสาหกรรมของบุคคลภายนอก ที่ผู้เสียหายนั้นไม่สามารถทำงานให้ได้

(4) ความเสียหายต่อทรัพย์สิน

กรณีที่เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินนั้น การชดเชยความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นจะแบ่งออกได้เป็น 3 กรณี คือ การคืนทรัพย์สินที่ผู้กระทำละเมิดนั้นได้อาทรัพย์สินนั้น ซึ่งเป็นไปตามมาตรา 439 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ การใช้ราคาทรัพย์สินในกรณีที่ผู้กระทำละเมิดนั้นไม่สามารถคืนทรัพย์สินได้ ซึ่งลักษณะของการใช้ราคาทรัพย์สินนั้นอาจเป็นการใช้ราคาทรัพย์สินทั้งหมดหรือเป็นการใช้ราคาทรัพย์สินบางส่วนเนื่องจากสามารถคืนตัวทรัพย์สินได้แต่คืนในสภาพที่ไม่สมบูรณ์⁴⁹ และการชดเชยค่าเสียหายซึ่งเป็นผลโดยตรงจากการกระทำละเมิด

(5) ความเสียหายต่อสิทธิอื่นๆ

เมื่อพิจารณาบทบัญญัติเรื่องกฎหมายละเมิดนั้น การกระทำละเมิดต่อชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ และทรัพย์สินนั้นก็คือการกระทำละเมิดต่อสิทธิของบุคคลหนึ่ง ซึ่งในกรณีของการเกิดความเสียหายต่อสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดนั้น เป็นกรณีที่กฎหมายมุ่งหมายที่จะให้ความคุ้มครองสิทธิอื่นๆ ในทุกกรณี อย่างไรก็ตามสิทธิอื่นๆ ที่จะได้รับการคุ้มครองนั้นจะต้องเป็นสิทธิเด็ดขาดที่กฎหมายนั้นให้ความคุ้มครอง เช่น สิทธิในการได้ใช้สาธารณสมบัติของแผ่นดินประเภทที่ประชาชนมีสิทธิใช้

⁴⁸ ศนันท์กรณ โสทธิพันธ์, คำอธิบายกฎหมายลักษณะละเมิด จัดการงานนอกสั่ง ลามิศวรรค์, หน้า 326 - 328.

⁴⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 310.

ร่วมกัน สิทธิในสิทธิบัตร สิทธิในเครื่องหมายการค้า หรือสิทธิในความเป็นส่วนตัว ซึ่งเมื่อมีการกระทำละเมิดต่อสิทธิอื่นๆ นั้นผู้เสียหายย่อมสามารถเรียกค่าเสียหายได้ตามมาตรา 438 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

เมื่อพิจารณาถึงประเภทของความเสียหายที่สามารถเรียกร้องได้ตามกฎหมายละเมิดตามที่ได้ระบุไปข้างต้นนั้น มาตรา 420 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้กำหนดถึงสิทธิที่กฎหมายให้การคุ้มครองไว้อย่างชัดเจน ซึ่งกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อสิทธิที่มาตรานี้ให้ความคุ้มครองเท่านั้น ได้แก่ ชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใด ความเสียหายต่อสิทธิข้างต้นจึงจะก่อให้เกิดสิทธิในการเรียกค่าสินไหมทดแทนความเสียหายที่เกิดขึ้นได้ อย่างไรก็ตามความเสียหายทางเศรษฐกิจอันปราศจากความเสียหายทางกายภาพ หรือ Pure economic loss ซึ่งจะได้พิจารณาในบทต่อไปนั้นมีลักษณะที่ไม่ได้เป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ หรือทรัพย์สินของบุคคลที่ได้รับความเสียหาย แต่จะเป็นความเสียหายทางการเงินที่เกิดขึ้นกระทบต่อสถานะทางเศรษฐกิจของบุคคลที่ได้รับความเสียหายนั้น สิ่งที่ต้องพิจารณาต่อไปคือกฎหมายไทยนั้นได้ให้ความคุ้มครองแก่บุคคลที่ได้รับความเสียหายทางเศรษฐกิจดังกล่าวหรือไม่อย่างไร

2.3.2.3 การพิจารณาให้ค่าเสียหายในความเสียหายแบบ pure economic loss

ตามที่ได้พิจารณาไปข้างต้นว่าตามหลักเกณฑ์ของกฎหมายละเมิดของไทยตามมาตรา 420 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์นั้นได้กำหนดถึงประเภทของความเสียหายที่บุคคลที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำละเมิดนั้นสามารถเรียกร้องค่าเสียหายได้ ซึ่งจะต้องเป็นความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใด อย่างไรก็ตามในบางกรณีความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำละเมิดนั้นอาจเป็นความเสียหายทางการเงินซึ่งกระทบต่อสถานะทางเศรษฐกิจของบุคคลที่ได้รับความเสียหายเท่านั้นโดยที่ไม่ได้เกิดความเสียหายต่อร่างกายหรือทรัพย์สินอื่นใด ความเสียหายในลักษณะนี้จะเป็นความเสียหายทางเศรษฐกิจอันปราศจากความเสียหายทางกายภาพหรือความเสียหายแบบ pure economic loss โดยมีคำพิพากษาฎีกาเกี่ยวกับการพิจารณาให้ค่าเสียหายดังนี้

คำพิพากษาฎีกาที่ 2078/2497 ซึ่งในกรณีนี้โจทก์ซึ่งเป็นผู้ให้เช่าได้ฟ้องเรียกค่าเสียหายจากจำเลยซึ่งเป็นผู้เช่าที่ละเมิดไม่ยอมออกจากสถานที่ที่ให้เช่านั้นเมื่อครบกำหนดเวลาเช่า โดยค่าเสียหายที่โจทก์เรียกนั้นได้แก่ ค่าเสียหายที่จำเลยละเมิดไม่ออกจากสถานที่ที่ให้เช่า และค่าเสียหายจากการขาดค่าใช้จ่ายประโยชน์ที่โจทก์คาดว่าจะได้รับจากการใช้สถานที่ที่เช่า นั้น ซึ่งศาล

ฎีกาในคดีนี้ได้พิจารณาให้โจทก์สามารถเรียกร้องค่าเสียหายเนื่องจากจำเลยไม่ออกจากสถานที่เช่าซึ่งเป็นการละเมิดสิทธิโจทก์ได้

เมื่อพิจารณาถึงค่าเสียหายที่โจทก์ต้องขาดประโยชน์จากการใช้สถานที่เช่านั้น ลักษณะของความเสียหายดังกล่าวเป็นความเสียหายแบบ pure economic loss เนื่องจากเป็นความเสียหายที่เกิดจากการไม่เป็นไปตามความคาดหวัง ซึ่งเป็นความเสียหายทางการเงินที่กระทบต่อสถานะทางเศรษฐกิจของโจทก์ ซึ่งความเสียหายเช่นนี้ศาลฎีกาได้พิจารณาว่าความเสียหายเป็นความเสียหายที่ไกลจากเหตุ โจทก์จึงไม่สามารถเรียกร้องค่าเสียหายที่โจทก์ต้องขาดประโยชน์จากการใช้สถานที่เช่า

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4324/2528 โจทก์ไม่ใช่ผู้เสียหายเนื่องจากรถยนต์ที่จำเลยชนนั้นโจทก์ได้รับมาใช้ก่อนวันทำสัญญาเช่าซื้อ ซึ่งตามมาตรา 572 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์นั้นบัญญัติไว้ว่า สัญญาเช่าซื้อต้องทำเป็นหนังสือ ดังนั้น ในวันที่จำเลยทำให้รถคันดังกล่าวเกิดความเสียหายนั้นเกิดขึ้นก่อนวันทำสัญญา โจทก์จึงไม่ใช่ผู้เสียหายและไม่มีสิทธิเรียกค่าเสื่อมราคาของตัวรถยนต์ซึ่งเป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ทรัพย์สิน อย่างไรก็ตาม กรมธรรม์ประกันภัยมีข้อความว่า “บริษัทจะใช้ค่าสินไหมทดแทนในนามของผู้เอาประกันภัย ซึ่งผู้เอาประกันภัยต้องรับผิดชอบตามกฎหมายเพื่อความเสียหายต่อทรัพย์สินของบุคคลภายนอก เนื่องจากอุบัติเหตุอันเกิดจากการใช้รถยนต์ในระหว่างระยะเวลาประกันภัย” ดังนั้น ค่าขาดประโยชน์ในการที่ไม่ได้ใช้รถและค่าเช่ารถผู้อื่นมาใช้ในระหว่างซ่อมรถของโจทก์ซึ่งเป็นบุคคลภายนอก ถือได้ว่าเป็นความเสียหายที่มีต่อบุคคลภายนอกจากอุบัติเหตุอันเกิดจากการใช้รถ ซึ่งจำเลยที่ 2 ผู้เอาประกันภัยต้องรับผิดชอบตามกฎหมาย จำเลยร่วมผู้รับประกันภัยจึงต้องรับผิดชอบในค่าเสียหายส่วนนี้ด้วย

จากคำพิพากษาข้างต้น โจทก์ไม่สามารถเรียกค่าเสียหายในความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อรถยนต์ได้อันเป็นความเสียหายทางกายภาพได้ เนื่องจากความเสียหายนั้นเกิดขึ้นก่อนวันทำสัญญาเช่าซื้อรถยนต์โจทก์จึงยังไม่มีสิทธิใดๆ เหนือรถยนต์คันดังกล่าว อย่างไรก็ตามโจทก์ได้รับการชดเชยเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นเนื่องจากโจทก์ไม่สามารถใช้ประโยชน์ในรถยนต์ที่เสียหายได้ ซึ่งความเสียหายเนื่องจากการไม่สามารถใช้ทรัพย์สินได้มีลักษณะเป็นความเสียหายแบบ pure economic loss คดีนี้จึงเป็นกรณีที่โจทก์ได้รับการชดเชยเยียวยาความเสียหายแบบ pure economic loss อย่างไรก็ตามการชดเชยค่าเสียหายในกรณีนี้เป็นไปตามข้อตกลงตามสัญญาประกันภัย มิใช่ตามกฎหมายละเมิด

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 246/2550 ข้อเท็จจริงในคดีนี้โจทก์และบริวารใช้ทางพิพาทเป็นทางเข้าออกถนนสายบางนา-ตราดเพราะยังไม่มีทางอื่น การที่จำเลยนำดินมาปิดกั้นทางพิพาทและขุด

รื้อทางพิพาทออกโดยยังไม่จัดทำถนนเส้นใหม่เพื่อให้โจทก์และบริวารใช้เป็นทางเข้าออกถนนสายบางนา-ตราดย่อมก่อให้เกิดความเสียหายแก่โจทก์ได้ และถือเป็นการละเมิดสิทธิการใช้ทางพิพาทต่อโจทก์ด้วย

โจทก์ฟ้องกล่าวอ้างว่าทางพิพาทเป็นทางภาระจำยอมแก่ที่ดินของโจทก์ ย่อมหมายถึงจำเลยซึ่งเป็นเจ้าของที่ดินที่มีทางพิพาทต้องจำยอมให้โจทก์และบริวารของโจทก์ใช้ทางพิพาทเข้าสู่ถนนสายบางนา-ตราดเท่านั้น บุคคลอื่นที่มีใช้บริวารของโจทก์ย่อมไม่มีสิทธิใช้ทางพิพาทได้ การที่จำเลยปิดกั้นทางพิพาท แม้จะทำให้บุคคลภายนอกไม่เข้ามาใช้บริการโรงแรมและร้านอาหารของโจทก์ หรือเข้ามาใช้บริการน้อยลงเพราะไม่สะดวกในการใช้ทางก็มีใช้ความเสียหายโดยตรงที่โจทก์และบริวารไม่ได้รับความสะดวกในการเข้าออกถนนสายบางนา-ตราด โจทก์จึงไม่มีสิทธิเรียกค่าเสียหายส่วนนี้จากจำเลย

จากคำพิพากษาฎีกาข้างต้นนี้สามารถพิจารณาได้ว่า ความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่โจทก์นั้นมีทั้งความเสียหายต่อสิทธิของโจทก์ที่โจทก์ไม่สามารถใช้ทางเข้าออกไป ซึ่งเป็นความเสียหายต่อสิทธิที่มาตรา 420 ให้การคุ้มครองโจทก์จึงสามารถเรียกร้องค่าเสียหายในความเสียหายเนื่องจากไม่สามารถใช้ทางเข้าออกตามสิทธิได้ อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาถึงค่าเสียหายที่โจทก์เรียกจากจำเลยเนื่องจากจำเลยได้นำดินมาปิดกั้นมิให้บุคคลได้ใช้ทางภาระจำยอมทำให้โจทก์ซึ่งดำเนินกิจการโรงแรมและร้านอาหารได้รับความเสียหายเนื่องจากลูกค้าลดน้อยลง เป็นเหตุให้โจทก์ขาดรายได้นั้น ความเสียหายดังกล่าวนี้เป็นความเสียหายที่กระทบต่อสถานะทางการเงินของโจทก์ซึ่งเป็นความเสียหายทางเศรษฐกิจ และเนื่องจากไม่มีทรัพย์สินอื่นใดของโจทก์นั้นได้รับความเสียหาย ความเสียหายดังกล่าวจึงมีลักษณะเป็นความเสียหายทางแบบ pure economic loss ซึ่งในกรณีนี้ศาลฎีกาพิจารณาไม่ให้ค่าเสียหายแก่โจทก์ในความเสียหายทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นนี้โดยให้เหตุผลว่าความเสียหายนั้นมีใช้ความเสียหายโดยตรงที่เกิดขึ้นต่อโจทก์อันเนื่องมาจากการไม่ได้รับความสะดวกในการเข้าออกถนนแต่อย่างใด

คำพิพากษาฎีกาที่ 9173/2551 ศาลได้พิจารณาว่าการเรียกค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากการละเมิด มิใช่มีแต่เพียงเจ้าของกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินที่จะเป็นผู้เสียหายได้เท่านั้น ผู้ครอบครองใช้ประโยชน์ในทรัพย์สินก็เป็นผู้ถูกโต้แย้งสิทธิและสามารถใช้สิทธิทางศาลได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 55

เมื่อสัญญาร่วมการงานและร่วมทุนระบุให้โจทก์มีสิทธิใช้ ครอบครอง และได้ผลประโยชน์จากอุปกรณ์ในระบบ ทั้งสัญญาดังกล่าวยังกำหนดให้โจทก์มีหน้าที่บำรุงรักษาอุปกรณ์ในระบบให้อยู่ในสภาพใช้งานได้ดีตลอดเวลาด้วยค่าใช้จ่ายของโจทก์ หากอุปกรณ์สูญหายหรือเสียหาย

จนใช้การไม่ได้ ดังนี้ โจทก์ในฐานะผู้ครอบครองใช้ประโยชน์และดูแลรักษาอุปกรณ์ที่ได้รับความเสียหายจากการละเมิดในทางการที่จ้างของลูกจ้างจำเลย โจทก์จึงเป็นผู้เสียหายและมีอำนาจฟ้องเรียกค่าเสียหายคดีนี้

จากกรณีของคำพิพากษาฎีกาข้างต้นนี้ ความเสียหายที่โจทก์ได้รับนั้นเป็นความเสียหายที่โจทก์นั้นไม่สามารถใช้อุปกรณ์ในระบบได้ตามสัญญาร่วมการทำงานและร่วมทุนซึ่งสามารถเปรียบเทียบได้กับกรณีความเสียหายอันเนื่องจากการไม่สามารถใช้ทรัพย์สินได้ ซึ่งเมื่อเป็นกรณีที่ไม่สามารถใช้ทรัพย์สินนั้นได้นั้นโดยลักษณะเป็นการเกิดความเสียหายต่อสถานะทางการเงินของโจทก์ ซึ่งเป็นความเสียหายทางเศรษฐกิจ และความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อทรัพย์สินดังกล่าวนี้เป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อทรัพย์สินของบุคคลอื่นที่โจทก์นั้นได้ครอบครองอยู่ ดังนั้นความเสียหายในกรณีนี้ จึงเป็นความเสียหายทางแบบ pure economic loss ในกรณีนี้ศาลพิจารณาว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นไม่เฉพาะแต่เพียงบุคคลที่เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินเท่านั้นที่จะสามารถฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายได้ แต่ถ้าหากบุคคลนั้นเป็นผู้ครอบครองใช้ประโยชน์ตามสัญญานั้นก็มีสิทธิเรียกค่าเสียหายจากบุคคลที่ก่อให้เกิดความเสียหายได้เช่นกัน

คำพิพากษาฎีกาที่ 658/2552 โจทก์ได้ถมดินในลำรางสาธารณะเพื่อทำถนนเชื่อมกับทางเข้าออกแล้วแบ่งแยกที่ดินของโจทก์เพื่อก่อสร้างทาว์นเฮาส์รวม 47 คูหาเพื่อขายแก่ประชาชนทั่วไป มีผู้เข้าทำสัญญาจะซื้อทาว์นเฮาส์พร้อมที่ดินรวม 21 คูหา โจทก์ได้ฟ้องว่าจำเลยทำละเมิดโดยทำรั้วไม้และสังกะสีปิดกั้นทางเข้าออกของโจทก์ เป็นเหตุให้ลูกค้าของโจทก์บอกเลิกสัญญาและขอเงินคืนทำให้โจทก์ได้รับความเสียหาย เพราะหากลูกค้าทั้งเก้ารายไม่บอกเลิกสัญญาโจทก์จะได้รับเงินค่าที่ดินและทาว์นเฮาส์รวม 9,690,000 บาท ซึ่งโจทก์สามารถนำไปชำระหนี้เงินกู้ได้ การที่ลูกค้าทั้งเก้ารายบอกเลิกสัญญาเป็นเหตุให้โจทก์ต้องเสียดอกเบี้ยเงินกู้อัตราร้อยละ 16.25 ต่อปี ในจำนวนเงินดังกล่าวเป็นเวลา 1 ปี คิดเป็นเงิน 1,574,625 บาท นอกจากนี้ยังขาดผลกำไรจากลูกค้าอีกรายละ 50,000 บาท รวม 9 ราย เป็นเงิน 450,000 บาท

ศาลได้พิจารณาว่าดอกเบี้ยเงินกู้เป็นหน้าที่ของโจทก์ที่ยอมผูกพันตนต่อเจ้าหนี้ว่าตนจะชำระดอกเบี้ยให้โดยมิพักต้องคำนึงว่าจำเลยกระทำละเมิดต่อโจทก์หรือไม่ ภาระในการชำระดอกเบี้ยที่โจทก์ยกขึ้นอ้างจึงไม่ใช่ค่าสินไหมทดแทนอันเป็นผลโดยตรงจากการกระทำละเมิดของจำเลย โจทก์ไม่มีสิทธิเรียกร้องให้จำเลยชำระค่าเสียหายส่วนนี้แก่โจทก์

ในส่วนของค่าขาดกำไรจำนวน 450,000 บาทที่โจทก์พึงได้รับจากลูกค้านั้น ศาลพิจารณาว่าจำเลยได้ปิดกั้นทางเข้าออกอยู่เพียง 3 เดือนเศษ และโครงการก่อสร้างของโจทก์นั้นยังคืบหน้าไปไม่มากนัก โจทก์ยังไม่อาจจดทะเบียนโอนที่ดินและทาว์นเฮาส์ให้แก่ผู้ซื้อและเรียกร้องให้ผู้

ซื้อชำระราคาแก่โจทก์จนครบจำนวนได้ ดังนั้นที่โจทก์เรียกร้องให้จำเลยชำระค่าสินไหมทดแทน เท่ากับผลกำไรที่โจทก์พึงได้รับหลังจากที่จดทะเบียนโอนที่ดินและทาว์นเฮาส์ให้แก่ผู้ซื้อจึงเป็นการใช้ สิทธิเรียกร้องที่สูงเกินสมควร เมื่อพิเคราะห์ถึงพฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิดที่จำเลยปิดกั้น ทางเข้าออกของโจทก์โดยปราศจากเหตุผลแล้ว ศาลฎีกาเห็นสมควรกำหนดค่าสินไหมทดแทนแก่ โจทก์เป็นเงิน 300,000 บาท

จากคำพิพากษาในกรณีนี้ การกระทำของจำเลยที่ทำรั้วไม้และสังกะสีปิดกั้น ทางเข้าออกของโจทก์นั้นไม่ได้ก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินใดๆ ของโจทก์ แต่ความเสียหายที่ เกิดขึ้นเป็นความเสียหายเนื่องจากการขาดกำไรที่โจทก์พึงจะได้รับจากลูกค้าของโจทก์ที่บอกเลิก สัญญาไปเนื่องจากการปิดกั้นทางเข้าออกที่ดินโจทก์ ความเสียหายเนื่องจากการขาดกำไรนั้นเป็น ความเสียหายที่กระทบต่อสถานะทางการเงินของโจทก์ซึ่งมีลักษณะเป็นความเสียหายแบบ pure economic loss โดยศาลได้พิจารณาให้ค่าเสียหายในความเสียหายนี้แก่โจทก์โดยมีหลักเกณฑ์ว่า ค่าเสียหายที่โจทก์เรียกร้องนั้นจะต้องเป็นค่าเสียหายในอนาคตที่แน่นอนและจำเลยสามารถคาดเห็น ได้ โดยศาลสามารถกำหนดค่าเสียหายให้เหมาะสมได้ตามพฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด ตามมาตรา 438 วรรคแรก

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 10408/2555 กรณีนี้แม้โจทก์ไม่ได้แต่งตั้งให้ ฐ. ไปทำสัญญา เช่าซื้อเครื่องเล่นรถไฟที่พิพาทกับบริษัท ท. มีผลให้สัญญาเช่าซื้อเป็นโมฆะก็ตาม แต่เมื่อมีพฤติการณ์ แสดงให้เห็นอย่างชัดแจ้งว่าบริษัท ท. สละเจตนาครอบครองเครื่องเล่นรถไฟที่พิพาทพร้อมอุปกรณ์ เมื่อโจทก์เข้ายึดถือเครื่องเล่นรถไฟที่พิพาทโดยเจตนายึดถือเพื่อตน โจทก์ย่อมได้สิทธิครอบครองตาม มาตรา 1367, 1377 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โจทก์จึงมีสิทธิฟ้องผู้ทำละเมิดและฟ้อง เรียกเครื่องเล่นรถไฟที่พิพาทคืนได้

โจทก์เป็นผู้มีสิทธิครอบครองเครื่องเล่นรถไฟที่พิพาทโดยนำไปร่วมลงทุนกับจำเลยที่ 1 การที่จำเลยที่ 2 นำเครื่องเล่นรถไฟที่พิพาทไปให้จำเลยที่ 3 เช่าซื้อโดยพลการและโดยไม่มีสิทธิ แม้ จำเลยที่ 3 จะสุจริตและเสียค่าตอบแทน ก็ไม่มีสิทธิดีกว่าจำเลยที่ 2 จำเลยที่ 3 จึงไม่ได้กรรมสิทธิ์และ ต้องคืนเครื่องเล่นรถไฟที่พิพาทพร้อมอุปกรณ์ให้แก่โจทก์ซึ่งมีสิทธิดีกว่า และโจทก์ย่อมมีสิทธิติดตาม เอาทรัพย์สินดังกล่าวคืนจากจำเลยที่ 3 ได้ เมื่อจำเลยที่ 3 ไม่คืนจึงเป็นการละเมิดต่อโจทก์

กรณีตามคำพิพากษาที่ยกมาข้างต้นนั้นเป็นกรณีที่ความเสียหายเกิดขึ้นต่อทรัพย์สิน ซึ่งโจทก์ยังไม่ได้มีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินที่เกิดความเสียหาย ดังนั้นแม้จะเกิดความเสียหายต่อทรัพย์สิน แต่ทรัพย์สินนั้นยังถือเป็นทรัพย์สินที่ผู้อื่นนั้นกรรมสิทธิ์อยู่ โจทก์จึงไม่ได้รับความเสียหายต่อ ทรัพย์สิน อย่างไรก็ตามศาลได้พิจารณาว่าแม้โจทก์จะไม่มีกรรมสิทธิ์เหนือทรัพย์สินที่เสียหายดังกล่าว

แต่ความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นเป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นกระทบต่อสิทธิครอบครองของโจทก์เหนือทรัพย์สินดังกล่าว ซึ่งการกระทำละเมิดของจำเลยนั้นได้กระทบกระเทือนต่อสิทธิครอบครองของโจทก์และก่อให้เกิดความเสียหายต่างๆ เช่น ความเสียหายจากการขาดประโยชน์ที่ไม่ได้ใช้ทรัพย์สินดังกล่าว ความเสียหายที่โจทก์ต้องจ่ายค่าซ่อมแซมทรัพย์สินที่เสียหาย ความเสียหายที่โจทก์ต้องขาดรายได้ เนื่องจากไม่สามารถใช้ทรัพย์สินที่เสียหายในการทำงานของโจทก์ได้ ซึ่งความเสียหายข้างต้นนี้เป็นความเสียหายทางการเงินที่กระทบต่อสถานะทางเศรษฐกิจของโจทก์ จึงเป็นความเสียหายแบบ pure economic loss ซึ่งศาลพิจารณาให้ค่าเสียหายได้

จากคำพิพากษาศาลฎีกาที่ยกมาข้างต้นนี้จะพบว่าในกรณีที่เกิดความเสียหายแบบ pure economic loss เนื่องจากการกระทำละเมิดนั้น มีทั้งกรณีที่ศาลพิจารณาให้ค่าเสียหายแก่บุคคลที่ได้รับ ความเสียหายและกรณีที่ศาลไม่พิจารณาให้ค่าเสียหายโดยเห็นว่าเป็นความเสียหายที่ไม่ได้เป็นผลโดยตรงที่เกิดขึ้นจากการกระทำละเมิด จึงจะต้องพิจารณาต่อไปว่าหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการให้ค่าเสียหายแบบ pure economic loss ที่เกิดขึ้นจากการกระทำละเมิดนั้นจะมีหลักเกณฑ์เช่นใดบ้าง

บทที่ 3

ความหมาย ลักษณะ และหลักเกณฑ์เรื่องความเสียหายที่มีลักษณะเป็นความสูญเสียทางเศรษฐกิจอันปราศจากความเสียหายทางกายภาพ หรือ Pure economic loss

ความสูญเสียทางเศรษฐกิจ (Economic loss) เป็นความเสียหายทางการเงิน (Financial loss) ที่เกิดขึ้นแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่ง ซึ่งความสูญเสียดังกล่าวนี้จะกระทบต่อสถานะทางการเงินหรือฐานะทางเศรษฐกิจของบุคคลที่ได้รับความเสียหาย โดยความสูญเสียทางเศรษฐกิจนี้อาจเกิดขึ้นต่อบุคคลหนึ่งบุคคลหนึ่งโดยเป็นผลต่อเนื่องมาจากการได้รับความเสียหายต่อร่างกายหรือทรัพย์สินของตนเอง ซึ่งความเสียหายต่อร่างกายหรือทรัพย์สินนี้ถือเป็นความเสียหายทางกายภาพ (Physical damage) หรืออาจเป็นกรณีที่ความสูญเสียทางเศรษฐกิจนั้นเกิดขึ้นต่อบุคคลหนึ่งโดยที่ไม่ได้เกิดความเสียหายต่อร่างกายหรือทรัพย์สินของบุคคลดังกล่าวนั้นเลย ซึ่งรายละเอียดเกี่ยวกับความสูญเสียทางกายภาพและหลักเกณฑ์การพิจารณาให้ค่าเสียหายนั้นสามารถพิจารณาได้ดังนี้

3.1 ความหมายและประเภทของความสูญเสียทางเศรษฐกิจ

3.1.1 ความสูญเสียทางเศรษฐกิจอันเป็นผลสืบเนื่องมาจากความเสียหายทางกายภาพ (Consequential Economic Loss)

ความสูญเสียทางเศรษฐกิจอันเป็นผลสืบเนื่องมาจากความเสียหายทางกายภาพเป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นในกรณีที่เกิดการกระทำละเมิดและก่อให้เกิดความเสียหายแก่ร่างกายหรือทรัพย์สินของผู้อื่น กล่าวคือ ในกรณีที่บุคคลหนึ่งได้กระทำการโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อและก่อให้เกิดความเสียหายต่อร่างกายหรือทรัพย์สินของบุคคลอื่น ซึ่งความเสียหายในลักษณะนี้เป็นความเสียหายทางกายภาพ (Physical damage) บุคคลที่ได้รับความเสียหายต่อร่างกายหรือบุคคลผู้เป็นเจ้าของทรัพย์สินที่เสียหายย่อมสามารถฟ้องร้องเพื่อเรียกค่าเสียหายจากความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ตนได้ตามหลักเกณฑ์ของกฎหมายละเมิดทั่วไป นอกจากนี้หากผลของการทำละเมิดนั้นได้ส่งผลกระทบต่อสถานะทางการเงินหรือก่อให้เกิดความเสียหายทางการเงิน (Financial loss) แก่บุคคลที่ได้รับความเสียหายทางกายภาพด้วยนั้น เช่น จำเลยได้ทำให้โจทก์บาดเจ็บ ซึ่งการบาดเจ็บดังกล่าวนี้ส่งผลให้โจทก์ไม่สามารถทำงานได้และสูญเสียรายได้ไปในระหว่างการพักรักษาตัว ซึ่งกรณีนี้จะเห็นว่าโจทก์นั้นได้รับความเสียหายต่อร่างกายและได้รับความเสียหายทางการเงินคือการสูญเสียรายได้ด้วย ความเสียหายทางการเงินที่เกิดขึ้นตามมาดังกล่าวจะถูกเรียกว่า Consequential Economic Loss หรือความเสียหายทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นโดยเป็นผลสืบเนื่องมาจากความเสียหายทางกายภาพนั่นเอง ซึ่ง

โดยลักษณะของความเสียหายทางเศรษฐกิจประเภทนี้ซึ่งเกิดขึ้นแก่ผู้เสียหายโดยเกี่ยวโยงกับความเสียหายทางกายภาพที่เกิดขึ้นนั้นทำให้มีนักวิชาการให้ความเห็นว่าอาจเรียกความเสียหายทางเศรษฐกิจประเภทนี้ได้ว่าเป็น Parasitic loss¹

โดยทั่วไปความเสียหายนี้ได้รับการยอมรับว่าควรได้รับการชดใช้เยียวยาความเสียหายเนื่องจากความเสียหายนี้เป็นความเสียหายที่แม้จะไม่ได้เกิดขึ้นจากการกระทำละเมิดโดยตรง แต่ความเสียหายนี้เป็นผลสืบเนื่องมาจากความเสียหายทางกายภาพที่เกิดขึ้นจากการกระทำละเมิด ซึ่งหากไม่เกิดการกระทำละเมิดขึ้นนั้นความเสียหายเช่นนี้นี้ย่อมไม่เกิดขึ้นเช่นกัน ด้วยเหตุดังกล่าวบุคคลที่ได้รับความเสียหายทางเศรษฐกิจประเภทนี้สามารถฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายในความเสียหายทางเศรษฐกิจนี้เพิ่มเติมจากค่าเสียหายในความเสียหายต่อร่างกายหรือทรัพย์สินจากผู้กระทำละเมิดได้ โดยบุคคลที่ได้รับความเสียหายนั้นต้องพิสูจน์ให้เห็นถึงความเกี่ยวพันระหว่างการกระทำละเมิดและความเสียหายทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้น และความเสียหายทางเศรษฐกิจนั้นจะต้องไม่ห่างไกลจากการกระทำละเมิดนั้นเกินไป

3.1.2 ความสูญเสียทางเศรษฐกิจอันปราศจากความเสียหายทางกายภาพ (Pure Economic Loss)

เมื่อบุคคลหนึ่งได้กระทำการโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อและก่อให้เกิดความเสียหายต่อร่างกายหรือทรัพย์สินของบุคคลหนึ่งนั้น ในบางกรณีจะมีบุคคลภายนอกที่ไม่ได้มีความเกี่ยวพันใดๆ กับการกระทำละเมิดนั้นได้รับความเสียหายทางเศรษฐกิจด้วย ซึ่งความเสียหายดังกล่าวจะมีลักษณะเป็น Pure economic loss ซึ่งนักกฎหมายต่างประเทศได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

Andrew Burrows ได้ให้ความหมายว่า Pure economic loss เป็นความเสียหายทางเศรษฐกิจที่ไม่ได้เป็นผลสืบเนื่องมาจากความเสียหายทางกายภาพ ซึ่งความเสียหายทางกายภาพนี้ได้แก่ความเสียหายต่อตัวบุคคลและความเสียหายต่อทรัพย์สิน ทั้งนี้รวมถึงความตาย ความเสียหายต่อชื่อเสียง และการกระทำต่อทรัพย์สินหรือที่ดินของผู้อื่นโดยมิชอบด้วยกฎหมาย²

¹ W. Page Keeton, *Prosser and Keeton on the Law of Torts*, 5 ed. (St. Paul, Minn.: West, 1984), p. 291.

² Andrew Burrows, *Remedies for Torts and Breach of Contract*, 2 ed. (London: Butterworths, 1994), p. 171.

Bruce Feldthusen ได้ให้ความหมายว่า Pure economic loss เป็นความเสียหายทางการเงิน (Financial loss) ที่ไม่ได้เป็นผลที่เกิดจากความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ร่างกายหรือทรัพย์สินของโจทก์³

Christian von Bar ได้ให้ความหมายว่า Pure economic loss เป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่บุคคลหนึ่งซึ่งปราศจากการละเมิดสิทธิหรือประโยชน์ที่กฎหมายได้ให้การคุ้มครอง⁴

Estey J ได้กล่าวไว้ในคำพิพากษาในคดี Attorney-General for the Province of Ontario v Fatehi⁵ โดยให้ความหมายว่า Pure economic loss เป็นการลดลงซึ่งมูลค่าหรือความมั่งคั่งซึ่งการลดลงดังกล่าวนี้ปราศจากผลกระทบหรือความเสียหายเกิดขึ้นต่อทรัพย์สินของโจทก์⁶

Heinrich Honsell ได้ให้ความหมายว่า Pure economic loss เป็นความเสียหายที่มีผลกระทบต่อสิทธิเพียงอย่างเดียวเท่านั้น โดยไม่ได้มีความเสียหายเกิดขึ้นแก่ประโยชน์ที่ได้รับการคุ้มครองโดยเด็ดขาด (Absolutely protected interest)⁷

Mauro Bussani และ Vernon Palmer ได้ให้ความหมายว่า Pure economic loss เป็นความสูญเสียหรือความเสียหายทางการเงินที่ไม่ได้มีสาเหตุมาจากความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ร่างกายหรือทรัพย์สินของโจทก์ที่ฟ้องร้องเรียกค่าเสียหาย⁸

จากความหมายตามที่กล่าวมาข้างต้นนี้สามารถให้นิยามของ Pure economic loss หมายถึง ความเสียหายทางการเงินที่เกิดขึ้นแก่เกิดขึ้นกับกองทรัพย์สินของบุคคลหนึ่ง ผลกระทบของความเสียหายนั้นจะเกิดขึ้นต่อสถานะทางการเงินของบุคคลนั้น ซึ่งความเสียหายทางการเงินไม่ได้เป็นผลมาจากความเสียหายต่อร่างกายหรือทรัพย์สินอื่นใดของบุคคล โดยอาจกล่าวได้ว่าบุคคลที่ได้รับ

³ Bruce Feldthusen, *Economic Negligence: The Recovery of Pure Economic Loss*, 4 ed. (Toronto: Carswell, 2000), p. 1.

⁴ Christian von Bar, "Liability for Information and Opinions Causing Pure Economic Loss to Third Parties: Comparison of English and German Case Law," in *The Gradual Convergence (Foreign Ideas, Foreign Influences, and English Law on the Eve of the 21st Century)*, ed. B. Markesinis (Oxford: Clarendon Press, 1994), p. 98.

⁵ [1984] 2 SCR 536.

⁶ Emil J. Hayek, "Economic Loss," *James Cook University Law Review* (1994): 21.

⁷ Helmut Koziol, "Recovery for Economic Loss in the European Union," *Arizona Law Review* (2006): 872.

⁸ Mauro Bussani and Vernon Palmer, *Pure Economic Loss in Europe* (Cambridge: Cambridge University Press, 2003), p. 5.

ความเสียหายในลักษณะนี้จะได้รับความเสียหายในลักษณะที่เป็นความเสียหายทางการเงินเท่านั้นโดยที่ไม่ได้เกิดความเสียหายต่อชีวิตหรือร่างกาย รวมทั้งไม่ได้เกิดความเสียหายขึ้นต่อทรัพย์สินอื่นใดด้วย โดยในเนื้อหาต่อไปของงานวิจัยฉบับนี้จะเรียกความสูญเสียทางเศรษฐกิจที่ปราศจากความเสียหายทางกายภาพว่า “ความเสียหายแบบ pure economic loss”

เมื่อพิจารณาตามความหมายข้างต้น กรณีที่จะเกิดเป็นความเสียหายแบบ pure economic loss ได้นั้นอาจเป็นกรณีที่มีการผิดสัญญาหรือการกระทำละเมิดในลักษณะดังต่อไปนี้

- บุคคลหนึ่งไม่ปฏิบัติตามการชำระหนี้ตามสัญญา ทำให้คู่สัญญาอีกฝ่ายนั้นไม่สามารถประกอบธุรกิจได้ ส่งผลให้คู่สัญญาฝ่ายนั้นได้รับความเสียหายจากการสูญเสียโอกาสในการประกอบธุรกิจหรือการขาดกำไร เช่น A ประกอบธุรกิจขายสินค้าและได้ทำสัญญาซื้อขายสินค้าชนิดนั้นกับ B ต่อมา B ผิดสัญญาโดยไม่ได้ส่งมอบสินค้าตามสัญญาซื้อขายให้แก่ A ภายในกำหนดระยะเวลา ทำให้ A ไม่มีสินค้าจำหน่ายและส่งผลกระทบต่อประกอบการธุรกิจของ A เนื่องจาก A มีความผูกพันที่จะต้องส่งมอบสินค้าดังกล่าวให้แก่ลูกค้าของตน เมื่อ A ไม่มีสินค้าส่งมอบให้แก่ลูกค้าส่งผลให้ A ได้รับความเสียหายเนื่องจากถูกลูกค้าปรับตามสัญญาซื้อขายสินค้าที่ A ทำกับลูกค้าของตน รวมถึง A ได้รับความเสียหายเนื่องจากต้องสูญเสียกำไรที่ A จะได้รับจากการจำหน่ายสินค้าดังกล่าว ความเสียหายที่เกิดขึ้นเนื่องจาก A นี้เป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นกระทบต่อสถานะทางการเงินของ A ซึ่งมีลักษณะเป็นความเสียหายแบบ pure economic loss ในกรณีนี้ A และ B มีความสัมพันธ์ในฐานะคู่สัญญา ทำให้ A สามารถเรียกร้องค่าเสียหายได้ตามกฎหมายสัญญา

- กรณีที่เกิดความเสียหายเนื่องจากบุคคลหนึ่งได้ให้คำแนะนำหรือข้อมูลแก่บุคคลอีกฝ่ายเกี่ยวกับผลประโยชน์ที่บุคคลผู้รับคำแนะนำจะได้รับหากเข้าทำสัญญากับบุคคลหนึ่งและผู้รับคำแนะนำได้เข้าทำสัญญากับบุคคลนั้นโดยอาศัยข้อมูลที่ได้รับมาจากบุคคลที่ให้คำแนะนำซึ่งปรากฏว่าคำแนะนำหรือข้อมูลดังกล่าวเป็นข้อมูลที่ผิดพลาด เช่น A ต้องการซื้อภาพวาดของศิลปินที่มีชื่อเสียง แต่ A ไม่มีความรู้ว่าจะต้องซื้อภาพวาดนี้ในราคาเท่าใดจึงจะเหมาะสม A ได้ขอคำแนะนำจาก B ซึ่งมีความรู้ทางศิลปะ B ได้ให้คำแนะนำแก่ A ว่าภาพวาดของศิลปินภาพนั้นหายากและราคาที่สูงขายเสนอนั้นเหมาะสมแล้ว A เชื่อถือในคำแนะนำของ B และซื้อภาพวาดดังกล่าวมาในราคาสูงซึ่งต่อมา A พบว่าภาพวาดดังกล่าวไม่ได้หายากและมูลค่าที่แท้จริงของภาพวาดนั้นไม่ได้สูงตามราคาที่สูงที่ A ซื้อมา⁹ ในกรณีนี้ A ได้รับความเสียหาย กล่าวคือ A ต้องเสียเงินซื้อภาพวาดในราคาสูงกว่ามูลค่าที่แท้จริงของภาพวาดนั้น ส่วนต่างของราคาที่ A ต้องซื้อภาพวาดมากับมูลค่าที่แท้จริงของภาพวาดคือ

⁹ ปวรา โพธิพิพิธ, "ความรับผิดทางละเมิดในการให้คำแนะนำโดยประมาท" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขา นิติศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2555), หน้า 167.

ความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ A ซึ่งเป็นความเสียหายทางการเงินที่กระทบต่อสถานะทางเศรษฐกิจของ A โดยไม่เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินอื่นใดของ A ความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อ A ในลักษณะนี้เป็นความเสียหายแบบ pure economic loss

- ธนาคารได้ออกหนังสือชี้ชวนการซื้อหุ้นที่ออกใหม่ ซึ่งเนื้อหาในหนังสือชี้ชวนดังกล่าวนั้นได้ขาดตกบกพร่องในข้อความสำคัญไปโดยข้อความสำคัญนั้นเกี่ยวข้องกับสถานะทางการเงินของบริษัทที่ออกขายหุ้น โดยข้อความตามเอกสารนั้นได้ระบุว่าบริษัทที่ออกขายหุ้นมีผลประกอบการที่ดี แต่ในความเป็นจริงนั้นผลประกอบการของบริษัทดังกล่าวอยู่ในภาวะขาดทุน ส่งผลให้ A ได้รับความเสียหายเนื่องจาก A ซื้อหุ้นของธนาคารนั้นโดยอาศัยข้อความในหนังสือชี้ชวน โดย A นั้นย่อมคาดหวังว่าบริษัทที่ A ซื้อหุ้นไปนั้นจะมีผลประกอบการที่ดีและมีแนวโน้มที่มูลค่าหุ้นจะสูงขึ้นและ A จะสามารถขายหุ้นไปและทำกำไรได้ ซึ่งต่อมาราคาหุ้นได้ตกลงเนื่องจากผลประกอบการของบริษัทดังกล่าวอยู่ในสภาวะที่ขาดทุนทำให้ A ได้รับความเสียหายที่กระทบต่อสถานะทางการเงินของ A เนื่องจาก A ได้คาดหวังว่าเมื่อซื้อหุ้นในบริษัทที่มีผลประกอบการดีและมีแนวโน้มที่มูลค่าหุ้นของบริษัทนั้นจะสูงขึ้นโดย A นั้นได้เชื่อถือตามข้อความในหนังสือชี้ชวนที่ออกโดยผิดพลาดนั้น ความเสียหายดังกล่าวมีลักษณะเป็นความเสียหายแบบ pure economic loss

- ผู้สอบบัญชีได้รับรองเอกสารรายงานทางการเงินของบริษัทหนึ่งว่าถูกต้อง และมีความน่าเชื่อถือโดยการรับรองนั้นเป็นการรับรองโดยความผิดพลาด ต่อมาบริษัทนี้ได้ทำสัญญากู้ยืมเงินจากผู้ให้กู้ ซึ่งผู้ให้กู้ได้เชื่อถือตามเอกสารรายงานทางการเงินของบริษัทนั้นตามที่ผู้สอบบัญชีได้รับรองไว้ ต่อมาบริษัทนั้นล้มละลาย ส่งผลให้ผู้ให้กู้ได้รับความเสียหายเนื่องจากไม่สามารถเรียกให้บริษัทดังกล่าวชำระหนี้เงินกู้ได้ตามสัญญา ซึ่งหากข้อความในเอกสารรายงานทางการเงินนั้นเป็นข้อความที่ถูกต้องสะท้อนถึงสถานะที่แท้จริงของบริษัท ผู้ให้กู้ย่อมพิจารณาไม่ให้นักลงทุนกู้ยืมเงิน ความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อผู้ให้กู้เนื่องจากไม่สามารถเรียกให้บริษัทที่กู้เงินนั้นชำระหนี้ได้ตามสัญญาเป็นความเสียหายที่กระทบต่อกองทรัพย์สินของผู้ให้กู้ ซึ่งมีลักษณะเป็นความเสียหายแบบ pure economic loss

- B ได้กระทำการโดยประมาทเลินเล่อและก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นแก่ทรัพย์สินของบุคคลหนึ่ง และความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อทรัพย์สินนั้นได้ส่งผลให้เกิดความเสียหายทางการเงินต่อ A โดยที่ไม่มีความเสียหายทางทรัพย์สินอื่นใดเกิดขึ้นแก่ A เช่น B ได้ขุดเจาะถนนโดยประมาทเลินเล่อทำให้สายไฟฟ้าใต้ดินเสียหาย ซึ่งสายไฟฟ้าใต้ดินดังกล่าวเป็นสายไฟฟ้าที่ส่งไฟฟ้าไปยังโรงงานของ A ส่งผลให้ไฟฟ้าในโรงงานของ A ดับและ A ไม่สามารถผลิตสินค้าได้ในระหว่างไฟฟ้ายังดับ ส่งผลให้ A ได้รับความเสียหาย เนื่องจาก A ต้องขาดกำไรที่ควรจะได้รับหากสามารถผลิตสินค้าได้ในระหว่างเวลาที่ไฟฟ้ายังดับ ซึ่งความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อ A นี้เป็นความเสียหายทางการเงินที่

กระทบกระเทือนต่อสถานะทางเศรษฐกิจของ A จึงมีลักษณะเป็นความเสียหายแบบ pure economic loss ในกรณีนี้ตามกฎหมายละเมิดนั้น B ต้องรับผิดชอบใช้ค่าเสียหายในความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อทรัพย์สินแก่เจ้าของทรัพย์สินที่เสียหาย แต่สำหรับความเสียหายแบบ pure economic loss กฎหมายละเมิดของแต่ละประเทศจะเปิดช่องให้ A เรียกค่าเสียหายได้ในลักษณะที่แตกต่างกันซึ่งจะได้พิจารณาต่อไป

3.2 ลักษณะของความเสียหายแบบ pure economic loss

ลักษณะของความเสียหายแบบ pure economic loss นั้น สามารถพิจารณาได้ทั้งในกรณีของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการเกิดความเสียหายและลักษณะของข้อเท็จจริงที่ทำให้เกิดความเสียหายนั้น ซึ่งสามารถพิจารณาได้ดังนี้

3.2.1 บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการเกิดความเสียหาย

3.2.1.1 กรณีที่บุคคลที่ได้รับความเสียหายไม่ใช่คู่กรณี

ในกรณีที่เกิดการไม่ปฏิบัติตามสัญญาและเกิดความเสียหายแบบ pure economic loss นั้น จะมีบุคคลที่เกี่ยวข้องด้วยกัน 3 ฝ่าย คือ คู่สัญญาฝ่ายที่ไม่ปฏิบัติตามสัญญา คู่สัญญาฝ่ายที่ได้รับความเสียหาย และบุคคลภายนอกที่ได้รับความเสียหายแบบ pure economic loss โดยบุคคลภายนอกที่ได้รับความเสียหายนั้นไม่ได้เป็นคู่กรณีกับบุคคลที่ผิดสัญญา ซึ่งในกรณีนี้จะเกิดจากการให้คำแนะนำที่ผิดพลาด ซึ่งความเสียหายนั้นเกิดขึ้นเนื่องจากบุคคลที่พบเห็นคำแนะนำนั้นได้เชื่อถือในข้อความตามคำแนะนำดังกล่าว เช่น นักลงทุนได้เชื่อถือในข้อความที่ผู้สอบบัญชีของบริษัทหนึ่งรับรองเอกสารรายงานทางการเงินของบริษัทว่ามีความถูกต้อง ซึ่งตามเอกสารรายงานทางการเงินดังกล่าวนั้นแสดงให้เห็นถึงผลประโยชน์ของบริษัทและมีแนวโน้มที่มูลค่าหุ้นจะสูงขึ้น นักลงทุนจึงได้ตัดสินใจซื้อหุ้นเนื่องจากเชื่อถือในข้อความตามเอกสารนั้น ซึ่งต่อมาข้อเท็จจริงปรากฏว่าบริษัทดังกล่าวประสบภาวะขาดทุนอยู่แล้ว เอกสารรายงานทางการเงินนั้นมีความผิดพลาด นักลงทุนจึงได้รับความเสียหายเนื่องจากต้องสูญเสียกำไรที่คาดหวังว่าจะได้จากการขายหุ้นของบริษัทนั้นอันเป็นความเสียหายแบบ pure economic loss ซึ่งในกรณีนี้นักลงทุนไม่ได้มีความสัมพันธ์ทางสัญญากับผู้สอบบัญชีซึ่งเป็นผู้ให้คำแนะนำนั้นแต่อย่างใด ผู้สอบบัญชียังมีความสัมพันธ์ทางสัญญากับบริษัทซึ่งเป็นผู้ว่าจ้างผู้สอบบัญชีให้ทำการรับรองเอกสารรายงานทางการเงินเท่านั้น หรือเกิดจากการให้บริการทางวิชาชีพโดยบกพร่องและก่อให้เกิดความเสียหาย เช่น ทนายความได้รับการว่าจ้างให้แก้ไขพินัยกรรมโดยเปลี่ยนแปลงข้อความจากการตัดสินใจไม่ให้บุตรของผู้ทำพินัยกรรมได้รับมรดกเป็นยกทรัพย์สินให้แก่บุตรคนนั้น ซึ่งทนายความได้ใช้เวลาในการแก้ไขพินัยกรรมนานเกินกว่าปกติตามมาตรฐานทางวิชาชีพของตนทำให้เมื่อผู้ทำพินัยกรรมถึงแก่ความตายพินัยกรรมฉบับนั้นก็ยังไม่ถูก

แก้ไขให้เป็นไปตามเจตนาของผู้ทำพินัยกรรม ส่งผลให้บุตรของผู้ทำพินัยกรรมนั้นถูกตัดสิทธิ์ไม่ได้รับมรดกตามพินัยกรรมฉบับแรก ความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อบุตรของผู้ทำพินัยกรรมนั้นเป็นความเสียหายที่กระทบต่อความคาดหวังของบุตรของผู้ทำพินัยกรรมที่จะได้รับทรัพย์มรดกซึ่งหากบุตรคนนั้นได้รับทรัพย์มรดกย่อมส่งผลให้กองทรัพย์สินของบุตรคนนั้นเพิ่มมากขึ้น ความเสียหายที่เกิดขึ้นนี้จึงเป็นความเสียหายแบบ pure economic loss เนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่ตามสัญญาที่ผิดพลาดของทนายความ ซึ่งในกรณีนี้บุตรของผู้ทำพินัยกรรมนั้นไม่ได้มีความสัมพันธ์ทางสัญญากับทนายความ ทนายความนั้นมีความสัมพันธ์กับผู้ทำพินัยกรรมซึ่งว่าจ้างให้ตนแก้ไขพินัยกรรมเท่านั้น ดังนั้นเมื่อเกิดความเสียหายแบบ pure economic loss ขึ้นจึงต้องพิจารณาว่าบุคคลที่ไม่ได้มีความสัมพันธ์ทางสัญญากับผู้ก่อให้เกิดความเสียหายนั้นจะสามารถเรียกร้องค่าเสียหายจากผู้ก่อให้เกิดความเสียหายได้หรือไม่ อย่างไร

ในกรณีที่เกิดการกระทำละเมิดและเกิดความเสียหายแบบ pure economic loss นั้น จะมีบุคคลที่เกี่ยวข้องด้วยกัน 3 ฝ่าย คือ บุคคลผู้กระทำละเมิด ผู้เสียหายจากการกระทำละเมิด และบุคคลที่ได้รับความเสียหายทางเศรษฐกิจโดยไม่มีความเสียหายทางกายภาพอื่นใดเกิดขึ้นต่อชีวิตร่างกาย หรือทรัพย์สินของบุคคลนั้น ข้อเท็จจริงส่วนมากที่เกิดขึ้นนั้นจะเป็นกรณีที่บุคคลหนึ่งได้กระทำการโดยประมาทเลินเล่อและก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินของบุคคลอีกคนหนึ่ง ซึ่งความเสียหายต่อทรัพย์สินนั้นได้ส่งผลให้เกิดเป็นความเสียหายทางการเงินหรือความเสียหายต่อสถานะทางการเงินของบุคคลฝ่ายที่สามซึ่งถือว่าเป็นผู้ที่ได้รับความเสียหายแบบ pure economic loss เช่น ในกรณีที่บุคคลหนึ่งได้กระทำละเมิดและก่อให้เกิดความเสียหายต่อสายไฟฟ้าใต้ดิน ซึ่งสายไฟฟ้าใต้ดินดังกล่าวเป็นสายไฟฟ้าที่ส่งไฟฟ้าไปยังโรงงานที่กำลังผลิตสินค้าอยู่ ส่งผลให้กระบวนการผลิตในโรงงานนั้นต้องหยุดชะงักลงและเจ้าของโรงงานนั้นได้รับความเสียหายเนื่องจากไม่สามารถผลิตสินค้าได้ในระหว่างไฟฟ้าดับส่งผลให้ได้รับความเสียหายเนื่องจากต้องขาดกำไรที่ควรจะได้รับหากสามารถผลิตสินค้าได้ในระหว่างเวลาที่ไฟฟ้าดับ ในกรณีนี้มีบุคคลที่เกี่ยวข้องกัน 3 ฝ่าย คือ ผู้ที่กระทำละเมิดและก่อให้เกิดความเสียหายต่อสายไฟฟ้า เจ้าของสายไฟฟ้าใต้ดินที่เสียหายซึ่งเป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อทรัพย์สินอันเป็นความเสียหายทางกายภาพ และเจ้าของโรงงานที่ได้รับความเสียหายเนื่องจากการขาดกำไรซึ่งเป็นความเสียหายทางการเงินที่กระทบต่อสถานะทางเศรษฐกิจของเจ้าของโรงงานเท่านั้น ไม่ได้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินอื่นใดของเจ้าของโรงงาน ความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อเจ้าของโรงงานจึงเป็นความเสียหายแบบ pure economic loss บุคคลที่กระทำละเมิดและเจ้าของสายไฟฟ้าที่เสียหายนั้นเป็นคู่กรณีกันตามกฎหมายละเมิด เจ้าของสายไฟฟ้านั้นสามารถเรียกร้องค่าเสียหายจากบุคคลที่ก่อให้เกิดความเสียหายได้ตามกฎหมายละเมิด อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาตามกฎหมายละเมิดเจ้าของโรงงานจะไม่ได้เป็นคู่กรณีโดยตรงกับบุคคลที่ก่อให้เกิด

ความเสียหาย เมื่อเกิดความเสียหายแบบ pure economic loss เช่นนี้จึงต้องพิจารณาว่ากฎหมายละเมิดของแต่ละประเทศนั้นเปิดช่องให้บุคคลที่ไม่ได้เป็นคู่กรณีโดยตรงกับบุคคลที่กระทำละเมิดนั้นสามารถเรียกกร้องค่าเสียหายในความเสียหายแบบ pure economic loss ได้หรือไม่ อย่างไร

3.2.1.2 กรณีที่บุคคลที่ได้รับความเสียหายเป็นคู่กรณี

ในบางกรณีบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการเกิดความเสียหายแบบ pure economic loss นั้นอาจจะมีเพียง 2 ฝ่าย และบุคคลที่ได้รับความเสียหายแบบ pure economic loss นั้นเป็นคู่กรณีกับบุคคลที่ก่อให้เกิดความเสียหาย โดยในกรณีที่ผิดสัญญาไม่ได้แก่ คู่สัญญาฝ่ายที่ผิดสัญญาและคู่สัญญาฝ่ายที่ได้รับความเสียหายแบบ pure economic loss ซึ่งในกรณีที่เกิดขึ้นตามความสัมพันธ์ทางสัญญานั้นจะเกิดในกรณีที่คู่สัญญาฝ่ายหนึ่งนั้นไม่ได้ปฏิบัติการชำระหนี้ให้เป็นไปตามข้อตกลงในสัญญา เช่น A ตกลงทำสัญญาซื้อขายสินค้าจาก B โดยสินค้าดังกล่าว A จะนำไปจำหน่ายให้แก่ลูกค้าของตนต่อไป หากต่อมา B จัดส่งสินค้าล่าช้ากว่าวันที่กำหนดไว้ตามสัญญาอันเป็นกรณีที่ B ผิดสัญญา ผลจากการผิดสัญญานี้ส่งผลให้ A ผู้ซื้อที่รอสินค้าอยู่ต้องสูญเสียรายได้หรือสูญเสียกำไรไปเนื่องจากไม่มีสินค้ามาจำหน่ายให้แก่ลูกค้าของตน หรือต้องถูกลูกค้าปรับเพราะไม่สามารถส่งมอบสินค้าได้ตามสัญญาซื้อขายสินค้าที่ A ทำไว้กับลูกค้า การผิดสัญญาดังกล่าวไม่ได้ก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินอื่นใดของ A ความเสียหายเนื่องจากการขาดกำไรหรือความเสียหายจากการต้องจ่ายค่าปรับตามสัญญานี้เป็นความเสียหายทางการเงินซึ่งจะส่งผลกระทบต่อความร่ำรวยหรือกองทรัพย์สินของ A เท่านั้น ความเสียหายต่อ A นี้จึงมีลักษณะเป็นความเสียหายแบบ pure economic loss ที่เกิดขึ้นเป็นผลจากการไม่ปฏิบัติตามสัญญา

ในกรณีที่เกิดความเสียหายแบบ pure economic loss เนื่องจากการกระทำละเมิดนั้น บุคคลที่เกี่ยวข้อง 2 ฝ่ายซึ่งเป็นคู่กรณีกันตามกฎหมายละเมิด ได้แก่ บุคคลที่ได้กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งหรืองดเว้นกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งที่ก่อให้เกิดความเสียหายอันเป็นการกระทำละเมิด และบุคคลที่ได้รับความเสียหายแบบ pure economic loss โดยในกรณีนี้จะไม่มีการกระทำที่ได้รับความเสียหายทางกายภาพ คือ ความเสียหายต่อทรัพย์สินจากการกระทำนั้น เช่น กรณีที่เกิดการแพร่ระบาดของเชื้อโรคในสัตว์ซึ่งการแพร่ระบาดนั้นเกิดขึ้นเนื่องจากความประมาทเลินเล่อของบริษัทที่ทำการวิจัยเกี่ยวกับเชื้อโรคดังกล่าว หน่วยงานของรัฐได้สั่งปิดตลาดค้าขายสัตว์เพื่อดำเนินการกำจัดเชื้อโรคนั้น ส่งผลให้เกิดความเสียหายต่อผู้ประกอบการในตลาดค้าขายสัตว์ดังกล่าวเนื่องจากต้องขาดรายได้ไปในระหว่างที่หน่วยงานของรัฐสั่งปิดตลาดค้าขายสัตว์ ความเสียหายเนื่องจากการต้องขาดรายได้ของผู้ประกอบการนั้นถือเป็นความเสียหายแบบ pure economic loss เนื่องจากเป็นความเสียหายทางการเงินที่กระทบต่อสถานะทางเศรษฐกิจของผู้ประกอบการนั้นโดยที่ไม่มีความเสียหายต่อทรัพย์สินอื่นใดเกิดขึ้น

3.2.2 ลักษณะของข้อเท็จจริงที่ทำให้เกิดความสูญเสียทางเศรษฐกิจ

3.2.2.1 ความสูญเสียทางเศรษฐกิจที่เกิดจากความเสียหายทางกายภาพของบุคคลอื่น

ความเสียหายลักษณะนี้จะเกิดขึ้นในกรณีการกระทำละเมิดและก่อให้เกิดความเสียหายทางกายภาพ (physical damage) ต่อร่างกายหรือทรัพย์สินของบุคคลหนึ่ง โดยอาจเรียกได้ว่าเป็นผู้เสียหายโดยตรง และความเสียหายทางกายภาพดังกล่าวนี้ได้อีกก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิทธิหรือสถานะทางการเงินของอีกบุคคลหนึ่ง ซึ่งอาจเรียกได้ว่าเป็นผู้เสียหายลำดับรอง โดยนักวิชาการบางท่านได้เรียกกรณีที่เกิดความเสียหายในลักษณะนี้ว่า Relational economic loss¹⁰ หรือ Ricochet loss¹¹ เนื่องจากลักษณะของความเสียหายทางเศรษฐกิจนี้จะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อเกิดความเสียหายทางกายภาพขึ้นแก่บุคคลหนึ่งนั่นเอง แต่อย่างไรก็ตามแม้ว่าความเสียหายทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นนั้นจะเกี่ยวโยงกับความเสียหายทางกายภาพที่เกิดขึ้น แต่ความเสียหายทางเศรษฐกิจลักษณะนี้ไม่ได้เป็นความเสียหายทางเศรษฐกิจแบบ Consequential economic loss เนื่องจากบุคคลที่ได้รับความเสียหายทางเศรษฐกิจนั้นเป็นคนละคนกับบุคคลที่ได้รับความเสียหายทางกายภาพ ดังนั้น เมื่อพิจารณาแล้วกรณีที่เกิดความเสียหายลักษณะนี้ขึ้นนั้นจะมีบุคคลที่เกี่ยวข้องทั้งหมด 3 ฝ่าย ได้แก่ บุคคลที่ได้รับความเสียหายทางกายภาพต่อร่างกายหรือทรัพย์สินโดยตรง บุคคลที่ได้รับความเสียหายแบบ pure economic loss โดยบุคคลนี้จะเป็นผู้ที่ฟ้องศาลเพื่อเรียกร้องค่าเสียหายจากผู้ที่ก่อให้เกิดความเสียหาย และบุคคลที่ก่อให้เกิดความเสียหายทางกายภาพขึ้น

ตัวอย่างของการเกิดความเสียหายในลักษณะนี้ เช่น A ได้ทำสัญญารับลากเรือขนส่งสินค้าของ C ซึ่งเป็นลูกค้าของตน ต่อมา B ได้กระทำการโดยประมาทเลินเล่อทำให้เรือของ C จม ส่งผลให้ A ไม่อาจลากเรือให้ C ได้ ทำให้ A ไม่ได้รับค่าจ้างจากการลากเรื่อนั้น (กรณีตามคดี *La Société Anonyme de Remorquage à Helice v. Bennets*)¹⁰ หรือในกรณีที่ B ได้กระทำการขุดเจาะถนนโดยประมาทเลินเล่อซึ่งส่งผลให้เกิดความเสียหายต่อสายไฟฟ้าใต้ดิน โดยสายไฟฟ้างดงกล่าวเป็นทรัพย์สินของ C นอกจากนี้ยังส่งผลถึงโรงงานของ A เนื่องจากโรงงานของ A นั้นต้องใช้ไฟซึ่งจะส่งมาทางสายไฟฟ้าใต้ดินดังกล่าว ส่งผลให้เครื่องจักรในโรงงานของ A ทำงานไม่ได้ และ A ต้องสูญเสียรายได้ที่จะได้จากการขายสินค้าที่อาจผลิตได้ในระหว่างที่ไฟฟ้าดับ ความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ C นี้เป็นความเสียหายต่อทรัพย์สินคือสายไฟฟ้าใต้ดินซึ่งเป็นความเสียหายทางกายภาพ และความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ A นั้นเป็นความเสียหายเนื่องจากการขาดกำไร ซึ่งถือเป็นความเสียหายแบบ

¹⁰ Robby Bernstein, *Economic Loss*, 3 ed. (London: Sweet & Maxwell, 2013), p. 163.

¹¹ Mauro Bussani and Vernon Palmer, *Pure Economic Loss in Europe*, p. 10.

pure economic loss (กรณีตามคดี *Spartan Steel & Alloys Ltd. v. Martin & Co. Ltd.*) ในกรณีข้างต้นนี้ความเสียหายทางการเงินที่บุคคลหนึ่งได้รับนั้นเกิดขึ้นเพราะเป็นผลมาจากการกระทำโดยประมาทเลินเล่อของบุคคลหนึ่งที่มีต่อบุคคลอีกคนหนึ่ง หรืออาจกล่าวได้ว่าเมื่อมีการกระทำโดยประมาทเลินเล่อและก่อให้เกิดความเสียหายนั้นจะมีทั้งผู้ที่ได้รับความเสียหายทางกายภาพ คือ ความเสียหายต่อร่างกายหรือทรัพย์สิน และผู้ที่ได้รับความเสียหายหรือความสูญเสียทางการเงิน ซึ่งจะเป็นความเสียหายที่กระทบต่อสถานะทางการเงินเท่านั้น

นอกจากนี้ความเสียหายในลักษณะนี้ยังอาจมีในกรณีที่สืบเนื่องมาจากสัญญาจ้างแรงงาน เช่น A เป็นสโมสรฟุตบอล มี C เป็นนักกีฬาตัวหลักของสโมสร หากเกิดกรณีที่ B ขับรถโดยประมาทเลินเล่อและขับรถชน C เป็นเหตุให้ C ได้รับความบาดเจ็บหรือเสียชีวิต (กรณีตามคดี *Torino Calcio spA & Romero* และ คดี *Meroni*) ความบาดเจ็บหรือความตายของ C ซึ่งเป็นนักกีฬาที่มีความสำคัญต่อสโมสรฟุตบอล A นั้นทำให้สโมสร A ได้รับความเสียหายทางการเงินเนื่องจากต้องสูญเสียโอกาสที่จะมีรายได้จากการจำหน่ายบัตรเข้าชมฟุตบอล เนื่องจาก C เป็นนักกีฬาตัวหลักที่บุคคลทั่วไปต่างให้ความสนใจ กรณีนี้เป็นกรณีที่ C ได้รับความเสียหายทางกายภาพ คือ ความเสียหายแก่ชีวิตหรือร่างกาย แต่ความเสียหายที่ A ได้รับนั้นเป็นความเสียหายที่กระทบต่อสถานะทางการเงินของ A เท่านั้น ซึ่งเป็นความเสียหายแบบ pure economic loss

3.2.2.2 ความสูญเสียทางเศรษฐกิจที่เป็นผลจากการไม่สามารถใช้สิทธิตามสัญญาได้

ความเสียหายในลักษณะนี้จะเกิดขึ้นเมื่อผู้ที่กระทำละเมิดก่อให้เกิดความเสียหายต่อร่างกายหรือทรัพย์สินของผู้เสียหาย ซึ่งในกรณีปกตินี้ผู้เสียหายย่อมเป็นบุคคลเดียวเท่านั้นที่ได้รับ ความเสียหายจากการกระทำที่เกิดขึ้น แต่ในบางกรณีนั้นจะมีบุคคลภายนอกได้รับความเสียหายด้วย เนื่องจากสัญญาที่ผู้เสียหายได้ทำขึ้นกับบุคคลภายนอก หรือเป็นกรณีที่ผู้เสียหายและบุคคลภายนอกนั้นมีความสัมพันธ์ที่พิเศษต่อกัน ซึ่งความสัมพันธ์นี้อาจจะไม่ได้เป็นความสัมพันธ์ในลักษณะที่เป็นสัญญา¹² หรือกฎหมายได้กำหนดให้ความเสียหายดังกล่าวนั้นโอนไปยังบุคคลภายนอกที่มีหน้าที่ตามสัญญาต่อผู้เสียหาย โดยหน้าที่ตามสัญญานั้นอาจเป็นกรณีที่บุคคลภายนอกได้รับประกันความเสียหายในทรัพย์สิน หรือเป็นผู้ที่มีผลประโยชน์หรือส่วนได้เสียในทรัพย์สินนั้น โดยส่วนมากกรณีของ

12

Willem H. van Boom, "Pure Economic Loss – a Comparative Perspective," in *Pure Economic Loss*, eds. W.H. van Boom, H. Koziol, and C. A. Witting (Wien/New York: Springer, 2004), p. 38.

การโอนความเสียหายมักจะเกิดขึ้นจากสัญญาเช่าซื้อ สัญญาซื้อขาย สัญญาประกันภัย รวมถึงสัญญาอื่นๆ ที่มีลักษณะเป็นการแบ่งแยกทรัพย์สินหรือออกจากสิทธิในการใช้สอยทรัพย์สินนั้น¹³

ตัวอย่างของการเกิดความเสียหายในลักษณะนี้ เช่น A ทำสัญญาเช่าเหมาเรือแบบมีกำหนดระยะเวลา กับ C ซึ่งเป็นเจ้าของเรือ เมื่อถึงเวลาหนึ่งวันก่อนที่สัญญาเช่าเหมาเรือจะมีผลใช้บังคับ B ได้กระทำการโดยประมาทเลินเล่อทำให้เกิดความเสียหายแก่ใบพัดของเรือลำดังกล่าว เป็นผลให้เรือลำดังกล่าวต้องนำไปซ่อมและทำให้ไม่สามารถใช้งานเรือลำนั้นได้เป็นเวลา 2 สัปดาห์ ในกรณีนี้ A จึงสูญเสียโอกาสที่จะได้ใช้งานเรือลำดังกล่าวตามสัญญาเช่าเหมาเรือแบบมีระยะเวลาที่ได้ทำไว้กับ C ซึ่งจากข้อเท็จจริงข้างต้น C เจ้าของเรือเป็นผู้ที่ได้รับความเสียหายต่อทรัพย์สินอันเป็นความเสียหายทางกายภาพ ซึ่งตามหลักกฎหมายละเมิดนั้น C สามารถเรียกร้องค่าเสียหายในความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ทรัพย์สินของตนได้ และหาก C ต้องนำเรือไปใช้ในกิจการของตนเพื่อหารายได้ ความเสียหายเนื่องจาก C ต้องขาดรายได้นั้นถือเป็นความเสียหายทางเศรษฐกิจอันเนื่องมาจากความเสียหายทางกายภาพ (Consequential economic loss) ซึ่ง C สามารถเรียกร้องจาก B ซึ่งเป็นบุคคลที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินของตนได้ แต่สำหรับกรณีของ A ความเสียหายที่ A ต้องสูญเสียโอกาสในการนำเรือไปใช้ประกอบธุรกิจมีลักษณะเป็นความเสียหายทางเศรษฐกิจเท่านั้น เนื่องจากเมื่อพิจารณาตามข้อเท็จจริงแล้วไม่ได้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินใดๆ ของ A เลย แม้ว่า A จะไม่สามารถใช้งานเรือดังกล่าวได้ตามสัญญา แต่ A นั้นมีสิทธิตามสัญญาเช่าเท่านั้นไม่ได้มีกรรมสิทธิ์เหนือเรือที่เสียหาย A จึงไม่สามารถเรียกร้องค่าเสียหายจาก B ในความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อเรือ ความเสียหายอันเนื่องมาจากการที่ A ไม่สามารถใช้เรือได้นั้นเป็นความเสียหายที่เรียกว่า Loss of use อันเป็นความเสียหายแบบ pure economic loss เนื่องจากเป็นความเสียหายที่กระทบต่อสถานะทางเศรษฐกิจหรือกองทรัพย์สินของ A เท่านั้น และไม่มี ความเสียหายทางกายภาพอื่นใดเกิดขึ้นกับทรัพย์สินของ A เลย (กรณีตามคดี *Robins Dry Dock v. Flint*) หรือเป็นกรณีที่ A ได้ทำสัญญาซื้อขายสินค้าจาก B ซึ่งตามข้อตกลงในสัญญาซื้อขายนั้น ในระหว่างที่สินค้าถูกขนส่งอยู่นั้น กรรมสิทธิ์ในสินค้าจะยังคงอยู่กับผู้ขาย คือ B แต่ความเสี่ยงภัยในความเสียหายที่จะเกิดขึ้นกับสินค้านั้นอยู่กับ A ผู้ซื้อ เมื่อเกิดความเสียหายแก่สินค้าดังกล่าวในระหว่างการขนส่ง ความเสียหายที่จะเกิดขึ้นแก่ B ผู้ขายนั้นจะถูกโอนไปยัง A ผู้ซื้อโดยผลของสัญญา ความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ A อันเป็นความเสียหายในมูลค่าของสินค้าที่เสียหายไปนั้นย่อมเป็นความเสียหายทางเศรษฐกิจ (กรณีตามคดี *Leigh & Silavan Ltd v Aliakmon Shipping Co Ltd (The Aliakmon)*)

13

Mauro Bussani and Vernon Palmer, *Pure Economic Loss: New Horizons in Comparative Law* (Oxon: Routledge-Cavendish, 2009), p. 17.

3.2.2.3 ความสูญเสียทางเศรษฐกิจเนื่องจากบริการสาธารณะหรือสาธารณูปโภค ต้องหยุดให้บริการ (Closure of public services)

ความเสียหายในลักษณะนี้เกิดขึ้นโดยที่ไม่มี ความเสียหายทางกายภาพเกิดขึ้นกับร่างกายหรือทรัพย์สินของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง แต่ความเสียหายทางกายภาพนั้นได้เกิดขึ้นกับทรัพย์สินที่ไม่มีเจ้าของหรือสาธารณะสมบัติของแผ่นดิน เช่น ทางหลวงหรือทางน้ำสาธารณะ ซึ่งบุคคลที่ก่อให้เกิดความเสียหายนั้นได้กระทำการโดยประมาทเลินเล่อและส่งผลให้บุคคลที่มีความจำเป็นต้องใช้ประโยชน์ในสาธารณสมบัติของแผ่นดินนั้นไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้ ความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่บุคคลดังกล่าวนั้นถือว่าเป็นความสูญเสียทางเศรษฐกิจ ซึ่งเมื่อไม่ได้เกิดความเสียหายทางกายภาพแก่ผู้ใด ในกรณีนี้ความเสียหายนั้นจึงเป็นความเสียหายแบบ pure economic loss นั้นเอง

ตัวอย่างของการเกิดความเสียหายในลักษณะนี้ เช่น บุคคลหนึ่งได้กระทำการโดยประมาทเลินเล่อทำให้สารเคมีปนเปื้อนอยู่ในแม่น้ำ ทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องสั่งงดการคมนาคมผ่านแม่น้ำดังกล่าวเพื่อควบคุมการปนเปื้อน ส่งผลให้การคมนาคมทางเรือผ่านทางแม่น้ำนั้นไม่สามารถใช้การได้เป็นเวลา 2 อาทิตย์ ส่งผลให้ผู้ที่ต้องขนส่งสินค้าผ่านทางน้ำภายในประเทศต้องใช้วิธีอื่นในการขนส่งสินค้าซึ่งทำให้เสียค่าใช้จ่ายมากขึ้น นอกจากนี้ผู้ที่ประกอบธุรกิจโดยรอบแม่น้ำดังกล่าวอาจได้รับความเสียหายทางเศรษฐกิจด้วยเช่นกัน (กรณีตามคดี Louisiana ex rel. Guste v. M/V Testbank (The Testbank))

นอกจากนี้ความเสียหายอาจเกิดจากกรณีที่บุคคลหนึ่งประมาทเลินเล่อและทำให้ปศุสัตว์ของตนเองที่ติดโรคหลุดออกจากสถานที่เลี้ยง ส่งผลให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องสั่งปิดตลาดค้าขายปศุสัตว์และเนื้อสัตว์ไว้ชั่วคราวเพื่อป้องกันโรคระบาด ในกรณีนี้ย่อมก่อให้เกิดความเสียหายทางการเงินต่อบุคคลที่เกี่ยวข้องจำนวนมาก เช่น เจ้าของฟาร์มปศุสัตว์ที่ไม่สามารถจำหน่ายปศุสัตว์ของตนได้และเจ้าของร้านอาหารเนื้อที่ไม่สามารถหาเนื้อขายได้ (กรณีตามคดี Weller v. Foot and Mouth Disease Research Inst.)

ความเสียหายในลักษณะนี้นั้นเมื่อมีผู้เสียหายเรียกร้องค่าเสียหายนั้นได้ก่อให้เกิดปัญหาที่ต้องพิจารณาถึงขอบเขตที่บุคคลที่ก่อให้เกิดความเสียหายนั้นต้องรับผิดชอบ เนื่องจากเป็นกรณีที่มีบุคคลที่ได้รับผลกระทบจำนวนมากและปริมาณของความเสียหายนั้นย่อมมีมากเช่นเดียวกัน ศาลจึงต้องสร้างหลักเกณฑ์เพื่อนำมาใช้พิจารณาถึงขอบเขตความรับผิดชอบของผู้ที่ก่อให้เกิดความเสียหายในกรณีนี้

3.2.2.4 ความสูญเสียทางเศรษฐกิจเนื่องจากการให้คำแนะนำที่ผิดพลาด (Negligent misstatement)

ความเสียหายของลักษณะนี้จะเกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบของผู้ที่ประกอบวิชาชีพซึ่งได้ให้คำแนะนำ จัดเตรียมข้อมูล หรือให้บริการที่เกี่ยวข้องกับเรื่องทางการเงินแก่ลูกค้าของตนซึ่งในกรณีปกตินั้นหากบุคคลที่ได้รับคำแนะนำไปนั้นและเป็นผู้สัญญากับผู้ให้คำแนะนำได้รับความเสียหายเนื่องจากการเชื่อถือในคำแนะนำนั้นย่อมสามารถเรียกร้องค่าเสียหายได้ตามความสัญญาระหว่างกัน อย่างไรก็ตามปัญหาจะเกิดขึ้นเมื่อบุคคลภายนอกซึ่งไม่ได้มีความสัมพันธ์ทางด้านสัญญากับผู้ให้คำแนะนำดังกล่าวได้เชื่อถือในคำแนะนำหรือข้อมูลของผู้ที่ประกอบวิชาชีพ ซึ่งหากผู้ให้คำแนะนำนั้นไม่ได้จัดทำคำแนะนำหรือให้คำแนะนำไปโดยใช้ความระมัดระวังตามวิสัยของผู้ที่ประกอบวิชาชีพนั้นพึงมีส่งผลให้คำแนะนำดังกล่าวนั้นผิดพลาด และผลจากการเชื่อถือในคำแนะนำที่ผิดพลาดดังกล่าวนี้ทำให้บุคคลภายนอกที่เชื่อถือได้รับความเสียหาย ซึ่งโดยลักษณะของความเสียหายทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นนี้ไม่ได้เป็นความเสียหายทางเศรษฐกิจที่เป็นผลกระทบมาจากความเสียหายทางทรัพย์สินของบุคคลอื่น หรือไม่ได้เป็นความเสียหายที่โอนมาจากบุคคลอื่นโดยผลของกฎหมายหรือสัญญา แต่เป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นจากกรณีที่ผู้ได้รับความเสียหายนั้นเชื่อถือในคำแนะนำที่บกพร่องและได้กระทำการไปตามคำแนะนำและได้รับความเสียหายจากการกระทำตามคำแนะนำนั้น

ตัวอย่างของการเกิดความเสียหายในลักษณะนี้ เช่น ผู้สอบบัญชีได้ปฏิบัติหน้าที่ในการตรวจสอบบัญชีของบริษัทมหาชนแห่งหนึ่งซึ่งเป็นบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ ผู้สอบบัญชีไม่ได้ใช้ความระมัดระวังในการจัดทำเอกสารรายงานสถานะทางการเงินของบริษัทดังกล่าว ทำให้ในรายงานการสอบบัญชานั้นแสดงให้เห็นถึงกิจการของบริษัทที่มีผลประกอบการดีอันส่งผลทำให้หุ้นของบริษัทมีราคาที่สูงขึ้น และนักลงทุนได้ซื้อหุ้นของบริษัทดังกล่าวโดยคาดหมายว่าจะสามารถทำกำไรจากการซื้อขายหุ้นได้ อย่างไรก็ตามราคาหุ้นของบริษัทในเวลานั้นมีราคาที่สูงกว่ามูลค่าหุ้นที่แท้จริงตามสภาพผลประกอบการของบริษัท ส่งผลให้นักลงทุนได้รับความเสียหายทางการเงินจากกรณีดังกล่าว เนื่องจากต้องซื้อหุ้นของบริษัทนั้นในราคาที่สูงกว่ามูลค่าที่แท้จริง นอกจากนี้ยังรวมถึงกรณีของการให้ข้อมูลที่ผิดพลาดหรือการให้ข้อมูลที่หลอกลวงเกี่ยวกับสถานะทางการเงินของบริษัท (กรณีตามคดี Hedley Byrne & Co. v. Heller & Partners Ltd.) ก็ก่อให้เกิดความรับผิดชอบต่อบุคคลที่ประกอบวิชาชีพเช่นเดียวกัน

3.2.2.5 ความสูญเสียทางเศรษฐกิจเนื่องจากปฏิบัติหน้าที่ที่บกพร่องของผู้ให้บริการทางวิชาชีพ

กรณีที่จะเกิดความเสียหายในลักษณะนี้นั้นมีความคล้ายคลึงกับการเกิดความเสียหายเนื่องจากการให้คำแนะนำที่ผิดพลาด กล่าวคือ เป็นลักษณะของความเสียหายที่เกิดขึ้นเนื่องจากบุคคลที่ประกอบวิชาชีพ เช่น ทนายความ ได้เข้าทำสัญญากับบุคคลคนหนึ่งเพื่อที่จะให้บริการทางวิชาชีพแก่บุคคลคนนั้น อย่างไรก็ตามเนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่ที่บกพร่องของบุคคลนั้น ทำให้กิจการที่จะต้องปฏิบัติให้ลุล่วงเสร็จสมบูรณ์ไปตามสัญญานั้นไม่สำเร็จไปตามที่ตกลงไว้ในสัญญา ซึ่งการบกพร่องในการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวนี้ได้ส่งผลให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลภายนอกที่ไม่ได้เป็นคู่สัญญากับบุคคลที่ให้บริการทางวิชาชีพนั้นด้วย ซึ่งตามหลักนั้นหากคู่สัญญาไม่ปฏิบัติตามการให้ เป็นไปตามที่ได้ตกลงกันไว้ในสัญญานั้นและเกิดความเสียหายขึ้น คู่สัญญาอีกฝ่ายย่อมสามารถใช้สิทธิ เรียกร้องค่าเสียหายได้ตามสัญญา อย่างไรก็ตามในกรณีนี้บุคคลที่ได้รับความเสียหายนั้นเป็น บุคคลภายนอกที่ไม่ได้เป็นคู่สัญญา โดยบุคคลภายนอกที่เสียหายนั้นอาจจะจะเป็นบุคคลที่จะได้รับ ประโยชน์หากในท้ายที่สุดนั้นผู้ให้บริการทางวิชาชีพได้ปฏิบัติตามการให้สำเร็จลุล่วงไปตามสัญญา ความเสียหายที่เกิดขึ้นที่กระทบต่อสถานะทางการเงินของบุคคลภายนอกนั้นจึงเป็นความเสียหายแบบ pure economic loss

ตัวอย่างของการเกิดความเสียหายในลักษณะนี้ เช่น ทนายความได้ทำสัญญาตกลงที่จะแก้ไขพินัยกรรมให้เป็นไปตามเงื่อนไขที่ผู้ทำพินัยกรรมได้กำหนดไว้โดยให้บุตรสาวของผู้ทำ พินัยกรรมมีสิทธิในทรัพย์มรดก อย่างไรก็ตามทนายความคนดังกล่าวนี้ได้ใช้เวลาที่มากเกินไปกว่าปกติ ในการแก้ไขพินัยกรรมให้เป็นไปตามที่ตกลงไว้กับกับผู้ทำพินัยกรรม ทำให้เมื่อผู้ทำพินัยกรรมถึงแก่ ความตายนั้นข้อความในพินัยกรรมยังไม่ได้เปลี่ยนแปลงส่งผลให้บุตรสาวของผู้ทำพินัยกรรมไม่ได้รับ มรดกที่ตนเองสมควรจะได้รับ โดยบุตรสาวของผู้ทำพินัยกรรมนั้นมีสิทธิที่ได้รับทรัพย์มรดกแต่ เนื่องจากการกระทำโดยบกพร่องต่อวิชาชีพของทนายความทำให้บุตรสาวนั้นต้องเสียสิทธิไป ความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อบุตรสาวของผู้ทำพินัยกรรมนั้นจึงเป็นความเสียหายต่อสถานะทางการเงินของ บุตรสาวนั้นอันเป็นความเสียหายแบบ pure economic loss (กรณีตามคดี White v. Jones)

3.2.2.6 ความสูญเสียทางเศรษฐกิจเนื่องจากทรัพย์สินที่ด้อยคุณภาพ

ในบางกรณีนั้นความด้อยคุณภาพของทรัพย์สินสามารถก่อให้เกิดความเสียหายทาง เศรษฐกิจได้เช่นเดียวกัน โดยความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นไม่ได้เกิดจากการใช้ทรัพย์สินที่ชำรุดบกพร่อง และทำให้เกิดความเสียหายซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับความรับผิดชอบในสินค้าที่ชำรุดบกพร่อง แต่กรณีที่เกิด ความเสียหายทางเศรษฐกิจเนื่องจากทรัพย์สินที่ด้อยคุณภาพนั้นจะเป็นกรณีที่ความด้อยคุณภาพของ

ทรัพย์สินทำให้เจ้าของทรัพย์สินนั้นไม่สามารถใช้สอยทรัพย์สินได้อย่างเต็มที่ตามมูลค่าของทรัพย์สินที่ตนเองได้จ่ายไปหรือหากต้องขายทรัพย์สินนั้นออกไปก็ต้องขายไปในราคาต่ำกว่ามูลค่าของทรัพย์สินนั้นตามความเป็นจริง

ตัวอย่างของการเกิดความเสียหายในลักษณะนี้คือ กรณีที่บุคคลหนึ่งได้ซื้อบ้านและในเวลาต่อมาได้เกิดความชำรุดในส่วนโครงสร้างของบ้านอันเป็นผลมาจากการออกแบบและการก่อสร้างที่ไม่เป็นไปตามมาตรฐาน ทำให้เจ้าของบ้านไม่สามารถอยู่อาศัยในบ้านหลังนั้นได้อีกต่อไป และต้องขายบ้านหลังดังกล่าวไปในราคาที่ต่ำกว่าราคาที่จะสามารถขายบ้านหลังนั้นได้หากบ้านหลังนั้นยังอยู่ในสภาพที่ดี ความเสียหายที่เกิดขึ้นเนื่องจากการต้องขายบ้านไปในราคาต่ำเนื่องจากการก่อสร้างบ้านที่ไม่เป็นไปตามมาตรฐานและส่งผลให้บ้านนั้นมีโครงสร้างที่ด้อยคุณภาพนั้นถือเป็นความเสียหายแบบ pure economic loss เนื่องจากความเสียหายนั้นเป็นความเสียหายต่อโครงสร้างภายในบ้านซึ่งส่งผลต่อมูลค่าของบ้านหลังนั้น (กรณีตามคดี Murphy v. Brentwood District Council)

3.3 การพิจารณาให้ค่าเสียหายในความเสียหายแบบ pure economic loss

ตามที่ได้กล่าวมาข้างต้นว่าเมื่อการกระทำโดยประมาทเลินเล่อไม่ได้ก่อให้เกิดเพียงความเสียหายทางกายภาพ (physical loss) ซึ่งได้แก่ความเสียหายต่อร่างกายหรือทรัพย์สินของบุคคลใดบุคคลหนึ่งเพียงเท่านั้น แต่การกระทำโดยประมาทเลินเล่อดังกล่าวยังก่อให้เกิดความเสียหายทางการเงิน (financial loss) ของบุคคลอีกคนหนึ่ง โดยที่ไม่ได้เกิดความเสียหายต่อร่างกายหรือต่อทรัพย์สินของบุคคลนั้นเลย จึงเกิดการฟ้องคดีต่อศาลเพื่อเรียกร้องค่าเสียหายในความเสียหายที่เกิดขึ้น โดยความเสียหายในลักษณะนี้เรียกว่า pure economic loss หรือความเสียหายแบบ pure economic loss ซึ่งความเป็นมาและแนวคิดในการเรียกค่าเสียหายดังกล่าวทั้งในระบบคอมมอนลอว์และระบบซีวิลลอว์สามารถพิจารณาได้ดังนี้

3.3.1 การให้ค่าเสียหายแบบ pure economic loss ในระบบคอมมอนลอว์

แนวคิดเกี่ยวกับการเรียกค่าเสียหายหรือค่าสินไหมทดแทนในความเสียหายที่มีลักษณะเป็นความเสียหายแบบ pure economic loss นี้มีความแตกต่างกันไปในแต่ละประเทศ กล่าวคือ ศาลในบางประเทศนั้นมีแนวโน้มที่จะพิจารณาให้บุคคลที่ได้รับความเสียหายอันเป็นความสูญเสียทางเศรษฐกิจนั้นได้รับการชดเชยเยียวยา แต่สำหรับในบางประเทศนั้นก็มีความคิดว่าศาลไม่ควรพิจารณาให้ค่าเสียหายหรือค่าสินไหมทดแทนให้แก่บุคคลที่ได้รับความเสียหายอันเป็นความสูญเสียทางเศรษฐกิจโดยมีเหตุผล คือ แนวคิดเรื่องคดลิ้นศาล (floodgates problems) กล่าวคือ การที่ให้ผู้ได้รับความเสียหายเนื่องจากความสูญเสียทางเศรษฐกิจนี้ได้รับการชดเชยเยียวยาความเสียหายจะทำ

ให้เกิดการฟ้องร้องคดีเป็นจำนวนมาก และในการกระทำละเมิดในแต่ละครั้งก็จะมี การฟ้องคดีที่ไม่มีการสิ้นสุด¹⁴ เนื่องจากจะมีบุคคลที่ไม่ใช่ผู้เสียหายในคดีละเมิดมากกล่าวอ้างว่าได้รับความเสียหายอันเป็น ความสูญเสียทางเศรษฐกิจ ทำให้เกิดเหตุการณ์การฟ้องคดีเป็นจำนวนมากในข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น เพียงข้อเท็จจริงเดียว นอกจากนี้ยังทำให้บุคคลที่กระทำละเมิดนั้นต้องรับผิดชอบความเสียหายเป็น จำนวนมากอีกด้วย ซึ่งศาลในประเทศอังกฤษมีแนวความคิดในลักษณะนี้

แนวคิดเกี่ยวกับการพิจารณาให้ค่าเสียหายแก่ผู้ที่ได้รับความเสียหายทางเศรษฐกิจ หรือ economic loss ในระบบคอมมอนลอว์ได้มีแนวคิดดังกล่าวเริ่มต้นมาตั้งแต่ศตวรรษที่ 18 เนื่องจากความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำละเมิดของบุคคลหนึ่งนั้นไม่ได้ส่งผลกระทบต่อเฉพาะแต่กับบุคคลที่ได้รับบาดเจ็บหรือเสียชีวิตหรือเจ้าของทรัพย์สินที่เสียหายเท่านั้น แต่มีกลุ่มบุคคลอื่นที่ ได้รับความเสียหายทางการเงิน (financial loss) อีกด้วย ดังนั้นผู้ที่ได้รับความเสียหายทางการเงินนี้ จึงได้ฟ้องบุคคลที่กระทำละเมิดต่อศาลเพื่อเรียกร้องค่าเสียหายในความเสียหายที่เกิดขึ้นจึงเกิดเป็น วิวัฒนาการของการเรียกค่าเสียหายในลักษณะนี้ขึ้น ซึ่งการเรียกร้องค่าเสียหายในความเสียหายแบบ pure economic loss ในระบบคอมมอนลอว์นั้นจะเป็นไปโดยจำกัดเฉพาะตามกฎหมายละเมิด เท่านั้น เนื่องจากตามหลักสัญญาของระบบคอมมอนลอว์นั้นมีหลักการที่สำคัญ คือ สัญญานั้นจะ ผูกพันเฉพาะคู่สัญญาเท่านั้น (Doctrine of privity of contract) ซึ่งตามหลักดังกล่าวนี้ส่งผลให้ บุคคลที่ไม่ได้เป็นคู่สัญญารวมถึงบุคคลที่ไม่ได้ให้ค่าตอบแทนในการทำสัญญา (consideration) นั้นไม่ สามารถเรียกร้องค่าเสียหายที่เกิดขึ้นเนื่องจากการไม่ปฏิบัติตามสัญญาได้ ซึ่งทำให้การเรียกร้อง ค่าเสียหายจากความเสียหายแบบ pure economic loss นั้นเป็นไปโดยจำกัดโดยต้องเรียกร้องตาม กฎหมายละเมิดเท่านั้น โดยมีคดีที่สำคัญที่ศาลได้วางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการเรียกค่าเสียหายในความเสียหายแบบ pure economic loss คือ Cattle v Stockton Waterworks¹⁵ โดยศาลในคดีนี้ได้ สร้างหลัก exclusionary rule หรือหลักการให้ค่าเสียหายแบบจำกัด โดยตามหลักนี้ ศาลได้ปฏิเสธ การให้ค่าเสียหายเพื่อชดใช้เยียวยาความเสียหายแก่บุคคลที่ได้รับความเสียหายทางเศรษฐกิจที่ ปราศจากความเสียหายต่อร่างกายหรือทรัพย์สินอันเกิดจากการกระทำโดยประมาทเลินเล่อของบุคคล อื่น โดยผู้พิพากษา Blackburn J ได้กล่าวไว้ในคำพิพากษาว่าการพิจารณาให้ค่าเสียหายนั้นควร จะต้องเป็นเฉพาะในกรณีที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิด (proximate) และเป็นผลโดยตรง (direct consequence) จากการกระทำโดยมิชอบด้วยกฎหมาย¹⁶ นอกจากนี้ในคดี Ultramares Corp. v

¹⁴ Peter Cane, *Tort Law and Economic Interests*, 2 ed. (Oxford: Oxford University Press, 1996), p. 455.

¹⁵ (1875) LR 10 QB 453.

¹⁶ Peter Cane, *Tort Law and Economic Interests*, p. 457.

Touche¹⁷ ซึ่งเป็นคดีในประเทศสหรัฐอเมริกาที่ศาลได้ตัดสินเกี่ยวกับการให้คำแนะนำที่ผิดพลาด โดยเป็นกรณีที่ผู้สอบบัญชีนั้นจัดทำเอกสารรายงานทางการเงินที่ผิดพลาดส่งผลให้โจทก์ซึ่งเป็นผู้ให้กู้นั้นได้รับความเสียหายแบบ pure economic loss เนื่องจากโจทก์เชื่อถือในข้อความตามเอกสารรายงานทางการเงินของบริษัทหนึ่งของผู้สอบบัญชีจัดทำขึ้นและตัดสินใจให้บริษัทนั้นทำสัญญากู้ยืมเงิน ซึ่งต่อมาบริษัทดังกล่าวล้มละลายทำให้โจทก์ไม่อาจได้รับการชำระหนี้เงินกู้ได้ จึงเป็นกรณีที่โจทก์ได้รับความเสียหายแบบ pure economic loss เนื่องจากการเชื่อถือในคำแนะนำที่ผิดพลาด ซึ่งในกรณีนี้โจทก์ได้ฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายตามกฎหมายละเมิดเพื่อเรียกร้องค่าเสียหายที่เกิดขึ้นเนื่องจากการให้คำแนะนำที่ผิดพลาด (misstatement) ซึ่งคดีนี้ศาลไม่ได้พิจารณาให้ค่าเสียหายแก่โจทก์ โดยให้เหตุผลว่าระหว่างโจทก์และผู้สอบบัญชีนั้นไม่ได้มีความสัมพันธ์ใกล้ชิด ทำให้ผู้สอบบัญชีไม่มีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติด้วยความระมัดระวังต่อโจทก์ ซึ่งเมื่อบุคคลนั้นไม่มีหน้าที่ดังกล่าวจึงไม่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้น ซึ่งผู้พิพากษา Cardozo CJ ได้กล่าวในไว้คำพิพากษาว่าการให้บุคคลได้รับการชดเชยเยียวยาในความเสียหายทางเศรษฐกิจหรือทางการเงินที่ปราศจากความเสียหายต่อทรัพย์สินหรือต่อร่างกายนั้นย่อมทำให้บุคคลที่ก่อให้เกิดความเสียหายนั้นต้องมีความรับผิดชอบที่ไม่อาจคาดการณ์ได้ว่าความรับผิดชอบนั้นมีเพียงใด จะมีจนถึงเวลาใด และจะมีระดับความรับผิดชอบที่มากน้อยเพียงใด และย่อมก่อให้เกิดการฟ้องคดีเพื่อเรียกค่าเสียหายต่อศาลเป็นจำนวนมาก ดังนั้น แนวคิดของศาลในระบบคอมมอนลอว์จึงมีการให้ค่าเสียหายในลักษณะนี้ที่จำกัด ต่อมาได้มีคดี Hedley Byrne & Co Ltd v Heller & Partners Ltd ซึ่งศาลในประเทศอังกฤษนั้นได้มีคำพิพากษาเกี่ยวกับกรณีของการให้คำแนะนำโดยผิดพลาด (Negligent misstatement) ซึ่งผู้ที่ให้คำแนะนำที่ผิดพลาดนั้นเป็นบุคคลผู้ประกอบการวิชาชีพ โดยมีการวางหลักว่าในบางกรณีของการให้คำแนะนำ จำเลยมีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติด้วยความระมัดระวัง คือ จะต้องให้คำแนะนำโดยระมัดระวัง ถ้าการให้คำแนะนำของจำเลยนั้นเป็นไปโดยประมาทเลินเล่อ จำเลยอาจมีความรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดจากความสูญเสียทางเศรษฐกิจได้¹⁸ แนวคิดในการพิจารณาให้ค่าเสียหายในความเสียหายแบบ pure economic loss ของศาลในประเทศอังกฤษนั้นจึงแตกต่างไปตามแต่ละการทำละเมิดแต่ละประเภท โดยหากเป็นการกระทำโดยประมาทเลินเล่อและก่อให้เกิดความเสียหายทางเศรษฐกิจนั้น ศาลอังกฤษจะพิจารณาว่าบุคคลที่กระทำละเมิดและก่อให้เกิดความเสียหายนั้นมีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติด้วยความระมัดระวัง (duty of care) ต่อบุคคลที่ได้รับความเสียหายหรือไม่ ซึ่งหากบุคคลที่กระทำโดยประมาทเลินเล่อนั้นมีหน้าที่ดังกล่าวย่อมต้องมีความรับผิดชอบในความเสียหายทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นและต้องชดเชยค่าเสียหายในความเสียหายดังกล่าว อย่างไรก็ตามศาลอังกฤษนั้นมีแนวทางการพิจารณาในการให้ค่าเสียหายที่

¹⁷ [1931] 255 NY 171, 179.

¹⁸ John Cooke, *Law of Tort*, p. 87.

จำกัด กล่าวคือ ศาลจะพิจารณาว่าระหว่างบุคคลที่กระทำโดยประมาทเลินเล่อกับบุคคลที่ได้รับความเสียหายทางเศรษฐกิจนั้นไม่ได้มีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกันอันจะเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติด้วยความระมัดระวัง นอกจากนี้ในเรื่องของความรับผิดชอบในการกระทำละเมิดเนื่องจากการให้คำแนะนำที่ผิดพลาดนั้นจะมีแนวทางการพิจารณาให้ค่าเสียหายในความเสียหายแบบ pure economic loss ที่แตกต่างออกไป โดยรายละเอียดของการกระทำละเมิดแต่ละประเภทยังจะได้พิจารณาโดยละเอียดในบทถัดไป

3.3.2 การให้ค่าเสียหายแบบ pure economic loss ในระบบซีวิลลอว์

สำหรับความเป็นมาของแนวคิดในการเรียกค่าเสียหายในความเสียหายแบบ pure economic loss ของประเทศในระบบซีวิลลอว์นั้นจะแตกต่างกันไปตามกฎหมายของแต่ละประเทศ เนื่องจากประเทศในระบบซีวิลลอว์นั้นต่างมีบทบัญญัติเกี่ยวกับความรับผิดทางแพ่งเป็นของตนเอง ซึ่งกฎหมายของแต่ละประเทศนั้นย่อมกำหนดหลักเกณฑ์การพิจารณาถึงความรับผิดที่ต่างกันไปตามกฎหมายละเมิดของประเทศฝรั่งเศสนั้นได้กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับความรับผิดไว้อย่างกว้าง โดยกำหนดว่าบุคคลที่กระทำการโดยมิชอบด้วยกฎหมายและก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นแก่บุคคลอื่นนั้นต้องรับผิดในการกระทำละเมิดของตน ซึ่งแตกต่างจากบทบัญญัติกฎหมายละเมิดของประเทศเยอรมนีที่กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวความรับผิดไว้อย่างเฉพาะเจาะจง กล่าวคือ การกระทำละเมิดนั้นจะต้องเป็นกรณีที่กระทำและเกิดความเสียหายต่อสิทธิที่กฎหมายให้ความคุ้มครองเท่านั้น บุคคลที่ได้รับความเสียหายจึงจะสามารถเรียกร้องค่าเสียหายจากบุคคลที่กระทำละเมิดได้ ความแตกต่างของบทบัญญัติเกี่ยวกับความรับผิดตามกฎหมายละเมิดนั้นได้ส่งผลให้การพิจารณาให้ค่าเสียหายในความเสียหายแบบ pure economic loss ของแต่ละประเทศนั้นแตกต่างกันไปด้วย โดยแนวทางของศาลในประเทศฝรั่งเศสนั้นไม่ได้มีบทบัญญัติแห่งกฎหมายห้ามมิให้ผู้เสียหายเรียกค่าเสียหายในความเสียหายทางเศรษฐกิจอันปราศจากความเสียหายทางกายภาพไว้อย่างชัดเจน เนื่องจากกฎหมายของประเทศฝรั่งเศสไม่ได้ระบุถึงสิทธิที่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายไว้อย่างชัดเจน ดังนั้น ตามหลักจึงไม่มีบทบัญญัติที่ห้ามมิให้ศาลให้ค่าเสียหายแก่บุคคลที่ได้รับความเสียหายทางเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียว ศาลจะพิจารณาให้ค่าเสียหายตามหลักกฎหมายละเมิด โดยมีแนวคิดว่าการเยียวยาความเสียหายที่เป็นตัวเงินเพียงอย่างเดียวโดยไม่มี ความเสียหายทางกายภาพเกิดขึ้นนั้นควรเป็นไปตามหลักความรับผิดชอบนอกเหนือไปจากเรื่องสัญญา¹⁹ สำหรับแนวทางของศาลในประเทศเยอรมนีเกี่ยวกับการพิจารณาให้ค่าเสียหายในความเสียหายแบบ pure economic loss นั้น เมื่อพิจารณาตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายละเมิดแล้วพบว่ากฎหมายละเมิดเยอรมันนั้นกำหนดไว้อย่างชัดเจนว่าการกระทำที่ก่อให้เกิด

¹⁹

Mauro Bussani and Vernon Palmer, *Pure Economic Loss in Europe*, p. 123..

ความเสียหายและเกิดเป็นความรับผิดในการกระทำละเมิดนั้นจะต้องเป็นการกระทำต่อสิทธิเด็ดขาด (absolute rights) ที่กฎหมายได้ให้ความคุ้มครองไว้ ซึ่งเมื่อพิจารณาถึงลักษณะของความเสียหายแบบ pure economic loss นั้น โดยหลักความเสียหายที่เกิดขึ้นไม่ได้เป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อสิทธิที่บัญญัติแห่งกฎหมายละเมิดเยอรมันนั้นได้ให้ความคุ้มครองไว้ การเรียกร้องค่าเสียหายดังกล่าวภายใต้กฎหมายละเมิดจึงเป็นไปได้โดยจำกัด แต่อย่างไรก็ตามความเสียหายทางเศรษฐกิจบางประการนั้นศาลเยอรมันอาจพิจารณาได้ว่าเป็นสิทธิที่กฎหมายให้ความคุ้มครอง โดยเป็นสิทธิที่ถูกสร้างขึ้นตามคำพิพากษาของศาล และบุคคลที่ได้รับความเสียหายนั้นสามารถได้รับการชดเชยเยียวยาความเสียหายได้ ซึ่งรายละเอียดเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และแนวคิดในการเรียกค่าเสียหายในความเสียหายแบบ pure economic loss ของแต่ละประเทศนั้นจะได้พิจารณาโดยละเอียดในบทถัดไป

โดยสรุปแล้วแนวคิดของแต่ละประเทศในการพิจารณาให้ค่าเสียหายในความเสียหายแบบ pure economic loss นั้นจะแตกต่างกันไปตามระบบกฎหมายและแนวคิดเกี่ยวกับการพิจารณาให้ค่าเสียหาย กล่าวคือ ตามแนวคิดของประเทศอังกฤษซึ่งเป็นประเทศในระบบกฎหมายคอมมอนลอว์นั้นจะมีแนวคิดที่จำกัด เนื่องจากการพิจารณาความรับผิดของผู้ก่อให้เกิดความเสียหายนั้นตามกฎหมายละเมิดจะต้องพิจารณาว่าบุคคลดังกล่าวมีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติการด้วยความระมัดระวังต่อบุคคลที่ได้รับความเสียหายหรือไม่ ซึ่งหากระหว่างบุคคลทั้งสองฝ่ายนั้นไม่มีหน้าที่ระหว่างกัน ศาลย่อมไม่พิจารณาให้ค่าเสียหายในความเสียหายแบบ pure economic loss นอกจากนี้ในส่วนของประเทศในระบบซีวิลลอว์นั้นจะแตกต่างกันไปตามแต่ละลักษณะของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการให้ค่าเสียหายของแต่ละประเทศและแนวคิดของศาลในประเทศนั้นๆ

บทที่ 4

การให้ค่าเสียหายในความเสียหายแบบ pure economic loss ในกฎหมาย ต่างประเทศ

4.1 หลักกฎหมายในระบบคอมมอนลอว์ : ศึกษากฎหมายอังกฤษ

ประเทศอังกฤษเป็นประเทศในกลุ่มระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ ซึ่งที่มาของกฎหมายในระบบกฎหมายคอมมอนลอว์คือคำพิพากษาของศาล หลักกฎหมายเกี่ยวกับการให้ค่าเสียหายทางแพ่งและการให้ค่าเสียหายในความเสียหายแบบ pure economic loss นั้นไม่ได้ถูกบัญญัติไว้เป็นลายลักษณ์อักษร การศึกษาในประเด็นดังกล่าวนี้จึงต้องศึกษาจากคำพิพากษาที่ได้พัฒนาเรื่อยมาจนเป็นหลักกฎหมาย

ศาลอังกฤษนั้นได้มีการพิจารณาพิพากษาคดีที่เกี่ยวข้องกับการเรียกค่าเสียหายในความเสียหายแบบ pure economic loss ไว้ตั้งแต่ช่วงปี ค.ศ. 1875 เป็นต้นมา จึงจำเป็นต้องศึกษาแนวคิดและการให้เหตุผลของผู้พิพากษาศาลอังกฤษเกี่ยวกับการให้ค่าเสียหายในลักษณะนี้ เพื่อที่จะได้นำมาวิเคราะห์ถึงแนวทางการให้ค่าเสียหายในความเสียหายแบบ pure economic loss ต่อไป

4.1.1 หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการให้ค่าเสียหายตามกฎหมายเรื่องความรับผิดทางแพ่ง

4.1.1.1 หลักเกณฑ์การให้ค่าเสียหายตามหลักกฎหมายสัญญา

กฎหมายสัญญาของอังกฤษมุ่งเน้นเกี่ยวกับเรื่องการปฏิบัติตามข้อสัญญาที่ได้ตกลงกันไว้ตามสัญญาอย่างเคร่งครัดของคู่สัญญา ซึ่งคู่สัญญาฝ่ายที่ไม่ได้ฝ่าฝืนของตกลงตามสัญญาหรือฝ่ายที่ได้ปฏิบัติตามข้อตกลงในสัญญานั้นมีสิทธิบอกเลิกสัญญาและมีสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายจากคู่สัญญาอีกฝ่าย โดยจุดมุ่งหมายของการกำหนดค่าเสียหายทางสัญญา คือ การมุ่งชดเชยชดใช้เยียวยาความเสียหายให้แก่คู่สัญญาที่ได้รับความเสียหายจากการไม่ปฏิบัติตามสัญญาของคู่กรณีอีกฝ่าย โดยค่าเสียหายทางสัญญานั้นจะเป็นการเรียกร้องค่าเสียหายที่เป็นตัวเงิน และไม่ได้รวมถึงกรณีของการให้ค่าเสียหายเชิงลงโทษ นอกเสียจากจะเป็นกรณีที่คู่สัญญาฝ่ายที่สุจริตนั้นได้รับความเสียหายจากการผิดสัญญา ซึ่งลักษณะของการชดใช้เยียวยาความเสียหายนั้นอาจจะแบ่งออกได้เป็น 3 กรณี คือ

1. การเยียวยาความเสียหายโดยคู่สัญญาฝ่ายที่ผิดสัญญาต้องชดใช้ค่าเสียหายให้แก่อีกฝ่ายเพื่อให้อีกฝ่ายนั้นอยู่ในฐานะที่เสมือนว่าไม่มีการผิดสัญญาเกิดขึ้น

2. การเยียวยาความเสียหายโดยทำให้คู่กรณีฝ่ายที่ต้องเสียหายอันเนื่องมาจากการผิดสัญญา นั้นได้กลับคืนสู่สถานะเดิมเสมือนไม่มีการทำสัญญามาก่อน

3. การเยียวยาความเสียหายในลักษณะที่มุ่งหมายที่จะป้องกันไม่ให้เกิดคู่กรณีฝ่ายที่ผิดสัญญา นั้นแสวงหาประโยชน์จากการผิดสัญญาโดยไม่ชอบ โดยการบังคับให้คู่สัญญาฝ่ายนั้นต้องคืนทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดที่ได้รับจากคู่สัญญาฝ่ายหนึ่ง

ทั้งนี้ตามกฎหมายสัญญาของประเทศอังกฤษมีหลักที่สำคัญคือ สัญญาจะผูกพันเฉพาะคู่สัญญาเท่านั้น (Doctrine of privity of contract) กล่าวคือ เฉพาะบุคคลที่เป็นคู่สัญญาเท่านั้นที่จะสามารถฟ้องร้องหรือถูกฟ้องร้องให้ปฏิบัติตามสัญญาหรือเรียกค่าเสียหายตามสัญญาได้เท่านั้น ดังนั้นเมื่อการไม่ปฏิบัติตามสัญญาของคู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งนั้นทำให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลภายนอกที่ไม่ได้เป็นคู่สัญญาหรือไม่ได้สิ่งตอบแทนในการทำสัญญา (consideration) บุคคลภายนอกดังกล่าวย่อมไม่สามารถฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายจากคู่สัญญาฝ่ายที่ผิดสัญญาได้แม้ว่าจะได้รับความเสียหายก็ตาม ซึ่งดังเช่นของกรณีคดี *Beswick v. Beswick*¹ ซึ่งคดีนี้ บุคคลหนึ่งได้ทำสัญญาขายกิจการให้แก่หลานชายของตน โดยหลานชายได้ตกลงที่จะจ่ายเงินให้แก่ผู้ขายเป็นรายสัปดาห์และจะจ่ายให้แก่ภรรยาของผู้ขายหากผู้ขายถึงแก่ความตาย เมื่อผู้ขายถึงแก่ความตายและหลานชายไม่ได้จ่ายเงินให้แก่ภรรยาผู้ขายตามสัญญานั้น ภรรยาของผู้ขายไม่สามารถฟ้องคดีเพื่อเรียกค่าเสียหายได้แม้ว่าจะเป็นบุคคลที่ได้รับประโยชน์จากสัญญาดังกล่าวก็ตาม

อย่างไรก็ตามบุคคลภายนอกที่ไม่ได้เป็นคู่สัญญานั้นอาจได้รับการคุ้มครองตาม Contracts (Rights of Third Parties) Act 1999 โดยตามกฎหมายนี้บุคคลภายนอกสามารถบังคับให้คู่สัญญาปฏิบัติตามข้อตกลงในสัญญาได้หากในข้อสัญญานั้นได้ระบุถึงสิทธิของบุคคลภายนอกไว้อย่างชัดเจนและเมื่อบุคคลภายนอกมีสิทธิบังคับให้คู่สัญญาปฏิบัติตามสัญญาได้ คู่สัญญาจะไม่สามารถตกลงกันเพื่อแก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือยกเลิกข้อสัญญาเพื่อประโยชน์ของบุคคลภายนอกได้เว้นแต่ได้รับความยินยอมของบุคคลภายนอกดังกล่าว²

การกำหนดค่าเสียหาย ศาลอังกฤษได้วางหลักไว้ว่าค่าเสียหายที่จะสามารถเรียกได้นั้นจะต้องเป็นธรรมและสมด้วยเหตุผล โดยพิจารณาว่าเป็นการเรียกร้องจากความเสียหายที่เกิดขึ้นเป็นธรรมดาหรือเกิดขึ้นตามปกติของการไม่ปฏิบัติตามข้อสัญญาหรือการผิดสัญญานั้น และการกำหนดค่าเสียหายของศาลอังกฤษนั้นก็พิจารณาจากความเสียหายที่เกิดขึ้นจริงแก่โจทก์อันเป็น

¹ [1968] AC 58.

² Raymond Youngs, *English, French & German Comparative Law*, p. 552.

ความเสียหายโดยปกติ (normal damage) ที่เกิดขึ้นจากการไม่ปฏิบัติตามสัญญาหรือเกิดจากการผิดสัญญา อย่างไรก็ตามค่าเสียหายนั้นจะไม่รวมถึงผลประโยชน์อื่นใดที่โจทก์อาจจะได้รับซึ่งมีความห่างไกลมากเกินไป

อย่างไรก็ตาม นอกเหนือไปจากความเสียหายปกติที่เกิดจากการไม่ปฏิบัติตามสัญญา ศาลจะพิจารณาให้ค่าเสียหาย ในบางกรณีที่เกิดความเสียหายเนื่องจากพฤติการณ์พิเศษที่มีลักษณะเป็นความเสียหายเนื่องจากการขาดกำไร (loss of profits) หรือความเสียหายเนื่องจากการขาดประโยชน์ที่จะได้รับตามสัญญา (loss of expectation) ศาลอังกฤษอาจพิจารณาให้ค่าเสียหายแก่คู่สัญญาที่ได้รับค่าเสียหายได้ โดยศาลในคดี Hadley v. Baxendale³ ได้สร้างหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการพิจารณาว่าความเสียหายที่เป็นผลจากการผิดสัญญาในลักษณะใดที่สามารถเรียกค่าเสียหายได้ ข้อเท็จจริงในคดีนี้ คือ โจทก์ซึ่งเป็นเจ้าของโรงสีประกอบธุรกิจเกี่ยวกับการแปรรูปแปรรูปเมล็ดธัญพืชให้เป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ เช่น แป้ง รำข้าว เนื่องจากเครื่องมือในโรงสีของโจทก์เกิดความเสียหาย โจทก์จึงได้นำมาจ้างให้บริษัท W จัดทำเครื่องมือชิ้นนั้นขึ้นใหม่ ซึ่งบริษัท W ได้ขอให้โจทก์ส่งเครื่องมือชิ้นที่ชำรุดมาให้เพื่อนำมาใช้เป็นแบบในการทำเครื่องมือชิ้นใหม่ โจทก์จึงได้ทำสัญญาว่าจ้างจำเลยซึ่งประกอบธุรกิจเป็นผู้ขนส่งให้ขนส่งเครื่องมือชิ้นนั้นไปให้แก่บริษัท W จำเลยนั้นไม่สามารถขนส่งอุปกรณ์ดังกล่าวไปให้แก่บริษัท W ได้ในเวลาที่กำหนดไว้ส่งผลให้เกิดความเสียหายต่อกิจการของโจทก์ โจทก์จึงฟ้องเรียกค่าเสียหายจากจำเลยในความเสียหายที่เกิดขึ้นเนื่องจากการขาดกำไร (loss of profits) ที่เป็นผลมาจากการขนส่งที่ล่าช้า

ศาลอังกฤษได้มีคำพิพากษาในคดีนี้ว่า จำเลยนั้นไม่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดจากการขาดกำไรที่โจทก์ได้เรียกร้อง เนื่องจากความเสียหายที่จำเลยต้องรับผิดชอบนั้นจะต้องเป็นความเสียหายที่จำเลยสามารถคาดเห็นได้ในเวลาที่ทำสัญญา หรือโจทก์ต้องได้แจ้งให้จำเลยทราบถึงพฤติการณ์พิเศษ (special circumstances) นั้น ซึ่งข้อเท็จจริงตามคดีนี้ที่คู่สัญญาได้ส่งอุปกรณ์ไปเพื่อนำไปซ่อมแซมนั้นไม่ได้เป็นการชี้ให้เห็นว่าจะเกิดความเสียหายเนื่องจากการขาดกำไรแก่คู่สัญญาฝ่ายนั้นในกรณีที่จำเลยนั้นไม่สามารถขนส่งสินค้าไปถึงได้ตามเวลาที่กำหนดไว้ตามสัญญา ดังนั้นจำเลยจึงไม่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายเนื่องจากการขาดกำไรอันเป็นผลมาจากการขนส่งที่ล่าช้าเนื่องจากความเสียหายดังกล่าวนั้นจำเลยไม่อาจคาดเห็นได้

ดังนั้น หลักกฎหมายที่ศาลอังกฤษได้สร้างขึ้นจากคำพิพากษานี้ คือ ในกรณีที่เกิดความเสียหายพิเศษที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากการผิดสัญญานั้น ลักษณะของความเสียหายที่คู่สัญญา

³ (1854) 156 ER 145.

ฝ่ายที่ได้รับความเสียหายนั้นจะสามารถเรียกร้องค่าเสียหายได้นั้นจะต้องมีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งต่อไปนี้⁴

- เป็นความเสียหายตามปกติที่เกิดขึ้นได้จากการผิดสัญญา ซึ่งความเสียหายตามปกตินี้คู่สัญญาอีกฝ่ายนั้นย่อมสามารถคาดเห็นถึงความเสียหายนั้นได้ หรือ
- เป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นเนื่องจากสถานการณ์พิเศษซึ่งเป็นกรณีที่คุณคู่สัญญาทั้งสองฝ่ายนั้นควรรู้อยู่ ณ เวลาที่ทำสัญญาเวลา เช่น กรณีของความเสียหายเนื่องจากการขาดกำไรนั้น คู่สัญญาฝ่ายที่ผิดสัญญาต้องรับผิดชอบใช้ค่าเสียหายต่อเมื่อรู้ถึงความคาดหมายในผลกำไรของคู่สัญญาอีกฝ่าย

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาถึงลักษณะของความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่โจทก์ในคดี *Hadley v. Baxendale* นั้นพบว่าลักษณะของความเสียหายที่เกิดขึ้นเป็นความเสียหายที่เกิดจากการขาดกำไร ซึ่งการขาดกำลัมนั้นถือเป็นความเสียหายทางการเงินที่กระทบต่อสถานะทางเศรษฐกิจของโจทก์ ดังนั้นความเสียหายในคดีนี้จึงอาจพิจารณาได้ว่ามีลักษณะเป็นความเสียหายแบบ pure economic loss จึงอาจพิจารณาได้ว่ากฎหมายสัญญาของอังกฤษนั้นเปิดช่องให้บุคคลที่ได้รับความเสียหายทางเศรษฐกิจนั้นสามารถเรียกร้องค่าเสียหายได้โดยมีเงื่อนไขว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นจะต้องเป็นความเสียหายที่คุณคู่สัญญาฝ่ายที่ผิดสัญญาสามารถคาดเห็นได้ในขณะที่ทำสัญญา อย่างไรก็ตามการเรียกร้องค่าเสียหายในลักษณะนี้ก็ยังคงจำกัดอยู่บนพื้นฐานของหลักที่ว่าสัญญานั้นจะผูกพันเฉพาะกับคู่สัญญาเท่านั้น ซึ่งทำให้บุคคลภายนอกที่ไม่ได้เป็นคู่สัญญาแต่ได้รับความเสียหายเนื่องมาจากการไม่ปฏิบัติตามสัญญาหรือการผิดสัญญาของคุณคู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งนั้นไม่สามารถเรียกร้องค่าเสียหายที่มีลักษณะเป็นความเสียหายแบบ pure economic loss ได้

4.1.1.2 หลักเกณฑ์การให้ค่าเสียหายตามหลักกฎหมายละเมิด

กฎหมายละเมิดนั้นไม่ได้มีการบัญญัติหลักเกณฑ์ของการกระทำละเมิดไว้เป็นลายลักษณ์อักษร แต่จะเป็นกรณีของกฎหมายซึ่งมีที่มาจากแนวคำพิพากษาของศาล (case law) โดยตามแนวคิดของอังกฤษนั้น ละเมิดคือการกระทำผิดในทางแพ่งที่บุคคลหนึ่งได้กระทำต่อบุคคลอีกบุคคลหนึ่ง ซึ่งไม่ว่าจะเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลก็ตาม โดยหัวใจสำคัญในเรื่องละเมิดก็คือมีการกระทำที่กระทบต่อสิทธิที่กฎหมายให้ความคุ้มครอง ซึ่งการกระทำนั้นได้ก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นแก่

⁴ Raymond Youngs, *English, French & German Comparative Law*, p. 645.

สิทธิที่กฎหมายได้ให้ความคุ้มครองดังกล่าว โดยสิทธิที่กฎหมายละเมิดให้ความคุ้มครองนั้นสามารถพิจารณาได้ดังนี้⁵

1. สิทธิของบุคคล (Personal security) คือ ชีวิต ร่างกาย อนามัย รวมถึงชื่อเสียง
2. สิทธิในทรัพย์สิน (Interest in property) โดยทรัพย์สินนั้นสามารถแบ่งออกได้เป็นที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์ และทรัพย์สินส่วนบุคคล
3. สิทธิในทางเศรษฐกิจ (Economic interests)

การแบ่งลักษณะของสิทธิที่กฎหมายได้ให้ความคุ้มครองและจากพัฒนาการของกฎหมายละเมิดในระบบคอมมอนลอว์นั้นซึ่งมีจุดเริ่มต้นจากระบบหมายของศาลนั้นทำให้ความรับผิดชอบทางละเมิดในระบบคอมมอนลอว์นั้นได้มีการแบ่งลักษณะของการกระทำละเมิดไว้เป็นแต่ละเรื่อง โดยเฉพาะ ไม่มีการกำหนดเป็นลักษณะทั่วไปของการกระทำละเมิด ซึ่งมีความแตกต่างจากกฎหมายละเมิดในระบบซีวิลลอว์ที่มีบทบัญญัติในเรื่องละเมิดไว้เป็นหลักเกณฑ์กว้างๆ โดยไม่ได้กำหนดโดยเฉพาะเจาะจงว่าการกระทำใดเป็นความผิดฐานละเมิด โดยในระบบคอมมอนลอว์นั้น การกระทำในลักษณะต่างๆ ที่มีความผิดฐานละเมิดนั้นสามารถพิจารณาได้ดังนี้⁶

1. การละเมิดสิทธิของบุคคลนั้นจะเป็นในลักษณะของการข่มขู่ประทุษร้าย (Assault) การทำร้ายร่างกาย (Battery) การคุมขังโดยมิชอบ (False imprisonment) การกระทำละเมิดโดยประมาทเลินเล่อ (Negligence) และการกล่าวข้อความที่มุ่งทำให้ผู้อื่นเสื่อมเสีย เช่น การหมิ่นประมาท การดูหมิ่น (Defamation) ซึ่งการกระทำละเมิดที่เป็นการกระทำผิดต่อสิทธิของบุคคลนั้นเป็นการกำหนดไม่ให้บุคคลหนึ่งไปก่อความเสียหายแก่บุคคลอื่น โดยลักษณะของการละเมิดต่อสิทธิของบุคคลนั้นได้รับการพัฒนาเรื่อยมาตามบริบทของสังคม เช่น การให้ค่าเสียหายในความเสียหายต่อจิตใจ (Psychiatric damage) ซึ่งเกิดจากการประสบเหตุการณ์ร้ายแรง รวมถึงแนวความคิดเกี่ยวกับคุ้มครองสิทธิในความเป็นส่วนตัว (Privacy)

2. การกระทำละเมิดต่อสิทธิในทรัพย์สิน ซึ่งทรัพย์สินนั้นสามารถแบ่งออกได้เป็นที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์ และทรัพย์สินส่วนบุคคล การกระทำละเมิดต่อสิทธิในที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์นั้นจะเป็นในลักษณะของการก่อความเดือดร้อนรำคาญ (Private nuisance/Public nuisance) และการบุกรุกเข้าไปในที่ดิน (Trespass to land) สำหรับการกระทำละเมิดต่อทรัพย์สินส่วนบุคคลนั้นจะเป็นไปในลักษณะของการละเมิดต่อสิทธิในทรัพย์สิน (Trespass to goods) และการ

⁵ John Cooke, *Law of Tort*, p. 5.

⁶ *Ibid.*, 5 - 6.

เบี้ยดบังทรัพย์สินของผู้อื่นมาเป็นของตน (Conversion) รวมถึงกรณีที่ทรัพย์สินนั้นถูกทำให้เสียหาย เนื่องจากการกระทำโดยประมาทเลินเล่อของผู้อื่น (Negligence)

3. การกระทำละเมิดต่อสิทธิในทางเศรษฐกิจอาจเรียกได้ว่าเป็นการกระทำละเมิดในทางเศรษฐกิจ (Economic torts) ซึ่งการกระทำละเมิดต่อสิทธิในทางเศรษฐกิจนั้นจะทำให้เกิดความเสียหายทางเศรษฐกิจ ซึ่งกฎหมายละเมิดนั้นได้ให้ความคุ้มครองในสิทธิในทางเศรษฐกิจอย่างจำกัด เนื่องจากแนวความคิดในทางคอมมอนลอว์นั้นไม่ได้แยกลักษณะของการประกอบธุรกิจที่ชอบหรือไม่ชอบด้วยกฎหมายออกจากกันอย่างชัดเจน

เมื่อบุคคลได้รับความเสียหายจากการกระทำละเมิดของบุคคลอื่นนั้น ย่อมมีสิทธิที่จะนำคดีขึ้นสู่ศาลเพื่อเรียกร้องค่าเสียหายอันเนื่องมาจากการที่สิทธิที่กฎหมายคุ้มครองดังกล่าวนั้นได้ถูกล่วงละเมิดไป นอกจากนี้การเยียวยาความเสียหายในทางละเมิดก็อาจจะเป็นกรณีที่ศาลมีคำสั่งให้ผู้กระทำละเมิดได้กระทำการบางอย่าง หรืองดเว้นจากการกระทำบางอย่าง โดยวัตถุประสงค์ของกฎหมายละเมิดในระบบคอมมอนลอว์ คือ การชดใช้เยียวยาความเสียหายให้แก่บุคคลที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำละเมิดและการป้องปรามการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งด้วยวัตถุประสงค์ในด้านของการป้องปรามนั้นจึงทำให้ศาลในระบบคอมมอนลอว์นั้นสามารถตัดสินในเรื่องค่าเสียหายเชิงลงโทษได้ด้วย

ความรับผิดในการกระทำละเมิดเนื่องจากการกระทำโดยประมาทเลินเล่อ (Negligence) นั้นเป็นความรับผิดในทางละเมิดที่ต้องนำมาพิจารณาในกรณี เนื่องจากความสูญเสียทางเศรษฐกิจนั้นโดยส่วนมากจะเกิดขึ้นเนื่องจากการกระทำโดยประมาทเลินเล่อของบุคคลหนึ่งที่ได้กระทำต่อบุคคลหรือทรัพย์สินของผู้อื่นและได้ก่อให้เกิดความเสียหายทางเศรษฐกิจขึ้นต่อบุคคลอื่น ซึ่งตามกฎหมายอังกฤษนั้น การที่โจทก์จะฟ้องจำเลยในคดีละเมิดจากการกระทำโดยประมาทเลินเล่อ นั้น โจทก์จะต้องพิสูจน์ให้ศาลเห็นใน 3 ประเด็นคือ⁷

1. จำเลยมีหน้าที่ต่อโจทก์ที่จะต้องปฏิบัติกรด้วยความระมัดระวัง (Duty of care) ซึ่งการที่จะพิจารณาว่าจำเลยนั้นมีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติกรด้วยความระมัดระวังหรือไม่นั้นต้องพิจารณาตาม หลัก Neighbour Principle และ Three-stage Test ตามแนวคำพิพากษาของศาลอังกฤษซึ่งได้วางหลักเกณฑ์การพิจารณาไว้ว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อโจทก์จะต้องเป็นความเสียหายที่จำเลยสามารถคาดเห็นในขณะที่กระทำการโดยประมาทเลินเล่อได้ว่าโจทก์จะ

⁷ Ibid., 33.

ได้รับความเสียหายจากการกระทำของตน (Foreseeability) ความสัมพันธ์ระหว่างโจทก์และจำเลยนั้นมีความใกล้ชิดอย่างเพียงพอ (Proximity) และการกำหนดให้จำเลยมีหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติด้วยความระมัดระวังนั้นเป็นไปอย่างยุติธรรม เป็นธรรม และมีเหตุอันควร (Fair, just and reasonable)⁸

2. จำเลยฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติด้วยความระมัดระวังดังกล่าว หรือจำเลยไม่สามารถปฏิบัติทำให้เป็นไปตามมาตรฐานของการกระทำโดยระมัดระวังดังกล่าว (Standard of care)
3. โจทก์ได้รับความเสียหายเนื่องจากการกระทำของจำเลย ซึ่งความเสียหายนั้นจะต้องไม่ห่างไกลจากการกระทำของจำเลยมากเกินไป กล่าวคือ จะต้องมีความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำของจำเลยและความเสียหายที่โจทก์ได้รับ

สิ่งที่สำคัญในการพิสูจน์ถึงความรับผิดชอบของจำเลยในการกระทำโดยประมาทเลินเล่อ คือ การที่โจทก์ต้องพิสูจน์ว่าจำเลยนั้นมีหน้าที่ต่อโจทก์ที่จะต้องปฏิบัติด้วยความระมัดระวัง (Duty of care) ซึ่งในการพิจารณาในแต่ละคดีนั้น การที่ศาลจะชี้ให้เห็นว่าคู่กรณีนั้นมีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติโดยระมัดระวังหรือไม่นั้นศาลอังกฤษจะพิจารณาว่าการมีหน้าที่ดังกล่าวนั้นเกิดขึ้นเนื่องจากบุคคลนั้นสามารถคาดเห็นได้ว่าการกระทำของตนดังกล่าวจะก่อให้เกิดความเสียหาย หรือบุคคลนั้นมีหน้าที่เนื่องจากการกระทำและผลที่เกิดความเสียหายนี้มีความสัมพันธ์กันอย่างเพียงพอ โดยในอดีตนั้นความรับผิดชอบเนื่องจากการกระทำโดยประมาทเลินเล่อนั้นจะต้องอยู่ภายใต้การมีความสัมพันธ์บางประการระหว่างคู่กรณี เช่น ความสัมพันธ์แบบแพทย์ – ผู้ป่วย ความสัมพันธ์แบบผู้ขับรถขนส่ง – คนโดยสาร เป็นต้น ต่อมานั้น เมื่อลักษณะของการกระทำโดยประมาทเลินเล่อนั้นมีความซับซ้อนขึ้น รวมทั้งมีคู่กรณีที่เข้ามาเกี่ยวข้องมากกว่า 2 ฝ่าย โดยแต่ละฝ่ายนั้นอาจจะไม่มีความพันกันมาก่อนเลยก็ได้ ในกรณีนี้จึงต้องมีการพัฒนาหลักเกณฑ์เพื่อนำมาใช้พิจารณาว่าการกระทำโดยประมาทเลินเล่อนั้นก่อให้เกิดความรับผิดทางละเมิดหรือไม่ ซึ่งหลักเกณฑ์ในเรื่องนี้ได้มีการพัฒนามาจากคำพิพากษาในคดี Donoghue v Stevenson⁹ โดยศาลอังกฤษได้สร้างหลัก Neighbour Principle ขึ้นมาเพื่อใช้พิจารณาว่าบุคคลมีความสัมพันธ์ที่จะก่อให้เกิดหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติด้วยความระมัดระวังหรือไม่อย่างไร โดยบุคคลที่ไม่มีนิติสัมพันธ์ตามสัญญาต่อกันนั้นอาจจะต้องรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นภายใต้ความรับผิดชอบในการกระทำโดยประมาทเลินเล่อตามกฎหมายละเมิด

⁸ Walter van Garven, Jeremy Lever, and Pierre Larouche, *Common Law of Europe Casebooks Tort Law*, p. 53.

⁹ [1932] AC 562.

ตามกฎหมายอังกฤษนั้น การกระทำละเมิดเนื่องจากความประมาทเลินเล่อนั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองสิทธิของบุคคลในทางชีวิต ร่างกาย รวมถึงสิทธิทางทรัพย์สินและสิทธิในทางเศรษฐกิจ ซึ่งสิทธิในทางเศรษฐกิจนั้นหากได้รับความเสียหายเนื่องจากผู้กระทำละเมิดได้กระทำต่อร่างกายหรือทรัพย์สิน ย่อมสามารถที่จะได้รับการชดเชยเยียวยาจากผู้กระทำละเมิด เช่น ความเสียหายเนื่องจากการขาดรายได้เนื่องจากถูกทำร้ายร่างกาย เป็นค่าเสียหายเรียกจากความสูญเสียทางเศรษฐกิจที่สามารถเรียกร้องจากจำเลยได้

4.1.2 ความเป็นมาและวิวัฒนาการของการให้ค่าเสียหายในความเสียหายแบบ pure economic loss

ตามกฎหมายอังกฤษนั้น บุคคลที่ได้รับความเสียหายที่เป็นความสูญเสียทางเศรษฐกิจอาจได้รับการชดเชยเยียวยาความเสียหายนั้นได้หากเป็นกรณีที่มีกฎหมายบัญญัติให้สิทธิในการดำเนินคดีฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายไว้ หรือบุคคลที่ได้รับความเสียหายทางเศรษฐกิจนั้นอาจฟ้องร้องคดีเพื่อเรียกค่าเสียหายจากคู่สัญญาได้ในกรณีที่มีสัญญาระหว่างกันตามหลักที่สัญญาจะมีผลผูกพันเฉพาะคู่สัญญาเท่านั้น¹⁰ อย่างไรก็ตามหากบุคคลที่ได้รับความเสียหายทางเศรษฐกิจนั้นไม่มีความสัมพันธ์ทางด้านสัญญากับบุคคลที่ก่อให้เกิดความเสียหายตามหลักกฎหมายสัญญานั้นบุคคลดังกล่าวก็จะไม่สามารถเรียกค่าเสียหายในความเสียหายทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นได้ เนื่องจากตามกฎหมายสัญญาของประเทศอังกฤษนั้นให้ความสำคัญกับหลักสัญญานั้นจะมีผลระหว่างคู่สัญญาเท่านั้น (Privity of contract) ด้วยเหตุนี้จึงเกิดแนวความคิดการนำหลักกฎหมายละเมิดมาปรับใช้ในการฟ้องร้องคดีเพื่อเรียกค่าเสียหายทางเศรษฐกิจในกรณีที่บุคคลที่ได้รับความเสียหายและบุคคลที่ก่อให้เกิดความเสียหายนั้นไม่ได้มีนิติสัมพันธ์ตามสัญญาต่อกัน นอกจากนี้ในกรณีของการกระทำละเมิด เช่น การกระทำโดยประมาทเลินเล่อและก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นและการฝ่าฝืนหน้าที่ตามกฎหมาย ตามหลักกฎหมายละเมิดของอังกฤษนั้น หน้าที่ที่ต้องปฏิบัติด้วยความระมัดระวังของจำเลยที่มีต่อผู้เสียหายนั้นจะจำกัดอยู่แค่ต้องไม่กระทบและก่อให้เกิดความเสียหายหรือความบาดเจ็บเท่านั้น จำเลยไม่มีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติด้วยความระมัดระวังเพื่อไม่ให้เกิดความเสียหายแบบ pure economic loss ซึ่งอาจกล่าวได้ว่ากฎหมายละเมิดอังกฤษนั้นมีเพื่อคุ้มครองสิทธิทางร่างกายและทรัพย์สินเท่านั้น เช่น ความเสียหายเนื่องจากการขาดกำไรเนื่องจากใช้ทรัพย์สินไม่ได้นั้น

¹⁰ John Cooke, *Law of Tort*, p. 38.

บุคคลที่จะสามารถฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายได้จะต้องเป็นบุคคลที่มีสิทธิตามสัญญาที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินนั้นๆ เท่านั้น¹¹

เมื่อเกิดความเสียหายซึ่งมีลักษณะเป็นความสูญเสียทางเศรษฐกิจ บุคคลที่สามารถฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายในความสูญเสียทางเศรษฐกิจได้จะต้องมีนิติสัมพันธ์กับบุคคลที่ก่อให้เกิดความเสียหายนั้น กล่าวคือ ต้องมีสัญญาระหว่างผู้เสียหายและผู้ก่อให้เกิดความเสียหาย ดังนั้น บุคคลที่ไม่มีความสัมพันธ์ทางสัญญากับผู้ก่อให้เกิดความเสียหายนั้นจึงไม่สามารถฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายได้ ซึ่งต่อมานั้นได้มีแนวคิดว่าจะนำหลักกฎหมายเรื่องละเมิดมาใช้กับการฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายในลักษณะนี้ เนื่องจากการนำหลักเรื่องสัญญามาเป็นฐานในการฟ้องคดีจะเป็นการจำกัดให้ผู้เสียหายที่สามารถฟ้องคดีบังคับตามสัญญาได้นั้นมีเฉพาะบุคคลที่เป็นคู่สัญญากับผู้ก่อให้เกิดความเสียหายเท่านั้น และการบังคับตามสัญญานั้นมีเงื่อนไขที่สำคัญคือคู่สัญญานั้นจะต้องได้ให้ค่าตอบแทนในการทำสัญญา (Consideration) ซึ่งกรณีที่เกี่ยวข้องกับความสูญเสียทางเศรษฐกิจนั้นโดยส่วนใหญ่แล้วบุคคลที่เกี่ยวข้องจะมีทั้งหมด 3 ฝ่าย คือ

1. บุคคลที่ถูกกระทำละเมิดต่อร่างกายหรือทรัพย์สินซึ่งเป็นความเสียหายทางกายภาพ
2. บุคคลที่กระทำละเมิดและก่อให้เกิดความเสียหายขึ้น
3. ผู้ที่ได้รับความเสียหายในลักษณะที่เป็นความสูญเสียทางเศรษฐกิจ ซึ่งความสูญเสียทางเศรษฐกิจนี้จะเข้าไปในลักษณะที่เกิดจากความเสียหายทางกายภาพ (Consequential economic loss) และกรณีที่ปราศจากความเสียหายทางกายภาพ (Pure economic loss)

ความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่บุคคลฝ่าย 3 นั้นตามที่ได้กล่าวไปข้างต้นว่าเสียหายนี้จะ เป็นความเสียหายที่เกี่ยวกับสิทธิทางเศรษฐกิจ คือ ความร่ำรวยของบุคคลนั้น ซึ่งอาจได้รับความเสียหายเนื่องจากการขาดรายได้ การขาดกำไร หรือการไม่สามารถใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินบางอย่างได้ซึ่งทำให้รายได้ของบุคคลนั้นลดลงไป เป็นต้น อย่างไรก็ตามในกรณีที่ผู้ได้รับความเสียหายที่เป็นความสูญเสียทางเศรษฐกิจนี้ไม่ได้เป็นผู้ที่ได้รับความเสียหายทางกายภาพ คือ ไม่ได้เป็นผู้ที่ถูกกระทำละเมิดโดยตรงและเกิดความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย หรือทรัพย์สิน ซึ่งการฟ้องคดีเพื่อให้ได้รับการชดเชยเยียวยาความเสียหายนั้นจะเป็นไปโดยจำกัด เนื่องจากการฟ้องคดีเพื่อเรียกค่าเสียหายจากการ

¹¹

Jacobus Gregorius, Jozef Rinkes, and Geoffrey Howard Samuel, Contractual and Non-Contractual Obligations in English Law : Systematic Analysis of the English Law of Obligations in the Comparative Context of the Netherlands Civil Code, pp. 226 - 227.

กระทำโดยประมาทเลินเล่อ นั้น โจทก์จะต้องพิสูจน์ให้ได้ว่าจำเลยมีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติตามด้วยความระมัดระวังต่อโจทก์ ซึ่งจำเลยไม่ได้ปฏิบัติตามหน้าที่ดังกล่าวหรือไม่ปฏิบัติตามให้เป็นไปตามมาตรฐานของการกระทำโดยระมัดระวังอันก่อให้เกิดความเสียหายขึ้น และความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นจะต้องไม่ห่างไกลจากการกระทำโดยประมาทเลินเล่อของจำเลย ซึ่งในคดีส่วนมากที่เกิดขึ้นโจทก์ไม่สามารถพิสูจน์ให้ศาลเห็นถึงเงื่อนไขดังกล่าวได้ว่าจำเลยนั้นมีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติตามด้วยความระมัดระวังต่อโจทก์ และจะเห็นได้ว่าศาลในประเทศอังกฤษนั้นมีแนวความคิดว่าความเสียหายในลักษณะนี้ไม่สามารถฟ้องร้องเพื่อเรียกค่าสินไหมทดแทนได้

นอกจากนี้ในบางกรณีแม้ความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นจะเป็นความเสียหายแบบ pure economic loss ซึ่งไม่สามารถเรียกร้องได้ตามกฎหมายละเมิดของอังกฤษ เช่น กรณีของการปิดถนนเพื่ออำนวยความสะดวกแก่การดับเพลิง โดยผลของการปิดถนนนี้ส่งผลกระทบต่อสถานที่ประกอบธุรกิจของโจทก์ ทำให้โจทก์ต้องหยุดการดำเนินกิจการชั่วคราวอันทำให้ต้องขาดรายได้หรือขาดกำไรในช่วงเวลาดังกล่าว โจทก์จึงฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายจากจำเลยซึ่งเป็นผู้ที่ทำการกระทำโดยประมาทเลินเล่อและก่อให้เกิดเพลิงไหม้ ซึ่งในกรณีนี้ศาลจะยกฟ้องโจทก์เนื่องจากความเสียหายดังกล่าวนี้เป็นความเสียหายทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นโดยปราศจากความเสียหายทางกายภาพคือความเสียหายต่อร่างกายหรือทรัพย์สินนั่นเอง ซึ่งโจทก์อาจได้รับการชดเชยเยียวยาความเสียหายได้ในกรณีที่โจทก์ฟ้องตามกฎหมายละเมิดในลักษณะของการรบกวน (Tort of Nuisance)

อย่างไรก็ตามคำพิพากษาของศาลฎีกาประเทศแคนาดาซึ่งเป็นหนึ่งประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์นั้นได้พิจารณาให้ค่าเสียหายในความเสียหายแบบ pure economic loss โดยเป็นคำพิพากษาในคดี Canadian National Railway Co. v. Norsk Pacific Steamship Co. Ltd.¹² ซึ่งมีข้อเท็จจริงคือ เรือลากจูงของจำเลยได้ชนสะพาน โดยสะพานดังกล่าวเป็นทรัพย์สินของ Public Works Canada โจทก์เป็นผู้ให้บริการรถไฟซึ่งได้ทำสัญญาเพื่อใช้ทางรถไฟดังกล่าวกับเจ้าของสะพาน และมีเส้นทางที่ต้องเดินทางผ่านทางรถไฟบนสะพานนี้ ผลจากความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่สะพานทำให้โจทก์ต้องเปลี่ยนเส้นทางเดินรถไฟซึ่งส่งผลให้โจทก์ต้องมีภาระค่าใช้จ่ายในการดำเนินกิจการที่เพิ่มขึ้นและต้องลดจำนวนการขนส่งสินค้าลง โจทก์จึงฟ้องจำเลยเพื่อเรียกค่าเสียหายในค่าใช้จ่ายที่โจทก์ต้องจ่ายเพิ่มไปในการดำเนินกิจการ ซึ่งค่าเสียหายที่โจทก์เรียกร้องนี้มีลักษณะเป็นค่าเสียหายในความเสียหายแบบ pure economic loss โดยความเสียหายที่โจทก์ต้องมีภาระค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นนั้นเป็นความเสียหายที่กระทบต่อสถานะทางเศรษฐกิจของโจทก์ จำเลยได้ต่อสู้ว่าโจทก์ไม่ใช่เจ้าของสะพานอันเป็นทรัพย์สินที่เสียหาย โจทก์จึงไม่มีสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายเนื่องจากการกระทำของจำเลยนั้น

¹² (1992) 1 S.C.R. 1021.

ไม่ได้ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินใดๆ ของโจทก์เลย และความเสียหายที่โจทก์ได้รับนั้นเป็น ความเสียหายทางเศรษฐกิจที่ไม่สามารถเรียกร้องได้ตามกฎหมายละเมิด

ผู้พิพากษาในคดีนี้ได้นำ Anns Test ซึ่งเป็นหลักเกี่ยวกับการพิจารณาว่าจำเลยมี หน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติการด้วยความระมัดระวัง (Duty of care) หรือไม่ โดยหลักนี้ได้กำหนดเงื่อนไข ในการพิจารณาไว้ 2 ประการ คือ ความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดเพียงพอระหว่างโจทก์และจำเลย และต้องไม่ มีเหตุการณ์อื่นใดที่ทำให้หน้าที่ดังกล่าวนี้ต้องจำกัดลง ซึ่งเมื่อพิจารณาตาม Anns Test แล้วศาล แคนาดาพบว่าจำเลยนั้นมีหน้าที่ต่อโจทก์ที่จะต้องปฏิบัติการด้วยความระมัดระวังอันส่งผลให้จำเลย นั้นต้องรับผิดชอบในความเสียหายทางเศรษฐกิจที่โจทก์ได้รับ โดยศาลฎีกาแคนาดาได้วางหลักไว้ว่า Relational economic loss ซึ่งเป็นความเสียหายทางเศรษฐกิจที่มีความสัมพันธ์กับความเสียหายที่ เกิดขึ้นต่อทรัพย์สิน ถือเป็นความเสียหายอย่างหนึ่งที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับการกระทำซึ่งทำให้ จำเลยเกิดหน้าที่ต่อโจทก์ที่จะต้องปฏิบัติการด้วยความระมัดระวัง โจทก์ซึ่งเป็นคู่สัญญากับเจ้าของ ทรัพย์สินที่เสียหายนั้นสามารถฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายจากจำเลยได้

อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาถึงแนวคำพิพากษาของศาลอังกฤษจะพบว่าในคดีที่โจทก์ เรียกร้องค่าเสียหายในความเสียหายที่มีลักษณะเป็น Relational economic loss ศาลอังกฤษมี แนวโน้มจะยกฟ้องหรือไม่พิจารณาให้ค่าเสียหายในความเสียหายแบบ pure economic loss ดังกล่าวให้แก่โจทก์ แม้ว่าโจทก์จะสามารถพิสูจน์ให้ศาลเห็นว่าโจทก์และจำเลยมีความสัมพันธ์ใกล้ชิด กันและจำเลยสามารถคาดเห็นได้ว่าการกระทำของจำเลยจะก่อให้เกิดความเสียหายต่อโจทก์ อันเป็น เงื่อนไขที่แสดงให้เห็นว่าจำเลยมีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติการด้วยความระมัดระวังต่อโจทก์และการไม่ ปฏิบัติตามหน้าที่ดังกล่าวได้ก่อให้เกิดความเสียหายแก่โจทก์ ซึ่งเหตุผลที่ศาลอังกฤษจะไม่พิจารณาให้ ค่าเสียหายแก่โจทก์แม้ว่าโจทก์จะสามารถนำสืบให้เห็นว่าจำเลยมีหน้าที่ในการปฏิบัติการด้วยความ ระมัดระวัง คือ เหตุผลในเชิงนโยบาย (public policy) เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดกรณีที่มีคดีเข้าสู่ศาลมาก จนเกินไป (floodgates problem) และป้องกันไม่ให้เกิดการฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายในความ เสียหายที่พิสูจน์ได้ยากอันจะทำให้ขอบเขตความรับผิดชอบของจำเลยนั้นไม่มีจุดสิ้นสุด รวมทั้งศาลอังกฤษ นั้นเห็นว่าความเสียหายในลักษณะดังกล่าวนี้ไม่มีความสัมพันธ์กับการกระทำของจำเลย จำเลยจึงไม่ มีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติการด้วยความระมัดระวัง

4.1.2.1 แนวคิดการพิจารณาให้ค่าเสียหายแบบจำกัด (Exclusionary Rule)

แนวคิดเกี่ยวกับการพิจารณาให้ค่าเสียหายในความเสียหายแบบ pure economic loss นั้น ศาลอังกฤษได้ใช้แนวทางที่จำกัด (Exclusionary rule) ในการพิจารณาให้ค่าเสียหายแก่ โจทก์ โดยแนวทางการพิจารณาที่จำกัดนั้นจะเกิดจากการที่โจทก์นั้นต้องพิสูจน์ถึงความสัมพันธ์

ระหว่างโจทก์และผู้กระทำละเมิด นอกจากนี้ศาลอังกฤษยังได้ยกเหตุผลเกี่ยวกับความยุติธรรมและความเป็นเหตุเป็นผลขึ้นมาเพื่อจำกัดการพิจารณาให้ค่าเสียหายดังกล่าว โดยเน้นให้ผู้เสียหายนั้นเรียกร้องค่าเสียหายที่เป็นความสูญเสียทางเศรษฐกิจนั้นบนพื้นฐานของนิติสัมพันธ์ทางสัญญามากกว่าการเรียกค่าเสียหายตามกฎหมายละเมิด โดยมีคดีที่สำคัญคือ *Cattle v. The Stockton Waterworks Co.* และคดี *Spartan Steel & Alloys Ltd. v. Martin & Co. Ltd.* ซึ่งลักษณะของข้อเท็จจริงในคดีดังกล่าวจะเป็นกรณีที่โจทก์นั้นได้รับความเสียหายทางเศรษฐกิจ โดยความเสียหายนั้นเป็นผลเนื่องจากจำเลยนั้นได้ก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินของบุคคลฝ่ายที่ 3 โดยที่ไม่มีทรัพย์สินอื่นใดของโจทก์นั้นได้รับความเสียหาย โดยสามารถพิจารณาถึงคดีต่างๆ ได้ดังนี้

ข้อเท็จจริงในคดี *Cattle v. The Stockton Waterworks Co.*¹³ คือ โจทก์ได้ทำสัญญากับบุคคลภายนอกเพื่อดำเนินการก่อสร้างอุโมงค์ใต้ดิน จำเลยได้กระทำการโดยประมาทเลินเล่อและทำให้ท่อส่งน้ำเสียหาย ส่งผลให้การก่อสร้างอุโมงค์ใต้ดินที่โจทก์ได้ดำเนินการก่อสร้างอยู่นั้นต้องล่าช้าและต้องเสียค่าใช้จ่ายในการก่อสร้างมากขึ้น โจทก์ได้ฟ้องคดีเพื่อเรียกค่าเสียหายจากจำเลยในความเสียหายที่โจทก์ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการก่อสร้างมากขึ้น ซึ่งเมื่อพิจารณาจากข้อเท็จจริงในคดีนี้ นั้น ความเสียหายที่โจทก์ได้รับเป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อสถานะทางการเงินของโจทก์โดยที่ทรัพย์สินอื่นของโจทก์นั้นไม่ได้รับความเสียหาย ความเสียหายดังกล่าวจึงเป็นความเสียหายแบบ pure economic loss

ศาลได้ปฏิเสธไม่ให้โจทก์ได้รับการชดเชยเยียวยาความเสียหายนี้เนื่องจากความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นไม่ได้เกิดขึ้นต่อทรัพย์สินของโจทก์ โจทก์จึงไม่มีสิทธิฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายจากจำเลย ซึ่งจากคำพิพากษาในคดี *Cattle* ได้ก่อให้เกิดแนวทางการพิจารณาให้ค่าเสียหายในความเสียหายแบบ pure economic loss ในแนวทางที่จำกัด กล่าวคือ ในกรณีที่มีการกระทำละเมิดและก่อให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินของบุคคลซึ่งมิใช่ตัวโจทก์และความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อทรัพย์สินนั้นทำให้เกิดความเสียหายต่อสถานะทางการเงินของโจทก์ ในกรณีนี้โจทก์ไม่สามารถกล่าวอ้างได้ว่าจำเลยได้กระทำละเมิดต่อความสัมพันธ์ระหว่างโจทก์และบุคคลภายนอกที่มีอยู่บนพื้นฐานของสัญญาระหว่างกันเพื่อที่จะเรียกร้องค่าเสียหายจากจำเลย ศาลอังกฤษได้ปฏิเสธที่จะให้โจทก์ได้รับการชดเชยเยียวยาความเสียหายทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นแก่โจทก์ คำพิพากษาของศาลอังกฤษในคดีนี้ได้เป็นจุดเริ่มต้นในแนวคิดของการให้ค่าเสียหายในความเสียหายทางเศรษฐกิจแบบจำกัด

¹³ (1875) LR 10 QB 453.

คดี Spartan Steel & Alloys Ltd. v. Martin & Co. Ltd.¹⁴ คดีนี้มีข้อเท็จจริงคือ จำเลยนั้นได้กระทำการขุดเจาะถนนโดยประมาทเลนเล่อซึ่งส่งผลให้เกิดความเสียหายต่อสายไฟฟ้า เคเบิลใต้ดินซึ่งสายไฟดังกล่าวเป็นสายไฟที่จะจ่ายไฟไปยังโรงงานของโจทก์โดยโจทก์นั้นประกอบธุรกิจเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์เหล็กกล้าไร้สนิม ซึ่งความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อสายไฟนั้นส่งผลกระทบต่อเครื่องจักรในโรงงานของโจทก์นั้นไม่ทำงานและกระบวนการหลอมโลหะต้องหยุดชะงักลง โจทก์จึงได้ฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายจากจำเลยในความเสียหายที่เกิดขึ้น 3 ประการ ได้แก่ ความเสียหายของโลหะที่อยู่ในเตาหลอมที่อยู่ระหว่างการผลิตในเวลาที่ไม่ได้ดับ การขาดกำไรเนื่องจากไม่สามารถจำหน่ายสินค้าที่เสียหายดังกล่าวได้ และการขาดกำไรเนื่องจากไม่สามารถจำหน่ายสินค้าที่โจทก์จะผลิตได้ในระหว่างที่ไม่ได้ดับ ซึ่งลักษณะของความเสียหายแต่ละประเภทที่โจทก์เรียกนั้นสามารถพิจารณาได้ดังนี้

- ความเสียหายของโลหะที่อยู่ในเตาหลอมที่อยู่ระหว่างการผลิตในเวลาที่ไม่ได้ดับ ซึ่งความเสียหายนี้เป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อทรัพย์สินของโจทก์ เป็นความเสียหายทางกายภาพ (Physical loss) ซึ่งเป็นผลโดยตรงจากการกระทำโดยประมาทเลนเล่อของจำเลย
- ความเสียหายจากการขาดกำไรเนื่องจากโจทก์ไม่สามารถจำหน่ายสินค้าที่เสียหายในระหว่างการผลิตได้ ความเสียหายเนื่องจากการขาดกำไรดังกล่าวนี้เป็นผลมาจากความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อสินค้าที่เสียหายไปในระหว่างที่ไม่ได้ดับ ความเสียหายนี้จึงเป็นความเสียหายทางการเงินหรือความเสียหายทางเศรษฐกิจที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากความเสียหายทางกายภาพ (Consequential economic loss)
- ความเสียหายจากการขาดกำไรเนื่องจากโจทก์ไม่สามารถขายสินค้าที่คาดว่าจะผลิตได้ในระหว่างที่ไม่ได้ดับ ความเสียหายในลักษณะนี้เป็นความเสียหายทางเศรษฐกิจเนื่องจากเป็นความเสียหายที่กระทบต่อสถานะทางการเงินของโจทก์ อย่างไรก็ตามความเสียหายทางเศรษฐกิจดังกล่าวนี้ไม่ได้เป็นความเสียหายทางเศรษฐกิจที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากความเสียหายทางกายภาพ กล่าวคือ ความเสียหายเนื่องจากการขาดกำไรนี้เป็นความเสียหายทางการเงินเท่านั้นและความเสียหายนี้ไม่ได้เกิดขึ้นเพราะมีความเสียหายเกิดขึ้นต่อทรัพย์สินอื่นใดของโจทก์

¹⁴ [1973] QB 27.

ศาลในคดีนี้ได้ตัดสินว่าโจทก์มีสิทธิได้รับการชดใช้เยียวยาความเสียหายในความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อสินค้าที่อยู่ในระหว่างกระบวนการผลิตและความเสียหายจากการขาดกำไรที่โจทก์ไม่สามารถจำหน่ายสินค้าดังกล่าวได้เนื่องจากเป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อทรัพย์สินและเป็นความเสียหายทางเศรษฐกิจที่เป็นผลสืบเนื่องจากความเสียหายทางกายภาพตามลำดับซึ่งตามแนวทางของศาลอังกฤษนั้นเปิดช่องให้บุคคลที่ได้รับความเสียหายนั้นสามารถฟ้องร้องคดีเพื่อเรียกค่าเสียหายได้อย่างไรก็ตามในส่วนของความเสียหายเนื่องจากการขาดกำไรจากสินค้าที่โจทก์จะสามารถผลิตได้ในระหว่างไฟฟ้าดับนั้นเป็นความเสียหายแบบ pure economic loss ซึ่งศาลไม่ให้โจทก์ได้รับการชดใช้เยียวยาในความเสียหายนี้ โดยศาลอังกฤษนั้นได้ให้เหตุผลว่าแม้ว่าโรงงานของโจทก์นั้นจะได้รับความเสียหายจากกรณีที่กระแสไฟฟ้าขัดข้อง แต่โรงงานอื่นๆ ในบริเวณนั้นก็ได้รับผลกระทบจากการที่กระแสไฟฟ้าขัดข้องเช่นเดียวกัน เมื่อความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ เจ้าของโรงงานที่ได้รับความเสียหายจึงสมควรต้องทำประกันภัยเพื่อกระจายความเสี่ยงที่โรงงานจะได้รับความเสียหายเนื่องจากถ้าศาลตัดสินให้จำเลยต้องมีความรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นจำเลยต้องรับภาระที่ต้องชดใช้ค่าเสียหายที่มากจนเกินไป

Lord Denning ซึ่งเป็นผู้พิพากษาในคดี Spartan Steel ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับการพิจารณาให้ค่าเสียหายในความเสียหายแบบ pure economic loss ว่าประเด็นเกี่ยวกับการพิจารณาให้ค่าเสียหายในความเสียหายทางเศรษฐกิจนั้นเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับนโยบาย กล่าวคือ เมื่อศาลได้พิจารณาวางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติด้วยความระมัดระวังนั้นเป็นกรณีที่ศาลได้วางหลักเกณฑ์ทางนโยบายเพื่อจำกัดความรับผิดชอบของจำเลย โดยหากศาลพิจารณาให้ค่าเสียหายสำหรับความเสียหายทางเศรษฐกิจแก่โจทก์ ย่อมจะก่อให้เกิดการฟ้องร้องคดีเป็นจำนวนมากจนไม่มีที่สิ้นสุดจนทำให้ความรับผิดชอบของบุคคลที่ก่อให้เกิดความเสียหายนั้นมีอย่างไม่จำกัด จึงเห็นว่าศาลไม่ควรพิจารณาให้ค่าเสียหายในความเสียหายทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นโดยปราศจากความเสียหายทางกายภาพ โดยกรณีที่โจทก์สมควรจะได้รับการชดใช้เยียวยาความเสียหายนั้นควรเป็นกรณีที่จำเลยมีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติด้วยความระมัดระวังต่อโจทก์และความเสียหายนั้นจะต้องไม่ห่างไกลจากการกระทำโดยประมาทเลินเล่อของจำเลย คดี Spartan Steel นี้เป็นคดีที่สำคัญคดีหนึ่งซึ่งศาลอังกฤษได้วางหลักเกี่ยวกับการเรียกค่าเสียหายในความเสียหายแบบ pure economic loss ไว้ว่าเป็นความเสียหายที่โจทก์ไม่สามารถเรียกร้องได้

แนวความคิดการจำกัดการให้ค่าเสียหายนั้นได้ถูกนำมาปรับใช้ในคดี Candlewood Navigation Corporation Ltd. v. Mitsui OSK Lines Ltd.¹⁵ โดยเป็นกรณีที่โจทก์ซึ่งเป็นผู้เช่าเหมา

¹⁵ [1986] 1 AC 1.

ลำเรือขนส่งสินค้าแบบมีระยะเวลา (time charterer) ฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายจากจำเลยในความเสียหายที่โจทก์ไม่สามารถนำเรือออกมาสัญจรได้ (loss of use) และทำให้โจทก์ขาดรายได้ (loss of profit) ซึ่งถือเป็นความเสียหายทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้น ซึ่งศาลอังกฤษได้ปฏิเสธที่จะให้โจทก์ได้รับการชดเชยเยียวยาความเสียหายดังกล่าว เนื่องจากตามแนวปฏิบัติของกฎหมายทะเลนั้นผู้เช่าเหมาลำเรือขนส่งสินค้าแบบมีระยะเวลานั้นไม่ถือว่ามีกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองอันเป็นทรัพย์สินเหนือเรือลำดังกล่าว จะมีเพียงแต่สิทธิตามสัญญาเช่าเรือในการได้ใช้ประโยชน์จากเรือลำดังกล่าวเท่านั้น ทำให้โจทก์ไม่สามารถเรียกร้องค่าเสียหายที่เกิดขึ้นต่อสิทธิตามสัญญาเช่าดังกล่าวได้ จากคำพิพากษาในคดีนี้ทำให้พิจารณาได้ว่าความเสียหายเนื่องจากการเสียชีวิตในการใช้เรือตามสัญญาเช่านั้นเป็นความเสียหายทางการเงินที่เกิดขึ้นกระทบต่อกองทุนทรัพย์สินของโจทก์เท่านั้น อันเป็นลักษณะของความเสียหายแบบ pure economic loss ซึ่งไม่ก่อให้เกิดสิทธิในการเรียกร้องค่าเสียหายแก่โจทก์

ตามหลักเกณฑ์จากคำพิพากษาของศาลอังกฤษในคดีข้างต้นสามารถพิจารณาได้ว่ากรณีที่เกิดความเสียหายแบบ pure economic loss เนื่องจากการกระทำโดยประมาทเลินเล่อของจำเลย ศาลอังกฤษจะนำเงื่อนไขเกี่ยวกับการพิสูจน์ถึงหน้าที่ของจำเลยที่จะต้องปฏิบัติตามด้วยความระมัดระวังต่อโจทก์มาใช้ในการพิจารณาให้ค่าเสียหายแก่โจทก์ ตามหลัก Neighbour Principle และ Three-stage Test โดยหากจำเลยสามารถคาดเห็นถึงความเสียหายที่จะเกิดขึ้นแก่โจทก์ได้ โจทก์และจำเลยมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกัน และการกำหนดหน้าที่ในการปฏิบัติตามด้วยความระมัดระวังแก่จำเลยนั้นเป็นไปโดยยุติธรรม เป็นธรรม และสมเหตุสมผล จะสามารถพิจารณาได้ว่าจำเลยมีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติตามด้วยความระมัดระวังต่อโจทก์ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่จะนำมาพิจารณาว่าจำเลยต้องรับผิดชอบใช้ค่าเสียหายแบบ pure economic loss แก่โจทก์หรือไม่

อย่างไรก็ตามในบางกรณี แม้ว่าโจทก์จะสามารถพิสูจน์ให้ศาลเห็นว่าจำเลยสามารถคาดเห็นถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่โจทก์ได้และมีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดเพียงพอกันระหว่างโจทก์และจำเลยก็ตาม ศาลอังกฤษจะพิจารณาถึงเงื่อนไขในการกำหนดให้จำเลยมีหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติตามด้วยความระมัดระวังนั้นต้องเป็นไปอย่างยุติธรรม เป็นธรรม และมีเหตุอันควร ซึ่งหากศาลเห็นว่าการกำหนดหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติตามด้วยความระมัดระวังจะทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่จำเลย ศาลก็จะไม่พิจารณาให้จำเลยต้องรับผิดชอบใช้ค่าเสียหายแก่โจทก์ เช่น คดี *Hemmens v. Wilson Browne*¹⁶ ศาลได้พิจารณาว่าจำเลยไม่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อโจทก์ แม้ว่าจำเลยจะสามารถคาดเห็นถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่โจทก์ได้และระหว่างโจทก์และจำเลยมีความสัมพันธ์

¹⁶ [1993] 4 All ER 826.

ใกล้ชิดกัน โดยศาลได้ยกเหตุผลเรื่องการกำหนดหน้าที่ในการปฏิบัติการด้วยความระมัดระวังจะต้องเป็นไปอย่างยุติธรรม เป็นธรรม และมีความสมเหตุสมผล

ข้อเท็จจริงในคดีนี้จำเลยเป็นทนายความที่ได้ร่างเอกสารเกี่ยวกับสัญญาให้โดยเสนหาค่าแก่ลูกความของตน เอกสารดังกล่าวให้สิทธิแก่โจทก์ที่จะเรียกให้ลูกความของจำเลยจ่ายเงินให้แก่ตน อย่างไรก็ตาม โจทก์ไม่สามารถใช้สิทธิตามเอกสารดังกล่าวได้เนื่องจากเอกสารฉบับดังกล่าวยังไม่สมบูรณ์ เมื่อโจทก์เรียกให้ลูกความของจำเลยจ่ายเงินให้แก่ตนและลูกความของจำเลยปฏิเสธ โจทก์จึงฟ้องร้องให้จำเลยรับผิดชอบเนื่องจากการร่างเอกสารโดยความประมาทเลินเล่อและทำให้โจทก์ได้รับความเสียหาย ซึ่งความเสียหายที่โจทก์ไม่สามารถเรียกให้บุคคลอีกฝ่ายจ่ายเงินให้แก่ตนได้นั้นมีลักษณะเป็นความเสียหายแบบ pure economic loss ที่เป็นความเสียหายที่กระทบต่อสถานะทางการเงินของโจทก์เท่านั้น ศาลได้พิจารณาว่าจำเลยมีหน้าที่ต่อโจทก์ที่จะต้องร่างสัญญาให้โดยเสนหาค่าด้วยความระมัดระวัง เนื่องจากจำเลยสามารถคาดเห็นได้ถึงความเสียหายที่จะเกิดขึ้นแก่โจทก์รวมทั้งระหว่างโจทก์และจำเลยนั้นมีความสัมพันธ์ใกล้ชิด อย่างไรก็ตาม การกำหนดให้จำเลยมีหน้าที่ต่อโจทก์ที่จะต้องปฏิบัติการด้วยความระมัดระวังนั้นย่อมก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมและไม่สมเหตุสมผล เนื่องจากเป็นกรณีที่โจทก์ยังสามารถดำเนินการแก้ไขให้เอกสารนั้นเป็นสัญญาให้โดยเสนหาค่าที่สมบูรณ์ได้

ในบางคดีศาลอังกฤษจะนำข้อพิจารณาเกี่ยวกับเรื่องนโยบาย (public policy) มาพิจารณาเพิ่มเติมเพื่อจำกัดไม่ให้โจทก์สามารถเรียกค่าเสียหายจากจำเลยได้ ทั้งนี้ เหตุผลในเชิงนโยบายจะเป็นไปเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการขยายขอบเขตความรับผิดชอบของจำเลยให้ต้องรับผิดชอบต่อบุคคลจำนวนมากเกินไป แนวทางการพิจารณาดังกล่าวโดยคำนึงถึงเหตุผลในเชิงนโยบายนั้นมีคดีที่สำคัญคือ *Yuen Kun-yeu v. Attorney-General of Hong Kong*¹⁷ โดยในคดีนี้ศาลได้พิจารณาว่าแม้ผู้แทนของรัฐจะมีหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติการด้วยความระมัดระวังต่อบุคคลทั่วไปในการกำกับดูแลสถาบันรับฝากเงิน แต่ผู้แทนของรัฐนั้นไม่ต้องมีความรับผิดชอบเป็นพิเศษต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่งโดยเฉพาะเจาะจง ทั้งนี้ เป็นกรณีที่ศาลอังกฤษใช้เหตุผลในเชิงนโยบายเพื่อจำกัดขอบเขตความรับผิดชอบของผู้แทนของรัฐ

ข้อเท็จจริงในคดีนี้คือ โจทก์ได้ฝากเงินไว้กับสถาบันรับฝากเงินที่ได้รับอนุญาตและกำกับโดยผู้แทนรัฐบาลซึ่งมีอำนาจที่จะใช้ดุลพินิจปฏิเสธไม่รับจดทะเบียนให้สถาบันรับฝากเงินหรือเพิกถอนใบอนุญาตของสถาบันรับฝากเงินที่มีคุณสมบัติบกพร่อง ในเวลาต่อมาสถาบันรับฝากเงินถูกฟ้องล้มละลายทำให้โจทก์ต้องสูญเสียเงินที่ฝากไว้ทั้งหมด ความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่โจทก์เป็นความ

¹⁷ [1988] AC 175.

เสียหายทางการเงินที่กระทบต่อกองทัพสิ้นของโจทก์อันมีลักษณะเป็นความเสียหายแบบ pure economic loss โจทก์ได้ฟ้องผู้แทนรัฐบาลที่กำลังดูแลสถาบันรับฝากเงินนี้ให้ต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นเนื่องจากการเป็นผู้กำกับดูแลย่อมรู้ถึงสถานะทางการเงินของสถาบันรับฝากเงินที่ตนกำกับดูแลอยู่และสมควรเพิกถอนใบอนุญาตของสถาบันรับฝากเงินนั้น

ศาลอังกฤษได้ตัดสินว่าผู้แทนรัฐบาลไม่มีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติการด้วยความระมัดระวังต่อโจทก์ หน้าที่ของผู้แทนรัฐบาลเป็นหน้าที่ที่มีต่อบุคคลทั่วไปเท่านั้นโดยผู้แทนรัฐบาลไม่ได้มีความรับผิดชอบต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่งโดยเฉพาะเจาะจง โจทก์ไม่สามารถกล่าวอ้างได้ว่าผู้แทนรัฐบาลมีหน้าที่ต่อโจทก์เนื่องจากโจทก์ได้เชื่อถือในการจดทะเบียนของสถาบันรับฝากเงินดังกล่าว ศาลได้พิจารณาว่าการกำหนดหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติการด้วยความระมัดระวังแก่ผู้แทนรัฐบาลนั้นจะก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมและไม่สมเหตุสมผล

Lord Keith ซึ่งเป็นผู้พิพากษาในคดีนี้ได้มีความเห็นในคำพิพากษาของคดีนี้ว่าประเด็นที่ต้องพิจารณาคือผู้แทนรัฐบาลซึ่งเป็นผู้กำกับดูแลมีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติการด้วยความระมัดระวังต่อบุคคลทั่วไปที่ต้องการฝากเงินในสถาบันรับฝากเงินนี้หรือไม่ ซึ่งเมื่อพิจารณาถึงอำนาจของผู้แทนรัฐบาลนั้นพบว่าอำนาจของผู้แทนรัฐบาลคือการพิจารณาอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้สถาบันรับฝากเงินจดทะเบียนรวมถึงการเพิกถอนการจดทะเบียนเท่านั้น การใช้อำนาจของผู้แทนรัฐบาลจะต้องพิจารณาถึงผลประโยชน์ของผู้ฝากเงินและบุคคลที่ต้องการฝากเงินในสถาบันรับฝากเงินดังกล่าว อย่างไรก็ตามผู้แทนรัฐบาลไม่ได้มีหน้าที่ถึงขั้นที่ต้องตรวจสอบการดำเนินการและการบริหารจัดการวันต่อวันของสถาบันรับฝากเงิน ในกรณีนี้ผู้แทนรัฐบาลจึงไม่มีหน้าที่ตามกฎหมายสารบัญญัติหรือกฎหมายจารีตประเพณีต่อผู้ฝากเงิน การกำหนดให้ผู้แทนรัฐบาลมีหน้าที่ในการปฏิบัติการด้วยความระมัดระวังจะก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมและไม่สมเหตุสมผล

เมื่อพิจารณาคำพิพากษาของคดีที่กล่าวมาข้างต้นจะพบว่าแนวทางของศาลอังกฤษเกี่ยวกับการให้ค่าเสียหายในความเสียหายแบบ pure economic loss ที่เกิดขึ้นจากการกระทำโดยประมาทเลินเล่อและก่อให้เกิดความเสียหายจะเป็นไปโดยจำกัด เนื่องจากเงื่อนไขในการเรียกค่าเสียหายจากการกระทำโดยประมาทเลินเล่อนั้น โจทก์จะต้องพิสูจน์ให้ศาลเห็นถึงหน้าที่ของจำเลยที่จะต้องปฏิบัติการด้วยความระมัดระวังต่อโจทก์ อันประกอบด้วยเงื่อนไขเกี่ยวกับการคาดเห็นของจำเลยถึงความเสียหายที่จะเกิดขึ้นแก่โจทก์ ความสัมพันธ์ใกล้ชิดระหว่างโจทก์และจำเลย และข้อพิจารณาของศาลในการกำหนดหน้าที่ดังกล่าวให้เป็นไปโดยยุติธรรม เป็นธรรม และสมเหตุสมผล ซึ่งจากข้อเท็จจริงในคดีเกี่ยวกับความเสียหายแบบ pure economic loss ที่เกิดขึ้นจากการกระทำโดยประมาทเลินเล่อนั้น ศาลมีแนวโน้มที่จะพิจารณาว่าจำเลยไม่มีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติการด้วยความระมัดระวังต่อโจทก์เนื่องจากความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นเป็นความเสียหายทางการเงินที่ไม่ได้เกิดขึ้นต่อ

ร่างกายหรือทรัพย์สินอื่นใดของโจทก์ อันทำให้โจทก์ไม่สามารถเรียกร้องค่าเสียหายได้ นอกจากนี้ ในบางคดีที่เกิดขึ้นแม้ว่าโจทก์จะสามารถพิสูจน์ให้ศาลเห็นว่าจำเลยสามารถคาดเห็นถึงความเสียหายได้ ในขณะที่กระทำการโดยประมาทเลินเล่อ รวมทั้งพิสูจน์ถึงความสัมพันธ์ใกล้ชิดระหว่างโจทก์และจำเลยได้ แต่ศาลอาจปฏิเสธไม่ให้โจทก์ได้รับการชดใช้เยียวยาความเสียหายได้ โดยยกเหตุผลว่าการกำหนดหน้าที่ในการปฏิบัติกรด้วยความระมัดระวังแก่จำเลยจะก่อให้เกิดความไม่ยุติธรรม ไม่เป็นธรรม หรือไม่สมเหตุสมผล ซึ่งเป็นกรณีที่ศาลปฏิเสธไม่ให้บุคคลที่ได้รับความเสียหายแบบ pure economic loss ได้รับการชดใช้เยียวยาความเสียหายโดยใช้เหตุผลในเชิงนโยบาย เนื่องจากความเสียหายแบบ pure economic loss นั้นเป็นความเสียหายทางการเงินที่กระทบต่อสถานะทางเศรษฐกิจหรือกองทรัพย์สินซึ่งเป็นการเสียหายที่ไม่เป็นรูปธรรมเฉกเช่นเดียวกับความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อร่างกายหรือทรัพย์สิน และเป็นความเสียหายที่พิสูจน์ได้ยาก หากศาลพิจารณาให้บุคคลที่ก่อให้เกิดความเสียหายต้องรับผิดชอบในความเสียหายแบบ pure economic loss ต่อโจทก์รายหนึ่ง ย่อมเปิดโอกาสให้บุคคลอื่นที่คิดว่าตนเองได้รับความเสียหายแบบ pure economic loss ฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายเช่นกันซึ่งจะส่งผลให้บุคคลที่ก่อให้เกิดความเสียหายนั้นต้องมีความรับผิดชอบอย่างไม่มีการขอบเขต อันจะส่งผลให้เกิดกรณีการฟ้องคดีสู่ศาลมากจนเกินไปและทำให้เกิดคลื่นศาล ศาลอังกฤษจึงนำเหตุผลในเชิงนโยบายมาใช้พิจารณาเพื่อจำกัดการเรียกร้องค่าเสียหายในความเสียหายแบบ pure economic loss เช่นกัน

4.1.2.2 การพิจารณาให้ค่าเสียหายในกรณีการให้คำแนะนำโดยผิดพลาด (Negligent Misstatement)

กรณีของการให้คำแนะนำที่ผิดพลาด (Negligent misstatements) และก่อให้เกิดความเสียหายนั้นลักษณะของความเสียหายที่เกิดขึ้นส่วนมากจะเป็นความเสียหายทางการเงินหรือความเสียหายทางเศรษฐกิจมากกว่าเกิดความเสียหายทางกายภาพต่อร่างกายหรือทรัพย์สิน ความเสียหายที่เกิดขึ้นนี้จึงพิจารณาได้ว่าเป็นความเสียหายแบบ pure economic loss นั่นเอง ซึ่งศาลอังกฤษนั้นได้มีแนวทางพิจารณาให้ค่าเสียหายแก่โจทก์ที่ได้รับความเสียหายเนื่องจากการให้คำแนะนำโดยผิดพลาด โดยมีแนวคิดว่าผู้ให้คำแนะนำที่ผิดพลาดแก่ผู้เสียหายนั้นมีความสัมพันธ์พิเศษอันควรที่จะสามารถนำมาเป็นฐานในการฟ้องร้องเรียกค่าสินไหมทดแทนทางละเมิดได้¹⁸ โดยศาลได้ให้เหตุผลในข้อหนึ่งว่าการให้คำแนะนำที่ผิดพลาดของบุคคลผู้ประกอบวิชาชีพนั้นแตกต่างจากการจำหน่ายสินค้าที่ชำรุดบกพร่อง กล่าวคือ การวางจำหน่ายสินค้าที่ชำรุดบกพร่องในตลาดนั้น แม้ว่าจะก่อให้เกิดความเสียหายแต่ความเสียหายนั้นจะเกิดขึ้นแก่บุคคลกลุ่มหนึ่งและภายในระยะเวลาหนึ่งเท่านั้น

¹⁸ Richard Kidner, *Casebook on Torts*, p. 156.

อย่างไรก็ตามหากเป็นความเสียหายที่เกิดจากการให้คำแนะนำที่ผิดพลาดนั้นจะมีผู้ที่ได้รับผลกระทบหรือได้รับความเสียหายเป็นวงกว้าง รวมทั้งยังเกิดความเสียหายเป็นระยะเวลาที่นานกว่า¹⁹

แนวคิดเกี่ยวกับการให้ค่าเสียหายในกรณีของการให้คำแนะนำที่ผิดพลาดนั้นได้เริ่มต้นขึ้นในคดี *Candler v. Crane Christmas and Co.*²⁰ ซึ่งศาลได้ปฏิเสธการให้ค่าเสียหายแก่โจทก์ โดยให้เหตุผลว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นเนื่องจากการให้คำแนะนำที่ผิดพลาดนั้นไม่สามารถฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายได้เนื่องจากโจทก์และจำเลยนั้นไม่มีนิติสัมพันธ์ใดๆ ต่อกัน ทั้งความสัมพันธ์ด้านสัญญา (contractual relationship) และความสัมพันธ์เนื่องจากเป็นบุคคลที่ได้รับความไว้วางใจ (fiduciary relationship) หากศาลพิจารณาให้ค่าเสียหายแก่โจทก์ย่อมทำให้เกิดเหตุการณ์ที่ความรับผิดชอบของจำเลยเป็นไปโดยไม่มีขอบเขต อย่างไรก็ตาม Lord Denning ได้ให้ความเห็นแย้งในคำพิพากษาคดีดังกล่าวไว้ว่าบุคคลใดที่พิจารณาได้ว่าจะมีบุคคลอื่น เช่น นายจ้าง ลูกค้า หรือบุคคลภายนอกเชื่อถือในคำแนะนำที่ตนได้จัดทำขึ้นนั้นถือว่ามีหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติตามด้วยความระมัดระวังตามกฎหมายละเมิด²¹ ซึ่งความเห็นแย้งดังกล่าวนี้ถือเป็นจุดเริ่มต้นของแนวคิดเกี่ยวกับการให้ค่าเสียหายในกรณีที่เกิดความเสียหายเนื่องจากการให้คำแนะนำโดยผิดพลาด

ต่อมาได้มีคดีที่สำคัญคือ คดี *Hedley Byrne & Co. Ltd. v. Heller & Partners Ltd.*²² ซึ่งถือเป็นคดีแรกที่เปิดช่องให้บุคคลที่ได้รับความเสียหายทางเศรษฐกิจฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการให้คำแนะนำที่ผิดพลาดได้แม้ว่าจะไม่มีความสัมพันธ์ตามสัญญาระหว่างบุคคลที่ได้รับความเสียหายและบุคคลที่ก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นก็ตาม โดยข้อเท็จจริงในคดีนี้นั้นโจทก์ซึ่งเป็นบริษัทตัวแทนโฆษณาต้องการตรวจสอบสถานะทางการเงินของลูกค้าของตนบริษัทหนึ่ง ธนาคารของโจทก์จึงได้ขอให้จำเลยซึ่งเป็นธนาคารของลูกค้ารายนั้นออกหนังสือแสดงสถานะทางการเงิน ซึ่งตามข้อความในหนังสือดังกล่าวจำเลยได้ระบุรับรองสถานะทางการเงินของบริษัทว่าอยู่ในเกณฑ์ดีและสามารถดำเนินการทางธุรกิจไปได้ในทางปกติ โดยหนังสือดังกล่าวนี้จำเลยได้ระบุว่าการรับรองนี้ปราศจากความรับผิดชอบในนามของธนาคาร (without responsibility on the part of the bank) ซึ่งผลจากการเชื่อถือในหนังสือรับรองดังกล่าวโจทก์ได้เข้าทำสัญญาเกี่ยวกับการโฆษณาในนามของลูกค้ารายนั้น อย่างไรก็ตามในเวลาต่อมาลูกค้ารายดังกล่าวไม่สามารถชำระหนี้ได้เนื่องจากมีปัญหาเกี่ยวกับสถานะทางการเงินและถูกฟ้องล้มละลายซึ่ง

¹⁹ John Cooke, *Law of Tort*, p. 88.

²⁰ [1951] 2 KB 164.

²¹ John Cooke, *Law of Tort*, pp. 86 - 87.

²² [1964] AC 465.

ส่งผลให้โจทก์ต้องสูญเสียเงินและได้รับความเสียหาย โจทก์จึงได้ฟ้องจำเลยเพื่อเรียกค่าเสียหายในความเสียหายที่เกิดขึ้นเนื่องจากการที่จำเลยได้ให้การรับรองสถานะทางการเงินของลูกค้ายานั้นโดยประมาทเลินเล่อ ซึ่งเมื่อพิจารณาถึงความเสียหายที่โจทก์ได้รับนั้นจะพบว่าความเสียหายดังกล่าวเป็นความเสียหายต่อสถานะทางการเงินของโจทก์ โดยเป็นความเสียหายทางการเงินเท่านั้น การกระทำของจำเลยไม่ได้ก่อให้เกิดความเสียหายทางกายภาพต่อทรัพย์สินอื่นใดของโจทก์เลย กรณีเช่นนี้ความเสียหายที่เกิดขึ้นจึงถือเป็นความเสียหายแบบ pure economic loss นั่นเอง ซึ่งคำพิพากษาในคดีนี้ที่ House of Lords ได้ยกฟ้องโจทก์เนื่องจากจำเลยนั้นได้ระบุข้อความปฏิเสธความรับผิดชอบไว้ ทำให้จำเลยไม่มีหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติด้วยความระมัดระวังต่อโจทก์

อย่างไรก็ตามแม้ในคดีนี้ศาลจะได้ยกฟ้องโจทก์อันทำให้โจทก์ไม่สามารถเรียกค่าเสียหายได้ แต่ศาลได้สร้างหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการเรียกค่าเสียหายในกรณีของการให้คำแนะนำโดยผิดพลาดขึ้นมา กล่าวคือ หากในกรณีนี้จำเลยไม่ได้ระบุข้อความปฏิเสธความรับผิดชอบดังกล่าวไว้ ความสัมพันธ์ระหว่างโจทก์และจำเลยในฐานะที่จำเลยเป็นธนาคารที่ให้คำแนะนำเกี่ยวกับสถานะทางการเงินนั้นย่อมมีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดเพียงพออันเป็นความสัมพันธ์พิเศษ (special relationship) ระหว่างผู้ให้คำแนะนำและผู้รับคำแนะนำ ซึ่ง Lord Morris ได้กล่าวไว้ในคำพิพากษาในคดี Hedley Byrne ไว้ว่า “ในกรณีที่บุคคลหนึ่งมีความเชี่ยวชาญเป็นพิเศษและต้องใช้ความเชี่ยวชาญนั้นเข้าช่วยเหลือบุคคลอีกฝ่ายซึ่งเชื่อถือในความเชี่ยวชาญนั้น บุคคลดังกล่าวย่อมมีหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติด้วยความระมัดระวัง”²³ ซึ่งส่งผลให้บุคคลที่ให้คำแนะนำจะมีหน้าที่ในการปฏิบัติด้วยความระมัดระวังซึ่งต้องเป็นการให้คำแนะนำโดยระมัดระวังและการที่บุคคลนั้นไม่ได้ใช้ความระมัดระวังในการให้คำแนะนำย่อมส่งผลให้เกิดความรับผิดในความเสียหายทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นนั่นเอง ซึ่งเหตุผลของศาลอังกฤษที่พิจารณาให้ค่าเสียหายในกรณีนี้เป็นเหตุผลที่พิจารณาในทางด้านของจำนวนผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการกระทำโดยประมาทเลินเล่อของจำเลย กล่าวคือ การให้คำแนะนำที่ผิดพลาดนั้นอาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อบุคคลที่ได้รับทราบคำแนะนำหรือข้อความดังกล่าวเป็นจำนวนมาก

Lord Reid ซึ่งเป็นผู้พิพากษาในคดี Hedley Byrne นี้ได้กล่าวถึงข้อสันนิษฐานความรับผิดชอบ (Assumption of responsibility) โดยเป็นการกำหนดหลักเกณฑ์ขึ้นว่าหากข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นนั้นครบถ้วนตามหลักเกณฑ์ จำเลยจะถูกสันนิษฐานว่ามีความรับผิดชอบต่อความเชื่อถือของโจทก์อันจะก่อให้เกิดความรับผิดต่อโจทก์ในการให้คำแนะนำโดยผิดพลาดนั้น โดย Lord Reid ได้อธิบายว่าเมื่อบุคคลหนึ่งทราบว่าจะได้รับความไว้วางใจในการให้คำแนะนำนั้น บุคคลดังกล่าวมีแนวทางในการปฏิบัติ 3 แนวทาง คือ ปฏิเสธไม่ให้คำแนะนำ ให้คำแนะนำโดยระบุข้อความ

²³ John Cooke, *Law of Tort*, p. 88.

จำกัดความรับผิดของตนเอง หรือให้คำแนะนำโดยไม่มีข้อความจำกัดความรับผิด ซึ่งหากบุคคลนั้นให้คำแนะนำโดยไม่มีข้อจำกัดความรับผิดนั้นย่อมหมายถึงผู้ให้คำแนะนำนั้นยอมรับผิดในผลที่อาจเกิดขึ้นจากคำแนะนำของตนรวมถึงยอมรับในความสัมพันธ์กับผู้รับคำแนะนำนั้น ซึ่งส่งผลให้ผู้ให้คำแนะนำนั้นต้องให้คำแนะนำโดยระมัดระวัง²⁴

จากคำพิพากษาในคดี Hedley Byrne นี้ได้ก่อให้เกิดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการพิจารณาเกี่ยวกับการเรียกค่าเสียหายในความเสียหายทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นเนื่องจากการให้คำแนะนำที่ผิดพลาด ซึ่งหลักเกณฑ์ดังกล่าวได้ถูกพัฒนาเพิ่มเติมขึ้นมาจากคำพิพากษาในคดีต่างๆ ซึ่งสามารถพิจารณาได้ดังนี้

กรณีที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดในความเสียหายที่เกิดจากการให้คำแนะนำที่ผิดพลาดนั้น นอกจากจะเป็นกรณีที่ธนาคารได้ให้คำรับรองเกี่ยวกับสถานะทางการเงินที่ผิดพลาดและก่อให้เกิดความเสียหายตามกรณีข้างต้นแล้ว ยังมีกรณีของผู้สอบบัญชีซึ่งได้จัดทำงบการเงินของบริษัทไว้ตามที่กฎหมายได้กำหนด แต่การจัดทำงบการเงินดังกล่าวนั้นเป็นไปโดยผิดพลาดและก่อให้เกิดความเสียหายต่อบุคคลที่ได้ลงทุนซื้อหุ้นโดยอาศัยข้อมูลจากงบการเงินดังกล่าว ซึ่งสามารถพิจารณาได้จากคดี Caparo Industries Plc. v. Dickman²⁵ โดยในคดีนี้มีข้อเท็จจริงคือ จำเลยเป็นผู้สอบบัญชีของบริษัทซึ่งได้จัดทำเอกสารรายงานทางบัญชีขึ้นมาตามที่กฎหมายกำหนด โจทก์เป็นหนึ่งในผู้ถือหุ้นของบริษัท โจทก์ได้เชื่อถือในรายงานดังกล่าวและซื้อหุ้นของบริษัทจากผู้ถือหุ้นรายอื่นเพื่อประกอบกิจการ อย่างไรก็ตามสถานะทางการเงินที่แท้จริงของบริษัทนั้นอยู่ในสถานะที่ขาดทุนซึ่งทำให้โจทก์ต้องซื้อหุ้นของบริษัทในราคาที่สูงกว่าความเป็นจริง โจทก์ได้รับความเสียหายจึงได้ฟ้องจำเลยให้รับผิดชอบในการจัดทำเอกสารรายงานทางบัญชีโดยผิดพลาด ซึ่งเมื่อพิจารณาลักษณะของความเสียหายที่โจทก์ได้รับนั้นเป็นความเสียหายทางสถานะทางการเงินของโจทก์ที่โจทก์ต้องเสียเงินจำนวนมากกว่าที่ควรเป็นไปในการซื้อหุ้นเพื่อประกอบกิจการดังกล่าว ความเสียหายของโจทก์จึงเป็นความเสียหายแบบ pure economic loss ซึ่งในกรณีนี้ศาลได้ยกฟ้องโจทก์ โจทก์ไม่มีสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายดังกล่าว โดยศาลได้พิจารณาว่าผู้สอบบัญชีนั้นมีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติการด้วยความระมัดระวังตามวิชาชีพเฉพาะต่อกับผู้ถือหุ้นของบริษัทเท่านั้น ซึ่งการจัดทำเอกสารรายงานทางบัญชีดังกล่าวนั้นก็มิขึ้นเพื่อให้ผู้ถือหุ้นสามารถตรวจสอบการประกอบกิจการของบริษัทรวมถึงการบริหารจัดการของบริษัทของกรรมการได้ อย่างไรก็ตามหากผู้ถือหุ้นนั้นเชื่อถือข้อความในเอกสารรายงานทางบัญชีเพื่อนำมาใช้ประกอบการ

²⁴ Ibid., 109.

²⁵ [1990] 2 AC 605.

ตัดสินใจเข้าซื้อหุ้นของบริษัทนั้นอยู่นอกเหนือขอบเขตหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติการด้วยความระมัดระวังของผู้สอบบัญชี

หลักจากคำพิพากษาในคดี Caparo นี้ได้แสดงให้เห็นถึงหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการพิจารณาเกี่ยวกับความรับผิดชอบจากการให้คำแนะนำที่ผิดพลาดของบุคคลผู้ประกอบวิชาชีพ ซึ่งจากข้อเท็จจริงในคดีนี้นั้นหน้าที่ในการจัดทำเอกสารรายงานทางการเงินนั้นเป็นหน้าที่ตามกฎหมาย (statutory duty) ซึ่งตามหลักเกี่ยวกับการฝ่าฝืนหน้าที่ที่กฎหมายกำหนดไว้นั้นมีหลักว่าในกรณีที่บุคคลหนึ่งมีหน้าที่ตามกฎหมาย การฟ้องคดีเพื่อเรียกค่าเสียหายจะสามารถฟ้องได้ต่อเมื่อความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นเป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อสิ่งที่กฎหมายดังกล่าวให้ความคุ้มครอง²⁶ ซึ่งจากข้อเท็จจริงในคดี Caparo หน้าที่ตามกฎหมายของผู้สอบบัญชีคือการจัดทำเอกสารรายงานทางบัญชีโดยจุดมุ่งหมายของกฎหมายที่กำหนดหน้าที่ดังกล่าวไว้ก็เพื่อให้ความคุ้มครองแก่ผู้ถือหุ้นของบริษัทให้สามารถตรวจสอบการทำงานของฝ่ายบริหารของบริษัทได้ ซึ่งตามที่กล่าวไว้ข้างต้น แม้ว่าโจทก์จะมีฐานะเป็นผู้ถือหุ้นของบริษัทแต่โจทก์ได้เข้าซื้อหุ้นเพื่อครอบงำกิจการโดยเชื่อถือในข้อมูลของผู้สอบบัญชีจัดทำขึ้น การกระทำของโจทก์จึงเป็นไปในฐานะนักลงทุนไม่ใช่ผู้ถือหุ้น เมื่อโจทก์ได้รับความเสียหายโจทก์จึงไม่ได้รับความคุ้มครองจากหลักการฝ่าฝืนหน้าที่ตามกฎหมาย นอกจากนี้ความสัมพันธ์ระหว่างโจทก์และจำเลยในคดี Caparo นั้นไม่ได้เป็นความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดเพียงพอ (lack of proximity) ซึ่งเมื่อโจทก์และจำเลยไม่ได้มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดเพียงพอ จำเลยจึงไม่มีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติการด้วยความระมัดระวังต่อโจทก์นั่นเอง จำเลยจึงไม่ต้องรับผิดชอบในการให้คำแนะนำโดยผิดพลาดดังกล่าว

ในเริ่มแรกนั้นหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการพิจารณาถึงความสัมพันธ์ใกล้ชิดระหว่างบุคคลสองฝ่ายนั้นยังไม่มีแนวทางที่ชัดเจน ซึ่งต่อมาศาลในคดี James McNaughten Paper Group Ltd. v. Hicks Anderson & Co.²⁷ ได้วางหลักเกณฑ์การพิจารณาว่าบุคคลทั้งสองฝ่ายนั้นมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดเพียงพอหรือไม่ โดยมีหลักเกณฑ์สำคัญที่ศาลจะต้องพิจารณาคือวัตถุประสงค์ของคำแนะนำดังกล่าวว่าผู้จัดทำคำแนะนำนั้นจัดทำขึ้นมาเพื่อวัตถุประสงค์ใดและการเผยแพร่หรือการใช้คำแนะนำนั้นเป็นไปเพื่อวัตถุประสงค์ใด หากวัตถุประสงค์ของการจัดทำและการใช้เอกสารนั้นเป็นวัตถุประสงค์เดียวกันย่อมแสดงถึงความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดระหว่างบุคคลที่จัดทำเอกสารนั้นและบุคคลที่เชื่อถือข้อความตามเอกสารนั้น ดังนั้นหากนำข้อเท็จจริงจากคดี Caparo มาพิจารณาตามหลักเกณฑ์ในคำพิพากษานี้ จะพบว่าวัตถุประสงค์ของการจัดทำเอกสารรายงานทางบัญชีคือเพื่อประโยชน์ของผู้ถือหุ้นเกี่ยวกับการตรวจสอบกิจการของบริษัท อย่างไรก็ตามวัตถุประสงค์ของโจทก์ซึ่งเป็นผู้ที่เชื่อถือถ้อยคำ

²⁶ John Cooke, *Law of Tort*, p. 96.

²⁷ [1991] 1 All ER 134.

ตามเอกสารนั้นคือการนำข้อมูลดังกล่าวมาประกอบการตัดสินใจซื้อหุ้น จากหลักเกณฑ์ดังกล่าวเมื่อวัตถุประสงค์แตกต่างกัน โจทก์และจำเลยจึงไม่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดเพียงพอที่จะทำให้เกิดหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติการด้วยความระมัดระวังนั่นเอง

นอกจากนี้จากหลักเกณฑ์เกี่ยวกับความรับผิดชอบทางละเมิดในความเสียหายที่เกิดจากการให้คำแนะนำที่ผิดพลาดตามหลักในคดี Hedley Byrne นั้นได้มีคดีอื่นๆ ตามมาและได้นำหลักเกณฑ์ดังกล่าวมาใช้ในการพิจารณาให้ความเสียหายโดยจะต้องพิจารณาถึงความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดเพียงพอระหว่างผู้ที่ให้คำแนะนำและผู้ได้รับความเสียหายจากคำแนะนำดังกล่าว และศาลอังกฤษได้พัฒนาหลักเกณฑ์ซึ่งเป็นหลักที่ขยายหลัก Hedley Byrne (Extended Hedley Byrne Principle) เนื่องจากเกิดความคิดว่าหลัก Hedley Byrne นั้นสามารถนำไปใช้กับความเสียหายที่เกิดขึ้นในกรณีอื่นนอกเหนือไปจากกรณีการให้คำแนะนำโดยผิดพลาด โดยศาลสามารถนำหลักนี้ไปพิจารณาในกรณีที่เกิดความเสียหายเนื่องจากการให้บริการ รวมถึงกรณีของความเสียหายเนื่องจากการเสียประโยชน์ที่ได้คาดหมายไว้และความเสียหายเนื่องจากการงดเว้นกระทำการ

ต่อมาได้มีคดีที่สำคัญอีกคดีคือคดี White v. Jones²⁸ ซึ่งเป็นคดีที่ศาลได้วางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการพิจารณาให้ค่าเสียหายแก่บุคคลภายนอกที่จะได้รับประโยชน์จากการปฏิบัติตามสัญญาของบุคคลที่มีหน้าที่ให้คำแนะนำตามสัญญานั้น ซึ่งสามารถพิจารณาได้ดังนี้

ข้อเท็จจริงในคดี White v. Jones นั้น ผู้ทำพินัยกรรมได้ทะเลาะกับบุตรสาวทั้งสองคนซึ่งเป็นโจทก์ในคดีนี้ ส่งผลให้ผู้ทำพินัยกรรมได้ทำพินัยกรรมตัดลูกสาวทั้งสองคนไม่ให้มีสิทธิรับมรดก อย่างไรก็ตามในเวลาต่อมาผู้ทำพินัยกรรมต้องการแก้ไขพินัยกรรมให้ลูกสาวทั้งสองได้กลับมามีสิทธิรับมรดกเช่นเดิม ผู้ทำพินัยกรรมจึงมอบหมายให้จำเลยซึ่งเป็นทนายความจัดทำพินัยกรรมฉบับใหม่ขึ้น อย่างไรก็ตามจำเลยไม่ได้จัดทำพินัยกรรมฉบับใหม่ขึ้นตามคำสั่งของผู้ทำพินัยกรรม เมื่อผู้ทำพินัยกรรมถึงแก่ความตาย โจทก์ซึ่งเป็นบุตรสาวทั้งสองคนนั้นจึงไม่ได้รับทรัพย์สินใดๆ จากกองมรดกของผู้ทำพินัยกรรม โจทก์ได้ฟ้องเรียกค่าเสียหายจากจำเลยให้รับผิดชอบในความประมาทเลินเล่อเนื่องจากการไม่ปฏิบัติตามสัญญาที่จำเลยมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามคำสั่งของผู้ทำพินัยกรรม ซึ่งหากจำเลยได้ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้ทำพินัยกรรมโจทก์ทั้งสองย่อมมีสิทธิได้รับมรดกดังกล่าว

จากข้อเท็จจริงข้างต้นนั้นโจทก์และจำเลยไม่มีความสัมพันธ์ใดๆ ต่อกัน จำเลยนั้นมีความสัมพันธ์กับผู้ทำพินัยกรรมตามสัญญาเท่านั้น อย่างไรก็ตามการไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ที่จำเลยต้องทำตามสัญญานั้นโดยจำเลยได้ใช้เวลาในการจัดทำพินัยกรรมฉบับใหม่ที่นานเกินควรซึ่งส่งผลให้โจทก์

²⁸ [1995] 2 AC 207.

ต้องเสียสิทธิในการเป็นผู้รับมรดก โจทก์ได้กล่าวอ้างว่าจำเลยนั้นมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามสัญญาด้วยความระมัดระวังและตามระดับความเชี่ยวชาญในวิชาชีพซึ่งเมื่อจำเลยได้ใช้เวลาว่างพินัยกรรมนานเกินกว่าสมควรย่อมเป็นการฝ่าฝืนหน้าที่ตามสัญญานั้น จึงเกิดความเสียหายแก่โจทก์ทั้งสองทำให้ไม่มีสิทธิได้รับทรัพย์มรดกดังกล่าว ซึ่งความเสียหายดังกล่าวเป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นเนื่องจากการเสียประโยชน์ที่ได้คาดหมายไว้ (Loss in expectation) อันเป็นความเสียหายที่มีลักษณะเป็นความเสียหายแบบ pure economic loss

แม้จากข้อเท็จจริงในคดีที่โจทก์และจำเลยนั้นไม่มีความสัมพันธ์ต่อกัน และไม่มีข้อเท็จจริงที่ปรากฏว่าจะสามารถนำหลัก Hedley Byrne มาปรับใช้ในคดีนี้ได้ อย่างไรก็ตามคดีนี้ศาลได้พิพากษาว่าจำเลยนั้นต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อโจทก์แม้ว่าระหว่างโจทก์และจำเลยนั้นจะไม่มีความสัมพันธ์ใดๆ ระหว่างกัน โดย House of Lords ได้วางหลักว่าเมื่อจำเลยนั้นได้รับคำสั่งจากผู้ทำพินัยกรรมให้ร่างพินัยกรรมฉบับแก้ไขใหม่ จำเลยนั้นเป็นผู้ประกอบวิชาชีพจึงมีหน้าที่ต้องใช้ความระมัดระวังและความเชี่ยวชาญในการร่างพินัยกรรมดังกล่าว และจำเลยนั้นย่อมรู้ว่าโจทก์จะเป็นผู้ได้รับประโยชน์จากการร่างพินัยกรรมฉบับใหม่นั้น จำเลยจึงต้องรับผิดชอบในความเสียหายดังกล่าว

Lord Goff ซึ่งเป็นผู้พิพากษาในคดีนี้ได้ให้ความเห็นว่าค่าเสียหายในความเสียหายจากการเสียประโยชน์ที่ได้คาดหมายไว้นั้น โจทก์จะสามารถได้รับการชดเชยเยียวยาได้ตามการไม่ปฏิบัติตามสัญญาโดยประมาท โดยข้อสันนิษฐานความรับผิดชอบ (Assumption of responsibility) ซึ่งจำเลยที่เป็นทนายมีต่อผู้ทำพินัยกรรมซึ่งเป็นคู่สัญญากับตนนั้นย่อมสามารถขยายขอบเขตไปยังบุคคลที่จะได้รับประโยชน์ตามสัญญานั้นซึ่งก็คือโจทก์ด้วย ซึ่งทำให้จำเลยนั้นมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามด้วยความระมัดระวังต่อโจทก์

เมื่อพิจารณาถึงคำพิพากษาในคดี White v. Jones จะพบว่าศาลได้ขยายขอบเขตของสิทธิในการเรียกร้องค่าเสียหายในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการให้คำแนะนำที่ผิดพลาด ที่ตามหลัก Hedley Byrne นั้น ระหว่างโจทก์และจำเลยนั้นต้องมีความสัมพันธ์พิเศษระหว่างกันที่ทำให้จำเลยเกิดหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติตามด้วยความระมัดระวังต่อโจทก์ อย่างไรก็ตาม จากคำพิพากษาในคดีนี้ จำเลยต้องมีความรับผิดชอบต่อโจทก์ซึ่งเป็นบุคคลภายนอกที่จะได้รับประโยชน์จากสัญญาที่จำเลยนั้นเป็นคู่สัญญา โดยศาลได้ให้เหตุผลว่าจำเลยนั้นอยู่ในฐานะคู่สัญญาที่สามารถคาดเห็นได้ว่าบุคคลที่จะได้รับประโยชน์ตามสัญญานั้นจะต้องได้รับความเสียหายในการกระทำโดยประมาทเลินเล่อของตนจึงสามารถพิจารณาได้ว่าโจทก์และจำเลยนั้นมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดเพียงพอ

4.1.2.3 การพิจารณาให้ค่าเสียหายในกรณีความเสียหายเกิดจากอาคารหรือทรัพย์สินที่ชำรุดบกพร่องที่ไม่สามารถเรียกค่าเสียหายได้ตามกฎหมายสัญญา

ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากอาคารที่ชำรุดบกพร่องนั้น โดยลักษณะของสัญญาก่อสร้างอาคารนั้นจะมีผู้ที่เกี่ยวข้องตั้งแต่ 2 ฝ่ายขึ้นไป เช่น ผู้จ้างให้ก่อสร้างอาคาร ผู้รับเหมาก่อสร้างอาคาร ผู้รับเหมาช่วง เป็นต้น ซึ่งตามปกติแล้วผู้จ้างให้ก่อสร้างอาคารนั้นจะมีความสัมพันธ์เป็นคู่สัญญากับผู้รับเหมาก่อสร้างอาคารเท่านั้น ซึ่งเมื่อเกิดความเสียหายในระหว่างก่อสร้างอาคารผู้ว่าจ้างก็จะสามารถเรียกค่าเสียหายจากผู้รับเหมาก่อสร้างได้ภายในขอบเขตของสัญญารับเหมาก่อสร้างอาคาร²⁹ อย่างไรก็ตามปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการเรียกค่าเสียหายซึ่งเกิดจากการก่อสร้างอาคารที่ผู้ว่าจ้างจะไม่สามารถเรียกค่าเสียหายได้ตามสัญญานั้นจะเกิดขึ้นในกรณีที่ผู้รับเหมาก่อสร้างได้ว่าจ้างผู้รับเหมาช่วง โดยอาจเป็นปัญหาในกรณีที่การก่อสร้างอาคารนั้นเสร็จสมบูรณ์ตามสัญญาก่อสร้างอาคารแล้ว แต่ต่อมาอาคารดังกล่าวเกิดความเสียหายขึ้นเนื่องจากความผิดพลาดในการก่อสร้างซึ่งความผิดพลาดดังกล่าวเป็นความผิดพลาดของผู้รับเหมาช่วง ในกรณีนี้ผู้ว่าจ้างจะไม่สามารถฟ้องผู้รับเหมาช่วงเพื่อเรียกค่าเสียหายตามสัญญาได้ รวมถึงกรณีที่ผู้รับเหมาช่วงได้ว่าจ้างผู้รับเหมาช่วงรายที่ 2 และความเสียหายนั้นเกิดขึ้นเนื่องจากการกระทำโดยประมาทเลินเล่อของผู้รับเหมาช่วงรายที่ 2 ซึ่งโดยลักษณะของความเสียหายนั้นแม้ว่าจะเป็นความเสียหายต่อทรัพย์สินแต่ความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นจะเป็นความเสียหายต่อโครงสร้างของอาคารซึ่งส่งผลให้ผู้ว่าจ้างซึ่งเป็นเจ้าของอาคารนั้นต้องเสียค่าใช้จ่ายเพื่อซ่อมแซมรวมถึงกรณีที่เจ้าของอาคารต้องปิดอาคารเพื่อปรับปรุงทำให้สูญเสียรายได้ที่เจ้าของอาคารจะได้รับในระหว่างที่ปรับปรุงอาคารดังกล่าว ลักษณะของความเสียหายที่เกิดขึ้นนี้เป็นความเสียหายทางเศรษฐกิจ ซึ่งในกรณีนี้จะเกิดปัญหาขึ้นเมื่อผู้ว่าจ้างต้องการเรียกค่าเสียหาย กล่าวคือ ผู้ว่าจ้างไม่สามารถเรียกค่าเสียหายจากผู้รับเหมาช่วงตามสัญญารับเหมาก่อสร้างได้เนื่องจากไม่ได้เป็นคู่สัญญาต่อกันทำให้ต้องฟ้องเรียกค่าเสียหายจากผู้รับเหมาช่วงในการกระทำโดยประมาทเลินเล่อและก่อให้เกิดความเสียหายตามกฎหมายละเมิด ซึ่งตามหลักเกณฑ์การพิจารณาให้ค่าเสียหายตามกฎหมายละเมิดนั้นโจทก์จะต้องพิสูจน์ให้ศาลเห็นถึงหน้าที่ที่จำเลยต้องปฏิบัติการด้วยความระมัดระวังต่อโจทก์ ประเด็นที่จะต้องพิจารณาเกี่ยวกับกรณีเช่นนี้จึงต้องพิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่างโจทก์และจำเลยว่ามีความสัมพันธ์ใกล้ชิดเพียงพอที่จะก่อให้เกิดหน้าที่ดังกล่าวหรือไม่ ซึ่งในกรณีของความเสียหายที่เกิดขึ้นเนื่องจากอาคารชำรุดบกพร่องนั้นมีคดีที่สำคัญ ดังนี้

29

John Cooke, *Law of Tort*, p. 98.

คดี *Anns v. Merton London Borough Council*³⁰ ในคดีนี้โจทก์เป็นผู้เช่าอาคาร ซึ่งการทรุดตัวของพื้นดินทำให้เกิดความเสียหายแก่โครงสร้างอาคารดังกล่าว ซึ่งจากข้อเท็จจริงนั้น โจทก์ไม่ได้ฟ้องเจ้าของอาคารดังกล่าวซึ่งเป็นผู้สร้างอาคารด้วย แต่โจทก์ได้ฟ้องหน่วยงานของรัฐซึ่งเป็นหน่วยงานที่ดูแลเกี่ยวกับการก่อสร้างอาคารให้รับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นเนื่องการกระทำโดยประมาทเลินเล่อของจำเลย โดยจำเลยไม่ได้ตรวจสอบว่าโครงสร้างฐานรากของอาคารนั้นเป็นไปโดยถูกต้องตามแบบหรือไม่ โจทก์ได้รับความเสียหายเนื่องจากความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อโครงสร้างอาคารนั้นทำให้โจทก์ไม่สามารถอาศัยอยู่ในอาคารนั้นได้ตามระยะเวลาที่ระบุไว้ในสัญญาเช่า ซึ่งความเสียหายที่โจทก์ได้รับนั้นถือว่าเป็นความเสียหายแบบ pure economic loss เนื่องจากอาคารที่เสียหายนั้นไม่ใช่ทรัพย์สินของโจทก์และความเสียหายที่โจทก์ไม่สามารถได้รับประโยชน์ในการใช้อาคารได้ตามระยะเวลาในสัญญาเช่านั้นถือเป็นความเสียหายทางการเงิน ซึ่งในคดีนี้ House of Lords ได้ตัดสินให้จำเลยต้องจ่ายค่าเสียหายให้แก่โจทก์ในความเสียหายที่เกิดขึ้นแม้ว่าระหว่างโจทก์และจำเลยนั้นจะไม่มีนิติสัมพันธ์ทางด้านสัญญาต่อกันและความเสียหายดังกล่าวนั้นเป็นความเสียหายแบบ pure economic loss โดยศาลพิจารณาว่าจำเลยนั้นมีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติการด้วยความระมัดระวังต่อโจทก์ เนื่องจากความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่โจทก์นั้นเป็นความเสียหายที่จำเลยอาจคาดหมายได้

ผลจากคำพิพากษาในคดี *Anns* นี้ นอกจากจะได้สร้างหลักเกณฑ์การพิจารณาเกี่ยวกับหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติการด้วยความระมัดระวังแล้ว ยังได้วางหลักเกี่ยวกับการให้ค่าเสียหายในความเสียหายแบบ pure economic loss ด้วย กล่าวคือ คดีนี้ได้วางหลักเพื่อให้ความคุ้มครองแก่ผู้ซื้ออสังหาริมทรัพย์ที่ชำระค่างบพร้อม ซึ่งความชำระค่างบพร้อมในกรณีนี้คือความชำระค่างบพร้อมในคุณภาพของอสังหาริมทรัพย์นั้นซึ่งจะส่งผลต่อการพักอาศัยหรือการใช้สอยภายในอสังหาริมทรัพย์ดังกล่าว ศาลได้วางหลักว่าบุคคลที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการก่อสร้างอาคารนั้นย่อมมีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติการด้วยความระมัดระวังต่อบุคคลที่ได้รับความเสียหาย ในกรณีนี้ศาลไม่ได้พิจารณาถึงปัญหาเกี่ยวกับปริมาณการฟ้องคดีที่จะสูงขึ้น เนื่องจากตามแนวทางคำพิพากษานั้นบุคคลที่จะสามารถเรียกค่าเสียหายได้จะต้องเป็นผู้ที่อยู่อาศัยภายในอาคารที่ชำระค่างบพร้อมเท่านั้น³¹ อย่างไรก็ตามแนวทางคำพิพากษาในคดีนี้ได้ถูกกลับโดยคำพิพากษาในคดี *Murphy v. Brentwood District Council* ซึ่งจะได้พิจารณาต่อไป

³⁰ [1978] AC 728.

³¹ John Cooke, *Law of Tort*, p. 100.

คดี Junior Books Ltd. v. Veitchi Co. Ltd.³² ซึ่งในคดีนี้ House of Lord ได้ตัดสินว่าผู้รับเหมาช่วงนั้นมีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติตามความระมัดระวังต่อผู้ว่าจ้าง โดยข้อเท็จจริงในคดีนี้คือ โจทก์เป็นผู้ว่าจ้างผู้รับเหมาก่อสร้างตามสัญญาก่อสร้างโรงงาน จำเลยเป็นผู้รับเหมาช่วงซึ่งรับผิดชอบในงานส่วนพื้นอาคาร ซึ่งระหว่างโจทก์และจำเลยนั้นไม่มีสัญญาระหว่างกัน เมื่อก่อสร้างโรงงานเรียบร้อยโจทก์พบว่าพื้นของโรงงานชำรุดและต้องปูพื้นใหม่ โจทก์จึงได้ฟ้องจำเลยในความเสียหายที่เกิดขึ้น โดยเรียกค่าเสียหายจากค่าใช้จ่ายที่ต้องใช้ในการปูพื้นใหม่และค่าเสียหายเนื่องจากการขาดกำไรในระหว่างที่โจทก์ยังไม่สามารถเปิดใช้โรงงานได้ ซึ่ง House of Lords ได้ตัดสินว่าเนื่องจากข้อเท็จจริงปรากฏว่าโจทก์เป็นผู้เสนอให้ผู้รับเหมาก่อสร้างจำเลยในงานส่วนที่เกี่ยวกับพื้นโรงงาน ดังนั้นระหว่างโจทก์และจำเลยจึงมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดอันทำให้จำเลยนั้นมีหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติตามความระมัดระวังต่อโจทก์

หลักเกณฑ์ที่ศาลได้วางไว้ในคดีนี้คือหากโจทก์สามารถพิสูจน์ได้ว่าระหว่างโจทก์และจำเลยนั้นมีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดเพียงพอ นั้น แม้ว่าในระหว่างโจทก์และจำเลยจะไม่มีสัญญาระหว่างกันอันทำให้ไม่สามารถฟ้องคดีเรียกร้องค่าเสียหายได้ตามกฎหมายสัญญา และความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นจะเป็นความเสียหายแบบ pure economic loss ซึ่งตามหลักจะไม่สามารถเรียกร้องได้ตามกฎหมายละเมิดเนื่องจากไม่มีความเสียหายใดๆ เกิดขึ้นต่อทรัพย์สินของโจทก์ แต่ถ้าระหว่างโจทก์และจำเลยนั้นมีความสัมพันธ์ใกล้ชิด ศาลสามารถพิจารณาให้จำเลยชดเชยค่าเสียหายให้แก่โจทก์ได้

อย่างไรก็ตามคำพิพากษาในคดี Simaan General Contracting Co. v. Pilkington Glass Ltd.³³ ศาลในคดีนี้ได้ตัดสินแตกต่างจากคดี Junior Books กล่าวคือ ในคดีนี้โจทก์ซึ่งเป็นผู้รับเหมาก่อสร้างอาคารได้ทำสัญญากับบริษัทกระจกเพื่อติดตั้งกระจกในอาคารตามแบบที่ได้ระบุไว้ตามสัญญาผู้รับเหมาก่อสร้างอาคาร บริษัทกระจกซึ่งเป็นคู่สัญญากับโจทก์นั้นได้ซื้อกระจกจากจำเลย ซึ่งกระจกที่จำเลยได้จัดหานั้นผิดไปจากแบบที่กำหนดไว้ ส่งผลให้โจทก์ต้องเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มมากขึ้นในการปฏิบัติให้ถูกต้องตามที่ระบุไว้ในสัญญา ซึ่งความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่โจทก์นี้สามารถพิจารณาได้ว่าเป็นความเสียหายแบบ pure economic loss เนื่องจากไม่ได้มีทรัพย์สินใดๆ ของโจทก์ที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำของจำเลย และความเสียหายที่โจทก์ได้รับเนื่องจากต้องเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มมากขึ้นนั้นก็เป็นความเสียหายทางการเงินที่กระทบต่อสถานะทางเศรษฐกิจของโจทก์เท่านั้น ความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อโจทก์ในกรณีนี้จึงเป็นความเสียหายแบบ pure economic loss ซึ่งในกรณีปกตินั้นหากโจทก์ต้องการเรียกร้องค่าเสียหายโจทก์สามารถฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายตามสัญญาได้

³² [1983] AC 520.

³³ [1988] QB 758.

จากบริษัทกระจกซึ่งเป็นคู่สัญญาของโจทก์ได้ อย่างไรก็ตามข้อเท็จจริงได้ปรากฏว่าบริษัทกระจกดังกล่าวได้เข้าสู่กระบวนการชำระบัญชีซึ่งทำให้โจทก์ไม่สามารถฟ้องบริษัทนั้นได้ โจทก์จึงฟ้องเรียกค่าเสียหายจากจำเลยตามกฎหมายละเมิด โดยโจทก์ฟ้องว่าจำเลยนั้นกระทำการโดยประมาทเลินเล่อและก่อให้เกิดความเสียหายแก่โจทก์ คดีนี้ศาลได้ตัดสินว่าจำเลยไม่ต้องรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นเนื่องจากโจทก์ไม่สามารถพิสูจน์ให้ศาลเห็นว่าจำเลยสามารถสันนิษฐานได้ว่าจำเลยนั้นจะต้องมีความรับผิดชอบต่อโจทก์ นอกจากนี้ประเด็นที่สำคัญคือโจทก์และจำเลยนั้นไม่มีความสัมพันธ์ทางด้านสัญญาหรือระหว่างกัน เมื่อโจทก์ไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าจำเลยสามารถสันนิษฐานได้ว่าตนต้องมีความรับผิดชอบต่อโจทก์จึงไม่ได้เป็นไปตามหลักในคำพิพากษาในคดี Hedley Byrne ที่การสันนิษฐานได้ถึงความรับผิดของจำเลยที่มีต่อโจทก์นั้นจะทำให้เกิดความสัมพันธ์พิเศษ (Special relationship) ขึ้นระหว่างโจทก์และจำเลยอันจะทำให้จำเลยมีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติกรด้วยความระมัดระวังต่อโจทก์ ดังนั้นเมื่อโจทก์และจำเลยไม่ได้มีความสัมพันธ์ต่อกันไม่ว่าในด้านใดๆ ทั้งตามกฎหมายสัญญาหรือตามกฎหมายละเมิด โจทก์จึงไม่สามารถเรียกร้องค่าเสียหายในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากจำเลยได้

จากคำพิพากษาในคดีนี้ได้แสดงให้เห็นว่าศาลมีความกังวลว่าหากเปิดช่องให้บุคคลที่ได้รับการได้รับความเสียหายแบบ pure economic loss นั้นเรียกค่าเสียหายได้ตามกฎหมายละเมิด โดยที่ไม่สามารถพิจารณาถึงนิติสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่ได้รับการได้รับความเสียหายและบุคคลที่ถูกเรียกร้องค่าเสียหายได้นั้นจะก่อให้เกิดการฟ้องร้องคดีไปเป็นทอดๆ อันจะก่อให้เกิดปัญหาที่ทำให้เกิดความรับผิดที่หาจุดสิ้นสุดได้ยาก

คดี Murphy v. Brentwood District Council³⁴ เป็นคดีที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดของหน่วยงานของรัฐในความเสียหายที่เกิดขึ้นเนื่องจากอาคารเกิดความชำรุดบกพร่อง โดยคดีนี้มีข้อเท็จจริงคือ โจทก์ได้ซื้อบ้านในปี 1970 ซึ่งการก่อสร้างบ้านหลังดังกล่าวนั้นเป็นการก่อสร้างบนฐานรากคอนกรีตแบบแพ (Concrete raft foundation) ซึ่งตามกฎหมายที่ควบคุมการก่อสร้างอาคารนั้นกำหนดให้ผู้ก่อสร้างอาคารบนฐานรากดังกล่าวต้องส่งแบบการก่อสร้างต่อหน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อให้หน่วยงานนั้นพิจารณาอนุญาตให้ก่อสร้าง ต่อมาตั้งแต่ปี 1981 เป็นต้นมาได้เกิดรอยร้าวขึ้นที่กำแพงบ้านด้านในรวมถึงพื้นบ้านนั้นได้ทรุดตัวลงไป โจทก์ไม่สามารถอาศัยอยู่ในบ้านหลังดังกล่าวได้และได้ขายบ้านหลังนั้นไปในราคาที่ต่ำกว่าราคาบ้านที่ควรจะได้หากบ้านหลังนั้นอยู่ในสภาพดี โจทก์จึงฟ้องจำเลยคือหน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งมีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการก่อสร้างอาคารให้รับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นเนื่องจากบ้านหลังดังกล่าวนี้เกิดความชำรุด โดยจำเลยนั้นได้อนุญาตแบบการก่อสร้างฐานรากอาคารนั้นโดยประมาทเลินเล่อซึ่งส่งผลให้เกิดความเสียหายต่อ

³⁴ [1991] 1 AC 398.

บ้านหลังดังกล่าว ซึ่งความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อโจทก์ในกรณีนี้เป็นความเสียหายเกิดจากกรณีที่โจทก์ต้องขายบ้านไปในราคาต่ำกว่าราคาตลาด ลักษณะของความเสียหายนี้จึงเป็นความเสียหายทางการเงินหรือความเสียหายทางเศรษฐกิจ ศาลในคดีนี้ได้ตัดสินว่าหน่วยงานท้องถิ่นของรัฐนั้นไม่มีความรับผิดชอบในความเสียหายดังกล่าวเนื่องจากในกรณีนี้ไม่ได้เกิดความเสียหายทางกายภาพ

เมื่อพิจารณาถึงแนวคิดเกี่ยวกับการให้ค่าเสียหายในความเสียหายแบบ pure economic loss ของศาลอังกฤษนั้น สามารถสรุปได้ว่าศาลอังกฤษนั้นจะยึดถือตามหลักการให้ค่าเสียหายแบบจำกัด กล่าวคือ บุคคลหนึ่งที่ได้รับ ความเสียหายที่เกิดจากความสูญเสียทางเศรษฐกิจนั้นจะต้องเป็นกรณีที่มีความเสียหายทางเศรษฐกิจนั้นมีความสัมพันธ์กับความเสียหายทางกายภาพของบุคคลนั้น (Consequential economic loss) ซึ่งหากเป็นกรณีของความเสียหายที่เกิดจากความสูญเสียทางเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียวโดยปราศจากความเสียหายทางกายภาพนั้นผู้ที่ได้รับความเสียหายไม่อาจเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนความเสียหายดังกล่าวได้ อย่างไรก็ตามหลักดังกล่าวก็อาจมีข้อยกเว้นได้ กล่าวคือ ถ้าผู้เสียหายนั้นพิสูจน์ถึงความสัมพันธ์ระหว่างผู้เสียหายและผู้กระทำละเมิดว่าทั้งสองฝ่ายมีความสัมพันธ์กันอย่างเพียงพอ (Proximity) ผู้เสียหายก็สามารถเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนในความเสียหายที่เกิดจากความเสียหายแบบ pure economic loss ได้ ดังเช่นในกรณีของการให้คำแนะนำที่ผิดพลาดนั้นจะสามารถเรียกร้องค่าเสียหายในลักษณะที่เป็นความเสียหายแบบ pure economic loss ได้ โดยการพิจารณาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดเพียงพอระหว่างโจทก์และจำเลยนั้นก็จะต้องแตกต่างกันไปตามลักษณะของการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหาย

4.2 หลักกฎหมายในระบบซีวิลลอว์ : ศึกษากฎหมายฝรั่งเศสและเยอรมัน

4.2.1 กฎหมายฝรั่งเศส

4.2.1.1 หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการให้ค่าเสียหายตามกฎหมายเรื่องความรับผิดทางแพ่ง

ตามกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดทางแพ่งของประเทศฝรั่งเศสนั้นสามารถแบ่งความรับผิดได้เป็นความรับผิดที่เกิดขึ้นจากสัญญาและความรับผิดที่ไม่ได้เกิดขึ้นจากสัญญาซึ่งได้แก่ ความรับผิดในการกระทำละเมิดและกรณีลาภมิควรได้³⁵ กฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดทางแพ่งของฝรั่งเศสนั้นไม่ได้ถูกบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศสโดยเฉพาะเจาะจงว่าเป็นหมวดที่เกี่ยวกับความรับผิดทางแพ่ง โดยเรื่องค่าเสียหายเนื่องจากการไม่ปฏิบัติตามสัญญานั้นถูกบัญญัติไว้ตามมาตรา

³⁵

John Bell, Sophie Boyron, and Simon Whittaker, *Principles of French Law* (New York: Oxford University Press, 1998), p. 305.

1146 – 1155 (Title 3 Contracts and conventional obligation in general Chapter 3 Section 4) และค่าเสียหายตามกฎหมายเรื่องละเมิด (delits) จะบัญญัติไว้ในมาตรา 1382 – 1386 (Title 4 Undertakings formed without an agreement Chapter 2 Intentional and unintentional wrongs of torts)

(1) หลักเกณฑ์การให้ค่าเสียหายตามหลักกฎหมายสัญญา

ตามหลักกฎหมายสัญญาของฝรั่งเศสนั้น คู่สัญญาที่มีอิสระเต็มที่ในการแสดงเจตนาทำสัญญากันตามหลักความศักดิ์สิทธิ์ในการแสดงเจตนา โดยบทบัญญัติมาตรา 1108³⁶ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศส ได้กำหนดองค์ประกอบที่จะทำให้สัญญานั้นจะสมบูรณ์ตามกฎหมาย ได้แก่ ความยินยอมของคู่สัญญาที่จะเข้าผูกพันตามสัญญา ความสามารถของคู่สัญญาในการทำสัญญา วัตถุประสงค์ในการทำสัญญา และมูลเหตุแห่งความรับผิดชอบของคู่สัญญาแต่ละฝ่ายที่ขอบด้วยกฎหมาย กฎหมายสัญญาฝรั่งเศสไม่ได้กำหนดแบบของสัญญาไว้โดยเฉพาะเจาะจง บุคคลสามารถทำสัญญาด้วยวาจาได้ หรือในบางกรณีกฎหมายจะกำหนดให้การทำสัญญานั้นจะต้องทำเป็นลายลักษณ์อักษร³⁷

ผลของสัญญาที่สมบูรณ์ตามกฎหมายนั้นย่อมสามารถมีอำนาจบังคับได้ในระหว่างคู่สัญญาและคู่สัญญาต้องปฏิบัติตามข้อตกลงในสัญญานั้น กล่าวคือ สัญญานั้นจะมีผลระหว่างคู่สัญญาเท่านั้นและจะก่อให้เกิดความรับผิดแก่บุคคลภายนอกไม่ได้ ทั้งนี้ตามหลักสัญญานั้นจะผูกพันเฉพาะคู่สัญญาเท่านั้นและตามบทบัญญัติมาตรา 1165³⁸ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศส ซึ่งบัญญัติว่า “สัญญาจะมีผลระหว่างคู่สัญญาเท่านั้น สัญญาไม่อาจก่อให้เกิดผลร้ายต่อบุคคลภายนอกได้ และในกรณีที่จะเป็นประโยชน์ต่อบุคคลภายนอกได้จะต้องเป็นไปตามบทบัญญัติมาตรา 1121” ดังนั้นจากบทบัญญัติข้างต้นจึงพิจารณาได้ว่าในกรณีที่เกี่ยวข้องกับบุคคลภายนอก สัญญาอาจมีผลต่อบุคคลภายนอกได้ในกรณีของสัญญาเพื่อผลประโยชน์ของบุคคลภายนอกเท่านั้น โดยมีเงื่อนไขว่าการ

³⁶ Art. 1108

Four requisites are essential for the validity of an agreement:

The consent of the party who binds himself;

His capacity to contract;

A definite object which forms the subject-matter of the undertaking;

A lawful cause in the obligation.

³⁷ Robert McKeon and Walter Cairns, *Introduction to French Law*, 2 ed. (London: Cavendish, 1995), p. 63.

³⁸ Art. 1165

Agreements produce effect only between the contracting parties; they do not harm a third party, and they benefit him only in the case provided for in Article 1121.

ทำสัญญาต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์ของตนเองหรือเป็นการให้ประโยชน์โดยเสน่หาแก่อีกฝ่าย ทั้งนี้ ตามบทบัญญัติมาตรา 1121³⁹ และเมื่อบุคคลภายนอกได้แสดงเจตนาเข้ารับประโยชน์ตามสัญญาแล้ว คู่สัญญาฝ่ายที่ตกลงจะให้ประโยชน์แก่บุคคลภายนอกจะไม่สามารถเพิกถอนข้อตกลงการให้ประโยชน์แก่บุคคลภายนอกนั้นได้

เมื่อคู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งผิดสัญญา ซึ่งลักษณะของการผิดสัญญานั้นพิจารณาได้ตามมาตรา 1147⁴⁰ อันได้แก่ การชำระหนี้ล่าช้า (*retard dans l'exécution*) และการไม่ปฏิบัติตามชำระหนี้ (*inexécution*) ซึ่งการไม่ปฏิบัติตามชำระหนี้ นั้นหมายรวมถึงการชำระหนี้ไม่ถูกต้องตามข้อตกลงในสัญญาด้วย โดยค่าเสียหายนั้นจะเป็นลักษณะของการชดใช้เยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นตามหลักแล้วการชดใช้เยียวยาขั้นต้นคือการให้คู่สัญญาฝ่ายที่ผิดหนี้ปฏิบัติชำระหนี้ให้เป็นไปตามสัญญา (*exécution forcée*) อย่างไรก็ตามหากสัญญานั้นเป็นสัญญาต่างตอบแทนจะมีหลักกฎหมายเกี่ยวกับสัญญาต่างตอบแทน คือ *exceptio non adimpleti contractus* ซึ่งตามหลักนี้ ในกรณีของสัญญาต่างตอบแทนนั้นหากคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งผิดนัดชำระหนี้ อีกคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งมีสิทธิไม่ชำระหนี้ตอบแทนจนกว่าจะได้รับการปฏิบัติตามชำระหนี้ อีกฝ่ายได้ ซึ่งตามหลักนี้ คู่สัญญาฝ่ายที่ผิดนัดอาจยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้ได้ในกรณีที่สัญญานั้นเป็นสัญญาต่างตอบแทนและโจทก์นั้นยังไม่ได้ปฏิบัติตามชำระหนี้ตามสัญญาเช่นกัน

สิทธิในการเรียกร้องค่าเสียหายเนื่องจากการไม่ปฏิบัติตามสัญญานั้นเกิดขึ้นเมื่อคู่สัญญาฝ่ายที่ผิดนัดนั้นไม่สามารถปฏิบัติตามชำระหนี้ตามสัญญาได้ หรือหนี้ตามสัญญานั้นโดยสภาพแห่งหนี้ไม่สามารถเปิดช่องให้บังคับชำระได้ เช่น เป็นหนี้ที่ลูกหนี้ต้องกระทำการด้วยตนเองซึ่งการบังคับให้ลูกหนี้ต้องชำระหนี้ นั้นย่อมเป็นการละเมิดต่อสิทธิเสรีภาพของลูกหนี้ นั้น ดังนั้นเมื่อเกิดกรณีเช่นว่านี้เจ้าหนี้สามารถเรียกร้องค่าเสียหายที่เกิดขึ้นได้ ทั้งนี้ ตามที่กำหนดไว้ตามมาตรา 1142⁴¹

³⁹
Art. 1121

One may likewise stipulate for the benefit of a third party, where it is the condition of a stipulation which one makes for oneself or of a gift which one makes to another. He who made that stipulation may no longer revoke it, where the third party declares that he wishes to take advantage of it.

⁴⁰
Art. 1147

A debtor shall be ordered to pay damages, if there is occasion, either by reason of the non-performance of the obligation, or by reason of delay in performing, whenever he does not prove that the non-performance comes from an external cause which may not be ascribed to him, although there is no bad faith on his part.

⁴¹
Art. 1142

แห่งประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศส ซึ่งวางหลักไว้ว่าหนี้กระทำการหรือหนึ่งดเว้นกระทำการนั้น หากลูกหนี้ไม่ปฏิบัติตามชำระหนี้ย่อมต้องชดใช้ค่าเสียหาย

บทบัญญัติมาตรา 1147⁴² แห่งประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศส เป็นบทบัญญัติที่กล่าวถึงความรับผิดจากการไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงในสัญญา กล่าวคือ เมื่อลูกหนี้มีการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่คู่กรณีตามสัญญา บุคคลที่ก่อให้เกิดความเสียหายนั้นจะต้องทดแทนความเสียหายให้แก่คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง ถ้าคู่สัญญาฝ่ายนั้นไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ที่กำหนดไว้ตามสัญญานั้น ย่อมต้องมีความรับผิดที่จะต้องชดใช้ค่าเสียหายให้แก่คู่สัญญาฝ่ายที่เสียหาย โดยหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการพิจารณาเพื่อเรียกค่าเสียหายนั้นมีดังนี้

1. คู่สัญญาฝ่ายที่ไม่ปฏิบัติตามสัญญานั้นมีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติ ซึ่งคู่สัญญาฝ่ายที่เสียหายนั้นเพียงแต่พิสูจน์ว่าตนได้รับความเสียหายเท่านั้น
2. ความรับผิดชอบตามกฎหมายนั้นจำกัดแต่เพียงความเสียหายซึ่งอาจคาดหมายได้เมื่อทำสัญญา

นอกจากนี้จะต้องพิจารณาว่ามีการตกลงจำกัดวงความรับผิดหรือไม่ โดยคู่สัญญาอาจจะตกลงกันล่วงหน้าว่าคู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งนั้นไม่ต้องรับผิดชอบชดใช้ค่าเสียหายถ้าฝ่ายหนึ่งไม่ปฏิบัติตามสัญญาและทำให้อีกฝ่ายเสียหาย

สำหรับการชดใช้เยียวยาความเสียหายตามหลักกฎหมายสัญญานั้น ลูกหนี้จะต้องกระทำการชำระหนี้โดยเฉพาะเจาะจงเพื่อเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้น ในกรณีที่คู่สัญญาฝ่ายหนึ่งไม่ปฏิบัติตามสัญญานั้นคู่สัญญาอีกฝ่ายมีสิทธิเรียกให้คู่สัญญาอีกฝ่ายปฏิบัติตามชำระหนี้ให้เป็นไปตามข้อตกลงในสัญญา รวมทั้งคู่สัญญาฝ่ายที่ได้รับความเสียหายมีสิทธิได้รับค่าเสียหายเพื่อชดใช้เยียวยาความเสียหายที่เกิดจากการไม่ปฏิบัติตามสัญญานั้น โดยหลักการชดใช้เยียวยาความเสียหายจากการไม่ปฏิบัติตามชำระหนี้ตามสัญญานั้นจะเป็นไปตามหลัก *réparation par équivalent*⁴³ และในการพิจารณาให้ค่าเสียหายแก่คู่สัญญาฝ่ายที่ได้รับความเสียหายนั้น โดยหลักศาลฝรั่งเศสจะพิจารณาให้

Any obligation to do or not to do resolves itself into damages, in case of non-performance on the part of the debtor.

⁴² Art. 1147

A debtor shall be ordered to pay damages, if there is occasion, either by reason of the non-performance of the obligation, or by reason of delay in performing, whenever he does not prove that the non-performance comes from an external cause which may not be ascribed to him, although there is no bad faith on his part.

⁴³ John Bell, Sophie Boyron, and Simon Whittaker, *Principles of French Law*, p. 349.

ค่าเสียหายเต็มจำนวนเพื่อชดใช้เยียวยาให้โจทก์กลับคืนสู่ฐานะเดิมตามหลัก full compensation ซึ่งตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศส มาตรา 1149⁴⁴ นั้นก็ได้กำหนดถึงค่าเสียหายที่คู่สัญญาฝ่ายที่เสียหายสามารถเรียกได้อันได้แก่ ค่าเสียหายในความเสียหายที่เกิดขึ้น (damnum emergens) และค่าเสียหายเนื่องจากการขาดกำไร (lucrum cessans)⁴⁵

ตามกฎหมายฝรั่งเศสนั้น การพิจารณาให้ค่าเสียหายจากการไม่ปฏิบัติตามสัญญา นั้นจะต้องพิจารณาถึงเรื่องความห่างไกลของความเสียหาย โดยความเสียหายนั้นจะต้องใกล้ชิดและเป็นผลโดยตรงจากการไม่ปฏิบัติตามสัญญา ซึ่งโดยหลักนั้นคู่สัญญาฝ่ายที่ไม่ปฏิบัติตามสัญญานั้นต้องรับผิดชอบเฉพาะในความเสียหายที่คาดเห็นได้หรืออาจคาดเห็นได้ ณ เวลาที่เข้าทำสัญญาเท่านั้น⁴⁶ ตามบทบัญญัติมาตรา 1150⁴⁷ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศส อย่างไรก็ตามหากคู่สัญญาฝ่ายที่ไม่ปฏิบัติตามสัญญานั้นมีเจตนาไม่สุจริตและตั้งใจที่จะไม่ปฏิบัติตามสัญญา คู่สัญญาฝ่ายนั้นย่อมต้องรับผิดชอบในความเสียหายทั้งหมดที่มีความใกล้ชิดและเป็นผลโดยตรงจากการไม่ปฏิบัติตามสัญญา โดยที่ไม่ต้องพิจารณาว่าคู่สัญญาฝ่ายที่ไม่ปฏิบัติตามการชำระหนี้ตามสัญญานั้นคาดเห็นในความเสียหายได้หรือไม่ ทั้งนี้ตามบทบัญญัติมาตรา 1151⁴⁸ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศส

ดังนั้น ในกรณีที่เกิดความเสียหายในลักษณะที่เป็นการขาดกำไรหรือการสูญเสียซึ่งผลประโยชน์ที่คู่สัญญาฝ่ายหนึ่งคาดหวังไว้จากการทำสัญญานั้น ซึ่งเป็นลักษณะของความเสียหายทางการเงินที่มีผลกระทบต่อสถานะทางเศรษฐกิจของคู่สัญญาฝ่ายที่ได้รับความเสียหายนั้น จึงอาจพิจารณาได้ว่าเป็นความเสียหายแบบ pure economic loss ที่เกิดขึ้นเนื่องจากการผิดสัญญา คู่สัญญาฝ่ายที่ผิดสัญญานั้นต้องชดใช้ค่าเสียหายตามสัญญาหรือไม่นั้นก็จะต้องพิจารณาตามหลักการข้างต้นว่าคู่สัญญาฝ่ายที่ผิดสัญญาสามารถคาดเห็นได้หรือไม่ว่าจะเกิดความเสียหายดังกล่าวขึ้นจาก

⁴⁴ Art. 1149

Damages due to a creditor are, as a rule, for the loss which he has suffered and the profit which he has been deprived of, subject to the exceptions and modifications below.

⁴⁵ Robert McKeon and Walter Cairns, *Introduction to French Law*, p. 66.

⁴⁶ Ibid.

⁴⁷ Art. 1150

A debtor is liable only for damages which were foreseen or which could have been foreseen at the time of the contract, where it is not through his own intentional breach that the obligation is not fulfilled.

⁴⁸ Art. 1151

Even in the case where the non-performance of the agreement is due to the debtor's intentional breach, damages may include, with respect to the loss suffered by the creditor and the profit which he has been deprived of, only what is an immediate and direct consequence of the non-performance of the agreement.

การผิดสัญญาของตนเอง เช่น ตามคำพิพากษาของศาล Cour de Cassation (3 March 1897), D 1898, 1 118 อันเป็นกรณีที่จำเลยไม่สามารถส่งสินค้าให้แก่โจทก์ได้ภายในกำหนดเวลาตามสัญญา จำเลยไม่ต้องชดใช้ค่าเสียหายเนื่องจากโจทก์ต้องสูญเสียโอกาสในการทำสัญญากับบุคคลอื่น เนื่องจากในกรณีนี้เป็นความเสียหายจำเลยย่อมคาดเห็นไม่ได้ว่าจะเกิดขึ้นแก่โจทก์

นอกจากนี้ศาลมีสิทธิพิจารณาลดค่าเสียหายที่คู่สัญญาฝ่ายที่ได้รับความเสียหายเรียกร้องมาในกรณีที่คู่สัญญาฝ่ายที่ได้รับความเสียหายนั้นมีส่วนผิดด้วย โดยอาจพิจารณาได้ 2 กรณี คือ กรณีที่ฝ่ายที่ได้รับความเสียหายนั้นมีความประมาทเลินเล่อหรือมีความผิดอื่นด้วยซึ่งความประมาทเลินเล่อหรือความผิดดังกล่าวนี้เป็นส่วนหนึ่งของความเสียหายที่เกิดขึ้น เช่น กรณีที่เจ้าของรถขับรถที่พวงมาลัยชำรุดบกพร่องด้วยความประมาทจนทำให้เกิดอุบัติเหตุ และกรณีที่ฝ่ายที่ได้รับความเสียหายนั้นไม่ได้กระทำการตามสมควรที่จะช่วยให้ความเสียหายนั้นลดลง ศาลฝรั่งเศสจะพิจารณาว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นตามมานั้นเป็นความเสียหายที่เกิดจากฝ่ายนั้นเอง⁴⁹

สำหรับลักษณะของความเสียหายจากการไม่ปฏิบัติตามสัญญาที่สามารถเรียกร้องได้ตามกฎหมายฝรั่งเศสนั้นได้แก่

1. ความเสียหายที่เป็นตัวเงิน (material losses) คือความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อคู่สัญญาฝ่ายที่ได้รับความเสียหาย ซึ่งได้แก่
2. ความเสียหายที่ไม่เป็นตัวเงินหรือความเสียหายต่อสิทธินอกกองทรัพย์สิน (dommage moral) ซึ่งตามกฎหมายฝรั่งเศสนั้นเรียกว่าความเสียหายทางศีลธรรม ความเสียหายในลักษณะนี้จะไม่ได้เกิดความเสียหายขึ้นเป็นตัวเงินแต่จะเป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อชื่อเสียงเกียรติยศ รวมถึงจิตใจของบุคคลที่ได้รับความเสียหาย

(2) หลักเกณฑ์การให้ค่าเสียหายตามหลักกฎหมายละเมิด

กฎหมายละเมิดของฝรั่งเศสนั้นถูกบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศส (Code Civile) โดยมีบทบัญญัติเกี่ยวกับความรับผิดในการกระทำละเมิดทั้งหมด 5 มาตรา คือ มาตรา 1382 – 1386 และมีบทบัญญัติในกฎหมายพิเศษอื่นที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดในการกระทำละเมิด ซึ่งบทบัญญัติกฎหมายหมายละเมิดของฝรั่งเศสนั้นมีความแตกต่างจากกฎหมายละเมิดของประเทศอังกฤษที่ได้กำหนดลักษณะและประเภทของการกระทำที่เป็นละเมิดไว้อย่างชัดเจน แต่หลักความรับผิดตามกฎหมายละเมิด (Delictual Liability) ของฝรั่งเศสนั้นได้กำหนดหลักเกณฑ์ไว้บนพื้นฐานของการกระทำความผิด และแม้ว่ากฎหมายแพ่งฝรั่งเศสนั้นจะมีที่มาและพัฒนาจากกฎหมายโรมันแต่

⁴⁹ John Bell, Sophie Boyron, and Simon Whittaker, *Principles of French Law*, p. 350.

กฎหมายละเมิดของฝรั่งเศสนั้นกลับแตกต่างไปจากกฎหมายละเมิดโรมัน (Roman law of delicts) ซึ่งจะกำหนดลักษณะของการกระทำที่เป็นละเมิดไว้เช่นเดียวกับกฎหมายละเมิดอังกฤษ

แนวความคิดเกี่ยวกับกฎหมายละเมิดของฝรั่งเศสนี้มีที่มาจากคำว่า culpa ในภาษาลาตินซึ่งแปลว่าความผิด โดยคำนี้มีที่มาจากกฎหมายธรรมชาติและหลักทางศาสนา ซึ่งแนวความคิดนี้ได้สะท้อนออกมาผ่านมาตรา 1382 และ 1383 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศส อันเป็นบทบัญญัติทั่วไปในเรื่องของความรับผิดทางแพ่ง⁵⁰ ซึ่งบทบัญญัติทั้ง 2 มาตรานี้จะเป็นไปในลักษณะของการวางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการกระทำละเมิดไว้อย่างกว้างๆ เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับกฎหมายละเมิดของเยอรมันจะพบว่ากฎหมายละเมิดเยอรมันได้กำหนดถึงรายละเอียดว่ามีสิทธิใดบ้างที่กฎหมายให้ความคุ้มครองซึ่งแตกต่างจากกฎหมายละเมิดฝรั่งเศสที่เป็นบทบัญญัติทั่วไปโดยไม่ได้บัญญัติถึงสิทธิที่กฎหมายให้ความคุ้มครองไว้โดยเฉพาะเจาะจง

กฎหมายละเมิดของฝรั่งเศสนั้นได้พัฒนาเรื่อยมานับตั้งแต่ศตวรรษที่ 19 ซึ่งก็มีการเปลี่ยนแปลงไปตามสถานะของเศรษฐกิจและสังคม กล่าวคือ การปฏิวัติอุตสาหกรรมได้ส่งผลกระทบต่อแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับความรับผิดที่ต้องการความผิด (Fault-based liability) เนื่องจากได้เกิดแนวคิดเรื่องความรับผิดที่เกิดจากความเสี่ยงภัย (Risk-based liability) ซึ่งตามแนวคิดนี้ได้ก่อให้เกิดความรับผิดที่ไม่ต้องการความผิด หรือความรับผิดโดยเด็ดขาด (Strict liability) แนวความคิดนี้ได้พัฒนาขึ้นมาเนื่องจากการเกิดอุบัติเหตุในโรงงานอุตสาหกรรม รวมถึงการกระทำละเมิดที่เกิดขึ้นเนื่องจากทรัพย์สินที่บุคคลหนึ่งได้ครอบครองอยู่

มาตรา 1382⁵¹ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศสเป็นบทบัญญัติที่พูดถึงหลักเกณฑ์ทั่วไปในเรื่องความรับผิดทางละเมิด ซึ่งได้บัญญัติไว้ดังนี้

“การกระทำใดๆ ของบุคคลหนึ่งอันก่อความเสียหายแก่ผู้อื่น ย่อมเป็นเหตุบังคับให้บุคคลผู้กระทำความเสียหายโดยความผิดของเขานั้น ต้องชดใช้เยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้น”

เมื่อพิจารณาตามบทบัญญัติข้างต้นนี้จะพบว่ากฎหมายละเมิดของฝรั่งเศสนั้นมีความแตกต่างจากกฎหมายละเมิดของอังกฤษ เนื่องจากมาตรา 1382 ได้บัญญัติหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการกระทำละเมิดไว้อย่างกว้างๆ ต่างจากกฎหมายอังกฤษที่มีการกำหนดไว้โดยเฉพาะเจาะจงเลยว่าการ

⁵⁰ Eva Steiner, *French Law a Comparative Approach* (New York: Oxford University Press, 2010), p. 342.

⁵¹ Art. 1382

Any act whatever of man, which causes damage to another, obliges the one by whose fault it occurred, to compensate it.

กระทำใดบ้างที่เป็นการกระทำละเมิด ซึ่งการที่มาตรา 1382 ได้มีบทบัญญัติทั่วไปเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ในการกระทำละเมิดทำให้เกิดปัญหาขึ้นเกี่ยวกับการตีความคำว่าความเสียหายและความผิดตามมาตรา 1382 นั้นมีความหมายครอบคลุมเพียงใด ซึ่งจากแนวคำพิพากษาของศาลฝรั่งเศสนั้นได้ให้ความหมายของคำว่าความผิดตามมาตรา 1382 ไว้ว่าเป็นการกระทำที่ล่วงละเมิดต่อสิทธิโดยเฉพาะเจาะจงของผู้เสียหาย โดยผู้กระทำละเมิดนั้นได้กระทำการลงไปโดยเจตนาหรือโดยประมาทเลินเล่อ รวมถึงกรณีที่ผู้กระทำละเมิดนั้นได้ใช้สิทธิของตนเองเกินขอบเขต⁵²

นอกจากนี้ บทบัญญัติมาตรา 1382 ยังได้เป็นไปตามหลัก Full compensation for losses กล่าวคือ ตามหลักนี้การชดใช้ค่าเสียหายให้แก่บุคคลที่ได้รับความเสียหายจะต้องไม่น้อยกว่าหรือมากเกินไปกว่าความเสียหายที่บุคคลนั้นได้รับคือพิจารณาตามความเสียหายที่เกิดขึ้นจริง โดยไม่ได้พิจารณาว่าการกระทำละเมิดนั้นมีความร้ายแรงอย่างไร ดังนั้นวัตถุประสงค์ในการให้ค่าเสียหายทางละเมิดตามกฎหมายฝรั่งเศสจึงเป็นการให้ค่าเสียหายเพื่อชดเชยความเสียหายเท่านั้น ไม่ได้มีวัตถุประสงค์เพื่อการลงโทษจำเลย

สำหรับในส่วน of คำว่าความเสียหายนั้น มาตรา 1383⁵³ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศส บัญญัติว่า

“บุคคลต้องมีความรับผิดชอบในความเสียหายที่ได้ก่อให้เกิดขึ้น ไม่ว่าจะการกระทำนั้นจะเกิดขึ้นโดยเจตนาหรือโดยความประมาทเลินเล่อหรือโดยการขาดความระมัดระวังที่จะต้องมีการปฏิบัติงานตามปกติ”

มาตรา 1383 นี้เป็นบทบัญญัติที่ขยายความถึงคำว่าความเสียหายว่าจะต้องเกิดขึ้นเนื่องจากการกระทำในลักษณะใดบ้าง

ตามบทบัญญัติข้างต้น สามารถพิจารณาได้ว่าความรับผิดชอบทางละเมิดตามกฎหมายฝรั่งเศสนั้นมีหลักเกณฑ์ 3 ประการ ดังนี้⁵⁴

(2.1) ความเสียหาย

⁵² Robert McKeon and Walter Cairns, *Introduction to French Law*, pp. 67 - 68.

⁵³ Art. 1383

Everyone is liable for the damage he causes not only by his intentional act, but also by his negligent conduct or by his imprudence.

⁵⁴ จิต เศรษฐบุตร, *หลักกฎหมายแพ่งลักษณะละเมิด*, หน้า 69.

ความเสียหาย (Dommage/préjudice) เนื่องจากหลักความรับผิดชอบทางละเมิดนั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อชดใช้ค่าสินไหมทดแทน ไม่ใช่การลงโทษทางอาญาแก่ผู้กระทำละเมิด ดังนั้นถ้าไม่มีความเสียหายเพื่อบังคับให้ชดใช้ค่าทดแทนแล้วก็ย่อมไม่มีละเมิดเกิดขึ้น ซึ่งความเสียหายนั้นจะต้องเป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ตัวโจทก์ผู้ฟ้องร้องคดีนั้น มิใช่ความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ผู้อื่น และความเสียหายนั้นจะต้องเป็นความเสียหายที่แน่นอน โดยเฉพาะ และโดยตรง

ลักษณะของความเสียหายตามกฎหมายละเมิดฝรั่งเศสนั้นสามารถพิจารณาได้ดังนี้⁵⁵

1. ความเสียหายที่เป็นตัวเงิน (Pecuniary loss/dommage matériel) ความเสียหายในลักษณะนี้คือความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ร่างกายหรือทรัพย์สินของบุคคล รวมถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่บุคคลภายนอกที่ได้รับผลกระทบเนื่องจากการกระทำละเมิดนั้นทำให้บุคคลหนึ่งถึงแก่ชีวิตหรือได้รับบาดเจ็บ ซึ่งบุคคลที่ได้รับความเสียหายในลักษณะของความเสียหายที่เป็นตัวเงินนั้นสามารถเรียกร้องค่าเสียหายได้ดังนี้

- ค่าเสียหายเท่ากับจำนวนของความเสียหายที่เกิดขึ้นสำหรับความเสียหายที่เกิดขึ้นกับทรัพย์สินรวมทั้งค่าใช้จ่ายที่โจทก์นั้นได้จ่ายไปเนื่องจากได้รับความเสียหายทางร่างกาย
- ค่าเสียหายเนื่องจากการขาดรายได้และการขาดกำไรที่โจทก์ต้องเสียไปเนื่องจากการกระทำละเมิดของจำเลย

2. ความเสียหายที่ไม่เป็นตัวเงิน (Non-pecuniary loss/dommage moral) คือความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อสิทธิที่อยู่นอกเหนือของทรัพย์สินซึ่งไม่อาจทำให้เป็นตัวเงินได้ เพราะเป็นสิทธิเฉพาะตัวบุคคลที่ไม่อาจโอนหรือขายกันได้ ซึ่งความเสียหายที่ไม่เป็นตัวเงินหรือความเสียหายต่อสิทธินอกของทรัพย์สินนี้อาจเรียกว่า ความเสียหายในทางศีลธรรม (dommage moral) ซึ่งตามแนวคำพิพากษาของศาลฝรั่งเศสนั้นโดยมากจะปรากฏว่าศาลพิจารณาให้ผู้กระทำละเมิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทนความเสียหายในทางศีลธรรมได้ ความเสียหายที่ไม่เป็นตัวเงินนี้โดยส่วนมากนั้นจะเป็นผลมาจากความเสียหายส่วนบุคคล (Personal injury/dommage corporal) ซึ่งอาจมีได้หลายรูปแบบ เช่น ความเจ็บปวดทางร่างกาย ความเสียหายต่อทางจิตใจ ความหวาดกลัว ความเครียดอันเนื่องมาจากความบาดเจ็บทางร่างกายหรือจากการสูญเสียคู่ชีวิต

3. ความเสียหายในลักษณะอื่นๆ เช่น ความเสียหายเนื่องจากการสูญเสียโอกาส (Loss of chance/perte d'une chance) ซึ่งเป็นความสูญเสียในประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นมา ซึ่งความ

55

Eva Steiner, *French Law a Comparative Approach*, pp. 352 - 359.

เสียหายที่เกิดจากการสูญเสียโอกาสนี้สามารถเรียกร้องค่าเสียหายได้ ซึ่งความเสียหายเนื่องจากการสูญเสียโอกาสสามารถเกิดขึ้นได้หลายในลักษณะ เช่น การสูญเสียโอกาสที่เจ้าของม้าจะได้รับรางวัลชนะเลิศ เนื่องจากจำเลยได้ขับรถชนม้าโดยประมาทเลินเล่อทำให้ม้าบาดเจ็บจนไม่สามารถลงแข่งขันได้ หรือการสูญเสียโอกาสทางธุรกิจเนื่องจากการกระทำโดยประมาทเลินเล่อของจำเลย ซึ่งการที่โจทก์จะเรียกร้องค่าเสียหายในกรณีนี้ โจทก์จะต้องพิสูจน์ให้ได้ว่าการสูญเสียโอกาสนั้นเป็นโอกาสที่จะเกิดขึ้นจริงและไม่ใช่การสันนิษฐานหรือคาดการณ์เท่านั้น⁵⁶ กล่าวคือ โอกาสนั้นจะต้องแน่นอนและไม่ห่างไกลเกินไป ทั้งนี้ตามแนวคำพิพากษาในคดี Erhard v Bennoun

(2.2) ความผิดของผู้กระทำละเมิด

ความผิด (Faute) ซึ่งแนวคิดพื้นฐานของกฎหมายละเมิดของฝรั่งเศสนั้นการกระทำละเมิดจะต้องมีความผิดของจำเลย อย่างไรก็ตามในประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศสนั้นไม่ได้มีคำนิยามของคำนี้ไว้อย่างชัดเจน ซึ่งตามคำพิพากษาของศาลฝรั่งเศสนั้นสามารถพิจารณาได้ว่าความผิดนั้นเป็นการกระทำโดยเจตนาหรือการกระทำโดยประมาทเลินเล่ออันเป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย คือ เป็นการกระทำที่บุคคลหนึ่งนั้นได้ละเมิดต่อหน้าที่โดยทั่วไปที่จะต้องปฏิบัติตนโดยชอบด้วยกฎหมาย (General duty of good conduct)⁵⁷

การจะพิจารณาถึงระดับของความระมัดระวังว่าการขาดความระมัดระวังเพียงใดนั้นจึงจะถือว่าเป็นความผิด จะต้องพิจารณาเปรียบเทียบการกระทำของจำเลยกับการกระทำของวิญญูชน (Reasonable person) ว่าในสถานการณ์เดียวกับจำเลยนั้นวิญญูชนจะมีการกระทำอย่างไร

นอกจากนี้จะต้องมีการพิจารณาว่าความผิดนั้นจะต้องอยู่ในระดับใดจึงจะถือว่าบุคคลนั้นมีความรับผิดชอบในการกระทำละเมิด ซึ่งตามหลักนั้นการกระทำผิดใดๆ ก็ตามย่อมก่อให้เกิดความรับผิดชอบในการกระทำละเมิด อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาตามแนวคำพิพากษาของศาลฝรั่งเศสนั้นจะพบว่าการกระทำผิดหลายครั้งนั้นจะถือว่าเป็นระดับของความผิดที่สูงกว่าการกระทำผิดเพียงครั้งเดียว ซึ่งในกรณีนี้เป็นกรณีที่ศาลฝรั่งเศสได้นำหลักเรื่องความได้สัดส่วน (Proportionate) มาใช้ในการพิจารณา⁵⁸

⁵⁶ Walter van Garven, Jeremy Lever, and Pierre Larouche, *Common Law of Europe Casebooks Tort Law*, p. 58.

⁵⁷ Eva Steiner, *French Law a Comparative Approach*, pp. 345 - 346.

⁵⁸ *Ibid.*, 345 - 348.

อย่างไรก็ตามในช่วงปลายศตวรรษที่ 19 ได้เกิดหลักกฎหมายที่เรียกว่าทฤษฎีรับภัย (théorie du risque) ซึ่งตามทฤษฎีนี้การกระทำละเมิดนั้นอาจเกิดขึ้นโดยปราศจากการกระทำ ความผิดก็ได้ โดยไม่ได้นำเอาความผิดของผู้กระทำละเมิดมาพิจารณา หากแต่จะพิจารณาว่าบุคคลใด นั้นได้กระทำการให้เกิดสภาพความเสี่ยงภัยขึ้น และหากมีความเสียหายจากภัยนั้นบุคคลนั้นจะต้อง เป็นผู้รับผิดรับผิดใช้ค่าสินไหมทดแทน ซึ่งได้ถูกนำมาบัญญัติไว้ในมาตรา 1384 วรรคแรก ซึ่งบัญญัติ ว่า

“บุคคลจะต้องรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นในการกระทำของตนเองและรับผิดใน ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำของบุคคลที่อยู่ในความรับผิดชอบของตนหรือสิ่งของที่อยู่ใน ความครอบครองของตนด้วย”

โดยมีรายละเอียดของบทสันนิษฐานให้บุคคลต้องรับผิดในการกระทำของบุคคลอื่น หรือในความเสียหายที่เกิดจากสัตว์หรือทรัพย์สินที่ตนเองเป็นเจ้าของหรือเป็นผู้ควบคุมดูแลตามมาตรา 1384 – 1386 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศส

(2.3) ความสัมพันธ์ระหว่างความผิดและความเสียหาย

ความสัมพันธ์แห่งเหตุและผลระหว่างความผิดและความเสียหายนั้น (relation de cause à effet entre la faute et le prejudice) กล่าวคือ ความเสียหายนั้นต้องเนื่องมาจากการ กระทำความผิดของจำเลย ซึ่งศาลของประเทศฝรั่งเศสนั้นได้มีหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการพิจารณาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลไว้ 2 หลักเกณฑ์ ดังนี้

1. หลัก Sine qua non ซึ่งได้พัฒนามาจากทฤษฎีของนักกฎหมายเยอรมัน คือ ทฤษฎีความเท่ากันแห่งเหตุ (Equivalence theory) หรือทฤษฎีเงื่อนไข ซึ่งมีหลักเกณฑ์ว่า ทุก เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในเวลาเดียวกันที่ต่างก่อให้เกิดผลคือความเสียหายนั้นเป็นเหตุทั้งหมด โดยแม้ว่า เหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งนั้นไม่ได้เกิดขึ้นแต่ก็ไม่ได้ทำให้ความเสียหายนั้นไม่เกิดขึ้นด้วย ตามทฤษฎี นี้ถือว่าทุกเหตุหรือทุกเงื่อนไขที่ก่อให้เกิดความเสียหายนั้นเท่ากัน

ตามหลักนี้ เมื่อบุคคลหลายคนได้ร่วมกันกระทำการและก่อให้เกิดความเสียหายแก่ บุคคลอื่น ผู้กระทำแต่ละคนนั้นย่อมต้องร่วมกันรับผิดชอบความเสียหายที่เกิดขึ้น

2. หลักเกณฑ์จากทฤษฎีเหตุที่เหมาะสม (Adequacy theory) ซึ่งมีหลักเกณฑ์ว่า เหตุที่เกิดขึ้นนั้นจะถือว่ามีความสัมพันธ์กับเหตุได้จะต้องมีความเป็นไปได้ที่จะเกิดขึ้น โดยตามทฤษฎีนี้ จะจัดลำดับความสำคัญว่าเหตุการณ์ใดนั้นเป็นสาเหตุที่แท้จริงที่ก่อให้เกิดความเสียหายขึ้น และ พิจารณาเฉพาะเหตุที่ตามปกติย่อมก่อให้เกิดผลเสียหายนั้น ตัวอย่างเช่น ผู้เสียหายถูกรถชนได้รับ บาดเจ็บซึ่งต้องได้รับการถ่ายเลือด โดยเลือดที่ผู้เสียหายได้รับไปนั้นเป็นเลือดที่ปนเปื้อนเชื้อ HIV ทำ

ให้ท้ายที่สุดผู้เสียหายถึงแก่ชีวิตเนื่องจากโรคเอดส์ ตามทฤษฎีนี้ผู้ที่ต้องรับผิดชอบในความตายของผู้เสียหายคือหน่วยงานที่จัดหาเลือดไปให้แก่โรงพยาบาล ซึ่งถ้าพิจารณาตามทฤษฎีความเท่ากันแห่งเหตุนั้น ผู้ที่ขับรถชนผู้เสียหายก็ต้องรับผิดชอบในความตายของผู้เสียหายด้วย

จากหลักเกณฑ์ข้างต้น สามารถพิจารณาได้ว่าความรับผิดชอบทางละเมิดตามกฎหมายฝรั่งเศสนั้นจะเกิดขึ้นเมื่อโจทก์ได้รับความเสียหาย ซึ่งความเสียหายนั้นได้เกิดขึ้นเนื่องจากความผิดของจำเลยเนื่องจากจำเลยได้กระทำหรือการงดเว้นการกระทำที่จำเลยมีหน้าที่ที่จะต้องกระทำ ซึ่งโจทก์ที่ได้รับความเสียหายนั้นย่อมสามารถฟ้องคดีต่อศาลเพื่อขอให้ได้รับการชดใช้เยียวยาความเสียหายทั้งหมดจากจำเลย เพื่อให้โจทก์นั้นสามารถกลับคืนสู่ฐานะเดิมก่อนที่จะเกิดความเสียหายดังกล่าวขึ้น ตามหลัก Réparation intégrale du préjudice หรือหลัก Full compensation ซึ่งตามหลักนี้ โจทก์มีสิทธิได้รับค่าเสียหายเพื่อชดใช้เยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นแบบเต็มจำนวน⁵⁹ โดยความเสียหายนั้นอาจเป็นความเสียหายที่เป็นตัวเงินหรือความเสียหายที่ไม่เป็นตัวเงินก็ได้

ตามหลักเกณฑ์เกี่ยวกับความเสียหายที่สามารถเรียกค่าเสียหายได้ตามกฎหมายละเมิดฝรั่งเศสนั้นสามารถพิจารณาได้ดังนี้

ความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นต้องเป็นความเสียหายโดยตรง กล่าวคือ ความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นต้องมีความสัมพันธ์กับการกระทำละเมิดของจำเลย ซึ่งในกรณีของ *dommage par ricochet* อันเป็นกรณีเกี่ยวกับการเรียกค่าเสียหายในความเสียหายแบบ *pure economic loss* นั้น เป็นกรณีที่มีบุคคลที่เกี่ยวข้องทั้งหมด 3 ฝ่ายคือ ฝ่ายผู้ที่กระทำละเมิดและก่อให้เกิดความเสียหาย ฝ่ายที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำละเมิดดังกล่าวโดยอาจเป็นความเสียหายต่อร่างกายหรือทรัพย์สิน และฝ่ายที่ไม่ได้รับความเสียหายทางกายภาพใดๆ จากการกระทำละเมิดนั้นแต่ได้รับความเสียหายทางการเงินซึ่งเป็นการสูญเสียทางเศรษฐกิจ ซึ่งในกรณีนี้หากบุคคลฝ่ายที่สามที่ได้รับความเสียหายในลักษณะของความเสียหายแบบ *pure economic loss* นั้น ศาลฝรั่งเศสได้พิจารณาให้ค่าเสียหายแก่บุคคลดังกล่าว โดยมีคดีที่สำคัญคือคดีตามคำพิพากษาของศาล *Cour d'appel de Colmar 20 April 1955, D 1956.723* โดยเป็นกรณีที่สโมสรฟุตบอลได้ฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายจากบุคคลที่กระทำละเมิดและทำให้นักฟุตบอลของสโมสรนั้นถึงแก่ความตาย ในกรณีนี้สโมสรฟุตบอลนั้นไม่ได้รับความเสียหายทางกายภาพใดๆ เลย แต่สิ่งที่สโมสรฟุตบอลเรียกจากผู้กระทำละเมิดค่าเสียหายจากการที่ไม่สามารถขายนักฟุตบอลคนนั้นให้แก่สโมสรอื่นได้และค่าเสียหายจากการจำหน่ายตั๋วเข้าชมที่ลดลง ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วจะพบว่าค่าเสียหายที่สโมสรฟุตบอลเรียกนั้นเป็นค่าเสียหายในความเสียหายทางการเงินอันเป็นการสูญเสียทางเศรษฐกิจซึ่งปราศจากความเสียหาย

⁵⁹ *Ibid.*, 351.

ทางกายภาพ ซึ่งศาลฝรั่งเศสได้พิพากษาให้สโมสรฟุตบอลมีสิทธิเรียกค่าเสียหายในกรณีนี้ได้ซึ่งกรณีนี้เป็นกรณีที่ศาลฝรั่งเศสได้นำหลักเกณฑ์เรื่องความเสียหายดังกล่าวนั้นเป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นโดยตรงมาพิจารณา อย่างไรก็ตามในบางกรณีศาลฝรั่งเศสได้พิจารณาว่าความเสียหายดังกล่าวนี้ไม่ใช่ความเสียหายโดยตรงและไม่อนุญาตให้โจทก์เรียกร้องค่าเสียหายจากจำเลยได้ ดังคำพิพากษาของศาล Cour de Cassation Civ (2) 21 February 1979, D 1979.IR.344 ซึ่งเป็นกรณีที่เจ้าหน้าที่ฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายจากบุคคลที่ทำให้เกิดอุบัติเหตุอันส่งผลให้ลูกหนี้ถึงแก่ชีวิตอันทำให้เจ้าหน้าที่ไม่ได้รับการชำระหนี้ดังกล่าว⁶⁰

ความเสียหายที่เกิดขึ้นต้องเป็นความเสียหายที่มีความแน่นอน ซึ่งจะถูกนำมาพิจารณาในกรณีที่โจทก์เรียกค่าเสียหายจากการสูญเสียโอกาส (Loss of chance) โดยตามแนวทางของศาลนั้นจะพิจารณาให้โจทก์ได้รับการชดเชยเยียวยาในความเสียหายจากการสูญเสียโอกาสได้ในกรณีที่โจทก์พิสูจน์ได้ว่าโอกาสดังกล่าวเป็นโอกาสที่แท้จริงที่สามารถเกิดขึ้นได้ และระดับของการชดเชยค่าเสียหายนั้นศาลจะพิจารณาตามระดับของความเป็นไปได้ที่จะเกิดโอกาสดังกล่าวตามฟ้องของโจทก์ ซึ่งค่าเสียหายจากการสูญเสียโอกาสนั้นอาจเกิดขึ้นได้ในกรณีที่บุคคลหนึ่งได้รับบาดเจ็บจนเป็นเหตุให้ไม่สามารถเลื่อนตำแหน่งการทำงานได้ รวมถึงกรณีของการให้คำแนะนำของผู้ประกอบวิชาชีพ เช่น กรณีที่ลูกความแพ้คดีเนื่องจากทนายความไม่ได้ยื่นเอกสารต่อศาลภายในระยะเวลาที่กำหนด

4.2.1.2 ความเป็นมาและวิวัฒนาการของการให้ค่าเสียหายในความเสียหายแบบ pure economic loss

การเรียกค่าเสียหายจากความเสียหายแบบ pure economic loss ในประเทศฝรั่งเศสนั้น เมื่อพิจารณาตามกฎหมายสัญญา ในกรณีที่เกิดความเสียหายในลักษณะที่เป็นการขาดกำไรหรือการสูญเสียซึ่งผลประโยชน์ที่คู่สัญญาฝ่ายหนึ่งคาดหวังไว้จากการทำสัญญานั้น อันมีลักษณะเป็นความเสียหายแบบ pure economic loss คู่สัญญาฝ่ายที่ผิดสัญญานั้นต้องชดเชยค่าเสียหายตามสัญญาหรือไม่นั้นก็จะต้องพิจารณาตามหลักการว่าคู่สัญญาฝ่ายที่ผิดสัญญาสามารถคาดเห็นได้หรือไม่ว่าจะเกิดความเสียหายดังกล่าวขึ้นจากการผิดสัญญาของตนเอง อย่างไรก็ตามการเรียกร้องค่าเสียหายตามกฎหมายสัญญาของฝรั่งเศสนั้นมีข้อจำกัดตามหลักสัญญาต้องมีผลระหว่างคู่สัญญาเท่านั้น ซึ่งหากบุคคลที่ได้รับความเสียหายแบบ pure economic loss ไม่ได้เป็นคู่สัญญากับบุคคลที่ก่อให้เกิดความเสียหายหรือไม่ได้เป็นบุคคลภายนอกที่ได้รับประโยชน์ตามสัญญาเพื่อประโยชน์ของบุคคลภายนอกตามมาตรา 1121 ย่อมไม่สามารถเรียกค่าเสียหายได้ ตามหลักเรื่องสัญญาจะมีผลผูกพันกับคู่กรณีเท่านั้น

⁶⁰ John Bell, Sophie Boyron, and Simon Whittaker, *Principles of French Law*, p. 394.

เมื่อพิจารณาตามกฎหมายละเมิดศาลฝรั่งเศสมีแนวโน้มที่จะให้ค่าเสียหายดังกล่าว แก่โจทก์ กล่าวคือ ตามกฎหมายละเมิดของประเทศฝรั่งเศส มาตรา 1382 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศสซึ่งได้วางหลักเกณฑ์ทั่วไปเกี่ยวกับการกระทำละเมิดไว้ ซึ่งตามบทบัญญัติดังกล่าวนี้ทำให้ศาลฝรั่งเศสสามารถพิจารณาให้ค่าเสียหายที่เกิดจากความเสียหายแบบ pure economic loss ได้ ซึ่งการพิจารณาให้ค่าเสียหายดังกล่าวแก่โจทก์นี้ได้เริ่มขึ้นในปี 1965 โดยศาลฝรั่งเศสได้ตัดสินให้บริษัทที่ประกอบกิจการรถประจำทางได้รับการชดใช้เยียวยาความเสียหายจากบุคคลที่ทำให้เกิดอุบัติเหตุโดยประมาทเล็กน้อย เนื่องจากอุบัติเหตุทำให้เกิดการจราจรติดขัด ทำให้รถประจำทางเดินทางได้ช้า ส่งผลให้ได้รับค่าโดยสารที่ลดลง⁶¹ โดยเหตุผลที่ศาลฝรั่งเศสนั้นได้พิจารณาให้ความเสียหายในลักษณะนี้ได้รับการชดใช้เยียวยานั้นเนื่องจากแนวความคิดเกี่ยวกับเรื่องความผิดตามมาตรา 1382 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศสนั้นเป็นบทบัญญัติทั่วไปที่ไม่ได้แยกความเสียหายทางกายภาพซึ่งเป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ตัวบุคคลหรือทรัพย์สินออกจากความเสียหายทางการเงินซึ่งเป็นการสูญเสียทางเศรษฐกิจ และไม่ได้มีข้อยกเว้นที่จะห้ามไม่ให้บุคคลที่ได้รับความเสียหายทางการเงินที่มีลักษณะเป็นความเสียหายแบบ pure economic loss นั้นฟ้องคดีเรียกค่าเสียหายจากบุคคลที่ได้ก่อให้เกิดความเสียหายขึ้น โดยความเสียหายที่โจทก์จะสามารถเรียกได้นั้นจะต้องเป็นความเสียหายโดยตรง มีความแน่นอน และเป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมาย⁶²

แม้ว่าศาลฝรั่งเศสนั้นจะมีแนวโน้มที่จะให้ค่าเสียหายดังกล่าวแก่โจทก์ อย่างไรก็ตาม ไม่ใช่ทุกกรณีที่โจทก์จะสามารถเรียกร้องค่าเสียหายได้ กล่าวคือ ตามแนวคิดของกฎหมายฝรั่งเศสนั้น ความเสียหายแบบ pure economic loss นั้นถูกจัดอยู่ในประเภทของความเสียหายที่เป็นตัวเงิน ซึ่งความเสียหายดังกล่าวนี้ไม่ได้เกิดขึ้นเนื่องจากความเสียหายทางกายภาพที่เกิดขึ้นแก่ร่างกายหรือทรัพย์สิน ซึ่งตามกฎหมายฝรั่งเศสนั้นก็ไม่ได้มีบทบัญญัติที่จำกัดเกี่ยวกับการเรียกค่าเสียหายจากความสูญเสียดังกล่าว⁶³

นอกจากนี้แนวความคิดเรื่องความผิดตามกฎหมายฝรั่งเศสนั้นได้จำกัดว่าการกระทำ ความผิดนั้นจะต้องเป็นการกระทำต่อสิทธิที่กฎหมายคุ้มครอง และความเสียหายนั้นจะต้องเป็นผลโดยตรง และเป็นความเสียหายที่แน่นอนที่เกิดจากการกระทำโดยประมาทเล็กน้อยของจำเลยกล่าวคือ

⁶¹ Willem H. van Boom, "Pure Economic Loss – a Comparative Perspective," in *Pure Economic Loss*, p. 12.

⁶² John Bell, Sophie Boyron, and Simon Whittaker, *Principles of French Law*, p. 393.

⁶³ Efstathios Banakas, *Civil Liability for Pure Economic Loss* (London: Kluwer Law International, 1996), pp. 89 - 101.

จะต้องมีความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำละเมิดของจำเลยกับความเสียหายที่โจทก์ได้รับ⁶⁴ ซึ่งถ้าโจทก์ไม่สามารถแสดงให้ศาลเห็นว่าความเสียหายนั้นมีความแน่นอน โจทก์ก็จะไม่สามารถได้รับการชดใช้เยียวยาในความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นได้

กรณีที่ศาลฝรั่งเศสพิจารณาให้ค่าเสียหายในความเสียหายทางเศรษฐกิจนั้นจะพบในกรณีที่โจทก์ซึ่งได้รับความเสียหายทางเศรษฐกิจนั้นมีความสัมพันธ์ด้านสัญญากับบุคคลได้รับความเสียหายด้านร่างกายหรือทรัพย์สินซึ่งความเสียหายนั้นเกิดขึ้นเนื่องจากการกระทำละเมิดของจำเลย โดยตามแนวทางของศาลฝรั่งเศสนั้นสัญญาระหว่างโจทก์และบุคคลที่สามนั้นจะต้องเป็น *intuitus personae* ซึ่งหมายถึงสัญญานั้นเป็นสัญญาที่มีสาระสำคัญอยู่ที่ตัวของคู่สัญญา โดยคู่สัญญานั้นจะต้องเป็นผู้ปฏิบัติการชำระหนี้ตามสัญญาด้วยตนเอง ไม่สามารถให้บุคคลอื่นมากระทำแทนได้ โดยมีคดีที่สำคัญคือ *Football Club de Metz v. Wiroth*⁶⁵ ซึ่งศาลพิจารณาให้สโมสรฟุตบอลสามารถเรียกค่าเสียหายจากบุคคลที่ทำให้นักฟุตบอลของสโมสรนั้นเสียชีวิต อย่างไรก็ตามก็มีกรณีที่ศาลไม่ให้ค่าเสียหายเช่นกันคือคดี *Demeyer v. Camerlo*⁶⁶ ซึ่งในกรณีนี้ศาลไม่ให้ค่าเสียหายแก่เจ้าของโรงโอเปร่าในความเสียหายที่เกิดขึ้นเนื่องจากการบาดเจ็บของนักร้องที่ต้องขึ้นแสดงในโรงโอเปร่านั้น

4.2.2 กฎหมายเยอรมัน

4.2.2.1 หลักกฎหมายเกี่ยวกับการให้ค่าเสียหายทางแพ่ง

(1) หลักเกณฑ์การให้ค่าเสียหายตามหลักกฎหมายสัญญา

ตามหลักกฎหมายแพ่งเยอรมัน สัญญาถือเป็นส่วนหนึ่งของนิติกรรม (*Rechtsgeschäft*) โดยนิติกรรมนั้นหมายรวมถึงการแต่งงาน การรับบุตรบุญธรรม รวมถึงการทำพินัยกรรม ซึ่งสิ่งสำคัญของนิติกรรมคือการแสดงเจตนา (*Willenserklärung*) โดยนิติกรรมบางประเภทนั้นใช้การแสดงเจตนาเพียงฝ่ายเดียวก็ถือว่านิติกรรมนั้นมีผลตามกฎหมายแล้ว เช่น การรับบุตรบุญธรรม การทำพินัยกรรม ในกรณีของสัญญานั้นจะเป็นกรณีที่มีการแสดงเจตนาของบุคคลที่จะเข้ามาผูกพันตามข้อตกลงในสัญญาอย่างน้อย 2 ฝ่ายขึ้นไป ซึ่งสัญญาที่เกิดขึ้นโดยสมบูรณ์ตามกฎหมายนั้นย่อมเป็นการก่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างคู่สัญญาที่ต้องปฏิบัติการชำระหนี้ตามสัญญาต่อกัน⁶⁷ ตามหลักกฎหมายแพ่งเยอรมัน เมื่อเกิดนิติสัมพันธ์ขึ้นในลักษณะของสัญญาย่อมก่อให้เกิดผล

⁶⁴ Eva Steiner, *French Law a Comparative Approach*, p. 353.

⁶⁵ Cour d'appel de Colmar (20 April 1955) D.1956.723.

⁶⁶ Cour de Cassation Civ. 2e (14 November 1958) G.P. 1959.1.31.

⁶⁷ Raymond Youngs, *English, French & German Comparative Law*, pp. 511 - 512.

ผูกพันระหว่างคู่สัญญา คู่สัญญาจะต้องปฏิบัติตามชำระหนี้ให้ถูกต้องตามสัญญาและในบางกรณีนั้น สัญญาอาจมีผลต่อบุคคลภายนอกที่ไม่ได้เป็นคู่สัญญาด้วย โดยตามมาตรา 328⁶⁸ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมันได้กำหนดว่าข้อตกลงตามสัญญานั้นสามารถกำหนดให้คู่สัญญาต้องปฏิบัติตามชำระหนี้ต่อบุคคลภายนอกได้ เมื่อสัญญาที่มีผลตามกฎหมายนั้นได้ก่อให้เกิดหนี้แก่ลูกหนี้ในการปฏิบัติตามชำระหนี้ตามสัญญานั้น

สัญญานั้นเมื่อได้เกิดขึ้นโดยคำเสนอและคำสนองถูกต้องตรงกันและมีผลบังคับตามกฎหมายก่อให้เกิดหนี้และหน้าที่ต่างๆ ตามสัญญานั้น เช่น ในกรณีของสัญญาซื้อขาย หน้าที่หลักของคู่สัญญาแต่ละฝ่าย คือ ผู้ขายมีหน้าที่ในการส่งมอบทรัพย์สินตามสัญญาซื้อขาย และผู้ซื้อยอมมีหน้าที่ชำระราคาทรัพย์สินดังกล่าว ทั้งนี้ นอกเหนือไปจากหน้าที่หลักของคู่สัญญาแต่ละฝ่ายแล้ว การปฏิบัติตามชำระหนี้ตามสัญญานั้นย่อมต้องเป็นไปตามรายละเอียดปลีกย่อยในสัญญา เช่น วิธีการขนส่งทรัพย์สิน วิธีการชำระราคาทรัพย์สิน เป็นต้น หน้าที่ต่างๆ ของคู่สัญญาเหล่านี้คือการปฏิบัติตามชำระหนี้ตามสัญญา เมื่อคู่สัญญาได้ปฏิบัติตามชำระหนี้ตามสัญญาเรียบร้อยแล้วความรับผิดชอบตามสัญญาย่อมสิ้นสุดลง⁶⁹

เมื่อลูกหนี้ผิดสัญญา คือ ไม่ปฏิบัติตามชำระหนี้ให้ถูกต้องตรงตามสัญญา (non-performance of contractual obligation) คู่สัญญาฝ่ายที่เป็นเจ้าหนี้อาจมีสิทธิบังคับชำระหนี้จากลูกหนี้ได้ โดยการชดใช้เยียวยาขั้นแรกคือการให้คู่สัญญาฝ่ายที่เป็นลูกหนี้ปฏิบัติตามชำระหนี้ เจ้าหนี้อาจฟ้องคดีต่อศาลเพื่อบังคับให้ลูกหนี้ปฏิบัติตามชำระหนี้ตามสัญญา หรือหากการไม่ปฏิบัติตามสัญญานั้นก่อให้เกิดความเสียหาย ลูกหนี้จะต้องรับผิดชอบชดใช้ค่าเสียหายเพื่อเยียวยาในผลของความเสียหายอันเป็นปกติที่ย่อมเกิดแก่เหตุนั้น⁷⁰ โดยลูกหนี้ที่ไม่ปฏิบัติตามชำระหนี้ตามสัญญาต้องชดใช้เยียวยาความเสียหายโดยเสมือนว่าการชำระหนี้นั้นได้กระทำลงไป อย่างไรก็ตามหากค่าเสียหายนั้น

⁶⁸ Section 328 Contract for the benefit of third parties

(1) Performance to a third party may be agreed by contract with the effect that the third party acquires the right to demand the performance directly.

(2) In the absence of a specific provision it is to be inferred from the circumstances, in particular from the purpose of the contract, whether the third party is to acquire the right, whether the right of the third party is to come into existence immediately or only under certain conditions, and whether the power is to be reserved for the parties to the contract to terminate or alter the right of the third party without his approval.

⁶⁹ Hans G. Leser, Hein Kotz, and Norbert Horn, *German Private and Commercial Law : An Introduction*, trans. Tony Weir (Oxford: Clarendon Press, 1982), pp. 90 - 91.

⁷⁰ P.D.V. Marsh, *Comparative Contract Law : England, France, Germany* (Brookfield, Vt., USA: Gower, 1994), p. 337.

เป็นการชดใช้เยียวยาในความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อบุคคลหรือทรัพย์สิน เจ้าหนี้ที่ได้รับความเสียหายนั้น อาจเรียกให้ลูกหนี้เยียวยาความเสียหายเป็นค่าเสียหายที่เป็นตัวเงินแทนที่จะใช้คืนทรัพย์สินที่เสียหาย นั้นทั้งนี้ตามบทบัญญัติมาตรา 249⁷¹ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน โดยทฤษฎีที่กฎหมาย เยอรมันนำมาใช้ในการพิจารณา คือ การนำวัตถุประสงค์แห่งสัญญานั้นมาพิจารณาว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นมีความสัมพันธ์กับการกระทำผิดสัญญาของลูกหนี้หรือไม่ ในการพิจารณาเรียกค่าเสียหาย นั้น โจทก์จะต้องพิสูจน์ถึงการเกิดความเสียหายและจะต้องพิสูจน์ถึงขอบเขตของความเสียหายนั้น ด้วย ในกรณีที่คู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ปฏิบัติตามชำระหนี้ตามข้อตกลงในสัญญาหรือชำระหนี้ล่าช้า นั้นย่อมก่อให้เกิดสิทธิในการเรียกร้องค่าเสียหายแก่คู่สัญญาอีกฝ่าย ซึ่งตามแนวคิดเกี่ยวกับการให้ ค่าเสียหายตามกฎหมายสัญญานั้นมีความมุ่งหมายที่จะให้คู่สัญญาฝ่ายที่ได้รับความเสียหายนั้นได้อยู่ ในฐานะที่เสมือนกับว่าได้รับชำระหนี้ถูกต้องครบถ้วนตามสัญญา⁷²

ทั้งนี้ ค่าเสียหายที่ลูกหนี้ต้องชดใช้ให้แก่เจ้าหนี้จากการไม่ปฏิบัติตามชำระหนี้ตาม สัญญาจะเป็นไปเพื่อชดใช้เยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อตัวเจ้าหนี้ เช่น การใช้ราคาทรัพย์สินที่ เสียหาย นอกจากนี้ค่าเสียหายอาจเป็นไปเพื่อเยียวยาความเสียหายที่เกิดจากการไม่เป็นไปตามความ คาดหวัง เช่น การขาดกำไร

ข้อพิจารณาเกี่ยวกับการเรียกค่าเสียหายที่เกิดขึ้นเนื่องจากการผิดสัญญาในกรณีที่ คู่สัญญาได้รับความเสียหายเนื่องจากการขาดกำไรซึ่งมีลักษณะเป็นความเสียหายแบบ pure economic loss นั้น ซึ่งตามมาตรา 252⁷³ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมันได้กำหนดว่าความ เสียหายเนื่องจากการขาดกำไรนั้นเป็นความเสียหายที่คู่สัญญาฝ่ายที่เสียหายนั้นสามารถเรียกร้อง ค่าเสียหายได้ ซึ่งการพิจารณาให้ค่าเสียหายตามกฎหมายเยอรมันนั้น ศาลเยอรมันจะไม่ได้พิจารณา

⁷¹ Section 249 Nature and extent of damages

(1) A person who is liable in damages must restore the position that would exist if the circumstance obliging him to pay damages had not occurred.

(2) Where damages are payable for injury to a person or damage to a thing, the obligee may demand the required monetary amount in lieu of restoration. When a thing is damaged, the monetary amount required under sentence 1 only includes value-added tax if and to the extent that it is actually incurred.

⁷² Hans G. Leser, Hein Kotz, and Norbert Horn, German Private and Commercial Law : An Introduction, p. 110.

⁷³ Section 252 Lost profits

The damage to be compensated for also comprises the lost profits. Those profits are considered lost that in the normal course of events or in the special circumstances, particularly due to the measures and precautions taken, could probably be expected.

ตามหลักการคาดเห็นถึงความเสียหายนั้นได้ แต่จะพิจารณาตามหลักเหตุที่เหมาะสม (test of adequacy of causation) กล่าวคือ ความเสียหายที่จะสามารถเรียกค่าเสียหายได้นั้นจะต้องเกิดตามเหตุปกติที่จะทำให้เกิดความเสียหายนั้นได้ ดังนั้น หากเกิดกรณีที่คู่สัญญานั้นปฏิบัติการชำระหนี้ล่าช้าหรือไม่ชำระหนี้ตามสัญญานั้นและทำให้อีกฝ่ายเกิดความเสียหายเนื่องจากการขาดกำไรนั้น การขาดกำไรนั้นถือเป็นผลโดยตรงที่เกิดขึ้นตามปกติเนื่องจากการผิดสัญญาดังกล่าวทำให้คู่สัญญาฝ่ายที่ได้รับความเสียหายสามารถเรียกค่าเสียหายได้แม้ว่าคู่สัญญานั้นจะไม่สามารถคาดเห็นว่าการผิดสัญญานั้นจะก่อให้เกิดการขาดกำไรได้ในเวลาที่ทำสัญญา⁷⁴

(2) หลักเกณฑ์การให้ค่าเสียหายตามหลักกฎหมายละเมิด

หลักความรับผิดเพื่อละเมิดตามกฎหมายเยอรมันมีวัตถุประสงค์เพื่อควบคุมและป้องกันการกระทำ รวมทั้งเป็นการยับยั้งการกระทำผิด⁷⁵ นอกเหนือไปจากความมุ่งหมายในการชดเชยค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหาย โดยกฎหมายละเมิดเยอรมันนั้นจะมีความแตกต่างจากกฎหมายละเมิดของอังกฤษและฝรั่งเศส กล่าวคือ ไม่ได้มีการกำหนดลักษณะหรือประเภทของการกระทำละเมิดไว้อย่างชัดเจนเช่นเดียวกับกฎหมายอังกฤษและไม่ได้มีการวางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการกระทำละเมิดไว้เป็นหลักเกณฑ์กว้างๆ เช่นเดียวกับกฎหมายละเมิดฝรั่งเศส โดยกฎหมายละเมิดเยอรมันนั้นมีบทบัญญัติว่าด้วยความรับผิดทางละเมิดคือมาตรา 823 - 853 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน (Bürgerliches Gesetzbuch - BGB) และมีบทบัญญัติในกฎหมายพิเศษอื่นๆ ที่บัญญัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดซึ่งเป็นเรื่องในทางเฉพาะเจาะจง

สำหรับแนวคิดของกฎหมายละเมิดเยอรมันนั้นความรับผิดทางละเมิดได้แยกออกจากความรับผิดทางอาญาอย่างชัดเจน ดังนั้น เมื่อมีการกระทำละเมิดเกิดขึ้น ผู้กระทำละเมิดนั้นอาจถูกดำเนินคดีทั้งทางอาญาเป็นคดีอาญาและทางละเมิดซึ่งเป็นคดีแพ่ง ซึ่งการที่กฎหมายละเมิดของเยอรมันนั้นแยกจากกฎหมายอาญาอย่างชัดเจน ทำให้วัตถุประสงค์ของกฎหมายละเมิดเยอรมันนั้นไม่ได้มีความมุ่งหมายที่จะลงโทษผู้กระทำละเมิด แต่จะมีวัตถุประสงค์เพียงการชดเชยเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ผู้เสียหาย เพื่อให้ผู้เสียหายนั้นได้รับการคุ้มครองและได้รับการชดเชยเยียวยาในความเสียหายที่เกิดขึ้นอย่างเพียงพอ ดังนั้น ตามกฎหมายละเมิดเยอรมันจึง ศาลจึงไม่อาจลงโทษให้จำเลยต้องรับผิดชดเชยค่าเสียหายเชิงลงโทษได้ ซึ่งค่าเสียหายที่ผู้กระทำละเมิดจะต้องชดเชยแก่

⁷⁴ P.D.V. Marsh, *Comparative Contract Law : England, France, Germany*, p. 342..

⁷⁵ Joachim Zekoll and Mathias Reimann, *Introduction to German Law*, 2 ed. (Netherlands: Kluwer Law International, 2005), p. 205.

ผู้เสียหายนั้นจึงเป็นค่าเสียหายตามความเสียหายที่เกิดขึ้น อาจถือได้ว่าเป็นเสมือนการชดใช้เยียวยาผู้เสียหายเพื่อให้เสมือนว่าความเสียหายนั้นไม่เคยเกิดขึ้น⁷⁶

ตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมันนั้นมีบทบัญญัติซึ่งเป็นบททั่วไปเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดด้วยกัน 3 มาตรา คือ มาตรา 823 วรรคแรก มาตรา 823 วรรคสอง และมาตรา 826 ซึ่งเป็นบทบัญญัติทั่วไปเกี่ยวกับความรับผิดในการกระทำละเมิดของตนเอง โดยสามารถพิจารณาได้ดังนี้

(2.1) การกระทำละเมิดตามมาตรา 823 วรรคแรก

มาตรา 823 วรรคแรก⁷⁷ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมันเป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ทั่วไปในเรื่องความรับผิดทางละเมิด ซึ่งได้บัญญัติไว้ดังนี้

“บุคคลโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ ทำต่อบุคคลอื่นโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ทำให้เกิดความเสียหายถึงแก่ชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ทรัพย์สิน หรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใด จำต้องชดใช้ค่าเสียหายสำหรับความเสียหายอันเนื่องมาจากการกระทำนั้น”

จากบทบัญญัติข้างต้นสามารถพิจารณาได้ว่า หลักการที่สำคัญของกฎหมายละเมิดของเยอรมัน คือ การกระทำละเมิดนั้นเป็นการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อสิทธิเด็ดขาด (absolute rights) ที่มาตรา 823 ให้ความคุ้มครองโดยไม่มีสิทธิหรือไม่มีอำนาจ โดยสิทธิที่ได้รับการคุ้มครอง ได้แก่ สิทธิในชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ทรัพย์สิน และสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใด ซึ่งหมายความว่าผู้เสียหายจะสามารถเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนเพื่อการกระทำละเมิดได้เฉพาะในกรณีที่เกิดความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ทรัพย์สิน และสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดจากการกระทำละเมิดของผู้อื่นเท่านั้น ซึ่งแตกต่างจากกฎหมายละเมิดของฝรั่งเศสซึ่งจะกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการกระทำละเมิดไว้อย่างกว้างๆ

มาตรา 823 วรรคแรกนั้นจะเป็นการกำหนดความรับผิดทางละเมิดจากการกระทำของตนเอง ซึ่งบุคคลที่ได้รับความเสียหายนั้นสามารถฟ้องร้องบังคับคดีเพื่อเรียกค่าเสียหายในความเสียหายที่เกิดขึ้นได้โดยมีเงื่อนไขดังนี้⁷⁸

⁷⁶ Gerald Spindler and Oliver Rieckers, *Tort Law in Germany* (Netherlands: Kluwer Law International, 2011), pp. 34 - 36.

⁷⁷ Section 823 Liability in damages

(1) A person who, intentionally or negligently, unlawfully injures the life, body, health, freedom, property or another right of another person is liable to make compensation to the other party for the damage arising from this.

- มีความเสียหายเกิดขึ้นแก่สิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 823 วรรคแรก
- การกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายนั้นเป็นการกระทำที่มีขอบด้วยกฎหมายและเป็นความผิดของจำเลย
- เป็นการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ
- มีความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำของจำเลยและความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อโจทก์

โดยสามารถพิจารณาเงื่อนไขข้างต้นได้ดังนี้

1. มีความเสียหายเกิดขึ้นแก่สิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 823 วรรคแรก

บทบัญญัติมาตรา 823 วรรคแรกนั้นได้กำหนดถึงสิทธิที่กฎหมายให้ความคุ้มครองคือ ชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ทรัพย์สิน และสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใด (*sonstiges Recht*) ซึ่งสามารถพิจารณาได้ดังนี้

- ชีวิต

ตามกรณีปกตินั้นเมื่อบุคคลหนึ่งกระทำละเมิดและก่อให้เกิดความเสียหายต่อชีวิต บุคคลที่มีสิทธิในการเรียกร้องค่าเสียหายอันเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดงานศพ ค่าเสียหายเนื่องจากการขาดการงานของผู้ตาย คือ บุคคลภายนอก ซึ่งจะมีสิทธิตามมาตรา 844 – 846 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน

- ร่างกายและอนามัย

ศาล Bundesgerichtshof หรือศาล BGH อันเป็นศาลสูงสุดของเยอรมันนั้นได้วางหลักเกี่ยวกับความเสียหายต่อร่างกายและอนามัยไว้ว่า ความเสียหายต่อร่างกาย คือ ความเสียหายทางกายภาพต่อร่างกาย ซึ่งเป็นความเสียหายภายนอก เช่น บาดแผล กระดูกหัก ส่วนความเสียหายต่ออนามัย คือ ความเสียหายที่เกิดขึ้นโดยเป็นการทำงานของร่างกายที่ผิดปกติที่เกิดขึ้นเนื่องจากการติดเชื้อโรคหรือได้รับสารพิษ เป็นต้น

ตามกฎหมายและแนวทางของคำพิพากษาศาลเยอรมันนั้นความเสียหายต่อร่างกายนั้นเป็นกรณีทั่วไปที่สามารถเรียกค่าเสียหายได้ รวมถึงความเสียหายในลักษณะของความเสียหายต่อจิตใจ (nervous shock) การบาดเจ็บของทารกในครรภ์ (pre-natal injuries) และ การกระทำละเมิดต่อหญิงที่ตั้งครรภ์จนทำให้เด็กที่เกิดมามีภาวะผิดปกติ (claims for wrongful life)

- เสรีภาพ

การกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อเสรีภาพนั้นจะต้องเป็นการกระทำที่เข้าไปแทรกแซงเสรีภาพในการตัดสินใจของบุคคล เช่น การกักขังโดยมิชอบด้วยกฎหมาย การลักพาตัว หรือการจับกุมโดยมิชอบด้วยกฎหมาย อย่างไรก็ตามเสรีภาพนี้ไม่ได้ครอบคลุมถึงเสรีภาพในการนับถือศาสนาและเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น

- ทรัพย์สิน

การกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินนั้น เป็นการกระทำที่ส่งผลให้บุคคลที่มีกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองในสังหาริมทรัพย์หรือสังหาริมทรัพย์นั้นได้รับความเสียหาย ซึ่งอาจเป็นในลักษณะของการทำให้ทรัพย์สินนั้นเสียหายหรือไม่สามารถใช้งานได้อีกต่อไป รวมถึงการใช้ทรัพย์สินของบุคคลอื่นโดยมิได้รับอนุญาต เจ้าของทรัพย์สินนั้นสามารถใช้สิทธิตามมาตรานี้ฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายได้ รวมถึงการกระทำที่ทำให้ไม่สามารถใช้ทรัพย์สินนั้นได้ตามประสงค์ของเจ้าของทรัพย์สินนั้นซึ่งเป็นการกระทำต่อสิทธิครอบครอง

- สิทธิอย่างหนึ่งอย่างใด

สิทธิอย่างหนึ่งอย่างใด (*sonstige Rechte*) ที่จะได้รับความคุ้มครองตามมาตรา 823 วรรคแรกนี้จะต้องเป็นสิทธิเด็ดขาด (absolute rights) กล่าวคือ จะต้องเป็นสิทธิที่สามารถนำไปอ้างยันกับบุคคลภายนอกได้ เช่น ลิขสิทธิ์ สิทธิบัตร เครื่องหมายการค้า ชื่อของบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคล สิทธิครอบครอง และรวมถึงสิทธิระหว่างบุคคลในครอบครัว เป็นต้น อย่างไรก็ตามสิทธิข้างเคียง (relative rights) เช่น สิทธิที่เกิดขึ้นตามสัญญาซึ่งจะมีผลเป็นบุคคลสิทธิระหว่างคู่สัญญาเท่านั้น จะไม่ได้รับการคุ้มครองตามมาตรานี้⁷⁹

ศาลเยอรมันได้ตีความคำว่าสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดนั้นรวมถึงสิทธิในธุรกิจที่ได้จัดตั้งและดำเนินกิจการอยู่ (Right of an established and operating business) และสิทธิใน

⁷⁹

Gerald Spindler and Oliver Rieckers, *Tort Law in Germany*, p. 39.

ชื่อเสียงและความเป็นส่วนตัว (Right to one's privacy)⁸⁰ ซึ่งสิทธิในธุรกิจที่ได้จัดตั้งและดำเนินกิจการอยู่ เป็นสิทธิที่ศาลเยอรมันได้สร้างขึ้นเพื่อคุ้มครองสถานะทางธุรกิจและกิจการทางการค้า โดยไม่ได้มีวัตถุประสงค์ที่จะคุ้มครองความร่ำรวยของเจ้าของกิจการ⁸¹ เนื่องจากศาลได้พบว่า การให้ความคุ้มครองต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการแข่งขันในระบบเศรษฐกิจภายใต้กฎหมายแข่งขันทางการค้านั้นไม่อาจให้ความคุ้มครองเจ้าของธุรกิจที่ได้รับความเสียหายได้อย่างเพียงพอ โดยธุรกิจที่จะได้รับการคุ้มครองนั้นจะต้องเป็นธุรกิจที่จัดตั้งขึ้นมาแล้วและได้ดำเนินกิจการอยู่ โดยคดีที่สำคัญคือ คดีตามคำพิพากษาศาล BGH วันที่ 16 มิถุนายน ค.ศ. 1977⁸² ศาลได้ตัดสินเกี่ยวกับสิทธินี้เป็นกรณีที่เกี่ยวข้องกับการกระทำที่เป็นการขัดขวางการประกอบธุรกิจของกิจการที่เป็นคู่แข่ง โดยจำเลยได้ฟ้องคดีกล่าวอ้างว่าโจทก์ไม่มีสิทธิใช้สิทธิในทรัพย์สินทางอุตสาหกรรมที่จำเลยเป็นเจ้าของ เมื่อโจทก์ได้หยุดการประกอบกิจการลงชั่วคราว ส่งผลให้โจทก์เกิดความเสียหายทางเศรษฐกิจ อย่างไรก็ตาม ต่อมาโจทก์พบว่า การฟ้องคดีของจำเลยนั้นไม่มีมูลและเป็นการฟ้องคดีโดยทุจริต โจทก์จึงสมควรมีสิทธิได้รับการชดเชยเยียวยาความเสียหายดังกล่าว ซึ่งเป็นหลักทั่วไปว่าการให้ความคุ้มครองดังกล่าวนี้จะคุ้มครองเฉพาะธุรกิจหรือกิจการทางการค้าเท่านั้น

2. การกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายนั้นเป็นการกระทำที่มีขอบด้วยกฎหมายและเป็นความผิดของจำเลย ซึ่งตามแนวคิดของสำนักกฎหมายดั้งเดิม (Traditional school of thought) นั้น การกระทำที่มีขอบด้วยกฎหมาย (unlawfulness) เป็นการกระทำที่ฝ่าฝืนต่อสิทธิหรือประโยชน์อื่นใดที่มาตรา 823 วรรคแรกให้ความคุ้มครองและการกระทำที่ฝ่าฝืนต่อสิทธิหรือประโยชน์ดังกล่าว นั้นก่อให้เกิดผลร้าย เว้นแต่การกระทำที่กระทบต่อสิทธิที่กฎหมายคุ้มครองนั้นมีบทบัญญัติแห่งกฎหมายอนุญาตให้กระทำได้⁸³ เช่น การทำให้ทรัพย์สินของผู้อื่นเสียหายย่อมเป็นการกระทำละเมิด โดยเป็นการกระทำที่กระทบต่อสิทธิในทรัพย์สินของผู้อื่น แต่ถ้าวการทำให้ทรัพย์สินของผู้อื่นเสียหายนั้นเป็นไปเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดอันตรายแก่ตน โดยเป็นการกระทำที่ได้สัดส่วนกับการป้องกันความเสียหายนั้นสามารถทำได้ตามมาตรา 228⁸⁴ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน จึงไม่ถือว่าการกระทำ

⁸⁰ B.S. Markesinis, *A Comparative Introduction to the German Law of Torts*, p. 60.

⁸¹ Raymond Youngs, *English, French & German Comparative Law*, p. 423.

⁸² BGHZ 69, 128.

⁸³ B.S. Markesinis, *A Comparative Introduction to the German Law of Torts*, p. 68.

⁸⁴ **Section 228 Necessity**

A person who damages or destroys a thing belonging to another in order to ward off from himself or from another a danger threatened by the thing does not act unlawfully if the damage or destruction is

ดังกล่าวเป็นการกระทำละเมิด เป็นต้น นอกจากนี้ความยินยอม (consent) ยังเป็นข้อยกเว้นไม่ให้เกิดการกระทำนั้นเป็นการกระทำที่มีขอบด้วยกฎหมายเช่นกัน กล่าวคือ ความยินยอมที่ผู้เสียหายนั้นได้ให้ไว้ก่อนที่จะเกิดการกระทำที่กระทบต่อสิทธินั้น โดยผู้เสียหายนั้นได้ทราบและเข้าใจข้อเท็จจริงที่ครบถ้วนทั้งหมดแล้ว ความยินยอมดังกล่าวย่อมเป็นข้อยกเว้นไม่ให้เกิดการกระทำนั้นเป็นการกระทำที่ละเมิดต่อสิทธิ เมื่อโจทก์สามารถพิสูจน์ให้เห็นว่าสิทธิที่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายของโจทก์นั้นถูกระทบกระเทือนและจำเลยนั้นไม่มีข้ออ้างเพื่อยกเว้นความรับผิดชอบได้ จึงถือว่าองค์ประกอบเกี่ยวกับการกระทำที่มีขอบด้วยกฎหมายนั้นครบถ้วนและโจทก์นั้นจะต้องพิสูจน์ถึงความผิดของจำเลยเป็นลำดับถัดไป

อย่างไรก็ตาม มีแนวคิดเกี่ยวกับการพิจารณาถึงการกระทำที่มีขอบด้วยกฎหมายในอีกลักษณะ กล่าวคือ หากเป็นกรณีที่จะต้องพิจารณาว่าการกระทำนั้นกระทบต่อสิทธิในธุรกิจที่ได้จัดตั้งและดำเนินกิจการอยู่และสิทธิในชื่อเสียงและความเป็นส่วนตัว ซึ่งเป็นสิทธิอื่นใดที่ศาลได้สร้างขึ้นนั้น นอกจากที่ศาลจะต้องพิจารณาถึงผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำว่าเป็นเกิดผลกระทบต่อสิทธิที่กฎหมายให้ความคุ้มครองหรือไม่ ศาลควรจะต้องพิจารณาถึงลักษณะการกระทำของบุคคลที่ก่อให้เกิดความเสียหายด้วย เนื่องจากสิทธิทั้งสองสิทธิดังกล่าวเป็นสิทธิที่ถูกสร้างขึ้นตามแนวคำพิพากษาของศาล หากพิจารณาเฉพาะผลของการกระทำว่ากระทบต่อสิทธิดังกล่าวหรือไม่อาจจะไม่เพียงพอที่จะนำมาพิจารณาว่าผู้กระทำนั้นได้กระทำการที่มีขอบด้วยกฎหมายหรือไม่จึงสมควรที่จะต้องนำลักษณะของการกระทำว่าเป็นการกระทำที่จงใจก่อให้เกิดความเสียหายหรือไม่มาพิจารณาด้วย

3. ความเสียหายนั้นเกิดจากการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ ซึ่งการกระทำโดยจงใจจะต้องเป็นกรณีที่ผู้กระทำรู้หรือสันนิษฐานได้ว่าจะเกิดความเสียหายต่อผู้อื่น และบุคคลนั้นตั้งใจที่จะกระทำลงไป สำหรับการกระทำโดยประมาทเลินเล่อเป็นการกระทำโดยขาดความระมัดระวังตามสมควร เป็นความผิดพลาดที่ปราศจากความตั้งใจที่จะทำให้เกิดขึ้น ซึ่งในกรณีนี้รวมถึงการกระทำที่ละเมิดต่อนโยบายสาธารณะด้วย นอกจากนี้ตามกฎหมายละเมิดของเยอรมันนั้นยังได้แบ่งแยกความประมาทเลินเล่อธรรมดาออกจากความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง (gross negligence) โดยการกระทำละเมิดที่เป็นลักษณะของความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงได้ถูกบัญญัติไว้ตามมาตรา 521 599 680 และ 968 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน

necessary to ward off the danger and the damage is not out of proportion to the danger. If the person acting in this manner caused the danger, he is obliged to pay damages.

4. มีความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำของจำเลยและความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อโจทก์ กล่าวคือ ความเสียหายนั้นเป็นผลมาจากการกระทำของจำเลย ซึ่งเป็นการกระทำหรือการงดเว้นการกระทำ โดยแนวคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลตามกฎหมายละเมิดเยอรมันนั้น การกระทำของจำเลยที่จะถือว่าเป็นนิติเหตุที่ทำให้โจทก์ได้รับความเสียหายนั้นจะต้องเป็นการกระทำที่ถือว่าเป็นเงื่อนไขที่ทำให้เกิดความเสียหายนั้น⁸⁵ โดยหลักเกณฑ์การพิจารณาตามหลักกฎหมายละเมิดเยอรมันจะเป็นไปตามทฤษฎีเงื่อนไข หรือทฤษฎีผลโดยตรง หรือทฤษฎีความเท่ากันแห่งเหตุ (Äquivalenztheorie) โดยมีหลักว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นเป็นผลโดยตรงจากการกระทำของจำเลยหรือไม่ โดยต้องพิจารณาว่าหากแม้ไม่มีการกระทำของจำเลยแต่ผลที่เป็นความเสียหายก็ยังเกิดขึ้นนั้น จะถือว่าความเสียหายนั้นเป็นผลจากการกระทำของจำเลยไม่ได้ ดังนั้นจำเลยจึงไม่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้น โดยวิธีการพิจารณาว่าการกระทำนั้นก่อให้เกิดผลเสียหายต่อโจทก์หรือไม่นั้นสามารถพิจารณาได้ 2 วิธี คือ วิธีการตัดออก และวิธีการแทนที่

วิธีการตัดออกเป็นวิธีการที่ตัดการกระทำของจำเลยออกไปจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น โดยที่เงื่อนไขและเหตุการณ์อื่นๆ นั้นยังคงอยู่ไว้เช่นเดิม และพิจารณาว่าเมื่อตัดการกระทำของจำเลยออกไปแล้ว ผลที่เกิดขึ้นแก่โจทก์นั้นยังคงเป็นเช่นเดิมหรือไม่ หากตัดการกระทำของจำเลยออกไปแล้ว และผลที่เกิดขึ้นนั้นยังเป็นเช่นเดิมไม่เปลี่ยนแปลง ดังนั้นการกระทำของจำเลยนั้นถือว่าไม่มีความสัมพันธ์กับความเสียหายที่เกิดขึ้น อย่างไรก็ตามหากตัดการกระทำของจำเลยออกไปแล้วและทำให้ผลของเหตุการณ์นั้นเปลี่ยนแปลงไป การกระทำของจำเลยนั้นย่อมเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้เกิดผลเสียหายขึ้นแก่โจทก์ อันเป็นกรณีที่มีความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำของจำเลยและผลเสียหายที่เกิดขึ้นแก่โจทก์ จำเลยจึงต้องรับผิดชอบในการกระทำละเมิดดังกล่าว วิธีการตัดออกนี้จะใช้กับกรณีที่เป็น การกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งและก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นแก่โจทก์

วิธีการแทนที่เป็นวิธีการที่พิจารณาว่าในเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนั้นหากจำเลยกระทำการลงไปโดยชอบด้วยกฎหมายโดยแทนที่การกระทำที่มีชอบด้วยกฎหมายของจำเลย โดยที่เงื่อนไขและเหตุการณ์อื่นๆ นั้นยังคงเดิม หากพิจารณาได้ว่าความเสียหายนั้นยังคงเกิดขึ้นแก่โจทก์ ถือได้ว่าการกระทำของจำเลยนั้นไม่มีความสัมพันธ์กับความเสียหายที่เกิดขึ้น อย่างไรก็ตามหากผลสุดท้ายนั้นเปลี่ยนแปลงไปจะถือว่าการกระทำของจำเลยนั้นมีความสัมพันธ์กับผลที่เกิดขึ้นเป็นความเสียหายแก่โจทก์ ซึ่งวิธีการแทนที่นี้จะใช้กับกรณีที่การกระทำละเมิดเกิดขึ้นเนื่องจากการงดเว้นการกระทำของจำเลย

85

B.S. Markesinis, *A Comparative Introduction to the German Law of Torts*, p. 95.

อย่างไรก็ตาม วิธีการตัดออกจะนำมาใช้เพื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลไม่ได้หากเป็นกรณีที่มีเหตุการณ์มากกว่าหนึ่งเหตุการณ์เกิดขึ้นและแต่ละเหตุการณ์นั้นสามารถก่อให้เกิดผลเสียหายต่อใจทักได้เช่นกัน (multiple sufficient causes) จึงเกิดแนวคิดวิธีการพิจารณาปัจจัยที่เป็นสาระสำคัญ (substantial factor formula) โดยตามวิธีการนี้พิจารณาว่าหากการกระทำของจำเลยเป็นการกระทำที่เป็นเหตุเพียงพอให้เกิดความเสียหายขึ้น ย่อมมีความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลอันทำให้จำเลยต้องรับผิดชอบในการกระทำละเมิดนั้น

นอกจากทฤษฎีเงื่อนไขข้างต้นแล้ว นักกฎหมายเยอรมันได้พิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลตามทฤษฎีมูลเหตุที่เหมาะสม โดยพิจารณาว่าการกระทำของจำเลยที่จะเป็นความรับผิดชอบทางละเมิดนั้นจะต้องมีความเพียงพอที่จะก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นได้

(2.2) การกระทำละเมิดตามมาตรา 823 วรรคสอง

การกระทำละเมิดตามมาตรา 823 วรรคสองนั้นจะเป็นกรณีที่ผู้กระทำละเมิดนั้นได้กระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์เพื่อปกป้องบุคคลอื่น (Schutzgesetz) ซึ่งกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์เพื่อปกป้องบุคคลอื่นนั้นอาจจะเป็นกฎหมายเอกชนหรือกฎหมายมหาชนก็ได้ โดยมาตรา 823 วรรคสอง⁸⁶ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมันได้บัญญัติไว้ดังนี้

“หน้าที่ชดใช้ค่าเสียหายตามวรรคแรกย่อมใช้กับกรณีที่บุคคลได้ฝ่าฝืนกฎหมายที่มุ่งประสงค์จะคุ้มครองบุคคลอื่น ในกรณีที่การฝ่าฝืนกฎหมายเป็นไปได้แม้ไม่มีความผิดให้ผู้นั้นมีหน้าที่ชดใช้ค่าเสียหายเฉพาะกรณีที่ได้กระทำความผิด”

การเรียกค่าเสียหายตามมาตรา 823 วรรคสองนั้น บุคคลที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำละเมิดนั้นสามารถเรียกร้องค่าเสียหายได้ แม้ว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นจะเป็นความเสียหายอื่นใดที่อยู่นอกเหนือสิทธิเด็ดขาดตามที่มาตรา 823 วรรคแรกให้การคุ้มครอง โดยผู้เสียหายนั้นต้องพิสูจน์ว่าการกระทำละเมิดของจำเลยนั้นเป็นการกระทำที่ฝ่าฝืนต่อกฎหมายที่มุ่งประสงค์จะคุ้มครองบุคคลอื่นและเกิดความเสียหายขึ้นแก่ผู้เสียหายนั้น ความมุ่งหมายของกฎหมายมาตรานี้คือ

⁸⁶ Section 823 Liability in damages

(1) A person who, intentionally or negligently, unlawfully injures the life, body, health, freedom, property or another right of another person is liable to make compensation to the other party for the damage arising from this.

(2) The same duty is held by a person who commits a breach of a statute that is intended to protect another person. If, according to the contents of the statute, it may also be breached without fault, then liability to compensation only exists in the case of fault.

การสร้างควมรับผิดชอบทางแพ่งให้เกิดขึ้นในกรณีที่มีการฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งกฎหมาย โดยเฉพาะกฎหมายอาญา กล่าวคือเพื่อให้เกิดความรับผิดชอบทางแพ่งเพิ่มเติมจากความรับผิดทางอาญา⁸⁷

โดยบทบัญญัติตามกฎหมายไทยที่มีบทบัญญัติเกี่ยวข้องกับทกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์เพื่อปกป้องบุคคลอื่นนั้นคือมาตรา 422 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ อย่างไรก็ตามบทบัญญัติตามกฎหมายละเมิดของไทยนั้นยังมีความแตกต่างกับกฎหมายละเมิดเยอรมัน กล่าวคือมาตรา 422 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เป็นบทสันนิษฐานความผิดของผู้กระทำความผิด แต่สำหรับมาตรา 823 วรรคสองแห่งประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมันนั้นจะเป็นการกำหนดให้ผู้ฝ่าฝืนกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์เพื่อปกป้องบุคคลอื่นนั้นต้องรับผิดชอบในการชดใช้ค่าเสียหาย

(2.3) การกระทำละเมิดตามมาตรา 826

ประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมันได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการกระทำโดยจงใจที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นโดยที่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน (contra bonos mores) ตามมาตรา 826⁸⁸ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน ซึ่งบัญญัติไว้ดังนี้

“บุคคลที่จงใจก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่น โดยเป็นการกระทำที่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชนนั้นจำต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหายในความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้น”

หลักเกณฑ์การเรียกค่าเสียหายจากการกระทำละเมิดตามมาตรา 826 นั้น จะต้องเป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นเนื่องจากการกระทำโดยจงใจของจำเลยเท่านั้น ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับมาตรา 823 วรรคแรกนั้นจะพบว่า บทบัญญัติมาตรา 823 วรรคแรกนั้นจะแคบกว่ามาตรา 826 กล่าวคือ ตามมาตรา 823 วรรคแรกนั้น บุคคลที่ได้รับความเสียหายจะสามารถเรียกค่าเสียหายได้ในเฉพาะกรณีที่เกิดความเสียหายต่อสิทธิเด็ดขาดที่บัญญัติไว้ตามกฎหมายซึ่งตามมาตรา 826 นั้นไม่ได้มีข้อจำกัดดังกล่าว ในการปรับใช้กฎหมายของศาลเยอรมันนั้น ความเสียหายใดก็ตามอันเกิดขึ้นต่อสิ่งที่ไม่ได้รับการคุ้มครองตามมาตรา 823 วรรคแรก ถือเป็นความสูญเสียทางเศรษฐกิจ (economic loss) ซึ่งผู้เสียหายอาจเรียกค่าเสียหายหรือค่าสินไหมทดแทนความเสียหายที่เกิดขึ้นได้ตามมาตรา 826 ได้ เช่น กรณีที่บุคคลหนึ่งลวงให้บุคคลที่เป็นคู่สัญญาผิดสัญญา โดยมีเงื่อนไขว่าการกระทำที่จะเป็นละเมิดตามมาตรา 826 นั้นจะต้องเป็นการกระทำโดยจงใจและเป็นการกระทำที่ขัดต่อศีลธรรมอันดี

⁸⁷ B.S. Markesinis, *A Comparative Introduction to the German Law of Torts*, p. 35.

⁸⁸ Section 826 Intentional damage contrary to public policy

A person who, in a manner contrary to public policy, intentionally inflicts damage on another person is liable to the other person to make compensation for the damage.

ของประชาชนเท่านั้น บทบัญญัติตามมาตรา 826 นั้นจึงเป็นการเปิดช่องให้โจทก์ที่ได้รับความเสียหายสามารถเรียกร้องค่าเสียหายได้

หลักความรับผิดตามกฎหมายละเมิดมาตรา 823 วรรคสองและมาตรา 826 ถือเป็นบทบัญญัติที่ผ่อนปรนหลักความรับผิดตามกฎหมายละเมิดตามมาตรา 823 วรรคแรก ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่กำหนดเงื่อนไขในความรับผิดในการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อและก่อให้เกิดความเสียหายต่อสิทธิเด็ดขาดเท่านั้น ซึ่งหากเป็นความเสียหายต่อสิทธิอื่นใดที่อยู่นอกขอบเขตของสิทธิเด็ดขาดตามที่มาตรา 823 วรรคแรกให้การคุ้มครอง บุคคลที่ได้รับความเสียหายย่อมไม่อาจเรียกร้องค่าเสียหายได้ โดยลักษณะของความเสียหายแบบ pure economic loss นั้นเป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อกองทรัพย์สินหรือสถานะทางเศรษฐกิจของผู้เสียหายซึ่งความเสียหายดังกล่าวไม่ได้เป็นความเสียหายต่อสิทธิเด็ดขาดตามมาตรา 823 วรรคแรก ดังนั้น บุคคลที่ได้รับความเสียหายแบบ pure economic loss จึงไม่อาจเรียกร้องค่าเสียหายได้ตามมาตรา 823 วรรคแรก ดังนั้นจึงต้องพิจารณาตามมาตรา 823 วรรคสองและมาตรา 826 ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่เปิดช่องให้ผู้เสียหายสามารถเรียกร้องค่าเสียหายในความเสียหายแบบ pure economic loss ที่เกิดขึ้นได้ เนื่องจากบทบัญญัติทั้งสองมาตรานี้จะพิจารณาถึงการกระทำของจำเลยที่ก่อให้เกิดความเสียหายและความเสียหายที่เกิดขึ้นจริงเป็นหลัก ซึ่งหากการกระทำของจำเลยนั้นเข้าหลักเกณฑ์ความรับผิดตามมาตรา 823 วรรคสองหรือมาตรา 826 บุคคลที่ได้รับความเสียหายแบบ pure economic loss ย่อมสามารถเรียกร้องค่าเสียหายจากจำเลยผู้กระทำละเมิดได้

4.2.2.2 ความเป็นมาและวิวัฒนาการของการให้ค่าเสียหายในความเสียหายแบบ pure economic loss

แม้ว่าความมั่งคั่ง (wealth) นั้นไม่ได้เป็นหนึ่งในสิทธิที่ได้รับความคุ้มครองตามมาตรา 823 วรรคแรกแห่งประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน อย่างไรก็ตามกฎหมายก็เปิดโอกาสให้ผู้ได้รับความสูญเสียทางเศรษฐกิจได้รับการชดเชยเยียวยาความเสียหาย โดยมีเงื่อนไขว่าความสูญเสียทางเศรษฐกิจนั้นจะต้องเป็นผลมาจากการเกิดความเสียหายแก่ร่างกายหรือทรัพย์สินของบุคคลนั้น (Consequential economic loss) เช่น การขาดรายได้เนื่องจากได้รับบาดเจ็บจากการกระทำละเมิด ถือเป็นความสูญเสียทางเศรษฐกิจที่ผู้เสียหายสามารถได้รับการชดเชยเยียวยาความเสียหาย อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาถึงกรณีที่มีความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่โจทก์นั้นเป็นกรณีที่ห่างไกลจากการกระทำของจำเลย ในกรณีนี้จึงต้องพิจารณาว่าความเสียหายนั้นเป็นความเสียหายแบบ pure economic loss (*reiner Vermögensschaden*) หรือไม่

การพิจารณาเพื่อให้ผู้ที่ได้รับความเสียหายซึ่งเป็นความเสียหายแบบ pure economic loss ได้รับการชดเชยเยียวยาความเสียหายได้มีประเด็นว่าอาจก่อให้เกิดการฟ้องคดีเพื่อเรียกร้องค่าเสียหายเป็นจำนวนมาก และอาจเกิดปัญหาเกี่ยวกับการสืบพยานหรือพยานหลักฐานที่ไม่สามารถเชื่อถือได้ รวมทั้งอาจเกิดการฟ้องคดีเท็จ ซึ่งจะเป็นปัญหาต่อระบบกระบวนการยุติธรรม⁸⁹ ซึ่ง Rudolf von Jhering นักกฎหมายเยอรมันได้มีความเห็นว่าไม่ควรให้ค่าเสียหายในกรณีดังกล่าวนี้

ตามกฎหมายสัญญาเยอรมันนั้น ผู้ที่ได้รับความเสียหายแบบ pure economic loss นั้นสามารถเรียกร้องค่าเสียหายเพื่อชดเชยความเสียหายนั้นได้ตามหลักกฎหมายสัญญา⁹⁰ โดยมีเงื่อนไขว่าการเรียกค่าเสียหายในความเสียหายแบบ pure economic loss นั้นจะต้องเป็นไปในระหว่างคู่สัญญาเท่านั้น ตามหลักที่สัญญาจะก่อให้เกิดสิทธิและหน้าที่ระหว่างคู่สัญญาและสัญญาจะมีผลระหว่างคู่สัญญาเท่านั้น (Privity of contract) ซึ่งทำให้ขอบเขตการเรียกร้องนั้นเป็นไปโดยจำกัดระหว่างคู่สัญญาเท่านั้น และคู่สัญญาที่ได้รับความเสียหายนั้นก็ไม่สามารถนำกรณีของความเสียหายแบบ pure economic loss ที่เกิดจากการผิดสัญญาหรือการกระทำต่อสัญญาไปฟ้องร้องเพื่อเรียกค่าเสียหายตามมาตรา 823 วรรคแรก แห่งประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน ซึ่งเป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับการเรียกค่าเสียหายตามกฎหมายละเมิดได้ อย่างไรก็ตามกฎหมายสัญญามีหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการคุ้มครองผลของสัญญาที่มีผลเป็นการคุ้มครองบุคคลภายนอก (*Schutzwirkung zugunsten Dritter*)⁹¹ ซึ่งตามหลักเกณฑ์นี้บุคคลภายนอกสามารถเรียกร้องให้มีการคุ้มครองถึงสิทธิหรือประโยชน์ของตนที่คู่สัญญานั้นมีต่อตน และแม้ว่าคู่สัญญานั้นจะไม่ได้แสดงออกโดยชัดแจ้งว่าจะให้สิทธิใดๆ แก่บุคคลภายนอกก็ตาม เช่น กรณีของการให้คำแนะนำที่ผิดพลาดโดยประมาทเลินเล่อซึ่งผู้ให้คำแนะนำเป็นคู่สัญญากับผู้ที่รับคำแนะนำ และมีบุคคลภายนอกที่คาดหมายได้ว่าจะรับฟังคำแนะนำนั้นด้วยบุคคลภายนอกสามารถเรียกร้องค่าเสียหายได้เนื่องจากผลของการคุ้มครองตามสัญญานั้นได้ขยายออกมาคุ้มครองถึงบุคคลภายนอก แม้ว่าบุคคลภายนอกนั้นจะไม่สามารถเรียกร้องค่าเสียหายได้ตามมาตรา 823 เนื่องจากการให้คำแนะนำที่ผิดพลาดนั้นไม่ได้กระทบต่อสิทธิของบุคคลภายนอกที่กฎหมายให้ความคุ้มครองตามกฎหมายละเมิด รวมถึงกรณีที่ศาลเยอรมันได้สร้างหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการเรียกค่าเสียหายในความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อบุคคลอื่น (*Drittschadensliquidation*) ซึ่งเป็นหลักเกณฑ์ที่ศาลจะพิจารณาให้ค่าเสียหายแก่บุคคลภายนอกที่ไม่ได้เป็นคู่สัญญาแต่ได้รับความ

⁸⁹ B.S. Markesinis, *A Comparative Introduction to the German Law of Torts*, p. 43.

⁹⁰ Gerald Spindler and Oliver Rieckers, *Tort Law in Germany*, p. 123.

⁹¹ Willem H. van Boom, "Pure Economic Loss – a Comparative Perspective," in *Pure Economic*

เสียหายเนื่องจากการไม่ปฏิบัติตามสัญญา บุคคลภายนอกที่ได้รับความเสียหายนั้นสามารถฟ้องร้องคู่สัญญาฝ่ายที่ผิดสัญญาเพื่อเรียกร้องค่าเสียหายได้⁹²

ในกรณีที่เกิดความเสียหายแบบ pure economic loss เนื่องจากการให้คำแนะนำโดยผิดพลาดหรือโดยการปฏิบัติหน้าที่ที่บกพร่องของผู้ให้บริการทางวิชาชีพนั้นซึ่งเป็นกรณีที่บุคคลที่ให้คำแนะนำนั้นมีความสัมพันธ์ทางสัญญากับบุคคลผู้รับคำแนะนำหรือเป็นกรณีที่ผู้ให้บริการทางวิชาชีพนั้นมีความสัมพันธ์ทางสัญญากับผู้รับบริการ ซึ่งในกรณีนี้หากเกิดความเสียหายแบบ pure economic loss เช่น นักลงทุนได้ว่าจ้างให้ผู้สอบบัญชีจัดทำเอกสารรายงานทางการเงินของบริษัทหนึ่งเพื่อจะได้นำมาพิจารณาว่าจะลงทุนซื้อหุ้นในบริษัทนั้นหรือไม่ อย่างไรก็ตามผู้สอบบัญชีนั้นได้จัดทำเอกสารรายงานทางการเงินโดยผิดพลาด นักลงทุนที่เชื่อถือข้อมูลตามเอกสารรายงานทางการเงินได้ลงทุนซื้อหุ้นในบริษัทดังกล่าว ซึ่งการเชื่อถือดังกล่าวนี้ทำให้นักลงทุนได้รับความเสียหายเนื่องจากการขาดกำไรจากการลงทุนซื้อหุ้น ความเสียหายที่เกิดขึ้นนี้เป็นลักษณะของความเสียหายแบบ pure economic loss ซึ่งเมื่อพิจารณาตามกฎหมายสัญญาเยอรมันนั้น หากเกิดกรณีที่ความเสียหายแบบ pure economic loss เกิดขึ้นเนื่องจากความสัมพันธ์ทางสัญญา ศาลเยอรมันได้ยอมรับให้คู่สัญญาฝ่ายที่ได้รับความเสียหายนั้นสามารถเรียกร้องค่าเสียหายได้ โดยมีเงื่อนไขว่าผู้ให้คำแนะนำตามสัญญานั้นจะต้องประกอบกิจการที่ให้คำแนะนำดังกล่าวอย่างเป็นทางการเป็นปกติวิสัยเท่านั้น

ความเป็นมาเรื่องให้ค่าเสียหายแบบ pure economic loss ตามกฎหมายละเมียดเยอรมัน ในเริ่มแรกเมื่อเกิดการกระทำละเมียดและการกระทำนั้นก่อให้เกิดความเสียหายทางกายภาพไม่ว่าจะเป็นต่อร่างกายหรือต่อทรัพย์สินและเกิดความเสียหายทางเศรษฐกิจขึ้น การที่ศาลเยอรมันจะพิจารณาให้ค่าเสียหายในความเสียหายทางเศรษฐกิจแก่ผู้เสียหายหรือไม่ ศาลจะพิจารณาว่าความสูญเสียดังกล่าวมีความสัมพันธ์หรือมีความใกล้ชิดกับการกระทำละเมียดของจำเลยว่ามีมากน้อยเพียงใด⁹³ อย่างไรก็ตามค่าเสียหายที่ศาลพิจารณาให้ในกรณีเป็นค่าเสียหายที่ศาลให้เพื่อชดเชยความเสียหายทางเศรษฐกิจ ซึ่งความเสียหายทางเศรษฐกิจนี้เกิดขึ้นเนื่องจากมีความเสียหายทางกายภาพเกิดขึ้น หรือเป็นกรณีของ consequential economic loss นั้นเอง

ในส่วนของการให้ค่าเสียหายแบบ pure economic loss ในเริ่มแรกนั้นมีแนวคิดว่าการเรียกร้องค่าเสียหายในลักษณะนี้จะก่อให้เกิดภาวะของคดีความที่ฟ้องร้องต่อศาลเป็นจำนวนมาก รวมถึงการนำพยานหลักฐานที่มีความน่าเชื่อถือน้อยหรือไม่มีความสัมพันธ์กับคดีเข้ามานำเสนอถึงความเสียหายที่เกิดขึ้น นอกจากนี้เมื่อพิจารณาถึงกฎหมายโรมันซึ่งเป็นที่มาของกฎหมายเยอรมัน โดยหลัก

⁹² Eva Steiner, *French Law a Comparative Approach*, p. 555.

⁹³ B.S. Markesinis, *A Comparative Introduction to the German Law of Torts*, p. 38.

กฎหมายโรมัน คือ *lex Aquilia* ซึ่งเป็นหลักกฎหมายที่กำหนดให้ผู้ที่ก่อให้เกิดความเสียหายนั้นต้องชดใช้เยียวยาความเสียหายแก่เจ้าของทรัพย์สินที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำของตนเอง ซึ่งตามหลักกฎหมายนี้ค่าเสียหายที่บุคคลที่กระทำละเมิดจะต้องชดใช้ให้แก่ผู้เสียหายนั้นจะต้องเกิดขึ้นเนื่องจากมีความเสียหายต่อทรัพย์สินเกิดขึ้น ดังนั้น ตามกฎหมายละเมิดเยอรมันเมื่อมีผู้กระทำละเมิดและก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นกับลูกจ้างหรือลูกหนี้ ซึ่งส่งผลให้นายจ้างหรือเจ้านั้นนั้นได้รับความเสียหายในลักษณะของความเสียหายทางเศรษฐกิจ นายจ้างหรือเจ้านั้นนั้นจะไม่สามารถฟ้องเรียกค่าเสียหายแบบ pure economic loss ได้ อย่างไรก็ตามสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปได้ก่อให้เกิดแนวคิดเรื่องการเรียกค่าเสียหายแบบ pure economic loss มากขึ้น ซึ่งสามารถพิจารณาถึงกรณีต่างๆ อันได้แก่ กรณีการทำความเสียหายต่อสายเคเบิลไฟฟ้า (cables cases) กรณีความเสียหายที่เกิดขึ้นเนื่องจากการไม่สามารถใช้ทรัพย์สินได้ (loss of use) กรณีความเสียหายเกิดขึ้นต่อสินค้าที่ด้อยคุณภาพ กรณีความเสียหายเกิดขึ้นเนื่องจากการให้คำแนะนำที่ผิดพลาด เป็นต้น

การเรียกร้องค่าเสียหายสำหรับความเสียหายที่เป็นความเสียหายแบบ pure economic loss ตามกฎหมายละเมิดนั้นจะเป็นไปโดยจำกัด เนื่องจากตามแนวคิดของกฎหมายละเมิดเยอรมัน การกระทำที่จะเป็นการกระทำละเมิดได้นั้นจะต้องเป็นการกระทำที่กระทำและก่อให้เกิดความเสียหายต่อสิทธิเด็ดขาดที่กฎหมายให้ความคุ้มครองซึ่งบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมันไม่ได้ให้ความคุ้มครองสิทธิหรือผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจในทุกกรณี กล่าวคือตามมาตรา 823 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมันนั้นได้ให้ความคุ้มครองแก่สิทธิต่างๆ ได้แก่ สิทธิในชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ทรัพย์สิน รวมถึงสิทธิอื่นๆ ในลักษณะที่คล้ายกัน ซึ่งศาลเยอรมันได้นำบทบัญญัติมาตรา 823 มาใช้ในการพิจารณาว่าในการเรียกร้องค่าเสียหายที่เป็นลักษณะของความเสียหายแบบ pure economic loss ซึ่งตามแนวคำพิพากษาของศาลเยอรมันนั้นจะพบว่าศาลเยอรมันไม่ได้ให้ความคุ้มครองแก่โจทก์ในการเรียกค่าเสียหายในความเสียหายที่เป็นการสูญเสียโอกาสในการประกอบธุรกิจ รวมถึงกรณีที่เป็นความเสียหายแบบ pure economic loss

แม้ว่าบทบัญญัติมาตรา 823 นั้นจะไม่ได้คุ้มครองไปถึงความเสียหายแบบ pure economic loss แต่ในบางกรณีนั้นศาลสูงเยอรมันได้ตีความคำว่า “สิทธิอย่างหนึ่งอย่างใด” ตามมาตรา 823 ว่าหมายรวมถึง “สิทธิในชื่อเสียงของตน” (right of a person to his personality) และ “สิทธิในธุรกิจที่ได้จัดตั้งและดำเนินกิจการอยู่” (right of an established and operating business)⁹⁴

⁹⁴ Gerald Spindler and Oliver Rieckers, *Tort Law in Germany*, p. 39.

สิทธิในธุรกิจที่ได้จัดตั้งและดำเนินกิจการอยู่ถูกสร้างขึ้นโดยศาลสูงของเยอรมัน ในช่วงต้นศตวรรษที่ 20 เพื่อการอุดหนุนว่างของกฎหมายที่ไม่สามารถคุ้มครองไปถึงการดำเนินธุรกิจได้ โดยมีความมุ่งหมายในการคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินทางอุตสาหกรรมที่เกิดความเสียหายอันเนื่องมาจากความเสียหายแบบ pure economic loss ซึ่งความเสียหายในลักษณะนี้ไม่ได้รับการคุ้มครองภายใต้บทบัญญัติของประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน ในเริ่มแรกนั้นสิทธิในธุรกิจที่ได้จัดตั้งและดำเนินกิจการอยู่ได้ถูกนำมาใช้เป็นฐานในการฟ้องร้องต่อการกระทำที่มิเป็นธรรม กล่าวคือ เป็นสิทธิที่ศาลได้สร้างขึ้นเพื่อคุ้มครองกิจการทางพาณิชย์ และต่อมาสิทธิในธุรกิจที่ได้จัดตั้งและดำเนินกิจการอยู่นี้ได้ถูกนำมาใช้ในการเรียกร้องค่าเสียหายในความสูญเสียทางเศรษฐกิจ และในปัจจุบันนี้สิทธิดังกล่าวได้ถูกยอมรับว่าเป็นกฎหมายจารีตประเพณี⁹⁵

สิทธิในธุรกิจที่ได้จัดตั้งและดำเนินกิจการอยู่นี้ได้คุ้มครองถึงลูกค้าของธุรกิจนั้น ความสัมพันธ์ทางธุรกิจ ช่องทางการติดต่อสื่อสาร ความรู้ความชำนาญในการประกอบธุรกิจ (know-how) ชื่อเสียงของธุรกิจ (good will) และโครงสร้างองค์กรของธุรกิจนั้นๆ อย่างไรก็ตาม สิทธินี้ไม่ได้ให้ความคุ้มครองโดยไม่มีข้อจำกัด กล่าวคือ การที่โจทก์จะเรียกร้องค่าเสียหายเนื่องมาจากการกระทำละเมิดต่อสิทธิในธุรกิจที่ได้จัดตั้งและดำเนินกิจการอยู่นั้น โจทก์จะต้องแสดงให้เห็นว่าการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายนั้นเป็นการกระทำที่รบกวนต่อการประกอบธุรกิจโดยตรง (business-related interference) และจะต้องเป็นกรณีที่ไม่ใช่บทบัญญัติกฎหมายอื่นที่จะสามารถนำมาปรับใช้ได้ นอกจากนี้การพิจารณาให้ค่าเสียหายนั้น

นอกจากนี้ ผู้ที่ได้รับความเสียหายที่เป็นความเสียหายแบบ pure economic loss นั้นยังอาจสามารถเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนได้ตามมาตรา 823 วรรคสอง หรือตามมาตรา 826 ได้ โดยสามารถพิจารณาได้ดังนี้

มาตรา 823 วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน บัญญัติไว้ดังนี้

“หน้าที่ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนตามวรรคแรกย่อมใช้กับกรณีที่บุคคลได้ฝ่าฝืนกฎหมายที่มุ่งประสงค์จะคุ้มครองบุคคลอื่น ในกรณีที่การฝ่าฝืนกฎหมายเป็นไปได้แม้ไม่มีความผิด ให้ผู้นั้นมีหน้าที่ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเฉพาะกรณีที่ได้กระทำความผิด”

ตามบทบัญญัติข้างต้น เมื่อมีผู้ก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่นโดยการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายนั้นเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายที่มุ่งจะคุ้มครองบุคคลอื่น ผู้ที่ได้รับความเสียหายทางเศรษฐกิจก็สามารถเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนได้เช่นเดียวกัน

⁹⁵ Ibid., 43.

มาตรา 826 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน บัญญัติไว้ดังนี้

“บุคคลที่จงใจก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่น โดยเป็นการกระทำที่ขัดต่อนโยบายสาธารณะนั้นจำต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหายในความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้น”

ตามบทบัญญัติข้างต้น เมื่อมีผู้ก่อให้เกิดความเสียหายซึ่งเป็นการเสียหายแบบ pure economic loss โดยการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายนั้นเป็นการกระทำที่จงใจและขัดต่อนโยบายสาธารณะ บุคคลที่ได้รับความเสียหายนี้สามารถเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจากผู้กระทำละเมิดได้ เนื่องจากตามบทบัญญัติมาตรา 826 นี้ ผู้กระทำละเมิดต้องรับผิดชอบต่อการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ร่างกาย ทรัพย์สิน หรือความเสียหายต่อสิทธิเด็ดขาด รวมทั้งต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เป็นความสูญเสียทางเศรษฐกิจด้วย

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาการให้ค่าเสียหายในความเสียหายแบบ pure economic loss ตามแนวคำพิพากษาของศาลเยอรมันนั้น จะพบว่าแตกต่างจากประเทศฝรั่งเศสและประเทศอังกฤษ เนื่องจากกฎหมายละเมิดของเยอรมันนั้นจะระบุไว้อย่างชัดเจนว่าสิทธิใดบ้างเป็นสิ่งที่กฎหมายให้ความคุ้มครอง การพิจารณาจึงต้องเริ่มจากการพิจารณาว่าความเสียหายนั้นเป็นความเสียหายต่อสิทธิที่กฎหมายให้ความคุ้มครองหรือไม่ ซึ่งแตกต่างจากประเทศฝรั่งเศสซึ่งจะพิจารณาว่าความเสียหายทางเศรษฐกิจนั้นเป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นโดยตรงจากความผิดของบุคคลที่ก่อให้เกิดความเสียหายทางกายภาพหรือไม่ และตามแนวทางของประเทศอังกฤษนั้น สิ่งที่ต้องพิจารณาเป็นประการแรกคือผู้ก่อให้เกิดความเสียหายทางกายภาพนั้นมีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติกรด้วยความระมัดระวังต่อบุคคลที่ได้รับความเสียหายทางเศรษฐกิจหรือไม่ ซึ่งความแตกต่างของแนวคิดในการพิจารณาเพื่อให้ค่าเสียหายของศาลในแต่ละประเทศนั้นทำให้แนวคิดเกี่ยวกับการให้ค่าเสียหายในความเสียหายทางเศรษฐกิจของแต่ละประเทศที่ได้ศึกษามานั้นแตกต่างกันไปนั่นเอง

การให้คำแนะนำโดยผิดพลาด (negligent misstatement) เมื่อพิจารณาตามแนวคำพิพากษาของศาลเยอรมันนั้นสามารถแบ่งลักษณะได้เป็น 2 ลักษณะ โดยกรณีแรกคือจำเลยนั้นได้จัดทำเอกสารหรือการให้คำแนะนำขึ้นมาเพื่อให้แก่บุคคลหนึ่ง โดยที่จำเลยนั้นทราบอยู่แล้วว่าต้องมีบุคคลอื่นที่เชื่อถือในข้อความตามเอกสารหรือคำแนะนำดังกล่าว ซึ่งกรณีนี้ศาลเยอรมันจะพิจารณาตามกฎหมายสัญญา และอีกกรณีหนึ่งคือบุคคลหนึ่งได้รับข้อมูลหรือคำแนะนำที่ผิดพลาดจากจำเลย และได้นำข้อมูลดังกล่าวไปให้แก่บุคคลอีกคนหนึ่ง ซึ่งบุคคลนั้นได้เชื่อถือตามข้อมูลหรือคำแนะนำที่ผิดพลาดนั้นและได้รับความเสียหายอันเป็นผลจากการเชื่อถือข้อมูลหรือคำแนะนำดังกล่าว ซึ่งมีคดีที่ศาล BGH ได้ตัดสินและวางหลักไว้คือคดีตามคำพิพากษาศาล BGH (Sixth Civil Division) วันที่ 12

กุมภาพันธ์ 1979⁹⁶ โดยศาลได้พิจารณาให้โจทก์ได้รับการชดใช้เยียวยาความเสียหายจากจำเลย ในความเสียหายที่โจทก์ได้รับเนื่องจากการเชื่อถือข้อมูลที่อยู่ในเอกสารที่โจทก์ได้จัดทำขึ้น

ตามแนวคำพิพากษาของศาลเยอรมันนั้น ความเสียหายเนื่องจากการให้คำแนะนำโดยผิดพลาดนั้นไม่สามารถเรียกร้องได้ตามมาตรา 823 วรรคแรกแห่งประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน ซึ่งแตกต่างจากแนวคำพิพากษาของศาลอังกฤษที่ให้ผู้คนที่ได้รับความเสียหายในลักษณะนี้สามารถเรียกร้องค่าเสียหายได้ตามกฎหมายละเมิด โดย

ในกรณีของความเสียหายเนื่องจากการให้คำแนะนำโดยผิดพลาด (negligent misstatement) นั้น เมื่อพิจารณาตามกฎหมายเยอรมัน คือ ประมวลกฎหมายพาณิชย์เยอรมัน (Handelsgesetzbuch – HGB) มาตรา 323 ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่กำหนดเกี่ยวกับความรับผิดของผู้สอบบัญชีตามหน้าที่ในการสอบบัญชีตามที่กฎหมายกำหนด ซึ่งได้จำกัดความรับผิดของผู้สอบบัญชีในกรณีของการกระทำโดยประมาทเลินเล่อไว้ให้รับผิดชอบเฉพาะกับบริษัทเท่านั้น ดังนั้น ผู้ถือหุ้นและบุคคลที่จะเข้ามาเป็นผู้ถือหุ้นจึงไม่สามารถเรียกร้องค่าเสียหายจากผู้สอบบัญชีได้ภายใต้บทบัญญัตินี้ นอกจากนี้เมื่อพิจารณาตามประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน มาตรา 823 วรรคสอง ผู้ถือหุ้นและบุคคลที่จะเข้ามาเป็นผู้ถือหุ้นก็ไม่สามารถฟ้องเรียกค่าเสียหายจากผู้สอบบัญชีได้ตามกฎหมายละเมิดเช่นกัน เนื่องจากมาตรา 323 แห่งประมวลกฎหมายพาณิชย์เยอรมันนั้นไม่ใช่กฎหมายที่มีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองบุคคลอื่น⁹⁷

กล่าวโดยสรุป ความเสียหายแบบ pure economic loss ที่สามารถเรียกร้องได้ตามกฎหมายเยอรมันนั้นสามารถเรียกค่าเสียหายได้ในกรณีดังต่อไปนี้

1. กรณีที่เกิดการกระทบกระเทือนโดยตรงและเป็นผลเสียหายต่อการประกอบธุรกิจ โดยเป็นความเสียหายต่อสิทธิในธุรกิจที่จัดตั้งและดำเนินกิจการอยู่ซึ่งเป็นสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดที่ได้รับการคุ้มครองตามมาตรา 823 วรรคแรกแห่งประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน
2. กรณีที่เกิดความเสียหายเนื่องจากการกระทำละเมิดตามมาตรา 823 วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน (การกระทำละเมิดที่เป็นการฝ่าฝืนกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์เพื่อปกป้องบุคคลอื่น) และมาตรา 826 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน (การกระทำละเมิดที่เป็นการกระทำโดยจงใจที่ก่อให้เกิดความเสียหายที่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน)

⁹⁶ WM 1979, 548 NJW 1979, 1595.

⁹⁷ B.S. Markesinis, *A Comparative Introduction to the German Law of Torts*, p. 288.

3. กรณีที่เกิดความเสียหายอันสามารถเรียกร้องได้ตามกฎหมายสัญญาภายใต้หลักเกณฑ์เรื่องสัญญาเพื่อประโยชน์ของบุคคลภายนอก

4. กรณีที่เกิดความเสียหายที่สามารถเรียกร้องได้ตามมาตรา 839 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน โดยเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบของรัฐ

4.3 เปรียบเทียบคดีที่เกี่ยวข้องกับการเรียกค่าเสียหายในความเสียหายแบบ pure economic loss

เมื่อได้พิจารณาถึงหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการให้ค่าเสียหายในความเสียหายแบบ pure economic loss แล้ว ในส่วนนี้จะได้เปรียบเทียบคำพิพากษาของศาลต่างประเทศ คือ ประเทศอังกฤษ ประเทศฝรั่งเศส และประเทศเยอรมนี ที่มีข้อพิจารณาเกี่ยวกับการให้ค่าเสียหายในความเสียหายแบบ pure economic loss โดยจะเปรียบเทียบตามลักษณะของข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นเพื่อให้เกิดความชัดเจนว่าแต่ละประเทศนั้นมีหลักเกณฑ์และข้อพิจารณาเกี่ยวกับกับการให้ค่าเสียหายในความเสียหายทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในลักษณะต่างๆ อย่างไรบ้าง

4.3.1 ความเสียหายทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นเนื่องจากความเสียหายต่อทรัพย์สินของบุคคลภายนอก

ในกรณีนี้จะเป็นกรณีที่บุคคลหนึ่งได้กระทำการโดยประมาทเลินเล่อและก่อให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินของบุคคลอีกคนหนึ่ง ซึ่งความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อทรัพย์สินนั้นถือเป็นความเสียหายทางกายภาพ (physical loss) ซึ่งผลสืบเนื่องจากความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ทรัพย์สินดังกล่าว นั้นก่อให้เกิดความเสียหายต่อสถานะทางการเงินของเจ้าของทรัพย์สินที่เสียหายนั้นด้วย ซึ่งถือเป็นความเสียหายทางเศรษฐกิจที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากความเสียหายทางกายภาพ (consequential economic loss) และนอกจากบุคคลเจ้าทรัพย์สินที่เสียหายจะเป็นผู้เสียหายเนื่องจากการกระทำโดยประมาทเลินเล่อนี้แล้วยังมีบุคคลอีกฝ่ายที่ได้รับความเสียหายด้วย ซึ่งความเสียหายที่บุคคลฝ่ายที่สามเสียหายนั้นเป็นความเสียหายต่อสถานะทางการเงินของบุคคลฝ่ายที่สามเพียงอย่างเดียว โดยที่ไม่เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินอื่นใดของบุคคลฝ่ายที่สามนั้น ความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อบุคคลฝ่ายที่สามนั้นจึงเป็นความเสียหายที่เรียกว่าความเสียหายแบบ pure economic loss ซึ่งแนวคิดในการให้ค่าเสียหายประเภทนี้ของศาลต่างประเทศนั้นสามารถพิจารณาได้ดังนี้

4.3.1.1 คำพิพากษาของศาลอังกฤษ

กฎหมายละเมิดของประเทศอังกฤษนั้นปฏิเสธไม่ไห้บุคคลที่ได้รับความเสียหายเศรษฐกิจอันปราศจากความเสียหายทางกายภาพนั้นได้รับการชดใช้เยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้น เนื่องจากตามแนวคิดเรื่องความรับผิดตามกฎหมายละเมิดเนื่องจากการกระทำโดยประมาทเลินเล่อ

นั้น บุคคลจะมีความรับผิดชอบเมื่อบุคคลนั้นมีหน้าที่ต้องปฏิบัติการด้วยความระมัดระวังต่อบุคคลที่ได้รับความเสียหายเท่านั้น ซึ่งตามแนวคำพิพากษาของศาลอังกฤษหน้าที่ในการปฏิบัติการด้วยความระมัดระวังนั้นจะเกิดขึ้นในกรณีที่เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินและความเสียหายทางการเงินที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากความเสียหายทางทรัพย์สินเท่านั้น ดังนั้น หากเป็นกรณีที่เกิดความเสียหายแบบ pure economic loss ดังเช่นกรณีของคดี Spartan Steel นั้นบุคคลที่ได้รับความเสียหายทางเศรษฐกิจดังกล่าวจะไม่สามารถเรียกร้องค่าเสียหายได้ ซึ่งสามารถพิจารณารายละเอียดของคำพิพากษาในกรณีนี้ได้ดังนี้

(1) คดี Spartan Steel & Alloys Ltd. v. Martin & Co. (Constructors) Ltd.⁹⁸

คดีนี้มีข้อเท็จจริงคือ จำเลยในคดีนี้ คือ Martin & Co (Constructors) Ltd. ได้กระทำการโดยประมาทเลินเล่อทำให้สายเคเบิลเสียหาย ซึ่งสายเคเบิลดังกล่าวเป็นสายที่จ่ายกระแสไฟฟ้าไปให้แก่โรงงานของโจทก์ คือ Spartan Steel & Alloys Ltd ซึ่งประกอบกิจการผลิตเหล็กกล้าผสม เมื่อสายเคเบิลดังกล่าวถูกตัดขาดทำให้โรงงานของโจทก์ไม่มีไฟฟ้าใช้ ส่งผลให้เหล็กที่กำลังอยู่ในกระบวนการหลอมเหลวเพื่อเตรียมเข้าสู่กระบวนการผลิตนั้นกลายเป็นของแข็ง

โจทก์ได้ฟ้องเรียกค่าเสียหายเพื่อเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้น 3 ประการ คือ

1. ความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่วัตถุดิบในเตาหลอมละลายที่กลายเป็นของแข็งทำให้ไม่สามารถนำกลับมาเข้าสู่กระบวนการผลิตใหม่ได้
2. ความเสียหายเนื่องจากการขาดกำไรที่โจทก์จะได้หากสามารถจำหน่ายแท่งเหล็กกล้าที่ผ่านกระบวนการหลอมได้ และ
3. ความเสียหายเนื่องจากการขาดกำไรที่โจทก์จะได้รับถ้าโจทก์สามารถผลิตและจำหน่ายแท่งเหล็กกล้าได้ในระหว่างระยะเวลาที่สายไฟฟ้าถูกตัด

ลักษณะของความเสียหายที่โจทก์เรียกร้องค่าเสียหายนั้นสามารถพิจารณาได้ดังนี้

1. ความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่วัตถุดิบในเตาหลอมละลายนั้นเป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ทรัพย์สินของโจทก์ ซึ่งความเสียหายต่อทรัพย์สินนั้นถือเป็นความเสียหายทางกายภาพ
2. ความเสียหายเนื่องจากการขาดกำไรที่โจทก์จะได้หากสามารถจำหน่ายแท่งเหล็กกล้าที่ผ่านกระบวนการหลอมได้เป็นความเสียหายที่กระทบต่อสถานะทางการเงินของโจทก์ดังนั้นจึงเป็นความเสียหายทางเศรษฐกิจ โดยการขาดกำไรดังกล่าวนี้เป็นผลที่เกิดขึ้นสืบเนื่องมาจากความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อวัตถุดิบของ

⁹⁸ [1973] 1 QB 27.

โจทก์ จึงเป็นความเสียหายทางเศรษฐกิจที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากความเสียหายทางกายภาพ

3. ความเสียหายเนื่องจากการขาดกำไรที่โจทก์จะได้รับถ้าโจทก์สามารถผลิตและจำหน่ายแท่งเหล็กกล้าได้ในระหว่างระยะเวลาที่สายไฟฟ้าถูกตัดนั้นเป็นความเสียหายต่อสถานะทางการเงินของโจทก์เช่นกัน อย่างไรก็ตามความเสียหายทางเศรษฐกิจนี้ไม่ได้เกิดขึ้นเป็นผลสืบเนื่องมาจากความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อวัตถุดิบที่เสียหาย เป็นความเสียหายทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นโดยปราศจากความเสียหายทางกายภาพ

ในคดีนี้ Court of Appeal ได้ตัดสินให้โจทก์มีสิทธิเรียกค่าเสียหายจากความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อทรัพย์สินของโจทก์ คือ เหล็กที่อยู่ในระหว่างกระบวนการหลอมละลาย ซึ่งถือเป็นความเสียหายทางกายภาพ และค่าเสียหายจากการสูญเสียกำไรที่โจทก์จะได้รับหากสามารถจำหน่ายแท่งเหล็กที่ผ่านกระบวนการผลิตเรียบร้อยแล้ว แต่โจทก์ไม่สามารถเรียกค่าเสียหายในความเสียหายเนื่องจากการขาดกำไรที่โจทก์จะได้รับถ้าโจทก์สามารถผลิตและจำหน่ายแท่งเหล็กกล้าได้ในระหว่างระยะเวลาที่สายไฟฟ้าถูกตัดได้

จากข้อเท็จจริงและคำพิพากษาในคดีนี้นั้น ความเสียหายที่โจทก์จะสามารถเรียกค่าเสียหายจากจำเลยได้นั้นจะต้องเป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อทรัพย์สินของโจทก์รวมถึงความเสียหายอื่นๆ ที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อทรัพย์สินของโจทก์นั้น (Consequential Economic Loss / Parasitic Economic Loss) ซึ่งความเสียหายแบบ pure economic loss นั้นไม่ได้เป็นความเสียหายที่เป็นผลมาจากความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อทรัพย์สิน โจทก์จึงไม่สามารถเรียกค่าเสียหายในความเสียหายดังกล่าวได้ เนื่องจากจำเลยไม่มีหน้าที่ต่อโจทก์ที่จะต้องปฏิบัติการด้วยความระมัดระวัง (Duty of care) ซึ่งในประเด็นเกี่ยวกับการให้ค่าเสียหายในความเสียหายแบบ pure economic loss นี้ Lord Denning ซึ่งเป็นผู้พิพากษาในคดี Spartan Steel ได้ให้ความเห็นว่า การพิจารณาให้ค่าเสียหายในความเสียหายทางเศรษฐกิจนั้นเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับนโยบาย เพื่อจำกัดขอบเขตความรับผิดชอบ (responsibility) และความรับผิด (liability) ของจำเลย และนอกจากนี้ในคดีอื่นๆ ก่อนหน้าคดีนี้ที่ศาลไม่ได้พิจารณาให้โจทก์ได้รับการชดเชยเยียวยาความเสียหายในความเสียหายที่เป็นความเสียหายทางเศรษฐกิจนั้น เช่น คดี Weller & Co. v. Foot and Mouth Disease Research Institute และคดี Electrochrome Ltd v. Welsh Plastics Ltd เนื่องจากศาลได้พิจารณาว่าจำเลยในคดีนั้นไม่ได้มีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติการด้วยความระมัดระวังต่อโจทก์ โดยกรณีที่จำเลยจะเกิดหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติการด้วยความระมัดระวังต่อโจทก์นั้นจะเป็น

เฉพาะกรณีที่เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินของโจทก์เท่านั้น⁹⁹ นอกจากนี้ในบางกรณีนั้นแม้ว่าจะเกิดความเสียหายทางเศรษฐกิจและพิจารณาได้ว่าจำเลยมีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติตามด้วยความระมัดระวังต่อโจทก์ แต่ศาลก็อาจพิจารณาไม่ให้ค่าเสียหายแก่โจทก์ได้เนื่องจากความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นห่างไกลจากเหตุมากเกินไป ดังเช่นกรณีของคดี *Cattle v. Stockton Waterworks Co.*¹⁰⁰ ซึ่งโจทก์ถูกว่าจ้างให้ก่อสร้างอุโมงค์ใต้ดิน อย่างไรก็ตามในระหว่างการก่อสร้างนั้นจำเลยได้กระทำการโดยประมาทเลินเล่อและทำให้น้ำท่วมในบริเวณที่โจทก์ก่อสร้างอยู่ส่งผลให้การก่อสร้างนั้นต้องล่าช้าออกไปและโจทก์ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการก่อสร้างมากขึ้น จึงได้เรียกร้องค่าเสียหายจากจำเลย ซึ่งในคดีนี้ศาลได้ตัดสินว่าโจทก์ไม่อาจเรียกร้องค่าเสียหายจากจำเลยได้เนื่องจากความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นมีความห่างไกลจากเหตุมากเกินไป

บุคคลที่ไม่ได้รับความเสียหายทางกายภาพเนื่องจากทรัพย์สินของตนนั้นไม่ได้เสียหายเพราะการกระทำโดยประมาทเลินเล่อของบุคคลอื่นนั้นจะไม่สามารถเรียกร้องค่าเสียหายจากบุคคลที่กระทำการโดยประมาทเลินเล่อนั้นได้ และเช่นเดียวกับคดีก่อนหน้าความเสียหายเนื่องจากการขาดกำไรนี้เป็นความเสียหายทางเศรษฐกิจที่ไม่ได้เกิดจากความเสียหายทางกายภาพ ดังนั้น โจทก์จึงไม่อาจได้รับการชดเชยเยียวยาในความเสียหายนี้ได้

หลักการที่ศาลได้วางไว้ในคดีนี้คือ เมื่อจำเลยได้กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งและการกระทำนั้นได้ก่อให้เกิดความเสียหายแก่โจทก์ โจทก์จะสามารถฟ้องร้องเรียกค่าสินไหมทดแทนในความเสียหายที่เกิดขึ้นได้เฉพาะความเสียหายต่อทรัพย์สินของโจทก์ และความเสียหายทางเศรษฐกิจที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากการที่ทรัพย์สินนั้นเสียหาย ซึ่งก็คือ consequential economic loss นั้นเอง¹⁰¹ โดยศาลไม่พิจารณาให้โจทก์ได้รับค่าเสียหายในความเสียหายแบบ pure economic loss เนื่องจากในกรณีของความเสียหายในลักษณะนี้ไม่สามารถพิจารณาได้ว่าจำเลยมีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติตามด้วยความระมัดระวังต่อโจทก์ ซึ่งเมื่อจำเลยไม่มีหน้าที่ดังกล่าวจำเลยจึงไม่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้น นอกจากนี้ศาลยังได้พิจารณาคดีนี้ในเชิงนโยบาย กล่าวคือ หากศาลพิจารณาให้ความเสียหายในลักษณะนี้ได้รับการชดเชยเยียวยานั้นย่อมจะก่อให้เกิดการเรียกร้องให้บุคคลที่เกี่ยวข้องกับความเสียหายนั้นต้องรับผิดชอบอย่างไม่มีที่สิ้นสุด

⁹⁹ Richard Kidner, *Casebook on Torts*, p. 158.

¹⁰⁰ (1875) LR 10 QB 453.

¹⁰¹ Percy Henry Winfield, *Winfield and Jolowicz on Tort*, 18 ed. (London: Sweet & Maxwell, 2010),

(2) คดี Leigh and Silavan Ltd. V. Aliakmon Shipping Co.¹⁰²

ข้อเท็จจริงในคดีนี้โจทก์ได้ทำสัญญาซื้อสินค้าโดยสินค้าดังกล่าวนั้นจะถูกขนส่งโดยเรือของจำเลย อย่างไรก็ตามเนื่องจากการบรรจุสินค้าดังกล่าวนั้นเป็นไปโดยไม่เรียบร้อยทำให้สินค้าเกิดความเสียหาย ซึ่งในขณะที่เกิดความเสียหายต่อสินค้านั้นโจทก์ไม่ได้มีสถานะเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์หรือมีสิทธิครอบครองเหนือสินค้าดังกล่าวแต่ตามสัญญาซื้อขายสินค้านั้นกำหนดให้โจทก์ต้องรับความเสี่ยงภัยในความเสียหายที่จะเกิดขึ้นแก่สินค้าดังกล่าว โจทก์จึงได้ฟ้องคดีเพื่อเรียกค่าเสียหายจากจำเลยในความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อสินค้าดังกล่าว ซึ่งความเสียหายนั้นเป็นความเสียหายที่กระทบต่อสถานะทางการเงินของโจทก์

ศาลได้มีคำพิพากษาว่ากรณีนี้บุคคลหนึ่งนั้นจะเรียกร้องค่าเสียหายในความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อทรัพย์สินของตนเองนั้นจะต้องเป็นกรณีบุคคลดังกล่าวนั้นมีกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองเหนือทรัพย์สินดังกล่าวในขณะที่เกิดความเสียหาย ซึ่งจากข้อเท็จจริงนี้โจทก์มีเพียงสิทธิตามสัญญาเท่านั้น ศาลพิจารณาแล้วเห็นว่าจำเลยไม่มีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติการด้วยความระมัดระวังต่อโจทก์ โจทก์จึงไม่สามารถเรียกค่าเสียหายในความเสียหายที่เกิดขึ้นดังกล่าวได้

คำพิพากษาของศาลอังกฤษในคดีนี้ได้แสดงให้เห็นว่ากฎหมายเกี่ยวกับการกระทำละเมิดโดยประมาทเลินเล่อของอังกฤษนั้น บุคคลไม่สามารถเรียกร้องค่าเสียหายในความเสียหายเนื่องจากการขาดกำไรในทรัพย์สินที่เสียหายซึ่งทรัพย์สินดังกล่าวนั้นบุคคลดังกล่าวต้องรับความเสี่ยงภัยในความเสียหายที่เกิดขึ้นแต่ไม่ได้มีกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองเหนือทรัพย์สินดังกล่าว¹⁰³

4.3.1.2 คำพิพากษาของศาลฝรั่งเศส

ตามแนวคำพิพากษาของศาลฝรั่งเศสนั้น ศาลฝรั่งเศสไม่มีข้อจำกัดเกี่ยวกับการพิจารณาให้ค่าเสียหายในความเสียหายแบบ pure economic loss เนื่องจากตามแนวคิดเกี่ยวกับความรับผิดตามกฎหมายละเมิดฝรั่งเศสนั้นจะมุ่งเน้นพิจารณาเกี่ยวกับความผิดของบุคคลที่ก่อให้เกิดความเสียหาย ซึ่งหากโจทก์สามารถพิสูจน์ให้ศาลเห็นถึงความผิดของบุคคลดังกล่าว ความเสียหายที่โจทก์ได้รับซึ่งเป็นความเสียหายที่แน่นอน และความสัมพันธ์ระหว่างความผิดของจำเลยและความเสียหายของโจทก์ ศาลย่อมพิจารณาให้ค่าเสียหายแก่โจทก์ได้ ทั้งนี้ เนื่องจากความเสียหายดังกล่าวเป็นความเสียหายที่เป็นตัวเงิน อันสามารถเรียกร้องได้ตามกฎหมาย

¹⁰² [1986] AC 785, HL.

¹⁰³ Walter van Garven, Jeremy Lever, and Pierre Larouche, *Common Law of Europe Casebooks*

(1) คดี Régie autonome des transports de la ville de Marseille (RATVM) v. Marcailloux¹⁰⁴

ข้อเท็จจริงในคดีนี้ได้เกิดอุบัติเหตุขึ้นซึ่งอุบัติเหตุดังกล่าวนั้นจำเลยเป็นบุคคลที่ทำให้เกิดอุบัติเหตุขึ้น อุบัติเหตุดังกล่าวส่งผลให้รถประจำทางของบริษัทโจทก์นั้นต้องเดินทางล่าช้ากว่ากำหนด ส่งผลให้โจทก์ต้องสูญเสียค่าโดยสารที่โจทก์สมควรจะเก็บได้จากผู้โดยสารหากรถประจำทางของโจทก์นั้นวิ่งรับส่งผู้โดยสารได้ตามกำหนดเวลา

ความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่โจทก์นั้นเป็นความเสียหายที่กระทบต่อสถานะทางการเงินของโจทก์โดยที่ไม่ได้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินอื่นใดของโจทก์อันจะก่อให้เกิดความเสียหายต่อสถานะทางการเงินของโจทก์เลย ดังนั้นความเสียหายที่โจทก์เรียกร้องค่าเสียหายจากจำเลยนั้นจึงเป็นความเสียหายแบบ pure economic loss

ศาลได้มีคำพิพากษาให้จำเลยต้องชดใช้ค่าเสียหายให้แก่โจทก์ในความเสียหายที่เกิดขึ้นเนื่องจากการขาดรายได้จากการจัดเก็บค่าโดยสารไม่ได้ในระหว่างที่เกิดอุบัติเหตุ โดยพิจารณาว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นเป็นความเสียหายที่แน่นอนและเป็นผลที่เกิดขึ้นโดยตรงจากอุบัติเหตุที่จำเลยนั้นเป็นต้นเหตุ จำเลยจึงต้องรับผิดชอบชดใช้ค่าเสียหายให้แก่โจทก์แม้ว่าความเสียหายจากการขาดรายได้นั้นไม่ได้เป็นผลที่เกิดขึ้นเนื่องจากเกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินของโจทก์เลย

(2) คดี Lafarge v. SARL des Papeteries Allamigeon Frères¹⁰⁵

ข้อเท็จจริงในคดีนี้ลูกจ้างของจำเลยได้ขับรถบดถนนและทำให้ท่อส่งก๊าซเสียหาย ซึ่งท่อส่งก๊าซดังกล่าวนั้นเป็นท่อที่ส่งก๊าซไปยังโรงงานของโจทก์ ผลจากความเสียหายดังกล่าวทำให้กระบวนการผลิตในโรงงานของโจทก์ต้องหยุดชะงักลง โจทก์จึงฟ้องเรียกค่าเสียหายในความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่เครื่องจักรในโรงงานของโจทก์ และความเสียหายจากการขาดกำไรเนื่องจากกระบวนการผลิตในโรงงานนั้นต้องหยุดชะงักลง

คดีนี้ศาลฝรั่งเศสได้ตัดสินว่าโจทก์สามารถเรียกค่าเสียหายได้ทั้งความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อเครื่องจักรซึ่งเป็นความเสียหายทางกายภาพ และค่าเสียหายในความเสียหายที่เกิดขึ้นเนื่องจากการขาดกำไรในสินค้าที่โจทก์จะสามารถผลิตและนำออกขายได้ (Loss of production) ซึ่งถือเป็นความเสียหายแบบ pure economic loss โดยเรียกร้องตามกฎหมายละเมิด มาตรา 1382 และมาตรา 1384 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศส โดยศาลพิจารณาว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้น

¹⁰⁴ Cass. Civ. 2, 28 April 1965, D 1965.Jur.777.

¹⁰⁵ Cass. Civ. 2, 8 May 1970, Bull.civ. 1970.II.122.

เป็นความเสียหายที่เป็นผลโดยตรงจากการกระทำโดยประมาทเลินเล่อของลูกจ้างจำเลยที่ทำให้ท่อส่งก๊าซเสียหาย เนื่องจากความเสียหายของท่อส่งก๊าซนั้นทำให้กระบวนการผลิตในโรงงานโจทก์นั้นต้องหยุดลง

ในการเรียกค่าเสียหายจากจำเลยนั้น ตามหลักเกณฑ์กฎหมายละเมิดฝรั่งเศสนั้น โจทก์จะต้องพิสูจน์ให้ศาลเห็นใน 3 ประเด็น ได้แก่ ความผิดของลูกจ้างของจำเลย ความเสียหายที่โจทก์ได้รับ และความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำของลูกจ้างของจำเลยและความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่โจทก์ โดยศาลฝรั่งเศสพิจารณาว่าความเสียหายทางการเงินที่เกิดขึ้นจากการขาดกำไรนั้นเป็นความเสียหายที่เป็นตัวเงิน (dommage materiel) โดยต้องพิจารณาว่าความเสียหายนั้นที่เกิดขึ้นนั้นทั้งความเสียหายต่อทรัพย์สินและความเสียหายทางเศรษฐกิจดังกล่าวนี้เป็นผลโดยตรงมาจากการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อท่อส่งก๊าซอย่างไร เนื่องจากการพิสูจน์ถึงความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลถือเป็นหนึ่งในหลักเกณฑ์ที่สำคัญเกี่ยวกับความรับผิดชอบในการกระทำละเมิดตามกฎหมายละเมิดฝรั่งเศส

4.3.1.3 คำพิพากษาของศาลเยอรมัน

ตามแนวคำพิพากษาของศาลเยอรมันและตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมันนั้น ความเสียหายที่จะสามารถเรียกร้องได้ตามกฎหมายละเมิดนั้นจะต้องเป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อสิทธิเด็ดขาดที่ได้รับการคุ้มครองตามมาตรา 823 วรรคแรก ซึ่งลักษณะของความเสียหายแบบ pure economic loss ไม่ได้เป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อทรัพย์สินใดๆ ของโจทก์ ดังนั้น จึงไม่ได้รับความคุ้มครองตามมาตรา 823 วรรคแรก ทำให้โจทก์ไม่สามารถเรียกร้องค่าเสียหายได้ และแม้ว่าศาลจะได้สร้างสิทธิในธุรกิจที่จัดตั้งและดำเนินการอยู่โดยถือว่าเป็นสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดตามมาตรา 823 วรรคแรก อย่างไรก็ตามศาลได้ปฏิเสธว่าสิทธิในธุรกิจที่จัดตั้งและดำเนินการอยู่นั้นจะไม่ได้รับความเสียหายเนื่องจากการกระทำของจำเลยที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อสายไฟฟ้าโดยที่ไม่ได้เกิดความเสียหายทางกายภาพอย่างอื่น กรณีที่จะเกิดความเสียหายต่อสิทธิดังกล่าวนี้จะต้องปรากฏว่าการกระทำของจำเลยนั้นเป็นการกระทำที่มุ่งประสงค์ต่อธุรกิจของโจทก์โดยตรงหรือกระทบต่อกิจการที่สำคัญในธุรกิจของโจทก์อย่างชัดเจน

(1) คำพิพากษาศาล BGH (Sixth Civil Division) วันที่ 9 ธันวาคม ค.ศ. 1958¹⁰⁶

ข้อเท็จจริงในคดีนี้จำเลยเป็นวิศวกรโยธา ลูกจ้างของจำเลยได้ทำการขุดเจาะพื้นดินในบริเวณที่ดินของบริษัท M โดยในระหว่างการขุดเจาะนั้น ลูกจ้างของจำเลยได้ขุดไปโดนสายไฟฟ้าได้

¹⁰⁶ BGHZ 29, 65, NJW 1959, 479.

ดินซึ่งสายไฟฟ้าใต้ดินดังกล่าวนั้นเป็นสายไฟฟ้าที่ต่อไปยังโรงงานที่โจทก์เป็นเจ้าของ ผลกระทบจากการที่สายไฟฟ้าใต้ดินเสียหายนั้นทำให้สายการผลิตในโรงงานของโจทก์ต้องหยุดชะงักลง

โจทก์อ้างว่าสายไฟฟ้านั้นเป็นสายไฟฟ้าที่จ่ายไฟฟ้าให้แก่กับบริษัท M และโจทก์เท่านั้น จากมุมมองทางเศรษฐศาสตร์นั้นถือว่าสายไฟฟ้างดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งในการประกอบธุรกิจของโจทก์ การที่จำเลยทำให้สายไฟฟ้าเสียหายนั้นจึงเป็นการกระทำโดยมิชอบด้วยกฎหมายที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อธุรกิจของโจทก์ จำเลยจึงต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นเนื่องจากกระบวนการผลิตนั้นได้หยุดชะงักลง

จำเลยปฏิเสธและโต้แย้งว่ากรณีนี้จำเลยจะต้องรับผิดชอบในความเสียหายจะต้องเป็นผลโดยตรงจากการกระทำของจำเลย แต่ในกรณีนี้กิจการของโจทก์นั้นไม่ได้รับผลกระทบหรือความเสียหายโดยตรงจากการที่จำเลยทำให้สายไฟฟ้าขาด และจำเลยได้ใช้ความระมัดระวังตามสมควรแล้วในการคัดเลือกและควบคุมการปฏิบัติงานของลูกจ้าง จำเลยจึงไม่ต้องรับผิดชอบใช้ค่าเสียหายให้แก่โจทก์

คดีนี้ศาลได้ยอมรับถึงสิทธิในธุรกิจที่จัดตั้งและดำเนินกิจการอยู่ (right in an existing commercial or industrial enterprise) ว่าเป็นสิทธิหนึ่งตามสิทธิอื่นใดตามมาตรา 823 วรรคแรก แห่งประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน ซึ่งสิทธินี้เป็นสิทธิที่ศาลได้สร้างขึ้นไว้ตามคำพิพากษาศาล Reichsgericht วันที่ 27 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1904¹⁰⁷ โดยวางหลักว่าสิทธิในธุรกิจที่จัดตั้งและดำเนินกิจการอยู่เป็นสิทธิที่อาจถูกละเมิดได้ โดยการกระทำใดๆ ก็ตามที่เป็นการรบกวนต่อการประกอบธุรกิจนั้นเป็นการกระทำละเมิดต่อสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดตามมาตรา 823 วรรคแรก ในช่วงแรกนั้นการกระทำดังกล่าวนี้ต้องเป็นการก่อให้เกิดความเสียหายโดยตรง กล่าวคือหากเป็นการกระทำที่ไม่ได้ก่อให้เกิดความเสียหายโดยตรงนั้น เช่น การทำให้สูญเสยกำไร การทำให้ความสัมพันธ์ต่อบริษัทคู่ค้าแย่ลง หรือการทำให้รายรับที่จะได้น้อยลงกว่าที่ประเมินไว้ จะไม่ถือว่าเป็นการกระทำที่มิชอบด้วยกฎหมายตามมาตรา 823 วรรคแรก การให้ความคุ้มครองตามมาตรา 823 วรรคแรก นั้นจะต้องเป็นกรณีที่ทำให้กิจการนั้นต้องล้มเลิกไป ต่อมาความเข้มงวดในการปรับใช้สิทธินี้ได้ลดลง กล่าวคือ เพียงแค่เกิดการกระทำที่ส่งผลให้การประกอบธุรกิจนั้นเป็นไปโดยไม่เต็มความสามารถของธุรกิจนั้นก็เป็นการละเมิดต่อสิทธิดังกล่าวแล้ว โดยไม่จำเป็นต้องไปถึงขั้นที่กระทบต่อความมีอยู่ของธุรกิจนั้น¹⁰⁸ โดยเหตุผลที่ศาลได้ยอมรับสิทธิดังกล่าวนี้เกิดจากการที่ในขณะที่มีการร่างกฎหมายนั้นผู้ร่างกฎหมายยังไม่สามารถคาดการณ์ได้ว่าจะต้องให้ความคุ้มครองแก่การประกอบธุรกิจให้สามารถ

¹⁰⁷ RGZ 58, 249.

¹⁰⁸ B.S. Markesinis, *A Comparative Introduction to the German Law of Torts*, pp. 174 - 175.

ดำเนินต่อไปโดยปกติได้¹⁰⁹ ซึ่งแนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจนั้น สิ่งที่ส่งผลต่อการประกอบธุรกิจนั้น หมายรวมถึงทุกสิ่งที่ทำให้ธุรกิจนั้นสามารถพัฒนาและดำเนินกิจการต่อไปได้ จึงไม่ได้หมายความถึง เฉพาะที่ดิน สิ่งปลูกสร้าง เครื่องจักร เครื่องมือ เท่านั้น แต่ยังรวมถึงความสัมพันธ์ทางธุรกิจ กลุ่มลูกค้า รวมถึงกลุ่มลูกหนี้ ซึ่งการที่ศาลได้สร้างและขยายขอบเขตของสิทธินี้เรื่อยมาก็เพื่อเป็นการคุ้มครอง ธุรกิจจากการแทรกแซงของกฎหมายต่อกิจกรรมทางเศรษฐกิจและการประกอบกิจการนั้นๆ

อย่างไรก็ตาม ศาลในคดีนี้ได้มีคำพิพากษาไม่ให้โจทก์ได้รับการชดใช้เยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นเนื่องจากตามหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการเกิดความเสียหายต่อสิทธิในธุรกิจที่จัดตั้งและ ดำเนินกิจการอยู่ นั้นการกระทำที่จะเป็นการละเมิดต่อสิทธิดังกล่าวจะต้องเป็นการกระทบกระเทือน โดยตรงต่อการประกอบธุรกิจนั้น ต้องเป็นความเสียหายที่เมื่อพิจารณาถึงข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นแล้วต้อง เป็นความเสียหายที่จะเกิดขึ้นแก่ธุรกิจของโจทก์เท่านั้น ซึ่งความเสียหายที่ลูกจ้างของจำเลยได้ขูดเจาะ ถนและทำให้เกิดความเสียหายต่อสายเคเบิลไฟฟ้าที่ส่งผลไฟฟ้ามายังโรงงานของโจทก์นั้นไม่ถือเป็น ความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อกิจการหรือการประกอบธุรกิจของโจทก์โดยตรง โดยอาจเกิดความเสียหาย ต่อทรัพย์สินของโจทก์ เช่น เครื่องจักรในโรงงานเท่านั้น นอกจากนี้สิทธิในการได้ใช้กระแสไฟฟ้า นั้น ไม่ได้เป็นสิทธิที่เป็นสาระสำคัญในการประกอบธุรกิจของโจทก์ ดังนั้นจึงไม่อาจพิจารณาได้ว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่สายไฟฟ้านั้นเป็นการกระทบกระเทือนโดยตรงต่อการประกอบธุรกิจของโจทก์

4.3.2 ความเสียหายทางเศรษฐกิจที่เป็นผลเกี่ยวเนื่องจากสัญญา (Contractual Relational Economic Loss)

ความเสียหายทางเศรษฐกิจในลักษณะนี้จะเป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นเนื่องจากการ เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินที่โจทก์มีสิทธิใช้ตามสัญญาเช่าทรัพย์สิน เมื่อทรัพย์สินดังกล่าวเกิดความเสียหายทำให้โจทก์ไม่สามารถใช้ทรัพย์สินนั้นในการประกอบธุรกิจของโจทก์ได้ ทำให้เกิดความเสียหายต่อสถานะทางการเงินของโจทก์ ซึ่งความเสียหายดังกล่าวนี้เป็นความเสียหายแบบ pure economic loss

4.3.2.1 คำพิพากษาของศาลอังกฤษ

ในกรณีที่บุคคลหนึ่งได้กระทำการโดยประมาทเลินเล่อและทำให้เกิดความเสียหาย ต่อทรัพย์สินที่โจทก์มีสิทธิใช้ตามสัญญา เช่น สัญญาเช่าทรัพย์สินนั้น และส่งผลให้เกิดความเสียหายทาง เศรษฐกิจต่อสถานะทางการเงินของโจทก์นั้น เมื่อพิจารณาตามคำพิพากษาของศาลอังกฤษนั้นจะ พบว่าแม้ว่าบุคคลที่ได้รับความเสียหายทางเศรษฐกิจนั้นจะมีสิทธิใช้สอยทรัพย์สินที่เสียหายดังกล่าว

¹⁰⁹ Ibid., 176.

แต่สิทธิใช้ทรัพย์สินตามสัญญาไม่ได้ก่อให้เกิดสิทธิในการเรียกค่าเสียหายแก่โจทก์ในความเสียหายทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้น เนื่องจากเมื่อพิจารณาถึงหลักเกณฑ์การฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายตามกฎหมายละเมิดอังกฤษนั้น หลักเกณฑ์ที่สำคัญในการเรียกค่าเสียหายจากการกระทำโดยประมาทเลินเล่อและก่อให้เกิดความเสียหายนั้นจะต้องเป็นกรณีบุคคลที่ก่อให้เกิดความเสียหายนั้นมีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติกรด้วยความระมัดระวังต่อบุคคลที่ได้รับความเสียหาย ซึ่งในกรณีที่เป็นกรกระทำโดยประมาทเลินเล่อและก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินของผู้อื่นนั้น ผู้ที่ก่อให้เกิดความเสียหายนั้นมีหน้าที่ในการปฏิบัติกรด้วยความระมัดระวังต่อเจ้าของทรัพย์สินซึ่งก็คือบุคคลที่มีกรรมสิทธิ์เหนือทรัพย์สินที่เสียหายเท่านั้น ดังนั้น แม้ว่าในกรณีข้างต้นนั้นโจทก์จะมีสิทธิใช้ทรัพย์สินตามสัญญาเช่าทรัพย์สินและเกิดความเสียหายขึ้นแก่โจทก์เนื่องจากไม่สามารถใช้ทรัพย์สินตามสัญญาได้ แต่เมื่อบุคคลที่ก่อให้เกิดความเสียหายนั้นไม่ได้มีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติกรด้วยความระมัดระวังต่อโจทก์ โจทก์จึงไม่สามารถเรียกร้องค่าเสียหายทางเศรษฐกิจอันปราศจากความเสียหายทางกายภาพได้ นอกจากนี้ ศาลได้มีแนวคิดเชิงนโยบายว่าหากพิจารณาให้ค่าเสียหายในความเสียหายแบบ pure economic loss แก่บุคคลที่ได้รับความเสียหายนั้นจะก่อให้เกิดการฟ้องคดีเพื่อเรียกร้องค่าเสียหายอีกเป็นจำนวนมาก

(1) คดี Candlewood Navigation Corporation Ltd. v. Mitsui OSK Lines Ltd.¹¹⁰

คดีนี้มีข้อเท็จจริงคือ โจทก์ (Mitsui OSK Lines Ltd) เป็นเจ้าของเรือ Ibaraki Maru ซึ่งได้ให้ Matsouka Steamship Corporation เช่าเรือลำดังกล่าวแบบเช่าเรือเปล่า และ Matsouka Steamship Corporation ก็ได้นำเรือนั้นกลับมาให้โจทก์เช่าเหมาลำแบบมีระยะเวลา โดยในสัญญาเช่าเหมาลำนั้นได้กำหนดให้ Matsouka Steamship Corporation ซึ่งเป็นผู้ให้เช่านั้นต้องรับผิดชอบในค่าซ่อมแซมเรือ และโจทก์ในฐานะผู้เช่ามีหน้าที่ที่จะต้องจ่ายค่าเช่าเรือให้แก่ผู้ให้เช่า จำเลย (Candlewood Navigation Corporation Ltd) เป็นเจ้าของเรือ Mineral Transporter ซึ่งเรือ Ibaraki Maru และเรือ Mineral Transporter ได้ชนกัน เนื่องจากความประมาทเลินเล่อของฝ่ายจำเลย

สำหรับ Matsouka Steamship Corporation นั้นสามารถฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายในความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่เรือได้ เนื่องจาก Matsouka Steamship Corporation มีทรัพย์สินเหนือเรือลำดังกล่าวภายใต้สัญญาเช่าเรือเปล่า ส่วนโจทก์ได้ฟ้องร้องเพื่อให้ได้รับการชดใช้เยียวยาความสูญเสียทางเศรษฐกิจเกี่ยวกับค่าเช่าเรือที่โจทก์จะต้องจ่ายให้แก่ผู้ให้เช่าในระหว่างที่มีการ

¹¹⁰ [1986] AC 1.

ซ่อมแซมเรือลำดังกล่าว รวมถึงความเสียหายเนื่องจากการขาดกำไรที่โจทก์ไม่สามารถนำเรือไปใช้ในการประกอบธุรกิจได้

คดีนี้ศาลตัดสินว่า โจทก์ไม่สามารถได้รับการชดใช้เยียวยาเนื่องจากค่าเสียหายที่โจทก์เรียกร้องนั้นเป็นการเรียกร้องในความสูญเสียทางเศรษฐกิจที่ไม่ได้เกิดจากความเสียหายทางกายภาพ และแม้ว่าโจทก์จะอ้างว่าโจทก์นั้นมีกรรมสิทธิ์ในเรือลำดังกล่าว แต่ข้ออ้างนี้ได้ตกไปเนื่องจากการที่โจทก์ฟ้องคดีนั้น โจทก์ใช้สิทธิฟ้องคดีในฐานะที่เป็นผู้เช่าเหมาลำเรือ ไม่ได้ฟ้องในฐานะเจ้าของเรือ ซึ่งผู้เช่าเหมาเรือนั้นไม่ได้มีสิทธิครอบครองหรือมีกรรมสิทธิ์เหนือเรือที่ให้เช่า¹¹¹

เมื่อพิจารณาคำพิพากษาในคดีนี้ จะพบว่าแม้ผู้ที่ได้รับความเสียหายนั้นจะเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ที่แท้จริงในทรัพย์สินที่ได้รับความเสียหาย แต่เมื่อเจ้าของทรัพย์สินดังกล่าวใช้สิทธิฟ้องคดีในฐานะผู้เช่าทรัพย์สินซึ่งไม่มีทรัพย์สินเหนือทรัพย์สินดังกล่าว การเรียกร้องค่าเสียหายที่เป็นลักษณะของความสูญเสียทางเศรษฐกิจนั้นจึงไม่สามารถทำได้ เพราะบุคคลนั้นไม่ได้เป็นผู้ที่ได้รับความเสียหายทางกายภาพในทรัพย์สินนั้นนั่นเอง

นอกจากนี้ยังมีคดีที่มีผลคำพิพากษาค้ำกับคดีนี้ คือ คดี Leigh and Silavan Ltd v Aliakmon Shipping Co Ltd.¹¹² ซึ่งมีปัญหา คือ โจทก์ฟ้องเรียกค่าเสียหายในความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อสินค้าโดยโจทก์นั้นไม่ได้เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในสินค้านั้น โดยมิชอบเท็จจริงคือ โจทก์เป็นผู้ซื้อสินค้า สินค้านั้นได้ถูกขนส่งโดยทางทะเลโดยจำเลยซึ่งเป็นผู้ขนส่ง และในระหว่างการขนส่งนั้นสินค้านั้นได้รับความเสียหาย ซึ่งจากข้อตกลงในสัญญาซื้อขาย ในขณะที่สินค้าเกิดความเสียหายนั้น ผู้ขายยังคงเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในสินค้า แต่ผู้ซื้อจะต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายของสินค้านั้น ซึ่งคำพิพากษาในคดีนี้ โจทก์ก็ไม่สามารถชดใช้เยียวยา เนื่องจากศาลได้มองว่าความเสียหายที่โจทก์ได้รับเป็นความสูญเสียทางเศรษฐกิจที่ไม่ได้เกิดจากความเสียหายทางกายภาพ นอกจากนี้หลักการที่สำคัญก็คือ บุคคลที่จะสามารถเรียกร้องค่าเสียหายในความเสียหายที่เกิดกับทรัพย์สินได้นั้นจะต้องมีกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองในทรัพย์สินนั้นในเวลาที่ความเสียหายได้เกิดขึ้น ซึ่งสิทธิตามสัญญานั้นไม่เพียงพอที่จะนำมาใช้เป็นฐานในการฟ้องร้องเรียกค่าเสียหาย¹¹³ และแม้ว่าโจทก์จะมีกรรมสิทธิ์ในสินค้าในภายหลังตามข้อตกลงในสัญญาซื้อขาย แต่ในระหว่างการขนส่งนั้นโจทก์ไม่ได้มีกรรมสิทธิ์และไม่ได้มีสิทธิครอบครองในสินค้านั้น โจทก์จึงไม่มีสิทธิฟ้องร้องเรียก

¹¹¹ Percy Henry Winfield, *Winfield and Jolowicz on Tort*, p. 223.

¹¹² [1986] AC 785.

¹¹³ Richard Kidner, *Casebook on Torts*, pp. 161 -162.

ค่าเสียหายได้ ซึ่งคำพิพากษาในคดีนี้ได้กลายเป็นหลักให้แก่คดีอื่นๆ ที่มีข้อเท็จจริงในลักษณะที่คล้ายกัน¹¹⁴

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าผู้ซื้อสินค้านั้นจะไม่สามารถฟ้องเรียกค่าเสียหายได้ตามเหตุผลข้างต้น แต่ก็มีแนวคิดที่จะให้ผู้ขายสินค้าดังกล่าวเป็นผู้ฟ้องผู้ขนส่งเพื่อเรียกค่าเสียหายตามสัญญาขนส่ง เพื่อเรียกร้องค่าเสียหายตามที่ผู้ซื้อนั้นเสียหาย

จากการพิจารณาแนวคำพิพากษาข้างต้น สามารถพิจารณาได้ว่า ศาลในประเทศอังกฤษนั้นค่อนข้างที่จะจำกัดการให้ค่าเสียหายที่เป็นลักษณะของความสูญเสียทางเศรษฐกิจที่ไม่ได้เกิดจากความเสียหายทางกายภาพ เนื่องจากมีแนวคิดในทางนโยบายว่าการเปิดโอกาสให้โจทก์นั้นสามารถเรียกร้องค่าเสียหายดังกล่าวได้นั้นจะทำให้เกิดการฟ้องคดีเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก ซึ่งคดีที่ฟ้องร้องนั้นจะมีลักษณะเป็น Floodgates problem กล่าวคือ จะเป็นการฟ้องคดีให้จำเลยต้องรับผิดชอบในค่าเสียหายในจำนวนที่ไม่แน่นอนภายในระยะเวลาที่ไม่แน่นอนต่อผู้เสียหายที่ไม่แน่นอน¹¹⁵ ซึ่งจะส่งผลให้จำเลยนั้นต้องรับภาระในการชดเชยค่าเสียหายเป็นจำนวนมาก และก่อให้เกิดกรณีที่มีการฟ้องคดีสู่ศาลเป็นจำนวนมากอันก่อให้เกิดปัญหาเรื่องคดีล้นศาล

4.3.2.2 คำพิพากษาของศาลฝรั่งเศส

แนวคิดการพิจารณาให้ค่าเสียหายในกรณีนี้ตามกฎหมายฝรั่งเศสนั้น หากพิจารณาตามข้อเท็จจริงในคำพิพากษาข้างต้นนั้น โจทก์จะสามารถฟ้องเรียกค่าเสียหายจากเจ้าของเรือที่ชนเรือที่โจทก์เข้ามาได้ โดยกฎหมายเฉพาะของฝรั่งเศสนั้นได้เปิดช่องให้สามารถเรียกร้องค่าเสียหายได้ โดยตามกฎหมายพาณิชย์นาวีลงวันที่ 7 กรกฎาคม 1967 นั้นกำหนดให้กรณีที่เรือเดินทะเลสองลำชนกันหรือเรือเดินทะเลชนกับเรือที่ใช้ในทางน้ำในประเทศ ความเสียหายที่คู่กรณีแต่ละฝ่ายต้องรับผิดชอบนั้นจะเป็นไปตามหลักเกณฑ์เรื่องความผิดของแต่ละฝ่าย¹¹⁶ ดังนั้น หากกรณีที่เรือชนกันนั้นเกิดขึ้นเนื่องจากความผิดของคู่กรณี โจทก์ย่อมสามารถเรียกค่าเสียหายได้ โดยโจทก์จะต้องพิสูจน์ถึงการกระทำที่เป็นความผิดของคู่กรณี ความเสียหายที่โจทก์ได้รับ และความสัมพันธ์ระหว่างความผิดของคู่กรณีและความเสียหายที่เกิดขึ้น ทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์ของกฎหมายละเมิดความเสียหายที่โจทก์ได้รับนั้นจะต้องเป็นความเสียหายโดยตรงและมีความแน่นอน

¹¹⁴ Percy Henry Winfield, *Winfield and Jolowicz on Tort*, pp. 224 - 226.

¹¹⁵ John Cooke, *Law of Tort*, p. 51.

¹¹⁶ Mauro Bussani and Vernon Palmer, *Pure Economic Loss in Europe*, p. 291.

จากการพิจารณาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายข้างต้นนั้นจะพบว่ากฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดทางแพ่งของฝรั่งเศสนั้นไม่มีข้อจำกัดเกี่ยวกับการพิจารณาให้ค่าเสียหายในความเสียหายแบบ pure economic loss ซึ่งหากบุคคลได้รับความเสียหายทางเศรษฐกิจจากการกระทำโดยประมาทเลินเล่อของบุคคลอื่นนั้น บุคคลนั้นสามารถเรียกร้องค่าเสียหายได้ตามมาตรา 1382 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศส โดยมีเงื่อนไขว่าจะต้องพิสูจน์เกี่ยวกับความผิดของบุคคลที่ก่อให้เกิดความเสียหาย ความเสียหายที่โจทก์ได้รับ และความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายและความเสียหายที่โจทก์ได้รับให้ครบถ้วนตามหลักเกณฑ์เกี่ยวกับความรับผิดตามกฎหมายละเมิดนั่นเอง

4.3.2.3 คำพิพากษาของศาลเยอรมัน

การเรียกร้องค่าเสียหายในกรณีที่เกิดความเสียหายแบบ pure economic loss เนื่องจากเกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินที่โจทก์มีสิทธิใช้ตามสัญญา นั้น ตามหลักเกณฑ์ของกฎหมายละเมิดเยอรมันนั้นกรณีที่บุคคลที่ได้รับความเสียหายนั้นจะสามารถเรียกค่าเสียหายจากบุคคลที่ก่อให้เกิดความเสียหายได้นั้น ความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นย่อมต้องเป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อสิทธิเด็ดขาดที่ได้รับการคุ้มครองตามมาตรา 823 วรรคแรกแห่งประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน ซึ่งโดยหลักนั้นสิทธิตามสัญญาเช่าทรัพย์สินไม่ถือว่าเป็นสิทธิเด็ดขาดอันจะได้รับการคุ้มครอง เนื่องจากสิทธิตามสัญญานั้นถือว่าเป็นสิทธิข้างเคียง (Relative Rights) ซึ่งจะมีผลเป็นบุคคลสิทธิระหว่างคู่สัญญาเท่านั้น สิทธิในการใช้ทรัพย์สินตามสัญญาเช่าทรัพย์สินจึงไม่ได้รับการคุ้มครองตามมาตรานี้ อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาถึงคำพิพากษาของศาลเยอรมันในคดีข้างต้นนั้นพบว่าศาลเยอรมันได้ยอมรับว่าสิทธิครอบครองทรัพย์สินโดยชอบด้วยกฎหมายนั้นถือเป็นสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดที่ได้รับการคุ้มครองตามมาตรา 823 วรรคแรก ดังนั้น การพิจารณาให้ค่าเสียหายในความเสียหายแบบ pure economic loss ในกรณีที่เกิดความเสียหายทางเศรษฐกิจเนื่องจากไม่สามารถใช้สิทธิตามสัญญานั้นศาลเยอรมันอาจพิจารณาให้ค่าเสียหายได้ ทั้งนี้ เนื่องจากศาลได้พิจารณาว่าสิทธิครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมายนั้นเป็นสิทธิที่ได้รับการคุ้มครองตามมาตรา 823 วรรคแรก

นอกจากนี้ศาลเยอรมันได้สร้างหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการเรียกค่าเสียหายในความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อบุคคลอื่น (*Drittschadensliquidation*) ซึ่งเป็นกรณีที่เกี่ยวข้อกับความเสียหายที่โอนไปยังบุคคลอื่น (*Schadensverlagerung/Transferred loss*) โดยตามแนวคำพิพากษาของศาลเยอรมันนั้นได้สร้างข้อยกเว้นในการเรียกค่าเสียหายขึ้นมา โดยบุคคลที่มีสิทธิได้รับค่าเสียหายเนื่องจากการผิดสัญญานั้นไม่จำเป็นต้องเป็นคู่สัญญากับบุคคลที่ก่อให้เกิดความเสียหายหรือคู่สัญญาฝ่ายที่ผิดสัญญาก็ได้ โดยต้องเป็นกรณีที่สิทธิตามสัญญานั้นได้ถูกโอนไปยังบุคคลภายนอก เมื่อเกิดความเสียหายต่อบุคคลภายนอกเนื่องจากการไม่ปฏิบัติตามสัญญาหรือการผิดสัญญานั้น คู่สัญญาฝ่าย

ที่ผิดสัญญาไม่สามารถอ้างได้ว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นไม่ได้เกิดขึ้นต่อบุคคลที่เป็นคู่สัญญา ดังนั้น บุคคลที่ก่อให้เกิดความเสียหายจะต้องรับผิดชอบใช้ค่าเสียหายให้แก่คู่สัญญาฝ่ายเจ้าหนี้ในความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อบุคคลภายนอก โดยกรณีที่จะสามารถนำข้อยกเว้นนี้มาใช้ในการเรียกค่าเสียหายนั้น ได้แก่ เจ้าหนี้ได้ทำสัญญาเนื่องจากบุคคลภายนอก หรือสิ่งที่ลูกหนี้ให้ค้ำประกันว่าจะให้ความคุ้มครองตามสัญญานั้นเป็นของบุคคลภายนอก¹¹⁷

หากเกิดกรณีที่เกิดความเสียหายในสินค้าที่ผู้ซื้อได้ทำสัญญาซื้อขายกับผู้ขาย โดยความเสียหายนั้นเกิดขึ้นในระหว่างที่สินค้านั้นถูกขนส่งมาโดยผู้ขนส่ง ความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นส่งผลให้ผู้ซื้อต้องรับความเสี่ยงภัยในความเสียหายนั้น อย่างไรก็ตามตามข้อตกลงในสัญญานั้นในระหว่างการขนส่งกรรมสิทธิ์ในสินค้านั้นยังไม่ได้โอนมายังผู้ซื้อ ดังนั้นผู้ซื้อจึงไม่ได้เป็นบุคคลที่เป็นเจ้าของทรัพย์สินที่เกิดความเสียหาย ซึ่งความเสียหายที่เกิดขึ้นนี้ย่อมพิจารณาได้ว่าเป็นความเสียหายแบบ pure economic loss ส่งผลให้ผู้ซื้อไม่สามารถเรียกค่าเสียหายจากผู้ขนส่งได้ตามมาตรา 823 วรรคแรกแห่งประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาตามหลัก *Drittschadensliquidation* ในกรณีที่ผู้ขายเป็นคู่สัญญากับผู้ขนส่งตามหลักนั้นผู้ขายย่อมสามารถเรียกร้องให้ผู้ขนส่งชดใช้ค่าเสียหายเนื่องจากผิดข้อตกลงในสัญญาที่ผู้ขนส่งนั้นจะต้องใช้ความระมัดระวังในการขนส่งสินค้าได้ และตามหลัก *Drittschadensliquidation* นี้ ผู้ขายสามารถโอนสิทธิเรียกร้องดังกล่าวไปยังผู้ซื้อเพื่อให้ผู้ซื้อใช้สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายตามสัญญาระหว่างผู้ขายและผู้ขนส่งได้¹¹⁸ ดังนั้น ผู้ซื้อที่ได้รับความเสียหายทางเศรษฐกิจจึงสามารถฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายจากบุคคลที่ทำให้เกิดความเสียหายต่อสินค้าได้ตามหลักนี้

(1) คำพิพากษาศาล BGH วันที่ 3 กันยายน ค.ศ. 1976¹¹⁹

โจทก์เป็นบริษัทที่ดำเนินกิจการเรือโดยสารทางทะเล โจทก์ไม่มีเรือเป็นของตนเองจึงทำสัญญาเช่าเหมาลำเรือจากเจ้าของเรือ ต่อมาเกิดเหตุการณ์เรือชนกันส่งผลให้เรือที่โจทก์เช่ามานั้นเสียหาย โจทก์ไม่สามารถประกอบธุรกิจได้และต้องยกเลิกเส้นทางการเดินเรือที่ใช้เรือลำดังกล่าวไปชั่วคราว โจทก์ฟ้องจำเลยซึ่งคู่กรณีฝ่ายที่ชนให้รับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้น ได้แก่ ความเสียหายในค่าใช้จ่ายที่โจทก์ได้จ่ายไปเพื่อเตรียมการเดินเรือก่อนที่จะเกิดเหตุการณ์เรือชนกัน และความเสียหายเนื่องจากการสูญเสียรายได้เนื่องจากโจทก์ต้องยกเลิกเที่ยวเรือ

¹¹⁷ Raymond Youngs, *English, French & German Comparative Law*, p. 443.

¹¹⁸ Walter van Garven, Jeremy Lever, and Pierre Larouche, *Common Law of Europe Casebooks Tort Law*, pp. 221 - 222.

¹¹⁹ BGH WM 1976, 583.

ความเสียหายที่โจทก์เรียกร้องนั้นเป็นความเสียหายที่เกี่ยวข้องกับสถานะทางการเงินของโจทก์ เป็นความเสียหายทางเศรษฐกิจซึ่งความเสียหายทางเศรษฐกิจนี้เกิดขึ้นเนื่องจากเรื่องชนกัน อย่างไรก็ตามโจทก์ไม่ได้เป็นเจ้าของเรือมีเพียงสิทธิในการใช้เรือตามสัญญาเช่า โจทก์จึงไม่ได้เป็นผู้ที่ได้รับความเสียหายทางกายภาพ ความเสียหายทางเศรษฐกิจนี้จึงเป็นความเสียหายแบบ pure economic loss

จากข้อเท็จจริงนั้นเมื่อความสัมพันธ์ระหว่างโจทก์และเจ้าของเรือที่ชนกันไม่ได้มีความสัมพันธ์ทางสัญญาใดๆ ต่อกัน โจทก์จึงสามารถเรียกร้องค่าเสียหายได้ตามกฎหมายละเมิดเท่านั้น ซึ่งการฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายในความเสียหายที่เกิดขึ้นเนื่องจากการกระทำโดยประมาทเลินเล่อและก่อให้เกิดความเสียหายนั้นจะต้องเป็นไปตามมาตรา 823 วรรคแรก แห่งประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน

ตามที่ได้ศึกษาไปแล้วว่าความเสียหายที่โจทก์จะสามารถเรียกค่าเสียหายได้นั้นจะต้องเป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อสิทธิเด็ดขาดที่ได้รับการคุ้มครองตามบทบัญญัติมาตรา 823 วรรคแรก ซึ่งโจทก์ไม่มีกรรมสิทธิ์เหนือเรือที่เสียหายโจทก์จึงไม่สามารถเรียกร้องค่าเสียหายในความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่เรือนั้นได้ และสิทธิใช้เรือตามสัญญาเช่าเรือนั้นไม่ถือว่าเป็นสิทธิเด็ดขาด ดังนั้นความเสียหายต่อโจทก์ที่โจทก์ไม่สามารถใช้เรือได้ตามสัญญาเช่านั้นจึงไม่ใช่ความเสียหายที่โจทก์สามารถเรียกร้องได้ตามมาตรา 823 วรรคแรก

อย่างไรก็ตามศาลเยอรมันได้มีคำพิพากษาว่าการครอบครองทรัพย์สินโดยชอบด้วยกฎหมายนั้น สิทธิครอบครองทรัพย์สินดังกล่าวถือเป็นสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดซึ่งเป็นสิทธิเด็ดขาดตามมาตรา 823 วรรคแรก บุคคลที่ครอบครองทรัพย์สินโดยชอบนั้นย่อมมีสิทธิในการใช้ทรัพย์สินที่ตนเองครอบครองอยู่ การเกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินที่บุคคลนั้นครอบครองอยู่ย่อมเป็นการทำให้เกิดความเสียหายต่อสิทธิในการใช้สอยทรัพย์สินนั้นจึงเป็นการกระทำละเมิดต่อสิทธิครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมายซึ่งเป็นความเสียหายที่บุคคลนั้นสามารถเรียกร้องค่าเสียหายจากบุคคลที่ก่อให้เกิดความเสียหายได้ โดยมีเงื่อนไขว่าการครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมายนั้นจะต้องเกิดขึ้นก่อนที่จะเกิดความเสียหายขึ้นต่อทรัพย์สินนั้น

ดังนั้นจากข้อเท็จจริงข้างต้น หากโจทก์ได้เข้าครอบครองเรือที่เข้ามาก่อนที่จะเกิดเหตุการณ์เรือชนกันนั้นย่อมทำให้โจทก์มีสิทธิครอบครองเหนือเรือลำดังกล่าว และสามารถเรียกร้องค่าเสียหายจากเจ้าของเรือที่มาชนเรือรวมถึงบุคคลที่มีส่วนก่อให้เกิดเหตุการณ์เรือชนกันได้ อย่างไรก็ตามค่าเสียหายที่โจทก์จะสามารถเรียกได้นั้นตามหลักกฎหมายเยอรมันนั้นโจทก์จะสามารถเรียกได้เฉพาะค่าเสียหายในความเสียหายที่เกิดจากการสูญเสียรายได้เนื่องจากโจทก์ต้องยกเลิกเส้นทาง

เดินเรือเท่านั้น เนื่องจากตามมาตรา 249 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมันนั้นกำหนดว่าบุคคลที่ก่อให้เกิดความเสียหายนั้นต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายให้แก่บุคคลที่ได้รับความเสียหายเสมือนว่าความเหตุการณ์ที่ก่อให้เกิดความเสียหายนั้นไม่ได้เกิดขึ้น ดังนั้น จากข้อเท็จจริงหากโจทก์พิสูจน์ให้เห็นว่าหากความเสียหายไม่เกิดขึ้นโจทก์ย่อมมีรายได้จากการเดินเรือ โจทก์ย่อมสามารถเรียกค่าเสียหายจากความเสียหายดังกล่าวได้ แต่สำหรับค่าใช้จ่ายที่โจทก์ได้จ่ายไปเพื่อเตรียมเรือขึ้นเป็นค่าใช้จ่ายที่ไม่ว่าจะเกิดความเสียหายหรือไม่ก็ตามโจทก์ย่อมต้องจ่าย โจทก์จึงไม่สามารถเรียกค่าเสียหายในกรณีนี้ได้

4.3.3 ความเสียหายทางเศรษฐกิจเนื่องจากการต้องหยุดให้บริการซึ่งสาธารณูปโภคหรือการหยุดให้บริการทางคมนาคมสาธารณะ

ในกรณีนี้ความเสียหายแบบ pure economic loss จะเกิดขึ้นต่อบุคคลที่ได้รับผลกระทบจากการหยุดให้บริการซึ่งสาธารณูปโภค เช่น กรณีที่สถานที่ที่บุคคลทั่วไปใช้ร่วมกันนั้นต้องปิดทำการชั่วคราว หรือการหยุดให้บริการซึ่งทางคมนาคมสาธารณะ เช่น ปิดถนนเป็นการชั่วคราว ปิดช่องทางการเดินเรือชั่วคราว ซึ่งการหยุดให้บริการซึ่งสาธารณูปโภคหรือทางคมนาคมสาธารณะนั้นเป็นผลที่เกิดขึ้นเนื่องจากการกระทำโดยประมาทเลินเล่อของบุคคลหนึ่ง โดยที่ไม่ได้เกิดความเสียหายอื่นใดต่อทรัพย์สินของบุคคลที่ได้รับความเสียหายทางเศรษฐกิจนั้น ซึ่งสามารถพิจารณาถึงแนวคำพิพากษาได้ดังนี้

4.3.3.1 คำพิพากษาของศาลอังกฤษ

การเกิดความเสียหายแบบ pure economic loss ในกรณีนี้จากคำพิพากษาของศาลอังกฤษ ศาลพิจารณาว่าความเสียหายทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นนั้นเป็นความเสียหายที่ห่างไกลจากต้นเหตุหรือการกระทำของจำเลยมาก (remoteness) ซึ่งการพิจารณาเกี่ยวกับความห่างไกลของความเสียหายกับการกระทำของจำเลยนั้นเป็นหนึ่งในเงื่อนไขที่โจทก์ต้องพิสูจน์ให้ศาลเห็นว่าจำเลยนั้นต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นเนื่องจากการกระทำโดยประมาทเลินเล่อของจำเลย ซึ่งได้แก่การพิสูจน์ว่าจำเลยนั้นมีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติตามด้วยความระมัดระวังต่อโจทก์ การพิสูจน์ว่าจำเลยไม่ได้ปฏิบัติตามหน้าที่ดังกล่าว และการพิสูจน์ว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นมีความสัมพันธ์กับการกระทำของจำเลย ดังนั้นเมื่อความเสียหายดังกล่าวนี้เป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นห่างไกลจากการกระทำของจำเลย จำเลยจึงไม่ต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในความเสียหายแบบ pure economic loss

(1) คดี Weller v. Foot and Mouth Disease Research Institute¹²⁰

¹²⁰ [1966] 1 QB 569.

ข้อเท็จจริงในคดีนี้ เชื้อไวรัสได้หลุดออกจากห้องทดลองของจำเลยโดยการหลุดของไวรัสดังกล่าวเป็นความประมาทเลินเล่อของจำเลย เชื้อไวรัสได้ก่อให้เกิดโรคในปศุสัตว์ในท้องถิ่นนั้นทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนั้นต้องสั่งให้ตลาดซื้อขายปศุสัตว์หยุดทำการชั่วคราวเพื่อควบคุมโรค โจทก์ซึ่งทำธุรกิจประมุสัตว์ในตลาดดังกล่าวได้ฟ้องจำเลยเพื่อเรียกค่าเสียหายในความเสียหายที่เกิดจากการขาดกำไรที่จะได้จากการประมูลและขายปศุสัตว์นั้น

ศาลได้มีคำพิพากษายกฟ้อง โจทก์ไม่สามารถเรียกค่าเสียหายได้ โดยศาลได้พิจารณาว่าตามกฎหมายละเมิดของอังกฤษเกี่ยวกับการกระทำโดยประมาทเลินเล่อและก่อให้เกิดความเสียหายนั้นจำเลยไม่มีความรับผิดในการกระทำดังกล่าว เนื่องจากความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นเป็นความเสียหายที่อยู่ห่างไกลจากเหตุการณ์ที่เชื้อไวรัสนั้นหลุดออกจากห้องทดลอง ดังนั้น ฟ้องของโจทก์จึงตกไปเนื่องจากขาดความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล

กรณีที่เกี่ยวข้องกับความเสียหายที่เกิดขึ้นเนื่องจากทรัพย์สินที่อยู่ในที่ดินนั้น ศาลอังกฤษได้สร้างหลักความรับผิดของเจ้าของที่ดินในความเสียหายที่เกิดขึ้นเนื่องจากทรัพย์สินที่อยู่ในที่ดินของตน โดยศาลอังกฤษได้มีคำพิพากษาในคดี Rylands v. Fletcher โดยหลักจากคดีนี้นั้นได้กำหนดให้เจ้าของที่ดินที่มีทรัพย์สินที่อาจก่ออันตรายได้ต้องดูแลรักษาทรัพย์สินนั้น หากเกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่นเนื่องจากทรัพย์สินดังกล่าวได้หลุดออกมาจากที่ดิน เช่น การระบายน้ำออกจากที่ดินทำให้น้ำท่วมพื้นที่ข้างเคียงจนเกิดความเสียหาย เจ้าของที่ดินนั้นต้องรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้น ซึ่งหากข้อเท็จจริงนั้นเป็นกรณีที่วัตถุได้หลุดออกมาจากที่ดินของจำเลย ในกรณีนี้ศาลสามารถนำหลักจากคดี Rylands v. Fletcher มาพิจารณาได้ อย่างไรก็ตามการพิจารณาตามหลักนี้นั้นจะต้องเป็นไปตามหลักในคดี Cambridge Water Co. Ltd. V. Eastern Counties Leather Plc. ซึ่งศาลได้พัฒนาหลักจากคดี Rylands v. Fletcher กล่าวคือเจ้าของที่ดินนั้นต้องรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นในกรณีที่เจ้าของที่ดินคาดเห็นได้ว่าจะเกิดความเสียหายดังกล่าวขึ้นในเวลาทรัพย์สินที่ก่อให้เกิดความเสียหายนั้นได้หลุดออกไปจากที่ดิน

4.3.3.2 การพิจารณาให้ค่าเสียหายตามกฎหมายฝรั่งเศส

กรณีที่เกิดความเสียหายในลักษณะนี้เมื่อพิจารณาตามกฎหมายแพ่งฝรั่งเศสนั้น ทั้งกรณีตามคดี Weller และกรณีตามคดีของศาลเยอรมันซึ่งจะได้พิจารณาต่อไปนั้น ซึ่งแม้ว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นจะเป็นความเสียหายแบบ pure economic loss แต่ตามหลักเกณฑ์การเรียกค่าเสียหายตามกฎหมายละเมิดฝรั่งเศสนั้นไม่ได้มีข้อจำกัดหรือข้อห้ามมิให้โจทก์เรียกค่าเสียหายจากบุคคลที่กระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อและก่อให้เกิดความเสียหายขึ้น โดยหากโจทก์สามารถจะต้องพิสูจน์ให้ศาลเห็นใน 3 ประเด็น คือ ความผิดของจำเลยที่ทำให้สัตว์ที่ติดโรคนั้นหลุดออกมา

จากฟาร์มของจำเลย ความเสียหายที่เกิดขึ้น และความสัมพันธ์ระหว่างความผิดและความเสียหายดังกล่าวตามหลักเกณฑ์ของมาตรา 1382 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศส โจทก์ย่อมสามารถเรียกค่าเสียหายจากบุคคลที่ก่อให้เกิดความเสียหายได้

4.3.3.3 คำพิพากษาของศาลเยอรมัน

หากพิจารณาข้อเท็จจริงตามคดี Weller โดยใช้กฎหมายละเมิดเยอรมันนั้น ศาลเยอรมันก็อาจไม่พิจารณาให้ค่าเสียหายแก่โจทก์ที่ได้รับความเสียหายแบบ pure economic loss ได้ เนื่องจากตามหลักเกณฑ์ของความรับผิดทางละเมิดของกฎหมายเยอรมันนั้น บุคคลที่จะสามารถเรียกค่าเสียหายจากบุคคลที่ก่อให้เกิดความเสียหายได้นั้นตามมาตรา 823 วรรคแรกแห่งประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมันนั้นได้กำหนดให้ความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นต้องเป็นความเสียหายต่อสิทธิที่มาตราดังกล่าวได้ให้ความคุ้มครองอันได้แก่สิทธิในชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ทรัพย์สิน และสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใด ซึ่งความเสียหายที่เกิดขึ้นเนื่องจากการขาดกำไรนั้นไม่ถือว่าเป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อสิทธิเด็ดขาดข้างต้น ดังนั้น การเรียกค่าเสียหายในความเสียหายที่เกิดขึ้นตามกรณีของคดี Weller จึงไม่สามารถทำได้ตามกฎหมายละเมิดเยอรมัน

ศาลเยอรมันได้สร้างสิทธิในธุรกิจที่จัดตั้งและดำเนินกิจการอยู่ขึ้นมาโดยถือว่าเป็นสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดที่ได้รับการคุ้มครองตามมาตรา 823 วรรคแรกแห่งประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมันนั้น บุคคลที่ได้รับความเสียหายอาจกล่าวอ้างได้ว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นเป็นความเสียหายต่อสิทธิดังกล่าว อย่างไรก็ตามหลักการเกี่ยวกับการพิจารณาว่าการกระทำของจำเลยนั้นทำให้เกิดความเสียหายต่อสิทธิดังกล่าวหรือไม่นั้นโจทก์จะต้องพิสูจน์ให้ศาลเห็นว่าการกระทำของจำเลยนั้นเป็นการกระทำที่มุ่งหมายหรือมีความประสงค์ร้ายต่อกิจการหรือธุรกิจของโจทก์โดยตรง ซึ่งหากพิจารณาตามข้อเท็จจริงในคดี Weller นั้นความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นเกิดขึ้นเนื่องจากการกระทำโดยประมาทเลินเล่อของจำเลยและจำเลยนั้นไม่ได้ประสงค์ให้เกิดความเสียหายต่อการประกอบธุรกิจของโจทก์เพียงผู้เดียวเท่านั้น ดังนั้นในกรณีโจทก์ก็ไม่อาจเรียกค่าเสียหายในความเสียหายทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นได้เช่นกัน

อย่างไรก็ตามหากเป็นกรณีที่เกี่ยวข้องกับการใช้ทรัพย์สินสาธารณะหรือการใช้ระบบขนส่งมวลชนตามแนวคำพิพากษาของศาลเยอรมันในคดีที่ยกขึ้นมาข้างต้นนั้นสามารถพิจารณาได้คือหนึ่งในสิทธิที่มาตรา 823 วรรคแรกให้การคุ้มครองนั้นก็คือสิทธิในทรัพย์สินหรือกรรมสิทธิ์ซึ่งเป็นการคุ้มครองไม่ให้เกิดการกระทำที่ส่งผลกระทบต่อทรัพย์สินนั้นไม่ว่าจะเป็นสังหาริมทรัพย์หรืออสังหาริมทรัพย์ และไม่ว่าโดยการกระทำใดๆ ก็ตามไม่ว่าจะเป็นการก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินนั้นโดยตรง การนำไปเสียซึ่งทรัพย์สินนั้น การยึดหน่วงทรัพย์สินนั้นไว้ การบุกรุกไปในที่ดิน

รวมถึงการทำให้ทรัพย์สินดังกล่าวนั้นด้อยค่าลง ซึ่งสิทธิในทรัพย์สินที่ได้รับการคุ้มครองตามมาตรา 823 วรรคแรกนั้นได้รวมถึงสิทธิในการใช้สอยทรัพย์สินดังกล่าวด้วย¹²¹ ซึ่งเมื่อพิจารณาจากคำพิพากษาของศาลเยอรมันในคดีข้างต้นทั้ง 2 คดีนั้นจะพบว่าศาลให้ความคุ้มครองแก่สิทธิในการใช้สอยทรัพย์สินที่ตนเองมีกรรมสิทธิ์เหนือทรัพย์สินนั้น จากกรณีข้างต้นโจทก์ไม่สามารถใช้เรือและสถานที่ประกอบธุรกิจได้แม้ว่าจะเป็นการชั่วคราวก็ตาม ซึ่งเป็นการกระทบกระเทือนต่อสาระสำคัญของทรัพย์สินนั้นทำให้พิจารณาได้ว่าสิทธิในทรัพย์สินของโจทก์ในทั้งสองคดีนั้นถูกกระทบกระเทือนทำให้โจทก์สามารถเรียกค่าเสียหายจากจำเลยได้ แม้ว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นดังกล่าวนั้นจะเป็นความเสียหายแบบ pure economic loss ก็ตาม

(1) คำพิพากษาศาล BGH (Second Civil Division) วันที่ 21 ธันวาคม ค.ศ. 1970¹²²

จำเลยในคดีนี้คือ Federal Republic of Germany ซึ่งเป็นเจ้าของทรัพย์สินสาธารณะคือช่องทางเดินเรือผูกฟองให้รับผิดในความเสียหายจากการขาดรายได้ที่เกิดขึ้นเนื่องจากโจทก์ซึ่งเป็นเจ้าของเรือไม่สามารถใช้ช่องทางเดินเรือได้ โดยมีข้อเท็จจริงว่าได้เกิดความเสียหายต่อกำแพงของช่องทางเดินเรือ และเพื่อป้องกันไม่ให้กำแพงถล่มลงมาเจ้าของอาคารที่ใช้กำแพงร่วมกับช่องทางเดินเรื่อนั้นต้องนำคานไม้มาค้ำไว้ ซึ่งคานไม้ดังกล่าวได้ปิดกั้นเส้นทางเดินเรือในช่องทางเดินเรื่อนั้น ส่งผลให้โจทก์ซึ่งประกอบธุรกิจขนส่งสินค้าจากท่าเรือไปยังโรงงานโดยใช้ช่องทางการเดินเรือดังกล่าวไม่สามารถนำเรือของโจทก์ออกมาจากโรงงานได้ และไม่สามารถนำเรือลำอื่นไปขนสินค้าที่โรงงานได้ ส่งผลให้โจทก์สูญเสียรายได้ โจทก์จึงฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายจากจำเลยจากการขาดรายได้ดังกล่าว (Loss of earnings) ซึ่งความเสียหายนี้เป็นความเสียหายแบบ pure economic loss เนื่องจากไม่มีทรัพย์สินใดของโจทก์ได้รับความเสียหายอันเป็นต้นเหตุที่ทำให้เกิดความเสียหายทางเศรษฐกิจตามมา

ศาลได้พิจารณาให้จำเลยต้องชดเชยค่าเสียหายให้แก่โจทก์ในความเสียหายที่เกิดขึ้นเนื่องจากเรือของโจทก์นั้นไม่สามารถออกไปจากโรงงานได้ซึ่งส่งผลให้โจทก์ต้องสูญเสียรายได้ อย่างไรก็ตามในส่วนของความเสียหายที่เกิดขึ้นเนื่องจากโจทก์ไม่สามารถนำเรือลำอื่นเข้ามาขนสินค้าที่โรงงานได้นั้น ศาลปฏิเสธที่จะให้โจทก์ได้รับการชดเชยเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้น โดยศาลพิจารณาว่าการที่โจทก์ไม่สามารถนำเรือที่ติดค้างอยู่ที่โรงงานออกไปใช้งานอย่างอื่นได้นั้นเป็นความเสียหายที่

¹²¹ Walter van Garven, Jeremy Lever, and Pierre Larouche, *Common Law of Europe Casebooks Tort Law*, p. 183.

¹²² BGHZ 55, 153.

เกิดขึ้นต่อทรัพย์สินโดยเป็นกรณีที่เจ้าของทรัพย์สินนั้นไม่สามารถใช้ทรัพย์สินของตนเองได้ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง แต่ในกรณีที่โจทก์ไม่สามารถนำเรืออื่นเข้ามาที่โรงงานได้นั้น สิทธิในการใช้สอยทรัพย์สินของโจทก์นั้นไม่ถูกระงับกระเทือน เนื่องจากโจทก์ยังคงสามารถนำเรือดังกล่าวขึ้นไปใช้ ดังนั้น เมื่อไม่ได้เกิดความเสียหายต่อสิทธิในการใช้สอยทรัพย์สินโจทก์จึงไม่อาจเรียกร้องค่าเสียหายในความเสียหายที่เกิดจากการขาดรายได้ในกรณีนี้ได้¹²³ และจากข้อเท็จจริงในกรณีนี้การที่ช่องทางเดินเรือถูกคานไม้กั้นไว้ ทำให้เรือของโจทก์ไม่สามารถเดินทางผ่านช่องทางนั้นได้ ไม่ถือว่าเป็นการเข้าไปส่งผลกระทบต่อทรัพย์สินของโจทก์ หากแต่เป็นการทำให้โจทก์รวมถึงผู้ที่ประกอบกิจการขนส่งสินค้าอื่นๆ ไม่สามารถใช้ทางเดินเรือได้ตามปกติเท่านั้น ซึ่งสิทธิในการใช้เส้นทางเดินเรือร่วมกันนี้ไม่ถือว่าเป็นสิทธิอื่นใดที่ได้รับการคุ้มครองตามมาตรา 823 วรรคแรก

(2) คำพิพากษาศาล BGH (Sixth Civil Division) วันที่ 21 มิถุนายน ค.ศ. 1977¹²⁴

ข้อเท็จจริงในคดีนี้คือได้เกิดเหตุเพลิงไหม้คลังเก็บน้ำมันเนื่องจากความประมาทเลินเล่อของคนขับรถบรรทุกน้ำมันในระหว่างการถ่ายน้ำมันลงถังและเจ้าของคลังเก็บน้ำมันนั้นไม่มีมาตรการเพียงพอที่จะป้องกันไม่ให้เกิดเพลิงไหม้ เพื่อป้องกันไม่ให้ไฟไหม้ลุกลามเจ้าหน้าที่ตำรวจได้สั่งให้เจ้าของธุรกิจปิดทำการชั่วคราวเป็นเวลา 2 ชั่วโมงและสั่งปิดถนนเป็นเวลา 3 ชั่วโมง โจทก์ซึ่งเป็นเจ้าของธุรกิจที่ถูกสั่งให้ปิดทำการชั่วคราวได้ฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายในความเสียหายที่เกิดขึ้นเนื่องจากการที่โจทก์ต้องหยุดงานเป็นเวลา 5 ชั่วโมง โดยเรียกค่าเสียหายในค่าแรงที่โจทก์ต้องจ่ายและค่าใช้จ่ายอื่นๆ ที่โจทก์ได้จ่ายไปในระหว่างที่ต้องหยุดงาน โจทก์ได้ฟ้องจำเลยซึ่งเป็นผู้ชำระบัญชีของห้างหุ้นส่วนจำกัดซึ่งเป็นเจ้าของคลังเก็บน้ำมัน เจ้าของรถบรรทุกน้ำมัน และคนขับรถบรรทุกซึ่งเป็นลูกจ้าง

จากข้อเท็จจริงนั้นพิจารณาได้ว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่โจทก์คือค่าแรงที่โจทก์ต้องจ่ายให้แก่ลูกจ้างและค่าใช้จ่ายอื่นๆ นั้นเป็นความเสียหายที่กระทบต่อสถานะทางการเงินของโจทก์ จึงเป็นความเสียหายทางเศรษฐกิจและพิจารณาจากข้อเท็จจริงนั้นไม่ได้มีทรัพย์สินใดของโจทก์ที่ได้รับความเสียหาย จึงไม่ได้เกิดความเสียหายทางกายภาพที่จะเป็นต้นเหตุให้เกิดความเสียหายทางเศรษฐกิจ ความเสียหายที่โจทก์เรียกร้องค่าเสียหายนั้นจึงเป็นความเสียหายแบบ pure economic loss

¹²³ Walter van Garven, Jeremy Lever, and Pierre Larouche, *Common Law of Europe Casebooks Tort Law*, p. 184.

¹²⁴ NJW 1977, 2264.

ศาลได้พิจารณาว่าค่าเสียหายที่โจทก์สามารถเรียกร้องจากจำเลยได้นั้นโจทก์เรียกร้องได้เฉพาะค่าเสียหายในความเสียหายที่เกิดขึ้นในช่วงที่โจทก์ต้องปิดทำการเป็นเวลา 2 ชั่วโมงเท่านั้น ซึ่งเป็นกรณีที่สิทธิของโจทก์ใช้การใช้สอยสถานที่แห่งนั้นถูกระทบกระเทือน และในส่วนของความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อโจทก์ในช่วงเวลาปิดถนน 3 ชั่วโมงนั้นโจทก์ไม่สามารถเรียกค่าเสียหายได้เนื่องจากเป็นกรณีที่ถูกระทบกระเทือนต่อสิทธิของโจทก์ในการใช้ถนนซึ่งเป็นทางคมนาคมสาธารณะซึ่งสิทธิดังกล่าวไม่ได้เป็นสิทธิที่ได้รับการคุ้มครองตามมาตรา 823 วรรคแรก

4.3.4 ความเสียหายทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นเนื่องจากการให้คำแนะนำโดยผิดพลาด

กรณีที่จะเกิดความเสียหายทางเศรษฐกิจเนื่องจากการให้คำแนะนำโดยผิดพลาด (Negligent misstatement) นั้นจะเป็นลักษณะข้อเท็จจริงที่บุคคลหนึ่งนั้นได้เชื่อถือในข้อความหรือคำแนะนำของบุคคลอีกคนหนึ่งและได้กระทำการบางอย่างไปโดยอาศัยข้อความหรือคำแนะนำนั้นพื้นฐาน ซึ่งผลจากเชื่อถือในคำแนะนำหรือข้อความนั้นทำให้เกิดความเสียหายต่อสถานะทางการเงินของบุคคลนั้น ซึ่งถือเป็นความเสียหายแบบ pure economic loss โดยแนวคำพิพากษาของศาลต่างประเทศนั้นสามารถพิจารณาได้ดังนี้

4.3.4.1 คำพิพากษาของศาลอังกฤษ

จากคำพิพากษาของศาลอังกฤษนั้นพบว่าในกรณีที่ความเสียหายทางเศรษฐกิจนั้นเกิดขึ้นเนื่องจากการเชื่อถือในคำแนะนำที่ผิดพลาดนั้น ศาลอังกฤษจะมีหลักเกณฑ์การพิจารณาที่แตกต่างไปจากกรณีอื่น โดยตามแนวคิดของศาลอังกฤษเกี่ยวกับความเสียหายที่เกิดขึ้นเนื่องจากการให้คำแนะนำโดยผิดพลาดนั้นศาลอังกฤษได้สร้างหลักการพิจารณาว่าบุคคลที่ให้คำแนะนำและบุคคลที่รับคำแนะนำนั้นมีความสัมพันธ์พิเศษต่อกันเนื่องจากเป็นความสัมพันธ์ที่ตั้งอยู่บนความไว้วางใจในความรู้อาจสามารถของบุคคลที่ให้คำแนะนำ ซึ่งความสัมพันธ์พิเศษดังกล่าวนี้ทำให้เกิดหลักการสันนิษฐานความรับผิดชอบของผู้ให้คำแนะนำว่าบุคคลดังกล่าวนี้มีหน้าที่ที่จะต้องใช้ความระมัดระวังตามมาตรฐานความเชี่ยวชาญของตนในการให้คำแนะนำดังกล่าว ดังนั้นเมื่อเกิดความเสียหายขึ้นเนื่องจากการเชื่อถือในคำแนะนำที่ผิดพลาดดังกล่าวนี้แม้ว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นจะเป็นความเสียหายแบบ pure economic loss ก็ตาม ศาลก็อาจพิจารณาให้ค่าเสียหายแก่บุคคลที่ได้รับความเสียหายนั้นได้

(1) คดี Hedley Byrne & Co Ltd v Heller & Partners Ltd.¹²⁵

¹²⁵ [1964] AC 465.

คดีนี้มีข้อเท็จจริง คือ โจทก์ (Hedley Byrne & Co Ltd) เป็นตัวแทนด้านโฆษณาซึ่งกำลังจะเข้าไปลงทุนกับบริษัทหนึ่ง คือ Easipower Ltd ซึ่งโจทก์ได้เกิดข้อสงสัยเกี่ยวกับสถานะทางการเงินของบริษัทนี้ โจทก์จึงได้ปรึกษากับธนาคารของโจทก์ คือ National Provincial Bank Ltd โดยให้ธนาคารของโจทก์ขอเอกสารทางการเงินของ Easipower จากธนาคารของ Easipower ซึ่งก็คือจำเลย (Heller & Partners Ltd) ซึ่งจำเลยได้ทำเอกสารตอบกลับมาว่า Easipower มีสถานะทางการเงินที่ดี โจทก์ควรจะร่วมลงทุนด้วย จากคำแนะนำดังกล่าวของจำเลยทำให้โจทก์ร่วมลงทุนกับ Easipower ต่อมา Easipower ได้เข้าสู่กระบวนการชำระบัญชีซึ่งทำให้โจทก์ได้รับความเสียหาย โจทก์จึงนำคดีมาฟ้องต่อศาลเพื่อเรียกร้องให้จำเลยชดเชยค่าเสียหายที่เกิดจากการให้คำแนะนำโดยประมาทเลินเล่อ

ในคดีนี้ลักษณะของการกระทำที่ก่อให้เกิดความสูญเสียทางเศรษฐกิจ คือ การให้คำแนะนำที่ผิดพลาดโดยประมาทเลินเล่อ (Negligent misstatement) ซึ่งศาลได้ตัดสินว่า การให้คำแนะนำที่ผิดพลาดนั้นก่อให้เกิดความเสียหายที่เป็นความสูญเสียทางเศรษฐกิจ และเป็นลักษณะของการกระทำโดยประมาทเลินเล่อ โดยผู้ที่ให้คำแนะนำนั้นมีหน้าที่ที่จะต้องให้คำแนะนำโดยระมัดระวัง และในกรณีของการให้คำแนะนำที่ผิดพลาดนั้นผู้เสียหายและผู้ให้คำแนะนำนั้นจะต้องมีความสัมพันธ์พิเศษอันแสดงให้เห็นได้ว่าผู้เสียหายนั้นควรที่จะต้องเชื่อตามคำแนะนำนั้น¹²⁶ เช่น ผู้ให้คำแนะนำนั้นเป็นผู้ที่มีหน้าที่โดยเฉพาะหรือมีวิชาชีพในการให้คำแนะนำในเรื่องนั้นๆ

(2) คดี Caparo Industries Plc. v. Dickman¹²⁷

คดีนี้มีข้อเท็จจริงคือ โจทก์คือบริษัท Caparo Industries ได้ซื้อหุ้นของบริษัท Fidelity ซึ่งในขณะมูลค่าหุ้นของบริษัท Fidelity นั้นตกลงเนื่องจากการประกาศว่ามีผลประกอบการไม่ดี อย่างไรก็ตามหลังจากที่โจทก์ได้ซื้อหุ้นแล้ว ฝ่ายบัญชีและผู้สอบบัญชีของบริษัท Fidelity ได้ออกเอกสารรายงานสถานะทางการเงินของบริษัท ซึ่งเอกสารดังกล่าวนั้นได้ระบุไว้ว่าบริษัท Fidelity มีผลประกอบการเป็นกำไรทั้งสิ้น 1.3 ล้านปอนด์ โจทก์จึงได้ตัดสินใจซื้อหุ้นของบริษัท Fidelity เพิ่ม และถูกบังคับตามกฎหมายให้ต้องซื้อหุ้นทั้งหมดเพื่อครอบงำกิจการ อย่างไรก็ตามหลังจากที่โจทก์ได้ซื้อหุ้นของบริษัท Fidelity แล้ว ความจริงได้ปรากฏว่าผลประกอบการของบริษัท Fidelity นั้นขาดทุน 400,000 ปอนด์ ส่งผลให้โจทก์ได้รับความเสียหายเนื่องจากมูลค่าหุ้นของบริษัทที่โจทก์ถือหุ้นอยู่ตามความเป็นจริงนั้นมีมูลค่าต่ำกว่ามูลค่าหุ้นที่แสดงไว้ในเอกสารรายงานทางการเงิน โจทก์จึงได้ฟ้อง

¹²⁶ Richard Kidner, *Casebook on Torts*, pp. 134 - 135.

¹²⁷ [1990] 2 AC 605.

ผู้สอบบัญชีของบริษัท Fidelity เพื่อเรียกค่าเสียหายในความเสียหายที่เกิดขึ้นเนื่องจากจำเลยนั้นได้จัดทำเอกสารรายงานทางการเงินผิดพลาด

คดีนี้ศาลได้มีคำพิพากษาว่าจำเลยซึ่งเป็นผู้สอบบัญชีที่ได้จัดทำเอกสารรายงานสถานะทางการเงินที่ผิดพลาดนั้นไม่มีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติการด้วยความระมัดระวังต่อนักลงทุนหรือผู้ถือหุ้นของบริษัทที่ได้รับความเสียหายทางการเงินเนื่องจากเชื่อถือในเอกสารรายงานทางการเงินดังกล่าว

Lord Bridge ซึ่งเป็นผู้พิพากษาในคดีนี้ได้ให้เหตุผลเกี่ยวกับหน้าที่ของบุคคลที่ให้คำแนะนำว่าบุคคลดังกล่าวมีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติการด้วยความระมัดระวังต่อใครบ้างซึ่งสามารถพิจารณาได้ว่า ความเสียหายที่เกิดขึ้นเนื่องจากการให้คำแนะนำที่ประมาทเลินเล่อนั้นจะมีลักษณะเป็นความเสียหายทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นต่อบุคคลที่เชื่อถือในความถูกต้องของข้อมูลหรือคำแนะนำที่ตนได้รับ ในกรณีที่บุคคลหนึ่งได้ให้คำแนะนำแก่บุคคลที่ว่าจ้างตนเองนั้น บุคคลดังกล่าวมีหน้าที่ที่จะต้องใช้ความเชี่ยวชาญและความระมัดระวังตามมาตรฐานของวิชาชีพของตนในการจัดทำคำแนะนำดังกล่าว ซึ่งหากบุคคลที่ให้คำแนะนำนั้นไม่ได้ใช้ความระมัดระวังและทำให้เกิดความเสียหายขึ้นต่อบุคคลที่รับคำแนะนำนั้นย่อมต้องมีความรับผิดชอบทั้งตามกฎหมายสัญญาและตามกฎหมายละเมิดในความเสียหายทั้งหมดที่เกิดขึ้น อย่างไรก็ตามหากเป็นกรณีที่เกิดความเสียหายขึ้นต่อบุคคลภายนอกที่ไม่ได้เป็นคู่สัญญากับผู้ให้คำแนะนำนั้น กรณีที่จะเกิดหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติการด้วยความระมัดระวังนั้นจะต้องเป็นกรณีที่บุคคลที่ให้คำแนะนำนั้นสามารถคาดเห็นได้ว่าบุคคลภายนอกนั้นจะเชื่อถือในคำแนะนำดังกล่าว ซึ่งหากผู้ให้คำแนะนำสามารถคาดเห็นได้ย่อมก่อให้เกิดหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติการด้วยความระมัดระวัง ส่งผลให้ผู้ให้คำแนะนำนั้นต้องรับผิดชอบต่อบุคคลภายนอกที่เชื่อถือในคำแนะนำนั้นตามหลักความสัมพันธ์ใกล้ชิด

อย่างไรก็ตาม ตามข้อเท็จจริงในคดีนี้จำเลยซึ่งเป็นผู้สอบบัญชีของบริษัท Fidelity ซึ่งมีสถานะเป็นบริษัทมหาชนจำกัด จำเลยนั้นไม่มีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติการด้วยความระมัดระวังต่อผู้ถือหุ้นของบริษัทมหาชนจำกัดซึ่งมีจำนวนมาก โดยผู้ถือหุ้นนั้นได้ซื้อหุ้นของบริษัทเพิ่มขึ้นเนื่องจากเชื่อถือข้อความตามเอกสารรายงานทางการเงินที่จำเลยได้จัดทำขึ้น โดยหากจำเลยนั้นต้องมีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติการด้วยความระมัดระวังต่อผู้ถือหุ้นที่มีจำนวนมากเหล่านั้น จำเลยย่อมสมควรต้องมีหน้าที่นั้นต่อบุคคลอื่นๆ เช่น ธนาคาร หรือลูกค้า ที่ย่อมเชื่อถือในข้อความในเอกสารรายงานทางการเงินที่จำเลยจัดทำขึ้นด้วยนั่นเอง

4.3.4.2 คำพิพากษาของศาลฝรั่งเศส

เมื่อพิจารณาถึงคำพิพากษาของศาลฝรั่งเศสในกรณีนี้จะพบว่าศาลฝรั่งเศสไม่มีข้อจำกัดเกี่ยวกับการพิจารณาให้ค่าเสียหายในความเสียหายแบบ pure economic loss ที่เกิดขึ้นเนื่องจากการให้คำแนะนำที่ผิดพลาด โดยหากโจทก์นั้นสามารถพิสูจน์ให้ศาลเห็นถึงความผิดของจำเลยผู้ให้คำแนะนำที่ผิดพลาด ความเสียหายที่โจทก์ได้รับซึ่งจะต้องเป็นความเสียหายที่แน่นอนเกิดขึ้นแก่โจทก์โดยเฉพาะ และเกิดขึ้นโดยตรงต่อโจทก์ และมีความสัมพันธ์ระหว่างความผิดของจำเลยและความเสียหายของโจทก์ ซึ่งหากโจทก์สามารถพิสูจน์ได้ครบตามเงื่อนไขความรับผิดตามกฎหมายละเมิดนั้นศาลย่อมพิจารณาให้ค่าเสียหายแก่โจทก์ได้

(1) คดี S.A. T. et H. v. T.¹²⁸

คดีนี้มีข้อเท็จจริงคือ โจทก์ คือบริษัท T และบริษัท H ได้เข้าซื้อเพื่อถือหุ้นเพิ่มทุนของบริษัท N โดยโจทก์ทั้งสองนั้นได้ตัดสินใจซื้อหุ้นดังกล่าวเนื่องจากได้เชื่อถือในเอกสารงบแสดงสถานะทางการเงินของบริษัท N ซึ่งจัดทำขึ้นโดยพนักงานบัญชีของบริษัท N ซึ่งเอกสารดังกล่าวถูกตรวจสอบโดยผู้สอบบัญชีของบริษัท N โจทก์ได้ฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายจากพนักงานฝ่ายบัญชีและผู้สอบบัญชีดังกล่าวในความเสียหายที่เกิดขึ้นเนื่องจากการจัดทำเอกสารงบแสดงสถานะทางการเงินของบริษัทผิดพลาดโดยประมาทเลินเล่อ ซึ่งทำให้โจทก์ต้องซื้อหุ้นเพิ่มทุนในราคาที่สูงกว่ามูลค่าที่แท้จริงของบริษัทในขณะนั้น และข้อเท็จจริงนั้นปรากฏว่ากิจการของบริษัทได้ประสบภาวะขาดทุน

ศาลได้พิจารณาว่าในคดีนี้โจทก์สามารถเรียกค่าเสียหายจากจำเลยซึ่งเป็นพนักงานบัญชีและผู้สอบบัญชีที่ได้จัดทำเอกสารรายงานสถานะทางการเงินโดยผิดพลาด ซึ่งเป็นการกระทำโดยประมาทเลินเล่อตามมาตรา 1382 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศส โดยโจทก์ต้องพิสูจน์ถึงเงื่อนไขความรับผิดของจำเลยตามกฎหมายละเมิดให้ครบถ้วน โดยโจทก์ต้องพิสูจน์ถึงความผิดของจำเลย ความเสียหายที่โจทก์ได้รับ และความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำผิดของจำเลยและความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่โจทก์

4.3.4.3 คำพิพากษาของศาลเยอรมัน

เมื่อพิจารณาถึงคำพิพากษาของศาลเยอรมันในกรณีที่เกิดความเสียหายเนื่องจากการให้คำแนะนำที่ผิดพลาดนั้น โดยหลักนั้นศาลเยอรมันพิจารณาให้ค่าเสียหายในความเสียหายแบบ pure economic loss โดยจำกัด เนื่องจากตามบทบัญญัติเรื่องความรับผิดตามกฎหมายละเมิดเยอรมันนั้นได้กำหนดหลักเกณฑ์ไว้อย่างชัดเจนว่าเฉพาะแต่ความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อสิทธิเด็ดขาดที่

¹²⁸ Cass. Comm, 17 October 1984.

กฎหมายให้ความคุ้มครองเท่านั้นจึงจะสามารถเรียกค่าเสียหายได้ตามกฎหมายละเมิด ทั้งนี้ตามที่กำหนดไว้ตามมาตรา 823 วรรคแรก ซึ่งความเสียหายที่เกิดขึ้นในกรณีนี้อันเป็นความเสียหายจากการขาดกำไรนั้นย่อมไม่มีความเสียหายต่อสิทธิเด็ดขาดและไม่เป็นลักษณะของการก่อให้เกิดความเสียหายต่อสิทธิในธุรกิจที่ได้จัดตั้งและดำเนินกิจการอยู่ทำให้ไม่สามารถเรียกค่าเสียหายได้

อย่างไรก็ตามได้เกิดแนวคิดที่จะเรียกร้อยค่าเสียหายในความเสียหายที่เกิดขึ้นเนื่องจากการให้คำแนะนำที่ผิดพลาดตามกฎหมายสัญญาโดยใช้หลักสัญญาที่มุ่งประสงค์ที่จะคุ้มครองบุคคลภายนอก ซึ่งตามหลักนี้จะต้องมีสัญญาระหว่างบุคคลที่ให้คำแนะนำกับบุคคลผู้รับคำแนะนำ เช่น ระหว่างผู้สอบบัญชีของบริษัทและบริษัท และต้องมีการตกลงระบุไว้ในสัญญาเพื่อให้สิทธิบุคคลภายนอกที่ได้รับความเสียหายหรือได้รับผลกระทบจากการเชื่อถือในคำแนะนำนั้นสามารถเรียกค่าเสียหายจากบุคคลที่ให้คำแนะนำได้ และในกรณีที่ในสัญญาระหว่างบุคคลที่ให้คำแนะนำและบุคคลที่รับคำแนะนำนั้นไม่มีข้อตกลงให้สิทธิบุคคลภายนอกไว้นั้น บุคคลภายนอกที่ได้รับความเสียหายนั้นอาจเรียกค่าเสียหายได้ตามหลักการโอนความเสียหาย

นอกจากนี้บุคคลที่ได้รับความเสียหายอาจเรียกร้อยค่าเสียหายได้ตามมาตรา 826 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน โดยมีเงื่อนไขว่าการกระทำของบุคคลที่ให้คำแนะนำผิดพลาดนั้นจะต้องเป็นการให้คำแนะนำที่กระทำลงไปโดยจงใจให้เกิดความเสียหายและการกระทำนั้นเป็นการกระทำที่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน (contra bonos mores) ซึ่งหากบุคคลที่ได้รับความเสียหายนั้นสามารถพิสูจน์ให้ศาลเห็นถึงความผิดของบุคคลที่ให้คำแนะนำได้ตามเงื่อนไขดังกล่าวแล้วก็จะสามารถเรียกร้อยค่าเสียหายจากบุคคลที่ให้คำแนะนำในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากคำแนะนำโดยผิดพลาดนี้ได้

(1) คำพิพากษาศาล BGH (Sixth Civil Division) วันที่ 12 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1979¹²⁹

ข้อเท็จจริง โจทก์ได้ฟ้องเรียกค่าเสียหายจากจำเลยซึ่งประกอบธุรกิจธนาคารในความเสียหายที่เกิดขึ้นเนื่องจากการให้ข้อมูลที่ผิดพลาด โดยโจทก์ได้รับคำแนะนำจากนายหน้าของตนเกี่ยวกับการลงทุนในอสังหาริมทรัพย์ ซึ่งจำเลยเป็นธนาคารที่จัดการเกี่ยวกับการลงทุนในอสังหาริมทรัพย์นั้นและได้จัดทำเอกสารชี้ชวนการลงทุนดังกล่าว โจทก์ได้นำเงินไปลงทุนในอสังหาริมทรัพย์นั้นและต่อมาเจ้าของอสังหาริมทรัพย์ถูกฟ้องล้มละลาย ทำให้โจทก์ไม่ได้รับผลตอบแทนใดๆ จากการลงทุน

¹²⁹ WM 1979, 548 = NJW 1979, 1595.

โจทก์ฟ้องเรียกค่าเสียหายจากจำเลยโดยกล่าวอ้างว่าเนื่องจากจำเลยนั้นจัดทำเอกสารชี้ชวนการลงทุนโดยรู้อยู่แล้วว่าข้อมูลดังกล่าวเป็นเท็จ ซึ่งจำเลยได้โต้แย้งว่าระหว่างจำเลยและโจทก์นั้นไม่มีนิติสัมพันธ์ใดๆ ต่อกัน โจทก์และจำเลยไม่ได้เข้าทำสัญญาเกี่ยวกับการให้ข้อมูลดังกล่าว

คำพิพากษา ศาลชั้นต้นพิจารณาให้ค่าเสียหายแก่โจทก์ จำเลยอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์ยกอุทธรณ์จำเลย

ศาลได้ให้เหตุผลว่าจำเลยนั้นต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นเนื่องจากผลตามหลักกฎหมายสัญญา แม้ว่าจำเลยจะอ้างว่าเอกสารนั้นเป็นเอกสารที่จัดทำขึ้นเพื่อใช้สำหรับกิจการภายในของธนาคารเท่านั้น แต่ศาลพิจารณาแล้วเห็นว่าจำเลยได้จัดทำเอกสารโดยทราบอยู่แล้วว่าเอกสารนั้นจะต้องถูกนำไปเผยแพร่ต่อนักลงทุนเป็นการทั่วไปและจำเลยทราบว่าข้อมูลดังกล่าวนั้นจะถูกนำมาใช้พิจารณาตัดสินใจว่าจะลงทุนหรือไม่ จำเลยไม่สามารถแสดงหลักฐานให้ศาลเห็นได้ว่าจำเลยนั้นจัดทำเอกสารขึ้นเพื่อเสนอต่อนักลงทุนเฉพาะกลุ่มเท่านั้น นอกจากนี้ศาลเห็นว่าข้อมูลที่จำเลยได้จัดทำและเผยแพร่เป็นข้อมูลที่ผิด เนื่องจากจำเลยได้ปกปิดข้อมูลบางส่วนที่สมควรจะต้องเปิดเผย

เมื่อพิจารณาถึงข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นแล้ว ศาลเห็นว่าเป็นการก่อให้เกิดนิติสัมพันธ์ระหว่างโจทก์และจำเลย และทำให้จำเลยมีความรับผิดชอบตามสัญญาเกี่ยวกับการให้คำแนะนำโดยประมาทเลินเล่อ โดยจากแนวคำพิพากษาในกรณีที่ธนาคารได้ให้ข้อมูลแก่ผู้ลงทุนนั้นจะก่อให้เกิดนิติสัมพันธ์ตามสัญญาหรือกึ่งสัญญาเมื่อข้อมูลดังกล่าวเป็นข้อมูลที่มีความสำคัญต่อผู้รับข้อมูลและผู้รับข้อมูลจะเชื่อถือข้อมูลดังกล่าวเพื่อนำมาใช้ประกอบการตัดสินใจลงทุน

4.3.5 ความเสียหายทางเศรษฐกิจเนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่ที่บกพร่องของผู้ให้บริการทางวิชาชีพ

กรณีนี้คล้ายกับกรณีที่เกิดความเสียหายเนื่องจากการให้คำแนะนำที่ผิดพลาด โดยเป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นเนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่หรือการให้บริการที่ผิดพลาดของบุคคลที่ประกอบวิชาชีพ เช่น สถาปนิก ทนายความ โดยที่ระหว่างบุคคลผู้ประกอบวิชาชีพกับบุคคลที่ได้รับความเสียหายนั้นไม่ได้มีความสัมพันธ์ทางสัญญาต่อกัน ซึ่งเมื่อเกิดความเสียหายขึ้นต่อบุคคลที่ไม่ได้มีความสัมพันธ์กับบุคคลผู้ประกอบวิชาชีพนั้นสามารถพิจารณาแนวทางการให้ค่าเสียหายของศาลแต่ละประเทศได้ดังนี้

4.3.5.1 คำพิพากษาของศาลอังกฤษ

ตามกฎหมายละเมิดของอังกฤษนั้นมีหลักความรับผิดทางละเมิดของบุคคลผู้ประกอบวิชาชีพ (Professional Negligence) ซึ่งความรับผิดของผู้ประกอบวิชาชีพตามหลักนี้นั้น

จะต้องเป็นกรณีที่บุคคลผู้ประกอบวิชาชีพนั้นมีความสัมพันธ์ทางสัญญาบุคคลที่ได้รับความเสียหาย ซึ่งกรณีตามคำพิพากษาข้างต้นนี้จะเป็นกรณีที่เกิดความเสียหายขึ้นเนื่องจากการกระทำของที่ผิดพลาดหรือการให้บริการที่บกพร่องของบุคคลผู้ประกอบวิชาชีพ โดยความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นไม่ได้เกิดขึ้นต่อบุคคลที่ตนเองมีความสัมพันธ์ทางสัญญาด้วย แต่ความเสียหายนั้นได้เกิดขึ้นต่อบุคคลภายนอกที่ไม่มีความสัมพันธ์ใดๆ ต่อกัน ดังนั้นในกรณีนี้จึงไม่ใช่กรณีที่บุคคลที่ได้รับความเสียหายนั้นจะสามารถเรียกร้องค่าเสียหายได้ตามหลักความรับผิดชอบเพื่อการกระทำละเมิดของบุคคลผู้ประกอบวิชาชีพได้ ดังนั้นศาลอังกฤษจึงต้องนำหลักการพิจารณาเกี่ยวกับการให้คำแนะนำโดยผิดพลาดมาปรับใช้กับกรณีพิพาทที่บุคคลที่ไม่มีความสัมพันธ์กับบุคคลผู้ประกอบวิชาชีพนั้นเรียกร้องค่าเสียหายในความเสียหายทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นเนื่องจากการให้บริการทางวิชาชีพที่บกพร่อง

พิจารณาจากคำพิพากษาของศาลอังกฤษนั้นจะพบว่าศาลได้นำหลักจากคดี Hedley Byrne มาพิจารณาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างโจทก์และจำเลยว่าจำเลยนั้นมีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติตามความระมัดระวังต่อโจทก์หรือไม่ โดยพิจารณาตามหลักความสัมพันธ์ใกล้ชิด (Proximity) อย่างไรก็ตามคดีข้างต้นนี้ข้อเท็จจริงนั้นแตกต่างจากข้อเท็จจริงในคดี Hedley Byrne ซึ่งเป็นกรณีที่เกี่ยวข้องกับการให้คำแนะนำโดยผิดพลาด โดยในกรณีนี้จะเป็นคดีที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบจากการให้บริการทางวิชาชีพ ซึ่งศาลอังกฤษได้พัฒนาหลักเกณฑ์เพิ่มขึ้นมาจากหลัก Hedley Byrne โดยอาจเรียกได้ว่าเป็นหลักที่ขยายหลัก Hedley Byrne (Extended Hedley Byrne principle) โดยในคดี Henderson นั้นศาลได้วางหลักไว้ว่าหลักการสันนิษฐานความรับผิดชอบ (Assumption of responsibility) นั้นไม่ถูกจำกัดให้ใช้เฉพาะในกรณีที่เกิดความเสียหายเนื่องจากการให้คำแนะนำที่ผิดพลาดเท่านั้น แต่หลักนี้ยังนำไปใช้เพื่อสันนิษฐานความรับผิดชอบในกรณีเกิดความเสียหายเนื่องจากการให้บริการทางวิชาชีพโดยประมาทเลินเล่อด้วย

(1) คดี Murphy v. Brentwood District Council¹³⁰

คดีนี้มีข้อเท็จจริงคือ โจทก์ (Murphy) ได้ซื้อบ้านหลังหนึ่งในปี 1970 โดยฐานรากของบ้านนั้นเป็นวัสดุชนิดแพคอนกรีต ซึ่งต่อมาตั้งแต่ปี 1981 เป็นต้นมา ได้เกิดรอยร้าวขึ้นที่กำแพงภายในบ้านหลังนั้น และปรากฏว่าพื้นบ้านนั้นได้ทรุดตัวลงไป โจทก์จึงได้ฟ้องหน่วยงานท้องถิ่น (Brentwood District Council) เป็นจำเลย เนื่องจากจำเลยได้กระทำการโดยประมาทเลินเล่อในการอนุมัติแบบแปลนของบ้านหลังนั้น โดยโจทก์นั้นได้ขายบ้านหลังดังกล่าวไป ซึ่งราคาที่โจทก์ขายได้นั้นเป็นราคาที่ต่ำกว่าราคาที่โจทก์จะสามารถขายได้ ถ้าพื้นของบ้านหลังนั้นยังอยู่ในสภาพดี

¹³⁰ [1991] 1 AC 398.

ในคดีนี้ ศาลได้พิจารณาว่าโจทก์นั้นได้รับความเสียหายอันเป็นความสูญเสียทางเศรษฐกิจ กล่าวคือ การที่บ้านหลังดังกล่าวเสียหายนั้น ได้ก่อให้เกิดผลเสียเพียงแต่ทำให้โจทก์ขายบ้านหลังดังกล่าวได้ในราคาที่ต่ำ นอกจากนี้ศาลได้พิจารณาว่าหน้าที่ของจำเลยที่จะต้องระมัดระวังไม่ให้ผู้ซื้อบ้านนั้นได้รับความเสียหายในลักษณะที่เป็นความสูญเสียทางเศรษฐกิจนั้น เป็นหน้าที่ที่เพิ่มขึ้นมาจากหน้าที่โดยปกติของจำเลย นอกจากนี้บริษัทที่สร้างบ้านนั้นก็ไม่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่โจทก์เรียกร้องเช่นเดียวกัน

นอกจากนี้ Lord Oliver ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับลักษณะของความสูญเสียทางเศรษฐกิจรวมถึงกรณีที่มีความเสียหายดังกล่าวนั้นอาจได้รับการชดใช้เยียวยา กล่าวคือ ความสูญเสียทางเศรษฐกิจอาจได้รับการชดใช้เยียวยาได้ถ้าในกรณีนั้นมีความสัมพันธ์ (proximity) ระหว่างการกระทำโดยประมาทเลินเล่อและความเสียหายที่เกิดขึ้น¹³¹ อย่างไรก็ตาม Lord Oliver ก็ไม่ได้กล่าวถึงระดับของความสัมพันธ์นั้นไว้ ทั้งนี้ ระดับความสัมพันธ์นั้นอาจพิจารณาได้จากคำพิพากษาในคดี Donoghue v. Stevenson¹³² โดยในคำพิพากษานี้ได้มีการวิเคราะห์ว่าการมีความสัมพันธ์หรือไม่นั้นจะต้องพิจารณาว่าผู้กระทำละเมิดสามารถคาดเห็นได้ว่าจะเกิดความเสียหายขึ้นหรือไม่

คำพิพากษาในคดีนี้นั้นได้ถือว่ากลับหลักคำพิพากษาเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ในการพิจารณาถึงหน้าที่ในการปฏิบัติกรด้วยความระมัดระวังในคดี Anns v. Merton London Borough Council

(2) คดี White v. Jones¹³³

คดีนี้มีข้อเท็จจริงคือ ผู้ทำพินัยกรรมได้ทะเลาะกับบุตรสาวทั้งสองคนของตน ทำให้ผู้ทำพินัยกรรมนั้นตัดสินใจทำพินัยกรรมตัดมิให้บุตรสาวทั้งสองมีสิทธิรับมรดก ต่อมาผู้ทำพินัยกรรมและบุตรสาวนั้นได้คืนดีต่อกันและผู้ทำพินัยกรรมได้ว่าจ้างให้ทนายความจัดทำพินัยกรรมฉบับใหม่ขึ้นเพื่อยกทรัพย์สินให้แก่บุตรสาวของตน อย่างไรก็ตามหลังจากที่ได้ทราบถึงเจตนาของผู้ทำพินัยกรรมแล้ว ทนายความไม่ได้ดำเนินการจัดทำพินัยกรรมฉบับใหม่ขึ้นโดยทันที ในเวลาต่อมาผู้ทำพินัยกรรมได้ถึงแก่ความตายโดยที่ทนายความยังไม่ได้จัดทำพินัยกรรมฉบับใหม่ทำให้บุตรสาวของผู้ทำพินัยกรรมไม่มีสิทธิรับมรดก บุตรสาวทั้งสองได้ฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายจากทนายความ เนื่องจากทนายความนั้นได้ใช้เวลาในการจัดทำพินัยกรรมฉบับใหม่นานจนเกินไปส่งผลให้โจทก์ทั้งสองนั้นต้องสูญเสียสิทธิที่จะ

¹³¹ Richard Kidner, *Casebook on Torts*, pp. 162 - 165.

¹³² [1932] AC 562.

¹³³ [1995] 2 AC 207.

ได้รับทรัพย์สินมรดก ซึ่งเป็นกรณีที่จำเลยนั้นได้กระทำโดยประมาทเลินเล่อไม่ได้ใช้ความระมัดระวังและความเชี่ยวชาญตามระดับวิชาชีพ

ความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อโจทก์นั้นเป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นเนื่องจากโจทก์ต้องสูญเสียสิทธิที่ได้จะได้รับทรัพย์สินมรดกตามเจตนาของผู้ทำพินัยกรรมในพินัยกรรมฉบับใหม่ ซึ่งความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นเป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อสถานะทางการเงินของโจทก์เท่านั้น ไม่มีความเสียหายอื่นเกิดขึ้นต่อทรัพย์สินอื่นใดของโจทก์ ความเสียหายที่เกิดขึ้นเนื่องจากโจทก์ต้องสูญเสียสิทธิที่จะได้รับทรัพย์สินมรดกตามพินัยกรรมนั้นจึงเป็นความเสียหายแบบ pure economic loss

ศาลได้พิจารณาและมีคำพิพากษาว่าจำเลยซึ่งเป็นทนายความนั้นต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่โจทก์ โดยศาลได้พิจารณาว่าจำเลยนั้นสามารถคาดเห็นได้ว่าโจทก์ทั้งสองซึ่งเป็นบุคคลที่จะได้รับประโยชน์จากพินัยกรรมนั้นจะต้องได้รับความเสียหายหากจำเลยไม่ได้จัดทำพินัยกรรมขึ้นใหม่ตามเจตนาของผู้ทำพินัยกรรม โดยการละเลยไม่จัดทำพินัยกรรมขึ้นใหม่ภายในระยะเวลาที่สมควรนั้นเป็นกรณีที่จำเลยไม่ได้ใช้ความระมัดระวังและความเชี่ยวชาญตามมาตรฐานวิชาชีพของตน ซึ่งการที่จำเลยนั้นสามารถคาดเห็นได้ว่าโจทก์นั้นจะต้องได้รับความเสียหายย่อมทำให้จำเลยมีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติการด้วยความระมัดระวังต่อโจทก์ซึ่งหน้าที่ดังกล่าวส่งผลให้โจทก์และจำเลยนั้นมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดต่อกันตามหลัก proximity นอกจากนี้ความรับผิดชอบของจำเลยในความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นถือได้ว่าเป็นกรณีที่ยุติธรรม ขอบด้วยกฎหมาย และสมเหตุสมผล

หลักจากคดีนี้ที่ศาลได้วางไว้ นั่นคือ ทนายความที่ต้องร่างพินัยกรรมนั้นมีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติการด้วยความระมัดระวังต่อบุคคลที่จะได้รับประโยชน์จากพินัยกรรมนั้น โดยทนายความคนดังกล่าวนั้นจะต้องคาดเห็นได้ว่าบุคคลที่จะได้รับประโยชน์จากพินัยกรรมนั้นจะต้องสูญเสียสิทธิตามพินัยกรรมไปหากตนเองไม่ได้จัดทำพินัยกรรมตามระดับความระมัดระวังและความเชี่ยวชาญตามมาตรฐานวิชาชีพของตน

4.3.5.2 คำพิพากษาของศาลฝรั่งเศส

ตามกฎหมายฝรั่งเศสนั้นเมื่อพิจารณาถึงหลักเกณฑ์การให้ค่าเสียหายตามกฎหมายละเมิดฝรั่งเศสหากโจทก์สามารถพิสูจน์ให้ศาลเห็นถึงความผิดหรือการกระทำโดยประมาทเลินเล่อของจำเลย ความเสียหายที่ตนได้รับ และความสัมพันธ์ระหว่างความผิดของจำเลยและความเสียหายของโจทก์ ซึ่งเป็นเงื่อนไขในความรับผิดชอบในการกระทำละเมิดตามกฎหมายละเมิดฝรั่งเศส เมื่อโจทก์พิสูจน์ได้ครบถ้วนโจทก์ก็อาจได้รับการพิจารณาให้ค่าเสียหายในความเสียหายที่เกิดขึ้นนี้ได้ แม้ว่าความเสียหายดังกล่าวจะเป็นความเสียหายแบบ pure economic loss ก็ตาม นอกจากนี้กฎหมายฝรั่งเศสนั้นมีหลักเกี่ยวกับความรับผิดชอบของบุคคลที่เป็นทนายความ (Notary) ซึ่งต้องรับผิดชอบ

แม้ว่าความเสียหายนั้นจะเกิดขึ้นต่อบุคคลภายนอกที่ไม่ได้เป็นคู่สัญญากับตน โดยต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นเนื่องจากการกระทำของตนเอง กฎหมายฝรั่งเศสนั้นไม่มีข้อห้ามใดๆ เกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองต่อบุคคลที่ได้รับความเสียหายเนื่องจากการกระทำหรือการงดเว้นการกระทำของบุคคลที่ให้บริการทางวิชาชีพ

(1) คำพิพากษาศาล Cour de cassation (Chambre civile 1) วันที่ 7 พฤศจิกายน ค.ศ. 1962¹³⁴

ข้อเท็จจริงในคดีนี้ คนงานก่อสร้างถูกระเบียงอาคารถล่มลงมาทับในระหว่างการก่อสร้างอาคาร ผู้รับเหมาก่อสร้างซึ่งถูกฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายนั้นได้ฟ้องสถาปนิกที่ควบคุมดูแลการก่อสร้างอาคารนั้นให้ร่วมรับผิดชอบ เนื่องจากการถล่มลงมาของระเบียงนั้นเกิดขึ้นเนื่องจากการควบคุมดูแลการก่อสร้างที่ผิดพลาด

ศาลได้ตัดสินว่าสถาปนิกนั้นต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นเนื่องจากมีความบกพร่องในการควบคุมดูแลการก่อสร้างจนทำให้เกิดความเสียหายต่ออาคารและร่างกายของคนงานดังกล่าว

คดีนี้มีความแตกต่างจากข้อเท็จจริงข้างต้น เนื่องจากความเสียหายที่เกิดขึ้นในคดีนี้เป็นความเสียหายต่อทรัพย์สินและร่างกาย อย่างไรก็ตามความเสียหายทางกายภาพและความเสียหายทางเศรษฐกิจนั้นตามกฎหมายฝรั่งเศสถือว่าเป็นความเสียหายที่เป็นตัวเงินอันสามารถเรียกชดเชยค่าเสียหายได้ตามกฎหมายละเมิด ดังนั้น หากโจทก์สามารถพิสูจน์ให้ศาลเห็นถึงความผิดของจำเลย ความเสียหายที่เกิดขึ้น และความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลอันเป็นเงื่อนไขในความรับผิดชอบในการกระทำละเมิดตามหลักเกณฑ์ของกฎหมายฝรั่งเศสได้นั้น โจทก์ย่อมสามารถเรียกค่าเสียหายจากจำเลยในความเสียหายที่เป็นความเสียหายแบบ pure economic loss ได้

(2) คดี Broux v. T.¹³⁵

คดีนี้มีข้อเท็จจริงคือ โจทก์ได้ขายบ้านให้แก่ชายและนาง Bangratz โดยจำเลยซึ่งเป็นทนายความนั้นได้เป็นผู้ทำสัญญาซื้อขายดังกล่าวโดยมีรายละเอียดตามความต้องการของโจทก์ อย่างไรก็ตามผู้ซื้อบ้านหลังดังกล่าวนี้ไม่สามารถชำระเงินค่าบ้านส่วนที่ยังค้างชำระโจทก์อยู่ได้ และเนื่องจากนาง Bangratz นั้นได้ถูกฟ้องในคดีล้มละลายทำให้บ้านหลังดังกล่าวนี้ต้องถูกขายทอดตลาดไปตามกระบวนการของคดีล้มละลายนั้น ซึ่งบ้านหลังดังกล่าวนี้สุดท้ายได้ตกเป็นของ

¹³⁴ Cass. Civ. 1, 7 November 1962, D.1963, S, 61.

¹³⁵ Cass. Civ. 1, 21 February 1995, Bull.civ. 1995.I.95.

เจ้าหน้าที่รายหนึ่งซึ่งมีสิทธิยึดหน่วงเหนือบ้านหลังนั้น โจทก์ได้ฟ้องร้องทนายความในความเสียหายที่เกิดขึ้นเนื่องจากโจทก์ไม่อาจได้รับชำระหนี้ค่าบ้านส่วนที่ขาดไปโดยเป็นผลจากการที่ทนายความนั้นไม่ได้ให้คำแนะนำแก่โจทก์ว่าควรต้องทำอะไรเพื่อให้ได้รับชำระหนี้อย่างครบถ้วน

ศาลได้พิจารณาว่าจำเลยซึ่งเป็นทนายความอยู่ในฐานะที่เป็นผู้ร่างสัญญานั้นต้องกระทำการทุกอย่างเพื่อให้การปฏิบัติการชำระหนี้เป็นไปตามสัญญา แม้ว่าข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นนั้น โจทก์จะได้ปรึกษากับบุคคลอื่นนอกเหนือไปจากจำเลยเกี่ยวกับสัญญาซื้อขายดังกล่าว จำเลยนั้นยังคงมีหน้าที่ที่จะต้องให้คำปรึกษาแก่โจทก์เกี่ยวกับความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นหากโจทก์ทำสัญญาซื้อขายบ้านหลังดังกล่าวโดยที่โจทก์ตกลงให้ผู้ซื้อนั้นชำระค่าบ้านในเวลา 8 เดือนภายหลังจากที่ได้ทำสัญญาซื้อขายกันแล้วโดยที่ไม่มีการทำสัญญาค้ำประกันใดๆ ศาลจึงได้มีคำพิพากษาว่าจำเลยนั้นต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่โจทก์ เนื่องจากจำเลยนั้นไม่ได้ให้คำแนะนำที่ครบถ้วนแก่โจทก์ทำให้โจทก์ต้องเสียหายเนื่องจากไม่ได้รับชำระค่าบ้านส่วนที่เหลือ

4.3.5.3 คำพิพากษาของศาลเยอรมัน

ตามแนวทางของศาลเยอรมันนั้นการพิจารณาให้ค่าเสียหายแก่บุคคลที่ได้รับความเสียหายเนื่องจากการให้บริการทางวิชาชีพทางกฎหมายที่บกพร่องนั้นโจทก์สามารถเรียกร้องได้ตามกฎหมายสัญญา โดยบุคคลที่ได้รับความเสียหายนั้นสามารถเรียกค่าเสียหายได้ตามหลักสัญญาซึ่งมีผลเป็นการคุ้มครองบุคคลภายนอก (*Vertrag mit Schutzwirkung für Dritte*) โดยศาลจะพิจารณาว่าสัญญาที่เกิดขึ้นระหว่างบุคคลที่ประกอบวิชาชีพกับคู่สัญญานั้นมุ่งหมายที่จะก่อให้เกิดหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติการด้วยความระมัดระวังเพื่อประโยชน์ของบุคคลภายนอกหรือไม่ ซึ่งหากมีข้อตกลงที่ระบุถึงการให้ความคุ้มครองแก่บุคคลภายนอกที่จะได้รับความเสียหายด้วยนั้น บุคคลภายนอกนั้นย่อมสามารถเรียกค่าเสียหายได้

(1) คำพิพากษาศาล BGH วันที่ 6 กรกฎาคม ค.ศ. 1965¹³⁶

กรณีนี้ไม่ได้เป็นการเรียกร้องตามกฎหมายละเมิด โดยโจทก์สามารถฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายจากจำเลยได้ในฐานะที่เป็นบุคคลที่จะได้รับประโยชน์จากสัญญาระหว่างผู้ทำพินัยกรรมและจำเลยซึ่งเป็นสัญญาเพื่อประโยชน์ของบุคคลภายนอก ซึ่งโจทก์ได้รับความเสียหายเนื่องจากจำเลยนั้นไม่ได้ปฏิบัติตามข้อตกลงตามสัญญา

¹³⁶ BGH, NJW 1965, 1955.

ตามหลักกฎหมายสัญญาเยอรมันนั้น สัญญาเพื่อประโยชน์ของบุคคลภายนอกนั้น จะต้องเป็นสัญญาที่ก่อให้เกิดผลที่เป็นการคุ้มครองหรือเป็นประโยชน์ต่อบุคคลภายนอก ซึ่งตามแนวคำพิพากษาของศาลเยอรมันการจะเกิดสัญญาในลักษณะนี้ได้จะต้องประกอบด้วยเงื่อนไขดังนี้¹³⁷

1. ข้อตกลงที่เกี่ยวกับการปฏิบัติตามสัญญานั้นจะต้องเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องหรือมีความเกี่ยวข้องกับบุคคลภายนอกอย่างมีนัยสำคัญ กล่าวคือ หากไม่ปฏิบัติตามสัญญาจะต้องเกิดผลกระทบต่อบุคคลภายนอกนั้น
2. คู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะต้องมีความสัมพันธ์ตามกฎหมายกับบุคคลภายนอก เช่น เป็นบุคคลในครอบครัวหรือเป็นนายจ้างลูกจ้าง
3. คู่สัญญาฝ่ายที่ไม่ปฏิบัติตามสัญญานั้นต้องตระหนักได้ถึงความเสียหายที่จะเกิดขึ้นแก่บุคคลภายนอกที่จะได้รับประโยชน์นั้นรวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างคู่สัญญาอีกฝ่ายและบุคคลภายนอก
4. บุคคลภายนอกนั้นมีความจำเป็นที่จะต้องได้รับความคุ้มครองตามสัญญานี้

4.3.6 ความเสียหายทางเศรษฐกิจเนื่องจากทรัพย์สินที่ด้อยคุณภาพ

ความเสียหายที่เกิดขึ้นในกรณีนี้ไม่ใช่กรณีที่ทรัพย์สินที่ชำรุดบกพร่องหรือด้อยคุณภาพนั้นก่อให้เกิดเสียหายที่เกิดขึ้นต่อร่างกายหรือทรัพย์สิน แต่จะเป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นเนื่องจากตัวทรัพย์สินนั้นมีความชำรุดบกพร่องหรือด้อยคุณภาพในตัวเอง ซึ่งความชำรุดบกพร่องดังกล่าวนี้ทำให้บุคคลที่เป็นเจ้าของทรัพย์สินนั้นต้องเสียค่าใช้จ่ายในการซ่อมแซมหรือต้องนำทรัพย์สินชิ้นอื่นมาใช้แทนซึ่งเป็นลักษณะของความเสียหายแบบ pure economic loss ซึ่งสามารถพิจารณาคำพิพากษาของศาลต่างประเทศได้ดังนี้

4.3.6.1 คำพิพากษาของศาลอังกฤษ

การพิจารณาให้ค่าเสียหายในความเสียหายทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นเนื่องจากทรัพย์สินที่ด้อยคุณภาพนั้น เมื่อพิจารณาตามกฎหมายอังกฤษนั้นจะพบว่าตามหลักกฎหมายสัญญานั้นจะมีความเคร่งครัดในเรื่องที่สัญญาจะมีผลผูกพันระหว่างคู่สัญญาเท่านั้น (Privity of Contract) ดังนั้นจากหลักในเรื่องนี้บุคคลเป็นผู้ซื้อสินค้าที่ด้อยคุณภาพดังกล่าวเป็นรายสุดท้ายและได้รับความเสียหายจากการให้สินค้าดังกล่าวย่อมไม่สามารถฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายจากผู้ผลิตสินค้าได้เนื่องจากไม่มีความสัมพันธ์ทางสัญญาต่อกัน อย่างไรก็ตามหากเป็นกรณีที่สินค้าที่ด้อยคุณภาพนั้นก่อให้เกิด

¹³⁷

Mauro Bussani and Vernon Palmer, *Pure Economic Loss in Europe*, p. 397.

ความเสียหายต่อร่างกายหรือทรัพย์สินของผู้ซื้อรายสุดท้ายนั้น บุคคลที่ได้รับความเสียหายย่อมสามารถฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายจากผู้ผลิตสินค้าได้ตามกฎหมายละเมิด ทั้งนี้ตามคำพิพากษาในคดี *Donoghue v. Stevenson*¹³⁸

สิ่งที่ต้องพิจารณาคือผู้ผลิตสินค้าที่ด้อยคุณภาพนั้นจะต้องรับผิดชอบในความเสียหายทางเศรษฐกิจ เช่น มูลค่าของทรัพย์สินที่ลดลงหรือค่าใช้จ่ายเพื่อซ่อมแซมสินค้าดังกล่าว ที่เกิดขึ้นเนื่องจากสินค้าที่ด้อยคุณภาพหรือไม่ โดยที่ไม่ได้เกิดความเสียหายอื่นใดแก่ร่างกายหรือทรัพย์สินซึ่งตามคำพิพากษาคดี *Murphy v. Brentwood District Council* อันเป็นคดีที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดของหน่วยงานของรัฐเกี่ยวกับอาคารที่ชำรุดบกพร่อง เนื่องจากตามกฎหมายอังกฤษนั้นกำหนดให้หน่วยงานของรัฐต้องเป็นผู้อนุมัติแบบแปลนอาคารก่อนที่จะดำเนินการก่อสร้างอาคารดังกล่าว ข้อเท็จจริงในคดีนี้นั้นปรากฏว่าโจทก์ได้ซื้อบ้าน ซึ่งแบบแปลนของบ้านหลังนั้นได้รับการอนุมัติจากหน่วยงานของรัฐแล้ว อย่างไรก็ตามเมื่อเวลาผ่านไปโจทก์พบว่าบ้านที่ซื้อมานั้นมีความชำรุดบกพร่องในส่วนหนึ่งของโครงสร้าง ส่งผลให้มูลค่าของบ้านหลังนั้นลดต่ำลงและโจทก์ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการซ่อมแซมบ้านหลังดังกล่าว ความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่โจทก์นี้เป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อสถานะทางการเงินของโจทก์ ไม่มีการกระทำใดๆ ที่ทำให้ทรัพย์สินอื่นใดของโจทก์นั้นเสียหาย โจทก์ได้ฟ้องร้องหน่วยงานของรัฐเพื่อเรียกค่าเสียหายในความเสียหายทางเศรษฐกิจดังกล่าว ซึ่งศาลในคดีนี้ได้ตัดสินว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นเป็นความเสียหายแบบ pure economic loss และศาลได้วางหลักว่าในกรณีที่เกิดความเสียหายแบบ pure economic loss โดยมีสาเหตุมาจากความชำรุดบกพร่องของอาคารนั้น ผู้ก่อสร้างอาคารหรือหน่วยงานของรัฐที่อนุมัติแบบแปลนอาคารนั้นไม่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นดังกล่าว เนื่องจากศาลพิจารณาได้ว่าระหว่างเจ้าของบ้านและผู้ก่อสร้างบ้านหรือหน่วยงานของรัฐนั้นไม่ได้มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดหรือมีความสัมพันธ์พิเศษที่ก่อให้เกิดสถานความสัมพันธ์ใกล้ชิดอันจะทำให้ผู้ก่อสร้างบ้านหรือหน่วยงานของรัฐนั้นต้องมีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติด้วยความระมัดระวังเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหายทางเศรษฐกิจต่อเจ้าของบ้าน

(1) คดี *Muirhead v. Industrial Tank Specialities Ltd.*¹³⁹

ข้อเท็จจริงในคดีนี้คือ โจทก์ได้ซื้อถังล๊อบสเตอร์มาในราคาถูกและจะเก็บไว้เพื่อนำออกขายในภายหลังที่ราคาสูงขึ้น โจทก์จึงได้ว่าจ้างให้จำเลยออกแบบ สร้าง และติดตั้งอุปกรณ์สำหรับบ่อเลี้ยงถังล๊อบสเตอร์ให้สามารถเลี้ยงถังล๊อบสเตอร์ได้จนถึงเวลาที่โจทก์จะนำออกขาย จำเลย

¹³⁸ Walter van Garven, Jeremy Lever, and Pierre Larouche, *Common Law of Europe Casebooks Tort Law*, p. 181.

¹³⁹ [1986] 1 QB 507.

ได้ว่าจ้างให้ผู้อื่นผลิตปืมน้ำเพื่อใช้ในบ่อดังกล่าว อย่างไรก็ตามเมื่อนำปืมน้ำดังกล่าวมาติดตั้งปืมน้ำนั้นไม่สามารถทำงานได้เนื่องจากความชำรุดบกพร่องของปืมน้ำนั่นเอง ส่งผลให้กึ่งลือบสเตอร์ในบ่อตายทั้งหมด โจทก์จึงฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายจากจำเลยในความเสียหายที่เกิดขึ้น ได้แก่ ค่าใช้จ่ายในการสร้างปืมน้ำ ค่าใช้จ่ายในการดูแลรักษา ค่าเสียหายในกึ่งลือบสเตอร์ที่ตายไป รวมถึงค่าเสียหายในการขาดกำไรที่โจทก์จะได้จากการขายกึ่งลือบสเตอร์

ศาลในคดีนี้ได้พิจารณาว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่โจทก์นั้นมีทั้งความเสียหายทางกายภาพ คือ ปืมน้ำที่ชำรุดบกพร่องใช้งานไม่ได้และกึ่งลือบสเตอร์ที่ตายไปซึ่งเป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อทรัพย์สินของโจทก์ รวมถึงความเสียหายทางเศรษฐกิจที่โจทก์ต้องจ่ายในการซ่อมแซมปืมน้ำ ซึ่งความเสียหายทางเศรษฐกิจนี้เป็นความเสียหายที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากความเสียหายทางกายภาพและความเสียหายเนื่องจากโจทก์ต้องขาดกำไรที่โจทก์จะได้รับหากโจทก์สามารถจำหน่ายกึ่งลือบสเตอร์ได้ ซึ่งเป็นลักษณะของความเสียหายแบบ pure economic loss

ศาลได้ตัดสินว่าจำเลยต้องชดใช้เยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่โจทก์แม้ว่าโจทก์นั้นจะเป็นผู้ซื้อสินค้าลำดับสุดท้ายก็ตาม โดยความเสียหายที่จำเลยต้องรับผิดชอบนั้นจำเลยต้องรับผิดชอบส่วนที่เป็นความเสียหายต่อทรัพย์สินและความเสียหายทางการเงินหรือทางเศรษฐกิจที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากความเสียหายต่อทรัพย์สินนั้นเท่านั้น โจทก์ไม่สามารถเรียกร้องค่าเสียหายเนื่องจากการขาดกำไรได้เนื่องจากเป็นความเสียหายต่อสถานะทางการเงินของโจทก์ที่ต้องเสียหายเนื่องจากใช้สินค้าที่ด้อยคุณภาพนั้น และความเสียหายดังกล่าวนี้เป็นความเสียหายแบบ pure economic loss

140

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตามหลักเกณฑ์ของกฎหมายอังกฤษนั้นกรณีที่เกิดความเสียหายเนื่องจากทรัพย์สินที่ด้อยคุณภาพนั้น โจทก์จะไม่สามารถเรียกค่าเสียหายจากผู้ผลิตได้ เนื่องจากระหว่างโจทก์และผู้ผลิตนั้นไม่ได้มีความสัมพันธ์ทางสัญญาต่อกัน และโจทก์ไม่สามารถฟ้องร้องให้ผู้ผลิตรับผิดชอบตามกฎหมายละเมิดในการกระทำโดยประมาทเลินเล่อได้เนื่องจากตามแนวคำพิพากษาของศาลอังกฤษนั้นผู้บริโภคซึ่งได้รับความเสียหายทางเศรษฐกิจเนื่องจากสินค้าดังกล่าวชำรุดบกพร่อง หากผู้บริโภคนั้นไม่ได้มีความสัมพันธ์ทางสัญญากับผู้ผลิตสินค้าโดยตรงจะไม่สามารถเรียกร้องให้ผู้ผลิตสินค้าชดใช้เยียวยาในความเสียหายแบบ pure economic loss ได้ เนื่องจากผู้ผลิตสินค้านั้นไม่มีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติกรด้วยความระมัดระวังต่อบุคคลดังกล่าว

4.3.6.2 คำพิพากษาของศาลฝรั่งเศส

กรณีนี้ตามคำพิพากษาของศาลฝรั่งเศส โจทก์จะต้องฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายตามกฎหมายสัญญา มิใช่กฎหมายละเมิด กล่าวคือ โจทก์ในฐานะผู้ซื้อสินค้าสามารถฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายจากผู้ผลิตสินค้าได้โดยตรง แม้ว่าจะไม่มีสัญญาระหว่างบุคคลที่ได้รับความเสียหายกับผู้ผลิตก็ตาม โดยศาลฝรั่งเศสมีแนวคิดว่าหากทรัพย์สินตามสัญญาซื้อขายระหว่างผู้ผลิตและผู้ซื้อรายแรกนั้นเป็นทรัพย์สินชิ้นเดียวกันกับทรัพย์สินตามสัญญาซื้อขายระหว่างผู้ซื้อรายแรกและบุคคลที่ได้รับความเสียหาย ผู้ที่ได้รับความเสียหายนั้นย่อมสามารถฟ้องผู้ผลิตได้โดยใช้สิทธิตามความสัมพันธ์ทางสัญญาระหว่างผู้ผลิตและผู้ซื้อรายแรก¹⁴¹

(1) คำพิพากษาศาล Cour de cassation (Chambre civile 1) วันที่ 9 ตุลาคม ค.ศ. 1979¹⁴²

คดีนี้มีข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นคือ วงจรไฟฟ้าของเครื่องฉายภาพยนตร์เกิดความเสียหายทำให้เกิดเพลิงไหม้เครื่องฉายภาพยนตร์ดังกล่าว ซึ่งความเสียหายนั้นเกิดขึ้นเนื่องจากความบกพร่องในกระบวนการผลิตเครื่องฉายภาพยนตร์ดังกล่าว เจ้าของโรงภาพยนตร์ได้ฟ้องร้องผู้ผลิตในความเสียหายอันได้แก่ ความเสียหายเนื่องจากต้องสูญเสียลูกค้าและขาดกำไรในช่วงที่โรงภาพยนตร์ต้องปิดชั่วคราวเพื่อติดตั้งเครื่องฉายเครื่องใหม่

ศาลฝรั่งเศสได้วางหลักเกณฑ์ในคำพิพากษาคดีนี้ว่า ผู้ซื้อรายที่สองสามารถฟ้องผู้ผลิตสินค้าหรือผู้ซื้อรายแรกเพื่อเรียกค่าเสียหายในความเสียหายที่เกิดขึ้นเนื่องจากความชำรุดบกพร่องของสินค้าที่ไม่อาจพบเห็นได้ด้วยตาเปล่า โดยการฟ้องคดีนั้นเป็นการฟ้องตามความสัมพันธ์ทางสัญญา โดยมีเงื่อนไขว่าผู้ซื้อรายที่สองจะต้องได้รับโอนทรัพย์สินที่ชำรุดบกพร่องมาโดยชอบด้วยกฎหมาย ทั้งนี้ เมื่อการฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายนั้นเป็นไปตามกฎหมายสัญญา โจทก์จึงสามารถเรียกค่าเสียหายในราคาของทรัพย์สินที่เสียหายนั้นได้ รวมถึงค่าเสียหายเนื่องจากการขาดกำไรในระหว่างที่ต้องปิดโรงฉายภาพยนตร์ โดยจะต้องพิสูจน์ว่าความเสียหายจากการขาดกำลันั้นเป็นความเสียหายที่พิจารณาเป็นจำนวนแน่นอนได้

4.3.6.3 คำพิพากษาของศาลเยอรมัน

กรณีตามกฎหมายเยอรมันนั้น ผู้ผลิตสินค้าที่ชำรุดบกพร่องหรือด้อยคุณภาพนั้นต้องรับผิดชอบกับบุคคลที่เป็นคู่สัญญาที่ได้รับความเสียหายเท่านั้น โดยไม่ต้องรับผิดชอบตามสัญญาต่อ

¹⁴¹ Mauro Bussani and Vernon Palmer, *Pure Economic Loss in Europe*, p. 309.

¹⁴² Cass. Civ. 1, 9 October 1979, Bull. 1979, I, no. 241.

บุคคลที่ไม่ได้เป็นคู่สัญญาโดยตรงกับตน อย่างไรก็ตามโจทก์ที่ได้รับความเสียหายเนื่องจากความบกพร่องหรือด้อยคุณภาพของสินค้าดังกล่าวนั้นสามารถเรียกค่าเสียหายได้ตามมาตรา 823 วรรคแรก โดยตามคำพิพากษาของศาลเยอรมันนั้นถือว่าเป็นการกระทำละเมิดต่อสิทธิเหนือทรัพย์สินอันเป็นสิทธิเด็ดขาดตามมาตราดังกล่าว ซึ่งแม้ว่าค่าเสียหายที่โจทก์เรียกร้องนั้นจะเป็นค่าเสียหายในความเสียหายทางเศรษฐกิจ หากความเสียหายทางเศรษฐกิจนั้นเกิดขึ้นเนื่องจากสิทธิเด็ดขาดถูกละเมิด โจทก์ย่อมมีสิทธิฟ้องเรียกค่าเสียหายจากบุคคลที่เป็นผู้ผลิตสินค้าที่ชำรุดบกพร่องนั้น โดยโจทก์จะต้องพิสูจน์ให้เห็นถึงความเกี่ยวพันกันระหว่างการกระทำละเมิดต่อสิทธิเด็ดขาดและความเสียหายทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้น

(1) คำพิพากษาศาล BGH วันที่ 26 พฤศจิกายน ค.ศ. 1968 (คดี Hühnerpest)¹⁴³

ข้อเท็จจริงในคดีนี้คือ โจทก์เป็นเจ้าของฟาร์มเลี้ยงไก่ โจทก์ได้ให้สัตวแพทย์มาดำเนินการฉีดวัคซีนป้องกันโรคให้แก่ไก่ในฟาร์มของตน อย่างไรก็ตามในเวลาต่อมาเกิดได้เหตุโรคระบาดซึ่งส่งผลให้ไก่ในฟาร์มของโจทก์ตายรวมถึงมีบางส่วนที่โจทก์ต้องจำกัดทิ้งด้วย โจทก์ได้ฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายจากจำเลยซึ่งเป็นผู้ผลิตวัคซีนที่สัตวแพทย์นำมาฉีดให้แก่ไก่ในฟาร์มของโจทก์ เนื่องจากวัคซีนที่สัตวแพทย์นำมาฉีดให้แก่ไก่ของโจทก์นั้นมีคุณภาพที่บกพร่อง เนื่องจากหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องนั้นได้ตรวจสอบและพบว่าในขวดวัคซีนบางขวดที่ถูกผลิตมาพร้อมกับขวดวัคซีนที่สัตวแพทย์นำมาฉีดให้แก่ไก่ของโจทก์ปนเปื้อนเชื้อแบคทีเรียและพบเชื้อไวรัสที่ยังไม่ถูกกำจัดเช่นกัน จำเลยได้ต่อสู้ว่ากรณีที่ขวดวัคซีนปนเปื้อนนั้นไม่ได้เป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดโรคระบาดดังกล่าว

เมื่อพิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่างโจทก์และจำเลยซึ่งเป็นผู้ผลิตสินค้านั้น โจทก์ไม่ได้ซื้อสินค้ามาจากจำเลยโดยตรงจึงไม่ได้มีฐานะเป็นคู่สัญญากับจำเลย โจทก์จึงไม่สามารถฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายจากจำเลยบนพื้นฐานของกฎหมายสัญญาได้ โจทก์จึงฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายจากจำเลยตามกฎหมายละเมิด

ศาลเยอรมันได้พิจารณาว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นเกิดจากความบกพร่องในคุณภาพของวัคซีนที่จำเลยได้ผลิตขึ้น เนื่องจากในระหว่างกระบวนการบรรจุวัคซีนลงในบรรจุภัณฑ์นั้นได้เกิดความปนเปื้อนขึ้นส่งผลให้วัคซีนดังกล่าวนั้นไม่สามารถใช้งานได้ โดยจำเลยนั้นต้องรับผิดชอบต่อสัตวแพทย์ซึ่งเป็นผู้ซื้อวัคซีนนั้นได้ตามมาตรา 278 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน นอกจากนี้จำเลยต้องรับผิดชอบใช้ค่าเสียหายที่เกิดแก่โจทก์ด้วย โดยสัตวแพทย์สามารถเรียกค่าเสียหายในความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อโจทก์ได้ โดยในกรณีนี้การเรียกร้องค่าเสียหายนั้นจะไม่ได้เป็นไปตามหลักเกณฑ์

¹⁴³ BGHZ 51, 91.

เกี่ยวกับการเรียกค่าเสียหายในความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อบุคคลอื่น (*Drittschadensliquidation*) เนื่องจากสัตว์แพทย์ไม่ได้ซื้อวัคซีนตามคำสั่งหรือซื้อเพื่อประโยชน์ของโจทก์ หากแต่เป็นการซื้อเพื่อนำมาใช้ในการประกอบอาชีพของตนเท่านั้น

หลักเกณฑ์ในคดีนี้สามารถพิจารณาได้ว่าในกรณีที่เกิดความเสียหายขึ้นต่อบุคคลหรือทรัพย์สินเนื่องจากการใช้สอยทรัพย์สินที่ถูกผลิตขึ้นมาโดยบกพร่องนั้น ผู้ผลิตจะต้องพิสูจน์ว่าตนเองนั้นไม่มีความผิดเกี่ยวกับความบกพร่องในคุณภาพดังกล่าว หากผู้ผลิตไม่สามารถพิสูจน์ได้ ผู้ผลิตจะต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นตามหลักกฎหมายละเมิด เนื่องจากตามกฎหมายสัญญา นั้นผู้รับโอนกรรมสิทธิ์ในสินค้าที่มีความใกล้ชิดกับผู้ผลิตนั้นจะไม่สามารถเรียกร้องค่าเสียหายในความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อบุคคลภายนอกได้

4.3.7 ความเสียหายทางเศรษฐกิจเนื่องจากลูกจ้างได้รับบาดเจ็บหรือถึงแก่ความตาย

ความเสียหายทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในกรณีนี้จะเป็นกรณีที่ลูกจ้างนั้นได้รับบาดเจ็บหรือถึงแก่ความตายโดยเป็นผลมาจากการกระทำละเมิดของบุคคลหนึ่ง ซึ่งความบาดเจ็บหรือความตายของลูกจ้างนั้นได้ส่งผลให้นายจ้างนั้นเสียค่าใช้จ่ายหรือสูญเสียรายได้ไป ซึ่งความเสียหายดังกล่าว นั้นเป็นความเสียหายแบบ pure economic loss เนื่องจากไม่ได้เกิดความเสียหายอื่นใดแก่นายจ้าง นอกเหนือไปจากความเสียหายต่อสถานะทางการเงินของนายจ้างนั่นเอง ซึ่งสามารถพิจารณาได้ดังนี้

4.3.7.1 การพิจารณาให้ค่าเสียหายตามกฎหมายอังกฤษ

กรณีที่เกิดความเสียหายแบบ pure economic loss ซึ่งความเสียหายดังกล่าวนี้เกิดขึ้นเนื่องจากลูกจ้างของโจทก์นั้นบาดเจ็บหรือถึงแก่ความตายนั้น นายจ้างของลูกจ้างที่บาดเจ็บหรือตายนั้นอาจต้องได้รับความเสียหายทางเศรษฐกิจเนื่องจากมีกฎหมายบังคับให้นายจ้างต้องจ่ายค่าจ้างให้แก่ลูกจ้างในระหว่างที่ลูกจ้างบาดเจ็บและต้องพักรักษาตัวจนไม่สามารถมาทำงานให้แก่ นายจ้างได้ หรือความตายของลูกจ้างนั้นทำให้นายจ้างต้องสูญเสียโอกาสที่จะมีรายได้มาจากการทำงานของลูกจ้างนั้นซึ่งเป็นลักษณะของความเสียหายแบบ pure economic loss เมื่อพิจารณาตามกฎหมายอังกฤษจะพบว่าโจทก์ไม่สามารถเรียกค่าเสียหายจากจำเลยได้ ไม่ว่าจะเป็นการรักษาพยาบาลหรือค่าจ้างที่โจทก์ได้จ่ายไปให้แก่ลูกจ้าง โดยตามกฎหมายละเมิดของอังกฤษนั้น กรณีที่เป็นกรณีก่อทำให้บุคคลหนึ่งได้รับบาดเจ็บบุคคลที่กระทำละเมิดนั้นไม่มีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติการด้วยความระมัดระวังต่อบุคคลภายนอกแม้ว่าบุคคลนั้นจะได้รับความเสียหายทางเศรษฐกิจจากการกระทำละเมิดดังกล่าวหรือต้องมีหน้าที่ตามกฎหมายที่จะต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นแทนบุคคลที่ได้รับ ความเสียหาย เมื่อโจทก์ซึ่งไม่ได้รับความเสียหายทางกายภาพใดๆ จึงไม่สามารถเรียกค่าเสียหายใดๆ จากจำเลยได้

4.3.7.2 คำพิพากษาของศาลฝรั่งเศส

โจทก์สามารถได้รับการชดใช้เยียวยาความเสียหายในการที่โจทก์ต้องจ่ายเงินค่าใช้จ่ายและเงินค่าจ้างให้แก่ลูกจ้างที่บาดเจ็บจากจำเลย โดยถือว่าโจทก์ได้รับช่วงสิทธิของลูกจ้างโดยผลของกฎหมาย คือ Loi Badinter ซึ่งประกาศใช้เมื่อวันที่ 5 กรกฎาคม 1985 อันเป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองบุคคลที่ได้รับความเสียหายเนื่องจากอุบัติเหตุทางถนน¹⁴⁴ และสำหรับในกรณีที่นายจ้างนั้นต้องสูญเสียรายได้ไปเนื่องจากลูกจ้างถึงแก่ความตาย ในกรณีนี้ศาลฝรั่งเศสได้พิจารณาว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่นายจ้างนั้นเป็นความเสียหายเนื่องจากการสูญเสียโอกาส ซึ่งเป็นความเสียหายที่กฎหมายละเมิดฝรั่งเศสนั้นให้การคุ้มครอง นายจ้างจึงสามารถเรียกร้องค่าเสียหายจากบุคคลที่กระทำละเมิดต่อลูกจ้างได้ อย่างไรก็ตามสิ่งที่ศาลฝรั่งเศสนำมาพิจารณาด้วยก็คือความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อนายจ้างนี้จะต้องมีความแน่นอนสามารถพิสูจน์ได้ว่านายจ้างนั้นเสียหายอย่างไร

(1) คดี Football Club de Metz v. Wiroth¹⁴⁵

ตามข้อเท็จจริงในคดีนี้จำเลยได้ขับรถชนนักฟุตบอลจนถึงแก่ความตาย ส่งผลให้สโมสรฟุตบอลต้นสังกัดของนักฟุตบอลคนดังกล่าวได้รับความเสียหาย โดยผลจากความตายของนักฟุตบอลซึ่งเป็นผู้เล่นตัวหลักนั้นส่งผลให้ยอดจำหน่ายบัตรเข้าชมการแข่งขันฟุตบอลนั้นลดลง รวมถึงเงินรางวัลที่สโมสรจะได้รับหากเป็นผู้ชนะในรายการแข่งขันฟุตบอล โดยสโมสรฟุตบอลนั้นได้กล่าวอ้างว่านักฟุตบอลที่เสียชีวิตนั้นเป็นผู้เล่นหลักที่จะมีส่วนช่วยให้สโมสรนั้นสามารถชนะเลิศในรายการแข่งขันฟุตบอลได้ ซึ่งความเสียหายทางการเงินอันถือเป็นความเสียหายทางเศรษฐกิจดังกล่าวที่เกิดขึ้นนั้นแม้ว่าจะเกิดจากความตายของนักฟุตบอลของสโมสรนั้น แต่ความเสียหายดังกล่าวไม่ได้มีลักษณะที่เป็นความเสียหายทางเศรษฐกิจเป็นผลสืบเนื่องมาจากความตายดังเช่นค่ารักษาพยาบาลก่อนที่บุคคลนั้นจะถึงแก่ความตายหรือค่าปลงศพ ความเสียหายทางเศรษฐกิจดังกล่าวจึงเป็นความเสียหายแบบ pure economic loss

ศาลชั้นต้นได้พิจารณาและตัดสินว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่สโมสรนั้นไม่มีความแน่นอน ซึ่งความแน่นอนของความเสียหายนี้เป็นหนึ่งในเงื่อนไขของการเรียกค่าเสียหายตามกฎหมายละเมิดฝรั่งเศส โดยศาลให้เหตุผลว่าหากนักฟุตบอลคนดังกล่าวไม่ถึงแก่ความตายนั้นก็อาจจะมีโอกาสที่นักฟุตบอลนั้นจะไม่ลงสนามให้แก่สโมสรได้เช่นกัน ความเสียหายที่โจทก์กล่าวอ้างว่าตนเองได้รับนั้นจึงเป็นความเสียหายที่ไม่แน่นอนว่าจะเกิดขึ้นหรือไม่

¹⁴⁴ Mauro Bussani and Vernon Palmer, *Pure Economic Loss in Europe*, p. 222.

¹⁴⁵ Cour d'appel de Colmar, Ch. dét. à Metz, 20 April 1955, D 1956.723.

อย่างไรก็ตามศาลอุทธรณ์ได้พิจารณาและมีคำพิพากษาว่าสโมสรฟุตบอลนั้นสามารถเรียกร้องค่าเสียหายจากจำเลยได้เนื่องจากความเสียหายที่สโมสรฟุตบอลได้รับนั้นเป็นความเสียหายที่เป็นผลโดยตรงจากการกระทำโดยประมาทเลินเล่อของจำเลย โดยความเสียหายที่โจทก์ได้รับนั้นเป็นความเสียหายเนื่องจากการสูญเสียโอกาส (Loss of chance) ที่นักฟุตบอลจะลงเล่นให้กับสโมสรต่อไป โดยศาลอุทธรณ์ได้ให้เหตุผลว่าหากไม่เกิดอุบัติเหตุขึ้น ย่อมมีโอกาสที่นักฟุตบอลคนดังกล่าวจะต่อสัญญาลงเล่นให้กับสโมสรไปอีกหนึ่งปีซึ่งย่อมส่งผลให้สโมสรฟุตบอลสามารถมีรายได้จากนักฟุตบอลคนดังกล่าวได้ หรือหากนักฟุตบอลคนดังกล่าวต้องการจะย้ายสโมสร สโมสรที่นักฟุตบอลคนดังกล่าวจะย้ายไปก็ต้องจ่ายเงินค่าย้ายสโมสรให้แก่สโมสรโจทก์ ซึ่งไม่ว่าจะพิจารณาในทางใดโจทก์ย่อมสูญเสียโอกาสที่จะมีรายได้จากนักฟุตบอลคนดังกล่าวไม่ว่าทางใดก็ตาม โดยค่าเสียหายที่ศาลจะพิจารณาให้ นั้นจะพิจารณาจากการคำนวณมูลค่าความเสียหายโอกาสของสโมสร เนื่องจากศาลพิจารณาว่าค่าเสียหายที่โจทก์ได้เรียกมาตามฟ้องซึ่งเป็นค่าเสียหายที่รายได้จากการจำหน่ายบัตรเข้าชมการแข่งขันฟุตบอลที่ลดลงนั้นเป็นค่าเสียหายที่สามารถพิสูจน์ได้ยาก

ประเด็นสำคัญในคดีนี้ที่ต้องพิจารณานั้นมีทั้งการต้องพิจารณาว่าบุคคลที่ขับรถนั้นมีความผิดหรือไม่ ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำละเมิดและความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่สโมสรฟุตบอล รวมถึงการพิสูจน์ว่าความเสียหายทางเศรษฐกิจที่โจทก์กล่าวอ้างนั้นมีความแน่นอน ศาลฝรั่งเศสได้นำแนวคิดเกี่ยวกับการเรียกค่าเสียหายเนื่องจากการสูญเสียโอกาสมาใช้เพื่อให้โจทก์ได้รับการชดเชยความเสียหาย

อย่างไรก็ตามในบางกรณีศาลฝรั่งเศสก็ไม่พิจารณาให้ค่าเสียหายแก่นายจ้างในกรณีที่ลูกจ้างนั้นถึงแก่ความตายดังเช่นกรณีของคดี Demeyer v. Camerlo¹⁴⁶ ซึ่งในคดีนี้ศาลไม่ให้ค่าเสียหายแก่เจ้าของโรงละครที่ได้รับความเสียหายเนื่องจากนักร้องหลักได้รับบาดเจ็บจนไม่สามารถแสดงได้จนส่งผลให้โรงละครต้องขาดรายได้ไป

4.3.7.3 การพิจารณาให้ค่าเสียหายตามกฎหมายเยอรมัน

กรณีที่เกิดความเสียหายแบบ pure economic loss ซึ่งความเสียหายดังกล่าวนี้เกิดขึ้นเนื่องจากลูกจ้างของโจทก์นั้นบาดเจ็บหรือถึงแก่ความตายนั้น นายจ้างของลูกจ้างที่บาดเจ็บหรือตายนั้นอาจต้องได้รับความเสียหายทางเศรษฐกิจเนื่องจากมีกฎหมายบังคับให้นายจ้างต้องจ่ายค่าจ้างให้แก่ลูกจ้างในระหว่างที่ลูกจ้างบาดเจ็บและต้องพักรักษาตัวจนไม่สามารถมาทำงานให้นายจ้างได้ หรือความตายของลูกจ้างนั้นทำให้นายจ้างต้องสูญเสียโอกาสที่จะมีรายได้มาจากการ

¹⁴⁶ Cass. civ. 2, 14 November 1958, G.P. 1959.1.31.

ทำงานของลูกจ้าง เมื่อพิจารณาตามกฎหมายละเมิดเยอรมันนั้น โจทก์ซึ่งเป็นนายจ้างไม่สามารถเรียกร้องค่าเสียหายได้ เนื่องจากความเสียหายที่โจทก์ได้รับนั้นไม่ใช่ความเสียหายต่อสิทธิเด็ดขาดที่ได้รับการคุ้มครองตามมาตรา 823 วรรคแรก และไม่สามารถเรียกค่าเสียหายจากจำเลยโดยอ้างว่าการกระทำละเมิดของจำเลยนั้นทำให้ลูกจ้างไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ตามสัญญาจ้างได้ เนื่องจากกรณีที่กฎหมายจะให้การคุ้มครองที่นายจ้างจะสามารถเรียกค่าเสียหายได้นั้นต้องเป็นหน้าที่ที่กฎหมายได้กำหนดไว้เท่านั้น อย่างไรก็ตามโจทก์สามารถเรียกค่าเสียหายจากจำเลยได้โดยวิธีการรับช่วงสิทธิ กล่าวคือ ตามกฎหมาย Pay Continuation Statute 1994 นั้นได้กำหนดว่าหากนายจ้างได้จ่ายเงินค่าจ้างให้แก่ลูกจ้างในระหว่างที่ลูกจ้างพักรักษาตัว นายจ้างย่อมได้รับช่วงสิทธิจากลูกจ้างในการฟ้องเรียกค่าเสียหายจากจำเลย ซึ่งเป็นการรับช่วงสิทธิไปโดยผลของกฎหมาย ทำให้โจทก์สามารถฟ้องเรียกค่าเสียหายจากจำเลยได้

สำหรับกรณีที่นายจ้างนั้นต้องสูญเสียรายได้ที่นายจ้างอาจจะได้รับหากลูกจ้างยังมีชีวิตอยู่และทำงานให้แก่นายจ้างนั้น เมื่อพิจารณาตามกฎหมายละเมิดเยอรมันนั้นจะพบว่านายจ้างไม่สามารถเรียกค่าเสียหายจากบุคคลที่กระทำละเมิดต่อลูกจ้างได้ เนื่องจากตามมาตรา 823 วรรคแรกนั้นได้กำหนดไว้อย่างชัดเจนว่ากรณีที่บุคคลได้รับความเสียหายต่อสิทธิเด็ดขาดที่กฎหมายให้ความคุ้มครองเท่านั้นที่จะสามารถเรียกค่าเสียหายจากบุคคลที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อตนได้ ในกรณีนี้บุคคลที่ได้รับความเสียหายคือลูกจ้างเท่านั้น มีเพียงสิทธิเด็ดขาดของลูกจ้างเท่านั้นที่ถูกกระทบกระเทือนจากการกระทำโดยประมาทเลินเล่อ ซึ่งสิทธิตามสัญญาระหว่างนายจ้างและลูกจ้างรวมถึงสิทธิที่นายจ้างจะมีรายได้อันเป็นผลมาจากการทำงานของลูกจ้างนั้นไม่ถือเป็นสิทธิเด็ดขาดที่ได้รับความคุ้มครองตามมาตรา 823 วรรคแรก ความเสียหายทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นนั้นไม่สามารถพิจารณาได้ว่าเป็นกรณีที่สิทธิเด็ดขาดของนายจ้างนั้นได้รับความกระทบกระเทือน

กล่าวโดยสรุป จากการพิจารณาเปรียบเทียบคำพิพากษาของศาลต่างประเทศในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการเรียกค่าเสียหายในความเสียหายแบบ pure economic loss นั้นจะพบว่าศาลของประเทศในระบบคอมมอนลอว์คือศาลอังกฤษนั้นมีแนวคิดในการพิจารณาให้ค่าเสียหายในความเสียหายแบบ pure economic loss โดยจำกัด โดยเหตุผลที่ศาลยกมาเพื่อปฏิเสธไม่ให้โจทก์ได้รับค่าเสียหายนั้นจะเกี่ยวข้องกับการพิจารณาว่าจำเลยนั้นมีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติด้วยความระมัดระวังต่อโจทก์หรือไม่ เนื่องจากตามกฎหมายละเมิดอังกฤษนั้น หนึ่งในเงื่อนไขที่ทำให้บุคคลที่กระทำการโดยประมาทเลินเล่อและก่อให้เกิดความเสียหาย (tort of negligence) คือการที่บุคคลที่กระทำโดยประมาทเลินเล่อนั้นมีหน้าที่ที่จะต้องกระทำการด้วยความระมัดระวังต่อโจทก์แต่บุคคลดังกล่าวไม่ได้ใช้ความระมัดระวังตามหน้าที่นั้น จนทำให้เกิดความเสียหายขึ้น ซึ่งหากศาลพิจารณาว่าจำเลยนั้นไม่มีหน้าที่ดังกล่าวย่อมทำให้จำเลยนั้นไม่ต้องรับผิดชอบในการกระทำโดยประมาทเลินเล่อและ

ก่อให้เกิดความเสียหายทางเศรษฐกิจขึ้น นอกจากนี้ในบางกรณีศาลอังกฤษจะพิจารณาไม่ให้ความสำคัญแก่โจทก์โดยให้เหตุผลว่าแม้ว่าจำเลยจะมีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติตามด้วยความระมัดระวังต่อโจทก์แต่ความเสียหายที่เกิดขึ้นดังกล่าวนี้เป็นความเสียหายที่ห่างไกลจากการกระทำโดยประมาทเลินเล่อของจำเลย ทำให้จำเลยไม่ต้องรับผิดชอบใช้ค่าเสียหายให้แก่โจทก์ ซึ่งแนวคิดของศาลอังกฤษที่พิจารณาให้ค่าเสียหายในความเสียหายทางเศรษฐกิจอย่างจำกัดนี้มีเหตุผลเนื่องจากศาลกังวลเกี่ยวกับกรณีของความรับผิดชอบของบุคคลที่กระทำการโดยประมาทเลินเล่อที่อาจจะมากจนเกินไปหากบุคคลดังกล่าวนี้ต้องรับผิดชอบต่อบุคคลทุกคนที่ได้รับผลกระทบจากการกระทำโดยประมาทเลินเล่อของบุคคลนั้น ไม่ว่าจะได้รับผลกระทบเป็นความเสียหายต่อร่างกายหรือทรัพย์สินอันเป็นความเสียหายทางกายภาพหรือผลกระทบที่เป็นความเสียหายทางเศรษฐกิจที่เป็นผลสืบเนื่องจากความเสียหายทางกายภาพหรือความเสียหายแบบ pure economic loss ศาลอังกฤษจึงมีแนวคิดเป็นเชิงนโยบายที่จะจำกัดสิทธิในการเรียกร้องค่าเสียหายให้เฉพาะกับบุคคลที่ได้รับ ความเสียหายต่อร่างกายหรือทรัพย์สินของตนรวมถึงความเสียหายทางเศรษฐกิจที่เป็นผลสืบเนื่องจากความเสียหายทางกายภาพเท่านั้น

อย่างไรก็ตามในความเสียหายที่เกิดขึ้นเนื่องจากการกระทำโดยประมาทเลินเล่อบางกรณี เช่น การให้คำแนะนำโดยผิดพลาด ศาลจะพิจารณาให้ค่าเสียหายแก่บุคคลที่ได้รับ ความเสียหายแบบ pure economic loss เนื่องจากกรณีเกี่ยวกับการให้คำแนะนำนั้น ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่ให้คำแนะนำและบุคคลที่รับคำแนะนำนั้นเป็นความสัมพันธ์พิเศษที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความไว้วางใจเชื่อใจต่อบุคคลที่ให้คำแนะนำซึ่งมีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว ดังนั้น ศาลอังกฤษจึงได้สร้างหลักการสันนิษฐานถึงความรับผิดชอบของบุคคลที่ให้คำแนะนำและบุคคลดังกล่าวนี้ต้องมีหน้าที่ที่จะต้องให้ใช้ความระมัดระวังในการให้คำแนะนำนั้น ดังนั้นหากเกิดความเสียหายขึ้นเนื่องจากการเชื่อถือในคำแนะนำนั้น บุคคลที่ให้คำแนะนำย่อมต้องรับผิดชอบใช้ค่าเสียหายในความเสียหายที่เกิดขึ้น แม้ว่าความเสียหายนั้นจะเป็นความเสียหายแบบ pure economic loss ก็ตาม

ในส่วน of แนวคำพิพากษาของศาลในระบบซีวิลลอว์ที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาให้ค่าเสียหายในความเสียหายแบบ pure economic loss นั้น เมื่อพิจารณาถึงคำพิพากษาของศาลฝรั่งเศสในกรณีที่เกิดความเสียหายแบบ pure economic loss นั้น เนื่องจากหลักกฎหมายละเมิดของฝรั่งเศสตามบทบัญญัติมาตรา 1382 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศสนั้นมีลักษณะเป็นบทบัญญัติทั่วไปที่กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับความรับผิดในการกระทำละเมิดของบุคคลไว้โดยกว้าง ดังนั้นหากโจทก์สามารถพิสูจน์เงื่อนไขในความรับผิดครบถ้วน ศาลย่อมพิจารณาให้ค่าเสียหายแก่โจทก์ได้

ในกรณีของกฎหมายแพ่งเยอรมันนั้น เมื่อพิจารณาตามคำพิพากษาข้างต้นนั้นจะพบว่ากฎหมายแพ่งเยอรมันนั้นให้การคุ้มครองแก่บุคคลที่ได้รับ ความเสียหายแบบ pure economic

loss โดยจำกัด เนื่องจากตามบทบัญญัติกฎหมายละเมิดเยอรมันนั้นมีการกำหนดไว้โดยชัดเจนว่าสิทธิใดบ้างที่บุคคลจะได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย ซึ่งโดยลักษณะของความเสียหายแบบ pure economic loss นั้น ความเสียหายที่เกิดขึ้นไม่ได้เป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อสิทธิเด็ดขาดที่มาตรา 823 วรรคแรกแห่งประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมันให้การคุ้มครอง ดังนั้น การพิจารณาพิจารณาให้ค่าเสียหายในกรณีนี้จึงเป็นไปโดยจำกัด อย่างไรก็ตามเนื่องจากศาลเยอรมันนั้นได้สร้างสิทธิในธุรกิจที่ได้จัดตั้งและดำเนินกิจการอยู่ขึ้นมา ซึ่งถือเป็นสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดที่ได้รับการคุ้มครอง หากความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นศาลพิจารณาได้ว่าเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของความเสียหายต่อสิทธิดังกล่าว บุคคลที่ได้รับ ความเสียหายย่อมสามารถเรียกร้องค่าเสียหายได้ และในกรณีที่เป็นการให้คำแนะนำโดยผิดพลาดหรือการให้บริการทางวิชาชีพที่บกพร่องนั้น ศาลเยอรมันได้นำหลักการเรียกร้องตามกฎหมายสัญญามาใช้เพื่อให้บุคคลที่ได้รับความเสียหายสามารถเรียกค่าเสียหายได้ โดยใช้หลักสัญญาที่มีวัตถุประสงค์เป็นการคุ้มครองบุคคลภายนอกและหลักการโอนสิทธิความเสียหายนั่นเอง

บทที่ 5

วิเคราะห์เปรียบเทียบการให้ค่าเสียหายในความเสียหายแบบ pure economic loss ของกฎหมายต่างประเทศและกฎหมายไทย

บทนี้จะเป็นการวิเคราะห์เปรียบเทียบหลักเกณฑ์การให้ค่าเสียหายในความเสียหายแบบ pure economic loss โดยจะพิจารณาทั้งตามกฎหมายสัญญาและกฎหมายละเมิดซึ่งเป็นกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดทางแพ่ง โดยจะศึกษาจากคำพิพากษาของศาลฎีกาและคำพิพากษาของศาลอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อที่จะได้ทราบว่าศาลไทยนั้นมีแนวทางการพิจารณาให้ค่าเสียหายในความเสียหายแบบ pure economic loss อย่างไรบ้าง

5.1 หลักเกณฑ์ทางกฎหมายและการปรับใช้กฎหมายในการให้ค่าเสียหายแบบ pure economic loss กรณีผิดสัญญา

มาตรา 222 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้กำหนดถึงลักษณะของความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการไม่ปฏิบัติตามชำระหนี้ตามสัญญาที่สามารถเรียกค่าเสียหายจากคู่สัญญาฝ่ายที่ผิดสัญญาได้ ได้แก่ ความเสียหายตามปกติและความเสียหายในพฤติการณ์พิเศษ เมื่อพิจารณาถึงลักษณะของความเสียหายแบบ pure economic loss อันมีลักษณะที่เป็นความเสียหายที่กระทบกระเทือนต่อสถานะทางการเงินของคู่สัญญาฝ่ายที่ได้รับความเสียหาย กล่าวคือเป็นความเสียหายที่ก่อให้เกิดการลดน้อยถอยลงซึ่งสถานะทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นเนื่องจากการต้องเสียค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้น เช่น เมื่อผู้ขายไม่ส่งมอบทรัพย์สินตามสัญญาซื้อขาย ผู้ซื้อได้รับความเสียหายเนื่องจากต้องไปซื้อทรัพย์สินจากบุคคลอื่นในราคาที่สูงขึ้น หรือกรณีที่คู่สัญญาผิดสัญญาก่อสร้างทำให้การก่อสร้างดำเนินไปโดยล่าช้าส่งผลให้เจ้าของโครงการต้องเสียค่าใช้จ่ายในการว่าจ้างวิศวกรควบคุมงานเพิ่มขึ้น รวมถึงการขาดกำไร หรือการเสียประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการปฏิบัติตามสัญญา ทั้งนี้ ความเสียหายทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นนี้เมื่อเกิดขึ้นเนื่องจากการไม่ปฏิบัติตามสัญญาย่อมไม่เกิดความเสียหายต่อร่างกายหรือทรัพย์สินอื่นใดของคู่สัญญาฝ่ายที่ได้รับความเสียหาย ความเสียหายในกรณีนี้จึงเป็นความเสียหายแบบ pure economic loss เมื่อพิจารณาจากคำพิพากษาของศาลฎีกานั้นความเสียหายข้างต้นมีลักษณะเป็นทั้งความเสียหายตามปกติที่เกิดขึ้นเนื่องจากการไม่ปฏิบัติตามสัญญาตามมาตรา 222 วรรคแรก และความเสียหายที่เกิดขึ้นเนื่องจากพฤติการณ์พิเศษตามมาตรา 222 วรรคสอง ซึ่งสามารถพิจารณาแนวทางการให้ค่าเสียหายของศาลไทยได้จากคำพิพากษาศาลฎีกาดังนี้

5.1.1 การพิจารณาให้ค่าเสียหายในความเสียหายตามปกติ

ความเสียหายตามปกติที่เกิดขึ้นจากการไม่ปฏิบัติตามสัญญาตามมาตรา 222 วรรคแรก คือความเสียหายที่เกิดขึ้นตามปกติที่เกิดจากการไม่ชำระหนี้ตามสัญญาอันเป็นความเสียหายที่เป็นผลโดยตรงหรือผลธรรมดาจากการไม่ชำระหนี้ ซึ่งลักษณะของความเสียหายแบบ pure economic loss ที่เป็นความเสียหายตามปกตินั้นสามารถพิจารณาได้ดังนี้

1. ความเสียหายที่คู่สัญญาต้องเสียค่าใช้จ่ายที่สูงขึ้น ความเสียหายในกรณีนี้เกิดขึ้นในกรณีที่คู่สัญญาฝ่ายหนึ่งผิดสัญญาและการผิดสัญญานั้นทำให้คู่สัญญาอีกฝ่ายต้องเสียค่าใช้จ่ายที่สูงขึ้นในการดำเนินการเพื่อให้บรรลุตามความประสงค์ที่ตนเองได้ทำสัญญาไว้ เช่น ผู้ขายผิดสัญญาไม่ส่งมอบทรัพย์สินตามสัญญา ทำให้ผู้ซื้อต้องซื้อทรัพย์สินนั้นจากผู้อื่นในราคาที่สูงขึ้น หรือเป็นกรณีที่คู่สัญญาฝ่ายหนึ่งผิดสัญญา ทำให้การก่อสร้างหรือการดำเนินการตามสัญญาเป็นไปโดยล่าช้า คู่สัญญาฝ่ายที่ได้รับความเสียหายต้องเสียค่าใช้จ่ายในการดำเนินการเพิ่มขึ้น ความเสียหายเนื่องจากการต้องเสียค่าใช้จ่ายที่สูงขึ้นนี้เป็นความเสียหายทางการเงินที่กระทบต่อสถานะทางเศรษฐกิจของคู่สัญญา อันมีลักษณะเป็นความเสียหายแบบ pure economic loss โดยสามารถพิจารณาได้ดังนี้

- A ทำสัญญาว่าจ้างให้ B ผลิตสินค้าให้แก่ตน โดยมีกำหนดระยะเวลาส่งมอบงานที่ชัดเจน ต่อมา B ผิดสัญญาไม่สามารถผลิตสินค้าได้ตามกำหนดระยะเวลาได้ทำให้ A ต้องไปว่าจ้างผู้อื่นให้มาผลิตสินค้าแทนและ A ต้องจ่ายค่าจ้างเพิ่มสูงขึ้น เป็นกรณีที่ A ได้รับความเสียหายเนื่องจากการผิดสัญญาของ B ความเสียหายที่เกิดขึ้นนี้มีลักษณะเป็นความเสียหายแบบ pure economic loss ซึ่งศาลได้พิจารณาว่า A มีสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายจาก B ได้โดยความเสียหายดังกล่าวนี้เป็นความเสียหายตามปกติที่เกิดขึ้นจากการไม่ชำระหนี้ตามสัญญาตามมาตรา 222 วรรคแรก แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3351/2554)

- A ทำสัญญาว่าจ้าง B ให้ก่อสร้างอาคาร B ไม่สามารถก่อสร้างอาคารให้เสร็จเรียบร้อยได้ตามสัญญา A จึงใช้สิทธิบอกเลิกสัญญา และทำให้ต้องจ้างบุคคลอื่นมาก่อสร้างอาคารแทน A ต้องเสียค่าก่อสร้างที่เพิ่มสูงขึ้น A จึงเรียกร้องค่าเสียหายจาก B ในความเสียหายที่ A ต้องเสียค่าก่อสร้างเพิ่มขึ้น ความเสียหายนี้มีลักษณะเป็นความเสียหายแบบ pure economic loss ซึ่งศาลพิจารณาว่า A สามารถเรียกร้องค่าเสียหายจากราคาค่าก่อสร้างงานที่สูงขึ้นได้ ค่าจ้างที่เพิ่มสูงขึ้นดังกล่าวเป็นการเรียกค่าเสียหายเพื่อทดแทนความเสียหายเช่นที่ตามปกติย่อมเกิดขึ้นแต่การไม่ชำระหนี้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 222 วรรคแรก (ตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2438/2545)

2. ความเสียหายจากการสูญเสยรายได้เนื่องจากต้องขายทรัพย์สินไปในราคาที่ต่ำกว่าราคาที่ตั้งไว้สัญญา ความเสียหายในกรณีนี้จะเกิดขึ้นในกรณีที่คู่สัญญาตกลงซื้อขายสินค้าต่อมาผู้ซื้อสินค้าผิดสัญญาไม่ชำระเงินค่าสินค้าตามสัญญา ทำให้ผู้ขายบอกเลิกสัญญาซื้อขายและจะต้องขายสินค้าให้แก่ผู้ซื้อรายอื่นในราคาที่ต่ำกว่าราคาที่เคยตกลงไว้ตามสัญญาฉบับเดิม ผู้ขายจึงได้รับความเสียหายจากการขาดรายได้ที่ตนเองควรจะได้รับหากผู้ซื้อตามสัญญาซื้อขายสินค้าฉบับแรกนั้นไม่ผิดสัญญา ความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อผู้ขายนี้มีลักษณะเป็นความเสียหายแบบ pure economic loss กล่าวคือ เป็นความเสียหายทางการเงินที่กระทบต่อความร่ำรวยหรือสถานะทางเศรษฐกิจของผู้ขาย การผิดสัญญาของผู้ซื้อไม่ได้ทำให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินอื่นใดของผู้ขาย ซึ่งสามารถพิจารณาได้ดังนี้

- A ทำสัญญาซื้อขายสินค้าให้แก่ B ต่อมา B ผิดสัญญาซื้อขายโดยไม่สามารถปฏิบัติตามเงื่อนไขการชำระเงินค่าสินค้าให้แก่ A ได้ ทำให้ A ต้องขายสินค้านั้นให้แก่ผู้อื่นในราคาที่ต่ำกว่าราคาที่ตั้งไว้กับ B ส่งผลให้ A สูญเสยรายได้ไปเท่ากับส่วนต่างของราคาที่ A ขายให้ B กับราคาที่ A ต้องขายให้แก่ผู้อื่น ความเสียหายเนื่องจากการสูญเสยรายได้นี้เป็นความเสียหายที่แบบ pure economic loss ศาลได้พิจารณาว่าเป็นความเสียหายตามปกติที่เกิดขึ้นจากการไม่ชำระหนี้ของ B ซึ่งเป็นความเสียหายตามมาตรา 222 วรรคแรก แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ A สามารถเรียกค่าเสียหายในความเสียหายจากการสูญเสยรายได้จาก B ได้ (ตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4129/2550)

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาถึงข้อเท็จจริงตามคำพิพากษาศาลฎีกาจะพบว่าการที่ศาลจะพิจารณาให้ค่าเสียหายจากการสูญเสยรายได้อันมีลักษณะเป็นความเสียหายแบบ pure economic loss นั้นจะต้องปรากฏข้อเท็จจริงว่าคู่สัญญาทั้งสองฝ่ายจะต้องทำสัญญาซื้อขายสินค้ากันเป็นปกติทางการค้าซึ่งได้ตกลงราคาซื้อขายสินค้ากันไว้โดยเฉพาะ และมีใช่เป็นการทำสัญญาซื้อขายทรัพย์สินทั่วไป

3. ความเสียหายเนื่องจากการขาดกำไรหรือการเสียประโยชน์ที่จะได้รับจากการปฏิบัติตามสัญญา ความเสียหายในกรณีนี้จะเกิดขึ้นในกรณีที่คู่สัญญาฝ่ายหนึ่งไม่สามารถปฏิบัติตามสัญญาชำระหนี้ตามสัญญาได้ ซึ่งเป็นการผิดสัญญาและส่งผลให้สัญญาต้องเลิกกันไป ความเสียหายที่เกิดขึ้นในกรณีนี้คือความเสียหายเนื่องจากการขาดกำไรหรือการขาดรายได้ที่คาดหมายว่าจะได้รับหากคู่สัญญาได้ปฏิบัติตามสัญญาถูกต้องครบถ้วน โดยลักษณะของความเสียหายเนื่องจากการขาดกำไรนี้เป็นความเสียหายทางการเงินที่มีลักษณะเป็นความเสียหายแบบ pure economic loss เนื่องจากความเสียหายนี้จะกระทบต่อสถานะทางเศรษฐกิจหรือกองทรัพย์สินของคู่สัญญาฝ่ายที่เสียหายเท่านั้น สามารถพิจารณาได้ดังนี้

- A และ B ทำสัญญาซื้อขายสินค้า ต่อมา B ผิดสัญญาไม่ส่งสินค้าให้แก่ A ตามสัญญาซื้อขาย A ได้รับความเสียหายเนื่องจากต้องขาดกำไรที่จะได้รับการขายสินค้าที่ A ควรจะได้รับมาตามสัญญาซื้อขาย ความเสียหายเนื่องจากการขาดกำไรนี้เป็นความเสียหายแบบ pure economic loss ซึ่งศาลพิจารณาว่าความเสียหายเนื่องจากการขาดกำไรนั้นเป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นตามปกติจากการผิดสัญญาของ B ดังนั้นจึงพิจารณาให้ค่าเสียหายตามมาตรา 222 วรรคแรก แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ตามคำพิพากษาฎีกาที่ 18292/2556) ทั้งนี้ การพิจารณาให้ค่าเสียหายในความเสียหายที่เกิดจากการขาดกำไรนี้จะต้องเป็นกรณีที่คู่สัญญาได้ตกลงทำสัญญาซื้อขายสินค้ากันเป็นทางปกติทางการค้า โดยได้ตกลงราคากันไว้โดยเฉพาะแล้ว มิใช่เป็นการทำสัญญาซื้อขายทรัพย์สินของบุคคลทั่วไป

- A สั่งจองพระกับ B ซึ่งพระดังกล่าวนั้นผลิตขึ้นมาโดยจำกัดจำนวนและมีแนวโน้มที่จะมีราคาขายต่อสูงขึ้นเรื่อยๆ B นับจำนวนพระผิดพลาดทำให้ไม่สามารถส่งมอบพระให้แก่ A ได้ จึงเป็นกรณีที่การชำระหนี้ตกเป็นพันวิสัยเพราะพฤติการณ์ที่ B ซึ่งเป็นผู้ผิดสัญญาจะต้องรับผิดชอบ A เรียกชดเชยค่าเสียหายจาก B ในความเสียหายที่ A ต้องเสียโอกาสที่จะได้รับพระตามสัญญาและอาจจะนำพระไปขายต่อได้ในราคาที่สูงกว่าราคาในขณะที่สั่งจอง ความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อ A นี้เป็นความเสียหายทางการเงินที่ไม่ได้กระทบต่อทรัพย์สินอื่นใดของ A เป็นความเสียหายทางการเงินเท่านั้น จึงมีลักษณะเป็นความเสียหายแบบ pure economic loss ในกรณีนี้ศาลได้พิจารณาว่าพระชุดนี้สร้างขึ้นโดยจำกัดจำนวน ดังนั้น หาก A มีไว้ในครอบครองก็ย่อมทำให้มีมูลค่าสูงขึ้นตามหลักอุปสงค์อุปทานและจะต้องมีราคาสูงกว่าราคาในขณะที่สั่งจอง ผลต่างของราคาดังกล่าวเป็นค่าเสียหายเช่นที่ตามปกติย่อมเกิดขึ้นแต่การไม่ชำระหนี้ของ B ซึ่ง A สามารถเรียกร้องได้ตามมาตรา 222 วรรคแรก แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ตามคำพิพากษาฎีกาที่ 5243/2550)

4. ความเสียหายเนื่องจากการขาดรายได้หรือการขาดประโยชน์จากการเข้าใช้พื้นที่เพื่อประกอบกิจการค้าขายของตน ความเสียหายในลักษณะนี้เกิดขึ้นเมื่อคู่สัญญาได้ตกลงทำสัญญาเช่าพื้นที่เพื่อประกอบกิจการค้าขาย เมื่อผู้ให้เช่าไม่ส่งมอบพื้นที่ให้เช่าให้แก่ผู้เช่าภายในกำหนดระยะเวลาที่ตกลงกันไว้อันถือเป็นการผิดสัญญาเช่า ความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อผู้เช่านั้นจึงเป็นความเสียหายจากการขาดรายได้ที่ผู้เช่าควรจะได้รับหากผู้เช่าสามารถเข้าไปใช้สอยพื้นที่เพื่อประกอบกิจการได้อันมีลักษณะเป็นความเสียหายทางการเงินที่กระทบต่อสถานะทางเศรษฐกิจหรือความร่ำรวยของผู้เช่าเท่านั้น การผิดสัญญาเช่าของผู้ให้เช่าไม่ได้ก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินอื่นใดของผู้เช่าซึ่งถือว่าเป็นความเสียหายทางกายภาพ ดังนั้น ความเสียหายเนื่องจากการขาดรายได้ในกรณีนี้จึงเป็นความเสียหายแบบ pure economic loss ซึ่งสามารถพิจารณาได้ดังนี้

- A มีอาชีพค้าขาย ต้องขาดรายได้จากการเข้าใช้พื้นที่ค้าขายในกิจการค้าปกติของตนเนื่องจาก B ไม่ส่งมอบพื้นที่ภายในกำหนด เป็นกรณีที่ B ผิดสัญญาเช่าเพื่อประกอบอาชีพของ A ถือว่า A ได้รับความเสียหายและไม่ได้รับประโยชน์อันควรจะได้ ในกรณีนี้ศาลฎีกาได้พิจารณาให้ค่าเสียหายแก่ผู้เช่า โดยพิจารณาว่าเป็นความเสียหายตามปกติที่เกิดขึ้นได้จากการผิดสัญญาเช่าตามมาตรา 222 วรรคแรก (ตามคำพิพากษาฎีกาที่ 16531/2557)

จากลักษณะของความเสียหายและการพิจารณาให้ค่าเสียหายในความเสียหายแบบ pure economic loss ที่เกิดขึ้นในกรณีที่ผิดสัญญาข้างต้นนั้น จะพบว่าในกรณีที่เกิดความเสียหายแบบ pure economic loss เช่น การขาดกำไรหรือการขาดประโยชน์ที่คู่สัญญาควรจะได้รับตามสัญญา การเสียค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้น คู่สัญญาฝ่ายที่ได้รับความเสียหายนั้นสามารถเรียกค่าเสียหายจากคู่สัญญาฝ่ายที่ผิดสัญญาได้ตามมาตรา 222 วรรคแรก แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยมีหลักเกณฑ์ดังนี้

1. ความเสียหายแบบ pure economic loss เป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นตามปกติจากการไม่ปฏิบัติตามชำระหนี้ตามสัญญา โดยตรงเป็นความเสียหายที่เป็นผลโดยตรงหรือผลธรรมดาจากการไม่ปฏิบัติตามสัญญานั้น

2. ต้องปรากฏข้อเท็จจริงว่าการทำสัญญานั้นเป็นการทำสัญญาที่เป็นไปในทางปกติทางการค้า คู่สัญญาได้ทำสัญญาต่อกันและรู้ถึงพฤติการณ์การประกอบธุรกิจของคู่สัญญาอันจะทำให้ตนพิจารณาได้ว่าหากตนเองไม่ปฏิบัติตามชำระหนี้ตามสัญญาย่อมทำให้เกิดความเสียหายต่อคู่สัญญาอีกฝ่าย เช่น คู่สัญญาได้ตกลงซื้อขายสินค้าชนิดหนึ่งไว้ในราคาที่ต่ำกว่าราคาของสินค้านั้นโดยทั่วไป หากผู้ขายผิดสัญญาซื้อขายโดยไม่ส่งมอบสินค้าให้แก่ผู้ซื้อ ความเสียหายที่เกิดขึ้นที่เป็นผลโดยตรงจากการผิดสัญญาคือผู้ซื้อจะต้องซื้อสินค้าจากผู้ขายรายอื่นในราคาที่สูงกว่าราคาที่ได้ตกลงกับผู้ขายรายเดิมไว้ ความเสียหายของผู้ซื้อที่ต้องซื้อสินค้าในราคาที่สูงขึ้นจึงเป็นความเสียหายแบบ pure economic loss ที่สามารถเรียกร้องได้ตามมาตรา 222 วรรคแรก แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

5.1.2 การพิจารณาให้ค่าเสียหายในความเสียหายอันเกิดแต่พฤติการณ์พิเศษ

ความเสียหายอันเกิดแต่พฤติการณ์พิเศษตามมาตรา 222 วรรคสอง เป็นความเสียหายที่ไม่ได้เกิดขึ้นตามปกติจากการไม่ปฏิบัติตามชำระหนี้ตามสัญญา ซึ่งตามหลักเกณฑ์การเรียกค่าเสียหายนั้นลูกหนี้หรือคู่สัญญาฝ่ายที่ไม่ได้ปฏิบัติตามสัญญานั้นจะต้องทราบหรือคาดเห็นได้หรือควรจะได้คาดเห็นถึงพฤติการณ์พิเศษบางประการว่าหากตนไม่ปฏิบัติตามสัญญาย่อมจะทำให้คู่สัญญาอีกฝ่ายนั้นเสียหาย ซึ่งพฤติการณ์ที่ศาลจะพิจารณาให้ค่าเสียหายในความเสียหายแบบ pure economic loss สามารถพิจารณาได้ดังนี้

1. กรณีที่เกิดความเสียหายเนื่องจากการขาดกำไรหรือการขาดประโยชน์ที่จะได้รับตามสัญญา ความเสียหายลักษณะนี้เกิดขึ้นเมื่อคู่สัญญาไม่ได้ปฏิบัติตามชำระหนี้ตามสัญญา และผลจากการไม่ปฏิบัติตามชำระหนี้ส่งผลให้คู่สัญญาอีกฝ่ายได้รับความเสียหายในลักษณะของการขาดกำไรหรือการขาดประโยชน์ที่คู่สัญญาคาดหวังว่าจะได้รับจากสัญญานั้น ความเสียหายจากการขาดกำไรหรือการขาดประโยชน์ที่จะได้รับจากการทำสัญญาเป็นความเสียหายที่มีลักษณะเป็นความเสียหายทางการเงินที่เกิดผลกระทบต่อสถานะทางเศรษฐกิจของคู่สัญญาฝ่ายที่ได้รับความเสียหายเท่านั้น โดยที่ไม่ได้เกิดความเสียหายขึ้นแก่ทรัพย์สินอื่นใดของคู่สัญญาคนนั้น ความเสียหายนี้จึงมีลักษณะเป็นความเสียหายแบบ pure economic loss ที่เกิดขึ้นจากการผิดสัญญา โดยสามารถพิจารณาถึงแนวทางการให้ค่าเสียหายของศาลได้ดังนี้

- A และ B ตกลงทำสัญญาจ้างเหมาช่วง ต่อมา B ลูกหนี้ถูกพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด ส่งผลให้สัญญาจ้างเหมาช่วงต้องเลิกกัน ซึ่งเป็นการเลิกสัญญาที่เป็นพฤติการณ์ที่ลูกหนี้ต้องรับผิดชอบ A เจ้าหนี้เรียกค่าเสียหายจากการขาดกำไรและค่าเสียหาย เนื่องจากสัญญาสิ้นสุดลงทำให้ A ขาดสิทธิในการได้รับกำไรและค่าเสียหายที่ยังเหลืออยู่ ศาลได้พิจารณาว่าความเสียหายจากการขาดกำไรและค่าเสียหายเป็นความเสียหายอันเกิดแต่พฤติการณ์พิเศษซึ่ง B อาจคาดเห็นได้ เพราะตามสัญญาจ้างเหมาช่วงระบุมูลค่าการว่าจ้างไว้ในขณะทำสัญญา A จึงมีสิทธิได้รับชำระค่าสินไหมทดแทน (ตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 19800/2557)

- A เบิกเงินจากบัญชีเงินฝากของบิดาที่ถึงแก่กรรมและนำมาฝากใหม่ในบัญชีที่เป็นชื่อของตน B เป็นธนาคารที่เปิดบัญชีดังกล่าว ความสัมพันธ์ระหว่าง A และ B จึงเป็นไปตามสัญญาฝากทรัพย์ เมื่อ A ต้องการเบิกเงินฝากจากบัญชี B ก็ต้องคืนให้แก่ A ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 665 วรรคแรก เมื่อ B ระงับการจ่ายเงินตามบัญชีให้แก่ A จึงเป็นการผิดสัญญาต่อ A ในกรณีนี้ A ได้เรียกค่าเสียหายจาก B ในความเสียหายที่ A ต้องขาดกำไรเนื่องจาก A ไม่สามารถนำเงินส่วนที่ B ระงับการจ่ายเงินไปลงทุนทำธุรกิจได้ เมื่อพิจารณาถึงความเสียหายจากการขาดกำไรนั้นเป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นเนื่องจาก B ผิดสัญญาฝากทรัพย์ โดยเป็นความเสียหายที่กระทบต่อความร่ำรวยหรือสถานะทางเศรษฐกิจของ A เท่านั้น เนื่องจากการระงับการจ่ายเงินตามบัญชีไม่ได้ทำให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินอื่นใดของ A ดังนั้นความเสียหายเนื่องจากไม่สามารถนำเงินไปลงทุนและจะได้รับผลกำไรได้นั้นจึงมีลักษณะเป็นความเสียหายแบบ pure economic loss ซึ่งในกรณีนี้ศาลพิจารณาว่าความเสียหายนี้เป็นความเสียหายอันเกิดจากพฤติการณ์พิเศษซึ่งคู่กรณีต้องได้คาดเห็นหรือควรจะได้คาดเห็นพฤติการณ์เช่นนั้นก่อนแล้วตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 222 วรรคสอง เมื่อ B ไม่สามารถคาดเห็นได้ว่าการระงับการจ่ายเงินจะก่อให้เกิดความ

เสียหายต่อ A ในการขาดกำไรจากการประกอบธุรกิจ B จึงไม่ต้องรับผิดชอบใช้ค่าเสียหายในส่วนนี้ให้แก่ A (ตามคำพิพากษาฎีกาที่ 2423/2551)

- A ประกอบธุรกิจขายโทรศัพท์เคลื่อนที่ A ได้สั่งซื้อสินค้าจากต่างประเทศเพื่อนำเข้ามาขายในประเทศไทย B ประกอบธุรกิจรับจัดการขนส่งสินค้าให้แก่ A มาเป็นเวลานาน ในระหว่างการขนส่งสินค้าจากต่างประเทศเข้ามาในประเทศไทย สินค้าได้สูญหายไปทำให้ A ได้รับความเสียหายในส่วนที่เป็นค่าขาดกำไรจากสินค้าที่สูญหายไป เมื่อ B ทำการขนส่งโดยไม่ระมัดระวังจนทำให้สินค้าสูญหายจึงเป็นกรณีที่ B ผิดสัญญาและก่อให้เกิดความเสียหายจากการขาดกำไรซึ่งมีลักษณะเป็นความเสียหายแบบ pure economic loss ศาลได้พิจารณาว่าความเสียหายเนื่องจากการขาดกำไรที่จะได้รับจากการนำโทรศัพท์มือถือขายต่อ่นั้นเป็นความเสียหายที่เกิดแต่พฤติการณ์พิเศษตามมาตรา 222 วรรคสองแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เมื่อ B ได้ติดต่อทำธุรกิจกับ A มาเป็นเวลานาน B ย่อมทราบว่า A สั่งซื้อสินค้ามาเพื่อจำหน่ายต่อ เมื่อสินค้าของ A สูญหายไป B ย่อมคาดเห็นว่า A จะต้องได้รับความเสียหายในส่วนที่เป็นค่าขาดกำไรจากการขายสินค้าดังกล่าว B จึงต้องรับผิดชอบในความเสียหายอันเกิดแต่พฤติการณ์พิเศษดังกล่าว (ตามคำพิพากษาฎีกาที่ 4844/2545)

- A ทำสัญญาเช่าที่ดินจากการรถไฟแห่งประเทศไทย มีกำหนดเวลา 30 ปี A ให้ B เช่าช่วงที่ดินดังกล่าวบางส่วน ต่อมา A บอกลีกการเช่าโดยถูกต้องตามกฎหมาย สัญญาเช่าช่วงย่อมระงับลง B ไม่มีสิทธิอยู่ในที่ดินที่เช่าอีกต่อไป แต่ B ยังคงอยู่ในที่ดินที่เช่าต่อไป A เรียกร้องค่าเสียหายเนื่องจากการที่ B ยังคงประกอบกิจการอยู่ในที่ดินที่เช่า ทำให้ A ไม่สามารถส่งมอบที่ดินคืนแก่การรถไฟแห่งประเทศไทยเป็นเหตุให้ A ไม่ได้รับผลประโยชน์ตอบแทนเป็นเงิน 10,000,000 บาท ซึ่งหาก A ได้รับเงินจำนวนดังกล่าวมา A สามารถนำไปฝากธนาคารประเภทฝากประจำ จะได้ดอกเบี้ยอัตราร้อยละ 11.25 ต่อปี ความเสียหายจากการเสียโอกาสที่ A จะนำเงินไปฝากธนาคารและจะได้รับดอกเบี้ยนั้นถือเป็นความเสียหายทางการเงินที่มีลักษณะเป็นความเสียหายแบบ pure economic loss ซึ่งในกรณีนี้ศาลพิจารณาว่าความเสียหายที่ A ไม่อาจนำเงินผลประโยชน์ตอบแทนไปฝากธนาคารและได้รับดอกเบี้ยได้นั้นมิใช่ความเสียหายโดยตรงจากการที่ B คงอยู่ในที่ดินที่เช่าแต่เป็นความเสียหายอันเกิดแก่พฤติการณ์พิเศษในกรณีไม่ชำระหนี้ ซึ่งจะต้องเป็นเรื่องที่ปรากฏข้อเท็จจริงว่า B ได้คาดเห็น หรือควรจะได้คาดเห็นพฤติการณ์ล่วงหน้าก่อนแล้ว ตามมาตรา 222 วรรคสองแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เมื่อไม่ปรากฏว่า B ได้คาดเห็นหรือควรจะได้คาดเห็นข้อเท็จจริงดังกล่าว A จึงไม่อาจเรียกค่าเสียหายอันเกิดแต่พฤติการณ์พิเศษนี้ได้ (ตามคำพิพากษาฎีกาที่ 3409/2545)

- A ทำสัญญาว่าจ้างให้ B ผลิตขวดบรรจุน้ำมันพืช จำนวน 1,000,000 ใบ ซึ่ง B ได้ผลิตและส่งมอบขวดให้แก่ A ไม่ครบถ้วนตามที่กำหนดไว้ในสัญญา A จึงเรียกร้องค่าเสียหายจาก

B ในความเสียหายที่เกิดขึ้นเนื่องจาก B ส่งมอบขวดไม้ครบถ้วน A จึงฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายจากการขาดผลกำไรที่ควรได้ ค่าขาดผลกำไรที่ควรจะได้นั้นมีลักษณะเป็นความเสียหายที่กระทบสถานะทางเศรษฐกิจของ A อีกทั้งยังเป็นความเสียหายทางการเงินเท่านั้น การผิดสัญญาของ B ที่ส่งมอบสินค้าไม้ครบถ้วนตามสัญญานั้นไม่ได้ก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินอื่นใดของ A ดังนั้นความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ A นี้จึงเป็นความเสียหายแบบ pure economic loss ซึ่งศาลพิจารณาว่าการที่ A คาดหวังว่าจะใช้ขวดบรรจุน้ำมันพืชแล้วนำไปขายได้กำไรขาดละ 3.80 บาท เป็นเรื่องของอนาคตที่ไม่แน่นอนว่า A จะขายมีกำไรตามที่คาดหมายหรือไม่ ทั้งเป็นพฤติกรรมพิเศษซึ่ง A ไม่เคยแจ้งให้ B ทราบมาก่อน และ B ไม่อาจคาดเห็นหรือควรคาดเห็นพฤติกรรมเช่นนั้นได้ล่วงหน้า A จึงไม่มีสิทธิเรียกค่าขาดกำไรได้เนื่องจากเป็นความเสียหายที่เกิดแต่พฤติกรรมพิเศษตามมาตรา 222 วรรคสอง (ตามคำพิพากษาฎีกาที่ 4826/2533)

2. กรณีที่เกิดความเสียหายเนื่องจากค่าใช้จ่ายที่ต้องเสียเพิ่มขึ้น ความเสียหายในกรณีนี้เกิดขึ้นเมื่อคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งไม่สามารถปฏิบัติตามข้อตกลงในสัญญาได้ภายในกำหนดระยะเวลา ส่งผลให้คู่สัญญาอีกฝ่ายนั้นต้องเสียค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้น เช่น ค่าใช้จ่ายในการว่าจ้างวิศวกรมาควบคุมงานก่อสร้างในกรณีที่การก่อสร้างดำเนินไปล่าช้ากว่าระยะเวลาที่กำหนดไว้ในสัญญา ดอกเบี้ยเงินกู้ที่คู่สัญญาต้องจ่ายให้แก่ธนาคาร เป็นต้น ความเสียหายเนื่องจากคู่สัญญาต้องเสียค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นนั้นมีลักษณะเป็นความเสียหายทางการเงินที่กระทบต่อสถานะทางเศรษฐกิจของคู่สัญญาฝ่ายที่ต้องเสียค่าใช้จ่ายไป ความเสียหายเนื่องจากการต้องเสียค่าใช้จ่ายที่เพิ่มสูงขึ้นจึงเป็นความเสียหายแบบ pure economic loss ซึ่งสามารถพิจารณาแนวทางการให้ค่าเสียหายของศาลได้ดังนี้

- A ทำสัญญาว่าจ้างให้ B ก่อสร้างอาคารที่พักอาศัยข้าราชการ B ก่อสร้างอาคารไม่แล้วเสร็จตามสัญญา ส่งผลให้ A ต้องจ่ายค่าเช่าบ้านให้แก่ข้าราชการในสังกัดเนื่องจากข้าราชการไม่สามารถย้ายเข้ามาอยู่ในอาคารดังกล่าวได้ A จึงเรียกร้องค่าเสียหายจาก B ในความเสียหายที่เกิดขึ้นเนื่องจาก A ต้องจ่ายค่าเช่าบ้านให้แก่ข้าราชการในสังกัด ลักษณะของความเสียหายที่ A ต้องจ่ายค่าเช่าบ้านให้แก่ข้าราชการในสังกัดของตนนั้นเป็นความเสียหายที่กระทบต่อสถานะทางการเงินของ A ซึ่งในกรณีนี้การผิดสัญญานั้นไม่ได้ก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินอื่นใด ดังนั้นจึงเป็นความเสียหายแบบ pure economic loss ในกรณีนี้ศาลได้พิจารณาว่าเป็นความเสียหายอันเกิดแต่พฤติกรรมพิเศษตามมาตรา 222 วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ดังนั้น B จะต้องรับผิดชอบในความเสียหายดังกล่าวต่อเมื่อ B คาดเห็นหรือควรจะได้คาดเห็นถึงความเสียหาย เมื่อ B ไม่อาจคาดเห็นถึงความเสียหายที่จะเกิดขึ้นแก่ A ได้ B จึงไม่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายนี้ (ตามคำพิพากษาฎีกาที่ 15641/2555)

- A และ B ทำสัญญาจะซื้อจะขายตึกแถวกัน ต่อมา A ปลุกสร้างตึกแถวเสร็จพร้อมที่จะโอนให้แก่ B แล้ว แต่ B ไม่ยอมชำระราคาส่วนที่เหลือให้แก่ A ทำให้ A ได้รับความเสียหายเนื่องจาก A ได้กู้เงินจากธนาคารมาเพื่อใช้เป็นทุนก่อสร้างตึกแถว เมื่อ B ไม่ชำระราคาค่าตึกส่วนที่เหลือทำให้ A ไม่สามารถใช้คืนเงินกู้ธนาคารได้ ส่งผลให้ A ต้องเสียดอกเบี้ยให้แก่ธนาคารสำหรับจำนวนเงินดังกล่าวในอัตราร้อยละ 17.5 ต่อปี A จึงเรียกค่าเสียหายจาก B ในความเสียหายที่ A ต้องเสียดอกเบี้ยให้แก่ธนาคารอันเป็นผลมาจากการที่ B ผิดสัญญา ซึ่งโดยลักษณะของความเสียหายนี้เป็นความเสียหายแบบ pure economic loss อย่างไรก็ตามศาลได้พิจารณาว่าความเสียหายเนื่องจากการต้องเสียดอกเบี้ยเงินกู้เป็นความเสียหายอันเกิดแต่พฤติการณ์พิเศษตามมาตรา 222 วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เมื่อ A ไม่ได้แจ้งให้ B ทราบถึงอัตราดอกเบี้ยที่ A จะต้องเสียให้แก่ธนาคาร จึงฟังไม่ได้ว่า B สามารถคาดเห็นหรือควรจะได้คาดเห็นถึงความเสียหายนั้นล่วงหน้าก่อนแล้ว A จะเรียกร้องให้ B รับผิดชอบในความเสียหายดังกล่าวไม่ได้ (ตามคำพิพากษาฎีกาที่ 1336/2545)

3. ความเสียหายเนื่องจากต้องเสียค่าปรับให้แก่คู่สัญญาของตน ความเสียหายในกรณีนี้จะเกิดขึ้นเมื่อคู่สัญญา คือ A และ B ได้ตกลงทำสัญญาซื้อขายทรัพย์สินเป็นสัญญาหนึ่ง และ A ซึ่งเป็นผู้ซื้อตามสัญญาฉบับแรกได้ตกลงทำสัญญาซื้อขายทรัพย์สินตามสัญญาฉบับแรกให้แก่ C ซึ่งซื้อตกลงตามสัญญาระหว่าง A และ C นั้นได้กำหนดว่าหาก A ไม่สามารถส่งมอบทรัพย์สินตามสัญญาซื้อขายได้ภายในกำหนดระยะเวลาที่ตกลงกันไว้ A จะต้องชำระค่าปรับให้แก่ C เมื่อ B ผิดสัญญาไม่ส่งมอบทรัพย์สินตามสัญญาซื้อขายฉบับแรกให้แก่ A ส่งผลให้ A ไม่สามารถส่งมอบทรัพย์สินให้แก่ C ได้ และต้องถูกปรับตามสัญญา ความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ A ที่จะต้องจ่ายค่าปรับแก่ C เป็นความเสียหายทางการเงินที่เกิดขึ้นเนื่องจากการผิดสัญญาของ B การจ่ายค่าปรับนั้นเป็นความเสียหายที่กระทบต่อสถานะทางเศรษฐกิจของ A เท่านั้น ไม่ได้มีความเสียหายต่อทรัพย์สินอื่นใดเกิดขึ้นแก่ A ดังนั้น ความเสียหายที่เกิดขึ้นเนื่องจาก A ต้องจ่ายค่าปรับแก่ C จึงเป็นความเสียหายแบบ pure economic loss โดยสามารถพิจารณาถึงแนวทางการให้ค่าเสียหายของศาลได้ดังนี้

- A ทำสัญญาซื้อรถจาก B ต่อมา A ทำสัญญาขายรถแก่ C ตามสัญญาซื้อขายระหว่าง A และ B นั้น B จะต้องส่งมอบรถให้แก่ A จำนวน 3 งวด และ A จะต้องส่งมอบรถให้แก่ C ตามสัญญาซื้อขายระหว่าง A และ C ต่อไป ข้อเท็จจริงปรากฏว่า B ส่งมอบรถให้ A 2 งวด และ A ได้ส่งมอบให้แก่ C แล้ว จากนั้น B ผิดสัญญาไม่ส่งมอบรถที่เหลือให้แก่ A ทำให้ A ต้องถูก C ปรับตามสัญญา A เรียกค่าเสียหายจาก B ในความเสียหายเนื่องจากต้องเสียค่าปรับให้แก่ C ในกรณีนี้ศาลได้พิจารณาว่าความเสียหายที่ A ถูก C ปรับตามสัญญา เนื่องจากไม่สามารถส่งมอบรถให้แก่ C ได้ภายในกำหนดระยะเวลาเป็นความเสียหายอันเกิดแต่พฤติการณ์พิเศษ เมื่อ B ทราบแล้วว่า A ซื้อรถ

โดยมีความผูกพันที่จะต้องส่งมอบรถให้แก่ C B ย่อมเข้าใจได้ว่าหาก B ไม่ส่งมอบรถที่เหลือให้แก่ A ภายในกำหนด A จะได้รับความเสียหายจากการที่จะต้องรับผิดชอบใช้ค่าเสียหายให้แก่ C ตามสัญญา จึงเป็นกรณีที่ความเสียหายแบบ pure economic loss นี้เป็นความเสียหายอันเกิดแต่พฤติการณ์พิเศษ ซึ่งเมื่อ B ซึ่งเป็นคู่กรณีสามารถคาดเห็นได้ B จึงต้องรับผิดชอบในความเสียหายของ A (ตามคำพิพากษาฎีกาที่ 19385/2556)

- A และ B ทำสัญญาซื้อขายสินค้า B ไม่ส่งสินค้าให้แก่ A ตามสัญญาซื้อขาย เมื่อ A ไม่มีสินค้าไปจำหน่ายให้แก่ลูกค้าของตน A จึงต้องจ่ายค่าปรับให้แก่ลูกค้า A จึงเรียกร้องค่าเสียหายจาก B ในความเสียหายที่เกิดขึ้นเนื่องจาก A ต้องจ่ายค่าปรับให้แก่ลูกค้า ซึ่งเมื่อพิจารณาถึงลักษณะของความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้น ความเสียหายเกี่ยวกับค่าปรับที่ A ต้องจ่ายให้แก่ลูกค้าของตนเป็นความเสียหายทางการเงินที่กระทบต่อสถานะทางเศรษฐกิจของ A อันมีลักษณะเป็นความเสียหายแบบ pure economic loss อย่างไรก็ตามในกรณีนี้ศาลได้พิจารณาว่าความเสียหายเนื่องจากการต้องจ่ายค่าปรับแก่ลูกค้ามิใช่ค่าเสียหายที่คาดหมายไว้ว่าจะต้องเกิดขึ้นเสมอไป ความเสียหายอันเกิดแต่พฤติการณ์พิเศษตามมาตรา 222 วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่ง A จะเรียกร้องได้ต่อเมื่อ B คาดเห็นหรือคาดเห็นได้ว่าจะเกิดความเสียหายเช่นนั้นขึ้น ซึ่งศาลพิจารณาว่าในกรณีนี้ B ไม่อาจคาดเห็นได้จึงไม่พิจารณาให้ค่าเสียหายในส่วนนี้แก่ A (ตามคำพิพากษาฎีกาที่ 18292/2556)

จากลักษณะของความเสียหายและการพิจารณาให้ค่าเสียหายในความเสียหายแบบ pure economic loss ที่เกิดขึ้นในกรณีที่ผิดสัญญาข้างต้นนั้น หากความเสียหายนั้นเป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นเนื่องจากพฤติการณ์พิเศษ คู่สัญญาฝ่ายที่ได้รับ ความเสียหายนั้นสามารถเรียกค่าเสียหายจากคู่สัญญาฝ่ายที่ผิดสัญญาได้ตามมาตรา 222 วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยมีหลักเกณฑ์ดังนี้

1. ความเสียหายแบบ pure economic loss เป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นเนื่องจากพฤติการณ์พิเศษจากการไม่ปฏิบัติตามชำระหนี้ตามสัญญา เช่น ผู้ขายสินค้าต้องเสียดอกเบี้ยเงินกู้เนื่องจากผู้ซื้อสินค้าไม่ชำระราคาค่าสินค้าส่งผลให้ผู้ขายไม่มีเงินไปชำระหนี้เงินกู้จึงต้องเสียดอกเบี้ยในต้นเงินดังกล่าว หรือในกรณีที่ผู้ขายสินค้าไม่ส่งมอบสินค้าตามสัญญาซื้อขายให้แก่ผู้ซื้อ ทำให้ผู้ซื้อไม่มีสินค้าไปขายให้แก่ลูกค้าของตนและต้องเสียค่าปรับให้แก่ลูกค้า

2. คู่สัญญาฝ่ายที่ไม่ปฏิบัติตามสัญญาจะต้องคาดเห็นหรือควรจะได้คาดเห็นถึงพฤติการณ์พิเศษดังกล่าวนั้น โดยการที่คู่สัญญาอีกฝ่ายจะสามารถคาดเห็นถึงความเสียหายได้นั้นอาจ

เป็นกรณีที่คู่สัญญาได้ตกลงทำสัญญาระหว่างกันมาเป็นเวลานานจนรู้ถึงสภาพการประกอบธุรกิจของคู่สัญญาอีกฝ่ายหรือคู่สัญญาอีกฝ่ายนั้นได้แจ้งถึงพฤติการณ์พิเศษดังกล่าวต่อคู่สัญญาอีกฝ่ายแล้ว

ตามที่ได้ศึกษาไปข้างต้นความเสียหายที่เกิดขึ้นเนื่องจากการผิดสัญญานั้นจะต้องเป็นกรณีที่ลูกหนี้และเจ้าหนี้จะต้องมีความสัมพันธ์ระหว่างกันตามสัญญาและในข้อตกลงตามสัญญานั้นจะมีการกำหนดภาระหน้าที่ในการชำระหนี้ของคู่สัญญาแต่ละฝ่าย ซึ่งคู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งนั้นไม่ได้ปฏิบัติตามภาระหน้าที่ให้ถูกต้องตามข้อตกลงในสัญญาซึ่งถือเป็นการผิดนัดชำระหนี้ และการผิดนัดชำระหนี้ดังกล่าวทำให้คู่สัญญาอีกฝ่ายได้รับความเสียหาย คู่สัญญาฝ่ายที่ได้รับความเสียหายเท่านั้นที่จะสามารถฟ้องร้องคดีเพื่อบังคับชำระหนี้และเรียกค่าเสียหายได้ ดังนั้นหากเกิดกรณีที่บุคคลหนึ่งซึ่งไม่มีความสัมพันธ์ใดๆ ทางสัญญากับบุคคลที่ก่อให้เกิดความเสียหายแต่ได้รับความเสียหายอันเป็นผลเนื่องจากการผิดสัญญานั้น ตามหลักกฎหมายสัญญาบุคคลดังกล่าวจะไม่สามารถเรียกร้องค่าเสียหายได้ เว้นแต่ในกรณีที่สัญญานั้นเป็นสัญญาเพื่อประโยชน์ของบุคคลภายนอกซึ่งเป็นสัญญาที่คู่สัญญาฝ่ายหนึ่งนั้นได้ตกลงที่จะชำระหนี้แก่บุคคลภายนอกไว้ บุคคลภายนอกซึ่งเป็นผู้รับประโยชน์ตามข้อตกลงในสัญญาดังกล่าวจะเป็นผู้ที่มีสิทธิฟ้องร้องบังคับชำระหนี้และเรียกค่าเสียหายได้

กรณีของการเรียกค่าเสียหายในความเสียหายแบบ pure economic loss ที่เกิดขึ้นเนื่องจากการผิดสัญญาตามกฎหมายไทยนั้น ตามที่ได้ศึกษาว่าลักษณะของความเสียหายแบบ pure economic loss คือความเสียหายทางการเงินที่เกิดขึ้นส่งผลกระทบต่อกองทรัพย์สินของบุคคลหนึ่งซึ่งเมื่อพิจารณาถึงลักษณะของความเสียหายที่เกิดขึ้นเนื่องจากการผิดสัญญานั้น ความเสียหายที่เกิดขึ้นคือความเสียหายที่เกิดจากการปฏิบัติการชำระหนี้โดยบกพร่อง เช่น การส่งมอบสินค้าชำรุดบกพร่อง การส่งมอบทรัพย์สินล่าช้ากว่าระยะเวลาที่กำหนดไว้ในสัญญา ซึ่งความบกพร่องในการปฏิบัติการชำระหนี้ตามสัญญาดังกล่าวนอกจากจะทำให้เกิดความเสียหายที่เกิดขึ้นตามปกติจากการไม่ชำระหนี้แล้ว เช่น ความเสียหายต่อทรัพย์สินที่เสียหาย ในบางกรณีการไม่ปฏิบัติการชำระหนี้ยังก่อให้เกิดความเสียหายจากการขาดกำไรเพิ่มเติมขึ้นมา ซึ่งความเสียหายเนื่องจากการขาดกำไรนี้เป็นความเสียหายที่มีลักษณะเป็นความเสียหายแบบ pure economic loss ซึ่งตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์นั้นได้กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการเรียกค่าเสียหายเนื่องจากการขาดกำไรอันเป็นผลจากการผิดสัญญาไว้ตามมาตรา 222 เมื่อพิจารณาถึงคำพิพากษาของศาลฎีกาเกี่ยวกับความเสียหายแบบ pure economic loss ที่เกิดขึ้นเนื่องจากการผิดสัญญานั้น สามารถสรุปถึงแนวทางของศาลไทยได้ดังนี้

ศาลจะพิจารณาในเบื้องต้นว่าความเสียหายแบบ pure economic loss ที่เกิดขึ้นเป็นความเสียหายตามปกติจากการไม่ปฏิบัติตามสัญญาตามมาตรา 222 วรรคแรก ซึ่งเป็นความเสียหายที่หากคู่สัญญาฝ่ายที่ได้รับความเสียหายสามารถเรียกร้องให้คู่สัญญาฝ่ายที่ผิดสัญญาชดเชย

เยียวยาความเสียหายได้ หรือเป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นแต่พฤติการณ์พิเศษตามมาตรา 222 วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งความเสียหายในลักษณะนี้คู่สัญญาฝ่ายที่ผิดสัญญานั้นจะต้องรับผิดชอบใช้ค่าเสียหายต่อเมื่อคู่สัญญาฝ่ายนั้นคาดเห็นหรือสามารถคาดเห็นได้ว่าจะเกิดความเสียหายดังกล่าว กล่าวคือ ในกรณีของการขาดกำไรมัน คู่สัญญาฝ่ายที่ผิดสัญญานั้นจะต้องคาดเห็นได้ว่าหากตนเองปฏิบัติการชำระหนี้ตามสัญญาครบถ้วน คู่สัญญาอีกฝ่ายนั้นจะสามารถได้รับกำไรที่สืบเนื่องมาจากการปฏิบัติตามสัญญานั้น เช่น กรณีสัญญาว่าจ้างผลิตสินค้า ผู้ผลิตสินค้านั้นจะต้องรับผิดชอบในค่าขาดกำไรในกรณีที่คาดเห็นได้ว่าผู้ว่าจ้างนั้นจะนำสินค้าไปจำหน่ายต่อและมีโอกาสได้กำไรจากการจำหน่ายสินค้านั้น ซึ่งการที่จำเลยนั้นจะคาดเห็นได้หรือไม่ในความเสียหายที่เกิดแต่พฤติการณ์พิเศษนั้น ศาลจะพิจารณาไปตามข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นเป็นกรณีๆ ไป

โดยสรุปนั้น ตามกฎหมายไทยเมื่อเกิดความเสียหายแบบ pure economic loss เนื่องจากการไม่ปฏิบัติการชำระหนี้ตามสัญญา เช่น ความเสียหายเนื่องจากการขาดกำไร ความเสียหายเนื่องจากต้องชำระค่าปรับตามสัญญา ความเสียหายดังกล่าวอาจเป็นได้ทั้งความเสียหายตามปกติตามมาตรา 222 วรรคแรก แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และความเสียหายที่เกิดขึ้นเนื่องจากพฤติการณ์พิเศษตามมาตรา 222 วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยจะต้องพิจารณาความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นเป็นผลโดยตรงหรือผลธรรมดาที่เกิดขึ้นจากการไม่ปฏิบัติการชำระหนี้ตามสัญญาหรือไม่ การขาดกำไรที่เป็นผลธรรมดาจากการไม่ชำระหนี้ นั้นอาจเกิดขึ้นในกรณีที่คู่สัญญาซึ่งเป็นผู้ซื้อผิดสัญญาซื้อขายทำให้ผู้ขายต้องขายสินค้าตามสัญญาซื้อขายนั้นไปในราคาที่ต่ำกว่าราคาที่ตกลงกันไป ซึ่งความเสียหายจากการขาดกำไรในลักษณะนี้เป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นตามธรรมดาจากการไม่ปฏิบัติตามสัญญา อย่างไรก็ตามหากเป็นการขาดกำไรในลักษณะที่ผู้ขายผิดสัญญาซื้อขายสินค้าทำให้ผู้ซื้อไม่มีสินค้าไปจำหน่ายให้แก่ลูกค้าของตน ความเสียหายที่เกิดขึ้นเนื่องจากการไม่มีสินค้าไปจำหน่ายต่อให้แก่ลูกค้าและส่งผลให้เกิดการขาดกำไรในลักษณะนี้นั้นเป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นเนื่องจากพฤติการณ์พิเศษ ซึ่งศาลจะสามารถพิจารณาให้ค่าเสียหายแก่คู่สัญญาฝ่ายที่ได้รับ ความเสียหายได้นั้นจะต้องเป็นกรณีที่คู่สัญญาฝ่ายที่ผิดสัญญาสามารถคาดเห็นหรือควรคาดเห็นได้ว่าจะเกิดความเสียหายดังกล่าวขึ้นหากตนไม่ปฏิบัติตามชำระหนี้ตามสัญญา ดังนั้น จึงสามารถพิจารณาได้ว่ากฎหมายไทยเปิดช่องให้บุคคลที่ได้รับความเสียหายแบบ pure economic loss เนื่องจากการผิดสัญญาให้สามารถเรียกค่าเสียหายจากคู่สัญญาฝ่ายที่ผิดสัญญาได้ตามหลักเกณฑ์การเรียกค่าเสียหายตามกฎหมายสัญญา โดยมีข้อจำกัดในกรณีที่ความเสียหายนั้นเป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นเนื่องจากพฤติการณ์พิเศษที่คู่สัญญาฝ่ายที่ได้รับ ความเสียหายจะต้องพิสูจน์ให้ศาลเห็นว่าคู่สัญญาฝ่ายที่ผิดสัญญานั้นสามารถคาดหมายได้ว่าจะต้องเกิดความ

เสียหายขึ้น ซึ่งเป็นไปในแนวทางเดียวกันกับการเรียกค่าเสียหายในความเสียหายแบบ pure economic loss เนื่องจากการไม่ปฏิบัติตามชำระหนี้ตามสัญญาตามกฎหมายอังกฤษและฝรั่งเศส

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับหลักกฎหมายเกี่ยวกับการให้ค่าเสียหายในความเสียหายแบบ pure economic loss ที่เกิดขึ้นจากการผิดสัญญาของกฎหมายต่างประเทศนั้น ในกรณีของประเทศอังกฤษนั้นเปิดช่องให้บุคคลที่ได้รับความเสียหายแบบ pure economic loss นั้นสามารถเรียกร้องค่าเสียหายที่เกิดขึ้นเนื่องจากพฤติการณ์พิเศษได้โดยมีเงื่อนไขว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นจะต้องเป็นความเสียหายที่คู่สัญญาฝ่ายที่ผิดสัญญานั้นสามารถคาดเห็นได้ตามหลักในคำพิพากษาคดี Hadley v. Baxendale อย่างไรก็ตามเนื่องจากกฎหมายสัญญามีความเคร่งครัดเกี่ยวกับหลักเรื่องสัญญาจะผูกพันเฉพาะคู่สัญญาเท่านั้น ดังนั้น บุคคลที่จะสามารถเรียกค่าเสียหายในกรณีที่เกิดความเสียหายแบบ pure economic loss ได้นั้นจะต้องมีความสัมพันธ์ทางสัญญากับคู่สัญญาฝ่ายที่ผิดสัญญาเท่านั้น หากเกิดกรณีที่บุคคลภายนอกได้รับความเสียหายแบบ pure economic loss จะไม่สามารถเรียกร้องค่าเสียหายได้

ในกรณีตามกฎหมายฝรั่งเศสนั้นไม่มีข้อจำกัดเกี่ยวกับการเรียกค่าเสียหายแบบ pure economic loss ที่เกิดขึ้นเนื่องจากการผิดสัญญา เนื่องจากค่าเสียหายเนื่องจากการขาดกำไรที่ควรจะได้รับซึ่งมีลักษณะเป็นค่าเสียหายในความเสียหายแบบ pure economic loss นั้นเป็นค่าเสียหายที่คู่สัญญาฝ่ายที่เสียหายสามารถเรียกร้องได้ตามมาตรา 1151 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศส โดยการเรียกร้องนั้นมีเงื่อนไขว่าคู่สัญญาฝ่ายที่ผิดสัญญานั้นจะต้องคาดเห็นหรือควรคาดเห็นถึงความเสียหายเช่นนั้นได้ว่าจะเกิดขึ้นหากตนเองไม่ปฏิบัติตามชำระหนี้ตามสัญญา ทั้งนี้ตามที่กำหนดไว้ตามมาตรา 1150 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศส

เมื่อพิจารณาตามกฎหมายเยอรมันซึ่งมีหลักการพิจารณาให้ค่าเสียหายตามหลักความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลตามทฤษฎีเหตุที่เหมาะสมนั้น ในกรณีที่เกิดความเสียหายเนื่องจากการขาดกำไรเนื่องจากการผิดสัญญานั้นคู่สัญญาฝ่ายที่ได้รับความเสียหายจะสามารถเรียกค่าเสียหายจากคู่สัญญาฝ่ายที่ผิดสัญญาได้ เช่น การที่คู่สัญญาขนส่งสินค้าล่าช้าทำให้คู่สัญญาอีกฝ่ายนั้นต้องสูญเสียกำไรที่ควรจะได้จากการจำหน่ายสินค้านั้น ความเสียหายเนื่องจากการขาดกำไรนั้นถือเป็นผลโดยตรงจากการปฏิบัติตามชำระหนี้ตามสัญญาที่ล่าช้า ทำให้คู่สัญญาสามารถเรียกค่าเสียหายเนื่องจากการขาดกำไรซึ่งเป็นความเสียหายแบบ pure economic loss จากการผิดสัญญาได้

5.2 หลักเกณฑ์ทางกฎหมายและการปรับใช้กฎหมายในการให้ค่าเสียหายแบบ pure economic loss กรณีละเมิด

ตามที่ได้กล่าวมาข้างต้นว่ามาตรา 420 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งเป็นกฎหมายแม่บทในเรื่องละเมิดของไทยนั้นมีที่มาจากมาตรา 823 วรรคแรก แห่งประมวลกฎหมายเยอรมัน และมาตรา 709 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งญี่ปุ่น โดยมาตรา 420 นั้นได้กำหนดถึงสิทธิที่กฎหมายให้ความคุ้มครองซึ่งเป็นลักษณะเดียวกันกับกฎหมายละเมิดเยอรมันที่กำหนดถึงสิทธิที่กฎหมายให้ความคุ้มครองไว้โดยเฉพาะเจาะจง ไม่ได้เป็นการกำหนดหลักเกณฑ์ไว้โดยกว้าง เช่นเดียวกับบทบัญญัติกฎหมายละเมิดของฝรั่งเศส ซึ่งตามบทบัญญัติมาตรา 420 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์นี้ การกระทำที่จะเป็นการละเมิดจะต้องเป็นการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อสิทธิที่ระบุไว้ตามมาตรา 420 ได้แก่ ชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ทรัพย์สิน หรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใด ซึ่งสิทธิตามมาตรา 420 นี้เป็นสิทธิเด็ดขาดซึ่งหมายความว่า เป็นสิทธิที่บุคคลทั่วไปมีหน้าที่จะต้องเคารพต่อสิทธิดังกล่าว ซึ่งแตกต่างจากสิทธิตามสัญญาซึ่งเป็นสิทธิที่ผูกพันเฉพาะบุคคล ดังนั้นการผิดสัญญาระหว่างคู่สัญญานั้นจึงไม่ได้เป็นการกระทำละเมิด แต่จะมีลักษณะเป็นการผิดสัญญาเท่านั้น

จากการศึกษาข้างต้นเกี่ยวกับความเสียหายทางเศรษฐกิจนั้น พบว่าความเสียหายทางเศรษฐกิจนั้นสามารถพิจารณาได้ 2 กรณีคือความเสียหายทางเศรษฐกิจที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากความเสียหายทางกายภาพ หรือ consequential economic loss และความเสียหายแบบ ความเสียหายแบบ pure economic loss ซึ่งสามารถพิจารณาถึงแนวทางการให้ค่าเสียหายได้ดังนี้

5.2.1 การให้ค่าเสียหายในความเสียหายทางเศรษฐกิจที่เป็นผลสืบเนื่องจากความเสียหายทางกายภาพ

สำหรับกรณีที่เป็นความเสียหายทางเศรษฐกิจที่เป็นผลสืบเนื่องจากความเสียหายทางกายภาพ (Consequential economic loss) ซึ่งเป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นเนื่องจากการทำละเมิดได้ส่งผลกระทบต่อสถานะทางการเงินหรือก่อให้เกิดความเสียหายทางการเงินแก่บุคคลที่ได้รับ ความเสียหายทางกายภาพด้วยนั้น เช่น จำเลยทำให้โจทก์บาดเจ็บและการบาดเจ็บดังกล่าวนี้ส่งผลให้โจทก์ไม่สามารถทำงานได้และสูญเสียรายได้ไปในระหว่างการพักรักษาตัว ซึ่งความเสียหายในกรณีนี้ตามกฎหมายละเมิดของไทยนั้นเปิดช่องให้โจทก์สามารถเรียกร้องค่าเสียหายจากผู้ที่ทำให้กระทำละเมิดได้ โดยมีกำหนดไว้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 443 และมาตรา 444 ซึ่งสามารถพิจารณาได้ดังนี้

กรณีที่บุคคลหนึ่งได้กระทำละเมิดและทำให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายนั้น มาตรา 443 ได้กำหนดถึงค่าสินไหมทดแทนอันได้แก่ค่าปลงศพ ค่าใช้จ่ายอันจำเป็นอื่นๆ และในกรณีที่ผู้ตายนั้นไม่ได้ถึงแก่ความตายทันทีแต่ต้องรักษาพยาบาลก่อนนั้น ค่าสินไหมทดแทนนั้นจะรวมถึงค่ารักษาพยาบาล และค่าเสียหายที่บุคคลนั้นต้องขาดประโยชน์จากการจากทำงานในระหว่างที่รักษาพยาบาลด้วย ซึ่งค่าเสียหายที่กฎหมายกำหนดให้ตามมาตรานี้เป็นค่าเสียหายที่ในความเสียหายทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นเป็นผลสืบเนื่องจากความตายซึ่งเป็นความเสียหายทางภาพ

กรณีที่บุคคลหนึ่งนั้นได้กระทำละเมิดและทำให้เกิดความเสียหายต่อร่างกายหรืออนามัยของบุคคลอื่นนั้น ความเสียหายต่อร่างกายและอนามัยถือเป็นความเสียหายทางกายภาพ ซึ่งมาตรา 444 นั้นได้กำหนดถึงค่าเสียหายที่บุคคลที่กระทำละเมิดนั้นจะต้องชดใช้แก่บุคคลที่ได้รับความเสียหายต่อร่างกายหรืออนามัยนั้นได้แก่ ค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล ค่าเสียหายในการเสียความสามารถในการประกอบกิจการ ซึ่งค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลนั้นถือเป็นความเสียหายทางเศรษฐกิจที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากความเสียหายต่อร่างกายซึ่งเป็นความเสียหายทางกายภาพ

นอกจากนี้ในกรณีที่เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินอันเป็นความเสียหายทางกายภาพนั้น หากเจ้าของทรัพย์สินที่เสียหายต้องเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มเติม เช่น เจ้าของรถยนต์ที่เสียหายต้องเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มในการจัดการรถยนต์คันใหม่มาใช้ในการประกอบธุรกิจแทนรถคันที่เสียหาย ค่าใช้จ่ายดังกล่าวถือเป็นความเสียหายทางการเงินซึ่งเป็นความเสียหายทางเศรษฐกิจที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากความเสียหายทางกายภาพ ซึ่งในกรณีนี้ศาลฎีกานั้นพิจารณาให้ค่าเสียหายในความเสียหายที่เกิดขึ้นโดยสามารถพิจารณาได้ตามคำพิพากษาดังต่อไปนี้

- A เรียกค่าเสียหายที่ตนต้องขาดกำไรจากค่าเช่ารถบรรทุกที่เคยได้รับเนื่องจากลูกจ้างของ B ขับรถยนต์ชนรถบรรทุกที่ A มีไว้เพื่อให้เช่าเสียหาย ศาลได้พิจารณาว่าเมื่อรถบรรทุกของ A ให้เช่าไม่ได้เพราะการละเมิดของลูกจ้างของ B ทำให้ A ขาดผลกำไรจากการให้เช่าที่เคยได้รับอันเป็นค่าเสียหายโดยตรงจากผลแห่งการที่ลูกจ้างได้ละเมิดแก่ A ค่าเสียหายดังกล่าวไม่ใช่ค่าเสียหายพิเศษแต่เป็นค่าเสียหายที่ A ควรได้รับจากการละเมิดของลูกจ้างของ B B จึงต้องร่วมรับผิดชอบในผลแห่งละเมิดที่ลูกจ้างได้กระทำไปตามทางที่จ้าง (ตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1480/2510)

- ลูกจ้างของ B ขับรถไปชนรถยนต์ของ A เสียหาย B ซึ่งเป็นนายจ้างต้องร่วมรับผิดชอบกับลูกจ้างเพื่อความเสียหายที่ A ไม่ได้ใช้รถเป็นเวลานาน จะอ้างว่า A มีรถหลายคันไม่น่าจะขาดรถสำหรับใช้หรือคาดไม่ถึงว่า A มีหน้าที่ต้องให้เช่ารถนั้นด้วยไม่ได้ (ตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 844/2513)

- ลูกจ้างของ B ขับรถชนรถยนต์ของ A เสียหายทำให้ A ไม่สามารถใช้รถยนต์ได้ A ประกอบอาชีพขับรถแท็กซี่รับจ้างส่งผลให้ A ต้องขาดรายได้ ศาลได้พิจารณาให้ B ต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เป็นการขาดรายได้อันเป็นเป็นผลโดยตรงจากการกระทำละเมิดของลูกจ้างของ B (ตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2324/2514)

- A ได้รับความเสียหายเนื่องจาก B ขับรถมาชนรถยนต์ของ A ทำให้รถยนต์ของ A เสียหายและ A ต้องไปเช่ารถยนต์มาใช้ในระหว่างนำรถของตนเองไปซ่อม A สามารถเรียกร้องค่าเสียหายในค่าเสื่อมราคาและค่าเช่ารถได้ เนื่องจากเป็นความเสียหายที่เป็นผลโดยตรงจากการกระทำละเมิด (ตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1874/2526)

- A ได้รับความเสียหายเนื่องจาก B กระทำละเมิดและทำให้รถบรรทุกของ A เสียหายทำให้ A ต้องเช่ารถคันอื่นมาใช้แทนในระหว่างซ่อมแซมรถที่เสียหาย แม้ว่า A จะมีรถบรรทุกคันอื่นอีก 2 คันซึ่ง A สามารถนำมาใช้แทนกันได้ก็ไม่เป็นการตัดสิทธิ A ที่จะเช่ารถบรรทุกคันอื่นมาแทนรถบรรทุกคันที่ได้รับความเสียหาย B ต้องรับผิดชอบใช้ค่าเช่ารถบรรทุกแก่ A (ตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 945/2533)

- อาคารของ A เกิดเพลิงไหม้เนื่องจากการกระทำโดยประมาทเลินเล่อของลูกจ้างของการไฟฟ้านครหลวงทำให้ทรัพย์สินของ A เสียหาย A สามารถเรียกร้องค่าเสียหายในความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อทรัพย์สินและค่าขาดกำไรที่ A ไม่สามารถประกอบกิจการได้ในระหว่างที่ต้องซ่อมแซมอาคาร ความเสียหายที่เกิดขึ้นเป็นผลโดยตรงจากการกระทำโดยประมาทเลินเล่อของลูกจ้างของการไฟฟ้านครหลวง (ตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2651/2546)

เมื่อพิจารณาจากคำพิพากษาศาลฎีกาข้างต้นนั้นพบว่าความเสียหายเนื่องจากขาดกำไร ความเสียหายที่ต้องเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มเติม และความเสียหายที่โจทก์ต้องหาทรัพย์สินอื่นมาใช้แทนทรัพย์สินที่เสียหายนั้นมีลักษณะเป็นความเสียหายทางเศรษฐกิจที่เป็นผลสืบเนื่องจากความเสียหายทางกายภาพ ซึ่งในกรณีศาลไทยนั้นพิจารณาให้ค่าเสียหายดังกล่าวแก่โจทก์ผู้ได้รับความเสียหาย โดยพิจารณาว่าความเสียหายดังกล่าวเป็นความเสียหายที่เป็นผลโดยตรงจากการกระทำละเมิด ไม่ได้เป็นความเสียหายพิเศษที่โจทก์จะไม่สามารถเรียกร้องค่าเสียหายได้

กล่าวโดยสรุปนั้นความเสียหายทางเศรษฐกิจในลักษณะนี้จะเกิดขึ้นเมื่อการกระทำละเมิดนั้นได้ก่อให้เกิดความเสียหายต่อร่างกายหรือทรัพย์สินซึ่งเป็นความเสียหายทางกายภาพ และบุคคลที่ได้รับความเสียหายทางกายภาพนั้นต้องเสียค่าใช้จ่ายอื่นๆ เพิ่มเติมโดยเป็นผลสืบเนื่องจากความเสียหายต่อร่างกายหรือทรัพย์สินนั้น เช่น การกระทำละเมิดนั้นทำให้โจทก์บาดเจ็บและโจทก์ต้องรักษาตัวในโรงพยาบาลรวมถึงต้องหยุดงานในระหว่างการรักษาตัว ค่าใช้จ่ายที่โจทก์ต้องเสียไปใน

การรักษาพยาบาลและการสูญเสียรายได้ในระหว่างการรักษาดังนั้นเป็นความเสียหายต่อสถานะทางการเงินของโจทก์ซึ่งเป็นความเสียหายที่สืบเนื่องมาจากความเสียหายต่อร่างกายของโจทก์นั่นเอง ซึ่งความเสียหายทางเศรษฐกิจที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากความเสียหายทางกายภาพนี้กฎหมายละเมิดไทยได้เปิดช่องให้บุคคลที่ได้รับความเสียหายสามารถเรียกค่าเสียหายได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 443 และมาตรา 444 และในกรณีที่เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินและเกิดความเสียหายทางเศรษฐกิจสืบเนื่องมาจากความเสียหายต่อทรัพย์สินนั้น ตามแนวทางของศาลไทยนั้นศาลจะพิจารณาให้ค่าเสียหายในความเสียหายทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นโดยมีเงื่อนไขว่าความเสียหายทางเศรษฐกิจนั้นจะต้องเป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นโดยเป็นผลโดยตรงจากการกระทำละเมิดของจำเลย

และในกรณีตามกฎหมายต่างประเทศนั้น กฎหมายอังกฤษ ฝรั่งเศส และเยอรมันนั้นต่างเปิดช่องให้บุคคลที่ได้รับความเสียหายทางเศรษฐกิจอันเป็นผลมาจากความเสียหายทางกายภาพหรือ consequential economic loss นั้นสามารถฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายในความเสียหายทางเศรษฐกิจนี้เพิ่มเติมจากค่าเสียหายในความเสียหายต่อร่างกายหรือทรัพย์สินจากผู้กระทำละเมิดได้ เนื่องจากความเสียหายนี้เป็นความเสียหายทางการเงินที่แม้จะไม่ได้เกิดขึ้นจากการกระทำละเมิดโดยตรงแต่ความเสียหายนี้เป็นผลสืบเนื่องมาจากความเสียหายทางกายภาพที่เกิดขึ้นจากการกระทำละเมิด ซึ่งหากไม่เกิดการกระทำละเมิดขึ้นนั้นความเสียหายเช่นว่านี้ย่อมไม่เกิดขึ้นเช่นกัน ด้วยเหตุดังกล่าวบุคคลที่ได้รับความเสียหายทางเศรษฐกิจประเภทนี้สามารถฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายในความเสียหายทางเศรษฐกิจนี้เพิ่มเติมจากค่าเสียหายในความเสียหายต่อร่างกายหรือทรัพย์สินจากผู้กระทำละเมิดได้ โดยบุคคลที่ได้รับความเสียหายนั้นต้องพิสูจน์ให้เห็นถึงความเกี่ยวพันระหว่างการกระทำละเมิดและความเสียหายทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้น และความเสียหายทางเศรษฐกิจนั้นจะต้องไม่ห่างไกลจากการกระทำละเมิดนั้นเกินไป

5.2.2 การให้ค่าเสียหายในความเสียหายแบบ pure economic loss

การเรียกค่าเสียหายในความเสียหายแบบ pure economic loss ที่เกิดขึ้นเนื่องจากการกระทำละเมิดนั้น เมื่อพิจารณาตามหลักกฎหมายละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งมาตรา 420 ได้กำหนดว่าเฉพาะการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อสิทธิที่กฎหมายให้ความคุ้มครองเท่านั้นที่จะก่อให้เกิดสิทธิในการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนตามกฎหมายละเมิดได้ ซึ่งตามที่ได้กล่าวไปข้างต้นว่าลักษณะของความเสียหายแบบ pure economic loss นั้นจะเป็นความเสียหายทางการเงินที่จะส่งผลกระทบต่อสถานะทางเศรษฐกิจของบุคคลที่ได้รับความเสียหายเท่านั้น โดยที่ไม่มีความเสียหายทางกายภาพอื่น เช่น ความเสียหายต่อร่างกายหรือทรัพย์สินเกิดขึ้น ดังนั้นหากพิจารณาจากตัวบทกฎหมายมาตรา 420 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์นั้นจะพบว่า

ความเสียหายแบบ pure economic loss นั้นไม่ได้เป็นความเสียหายที่เกิดต่อชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ หรือทรัพย์สินซึ่งเป็นสิทธิเด็ดขาดตามที่มาตรา 420 ให้ความคุ้มครอง

ทั้งนี้ มาตรา 420 ได้ให้ความคุ้มครองรวมไปถึง “สิทธิอย่างหนึ่งอย่างใด” ซึ่งการจะพิจารณาว่าสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดนั้นครอบคลุมถึงสิทธิใดบ้างจะต้องพิจารณาตามการตีความของศาลฎีกา โดยตามคำพิพากษาฎีกาที่ 124/2487 ศาลฎีกาได้พิจารณาว่าการหมิ่นประมาทซึ่งหน้าเป็นการกระทำละเมิดตามมาตรา 420 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยศาลฎีกาได้ให้ความหมายของคำว่าสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดว่า สิทธิได้แก่ประโยชน์อันบุคคลมีอยู่และบุคคลอื่นต้องเคารพหรือได้รับการรับรองและคุ้มครองของกฎหมาย นอกจากนี้เมื่อพิจารณาตามแนวคำพิพากษาของศาลฎีกา ศาลฎีกาได้ตีความว่าสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดตามมาตรา 420 นั้นหมายถึงสิทธิที่มีกฎหมายรับรองและคุ้มครอง¹ เช่น สิทธิในสัมปทาน ประทานบัตรต่างๆ (คำพิพากษาฎีกาที่ 141/2484) สิทธิในการใช้น้ำจากทางสาธารณะ (คำพิพากษาฎีกาที่ 749/2510 และ 3260/2522) สิทธิในการเช่าและการค้าขาย (คำพิพากษาฎีกาที่ 194/2518) สิทธิในการใช้ที่หรือทางสาธารณะ (คำพิพากษาฎีกาที่ 2566-2567/2523 และ 2559/2532)² ซึ่งการตีความของศาลฎีกานั้นยังไม่ได้ตีความให้คำว่าสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดนั้นครอบคลุมไปถึงสิทธิที่เกี่ยวข้องกับความเสียหายแบบ pure economic loss

แม้ว่าตามบทบัญญัติมาตรา 420 นั้นจะกำหนดถึงสิทธิที่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายไว้อย่างชัดเจน และการตีความถึงคำว่าสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดตามแนวคำพิพากษากฎีกานั้นยังไม่ได้ครอบคลุมถึงสิทธิที่เกี่ยวข้องกับความเสียหายแบบ pure economic loss ก็ตาม แต่เมื่อพิจารณาถึงคำพิพากษาฎีกาในกรณีต่างๆ นั้นจะพบว่าศาลนั้นได้พิจารณาให้ค่าเสียหายแก่โจทก์ในความเสียหายที่มีลักษณะเข้าข่ายความเสียหายแบบ pure economic loss ซึ่งสามารถพิจารณาได้ดังนี้

1. การให้ค่าเสียหายแบบ pure economic loss ตามข้อตกลงในกรรมธรรม์ประกันภัย เกิดขึ้นในกรณีที่ A ทำสัญญาเช่าซื้อรถยนต์และ A ได้รับรถยนต์มาใช้ก่อนวันทำสัญญาเช่าซื้อ ต่อมาปรากฏว่า B ได้กระทำละเมิดและก่อให้เกิดความเสียหายต่อรถยนต์ดังกล่าว A ไม่สามารถเรียกร้องค่าเสียหายจาก B ซึ่งเป็นบุคคลที่ก่อให้เกิดความเสียหายได้เนื่องจากในวันที่เกิดการกระทำ

¹ เพ็ง เพ็งนิตติ, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยละเมิด พระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง, พิมพ์ครั้งที่ 9 (กรุงเทพมหานคร: จีระวิชาการพิมพ์, 2558), หน้า 30.

² ศักดิ์ สนองชาติ, คำอธิบายโดยย่อประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยละเมิด และความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539, พิมพ์ครั้งที่ 9 (กรุงเทพมหานคร: นิติบรรณการ, 2556), หน้า 70 - 72.

ละเมิดนั้นเกิดขึ้นก่อนวันทำสัญญาเช่าชื่อ A จึงไม่ใช่ผู้เสียหายและไม่มีสิทธิเรียกค่าเสียหายของตัวรถยนต์ซึ่งเป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ทรัพย์สิน อย่างไรก็ตาม กรมธรรม์ประกันภัยมีข้อความว่า “บริษัทจะใช้ค่าสินไหมทดแทนในนามของผู้เอาประกันภัย ซึ่งผู้เอาประกันภัยต้องรับผิดชอบตามกฎหมายเพื่อความเสียหายต่อทรัพย์สินของบุคคลภายนอก เนื่องจากอุบัติเหตุอันเกิดจากการใช้รถยนต์ในระหว่างระยะเวลาประกันภัย” ดังนั้น ค่าขาดประโยชน์ในการที่ไม่ได้ใช้รถและค่าเช่ารถผู้อื่นมาใช้ในระหว่างซ่อมรถของ A ถือได้ว่าเป็นความเสียหายที่มีต่อบุคคลภายนอกจากอุบัติเหตุอันเกิดจากการใช้รถ ซึ่งผู้เอาประกันภัยต้องรับผิดชอบตามกฎหมายและต้องรับผิดชอบในค่าเสียหายส่วนนี้ด้วย (ตามคำพิพากษาฎีกาที่ 4324/2528)

จากกรณีข้างต้น A ไม่สามารถเรียกค่าเสียหายในความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อรถยนต์ได้อันเป็นความเสียหายทางกายภาพได้ เนื่องจากความเสียหายนั้นเกิดขึ้นก่อนวันทำสัญญาเช่าชื่อรถยนต์ A จึงยังไม่มีสิทธิใดๆ เหนือรถยนต์คันดังกล่าว อย่างไรก็ตาม A ได้รับการชดเชยเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นเนื่องจาก A ไม่สามารถใช้ประโยชน์ในรถยนต์ที่เสียหายได้ ซึ่งความเสียหายเนื่องจากการไม่สามารถใช้ทรัพย์สินได้ (Loss of use) มีลักษณะเป็นความเสียหายแบบ pure economic loss จึงเป็นกรณีที่ A ได้รับการชดเชยเยียวยาความเสียหายแบบ pure economic loss อย่างไรก็ตาม การชดเชยค่าเสียหายในกรณีนี้เป็นไปตามข้อตกลงตามสัญญาประกันภัย มิใช่ตามกฎหมายละเมิด

2. การให้ค่าเสียหายแบบ pure economic loss เนื่องจากการขาดกำไร

A ประกอบกิจการขายบ้านพร้อมที่ดินในพื้นที่ที่ A ได้จัดเตรียมและก่อสร้างบ้านไว้ซึ่งพื้นที่ดังกล่าว A ได้ทำถนนเชื่อมกับทางเข้าออกสาธารณะไว้ ต่อมา B ทำรั้วไม้และสังกะสีปิดกั้นทางเข้าออก ทำให้ลูกค้าของ A บอกลีกสัญญาและขอเงินคืนทำให้ A ได้รับความเสียหาย เพราะหากลูกค้าไม่บอกลีกสัญญา A จะได้รับเงินค่าที่ดินและบ้านรวม 9,690,000 บาท ซึ่ง A สามารถนำไปชำระหนี้เงินกู้ได้ การที่ลูกค้าบอกลีกสัญญาเป็นเหตุให้ A ต้องเสียดอกเบี้ยเงินกู้อัตราร้อยละ 16.25 ต่อปี ในจำนวนเงินดังกล่าวเป็นเวลา 1 ปี คิดเป็นเงิน 1,574,625 บาท นอกจากนี้ยังขาดผลกำไรจากลูกค้าอีกรายละ 50,000 บาท รวม 9 ราย เป็นเงิน 450,000 บาท ศาลได้พิจารณาว่าภาระดอกเบี้ยเงินกู้เป็นหน้าที่ของ A ที่จะต้องชำระให้แก่เจ้าหนี้ไม่ว่า B จะทำละเมิดต่อ A หรือไม่ A จึงไม่สามารถเรียกร้องค่าเสียหายได้ สำหรับค่าขาดกำไรที่ A ควรได้รับจากลูกค้าที่ศาลพิจารณาให้ค่าเสียหายดังกล่าวแก่ A แต่กำหนดให้ตามความเหมาะสมแห่งพฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด (ตามคำพิพากษาฎีกาที่ 658/2552)

จากคำพิพากษาในกรณีนี้ การกระทำของ B ที่ทำรั้วไม้และสังกะสีปิดกั้นทางเข้าออกที่ดินของ A นั้นไม่ได้ก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินใดๆ ของ A แต่ความเสียหายที่

เกิดขึ้นเป็นความเสียหายเนื่องจากการขาดกำไรที่ A พึ่งจะได้รับจากลูกค้าของ A ที่บอกเลิกสัญญาไป เนื่องจากการปิดกั้นทางเข้าออกที่ดิน ความเสียหายเนื่องจากการขาดกำไรนั้นเป็นความเสียหายที่กระทบต่อสถานะทางการเงินของ A ซึ่งมีลักษณะเป็นความเสียหายแบบ pure economic loss โดยศาลได้พิจารณาให้ค่าเสียหายในความเสียหายนี้แก่ A โดยมีหลักเกณฑ์ว่าค่าเสียหายที่ A เรียกร้องนั้นจะต้องเป็นค่าเสียหายในอนาคตที่แน่นอนและ B สามารถคาดเห็นได้ โดยศาลสามารถกำหนดค่าเสียหายให้เหมาะสมได้ตามพฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิดตามมาตรา 438 วรรคแรก

เนื่องจากหลักกฎหมายเกี่ยวกับการชดเชยค่าสินไหมทดแทนจากการกระทำละเมิดนั้นไม่ใช่การลงโทษผู้ที่ทำละเมิด แต่เป็นการเยียวยาให้บุคคลที่เสียหายนั้นได้กลับคืนสู่ฐานะเดิมเสมือนว่าไม่เคยมีการกระทำละเมิดนั้นเกิดขึ้น ดังนั้น บุคคลที่ได้รับความเสียหายนั้นจึงไม่อาจได้รับการเยียวยาเกินกว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นจริง ดังนั้น ตามหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนความเสียหายที่เกิดจากการกระทำละเมิดนี้ ศาลจะต้องกำหนดค่าสินไหมทดแทนโดยคำนึงถึงพฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด ทั้งนี้ตามบทบัญญัติมาตรา 438 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยศาลจะต้องพิจารณาว่าผลของการกระทำละเมิดนั้นก่อให้เกิดความเสียหายที่แท้จริงแก่ผู้ถูกระทำละเมิดมากน้อยเพียงใด

3. การให้ค่าเสียหายแบบ pure economic loss เนื่องจากการเกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินของบุคคลอื่น

แม้ว่าตามมาตรา 420 นั้นจะได้กำหนดว่าการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายจะต้องเป็นการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สิน ซึ่งหมายความว่าเฉพาะบุคคลที่เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินนั้นจึงมีสิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนได้ตามกฎหมายละเมิด อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาตามแนวคำพิพากษาของศาลไทยนั้น ศาลไทยได้พิจารณาว่าบุคคลที่ครอบครองทรัพย์สินของบุคคลอื่นอยู่นั้นสามารถเรียกร้องค่าเสียหายจากบุคคลที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินที่ตนเองครอบครองอยู่ได้ โดยมีเงื่อนไขว่าบุคคลที่ได้รับความเสียหายนั้นต้องครอบครองทรัพย์สินของบุคคลอื่นไว้โดยชอบ ซึ่งสามารถพิจารณาได้ดังนี้

- B กระทำการโดยประมาทเลินเล่อและทำให้รถยนต์ที่ A เช่าซื้อเสียหาย แม้ว่า A จะชำระค่าเช่าซื้อรถยนต์คันนี้ยังไม่ครบ แต่ A ในฐานะผู้เช่าซื้อย่อมมีสิทธิที่จะยึดถือและใช้ประโยชน์ตลอดจนมีหน้าที่ต้องดูแลรักษารถยนต์คันนี้ให้อยู่ในสภาพใช้การได้ดีตลอดไปและเมื่อได้ชำระเงินให้ครบถ้วนตามสัญญาเช่าซื้อแล้ว รถยนต์ย่อมตกเป็นสิทธิแก่ A หรือหากเลิกสัญญาเช่าซื้อกัน A ก็ต้องมีหน้าที่ส่งมอบรถยนต์คืนให้ผู้ให้เช่าซื้อในสภาพเดิม ฉะนั้นเมื่อ B ทำละเมิดจนรถยนต์ดังกล่าวเสียหายและขาดประโยชน์การใช้ A ย่อมเป็นผู้เสียหายและต้องถือว่า B ได้ทำละเมิดโดยตรง

ต่อ A ดังนั้น A สามารถเรียกร้องค่าเสียหายและค่าเสื่อมราคาของรถจาก B ได้ (ตามคำพิพากษาฎีกาที่ 1008/2506, 1135/2526, 3360/2528)

- A เช่ารถยนต์มาใช้ในการทำงานของตน ต่อมา B ได้กระทำการโดยประมาท เลินเล่อและทำให้รถยนต์ที่ A เช่ามาเสียหาย แม้ว่า A จะไม่ใช่เจ้าของกรรมสิทธิ์ในรถยนต์ดังกล่าว แต่หาก A ได้ซ่อมแซมตามสัญญาเช่าแล้ว A สามารถฟ้องเรียกค่าเสียหายในค่าใช้จ่ายจากการซ่อมแซมรถรวมถึงค่าขาดรายได้จากผู้ทำละเมิดได้ (ตามคำพิพากษาฎีกาที่ 2685/2534)

- A เป็นผู้ครอบครองทรัพย์สิน สามารถเรียกร้องค่าเสียหายจากการกระทำละเมิดได้ เมื่อสัญญาร่วมการทำงานและร่วมทุนระบุให้ A มีสิทธิใช้ ครอบครอง และได้ผลประโยชน์จากอุปกรณ์ในระบบ ทั้งสัญญาดังกล่าวยังกำหนดให้ A มีหน้าที่บำรุงรักษาอุปกรณ์ในระบบให้อยู่ในสภาพใช้งานได้ตลอดเวลาด้วยค่าใช้จ่ายของ A หากอุปกรณ์สูญหายหรือเสียหายจนใช้การไม่ได้ ดังนี้ A ในฐานะผู้ครอบครองใช้ประโยชน์และดูแลรักษาอุปกรณ์ที่ได้รับความเสียหายจากการละเมิดของ B จึงสามารถเรียกร้องค่าเสียหายจากการกระทำละเมิดได้ ซึ่ง A ได้รับความเสียหายจากการไม่สามารถใช้อุปกรณ์ในระบบได้ตามสัญญาร่วมการทำงานและร่วมทุนซึ่งสามารถเปรียบเทียบกับกรณีความเสียหายอันเนื่องจากการไม่สามารถใช้ทรัพย์สินได้ (Loss of use) ซึ่งเมื่อเป็นกรณีที่ไม่สามารถใช้ทรัพย์สินนั้นได้นั้นโดยลักษณะเป็นการเกิดความเสียหายต่อสถานะทางการเงินของ A ซึ่งเป็นความเสียหายทางเศรษฐกิจ และความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อทรัพย์สินดังกล่าวนี้เป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อทรัพย์สินของบุคคลอื่นที่ A นั้นได้ครอบครองอยู่ ดังนั้นความเสียหายในกรณีนี้จึงเป็นความเสียหายทางแบบ pure economic loss ในกรณีนี้ศาลพิจารณาว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นไม่เฉพาะแต่เพียงบุคคลที่เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินเท่านั้นที่จะสามารถฟ้องเรียกร้องค่าเสียหายได้ แต่ถ้าหากบุคคลนั้นเป็นผู้ครอบครองใช้ประโยชน์ตามสัญญานั้นก็มีสิทธิเรียกค่าเสียหายจากบุคคลที่ก่อให้เกิดความเสียหายได้เช่นกัน (ตามคำพิพากษาฎีกาที่ 9173/2551)

กรณีตามคำพิพากษาที่ยกมาข้างต้นนั้นเป็นกรณีที่ความเสียหายเกิดขึ้นต่อทรัพย์สินซึ่ง A ยังไม่ได้มีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินที่เกิดความเสียหาย ดังนั้นแม้จะเกิดความเสียหายต่อทรัพย์สิน แต่ทรัพย์สินนั้นยังถือเป็นทรัพย์สินที่ผู้อื่นนั้นมีกรรมสิทธิ์อยู่ A จึงไม่ได้รับความเสียหายต่อทรัพย์สิน อย่างไรก็ตามศาลได้พิจารณาว่าแม้ A จะไม่มีกรรมสิทธิ์เหนือทรัพย์สินที่เสียหายดังกล่าว แต่ความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นเป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นกระทบต่อสิทธิครอบครองของ A เหนือทรัพย์สินดังกล่าว ซึ่งการกระทำละเมิดของ B นั้นได้กระทบกระเทือนต่อสิทธิครอบครองของ A และก่อให้เกิดความเสียหายต่างๆ เช่น ความเสียหายจากการขาดประโยชน์ที่ไม่ได้ใช้ทรัพย์สินดังกล่าว ความเสียหายที่ A ต้องจ่ายค่าซ่อมแซมทรัพย์สินที่เสียหาย ความเสียหายที่ A ต้องขาดรายได้เนื่องจากไม่สามารถใช้ทรัพย์สินที่เสียหายในการทำงานของ A ได้ ซึ่งความเสียหายข้างต้นนี้เป็นความเสียหาย

ทางการเงินที่กระทบต่อสถานะทางเศรษฐกิจของ A จึงเป็นความเสียหายแบบ pure economic loss ซึ่งศาลพิจารณาให้ค่าเสียหายได้

อย่างไรก็ตามหากบุคคลที่ได้รับความเสียหายเนื่องจากสิทธิใช้สอยทรัพย์สินตามสัญญาเช่านั้นถูกกระทบกระเทือนนั้นยังไม่ได้เข้าครอบครองทรัพย์สินดังกล่าว บุคคลนั้นจะไม่สามารถเรียกร้องค่าเสียหายจากบุคคลที่ก่อให้เกิดความเสียหายนั้นได้ เนื่องจากตามสัญญาเช่านั้นตราบโดยที่ผู้เช่านั้นยังไม่ได้รับมอบการครอบครองทรัพย์สินที่เช่า ผู้เช่าจะมีเพียงบุคคลสิทธิตามสัญญาเช่าเท่านั้น ซึ่งอ้างอิงได้กับผู้ให้เช่าเท่านั้น ผู้เช่าไม่อาจใช้ยื่นบุคคลภายนอกในกรณีที่มีบุคคลภายนอกนั้นมาทำ ความเสียหายแก่ทรัพย์สินที่เช่า โดยศาลพิจารณาว่าการกระทำดังกล่าวนั้นเป็นการกระทำละเมิดต่อเจ้าของทรัพย์สิน ไม่ได้เป็นการกระทำละเมิดต่อสิทธิของผู้เช่าแม้ว่าบุคคลนั้นจะได้รับความเสียหาย เนื่องจากไม่สามารถใช้สอยทรัพย์สินนั้นได้ก็ตาม

4. การให้ค่าเสียหายแบบ pure economic loss เนื่องจากการขาดไร้อุปการะ

เมื่อพิจารณาถึงบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับค่าสินไหมทดแทนที่บุคคลที่ได้รับความเสียหายนั้นจะสามารถเรียกร้องได้ตามกฎหมายละเมิดนั้นจะพบว่าตามมาตรา 443 วรรคสาม แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์นั้นได้กำหนดถึงค่าสินไหมทดแทนที่บุคคลผู้กระทำละเมิดนั้นต้องชดใช้ให้แก่บุคคลภายนอกที่ต้องขาดไร้อุปการะไปเนื่องจากการกระทำละเมิดนั้นทำให้บุคคลหนึ่งถึงแก่ความตาย โดยมีบทบัญญัติว่า

“ในกรณีทำให้เขาถึงตายนั้น ค่าสินไหมทดแทนได้แก่ค่าปลงศพรวมทั้งค่าใช้จ่ายอันจำเป็นอย่างอื่นๆ อีกด้วย

ถ้ามิได้ตายในทันที ค่าสินไหมทดแทนได้แก่ค่ารักษาพยาบาลรวมทั้งค่าเสียหายที่ต้องขาดประโยชน์ทำมาหาได้เพราะไม่สามารถประกอบการงานนั้นด้วย

ถ้าว่าเหตุที่ตายลงนั้นทำให้บุคคลหนึ่งคนใดต้องขาดไร้อุปการะตามกฎหมายไปด้วย ไซ้รู้ ท่านว่าบุคคลคนนั้นชอบที่จะได้รับค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น”

ซึ่งมาตรา 443 วรรคสามนี้ได้กำหนดถึงกรณีที่ผู้กระทำละเมิดต้องชดใช้เยียวยา ค่าเสียหายให้แก่บุคคลภายนอกที่ไม่ได้รับความเสียหายทางกายภาพเนื่องจากการกระทำละเมิดของตน กล่าวคือ การกระทำละเมิดนั้นไม่ได้ก่อให้เกิดความเสียหายต่อร่างกายหรือทรัพย์สินใดๆ ของบุคคลภายนอกนั้น แต่บุคคลภายนอกได้รับความเสียหายเนื่องจากต้องขาดไร้อุปการะไปเพราะเหตุที่บุคคลหนึ่งต้องถึงแก่ความตายเพราะการกระทำละเมิด โดยบุคคลภายนอกที่มีสิทธิเรียกค่าขาดไร้อุปการะตามมาตรา 443 วรรคสามนั้นจะต้องเป็นบุคคลที่ตามกฎหมายมีสิทธิได้รับอุปการะจากบุคคลที่ถึงแก่ความตาย ได้แก่ สามีหรือภรรยา บิดามารดา บุตรผู้เยาว์ บุตรที่บรรลุนิติภาวะแต่ทุพพล

ภาพและหาเลี้ยงตัวเองไม่ได้ บุตรบุญธรรมที่เป็นผู้เยาว์ บุตรบุญธรรมที่บรรลุนิติภาวะแต่ทุพพลภาพ และหาเลี้ยงตัวเองไม่ได้ ผู้รับบุตรบุญธรรม และทารกในครรภ์มารดา³

หลักเกณฑ์การพิจารณาให้ค่าขาดไร้อุปการะแก่บุคคลภายนอกที่มีสิทธิตามกฎหมาย ได้รับค่าขาดไร้อุปการะนั้น เมื่อปรากฏว่าผู้ตายมีหน้าที่ตามกฎหมายที่จะต้องดูแลอุปการะเลี้ยงดู บุคคลภายนอก บุคคลนั้นย่อมมีสิทธิได้รับค่าขาดไร้อุปการะดังกล่าว โดยไม่ต้องพิจารณาว่าในขณะที่ถึงแก่ความตายนั้นผู้ตายได้อุปการะเลี้ยงดูบุคคลภายนอกนั้นหรือไม่ และในอนาคตจะอุปการะเลี้ยงดู บุคคลภายนอกหรือไม่⁴

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาถึงลักษณะของค่าขาดไร้อุปการะตามมาตรา 443 วรรคสามนั้น พบว่า ความเสียหายเนื่องจากการขาดไร้อุปการะเป็นความเสียหายที่กระทบต่อบุคคลที่มีสิทธิได้รับการอุปการะเลี้ยงดูตามกฎหมาย ความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นเป็นความเสียหายที่ส่งผลกระทบต่อสถานะทางการเงินของบุคคลภายนอกดังกล่าว โดยหากผู้ตายยังคงมีชีวิตอยู่ ผู้ตายย่อมมีหน้าที่ที่จะต้องอุปการะเลี้ยงดูบุคคลภายนอกนั้น การขาดไร้อุปการะจึงเป็นความเสียหายทางการเงินที่กระทบต่อสถานะทางเศรษฐกิจของบุคคลภายนอกนั่นเอง ซึ่งเมื่อบุคคลภายนอกไม่ได้รับความเสียหายทางกายภาพอื่นใดจากการกระทำละเมิด ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการขาดไร้อุปการะจึงมีลักษณะเป็นความเสียหายแบบ pure economic loss ซึ่งบุคคลที่ได้รับความเสียหายสามารถเรียกค่าเสียหายได้ตามมาตรา 443 วรรคสาม แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

5. การให้ค่าเสียหายแบบ pure economic loss เนื่องจากการขาดแรงงาน

เมื่อพิจารณาถึงบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับค่าสินไหมทดแทนที่บุคคลที่ได้รับความเสียหายนั้นจะสามารถเรียกร้องได้ตามกฎหมายละเมิดนั้นจะพบว่าตามมาตรา 445 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์นั้นได้กำหนดถึงค่าสินไหมทดแทนที่บุคคลผู้กระทำละเมิดนั้นต้องชดใช้ให้แก่บุคคลภายนอกที่ต้องขาดแรงงานไปเนื่องจากการกระทำละเมิดนั้นทำให้บุคคลหนึ่งถึงแก่ความตายหรือได้รับความเสียหายต่อร่างกายหรืออนามัย โดยมีบทบัญญัติว่า

“ในกรณีทำให้เขาถึงตาย หรือให้เสียหายแก่ร่างกายหรืออนามัยก็ดี ในกรณีทำให้เขาเสียเสรีภาพก็ดี ถ้าผู้ต้องเสียหายมีความผูกพันตามกฎหมายจะต้องทำการงานให้เป็นคุณแก่บุคคลภายนอกในครัวเรือน หรืออุตสาหกรรมของบุคคลภายนอกนั้นไซ้ ท่านว่าบุคคลผู้จำต้องใช้ค่า

³ ศนันทกรณ โสถถิพันธุ์, คำอธิบายกฎหมายลักษณะละเมิด จัดการงานนอกสั่ง ลากมิกควรได้, หน้า 331 - 332.

⁴ คำพิพากษาฎีกาที่ 5042/2552, 6393/2551

สินไหมทดแทนนั้นจะต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่บุคคลภายนอกเพื่อที่เขาต้องขาดแรงงานอันนั้นไปด้วย”

ซึ่งมาตรา 445 นี้ได้กำหนดถึงหลักเกณฑ์ที่ผู้กระทำละเมิดนั้นต้องชดใช้ค่าเสียหายให้แก่บุคคลภายนอกที่ไม่ได้รับความเสียหายทางกายภาพเนื่องจากการกระทำละเมิดของตน แต่บุคคลภายนอกนั้นได้รับความเสียหายเนื่องจากการขาดแรงงาน โดยการขาดแรงงานนั้นจะต้องเป็นการขาดแรงงานในครัวเรือนหรือในอุตสาหกรรม ทั้งนี้เมื่อพิจารณาถึงลักษณะของความเสียหายตามมาตรา 445 นั้นพบว่า ความเสียหายเนื่องจากการขาดแรงงานนั้นเป็นความเสียหายที่กระทบต่อบุคคลภายนอกซึ่งเป็นนายจ้างของบุคคลที่ถึงแก่ความตายหรือบาดเจ็บเนื่องจากการกระทำละเมิด ซึ่งนายจ้างนั้นย่อมมีภาระผูกพันตามสัญญาและตามกฎหมายที่จะต้องจ่ายค่าจ้างให้แก่ลูกจ้างตามสัญญาจ้างในระหว่างที่ลูกจ้างนั้นไม่สามารถทำงานได้ ความเสียหายที่เกิดขึ้นจึงเป็นความเสียหายต่อสถานะทางการเงินหรือสถานะทางเศรษฐกิจของบุคคลภายนอกนั้น โดยที่ไม่ได้มีความเสียหายทางกายภาพอันใดเกิดขึ้นต่อบุคคลภายนอกที่เป็นนายจ้างนั้น ดังนั้น ความเสียหายที่บุคคลภายนอกนั้นสามารถได้เรียกค่าเสียหายตามมาตรา 445 ได้จึงเป็นความเสียหายแบบ pure economic loss

แนวทางที่ศาลพิจารณาให้ค่าเสียหายตามมาตรา 445 นั้นสามารถพิจารณาจากคำพิพากษาได้ดังต่อไปนี้

- B กระทำละเมิดและทำให้ลูกจ้างของ A ได้รับบาดเจ็บไม่สามารถประกอบหน้าที่การงานตามปกติให้แก่ A ได้ A สามารถเรียกร้องค่าขาดแรงงานจาก B ได้ (ตามคำพิพากษาฎีกาที่ 584-585/2513)
- B กระทำละเมิดทำให้ลูกจ้างของ A บาดเจ็บ A ต้องจ่ายเงินเดือนให้แก่ลูกจ้างที่บาดเจ็บในระหว่างที่ลูกจ้างปฏิบัติงานไม่ได้ โรงงานต้องหยุดกิจการเพราะขาดแรงงาน A สามารถเรียกร้องค่าเสียหายจาก B ได้ (ตามคำพิพากษาฎีกาที่ 1047/2522)
- B กระทำละเมิดทำให้ลูกจ้างของ A บาดเจ็บจนไม่สามารถทำงานให้แก่ A ได้ A ย่อมขาดแรงงานและมีสิทธิได้รับค่าเสียหายจาก B โดยคำนวณให้เท่ากับจำนวนเงินที่ A ชำระให้แก่ลูกจ้างนั้นได้ (ตามคำพิพากษาฎีกาที่ 3983/2528)
- B กระทำการโดยประมาทเลินเล่อและทำให้ลูกจ้างของ A บาดเจ็บต้องพักรักษาตัวไม่สามารถไปประกอบหน้าที่การงานให้ A ได้ตามปกติ การกระทำละเมิด B ดังกล่าวเป็นเหตุให้ A ต้องขาดประโยชน์จากแรงงานของลูกจ้าง ทั้งๆ ที่ A มีหน้าที่ต้องจ่ายเงินเดือนให้แก่ลูกจ้างในระหว่างนั้น A ย่อมได้รับความเสียหายสามารถเรียกค่าเสียหายจาก B ได้ (ตามคำพิพากษาฎีกาที่ 5014/2533)

อย่างไรก็ตามนั้นตามบทบัญญัติกฎหมายละเมิดและตามแนวคำพิพากษานั้นไม่ใช่กิจกรรมทุกอย่างที่นายจ้างจะสามารถเรียกค่าเสียหายเนื่องจากการขาดการงานได้ โดยตามกฎหมายนั้นระบุไว้ว่าจะต้องเป็นการขาดแรงงานในกรณีที่เกี่ยวกับอุตสาหกรรมของนายจ้างเท่านั้น เช่น B ได้ขับรถโดยประมาทและชน C จนได้รับบาดเจ็บต้องหยุดงานเพื่อรักษาตัวในโรงพยาบาล C เป็นลูกจ้างของ A ที่มีหน้าที่จะต้องประกอบกิจการงานในอุตสาหกรรมให้แก่ A การกระทำละเมิดของ B นอกจากจะทำให้เกิดความเสียหายต่อร่างกายของ C แล้วยังทำให้ A ได้รับความเสียหายเนื่องจากต้องขาดประโยชน์ในการทำงานของ C อันเป็นความเสียหายแบบ pure economic loss กิจกรรมของ A นั้นเป็นกิจการจำหน่ายกระแสไฟฟ้าเพื่อหากำไรและเป็นกิจการขนาดใหญ่ที่ต้องใช้แรงงานและทุนมากจึงเป็นอุตสาหกรรมตามความหมายที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 445 A ชอบที่จะได้รับค่าเสียหายจากการขาดแรงงานในอุตสาหกรรมของตนได้ (ตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3860/2535)

6. กรณีที่ศาลไม่พิจารณาให้ค่าเสียหายในความเสียหายแบบ pure economic loss

หากความเสียหายแบบ pure economic loss นั้นเป็นความเสียหายที่ห่างไกลจากเหตุเกินไปหรือไม่ได้เป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นโดยเป็นผลโดยตรงจากการกระทำละเมิดนั้นศาลฎีกาจะไม่พิจารณาให้ค่าเสียหายแก่โจทก์ ซึ่งสามารถพิจารณาจากคำพิพากษาศาลฎีกาได้ดังนี้

1) ความเสียหายนั้นห่างไกลจากเหตุ เช่น กรณีที่ A ผู้ให้เช่าฟ้องเรียกค่าเสียหายจาก B ผู้เช่าที่ไม่ย้ายออกจากสถานที่ให้เช่าเมื่อครบกำหนดเวลาเช่า โดย A เรียกค่าเสียหายจากการขาดประโยชน์ที่ A คาดหมายว่าจะได้รับจากการใช้สถานที่ดังกล่าว เมื่อพิจารณาค่าเสียหายที่ A ต้องขาดประโยชน์จากการใช้สถานที่เช่า นั้น ลักษณะของความเสียหายดังกล่าวเป็นความเสียหายแบบ pure economic loss เนื่องจากเป็นความเสียหายที่เกิดจากการไม่เป็นไปตามความคาดหวัง ซึ่งเป็นความเสียหายทางการเงินที่กระทบต่อสถานะทางเศรษฐกิจของ A ซึ่งความเสียหายเช่นนี้ศาลฎีกาได้พิจารณาว่าความเสียหายเป็นความเสียหายที่ไกลจากเหตุ A จึงไม่สามารถเรียกร้องค่าเสียหายที่ A ต้องขาดประโยชน์จากการใช้สถานที่เช่า นั้น ทั้งนี้เนื่องจากข้อเท็จจริงปรากฏว่า A คาดหมายว่าจะใช้สถานที่เช่า นั้นฉายภาพยนตร์ ซึ่งการที่จะใช้สถานที่นั้นฉายภาพยนตร์ได้ A จะต้องดัดแปลงสถานที่และขออนุญาตก่อน ซึ่งตามข้อเท็จจริงนั้นปรากฏว่า A ยังไม่ได้ดำเนินการใดๆ ในกรณีนี้จึงอาจพิจารณาได้ว่าศาลฎีกาเห็นว่า A นั้นยังไม่ได้เตรียมการเพื่อที่จะใช้สถานที่นั้น ดังนั้นค่าเสียหายที่ A เรียกร้องจึงไกลกว่าเหตุ ศาลจึงไม่พิจารณาให้ค่าเสียหายในความเสียหายแบบ pure economic loss แก่ A ในกรณีนี้ (ตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2078/2497)

จากคำพิพากษาข้างต้นนั้นจึงพิจารณาได้ว่าศาลฎีกานั้นมีแนวคิดที่เปิดช่องให้บุคคล ที่ได้รับความเสียหายแบบ pure economic loss เรียกค่าเสียหายจากบุคคลที่กระทำละเมิดและ ก่อให้เกิดความเสียหายได้ อย่างไรก็ตามการให้ค่าเสียหายนั้นจะเป็นไปโดยจำกัดเฉพาะแต่กรณีที่เกิด ความเสียหายต่อสิทธิครอบครองเท่านั้น และค่าเสียหายที่เรียกร้องนั้นจะต้องเป็นค่าเสียหายที่ไม่ได้ ห่างไกลจากเหตุมากเกินไป

2) ความเสียหายนั้นไม่ได้เป็นผลโดยตรงจากการกระทำละเมิด เช่น กรณีที่ A ประกอบธุรกิจโรงแรมและร้านอาหารบนที่ดินของตน B ได้นำดินมาปิดกั้นทางเข้าออกที่ดินของ A ทำให้ที่ดินดังกล่าวไม่มีทางออกอื่นใดสู่ทางสาธารณะทำให้มีลูกค้ามาใช้บริการโรงแรมและร้านอาหาร น้อยลง ทำให้ A ขาดรายได้ A จึงฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายจาก B ในความเสียหายเนื่องจากการขาด รายได้ดังกล่าว (ตามคำพิพากษาฎีกาที่ 246/2550) จากกรณีนี้สามารถพิจารณาได้ว่า ความเสียหายที่ เกิดขึ้นแก่ A นั้นมีทั้งความเสียหายต่อสิทธิของ A ที่ A ไม่สามารถใช้ทางเข้าออกได้ ซึ่งเป็นความเสียหายต่อสิทธิที่มาตรา 420 ให้การคุ้มครอง A จึงสามารถเรียกร้องค่าเสียหายในความเสียหาย เนื่องจากไม่สามารถใช้ทางเข้าออกตามสิทธิได้ อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาถึงค่าเสียหายที่ A เรียกจาก B ในความเสียหายเนื่องจากการขาดรายได้ ความเสียหายดังกล่าวนี้เป็นความเสียหายที่กระทบต่อ สถานะทางการเงินของ A ซึ่งเป็นความเสียหายทางเศรษฐกิจ และเนื่องจากไม่มีทรัพย์สินอื่นใดของ A ได้รับความเสียหาย ความเสียหายดังกล่าวจึงมีลักษณะเป็นความเสียหายทางแบบ pure economic loss ซึ่งในกรณีนี้ศาลฎีกาพิจารณาไม่ให้ค่าเสียหายแก่ A ในความเสียหายทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นนี้โดย ให้เหตุผลว่าความเสียหายนั้นมีใช่ความเสียหายโดยตรงที่เกิดขึ้นต่อ A อันเนื่องมาจากการไม่ได้รับความสะดวกในการเข้าออกถนนแต่อย่างใด

กล่าวโดยสรุปนั้น ความเสียหายแบบ pure economic loss ที่เกิดขึ้นเนื่องจากการ กระทำละเมิดนั้นจะพบว่าเมื่อความเสียหายแบบ pure economic loss นั้นไม่ได้เป็นความเสียหายที่ เกิดขึ้นต่อร่างกายหรือทรัพย์สินซึ่งเป็นความเสียหายทางกายภาพ แต่เป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อ สถานะทางการเงินของบุคคลฝ่ายที่ได้รับความเสียหายเพียงอย่างเดียว ซึ่งตามกฎหมายละเมิดของ ไทยนั้นจึงไม่ได้เปิดช่องให้มีการเรียกค่าเสียหายแบบ pure economic loss ได้ในทุกกรณีที่เกิดขึ้น เนื่องจากตามมาตรา 420 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์นั้นได้กำหนดว่าเฉพาะบุคคลที่ได้รับ ความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ทรัพย์สิน หรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดเท่านั้น ที่จะสามารถเรียกร้องให้บุคคลที่กระทำละเมิดนั้นชดเชยค่าสินไหมทดแทนได้ ซึ่งโดยลักษณะของความเสียหายแบบ pure economic loss นั้นจะเป็นความเสียหายทางการเงินที่กระทบกระเทือนต่อ สถานะทางเศรษฐกิจ เช่น ความเสียหายจากการขาดกำไร ความเสียหายเนื่องจากการเสียประโยชน์ที่ คาดหมายไว้ ซึ่งความเสียหายในลักษณะนี้ไม่ใช่ความเสียหายต่อสิทธิเด็ดขาดที่มาตรา 420 ให้ความ

คุ้มครอง และเมื่อพิจารณาถึงการตีความถึงคำว่าสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดตามมาตรา 420 นั้น ศาลฎีกา นั้นยังไม่ได้ตีความให้สิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดนั้นครอบคลุมไปถึงสิทธิที่เกี่ยวข้องกับความเสียหายแบบ pure economic loss

จากการศึกษาถึงคำพิพากษาของศาลฎีกาข้างต้นนั้นสามารถพิจารณาได้ว่าแนวคิด เกี่ยวกับการให้ค่าเสียหายในความเสียหายแบบ pure economic loss ตามกฎหมายละเมิดของไทย นั้นเป็นไปโดยจำกัด กล่าวคือ กรณีที่บุคคลที่ได้รับความเสียหายแบบ pure economic loss เนื่องจากการกระทำละเมิดนั้นจะสามารถเรียกค่าเสียหายได้ในกรณีดังต่อไปนี้

1. กรณีที่มีกฎหมายกำหนดให้บุคคลที่ได้รับความเสียหายแบบ pure economic loss นั้นสามารถเรียกค่าเสียหายได้ดังเช่นกรณีตามมาตรา 443 วรรคสาม แห่งประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ ซึ่งเป็นค่าเสียหายในความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อบุคคลภายนอกที่ต้องขาดไร้อุปการะ เนื่องจากการกระทำละเมิดทำให้บุคคลหนึ่งถึงแก่ความตาย และมาตรา 445 แห่งประมวลกฎหมาย แพ่งและพาณิชย์ซึ่งเป็นค่าเสียหายในความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่บุคคลภายนอกเนื่องจากการขาด แรงงาน

2. กรณีที่เกิดการกระทำละเมิดและเกิดความเสียหายแบบ pure economic loss ซึ่งข้อตกลงในกรมธรรม์ตามสัญญาประกันภัยนั้นกำหนดให้ผู้รับประกันภัยต้องชดใช้ค่าเสียหายใน ความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อทรัพย์สินของบุคคลภายนอก ซึ่งรวมถึงค่าขาดประโยชน์ในการไม่สามารถใช้ ทรัพย์สินที่เสียหายได้ ซึ่งเป็นลักษณะของความเสียหายแบบ pure economic loss

3. กรณีที่การกระทำละเมิดนั้นไม่ได้ก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินใดๆ แก่ โจทก์ เช่น จำเลยได้นำสิ่งกีดขวางมาปิดทางเข้าออกของสถานที่ประกอบธุรกิจของโจทก์ซึ่งเป็น ทางเข้าออกทางเดียว ส่งผลให้เกิดความเสียหายต่อการประกอบธุรกิจของโจทก์ โดยเกิดความเสียหายเนื่องจากการขาดกำไรที่โจทก์พึงจะได้รับจากลูกค้าของโจทก์ (loss of profit) ความเสียหาย เนื่องจากการขาดกำไรนั้นเป็นความเสียหายที่กระทบต่อสถานะทางการเงินของโจทก์ซึ่งมีลักษณะเป็น ความเสียหายแบบ pure economic loss โดยศาลได้พิจารณาให้ค่าเสียหายในความเสียหายนี้แก่ โจทก์โดยมีหลักเกณฑ์ว่าค่าเสียหายที่โจทก์เรียกร้องนั้นจะต้องเป็นค่าเสียหายในอนาคตที่แน่นอนและ จำเลยสามารถคาดเห็นได้ โดยศาลสามารถกำหนดค่าเสียหายให้เหมาะสมได้ตามพฤติการณ์และความ ร้ายแรงแห่งละเมิดตามมาตรา 438 วรรคแรก

4. บุคคลที่ครอบครองทรัพย์สินของบุคคลอื่นอยู่นั้นสามารถเรียกร้องค่าเสียหายจาก บุคคลที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินที่ตนเองครอบครองอยู่ได้ มิใช่มีแต่เพียงเจ้าของกรรมสิทธิ์ ในทรัพย์สินที่จะเป็นผู้เสียหายได้เท่านั้น เนื่องจากความเสียหายอันเนื่องจากการไม่สามารถใช้

ทรัพย์สินได้ (loss of use) เป็นกรณีที่โจทก์ไม่สามารถใช้ทรัพย์สินนั้นได้นั้นโดยลักษณะเป็นการเกิดความเสียหายต่อสถานะทางการเงินของโจทก์ซึ่งเป็นความเสียหายทางเศรษฐกิจ และความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อทรัพย์สินดังกล่าวนี้เป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อทรัพย์สินของบุคคลอื่นที่โจทก์นั้นได้ครอบครองอยู่จึงไม่ใช่ความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อทรัพย์สินของโจทก์ ดังนั้นความเสียหายในกรณีนี้จึงเป็นความเสียหายทางแบบ pure economic loss ซึ่งในกรณีนี้ศาลพิจารณาว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นไม่เฉพาะแต่เพียงบุคคลที่เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินเท่านั้นที่จะสามารถฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายได้ แต่ถ้าหากบุคคลนั้นเป็นผู้ครอบครองใช้ประโยชน์ตามสัญญานั้นก็มีสิทธิเรียกค่าเสียหายจากบุคคลที่ก่อให้เกิดความเสียหายได้เช่นกันโดยมีเงื่อนไขว่าบุคคลที่ได้รับความเสียหายนั้นต้องครอบครองทรัพย์สินของบุคคลอื่นไว้โดยชอบ

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับแนวคิดเกี่ยวกับการพิจารณาให้ค่าเสียหายตามกฎหมายต่างประเทศนั้น การพิจารณาให้ค่าเสียหายในความเสียหายแบบ pure economic loss ตามกฎหมายละเมิดไทยนั้นจะมีแนวคิดที่ใกล้เคียงกับหลักกฎหมายละเมิดของเยอรมัน เนื่องจากบทบัญญัติมาตรา 420 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งเป็นบทบัญญัติกฎหมายแม่บทเกี่ยวกับการกระทำละเมิดนั้นมีลักษณะการเช่นเดียวกับบทบัญญัติมาตรา 823 วรรคแรก แห่งประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมันนั้น กล่าวคือ มาตราดังกล่าวนั้นจะกำหนดถึงสิทธิที่กฎหมายละเมิดนั้นให้การคุ้มครองอย่างชัดเจน โดยการกระทำละเมิดที่จะก่อให้เกิดสิทธิในการเรียกร้องค่าเสียหายนั้นจะต้องเป็นการกระทำละเมิดต่อสิทธิเด็ดขาดตามที่มาตราดังกล่าวได้กำหนดไว้ ได้แก่ ชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ทรัพย์สิน รวมถึงสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใด ซึ่งการกำหนดถึงสิทธิเด็ดขาดที่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายละเมิดอย่างชัดเจนนั้นเป็นการจำกัดขอบเขตของความเสียหายที่บุคคลที่จะได้รับความเสียหายจากการกระทำละเมิดนั้นจะสามารถเรียกได้ โดยความเสียหายที่ผู้เสียหายจากการกระทำละเมิดจะต้องเป็นความเสียหายต่อสิทธิเด็ดขาดเท่านั้น ซึ่งเมื่อพิจารณาถึงความเสียหายแบบ pure economic loss ที่เกิดจากการกระทำละเมิดอันมีลักษณะเป็นความเสียหายต่อกองทรัพย์สินหรือสถานะเศรษฐกิจนั้น เช่น ความเสียหายจากการขาดกำไร ความเสียหายเนื่องจากการขาดประโยชน์ที่คาดหมายไว้ ความเสียหายดังกล่าวไม่ได้เป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อสิทธิเด็ดขาดที่กฎหมายให้การคุ้มครอง รวมถึงศาลไม่ได้ตีความว่าความเสียหายดังกล่าวนี้เป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใด ดังนั้น ในกรณีที่เกิดความเสียหายแบบ pure economic loss จากการกระทำละเมิดนั้นตามกฎหมายละเมิดไทยและกฎหมายละเมิดเยอรมันนั้นจึงมีข้อจำกัดเกี่ยวกับการเรียกค่าเสียหายโดยจะต้องเป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อสิทธิเด็ดขาดตามที่กฎหมายให้การคุ้มครองเท่านั้น หรือเป็นกรณีที่กฎหมายได้กำหนดไว้อย่างชัดเจนว่าเป็นความเสียหายที่สามารถเรียกค่าเสียหายได้

5.3 ปัญหาเกี่ยวกับการเรียกค่าเสียหายแบบ pure economic loss

แม้ว่าศาลไทยนั้นจะพิจารณาให้ค่าเสียหายในความเสียหายแบบ pure economic loss แก่บุคคลที่ได้รับความเสียหายในหลายกรณีตามคำพิพากษาฎีกาข้างต้นนั้น แต่เมื่อพิจารณาตามหลักกฎหมายละเมิดของไทย คือ มาตรา 420 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์นั้นซึ่งให้ความคุ้มครองถึงสิทธิเด็ดขาดและสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดที่กฎหมายรับรองนั้นจะพบว่าเมื่อพิจารณาตามลักษณะข้อเท็จจริงเปรียบเทียบกับคดีที่เรียกร้องค่าเสียหายในความเสียหายแบบ pure economic loss นั้นกฎหมายละเมิดของไทยยังมีข้อจำกัดเกี่ยวกับการให้ค่าเสียหายในความเสียหายแบบ pure economic loss ซึ่งสามารถพิจารณาได้ดังนี้

5.3.1 ความเสียหายทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นจากความเสียหายต่อทรัพย์สินของบุคคลภายนอก

ในกรณีนี้ความเสียหายแบบ pure economic loss นั้นเกิดขึ้นเนื่องจากมีบุคคลหนึ่งได้กระทำละเมิดและก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินของบุคคลหนึ่ง ซึ่งความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อทรัพย์สินนั้นสามารถเรียกร้องค่าเสียหายได้ตามกฎหมายละเมิด อย่างไรก็ตามผลจากความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อทรัพย์สินนั้นได้ก่อให้เกิดความเสียหายแบบ pure economic loss แก่โจทก์ ยกตัวอย่างเช่น กรณีที่บุคคลหนึ่งได้ขุดเจาะถนน โดยในระหว่างการขุดเจาะถนนนั้นบุคคลดังกล่าวได้กระทำโดยประมาทเลินเล่อและทำให้สายไฟฟ้าใต้ดินเสียหาย ซึ่งสายไฟฟ้าใต้ดินดังกล่าวนี้เป็นสายไฟฟ้าที่ส่งไฟฟ้าไปยังสถานที่ประกอบธุรกิจ ความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อสายไฟฟ้านี้ได้ส่งผลให้โจทก์ต้องหยุดการประกอบกิจการชั่วคราวจนกว่าไฟฟ้านั้นจะกลับมาใช้งานได้ ส่งผลให้โจทก์ได้รับความเสียหายเนื่องจากการขาดรายได้และกำไรที่โจทก์คาดว่าจะได้จากการประกอบธุรกิจในระหว่างที่ไฟฟ้าดับ ในกรณีนี้ความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่โจทก์นั้นเป็นความเสียหายเนื่องจากการขาดกำไรซึ่งเป็นความเสียหายที่กระทบต่อกองทรัพย์สินหรือสถานะทางเศรษฐกิจของโจทก์ และไม่มีทรัพย์สินอื่นใดของโจทก์ได้รับความเสียหาย ดังนั้น ความเสียหายที่เกิดขึ้นนี้จึงเป็นความเสียหายแบบ pure economic loss ซึ่งโจทก์นั้นจะสามารถเรียกร้องค่าเสียหายจากบุคคลที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่สายไฟฟ้าใต้ดินได้หรือไม่อย่างไร

เมื่อพิจารณาตามหลักกฎหมายละเมิดของไทยนั้น มาตรา 420 ได้กำหนดไว้ถึงสิทธิเด็ดขาดที่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายละเมิด ซึ่งในกรณีข้างต้นนั้นเจ้าของสายไฟฟ้าใต้ดินที่เสียหายเนื่องจากการกระทำโดยประมาทเลินเล่อนั้นจะมีสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายในความเสียหายที่เกิดขึ้นเนื่องจากเป็นความเสียหายต่อทรัพย์สินซึ่งเป็นสิทธิเด็ดขาดที่มาตรา 420 ให้การคุ้มครอง อย่างไรก็ตามในกรณีความเสียหายแบบ pure economic loss ที่เกิดขึ้นต่อโจทก์นั้นไม่ได้เป็นความ

เสียหายต่อสิทธิเด็ดขาดตามที่กฎหมายคุ้มครอง ดังนั้น โจทก์จึงไม่สามารถเรียกค่าเสียหายจากบุคคลที่ทำให้สายไฟฟ้าเสียหายได้

เมื่อพิจารณาตามกฎหมายละเมิดของอังกฤษนั้น ศาลอังกฤษได้วางหลักไว้อย่างชัดเจนว่าโจทก์ซึ่งได้รับความเสียหายแบบ pure economic loss นั้นไม่สามารถเรียกร้องค่าเสียหายจากบุคคลที่กระทำการโดยประมาทเลินเล่อและก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินอันเป็นต้นเหตุให้เกิดความเสียหายแบบ pure economic loss นั้นได้เนื่องจากบุคคลดังกล่าวไม่มีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติการด้วยความระมัดระวังต่อโจทก์

พิจารณาตามกฎหมายละเมิดของฝรั่งเศสนั้นพบว่าในกรณีนี้กฎหมายละเมิดของฝรั่งเศสไม่มีข้อจำกัดเกี่ยวกับการเรียกร้องค่าเสียหายในความเสียหายแบบ pure economic loss เนื่องจากตามมาตรา 1382 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศสนั้นจะมุ่งเน้นพิจารณาเกี่ยวกับความผิดของบุคคลที่ก่อให้เกิดความเสียหายเป็นสำคัญ รวมทั้งโดยลักษณะของความเสียหายแบบ pure economic loss นั้นเป็นความเสียหายที่เป็นตัวเงินซึ่งสามารถเรียกร้องได้ตามกฎหมายละเมิดฝรั่งเศส ซึ่งหากโจทก์สามารถพิสูจน์ถึงเจตนาในความรับผิดชอบในการกระทำละเมิดได้อย่างครบถ้วน ได้แก่ ความผิดของบุคคลที่ก่อให้เกิดความเสียหาย ความเสียหายที่โจทก์ได้รับซึ่งเป็นความเสียหายที่แน่นอน และความสัมพันธ์ระหว่างความผิดและความเสียหายของโจทก์ ศาลย่อมพิจารณาให้ค่าเสียหายแก่โจทก์ได้

เมื่อพิจารณาตามกฎหมายละเมิดเยอรมันนั้นความเสียหายที่จะสามารถเรียกร้องได้ตามกฎหมายละเมิดนั้นจะต้องเป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อสิทธิเด็ดขาดที่ได้รับการคุ้มครองตามมาตรา 823 วรรคแรก แห่งประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน ซึ่งลักษณะของความเสียหายทางแบบ pure economic loss นั้นไม่ได้เป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อทรัพย์สินใดๆ ของโจทก์และไม่ได้เป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อสิทธิเด็ดขาด ดังนั้น โจทก์จึงไม่ได้รับความคุ้มครองตามมาตรา 823 วรรคแรก ทำให้โจทก์ไม่สามารถเรียกร้องค่าเสียหายได้

อย่างไรก็ตามศาลเยอรมันนั้นได้ยอมรับถึงยอมรับถึงสิทธิในธุรกิจที่จัดตั้งและดำเนินกิจการอยู่ว่าเป็นสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดตามมาตรา 823 วรรคแรก โดยวางหลักว่าสิทธิในธุรกิจที่จัดตั้งและดำเนินกิจการอยู่นั้นเป็นสิทธิที่อาจถูกละเมิดได้โดยการกระทำใดๆ ก็ตามที่เป็นการรบกวนต่อการประกอบธุรกิจนั้นโดยตรง เช่น การดำเนินการขัดขวางไม่ให้โจทก์สามารถประกอบธุรกิจได้อย่างราบรื่น ซึ่งตามข้อเท็จจริงข้างต้นนี้ความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อโจทก์ซึ่งเกิดจากการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อสายไฟฟ้าใต้ดินนั้นไม่ใช่ความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อธุรกิจของโจทก์โดยตรง ดังนั้นโจทก์

จึงไม่สามารถกล่าวอ้างว่าจำเลยได้กระทำละเมิดต่อสิทธิในธุรกิจที่จัดตั้งและดำเนินกิจการอยู่ได้ โจทก์จึงไม่สามารถเรียกค่าเสียหายในความเสียหายแบบ pure economic loss ได้ในกรณีนี้

5.3.2 ความเสียหายทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นเนื่องจากการให้คำแนะนำโดยผิดพลาด

ในกรณีนี้ความเสียหายแบบ pure economic loss เกิดขึ้นเนื่องจากโจทก์นั้นได้เชื่อถือในข้อความหรือคำแนะนำของบุคคลหนึ่งและได้กระทำการไปตามคำแนะนำนั้น ซึ่งผลจากการเชื่อถือนั้นทำให้โจทก์ได้รับความเสียหายแบบ pure economic loss เช่น กรณีที่โจทก์นั้นเป็นผู้ถือหุ้นของบริษัท ซึ่งโดยตามปกติของบริษัทนั้นจะว่าจ้างให้ผู้สอบบัญชีจัดทำเอกสารรายงานสถานะทางการเงินของบริษัทเพื่อเสนอต่อผู้ถือหุ้นเพื่อให้ผู้ถือหุ้นได้พิจารณาเพื่อตัดสินใจว่าจะซื้อหุ้นของบริษัทเพิ่มขึ้นหรือไม่ ซึ่งข้อมูลตามเอกสารรายงานสถานะทางการเงินนั้นได้แสดงให้เห็นว่าผลประกอบการของบริษัทนั้นดีทำให้โจทก์ซื้อหุ้นของบริษัทนั้นเพิ่มเติม ภายหลังจากที่โจทก์ซื้อหุ้นนั้นข้อเท็จจริงได้ปรากฏว่าสถานะทางการเงินของบริษัทนั้นไม่ได้เป็นไปตามเอกสารรายงานของผู้สอบบัญชีดังกล่าว บริษัทไม่สามารถชำระหนี้แก่เจ้าหนี้ได้และถูกฟ้องล้มละลาย โจทก์จึงได้ฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายจากผู้สอบบัญชีเนื่องจากผู้สอบบัญชานั้นไม่ได้ใช้ความระมัดระวังในการจัดทำเอกสารรายงานสถานะทางการเงินส่งผลให้โจทก์ได้รับความเสียหายเนื่องจากการขาดประโยชน์ที่จะได้รับจากการซื้อหุ้นของบริษัท เช่น มูลค่าหุ้นที่เพิ่มสูงขึ้น เงินปันผล ซึ่งความเสียหายดังกล่าวเป็นความเสียหายแบบ pure economic loss โจทก์จะสามารถเรียกร้องค่าเสียหายจากผู้สอบบัญชานั้นได้หรือไม่อย่างไร

เมื่อพิจารณาตามกฎหมายไทยนั้น ความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่โจทก์นั้นเป็นความเสียหายแบบ pure economic loss ซึ่งไม่สามารถได้รับการชดเชยเยียวยาความเสียหายได้ตามกฎหมายละเมิด เนื่องจากมิใช่ความเสียหายต่อสิทธิที่มาตรา 420 นั้นให้ความคุ้มครอง โจทก์จึงไม่สามารถเรียกร้องค่าเสียหายใดๆ จากผู้สอบบัญชีได้

เมื่อพิจารณาตามหลักกฎหมายละเมิดอังกฤษ ศาลอังกฤษได้ยอมรับให้มีการเรียกค่าเสียหายแบบ pure economic loss ที่เกิดขึ้นเนื่องจากการให้คำแนะนำที่ผิดพลาดได้โดยผู้ที่ให้คำแนะนำนั้นมีหน้าที่ที่จะต้องให้คำแนะนำโดยระมัดระวังตามระดับความเชี่ยวชาญของตนเอง และระหว่างผู้เสียหายและผู้ให้คำแนะนำนั้นจะต้องมีความสัมพันธ์พิเศษต่อกันโดยเป็นความสัมพันธ์ที่ตั้งอยู่บนความไว้นับถือเชื่อใจในคำแนะนำดังกล่าว ดังนั้นในกรณีข้างต้นโจทก์จึงสามารถเรียกร้องค่าเสียหายจากผู้สอบบัญชีในความเสียหายที่เกิดขึ้นซึ่งเป็นความเสียหายแบบ pure economic loss ได้

เมื่อพิจารณาตามกฎหมายฝรั่งเศสนั้น โจทก์สามารถเรียกร้องค่าเสียหายจากผู้สอบบัญชีได้ เนื่องจากกฎหมายละเมิดฝรั่งเศสนั้นไม่มีข้อจำกัดเกี่ยวกับการพิจารณาให้ค่าเสียหายในความ

เสียหายแบบ pure economic loss ที่เกิดขึ้นเนื่องจากการให้คำแนะนำที่ผิดพลาด โดยโจทก์ต้องพิสูจน์ให้ศาลเห็นถึงความผิดของผู้สอบบัญชีที่ให้คำแนะนำที่ผิดพลาด ความเสียหายที่โจทก์ได้รับซึ่งจะต้องเป็นความเสียหายที่แน่นอน เกิดขึ้นแก่โจทก์โดยเฉพาะ และเกิดขึ้นโดยตรงต่อโจทก์ และมีความสัมพันธ์ระหว่างความผิดของจำเลยและความเสียหายของโจทก์ ซึ่งหากโจทก์สามารถพิสูจน์ได้ครบตามเงื่อนไขความรับผิดตามกฎหมายละเมิดนั้นศาลย่อมพิจารณาให้ค่าเสียหายแก่โจทก์ได้

กรณีตามกฎหมายเยอรมันนั้นความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อโจทก์เป็นความเสียหายแบบ pure economic loss ซึ่งโจทก์ไม่สามารถเรียกร้องได้ตามกฎหมายละเมิดเยอรมัน อย่างไรก็ตามในกรณีนี้หากในสัญญาระหว่างผู้สอบบัญชีและบริษัทนั้นมีข้อสัญญาที่ระบุให้สิทธิบุคคลภายนอกที่ได้รับ ความเสียหายหรือได้รับผลกระทบจากการเชื่อถือในคำแนะนำนั้นสามารถเรียกค่าเสียหายจากผู้สอบบัญชีได้ ในกรณีโจทก์จะสามารถเรียกค่าเสียหายจากผู้สอบบัญชีได้ตามหลักสัญญาที่มุ่งประสงค์จะคุ้มครองบุคคลภายนอก

5.3.3 ความเสียหายทางเศรษฐกิจเนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่ที่บกพร่องของผู้ให้บริการทางวิชาชีพ

ในกรณีที่เกิดความเสียหายแบบ pure economic loss เนื่องจากบุคคลที่ให้บริการทางวิชาชีพนั้นปฏิบัติหน้าที่โดยบกพร่องนั้นอาจเกิดขึ้นจากกรณีที่ผู้ทำพินัยกรรมได้ว่าจ้างให้ทนายความแก้ไขพินัยกรรมโดยเปลี่ยนแปลงข้อความจากการตัดสิทธิ์ไม่ให้โจทก์ซึ่งเป็นบุตรของผู้ทำพินัยกรรมได้รับมรดกเป็นยกทรัพย์สินให้แก่โจทก์ ซึ่งทนายความได้ใช้เวลาในการแก้ไขพินัยกรรมนานเกินกว่าปกติตามมาตรฐานทางวิชาชีพของตนทำให้เมื่อผู้ทำพินัยกรรมถึงแก่ความตายพินัยกรรมฉบับนั้นก็ยังไม่ได้ถูกแก้ไขให้เป็นไปตามเจตนาของผู้ทำพินัยกรรม ส่งผลให้โจทก์ถูกตัดสิทธิ์ไม่ได้รับมรดกตามพินัยกรรมฉบับแรก ความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อโจทก์เป็นความเสียหายที่กระทบต่อความคาดหวังที่จะได้รับทรัพย์มรดกซึ่งหากโจทก์ได้รับทรัพย์มรดกย่อมส่งผลให้กองทรัพย์สินของโจทก์เพิ่มมากขึ้น ความเสียหายที่เกิดขึ้นนี้จึงเป็นความเสียหายแบบ pure economic loss โจทก์ได้ฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายจากทนายความในความเสียหายที่เกิดขึ้นเนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่ตามวิชาชีพที่บกพร่องซึ่งโจทก์จะสามารถเรียกร้องค่าเสียหายได้หรือไม่สามารถพิจารณาได้ดังนี้

ตามกฎหมายไทยนั้น ความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่โจทก์นั้นเป็นความเสียหายแบบ pure economic loss ซึ่งโจทก์ไม่สามารถเรียกร้องได้ตามกฎหมายละเมิด และระหว่างโจทก์และทนายความนั้นไม่ได้มีความสัมพันธ์ทางสัญญาต่อกันโจทก์จึงไม่สามารถเรียกร้องค่าเสียหายจากการไม่ปฏิบัติตามสัญญาจากทนายความได้

พิจารณาตามกฎหมายอังกฤษนั้น หมายความว่าความต้องรับผิดในความเสียหายแบบ pure economic loss ที่เกิดขึ้นต่อโจทก์ เนื่องจากทนายความนั้นย่อมคาดเห็นได้ว่าโจทก์ซึ่งเป็นบุคคลที่จะได้รับประโยชน์จากพินัยกรรมนั้นจะต้องได้รับความเสียหายหากทนายความไม่ได้จัดทำพินัยกรรมขึ้นใหม่ตามเจตนาของผู้ทำพินัยกรรมซึ่งทำให้ทนายความนั้นมีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติกรด้วยการด้วยความระมัดระวังต่อโจทก์ เมื่อทนายความไม่ได้ใช้ความระมัดระวังตามมาตรฐานวิชาชีพของตนและทำให้โจทก์ได้รับความเสียหายทนายความจึงต้องรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้น

พิจารณาตามกฎหมายละเมียดฝรั่งเศสนั้นไม่มีข้อจำกัดเกี่ยวกับเรียกค่าเสียหายในกรณีนี้ โจทก์สามารถเรียกค่าเสียหายในความเสียหายแบบ pure economic loss ที่เกิดขึ้นนี้ได้ โดยโจทก์ต้องพิสูจน์ให้ศาลเห็นถึงความผิดของทนายความ ความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ตน และความสัมพันธ์ระหว่างความผิดของทนายความและความเสียหายที่โจทก์ได้รับ

พิจารณาตามกฎหมายเยอรมันนั้น โจทก์สามารถฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายจากทนายความได้ในฐานะที่เป็นบุคคลที่จะได้รับประโยชน์จากสัญญาระหว่างผู้ทำพินัยกรรมและทนายความซึ่งเป็นสัญญาซึ่งมีผลเป็นการคุ้มครองบุคคลภายนอก ซึ่งโจทก์ได้รับความเสียหายเนื่องจากจำเลยนั้นไม่ได้ปฏิบัติตามข้อตกลงตามสัญญานั้น

5.3.4 ความเสียหายทางเศรษฐกิจเนื่องจากทรัพย์สินที่ด้อยคุณภาพ

ในกรณีนี้ความเสียหายแบบ pure economic loss เกิดขึ้นเนื่องจากตัวทรัพย์สินนั้นมีความชำรุดบกพร่องหรือด้อยคุณภาพโดยตัวเอง เช่น อุปกรณ์ไฟฟ้าที่ถูกผลิตขึ้นมาโดยมีความบกพร่องซึ่งหากใช้งานไประยะหนึ่งแล้วจะทำงานไม่ได้ ซึ่งความเสียหายที่เกิดขึ้นไม่ได้เป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อร่างกายหรือทรัพย์สินของโจทก์ แต่ความเสียหายนั้นเกิดขึ้นเนื่องจากความบกพร่องในการทำงานของทรัพย์สินนั้น ซึ่งส่งผลให้โจทก์ซึ่งเป็นเจ้าของทรัพย์สินต้องเสียค่าใช้จ่ายในการซ่อมแซมหรือต้องจัดหาทรัพย์สินอื่นมาใช้แทน รวมถึงกรณีที่โจทก์ต้องขาดกำไรจากการประกอบธุรกิจหากทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินที่โจทก์ใช้ในการประกอบธุรกิจ ซึ่งความเสียหายที่เกิดขึ้นนี้เป็นความเสียหายที่กระทบต่อกองทรัพย์สินของโจทก์เท่านั้นจึงเป็นลักษณะของความเสียหายแบบ pure economic loss โจทก์นั้นชอบที่จะเรียกร้องค่าเสียหายในความเสียหายที่เกิดขึ้นนี้จากผู้ผลิตสินค้าที่มีความชำรุดบกพร่องหรือมีความบกพร่องหรือไม่เพียงใด

ตามกฎหมายละเมียดไทยนั้นจะคุ้มครองเฉพาะความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อทรัพย์สินซึ่งเป็นความเสียหายทางกายภาพเท่านั้น โดยความเสียหายต่อทรัพย์สินนั้นจะต้องเกิดขึ้นเพราะเหตุที่มีผู้อื่นมากระทำละเมิดเท่านั้น ดังนั้นในกรณีความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นเป็นความเสียหายแบบ pure

economic loss ซึ่งตามกฎหมายละเมิดไทยนั้นโจทก์จะไม่สามารถเรียกร้องการชดใช้เยียวยาความเสียหายจากผู้ผลิตสินค้านั้นได้

ทั้งนี้เมื่อพิจารณาตามกฎหมายละเมิดของประเทศอังกฤษนั้นเมื่อเกิดความเสียหายแบบ pure economic loss ตามข้อเท็จจริงข้างต้นโจทก์จะไม่สามารถเรียกร้องค่าเสียหายได้เช่นกัน เนื่องจากระหว่างโจทก์และผู้ผลิตนั้นไม่ได้มีความสัมพันธ์ทางสัญญาต่อกัน และโจทก์ไม่สามารถฟ้องร้องให้ผู้ผลิตรับผิดตามกฎหมายละเมิดในการกระทำโดยประมาทเลินเล่อได้เนื่องจากตามแนวคำพิพากษาของศาลอังกฤษนั้นในกรณีที่ผู้บริโภคได้รับความเสียหายแบบ pure economic loss เนื่องจากสินค้าดังกล่าวชำรุดบกพร่องหรือด้อยคุณภาพนั้น หากผู้บริโภคไม่ได้มีความสัมพันธ์ทางสัญญากับผู้ผลิตสินค้าโดยตรงจะไม่สามารถเรียกร้องให้ผู้ผลิตสินค้าชดใช้เยียวยาในความเสียหายแบบ pure economic loss ได้ เนื่องจากผู้ผลิตสินค้านั้นไม่มีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติการด้วยความระมัดระวังต่อบุคคลดังกล่าว

เมื่อพิจารณาตามกฎหมายฝรั่งเศสพบว่าศาลฝรั่งเศสได้วางหลักว่าโจทก์ซึ่งเป็นผู้เสียหายที่ได้รับความเสียหายแบบ pure economic loss นั้นจะได้รับการชดใช้เยียวยาความเสียหายต่อเมื่อโจทก์นั้นเป็นผู้ซื้อสินค้าที่ได้รับโอนสินค้ามาโดยชอบด้วยกฎหมาย โดยการเรียกร้องค่าเสียหายนั้นจะเป็นไปตามความสัมพันธ์ทางสัญญา โดยโจทก์จะต้องพิสูจน์ว่าความเสียหายจากการขาดกำไรจากการประกอบธุรกิจนั้นเป็นความเสียหายที่พิจารณาเป็นจำนวนแน่นอนได้

เมื่อพิจารณาตามกฎหมายเยอรมันนั้นพบว่าผู้ผลิตสินค้าที่ชำรุดบกพร่องหรือด้อยคุณภาพนั้นต้องรับผิดชอบเฉพาะกับบุคคลที่เป็นคู่สัญญาที่ได้รับความเสียหายเท่านั้น ดังนั้น โจทก์จะสามารถฟ้องเรียกค่าเสียหายจากผู้ผลิตได้ต่อเมื่อโจทก์ได้ซื้อสินค้านั้นมาจากผู้ผลิตโดยตรง

จากการพิจารณาถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการเกิดความเสียหายแบบ pure economic loss ข้างต้นนั้น พบว่ากฎหมายไทยนั้นยังไม่เปิดช่องให้เกิดการเรียกค่าเสียหายเพื่อชดใช้เยียวยาความเสียหายแบบ pure economic loss ได้ในทุกกรณีที่เกิดความเสียหายขึ้นโดยเฉพาะความเสียหายที่เกิดขึ้นเนื่องจากการกระทำละเมิด เนื่องจากตามบทบัญญัติมาตรา 420 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์นั้นได้กำหนดถึงสิทธิที่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายละเมิดไว้โดยเฉพาะเจาะจง การที่ศาลจะพิจารณาให้ค่าเสียหายแก่บุคคลที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำละเมิดจึงต้องเป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อสิทธิเด็ดขาดหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดเท่านั้น ซึ่งจะมีบางกรณีที่เท่านั้นที่กฎหมายเปิดช่องให้บุคคลที่ได้รับความเสียหายแบบ pure economic loss นั้นสามารถเรียกค่าเสียหายได้ โดยเป็นกรณีที่กฎหมายได้กำหนดไว้ตามมาตรา 443 วรรคสาม ซึ่งเป็นกรณีที่บุคคลภายนอกเรียกค่าเสียหายจากการขาดไร้อุปการะในกรณีที่เกิดการกระทำละเมิดและทำ

ให้บุคคลหนึ่งถึงแก่ความตาย มาตรา 445 ซึ่งเป็นการเรียกค่าเสียหายเนื่องจากการขาดแรงงาน และในกรณีที่มีข้อสัญญากำหนดไว้ว่าให้บุคคลภายนอกที่ไม่ได้เป็นคู่สัญญาแต่ได้รับความเสียหายแบบ pure economic loss เนื่องจากการกระทำละเมิดนั้นได้มีสิทธิได้รับค่าเสียหายได้ เช่น ในกรณีที่กำหนดไว้ตามสัญญาประกันภัย

ทั้งนี้เมื่อวิเคราะห์ตามแนวทางการพิจารณาให้ค่าเสียหายในความเสียหายแบบ pure economic loss ตามกฎหมายอังกฤษ ฝรั่งเศส และเยอรมันนั้น สามารถพิจารณาได้ว่าโดยลักษณะของบทบัญญัติเกี่ยวกับความรับผิดในการกระทำละเมิดนั้น บทบัญญัติของกฎหมายฝรั่งเศส นั้นเป็นบทบัญญัติที่กำหนดหลักเกณฑ์ในความรับผิดจากการกระทำละเมิดไว้อย่างกว้างโดยกำหนดว่าบุคคลนั้นต้องรับผิดในความเสียหายที่ตนเองได้ก่อขึ้น จึงเป็นกรณีที่เน้นพิจารณาไปที่การกระทำของผู้ที่ก่อให้เกิดความเสียหาย และตามกฎหมายละเมิดฝรั่งเศสนั้นไม่ได้แยงแยกความเสียหายแบบ pure economic loss ออกจากความเสียหายที่เป็นตัวเงินทำให้บุคคลที่ได้รับความเสียหายแบบ pure economic loss นั้นสามารถเรียกค่าเสียหายจากบุคคลที่กระทำละเมิดและก่อให้เกิดความเสียหายดังกล่าวได้

พิจารณาในส่วนของกฎหมายอังกฤษนั้นพบว่าความเสียหายแบบ pure economic loss ที่เกิดขึ้นเนื่องจากการกระทำโดยจงใจนั้นทำให้เกิดสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายได้ อย่างไรก็ตามหากเป็นกรณีที่ความเสียหายแบบ pure economic loss นั้นเกิดขึ้นเนื่องจากการกระทำโดยประมาทเลินเล่อ กฎหมายละเมิดอังกฤษนั้นจะพิจารณาให้ค่าเสียหายในความเสียหายแบบ pure economic loss อย่างจำกัด กล่าวคือ หากเป็นกรณีที่เกิดความเสียหายแบบ pure economic loss โดยเป็นผลมาจากการกระทำละเมิดที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ร่างกายหรือทรัพย์สินของบุคคลอื่นนั้น ศาลอังกฤษจะไม่พิจารณาให้ค่าเสียหายในความเสียหายแบบ pure economic loss ซึ่งกรณีที่ศาลจะพิจารณาให้ค่าเสียหายนั้นจะเป็นกรณีที่เกิดความเสียหายเนื่องจากการให้คำแนะนำโดยผิดพลาดและเนื่องจากการให้บริการทางวิชาชีพที่บกพร่อง

การพิจารณาให้ค่าเสียหายในความเสียหายแบบ pure economic loss ตามกฎหมายละเมิดเยอรมันนั้น มีแนวคิดที่จำกัดการให้ค่าเสียหายเนื่องจากตามหลักเกณฑ์ตามกฎหมายละเมิดนั้นความเสียหายที่จะได้รับการชดใช้เยียวยานั้นจะต้องเป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อสิทธิเด็ดขาดที่กฎหมายให้ความคุ้มครองหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใด ดังนั้นความเสียหายแบบ pure economic loss จึงไม่ได้รับการชดใช้เยียวยาตามกฎหมายละเมิด อย่างไรก็ตามศาลเยอรมันนั้นได้พิจารณาขยายขอบเขตการคุ้มครองของกฎหมายให้ครอบคลุมความเสียหายแบบ pure economic loss ในกรณีที่เกิดความเสียหายต่อสิทธิในธุรกิจที่จัดตั้งขึ้นและดำเนินกิจการอยู่ รวมถึงการพิจารณา

ให้เรียกค่าเสียหายแบบ pure economic loss ได้ในตามกฎหมายสัญญาตามหลักเรื่องสัญญาที่มี
วัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองบุคคลภายนอก

บทที่ 6

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

6.1 บทสรุป

Pure economic loss หรือความสูญเสียทางเศรษฐกิจที่ปราศจากความเสียหายทางกายภาพ คือ ความเสียหายทางการเงินที่เกิดขึ้นแก่เกิดขึ้นกับกองทรัพย์สินของบุคคลหนึ่ง ซึ่งผลกระทบของความเสียหายนั้นจะกระทบต่อสถานะทางการเงินของบุคคลนั้น ความเสียหายทางการเงินดังกล่าวไม่ได้เป็นความเสียหายที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากความเสียหายทางกายภาพ (physical loss) ซึ่งได้แก่ความเสียหายต่อร่างกายหรือทรัพย์สินอื่นใดของบุคคลที่ได้รับ ความเสียหายแบบ pure economic loss

ลักษณะของข้อเท็จจริงที่ทำให้บุคคลหนึ่งต้องได้รับความเสียหายแบบ pure economic loss ตามกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดทางแพ่งนั้นสามารถพิจารณาได้ดังนี้

- ความเสียหายแบบ pure economic loss ที่เกิดขึ้นเนื่องจากการไม่ปฏิบัติตามชำระหนี้ให้ถูกต้องตามข้อตกลงในสัญญา ซึ่งทำให้เกิดความเสียหายเนื่องจากการขาดกำไรหรือการเสียประโยชน์ที่จะได้รับจากการปฏิบัติตามสัญญานั้น
- ความเสียหายแบบ pure economic loss ที่เป็นผลจากการไม่สามารถใช้สิทธิตามสัญญาได้ โดยเป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นเนื่องจากการเกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินที่บุคคลนั้นมีสิทธิใช้ตามสัญญาเช่าทรัพย์สินซึ่งทำให้บุคคลดังกล่าวไม่สามารถใช้ทรัพย์สินนั้นในการประกอบธุรกิจของตนได้
- ความเสียหายแบบ pure economic loss ที่เกิดขึ้นเนื่องจากเกิดการกระทำละเมิดต่อทรัพย์สินของบุคคลอื่น และส่งผลให้เกิดความเสียหายแบบ pure economic loss ขึ้น
- ความเสียหายแบบ pure economic loss เนื่องจากบริการสาธารณะหรือสาธารณูปโภคต้องหยุดให้บริการซึ่งเกิดขึ้นเนื่องจากบุคคลหนึ่งได้กระทำโดยประมาทเลินเล่อ เช่น ทำให้รถยนต์เกิดอุบัติเหตุปิดกั้นทางเดินรถ ส่งผลให้เกิดความเสียหายเนื่องจากบุคคลที่ได้รับผลกระทบนั้นไม่สามารถ

ดำเนินการประกอบธุรกิจได้ส่งผลให้เกิดความเสียหายเนื่องจากการขาดกำไร

- ความเสียหายแบบ pure economic loss เนื่องจากการให้คำแนะนำที่ผิดพลาด โดยบุคคลหนึ่งนั้นได้เชื่อถือในข้อความหรือคำแนะนำของบุคคลอีกคนหนึ่งและได้กระทำการบางอย่างไปโดยอาศัยข้อความหรือคำแนะนำนั้นเป็นฐาน ส่งผลให้เกิดความเสียหายต่อสถานะทางการเงินของบุคคลนั้น
- ความเสียหายแบบ pure economic loss เนื่องจากปฏิบัติหน้าที่ที่บกพร่องของผู้ให้บริการทางวิชาชีพ โดยเป็นกรณีที่บุคคลที่ประกอบวิชาชีพ เช่น สถาปนิก ทนายความ ไม่ได้ปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามมาตรฐานทางวิชาชีพของตน
- ความเสียหายแบบ pure economic loss เนื่องจากทรัพย์สินที่ด้อยคุณภาพ ซึ่งความด้อยคุณภาพดังกล่าวนี้ทำให้เจ้าของทรัพย์สินนั้นต้องเสียค่าใช้จ่ายในการซ่อมแซมหรือต้องนำทรัพย์สินชิ้นอื่นมาใช้แทนซึ่งเป็นลักษณะของความเสียหายแบบ pure economic loss
- ความเสียหายแบบ pure economic loss เนื่องจากลูกจ้างได้รับบาดเจ็บหรือถึงแก่ความตาย ซึ่งความบาดเจ็บหรือความตายของลูกจ้างนั้นได้ส่งผลให้นายจ้างนั้นเสียค่าใช้จ่ายหรือสูญเสียรายได้ไป

ความเสียหายแบบ pure economic loss นั้นแตกต่างจากจากความเสียหายทางเศรษฐกิจอันเป็นผลสืบเนื่องมาจากความเสียหายทางกายภาพ หรือ Consequential economic loss ซึ่งเป็นความเสียหายที่ได้รับการยอมรับว่าบุคคลที่ได้รับความเสียหายนั้นควรได้รับการชดเชยเยียวยาความเสียหาย เนื่องจากความเสียหายนี้เป็นความเสียหายที่แม้จะไม่ได้เกิดขึ้นจากการกระทำละเมิดโดยตรงแต่ความเสียหายนี้เป็นผลสืบเนื่องมาจากความเสียหายทางกายภาพที่เกิดขึ้นจากการกระทำละเมิด ซึ่งหากไม่เกิดการกระทำละเมิดขึ้นนั้นความเสียหายเช่นนี้ย่อมไม่เกิดขึ้นเช่นกัน ด้วยเหตุดังกล่าวบุคคลที่ได้รับความเสียหายทางเศรษฐกิจประเภทนี้จึงสามารถฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายในความเสียหายทางเศรษฐกิจเพิ่มเติมจากค่าเสียหายในความเสียหายต่อร่างกายหรือทรัพย์สินจากผู้กระทำละเมิดได้

สำหรับแนวคิดเกี่ยวกับการเรียกค่าเสียหายในความเสียหายแบบ pure economic loss ตามกฎหมายเรื่องความรับผิดทางแพ่งนั้น เมื่อพิจารณาถึงกฎหมายของต่างประเทศ ได้แก่ ประเทศอังกฤษ ฝรั่งเศส และเยอรมนีนั้น จะสามารถพิจารณาได้ดังนี้

1. การให้ค่าเสียหายในความเสียหายแบบ pure economic loss ที่เกิดขึ้นจากการผิดสัญญา

ในกรณีของประเทศอังกฤษนั้นเปิดช่องให้บุคคลที่ได้รับความเสียหายแบบ pure economic loss นั้นสามารถเรียกร้องค่าเสียหายที่เกิดขึ้นเนื่องจากพฤติการณ์พิเศษได้โดยมีเงื่อนไขว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นจะต้องเป็นความเสียหายที่คู่สัญญาฝ่ายที่ผิดสัญญานั้นสามารถคาดเห็นได้ตามหลักในคำพิพากษาคดี Hadley v. Baxendale อย่างไรก็ตามเนื่องจากกฎหมายสัญญามีความเคร่งครัดเกี่ยวกับหลักเรื่องสัญญาจะผูกพันเฉพาะคู่สัญญาเท่านั้น ดังนั้น บุคคลที่จะสามารถเรียกค่าเสียหายในกรณีที่เกิดความเสียหายแบบ pure economic loss ได้นั้นจะต้องมีความสัมพันธ์ทางสัญญากับคู่สัญญาฝ่ายที่ผิดสัญญาเท่านั้น หากเกิดกรณีที่บุคคลภายนอกได้รับความเสียหายแบบ pure economic loss จะไม่สามารถเรียกร้องค่าเสียหายได้

ในกรณีตามกฎหมายฝรั่งเศสนั้นไม่มีข้อจำกัดเกี่ยวกับการเรียกค่าเสียหายแบบ pure economic loss ที่เกิดขึ้นเนื่องจากการผิดสัญญา เนื่องจากค่าเสียหายเนื่องจากการขาดกำไรที่ควรจะได้รับซึ่งมีลักษณะเป็นค่าเสียหายในความเสียหายแบบ pure economic loss นั้นเป็นค่าเสียหายที่คู่สัญญาฝ่ายที่เสียหายสามารถเรียกร้องได้ตามมาตรา 1151 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศส โดยการเรียกร้องนั้นมีเงื่อนไขว่าคู่สัญญาฝ่ายที่ผิดสัญญานั้นจะต้องคาดเห็นหรือควรคาดเห็นถึงความเสียหายเช่นนั้นได้ว่าจะเกิดขึ้นหากตนเองไม่ปฏิบัติตามชำระหนี้ตามสัญญา

ตามกฎหมายเยอรมันนั้นมีหลักการพิจารณาให้ค่าเสียหายตามหลักความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลตามทฤษฎีเหตุที่เหมาะสมนั้น ซึ่งในกรณีที่เกิดความเสียหายเนื่องจากการขาดกำไรเนื่องจากการผิดสัญญานั้นคู่สัญญาฝ่ายที่ได้รับความเสียหายจะสามารถเรียกค่าเสียหายจากคู่สัญญาฝ่ายที่ผิดสัญญาได้ เช่น การที่คู่สัญญาขนส่งสินค้าล่าช้าทำให้คู่สัญญาอีกฝ่ายนั้นต้องสูญเสียกำไรที่ควรจะได้จากการจำหน่ายสินค้านั้น ความเสียหายเนื่องจากการขาดกำไรนั้นถือเป็นผลโดยตรงจากการปฏิบัติตามชำระหนี้ตามสัญญาที่ล่าช้า ทำให้คู่สัญญาสามารถเรียกค่าเสียหายเนื่องจากการขาดกำไรซึ่งเป็นความเสียหายแบบ pure economic loss จากการผิดสัญญาได้

2. การให้ค่าเสียหายในความเสียหายแบบ pure economic loss ที่เกิดขึ้นจากการกระทำละเมิด

แนวคิดในการพิจารณาให้ค่าเสียหายในความเสียหายแบบ pure economic loss ของศาลในประเทศอังกฤษนั้นแตกต่างไปตามแต่ละการทำละเมิดแต่ละประเภท โดยในกรณีที่เป็นการกระทำโดยประมาทเลินเล่อและก่อให้เกิดความเสียหายแบบ pure economic loss นั้น ศาลอังกฤษจะพิจารณาว่าบุคคลที่กระทำละเมิดและก่อให้เกิดความเสียหายนั้นมีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติตามด้วย

ความระมัดระวัง (duty of care) ต่อบุคคลที่ได้รับความเสียหายหรือไม่ ซึ่งหากบุคคลที่กระทำโดยประมาทเลินเล่อมีหน้าที่ดังกล่าวย่อมต้องมีความรับผิดชอบในความเสียหายแบบ pure economic loss ที่เกิดขึ้นและต้องชดใช้ค่าเสียหายในความเสียหายดังกล่าว อย่างไรก็ตามศาลอังกฤษนั้นมีแนวทางการพิจารณาในการให้ค่าเสียหายที่จำกัด กล่าวคือ ศาลจะพิจารณาว่าระหว่างบุคคลที่กระทำโดยประมาทเลินเล่อกับบุคคลที่ได้รับความเสียหายแบบ pure economic loss นั้นไม่ได้มีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกันอันจะเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติด้วยความระมัดระวัง

อย่างไรก็ตามในบางกรณีศาลอังกฤษนั้นได้ยอมรับให้มีการเรียกค่าเสียหายในกรณีที่เกิด pure economic loss ได้ เช่น ในกรณีที่ความเสียหายแบบ pure economic loss ขึ้นเนื่องจากการให้คำแนะนำที่ผิดพลาดและกรณีที่เกิดความเสียหายเนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่โดยบกพร่องของบุคคลที่ประกอบวิชาชีพนั้น แนวทางการพิจารณาให้ค่าเสียหายของศาลอังกฤษจะแตกต่างกันออกไป กล่าวคือ ศาลอังกฤษได้ยอมรับให้มีการเรียกค่าเสียหายแบบ pure economic loss ที่เกิดขึ้นเนื่องจากการให้คำแนะนำที่ผิดพลาดได้โดยศาลจะพิจารณาว่าบุคคลที่ให้คำแนะนำนั้นมีหน้าที่ที่จะต้องให้คำแนะนำโดยระมัดระวังตามระดับความเชี่ยวชาญของตนเอง และระหว่างผู้เสียหายและผู้ให้คำแนะนำนั้นจะต้องมีความสัมพันธ์พิเศษต่อกันโดยเป็นความสัมพันธ์ที่ตั้งอยู่บนความไว้วางใจในคำแนะนำดังกล่าว บุคคลที่ได้รับความเสียหายแบบ pure economic loss เนื่องจากเชื่อถือในคำแนะนำดังกล่าวนั้นจึงสามารถเรียกค่าเสียหายจากบุคคลที่ให้คำแนะนำหรือผู้ประกอบวิชาชีพได้

สำหรับแนวคิดในการเรียกค่าเสียหายแบบ pure economic loss ตามกฎหมายละเมิดของประเทศฝรั่งเศสนั้น ศาลฝรั่งเศสนั้นได้พิจารณาให้บุคคลที่ได้รับความเสียหายแบบ pure economic loss สามารถได้รับการชดใช้เยียวยา เนื่องจากมาตรา 1382 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศสนั้นเป็นบทบัญญัติทั่วไปที่ไม่ได้แยกความเสียหายทางกายภาพซึ่งเป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ตัวบุคคลหรือทรัพย์สินออกจากความเสียหายทางการเงินซึ่งเป็นการสูญเสียทางเศรษฐกิจ และในการพิจารณาถึงความรับผิดชอบในการกระทำละเมิดนั้น กฎหมายละเมิดฝรั่งเศสจะพิจารณาถึงความผิดของผู้กระทำละเมิดเป็นสำคัญ รวมทั้งไม่ได้มีข้อยกเว้นที่จะห้ามไม่ให้บุคคลที่ได้รับความเสียหายทางการเงินที่มีลักษณะเป็นความเสียหายแบบ pure economic loss นั้นฟ้องคดีเรียกค่าเสียหายจากบุคคลที่ได้ก่อให้เกิดความเสียหายขึ้น กฎหมายละเมิดฝรั่งเศสจึงมีลักษณะเป็นบทบัญญัติที่เปิดช่องให้บุคคลที่ได้รับความเสียหายแบบ pure economic loss นั้นสามารถเรียกร้องค่าเสียหายได้ โดยมีเงื่อนไขว่าความเสียหายแบบ pure economic loss นั้นจะต้องเกิดขึ้นเป็นผลมาจากการกระทำละเมิดนั้นตามหลักความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล

แนวคิดเกี่ยวกับการเรียกค่าเสียหายแบบ pure economic loss ตามกฎหมายละเมิดของเยอรมันนั้น การกระทำละเมิดนั้นเป็นการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อสิทธิเด็ดขาด (Absolute rights) ที่มาตรา 823 วรรคแรกแห่งประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมันให้ความคุ้มครองโดยไม่มีสิทธิหรือไม่มีอำนาจ โดยสิทธิที่ได้รับการคุ้มครอง ได้แก่ สิทธิในชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ทรัพย์สิน และสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใด ซึ่งความเสียหายแบบ pure economic loss นั้นไม่ใช่ความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อสิทธิตามที่มาตรา 823 วรรคแรกให้การคุ้มครอง ดังนั้นบุคคลที่ได้รับความเสียหายแบบ pure economic loss เนื่องจากการกระทำละเมิดนั้นจึงไม่สามารถเรียกร้องค่าเสียหายได้ตามกฎหมายเยอรมัน

แต่อย่างไรก็ตามในบางกรณีนั้นกฎหมายละเมิดเยอรมันได้เปิดช่องให้ผู้ได้รับความเสียหายแบบ pure economic loss จากการกระทำละเมิดนั้นสามารถเรียกค่าเสียหายได้ โดยเป็นกรณีที่เกิดความเสียหายต่อสิทธิในธุรกิจที่ได้จัดตั้งขึ้นและดำเนินกิจการอยู่ ซึ่งเป็นสิทธิดังกล่าวเป็นอย่างหนึ่งอย่างใดที่ศาลเยอรมันได้สร้างขึ้นมา รวมถึงกรณีที่ศาลเยอรมันนั้นได้นำหลักสัญญาที่มีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองบุคคลภายนอกมาใช้กับกรณีที่เกิดความเสียหายแบบ pure economic loss เนื่องจากการให้คำแนะนำที่ผิดพลาด เพื่อให้บุคคลที่ได้รับความเสียหายแบบ pure economic loss นั้นสามารถเรียกค่าเสียหายเพื่อชดใช้เยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นได้

ทั้งนี้จากการศึกษาถึงหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการเรียกค่าเสียหายในความเสียหายแบบ pure economic loss ตามกฎหมายเรื่องความรับผิดชอบทางแพ่งของไทยนั้นพบว่า กฎหมายไทยนั้นมีกรณีที่เปิดช่องให้บุคคลที่ได้รับความเสียหายแบบ pure economic loss นั้นสามารถเรียกค่าเสียหายได้ กล่าวคือ ตามกฎหมายสัญญาคู่สัญญาฝ่ายที่ได้รับความเสียหายแบบ pure economic loss สามารถเรียกค่าเสียหายได้ตามมาตรา 222 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยสามารถพิจารณาได้ว่าความเสียหายแบบ pure economic loss ที่เกิดขึ้นเนื่องจากการผิดสัญญา เช่น ความเสียหายจากการขาดกำไร ความเสียหายจากการขาดประโยชน์ที่คู่สัญญาคาดหวังว่าจะได้รับการปฏิบัติตามสัญญา เป็นต้น การพิจารณาให้ค่าเสียหายนั้นในเบื้องต้นศาลจะพิจารณาว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นเป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นตามปกติจากการไม่ปฏิบัติตามการชำระหนี้ตามสัญญาหรือเป็นความเสียหายอันเกิดแต่พฤติการณ์พิเศษ โดยหากเป็นการขาดกำไรหรือการขาดประโยชน์ที่เกิดขึ้นเป็นผลโดยตรงหรือผลธรรมดาจากการไม่ชำระหนี้นั้น ศาลย่อมพิจารณาว่าความเสียหายดังกล่าวเป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นตามปกติจากการไม่ปฏิบัติตามการชำระหนี้ตามสัญญา ซึ่งคู่สัญญาฝ่ายที่ได้รับความเสียหายสามารถเรียกร้องได้ตามมาตรา 222 วรรคแรกแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และหากเป็นความเสียหายที่ไม่ได้เป็นผลโดยตรงหรือผลธรรมดาจากการไม่ปฏิบัติตามสัญญาศาลจะพิจารณาว่าความเสียหายเป็นความเสียหายอันเกิดแต่พฤติการณ์พิเศษ ซึ่งคู่สัญญา

ฝ่ายที่ได้รับความเสียหายสามารถเรียกค่าเสียหายได้ตามมาตรา 222 วรรคสองแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยมีหลักเกณฑ์ว่าคู่สัญญาฝ่ายที่ไม่ได้ปฏิบัติตามสัญญานั้นจะต้องทราบหรือคาดเห็นได้หรือควรจะได้คาดเห็นถึงพฤติการณ์พิเศษบางประการว่าหากตนไม่ปฏิบัติตามสัญญา ย่อมจะทำให้คู่สัญญาอีกฝ่ายนั้นเสียหาย การเรียกค่าเสียหายแบบ pure economic loss ตามกฎหมายสัญญาของไทยนั้นจึงสามารถเรียกได้โดยจะพิจารณาตามลักษณะของความเสียหายที่เกิดขึ้นตามหลักเกณฑ์ของมาตรา 222 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ในกรณีตามกฎหมายละเมิดนั้นบุคคลที่ได้รับความเสียหายแบบ pure economic loss สามารถเรียกร้องค่าเสียหายจากผู้กระทำละเมิดได้ในกรณีที่มีกฎหมายกำหนดให้สิทธิตามมาตรา 445 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งเป็นการเรียกค่าเสียหายเนื่องจากการขาดแรงงาน และในกรณีที่มีข้อสัญญากำหนดไว้ว่าให้บุคคลภายนอกที่ไม่ได้เป็นคู่สัญญาแต่ได้รับความเสียหายแบบ pure economic loss เนื่องจากการกระทำละเมิดนั้นได้มีสิทธิได้รับค่าเสียหายได้ เช่น ในกรณีที่กำหนดไว้ตามสัญญาประกันภัย รวมถึงในกรณีที่ศาลได้พิจารณาว่าความเสียหายแบบ pure economic loss บางประเภท ได้แก่ ค่าเสียหายเนื่องจากการขาดกำไรและค่าเสียหายเนื่องจากการไม่สามารถใช้ทรัพย์สินตามสัญญาเช่าทรัพย์สินหรือสัญญาเช่าซื้อนั้นสามารถได้รับการชดเชยเยียวยาความเสียหายได้ แต่อย่างไรก็ตามขอบเขตการให้ค่าเสียหายนั้นยังไม่ครอบคลุมถึงความเสียหายแบบ pure economic loss ที่เกิดขึ้นทั้งหมด เนื่องจากกฎหมายละเมิดของไทยนั้นได้กำหนดถึงสิทธิที่กฎหมายให้ความคุ้มครองไว้โดยชัดเจนซึ่งสิทธิที่กฎหมายให้ความคุ้มครองนั้นไม่ได้ครอบคลุมถึงความเสียหายแบบ pure economic loss ในทุกกรณี กฎหมายละเมิดของไทยจึงยังไม่เปิดช่องให้บุคคลที่ได้รับความเสียหายแบบ pure economic loss สามารถเรียกค่าเสียหายจากบุคคลที่ก่อให้เกิดความเสียหายได้ในทุกกรณี ดังนั้นจึงต้องพิจารณาถึงแนวทางการให้ค่าเสียหายในความเสียหายแบบ pure economic loss ของกฎหมายต่างประเทศว่าจะสามารถนำมาปรับใช้กับกฎหมายละเมิดไทยได้อย่างไรบ้าง

6.2 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาถึงการเรียกค่าเสียหายในความเสียหายแบบ pure economic loss ตามกฎหมายสัญญาและกฎหมายละเมิดของไทยนั้นสามารถพิจารณาถึงแนวทางการให้ค่าเสียหายได้ ดังนี้

1. การเรียกค่าเสียหายแบบ pure economic loss ที่เกิดจากการไม่ปฏิบัติตามสัญญา คู่สัญญาฝ่ายที่ได้รับความเสียหายสามารถเรียกค่าเสียหายได้ตามมาตรา 222 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยแบ่งได้เป็นกรณีที่ความเสียหายแบบ pure economic loss นั้น

เกิดขึ้นเป็นผลโดยตรงจากการไม่ชำระหนี้ตามสัญญา ซึ่งในกรณีนี้คู่สัญญาฝ่ายที่ได้รับความเสียหายสามารถเรียกร้องค่าเสียหายจากคู่สัญญาฝ่ายที่ไม่ชำระหนี้ตามสัญญาได้ตามมาตรา 222 วรรคแรก แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยมีเงื่อนไขที่พิจารณาจากแนวคำพิพากษาว่าคู่สัญญานั้นจะต้องทำสัญญากันเป็นปกติทางการค้า เช่น ทำสัญญาซื้อขายสินค้าที่มีการตกลงราคากันไว้โดยเฉพาะเจาะจง ไม่ใช่เป็นการทำสัญญาซื้อขายสินค้าโดยทั่วไป

ในกรณีที่ความเสียหายแบบ pure economic loss นั้นเกิดขึ้นจากพฤติการณ์พิเศษ คู่สัญญาฝ่ายที่ได้รับความเสียหายสามารถเรียกร้องค่าเสียหายจากคู่สัญญาฝ่ายที่ผิดสัญญาได้ตามมาตรา 222 วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยมีเงื่อนไขว่าคู่สัญญาฝ่ายที่ไม่ปฏิบัติตามการชำระหนี้จะต้องคาดเห็นหรือควรจะได้คาดเห็นถึงพฤติการณ์พิเศษนั้นแล้ว และรู้ว่าหากตนไม่ปฏิบัติตามการชำระหนี้ตามสัญญาจะก่อให้เกิดความเสียหายดังกล่าวแก่คู่สัญญาอีกฝ่าย

การเรียกค่าเสียหายแบบ pure economic loss ตามกฎหมายสัญญาของไทยนั้นจึงสามารถเรียกได้ตามมาตรา 222 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แต่มีข้อจำกัดตามที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น

2. การเรียกค่าเสียหายแบบ pure economic loss ที่เกิดจากการกระทำละเมิดนั้น ตามกฎหมายไทยมีบทบัญญัติที่เปิดช่องให้บุคคลที่ได้รับความเสียหายแบบ pure economic loss สามารถเรียกค่าเสียหายได้ คือ มาตรา 443 วรรคสาม แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งเป็นการเรียกค่าเสียหายในการขาดไร้รูปการะ และมาตรา 445 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งเป็นการเรียกค่าเสียหายในการขาดแรงงาน

อย่างไรก็ตามหากเป็นการเรียกค่าเสียหายจากการกระทำละเมิดตามมาตรา 420 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ การเรียกค่าเสียหายแบบ pure economic loss นั้นจะมีข้อจำกัดเนื่องจากบทบัญญัติมาตรา 420 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์นั้นได้กำหนดถึงสิทธิเด็ดขาดที่จะได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายไว้อย่างเฉพาะเจาะจง และศาลก็ไม่ได้ตีความให้สิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดนั้นครอบคลุมไปถึงสิทธิที่เกี่ยวข้องกับความเสียหายแบบ pure economic loss ในทุกกรณี รวมถึงความเสียหายแบบ pure economic loss นั้นเป็นความเสียหายที่พิสูจน์ได้ยากเนื่องจากเป็นความเสียหายทางการเงินที่กระทบต่อสถานะทางเศรษฐกิจโดยที่ไม่ได้เกิดความเสียหายทางกายภาพขึ้นมา จึงเป็นกรณีที่บุคคลที่ได้รับความเสียหายนั้นอาจไม่สามารถพิสูจน์ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำที่เป็นความผิดและความเสียหายที่เกิดขึ้นได้

ผู้เขียนจึงพิจารณาขอเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาการเยียวยาความเสียหายในความเสียหายแบบ pure economic loss ที่เกิดขึ้นเนื่องจากการกระทำละเมิดโดยให้นำหลักเกณฑ์

การพิจารณาให้ค่าเสียหายตามแนวทางของกฎหมายละเมิดเยอรมัน เนื่องจากกฎหมายละเมิดเยอรมันนั้นเป็นต้นร่างของกฎหมายละเมิดไทยทำให้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการเรียกค่าเสียหายในความเสียหายที่เกิดจากการกระทำละเมิดที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และเป็นการนำหลักกฎหมายของประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายซีวิลลอว์มาใช้ซึ่งเมื่อประเทศไทยนั้นก็ประเทศในระบบกฎหมายซีวิลลอว์เช่นกัน ดังนั้น ระเบียบวิธีการบังคับใช้กฎหมายจึงเป็นไปในทางเดียวกัน ซึ่งเหมาะสมมากกว่าการจะนำหลักกฎหมายในระบบคอมมอนลอว์มาใช้พิจารณาให้ค่าเสียหาย โดยสามารถพิจารณาได้ดังนี้

การตีความถึงคำว่า “สิทธิอย่างหนึ่งอย่างใด” ตามมาตรา 420 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ควรให้หมายรวมถึงสิทธิในธุรกิจที่ได้จัดตั้งขึ้นและดำเนินกิจการอยู่ (Right of an established and operating business) โดยพิจารณาได้ว่าการกระทำใดๆ ก็ตามที่เป็นการรบกวนหรือกระทบกระเทือนต่อการประกอบธุรกิจ ซึ่งส่งผลให้การประกอบธุรกิจเป็นไปโดยไม่เต็มความสามารถของธุรกิจนั้น เจ้าของธุรกิจที่ได้รับความเสียหายนั้นย่อมสามารถฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายแบบ pure economic loss ได้แม้ว่าจะไม่เกิดความเสียหายใดๆ ต่อทรัพย์สินของตนก็ตาม เช่น ในกรณีที่เกิดการกระทำละเมิดต่อบุคคลหนึ่ง และการกระทำละเมิดนั้นส่งผลให้กิจการของเจ้าของธุรกิจต้องหยุดชะงักลงเป็นการชั่วคราว ทำให้เกิดความเสียหายในลักษณะที่เป็นการขาดรายได้หรือการขาดกำไร อันเป็นความเสียหายแบบ pure economic loss โดยมีเงื่อนไขว่าเจ้าของธุรกิจนั้นจะต้องพิสูจน์ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำละเมิดและความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อธุรกิจนั้น โดยความเสียหายแบบ pure economic loss ที่จะสามารถเรียกร้องได้นั้นจะต้องเป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นเป็นผลจากการกระทำละเมิดดังกล่าว ซึ่งการพิจารณาให้ครอบคลุมเฉพาะการประกอบธุรกิจนั้นจะเป็นไปเพื่อจำกัดไม่ให้เกิดการเรียกร้องค่าเสียหายแบบ pure economic loss ที่ขยายขอบเขตมากจนเกินไปอันจะทำให้เกิดความรับผิดที่ไม่จำกัดของบุคคลที่กระทำละเมิด

ทั้งนี้ การนำหลักเกณฑ์การพิจารณาให้ค่าเสียหายในความเสียหายแบบ pure economic loss ในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการให้คำแนะนำที่ผิดพลาดหรือการให้บริการทางวิชาชีพที่บกพร่องตามแนวทางของศาลอังกฤษนั้นอาจไม่เหมาะสมกับการนำมาปรับใช้ตามกฎหมายไทย เนื่องจากหลักเกณฑ์การพิจารณาให้ค่าเสียหายของศาลอังกฤษในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำโดยประมาทเลินเล่อนั้นนอกจากจะพิจารณาเกี่ยวกับหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการคาดเห็นถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นและความสัมพันธ์ใกล้ชิดระหว่างผู้กระทำละเมิดและผู้เสียหาย ศาลอังกฤษสามารถนำเหตุผลในเชิงนโยบาย หรือ public policy มาใช้ประกอบในการพิจารณาให้ค่าเสียหายได้ ซึ่งจะแตกต่างจากศาลไทยที่จะต้องพิจารณาพิพากษาคดีให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายและสามารถใช้ดุลพินิจพิจารณาให้ค่าเสียหายได้จำกัดกว่าศาลอังกฤษ ดังนั้นการนำแนวทางการพิจารณาให้

ค่าเสียหายตามกฎหมายอังกฤษและตามคำพิพากษาของศาลอังกฤษมาใช้ในการพิจารณาให้
ค่าเสียหายตามกฎหมายไทยนั้นอาจจะยังไม่เหมาะสมเท่าใดนัก

รายการอ้างอิง

- Andrew Burrows. Remedies for Torts and Breach of Contract. 2 ed. London: Butterworths, 1994.
- B.S. Markesinis. A Comparative Introduction to the German Law of Torts. 3 ed. New York: Oxford University Press, 1994.
- Basil Markesinis, Michael Coester, Guido Alpa, and Augustus Ullstei. Compensation for Personal Injury in English, German and Italian Law : A Comparative Outline. Cambridge, UK ; New York, NY: Cambridge University Press, 2011.
- Black, H. C. Black's Law Dictionary. 9 ed. St. Paul, MN: West, 2009.
- Bruce Feldthusen. Economic Negligence: The Recovery of Pure Economic Loss. 4 ed. Toronto: Carswell, 2000.
- Christian von Bar. Liability for Information and Opinions Causing Pure Economic Loss to Third Parties: Comparison of English and German Case Law. In Edited by Markesinis, B., The Gradual Convergence (Foreign Ideas, Foreign Influences, and English Law on the Eve of the 21st Century). Oxford: Clarendon Press, 1994.
- Efstathios Banakas. Civil Liability for Pure Economic Loss. London: Kluwer Law International, 1996.
- Emil J. Hayek. Economic Loss. James Cook University Law Review (1994).
- Eva Steiner. French Law a Comparative Approach. New York: Oxford University Press, 2010.
- Gerald Spindler, and Oliver Rieckers. Tort Law in Germany. Netherlands: Kluwer Law International, 2011.
- Hans G. Leser, Hein Kotz, and Norbert Horn. German Private and Commercial Law : An Introduction. Translated by Weir, T. Oxford: Clarendon Press, 1982.
- Helmut Koziol. Recovery for Economic Loss in the European Union. Arizona Law Review (2006).

- Jacobus Gregorius, Jozef Rinkes, and Geoffrey Howard Samuel. Contractual and Non-Contractual Obligations in English Law : Systematic Analysis of the English Law of Obligations in the Comparative Context of the Netherlands Civil Code. Netherlands: Ars Aequi Libri, 1992.
- Joachim Zekoll, and Mathias Reimann. Introduction to German Law. 2 ed. Netherlands: Kluwer Law International, 2005.
- John Bell, Sophie Boyron, and Simon Whittaker. Principles of French Law. New York: Oxford University Press, 1998.
- John Cooke. Law of Tort. 12 ed. Harlow: Pearson Education Limited, 2015.
- K.M. Stanton. The Modern Law of Tort. London: Sweet & Maxwell, 1994.
- Mauro Bussani, and Vernon Palmer. Pure Economic Loss in Europe. Cambridge: Cambridge University Press, 2003.
- . Pure Economic Loss: New Horizons in Comparative Law. Oxon: Routledge-Cavendish, 2009.
- P.D.V. Marsh. Comparative Contract Law : England, France, Germany. Brookfield, Vt., USA: Gower, 1994.
- Percy Henry Winfield. Winfield and Jolowicz on Tort. 18 ed. London: Sweet & Maxwell, 2010.
- Peter Cane. Tort Law and Economic Interests. 2 ed. Oxford: Oxford University Press, 1996.
- Raymond Youngs. English, French & German Comparative Law. 2 ed. London: Routledge-Cavendish, 2007.
- Richard Kidner. Casebook on Torts. 8 ed. Oxford ; New York: Oxford University Press, 2004.
- Robby Bernstein. Economic Loss. 3 ed. London: Sweet & Maxwell, 2013.
- Robert McKeon, and Walter Cairns. Introduction to French Law. 2 ed. London: Cavendish, 1995.
- W. Page Keeton. Prosser and Keeton on the Law of Torts. 5 ed. St. Paul, Minn.: West, 1984.
- Walter van Garven, Jeremy Lever, and Pierre Larouche. Common Law of Europe Casebooks Tort Law. Oxford and Portland: Hart Pub., 2000.

- ศันท์ภรณ์ โสทธิพันธ์. คำอธิบายกฎหมายลักษณะละเมิด จัดการงานนอกสั่ง ลาภมิควรได้. พิมพ์ครั้งที่ 6 แก้ไขเพิ่มเติม. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2558.
- . คำอธิบายกฎหมายลักษณะหนี้ (ผลแห่งหนี้). พิมพ์ครั้งที่ 2 แก้ไขเพิ่มเติม. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2557.
- ศักดิ์ สอนงชาติ. คำอธิบายโดยย่อประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยละเมิด และความรับผิดทางละเมิดตามพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร: นิติบรรณการ, 2556.
- สุรศักดิ์ มณีศร. ปริมาณของการรับผิดในมาตรา 420 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขานิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2524.
- สุขุม ศุภนิธย์. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยลักษณะละเมิด. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร: นิติบรรณการ, 2555.
- เสนีย์ ปราโมช, ม. ร. ว. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยนิติกรรมและหนี้ เล่ม 2 (ภาคจบ บริบูรณ์) พุทธศักราช 2478 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2505. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2527.
- แสวง บุญเฉลิมวิภาส. ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย. พิมพ์ครั้งที่ 14. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2558.
- โสภณ รัตนการ. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยหนี้ บทเบ็ดเสร็จทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพมหานคร: นิติบรรณการ, 2556.

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวดวงพร ปิยวิทย์ เกิดเมื่อวันจันทร์ที่ 3 เมษายน พ.ศ. 2532 ที่จังหวัด นครราชสีมา สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมจากโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา และระดับปริญญาตรี นิติศาสตรบัณฑิต จากคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. 2554 สอบผ่านหลักสูตรวิชา ว่าความของสำนักฝึกอบรมวิชาว่าความ สภานายความแห่งประเทศไทย ปัจจุบันกำลังศึกษาอยู่ในชั้นปริญญาโทมหาบัณฑิต หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

